

Titkos! Szigorúan bizalmas!

FILEP TIBOR

A politikai rendőrség
Hajdú-Biharban 1957–1989

II.

SZIGORUAN TITKOS!

SZERV: BM
OSZTALY: HAJDÚ-BIHAR M.
SZÁM: 3393/57 SZÁM

Vizsgálati dosszié

Imre

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELVÉDELMI MINISZTERIUMA
FELÜLVIZSGÁLVA
az 1995. évi LXV. tv. alapján.

SZERV: Hajdú-Bihar m. RPK.
OSZTALY: III/III. osztály

MUNKAI

MINÓSÍTÁS: Titkos
FEDŐNÉV: "HAJDÚ"
"B" DOSSZIÉ SZÁM: H-633
AZ ÜGY: I.
KÖTET SORSZÁMA: 11.
MEGNYITVA: 19

A MINÓSÍTÉS MEGSZÜNT
a 2003. évi III. tv. 12. § (6)
bekezdésére figyelemmel.

SZERV: Debrecen
OSZTALY: IV/IV.
"B" DOSSZIÉ
DOSSZIÉ SZÁM: H-14474
MINÓSÍTÉS: I. fokozat

OBJEKTUM DOSSZIÉ

SZERV: BM
OSZTALY: III/III.
SZÁM: 11-10750
AZ OBJEKTUM MEGNEVEZÉSE: Ref.
házi reakció területének ellenesége
SZERV: HAJDÚ-BIHAR M. RPK.
OSZTALY: III/III.
SZÁM: 31-SZ-9885
EV: "SZERKESZTŐ"
IV.
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELVÉDELMI MINISZTERIUMA
1978. X. 16.
SZERV: Hajdú-Bihar megye
OSZTALY: III/III.
"R" DOSSZIÉ
DOSSZIÉ SZÁM: 31-R-919
MINÓSÍTÉS: I.
FEDŐNÉV: "R"

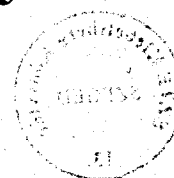
SZIGORUAN TITKOS!

X 192062

FILEP TIBOR

A politikai rendőrség
Hajdú-Biharban 1957–1989

II.

Debrecen, 2012

A könyv kiadását támogatta:

A Nemzeti Kulturális Alap

Nemzeti
Kulturális
Alap

Debrecen Város Önkormányzata
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata

SZTE Klebelsberg Könyvtár

J001023613

X 192062

A névmutatót készítette:
Uri Sándorné

© Filep Tibor, 2012

ISBN 978 963 08 5269 2

A szerző magánkiadása

A nyomdai műveleteket a Center-Print Kft. végezte
Felelős vezető: Szabó Sándor ügyvezető
Műszaki szerkesztő, borító: Juhászné Marosi Edit
Terjedelem: 42,88 A/5 ív
Készült Debrecenben, 2012-ben

Bevezető

A magyar demokrácia immár több mint két évtizedes politikai deficitje, hogy nem talált megoldást a Rákosi- és Kádár-rendszer politikai belső elhárító titkos rendszerének, az ügynökhálózat kérdésének a társadalom által követelt és igényelt tisztázására. Ennek következtében „az ügynökség” munkáját a mai napig homály övezi. Készültek ugyan a rendszerváltozás után korántsem hiteles iratok és adatok alapján összeállított ügynöklisták egy-egy ismert politikus, közéleti ember, művész ügynökmúltjáról, s azok történetéről jelentek meg publikációk. Sajnos, gyakran ez a súlyos politikai és társadalmi probléma a bulvárlapok oldalaira került. Ebben az évben ismét a Parlament elé került a kérdés, a Lehet Más a Politika frakcióvezetője sürgette „az ügynöklisták”, valamint a titkosszolgálati iratok nyilvánosságra hozását. Az előterjesztésről szóló vita – mint annyszor – most sem vezetett eredményre. Ennek az okát én abban látom, hogy a parlamenti képviselők nagy része és a vitában megszólalók nem rendelkeztek pontos és tárgyyszerű ismeretekkel arról, hogy milyen iratok alapján lehetne megoldást találni az ügynökproblémára. Sokan azon a véleményen voltak és vannak, hogy a jó megoldás nem az ügynökök nevének nyilvánosságra hozatala lenne, hanem a titkosszolgálatok működtetőinek politikai felelősségét kellene először megállapítani.

Meggyőződésem, hogy mind a politika, mind a magyar közvélemény rossz irányban tapogatózott és tapogatózik immár húsz év óta. Évekkel ezelőtt az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában kutatni kezdtem a magyar politikai elhárítás egy szűkebb területére, a Hajdú-Bihar megyére vonatkozó titkosszolgálati iratanyagot. Ekkor nyilvánvalóvá vált számomra, hogy ezt a problémát csak az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában meglévő és feltehetően még az állambiztonsági szerveknél meglévő iratok elemzése, kutatása alapján lehet megoldani.

Ugyanis az ügynökhálózat csak az egyik, bár igen fontos, talán legfontosabb tényezője a politikai elhárításnak. A hálózatot működtető szervek a III/III-as főcsoportfőnökség, a megyékben a megyei rendőr-főkapitányságok keretein belül

működő állambiztonsági szervek határozták meg az elhárítás politikai feladatait, elveit. Működtették a nyílt és titkos rendőri hálózatot, a titkos tisztek rendszerét, az ügynökhálózatot, a hivatalos és társadalmi kapcsolatok rendszerét, a bűnügyekben a rendőrséget is igénybe vették. Ez a bonyolult elhárítási rendszer része, mégpedig fontos része volt a kommunista diktatúrának. Nem véletlenül nevezték az 1950-es években az ÁVH-t a „párt öklének”. Jogutódjának, a politikai rendőrségnek már nem volt ilyen ismert, köznyelvi fogalommal vált neve, egyszerűen III/III-asoknak nevezték és nevezik az állampolgárok a tartótiszteket és ügynökeiket.

Mindebből következik, hogy a rendszer egészének vizsgálata nélkül az ügynökkérdés nem más, mint egy luftballon, amelyik egy ideig repül, aztán kipukkad... A hálózati személyek polgári nevének nyilvánosságra hozása okozott szenzációt, eredményezett politikai csatározásokat, de éppen a lényeg sikkadt el. Nevezetesen az, hogy milyen szisztémával, milyen eszközökkel, milyen politikai döntések következményeként történt a magyar állampolgárok ellenőrzése, megfigyelése. Mert korántsem csak a neves ellenzéki politikusokat, 56-osokat, közismert művészeket, írókat, külföldön munkát vállaló tudósokat stb. figyelték meg. Ugyanis túlzás nélkül mondhatjuk, a belső elhárítás rajta tartotta a szemét az egész magyar társadalmon, szellemi műhelyeken, egyetemeken, kisebb-nagyobb fontossággal bíró gyárakon, üzemeken. Az ügynökök megtalálhatók voltak minden fontosabb gyárban, intézményben és a közélet különböző területein. (Természetesen ez nem jelenti azt, hogy minden magyar állampolgárt megfigyeltek volna.)

Amikor kutatni kezdtem, elsősorban a Hajdú-Bihar megyében működtetett politikai elhárító rendszer működését tanulmányoztam, az ABTL-ben megtalálható, a megyére vonatkozó iratokban. Mint azt korábban megjelent könyvemben is megírtam, nyilvánvalóvá vált, hogy ez az anyag rendkívül hiányos.¹ Utaltam arra is, hogy ennek okai: az évtizedek során történt selejtezések, a még mindig tisztázatlan, 1989 őszén kezdődő, 1990. január közepéig tartó, az iratok eltüntetését célzó megsemmisítési akció volt.² Amikor 1989 őszén nyilvánvalóvá vált, hogy az egypárti politikai diktatúrát a többpártrendszeren alapuló polgári demokrácia váltja fel, a III/III-as csoportfőnökség vezetői kidolgozták a „selejtezés” tervét, ami ebben az esetben nem volt más, mint tervszerű irateltüntetés. Az

¹ Filep Tibor: *A politikai rendőrség Hajdú-Biharban 1957–89 III/III*. Debrecen, 2011. A szerző magánkiadása.

² A „Duna-gate-ügy” néven elhíresült iratétető, iratmegsemmisítő akció körülményei, lefolyásai, adatai máig tisztázatlanok, ismeretlenek.

természetesnek tűnt számukra, hogy a Btk. és a jogszabályok változása a Magyar Köztársaság kikiáltása után nem teszi lehetővé, hogy az elhárítás a régi keretek között működjön. Már októberben elkészült egy javaslat a titkosszolgálati anyagok felülvizsgálatára, rendezésére, s bizonyos irattípusok megsemmisítésére. Ezt a munkát az iratképző helyeken kell elvégezni, szerepel a javaslatban. Ekkor egyébként a vezetők még csak a szolgálatok reformjában gondolkodtak, s nem gondoltak a rendszer alapvető megváltozásának következményeire. Számos javaslat készült el, végül decemberben sor került az iratkezeléssel (iratmegsemmisítéssel) kapcsolatos parancs kiadására.³

A parancsot a dokumentumok között teljes terjedelmében közöljük az iratokra írt vezetői megjegyzésekkel együtt. Itt most csak egy mondatot idézünk: „Az iratok megsemmisítéséről jegyzőkönyvet nem kell készíteni.” Tehát az irathíány oka az akták tudatos, átgondolt és tervszerű megsemmisítése. Hogy ez pontosan hogyan történt, nem lehet nyomon követni, annál is inkább, mert elég nagy huzavona követte később is a megmaradt anyag nyilvánosságra hozatalát, kutathatóságát. Mindennek betetőzését jelentették a Parlament által elfogadott törvények, amelyek ma már gátolták a kutató-feltáró munkát, nem beszélve a publikációs lehetőségek ellehetetlenítéséről. (Ez utóbbi a fedő- és a polgári nevek nyilvánosságra hozatalára vonatkozik.) De vannak olyan vélemények is, hogy mindezek ellenére, ilyen mélységben, mint Magyarországon, a volt szocialista országokban sehol sem kutatták az állambiztonsági iratokat.

Mindebből következik, hogy a Hajdú-Bihar megyei hiányok is nagyok, az anyag töredékes. Ennek ellenére a 2011-ben megjelent könyvemben megkíséreltem felvázolni a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve működését, számos évi beszámolót, munkatervet publikáltam, s nyilvánosságra hoztam az 1980-as évekből származó Hajdú-Bihar megyére vonatkozó napi jelentéseket is. De látnom kellett, ahogy meg is írtam, a jéghegy csúcsát találtam meg. A munkát folytatnom kellett, és Orbán Balázs referensem segítségével lehetővé vált a megtalált, az 1970–80 közötti anyag feldolgozása. A HBM-RFK Állambiztonsági Szerve évi beszámolóit, munkatervét és a III/III-as osztály különböző elhárítási területekre vonatkozó részletes összefoglaló jelentéseit

³ ABTL 1.11.6. 4. doboz 45–116. o. Az állambiztonsági iratoknak a rendszerváltást közvetlenül megelőző időszakban történő megsemmisítéséről számos, gyakran egymásnak ellentmondó hír látott napvilágot. Az erre vonatkozó hiteles dokumentumokat a *Kritika* című folyóirat 2000. novemberi számában Markó György történész tette közzé „Az iratok megsemmisítéséhez jegyzőkönyv nem kell” címmel. Az ABTL-ben megtalálhatók az állambiztonsági titkos iratok felülvizsgálatával, selejtezésével, megsemmisítésével kapcsolatos munkaanyagok, tervek, jelentések.

is módban állt kutatni és feldolgozni. (F-dossziésok, egyházi reakció, ifjúságvédelem, kulturális és művészeti élet, nyugati hatalmak fellazító politikája.) Az elhárítás „békeéveinek” tekinthetjük az 1970–80 közötti periódust. Az iratok alapján nyomon követhetőek a belső elhárítás változásai és a változó társadalomhoz való alkalmazkodás készsége is. Mindezzel az elemző munkával párhuzamosan folytattam a hálózati személyek M-dossziéinak feltárását, a személyek, tartótisztek azonosítását. Kellemetlen meglepetést jelentett számomra, hogy az ABTL regiszterében feltüntetett M-dossziéknak a fele hiányzik. A dossziék adatait feltüntető lapon megtalálható jelzés: „Megsemmisítve, illetve nincs az állam-biztonsági szolgálatok levéltárában.” Ebből adódóan csak azokat a dossziékat kértem ki a levéltárból, amelyek a regiszter szerint megvannak, majd a hozzájuk tartozó személyek 6-os kartonját. Átnéztem az „ömlesztett” állapotban lévő B-dossziékat is. (Azokban figyelemre méltó titkosszolgálati anyagot nem találtam, többnyire a titoktartási nyilatkozat, az önéletrajz, a kizáró határozat és más személyi anyag maradt meg.) Nagy ritkán találtam néhány nyugtát, amely az ügynök anyagi honorálásának bizonyítéka.

Egy-egy hálózati személy munkáját és a tartótiszt tevékenységét az M-dossziében megmaradt írásos jelentések, munkatervek minősítik. Éppen ezért a dossziék elemzése során igyekeztem elkerülni a hálózati személyek szubjektív minősítését. Közel 300 oldalnyi dokumentumot válogattam a jelentésekből, olyanokat, amelyek jellemzőek a hálózati személyek és a tartótisztek munkájára.

Közhely ma már, hogy ahány ügynök, annyiféle jelentés. Ez így is van. De az is kétségtelen, hogy a terhelő, kompromittáló adatok alapján, kényszerítő eszközökkel beszervezett emberek jelentős hányada nem tekinthető az elhárítással együttműködő, a titkos rendszert kiszolgáló ügynöknek. Hogy ezt dokumentáljam, néhány Debrecenben és Hajdú-Biharban, de talán országosan is ismert személy dossziéját részletesen elemeztem. Tárgyszerűen. Látható, nyomon követhető, hogy beszervezésük után milyen módon igyekeztek lealázó helyzetükből szabadulni, megőrizni emberi tisztaságukat. A dokumentumok között megtalálható jelentéseik alapján ismerhetik meg sorsukat, munkájukat, és formálhatnak véleményyt róluk, akik veszik a fáradságot és átolvassák az iratokat. De részletesen foglalkoztam néhány olyan hálózati személy munkájával is, akikről az M-dossziében található dokumentumok alapján biztos állítható, hogy mindenben megfeleltek a tartótisztek elvárásának, s a kijelölt személyek többségéről operatív értékű, terhelő információkat közöltek. Az ő ügynökmúltjukhoz kétség nem férhet.

Sok-sok M-dosszié átolvasása után azt a következtetést vonhatom le, hogy számos esetben a tartótisztek utasításait azok elvárásainak megfelelően szinte le-

hetetlen volt teljesíteni. A jelentések nagy részének alig-alig volt operatív értéke. Ennek ellenére a tisztek megkövetelték a munka folyamatosságát, és szinte üzemszerűen gyártották-gyártatták a jelentéseket. Bármilyen furcsán hangzik, a III/III-as osztály előre elkészített és elfogadott munkaterv alapján dolgozott. A terveket nem a körülményekre szabták, hanem az általános politikai döntéseknek megfelelően alakították ki. Így például meghatározták, hogy egy-egy tartótiszt egy évben hány ügynöknek a tartója, hány új jelöltet térképezzen fel, hány titkos lakást szemeljen ki találkozók színhelyéül. Természetesen azt is rögzítették, hogy hány új ügynökkel bővüljön a hálózat.

A korábbi könyvemben nem foglalkoztam, foglalkozhattam az O-dossziékkal (objektumdossziékkal), amelyek egy-egy intézmény, vállalat, gyár, személy, ügy, eset stb. titkosszolgálati anyagait tartalmazták. A parancs értelmében ugyanis ezeket meg kellett semmisíteni, meg is tették, sikerrel. Véletlenül megtaláltuk néhány debreceni nagyüzem OD-dossziéját. Igaz, hogy töredékesen, de a töredékanyag is alkalmas arra, hogy áttekinthessük, milyen szempontok szerint, milyen módszerekkel történt a debreceni nagy gyárak ellenőrzése.

A vonaltartó tisztek fél évente írtak egy-egy gyárról, vállalatról összefoglaló jelentést. Alapvető feladatuk volt a gyár termelőmunkájának ellenőrzése, az esetleges szabotázsakciók felderítése. (Már ha voltak ilyenek.) A Biogal Gyógyszergyárban és az MGM-ben ezekben az években jelentős üzemi rekonstrukció történt. Titkosszolgálati eszközöket igénybe véve ügynökök útján gyűjtöttek adatokat a folyamatról annak ellenére, hogy a rekonstrukció műszaki adatai, lefolyása ismert volt a gyár vezetői, kollektívája és a felsőbb szervek előtt is.

Feltűnő sajátossága a gazdasági egységekben végzett politikai elhárító munkának, hogy a hálózat egyik állandó és fontos feladata volt az üzemekből nyugat-európai országokba utazók személyének felderítése, valamint adatok gyűjtése arról, hogy kik azok a dolgozók, akik baráti kapcsolatot tartanak fenn nyugati állampolgárokkal, netán leveleznek velük. Bármennyire megmosolyogtató tény, a hálózati személyeknek arról is be kellett számolni, hogy kik azok a nyugati állampolgárok, akik üzleti célból Debrecenbe érkeztek, sőt aktív szerepet játszottak a rekonstrukcióban, a gépek beszerelésében. (Ugyanis az elhárításnak az volt a prekonceptiója, hogy a kapitalista államok beépített ügynökeiket küldik el a rekonstrukció irányítására, végrehajtására. Azt is feltételezték, hogy ipari titkokat lesnek el és visznek ki megbízóiknak.)

Politikai vonatkozásban a hálózati személyek közül jó néhányan F-dossziés személyeket, politikailag megbízhatatlannak tartott embereket figyeltek meg. Sőt arra is találtunk adatot, hogy a gyárak személyzeti osztályai az elhárítástól

kapott instrukciók alapján ellenőrizték, minősítették a náluk dolgozó, de ellenséges elemnek tartottakat.

A megyében tevékenykedő SZT-tisztek nagy része ezekben a nagy fontosságú gyárakban, intézményekben dolgozott.⁴ Az előkerült kevéske anyag alapján úgy tűnik, ők többnyire termelési, elhárítási kérdésekkel foglalkoztak. Mint magas beosztású emberek, ők fogadták a külföldről érkező delegációkat, tehát kémelhárító tevékenységet is végeztek. Az SZT-tisztek munkájának jóformán nincsenek dokumentumai. Az azonban bizonyos, hogy ezek az SZT-tisztek rezidensként is funkcionáltak, és kapcsolatot tartottak fenn hálózati személyekkel.

Az objektumdossziék tanulmányozása és néhány intézményben lefolytatott titkos nyomozások anyagai alapján nyilvánvalóvá vált számomra, hogy az 1970-es évektől kezdve a belső elhárítás kialakította a társadalmi kapcsolatok rendszerét. Szerepük, munkájuk nagyrészt tisztázatlan, de támaszkodtak rájuk, felhasználták információikat. Sőt volt olyan magas rangú rendőrtiszt, aki „a társadalmi kapcsolatok rendszerének társadalmasításában” bízott. A társadalmi és a hivatalos kapcsolatok személyének megismerésére nincs lehetőség jelen pillanatban. Nem volt fedőnevük, és személyüket monogrammal jelezték csupán – azt is elvéve. Az azonban elgondolkodtató, hogy általában több embert illetnek manapság ügynökváddal, mint ahány lehetett. Nem kizárt, hogy akadtak olyanok, akik tudtak, vagy tudhattak arról, hogy munkatársaik feltűnően jó kapcsolatban vannak titkosszolgálatban tevékenykedő rendőrtisztekkel, vonaltartókkal, tartótisztekkel.

Ez a könyv kiegészítője a másfél évvel ezelőtt megjelent munkámnak. A magam részéről négyévi munka után a témát lezártam. Tudományos igényességgel dolgoztam, de mindennél fontosabbnak tartottam a közérthetőséget. Elsősorban azért, hogy a magyar állampolgárok teljes mélységében megismerjék azt a társadalmi valóságot, amelyben éltek. Készítettem egy összeállítást a hálózati személyekről, szigorúan az állambiztonsági szolgálatok által készített iratok (M- és B-dossziék, 6-os karton) alapján. Így szerepel az összeállításban a hálózati személy fedőneve, polgári neve, beszervezéskor kapott minősítése, a kapcsolat idő-

⁴ A hódmezővásárhelyi Emlékpont Múzeum 547 szigorúan titkos állományú SZT-tiszt adatlapját tette fel a szigoruantitkos.hu oldalra. Az adatlapokon a név mellett szerepelt a születési hely, időpont, a végzettség, a fedőmunkahely, a korabeli lakcím, valamint egy rövid életút. Az SZT-tisztek az ügynökök jó részével ellentétben munkájukat önként és ideológiailag megalapozottan végezték, mondta el Ungváry Krisztián történész (aki az 1956-os Intézet megbízásából végezte a munkát) a dokumentumok nyilvánosságra hozatalakor. Az Emlékpont Múzeum két kutatójával, Boér Zoltánnal és Fráter Olivérrel együtt készítették el a munkájuk eredményét összefoglaló jelentést.

tartama, meglévő M-dossziéjának száma, foglalkozása, munkahelye, a kapcsolat megszakadásának, illetve megszakításának módja.

A nevek önmagukban ugyanis semmit sem mondanak. A dossziékról írt elemzések, ismertetések, a közölt dokumentumok segíthetnek megismerni a „politikai alvilágot”.

* * *

Végezetül megköszönöm Orbán Balázsnak, az ABTL munkatársának a kutatómunkához, Varjai Imre történész-levéltárosnak és a Hajdú-Bihar Megyei Levéltárnak, valamint Marosi Edit tördelőszerkesztőnek a kötet nyomdai előkészítéséhez nyújtott segítségét.

Filep Tibor

Hová lettek az iratok?

A rendszerváltozás után a megyei rendőr-főkapitányságok és a Belügyminisztérium irattára anyagainak át kellett volna kerülni a Történeti Hivatal levéltárába, amely később az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára nevet kapta. Így a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve (törzse) iratainak is a fent említett levéltárban kellene lenniük. A valóság azonban az, hogy a Hajdú-Biharból a levéltárba került megyei állambiztonsági iratanyag rendkívül hiányos. Például az állambiztonsági szerv és a III/III-as osztály évi munkatervei és összefoglaló jelentéseinek nagy része nincs az archívumban. A munkadossziék nagy része szintén nem található meg. A B-dossziéknak is csak elenyésző hányada maradt meg, az is sziszifuszi munkával tárható fel. A hiányok a többi irattípus esetében is nagyon nagyok. Nincsenek meg az úgynevezett O-dossziék, az egyes személyekre nyitott F-dossziéknak is nyoma veszett. A 6-os kartonok egy része szintén hiánycikk az ABTL-ben. A felsorolás korántsem teljes, de az biztos, hogy ezek az iratok, dossziék 1989-ben még mind megvoltak a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság vagy a tartótisztek munkaszobáiban, irattárában, valamint a BM III/III-as csoportfőnökségen, illetve a Belügyminisztérium irattárában.

Fel kell tennünk a kérdést: hová lettek a fentebb említett dossziék, a politikai elhárítás alapidokumentumai, a Kádár-rendszer történetének fontos és titkos forrásai? Nem szabad elfelejtenünk, hogy a Magyarországon évtizedeken át fennálló diktatórikus rendszer egyik legfontosabb politikai eszköze a magyar rendőrség keretei között működő titkos belső elhárítási rendszer volt. A titkosszolgálati eszközök rendszeres felhasználása, a társadalom egészének szemmel tartása tulajdonképpen az ország totális ellenőrzését jelentette.

Sajnos mára már szinte feledésbe merült az 1990-es Duna-gate-botrány. Idézzük fel a történeteket! 1989 utolsó hónapjaiban és 1990 elején a politikai elhárítás emberei tonnaszámra égtek el iratokat. Amikor az iratégetésre fény derült, Horváth István belügyminiszter lemondott és megszüntették a III/III-as csoportfőnökséget. De soha senki sem vizsgálta meg alaposan, hogy pontosan

mennyi és milyen iratokat semmisítettek meg! Az iratégetés tényét nyilvánosságra hozó tisztelet pedig árulónak minősítették 1990 tavaszán. A közvélemény meg van győződve arról, hogy a már említett irathiánynak nemcsak az iratmegsemmisítés az oka, hanem, hogy sok irat maradt a Belügyminisztérium archívumban, így például a sokat emlegetett és titokban tartott mágnesszalagok, és még ki tudja mi minden. Információm szerint a BM-ben még jóval a rendszerváltozást követő években is folyt iratmegsemmisítés. Előfordulhatott, hogy azok a tisztek, akik „a tűz körül voltak”, nagy mennyiségű iratot hazavittek, eldugtak, és lehetséges, hogy ezek, vagy ezek egy része lappang valahol. Miért nem mérték fel a kormányváltás után 1990-ben, hogy milyen iratok tűntek el? Miért nem indítottak alapos tényfeltáró nyomozást, bírósági eljárást az iratmegsemmisítő parancsot kiadók ellen? Sőt! Elterjedt az a nézet, hogy a rendszerváltozás előtt keletkezett titkosszolgálati anyagok, iratok nyilvánosságra hozatala ártana Magyarországnak, különösen a kémelhárító és a katonai elhárítás dokumentumaira vonatkoztatva. Egy azonban biztos, hogy a politikai belső elhárítás anyagai 20 évvel a rendszer bukása után nem képezhetnek államtitkot, nyilvánosságra kerülésük segíthetné a Kádár-rendszer megismerését, de a kém- és katonai elhárítás 20-30-40 évvel ezelőtt keletkezett iratai ma már nem jelentenek állambiztonsági kockázatot. Egyértelmű, hogy a magyar kém- és katonai elhárítás a Varsói Szerződés érdekeinek védelmét és a Szovjetunió katonapolitikai érdekeit szolgálta. A Varsói Szerződés felbomlott, hazánk a NATO-nak a tagja. Egy kockázat lehetséges, hogy a rendszerváltozás előtt már szolgáló titkos tisztek, kémek és más, a titkosszolgálat területén dolgozó emberek még ma is aktívak. Az ő védelmük indokoltnak tűnhet. A magyar demokrácia adóssága, hogy húsz év alatt nem képzett ki új szakembergárdát a magyar demokrácia védelmére, a diktatúrát szolgáló pretoriánus gárda helyett.

Mint az közismert, a megyei rendőrkapitányságokon, azok keretein belül volt egy állambiztonsági szerv. Annak vezetője pedig a rendőr-főkapitányság állambiztonsági helyetteseként tevékenykedett. Felvetődik a kérdés, mi lett a megyei rendőrkapitányságokon belül tevékenykedő állambiztonsági szerv iratanyagának sorsa? Felkerültek-e az anyagok központi utasításra Budapestre, avagy a megyei kapitányságokon is volt titkos belső parancsra iratmegsemmisítés 1989-90 fordulóján? Vajon a helyi megsemmisítő akciók is szerepet játszottak az iratok eltüntetésében?

Az állambiztonsági szolgálatok levéltárában érdekes jegyzőkönyvekre találtam. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság csonka iratcsomagjában

(ABTL 1. 2. 4. 15. doboz)¹ van egy érdekes irat: dr. Papi Szabolcs katonai fő-
ügyészségi ügyész 1990. január 11-én hozott egy határozatot a Hajdú-Bihar Me-
gyei Rendőr-főkapitányság III/III-as osztálya munkáját dokumentáló iratok le-
foglalásáról. Az indoklás: „Gyanú merült fel arra, hogy az osztályon dolgozó hi-
vatalos személyek indokolatlanul személyiségi jogokat érintő intézkedéseket
tettek.” Az iratok lefoglalása a gyanú megalapozottságát vagy cáfolatát szolgál-
ták. A határozat ellen a HBMRFK-n panaszt nem jelentettek be, és az osztály-
vezető január 16-án átvette az erről szóló iratot.

Tehát valami érdekes dolog történhetett Debrecenben. De mit jelent az a
mondat, hogy az osztályon személyiségi jogot érintő intézkedéseket tettek? Ez
jelentheti iratok megsemmisítését, azok „illetéktelenek” kezére juttatását, vagy a
hálózati személyek nevének kiszivárogtatását, illetve átadhattak iratokat bizo-
nyos személyeknek.

Az eljáró Debreceni Katonai Ügyészség az 1990. január 15-én készített
B.II.001/1990. sz. jegyzőkönyve szerint a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapi-
tányság III/III-as osztályán lévő iratokat lefoglalta az ügyészség, és azokat a
HBMRFK I. emelet 61. sz. irodájában lévő lemezszekrénybe helyezték, amely-
nek ajtaját a 17/33. számú pecsétnyomóval lepecsételték, és a lemezszekrény kul-
csát az eljáró katonai ügyész magával vitte. Egy másik jegyzőkönyv azt is tartal-
mazza: „mivel az iratok további lefoglalása nem indokolt, ezért az iratok lefogla-
lását a Be.102.§. /1/ bekezdés alapján megszüntetem, és a /2/ bekezdés alapján a
Hajdú-Bihar megyei rendőrfőkapitánynak kiadni rendelem”. A jegyzőkönyv rögzí-
ti azokat az iratokat, amelyek lefoglalását a katonai ügyész megszüntette.

A jegyzőkönyv szerint a következő anyagok voltak a páncélszekrényben:

- 16 db nyilvántartó + borító
- 34-F-10511 számú „F” dosszié (Magyar Csaba)
- 23. sorszám 65. oldalszám + 1 db határozat
- Katus Attila ügye (38 lap)

¹ ABTL 1.12.4 A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság AB szervének iratai, I-II. 15.
doboz. Egy olyan iratcsomó van a dobozban, amely a HBMRFK III/III-as osztálya 1990
januárjában a megyei kapitányságon lévő vagy korábban ott volt iratai felülvizsgálatával, sor-
sával kapcsolatos. A legfőbb katonai ügyész vizsgálatot indított 1990 januárjában, mert:
„Gyanú merült fel arra, hogy az osztályon dolgozó hivatalos személyek indokolatlanul sze-
mélyiségjogi intézkedéseket tettek.” A vizsgálat végül nem derítette ki, melyek voltak azok a
személyiségjogokat sértő intézkedések, amelyeket a III/III-as osztály tisztjei (tisztje) meg-
tettek. De azt a vizsgálat jegyzőkönyveiben rögzítették, milyen szigorúan titkos iratok voltak
1990 januárjában a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság III/III-as osztályán. Jelen-
téktelen anyagok voltak már csak ott, töredékek, egy-két megfigyelt ember anyaga stb. De
M-dossziék, F-dossziék, jelentések stb., egyszóval fontos titkosszolgálati anyagok már nem
voltak az osztályon.

- Rosszindulatú, fenyegető tartalmú bejelentések Fnysz.82/30.401.lap
- „Kazetta” fn.”R” dosszié (12 sorszám, 22 oldal)
- Rosszindulatú, fenyegető tartalmú bejelentések 82/30/II.401.lap
- Varga József dossziéja, 30 lap
- Szabó László Sámuel 34-F-19044/70.megszüntetett „F” dossziéja, 60 lap
- „Balszélső” fn. előzetes ellenőrzés dossziéja, 82/31. 18 lap
- Sipos János Sándor 34-F-4349/60. sz. megszüntetett F dossziéja 113 lap
- Biztosítási tervek, 117 lap,
- Zsányi Sándor anyaga, 26 lapoldal
- Duró Imre anyaga, 35 lapoldal
- Tajti György nyilvántartási anyaga, 37 lapoldal
- Kóris Kálmán nyilvántartási anyaga, 14 lapoldal
- Kurunczi Zoltán nyt. anyaga, 153 lapoldal
- „Harangozó” fn. előzetes ellenőrzés 78/20.sz.16 lapoldal
- Tóth Tamás maradék anyaga 12 lap
- Feljegyzés Klapka Györgyről
- 38-OD-5565 sz. objektum dosszié, 1 lap+ üres nyomtatványok
- 34-OD-5566 sz. objektum dosszié, 6 lap+ üres nyomtatványok
- Butik”fn. „R” dosszié 34-R-1568. 181 lappal + szakértői vélemények
- Kipa-Józsefné anyaga, 6 lapoldal
- Marinkás Irma panaszügye, 7 lap + 2 levél
- Egyházi háttéranyagok + fénymásolat, 35 lapoldal
- Egyházi háttéranyagok 32 lapoldal + fénymásolat
- Varga Lajos anyaga 4 lapoldal
- 61-45. sz. átadókönyv
- 61-42. sz. átadókönyv
- 61-46. sz. átadókönyv
- 61-47. sz. átadókönyv /üres/
- Készített anyagok nyt. könyve

Ebből az 1990. április 11-én kelt jegyzőkönyvből kiderül, hogy a januári irat-
lefoglaláskor már alig volt belügyi anyag a Debreceni Rendőr-főkapitányságon.
A kérdés csupán az, hogy már korábban elküldték Budapestre az addig szigorúan
kezelt titkos iratmennyiséget, avagy helyben semmisítették meg?

Az ügynek azonban még nem volt vége. Egy keltezés nélküli jegyzőkönyv azt
bizonyítja, hogy a Nemzetbiztonsági Hivatal Hajdú-Bihar Megyei Kirendeltsé-
gén (a III/III-as ügyosztály helyére lépő szerv) megjelent dr. Sersli Sándor a BM

Adatfeldolgozó Szolgálat irattári osztályának vezetője, dr. Horváth Balázs belügyminiszter megbízólevelével, hogy a Katonai Ügyészség által korábban lefoglalt és a kirendeltségen tárolt III/III-as osztály anyagait átvegye. Ez a jegyzőkönyv rögzíti az átvett iratok ügyrendi számát és témáját, amelyek azonosak a fentebb közöltekkel. Érdekesség, hogy az átadó Benke Gábor ezredes a III/III-as osztály utolsó vezetője volt.²

EPILOGUS

Az Országos Rendőr-főkapitányság Igazgatásrendészeti Főosztálya 1990. augusztus 29-én telexen érdeklődött a volt III/III-as osztály anyagairól. Az ügyintéző válasza: „A volt III/III. osztály anyagai már sem a megyei osztályon, sem a területi szerveknél nem találhatók.” A dolog érdekessége, hogy a válasz dátuma 1990. november 1.(!)³

Hová lettek a dossziék? Pontos választ adni nem tudunk. Az általam idézett jegyzőkönyvek azonban számos kérdést felvetnek. Az biztos, hogy a fontos, titkos iratok 1990. január elején nem voltak már Debrecenben. Miután az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában sincsenek, ezért az biztos állítható, de legalábbis joggal feltételezhető, hogy vagy Debrecenben, vagy Budapesten, esetleg máshol az iratok nagy részét megsemmisítették.

Mint a bevezetőben említettem, 1989 őszén a BM III/III-as főcsoportfőnökség több tervet, feljegyzést készített a titkosszolgálati iratok felülvizsgálatával, illetve megsemmisítésével kapcsolatban. A végleges döntés december 8-án született meg, amelynek szövegét teljes terjedelemben közöljük Markó György történetésznek, a *Kritika* 2000. novemberi számában megjelent publikációja alapján.

² Uo. A vizsgálat után a zárolt anyagokat a megyei katonai ügyészség visszaadta a rendőrségnek „azok zárolása indokolatlan” záradékkal. De a vizsgálat érdemi mozzanatairól feljegyzés nem készült.

³ Uo. 1990 augusztusában még kerestetett állambiztonsági iratokat az Antall-kormány belügyminisztériuma Debrecenben, de nemleges választ kapott. Az akkori kaotikus viszonyokra jellemző, hogy a III/III-as osztály utolsó vezetője 1990-ben az új kormány megalakulása után egy ideig a Nemzetbiztonsági Hivatal megyei kirendeltségének vezetője lehetett!

JAVASLAT AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI OPERATÍV NYILVÁNTARTÁS RENDSZERÉNEK FELÜLVIZSGÁLATÁRA

1989. december 8.

Az Alkotmány és a Btk. közelmúltban történt módosítása és a többi állambiztonsági munkát alapvetően befolyásoló megjelent, valamint elfogadásra váró törvény, a társadalom politikai állapotával együtt járó operatív helyzet változása megkívánja, hogy az operatív nyilvántartás területén egy átgondolt, felülvizsgálati munka induljon. Ennek érdekében felül kell vizsgálni a jelenleg folyamatban lévő ügyeket, a foglalkoztatott hálózatokat, a meglevő operatív és hálózati irattári anyagokat.

A felülvizsgálat során a módosított Btk. állam elleni bűncselekményekről szóló fejezetét és azokat az új feladatokat kell alapul venni, amelyek végrehajtása az állambiztonsági szolgálat hatáskörébe tartozik.

A munka elvégzését az alábbiak szerint javasoljuk végrehajtani:

A) Operatív nyilvántartás.

1) Az operatív szerveknél levő ügyek.

a. Bizalmas nyomozások („személyi”-, „csoport”-, külön „körözési” dossziék.)

Valamennyi osztály vezetője vizsgálja felül, melyek azok az ügyek, amelyek a módosított Btk. szerint bűncselekmény gyanújára utalnak.

Azokat a bizalmas nyomozást tartalmazó dossziékat, amelyekben az ellenőrzött személy vagy cselekmény nem ütköztethető a Btk. valamely szakaszába (nem az állam biztonsága ellen irányuló vagy egyéb az állambiztonság hatáskörébe tartozó bűncselekményi kategória) vagy lezárni és a dossziékat megszüntetni, az anyagokat jegyzőkönyvileg megsemmisíteni (intézkedni az Operatív nyilvántartó osztály felé a nyilvántartásba vett személyek törléséről készült jegyzőkönyveket megküldeni), az operatív értékkel rendelkező bizonyító erejű anyagokat a megfelelő dossziéba áttenni.

b. Az előzetes ellenőrzéseket meg kell szüntetni, az anyagokat meg kell semmisíteni, kivéve azokat, amelyekben az ellenőrzött cselekmény a módosított Btk.-ban, illetve ellenőrzési jogosultságunkba illeszkedik. Ezek esetében a bizalmas nyomozást el kell rendelni.

c. A „figyelő” dossziékat meg kell szüntetni és az anyagokat jegyzőkönyvileg meg kell semmisíteni, kivéve a politikai, operatív értékű anyagot. Ha az ellenőrzött cselekmény a módosított Btk.-ba ütközik, ebben az esetben bizalmas nyomozást kell nyitni.

d. A „rendkívüli események” dosszié közül azokat, amelyekben nem várható a rendkívüli esemény elkövetőjének (elkövető)(inek) felderítése, valamint a kissúlyú cselekményekre nyitottakat – pl. falfirkálás, zászlótépés – meg kell szüntetni, az anyagokat pedig, megsemmisíteni.

e. Az ellenőrző dossziék vonatkozásában a konkrét ügyekre nyitottak közül csak azokat kell meghagyni, amelyek folytatására javaslatot tettek.

2). Az operatív szerveknél levő objektum dossziék.

Valamennyi osztály vezetője vizsgálja meg, hogy a területén levő objektum dossziék megfelelnek-e az állambiztonsági munka átalakítási folyamatának, illetve szükséges-e új objektum dossziékat nyitni.

a. Ha megfelelnek:

A dossziékat a megváltozott feladatoknak megfelelően fedőnévvel megnevezve meg kell hagyni.

b. Ha nem felelnek meg:

– megszüntetni, jegyzőkönyvileg megsemmisíteni és azt megküldeni az Operatív nyilvántartó osztálynak,

– megszüntetni, de a módosított Btk.-hoz igazodó és az operatív értékekkel rendelkező anyagokat a meghagyott vagy újonnan nyitott dossziékban kell elhelyezni.

c. Ha a felülvizsgálat során az objektum dossziékban olyan bűncselekményre utaló adatok, bizonyítékok stb. vannak, amelyek más szerv (bűnügy) hatáskörébe tartoznak, vezetői szinten kezdeményezni kell azok átadását.

Fenti munkák határideje: 1989. december 31.

B) Operatív irattári anyagok

Az irattározott operatív dossziékat, az azokat leadó osztálynak kell – az Operatív nyilvántartó osztállyal történő előzetes időegyeztetés után – felülvizsgálni.

A felülvizsgálat szempontjai a folyamatban lévő ügyeknél meghatározottakkal megegyeznek.

Az irattározott objektum (vonali) dossziék közül megsemmisíteni javasoljuk az alábbiakat:

– oktatási intézmények.

– kulturális objektumok (vonalak),

– felszabadulás előtti, utáni jobboldali pártok, szervezetek tagjainak anyagát tartalmazó dossziék operatív anyagait.

A felsoroltakon túl a leadó osztályok külön-külön döntenek az általuk irattározott anyagok meghagyásáról.

A munka befejezési határideje: 1989. december 31.

C) Az operatív nyilvántartásban szereplő személyek közül javasoljuk törölni:

a. Az 1945 előtti erőszakszervezet azon tagjait, akiknek nyilvántartására nincs jogalap.

b. Az állam elleni szervezkedés, összeesküvés miatt eljárás alá vont, illetve elítélt, valamint az 1989. évi XXXVI. törvényben az 1956-os népfelkeléssel összefüggésben elítéléssel érintett személyeket. (Az Operatív nyilvántartási szabályzat 7/A/f. és 7/B/i. pontjai szerint.)

c. A feloszlatott és működő szerzetesrendek tagjait.

d. Az engedély nélkül előállított sajtótermék ún. szamizdat készítő és terjesztő tevékenység miatt nyilvántartásban lévő személyeket.

e. A megrovásban, rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesített akadályozó, korlátozó intézkedésekkel érintett személyeket.

f. Az izgatás és közösség megsértése büntette, illetve vétsége miatt eljárás alá vont és intézkedéssel érintett személyeket.

g. A külföldre utazás és a külföldön tartózkodás szabályai kijátszásával külföldön tartózkodó, illetve hazatért személyeket.

h. A tiltott határátlépést, annak kísérletét, az ahhoz való segítségnyújtást, az előkészületet, és az ember csempészést elkövetőket.

Az f, g, h pontok esetében nem lehet törölni azokat a személyeket, akiknek a nyilvántartására a Btk. 29.§ alapján – büntetési nyilvántartás szabályai szerint – nincs lehetőség.

Az operatív nyilvántartásból történő törléseknél a törölt személyről a törlési határozatot, az operatív kartont és a megsemmisítési jegyzőkönyvet kell az Operatív nyilvántartó osztálynak megküldeni, az anyagot a szervnél kell megsemmisíteni.

A végrehajtás határideje: 1990. március 31.

Az operatív anyagok selejtezésénél szigorúan figyelembe kell venni az 1969. évi 27. tvr-ben megfogalmazottakat: levéltári anyagnak minősülő iratokat nem lehet megsemmisíteni. Ilyen esetekben azokat az Operatív nyilvántartó osztályon keresztül szabályozottan át kell adni az Országos Levéltárnak.

Az operatív anyagok megsemmisítését, illetve selejtezését úgy kell végrehajtani, hogy minden olyan esetben, amikor reálisan lehet számolni állampolgári panaszokkal, beadványokkal, azok érdemi megválaszolása érdekében a szükséges alapiratok további megőrzését az objektum (vonali) dosszié II. részének mellékleteként biztosítani kell.

A végrehajtásért – megsemmisítés, selejtezés stb. – az osztályvezetők, az ellenőrzésért az állambiztonsági helyettesek, illetve csoportfőnökök a felelősek.

D) Hálózatok.

1. A nyilvántartások meglévő párhuzamosságának megszüntetése érdekében az eddig vezetett hálózati naplókat meg kell semmisíteni.

2. A beszervezések engedélyezésére jogosult vezető vizsgálja felül a hálózati jelölteket, hogy azok kialakítható, illetve meglévő hírszerző lehetősége az állambiztonsági szolgálat elé támasztott követelményeknek megfelelnek-e.

Abban az esetben, ha e követelményeknek nem felelnek meg, a tanulmányozást meg kell szüntetni, a figyelőztetést törölni (kell) és a keletkezett anyagokat meg kell semmisíteni.

3. Foglalkoztatott hálózatok.

a. Az alosztályok vezetői vizsgálják meg, kik azok a hálózatok, akik személyük, foglalkozási területük, hírszerző lehetőségük miatt fokozottabb védelmet igényelnek.

E hálózatok titkosításáról 1989. december 31-ig gondoskodni kell.

b. Ellenőrizni kell a hálózatok lejelentett (6/a) kapcsolatait. Közülük csak azokat szabad meghagyni, akik az új illetékesség szerint is folyamatban lévő ügyszökhöz kapcsolódnak.

c. A hálózatok „B” dossziéját ellenőrizni kell, s abból minden olyan anyagot ki kell szedni és meg (kell) semmisíteni, amelyek már lezárt, konkrét – előzetes ellenőrzés, bizalmas nyomozás, operatív akció, kombináció, játszmás ügyekre utalnak.

A „B” dossziékból a Külügyi Osztály által már ellenőrzött nyugtákat is ki kell szedni és megsemmisíteni, ha az konkrét ügyre utal. E nyugtákról az ügy feltüntetése nélkül listát kell készíteni, amelyet a központi szervnél az alosztály vezetője, területi szervnél az osztály vezetője láttamoz.

A „B” dossziében a tanulmányozás, beszerzés során keletkezett anyagok, pénzbeli juttatások listája, ellenőrzési anyagok, konkrét ügyekre nem utaló feladattervek, magatartási vonalak maradhatnak.

Célszerű kiemelt anyagok alapján olyan összefoglaló jellegű minősítés készítése, melyből a végzett munka konkrétságát mellőzve pontosan megállapítható a hálózati személy kvalifikáltsága, megbízhatósága, szervünkhöz való viszonya stb.

d. Minden „M” dossziét felül kell vizsgálni és a megszüntetett, operatív ellenőrzésekre és ügyekre vonatkozó, valamint az operatív értékkel nem rendelkező anyagokat mind meg kell semmisíteni.

Az „M” dossziékban csak a felülvizsgálat után is folyamatban lévő ügyek operatív értékkel bíró anyagait, valamint a felderítő munka során keletkezett, fontosnak minősülő jelentéseket szabad elhelyezni.

A hálózat informatív, hangulati, tájékoztató jellegű jelentéseit külön gyűjtőben, az „M” dossziéhez csatolva kell elhelyezni és azokat feldolgozásukat követően meg kell semmisíteni.

Folyamatosan intézkedni kell arra, hogy az operatív értékű jelentések a felhasználás után három hónappal, a konkrét ügy befejezését követő egy éven belül kerüljenek megsemmisítésre.

4. Irattározott hálózati anyagot.

A hálózati irattározott anyagokat az irattározó osztálynak kell felülvizsgálni.

A felülvizsgálat előtt minden szerv köteles 1989. december 20-ig a kizárt hálózatok adattárában levő „6”-os kartonját az Operatív nyilvántartó osztálynak felküldeni. Az Operatív nyilvántartó osztály a szükséges anyagok előkészítését követően folyamatosan értesíti a szerveket a közös felülvizsgálat időpontjáról.

A felülvizsgálat után a megmaradó anyagokhoz tartozó „6”-os kartont a küldő szerv visszakapja, a többit a selejtezésre kiválasztott anyagokkal együtt az Operatív nyilvántartó osztály megsemmisíti.

Az irattározott hálózatok anyagai közös felülvizsgálatánál az alábbi elveket javasoljuk alkalmazni:

a. a „meghiúsult beszerzés” és a „beszervezéstől elálltunk” címen irattározott dossziékat és a „6”-os kartonokat meg kell semmisíteni.

b. „B” dossziék.

Minden kizárt hálózati személy irattározott „B” dossziéját az irattározó osztály köteles felülvizsgálni.

A felülvizsgálat során javasoljuk megsemmisíteni:

– az elhunyt,
– az MSZMP-tag,
– a funkcióban levő, illetve került (tanácsstag, képviselő, magasabb egyházi tisztségviselő) kizárt hálózatok „B” dossziéját, valamint
– azokat, akiket ugyan beszerveztek, de semmiféle érdemi munkát szerveink részére nem végeztek.

c. Az „M” dossziék megsemmisítendőik a 0012/1972. BM parancs 34/d. pont figyelembe vételével.

5. A felülvizsgálat során mind a megszüntetett ügyekben, mind a kizárt hálózatok vonatkozásában az operatív osztályok kötelesek intézkedni a szakszolgálatok (pl. útlevel osztály, KEO, BM III/2., BM III/3. BM III/4. osztályok), társ csoportfőnökségek és a társ szervek felé, hogy a náluk levő anyagok megsemmisítésére, az adatok az adattárakból törlésre kerüljenek.

6. Kérjük, hogy javaslatukat – jóváhagyás után – az AB Miniszterhelyettesi Titkárság vezetője a központi szervek vezetőinek és a megyei ab. helyetteseknek, mint a miniszter-

helyettes úr utasítását végrehajtásra küldje meg, valamint az abban foglaltakról a szakszolgálatok vezetőit a szükséges mértékben tájékoztassa.

Célszerűnek tartjuk jelezni, hogy a központi számítógépre és a helyi nyilvántartási rendszerek fejlesztésére, illetve az adatok karbantartására további intézkedések történnek.

Budapest, 1989. november

Dr. Horváth József r. vör. csoportfőnök

Módosító kiegészítés a 11-13/1468/1989. számú javaslatához 1989. december 22.

1. Az anyagok megsemmisítéséhez jegyzőkönyv nem kell.

2. A c. pontból kérjük törölni az alábbi bekezdést:

„Az f, g, h pontok esetében nem lehet törölni azokat a személyeket, akiknek a nyilvántartására a Btk. 29. § alapján – a büntetési nyilvántartás szabályai szerint – nincs lehetőség.”

3. A „B” dossziékban elhelyezett nyugtákat nem kell megsemmisíteni, biztonságos tárolásukról gondoskodni kell.

4. Tájékoztatom, hogy a 0018/1975. számú BM parancs hatálytalanítását kezdeményeztük.

Budapest, 1989. december 22.⁴

⁴ ABTL 1.11.1 45–166. A BM III/III-as csoportfőnökségnek az állambiztonsági iratok felülvizsgálásával, illetve megsemmisítésével kapcsolatos tervezeti találhatók az iratcsomóban.

Az ügynökség szervezése

„Az ügynökbázis a legfontosabb és leghatékonyabb titkos eszköz, amely nélkül eredményes operatív munka lehetetlen.”

KÖVETELMÉNYEK A JELÖLT KIVÁLASZTÁSÁNÁL

A beszerzés előtt a jelölt-előkészítésnél követelmény, hogy meg kell győződni arról, hogy az informátor ügynök, rezidens személyi tulajdonságainál és kapcsolatainál fogva sikeresen végre tudja hajtani az államvédelmi szervektől kapott feladatokat. Alapkövetelmény: a beszerzés céltudatossága, hogy a jelölt megbízható és alkalmas legyen az ügynöki munkára. A hálózati személyeket meghatározott operatív feladatok végrehajtására kell szervezni. A jelölt megbízhatósága azt jelenti, hogy személyi tulajdonságai, megbízhatósága miatt nem áll fenn a dekonspiráció veszélye.¹

(A politikai elhárítás tisztjei azonban korántsem mindig egy megadott feladatra választották ki a beszerzendő személyt. Gyakran alkalmazták azt a módszert, ha találtak egy zsarolható, kompromittálható, ebből kifolyólag kényszeríthető embert, akkor megkezdték a beszerzését. Amikor eljutottak odáig, hogy a jelölt aláírta a nyilatkozatot [a feladat vállalása, titoktartás], akkor általában első feladatként azonnal le kellett írnia barátai, ismerősei nevét, a szerint válogatva, hogy kikkel barátkozik, illetve van közvetlen, jó emberi kapcsolatban. A névsort elolvasva a beszerző azonnal kiválasztott néhány embert, akikről az első találkozóra jelentést kért. Később a kör hólabdaszerűen bővült. Így a beszerzett hálózati személy csapdába is esett, mert gyakran előfordult, hogy első jelentéseit barátairól, jó ismerőseiről kellett írnia.)

A HÁLÓZATTAL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS JELENTŐSÉGE, FORMÁI

A kapcsolattartás helyes megszervezésével biztosítani kell a konspirációt, a folyamatosságot és az operativitást. A hálózat tagjait nem elég csupán beszerzeni,

hanem megfelelő formában kell foglalkozni velük (nevelni, irányítani, ellenőrizni kell őket, és rendszeres kapcsolatot tartani velük). Az alapkövetelmény a kapcsolattartás titkosságának biztossága. Kívülállók nem tudhatják, nem is gyanúsíthatják a titkos együttműködésbe bevont személlyel kialakult kapcsolatunkat. Ezért ki kell dolgozni egy történetet, „találkozási legendát” családja, ismerősei, barátai felé, ha valamilyen módon fenyeget a dekonspiráció veszélye. Az ügynöknek minden találkozó alkalmával szóban vagy írásban a korábban megadott személlyel kapcsolatban jelentést kell tennie.

Lehet találkozót szervezni nyilvános szórakozóhelyre: áruházba, múzeumba és szabadba – utcára, erdőbe. Különösen ajánlott találkozási színhelyek a múzeumok, könyvtárak, vasútállomások, postaépületek, gyógyszertárak, állami áruházak, erdészházak, turistaházak, vikendházak stb.

A legideálisabb azonban, ha az ügynök a tartótisztjével K- és T-lakásokban találkozik. Ott átadhatja a hálózati személy a kézzel vagy géppel írt jelentését, és az abban foglaltakat megbeszélheti a tartótiszt az ügynökkel. Legoptimálisabb az, ha a hálózati személy először szóban tájékoztatja a feladat elvégzéséről a tartótisztját és utána, ott a lakásban írja meg – ha szükséges – a tiszt segítségével az operatív elemeket tartalmazó jelentést.

„Kisvárosban, falun nem szabad, sőt tilos nyilvános helyen találkozni! Titkos munkatárssal, ügynökkel randevúzni csak K- és T-lakásokon lehet. A titkos munkatárs – tmt – politikai és gyakorlati síkon jóformán azonos szintű a kapcsolattartójával.”

A KAPCSOLATTARTÁS FOLYAMATOSSÁGA, OPERATIVITÁSA, TERVSZERŰSÉGE

A tartótiszteknek előre találkozási grafikont kell készíteni, amelyen fel kell tüntetni az egy hónapra tervezett összes találkozóját. A grafikonon valamennyinek a helyét és idejét is jelezni kell, a hálózati személy nevével együtt, természetesen fedőnévvel, valamint azt is, milyen kategóriához tartozik – informátor, titkos megbízott, titkos munkatárs, rezidens, ügynök. Egy jellel láthatóvá kell tenni, hogy eredményes volt-e a randevú, fontos operatív értékkel bíró jelentést kapott-e a hálózati személytől. A grafikon pontos vezetése azért fontos, hogy a K- és T-lakásokon az „összefutások” elkerülhetők, kiküszöbölhetők legyenek. Először az operatív tisztnek kell megérkeznie. A hálózati személy figyelje, nem követik-e. Az átvett jelentéseken a tartótisztnek fel kell tüntetnie a találkozó pontos idejét,

¹ ABTL A-3079. Az ügynökség szervezése. Moszkva, 1955.

helyét, az ügynök fedőnevét, valamint a saját, vagyis a tartótiszt nevét. A kézzel vagy géppel írt jelentést az ügynök fedőnéven írja alá.

A tartótiszt munkahelyére visszatérve – ha szükséges – legépelteti a jelentést, azt értékeli, minősíti. Véleményét ráírja vagy ráírja az ügynök által átadott jelentés szövege alá. Rögzíti, milyen feladatot, utasításokat adott. Az iraton az is megtalálható, hogy hány példány készült az iratból és azt kinek küldték tovább. Egy példány minden esetben bekerült a hálózati személy M-munkadossziéjába. A feldolgozott jelentést ezt követően megkapja az osztályvezető, láttamozza, véleményezi, és ha szükségesnek látja, minősíti, utasításokat adva visszaadja az operatív tisztnek.

A fontosabb, jelentősebb megfigyelt személyek, illetve ügyek esetében a jelentés egy példányát elküldték Budapestre, a III/III-as csoportfőnökségre, illetve a fontos operatív elemeket a megyei rendőr-főkapitányságon a Budapestre küldendő Napi Operatív Jelentésekbe beépítették. Így az ügyben legilletékesebb belügyi szervek azonnal tájékoztatást kaptak.

A HÁLÓZATI SZEMÉLYEKSEL VALÓ ÖSSZEKÖTTETÉS FORMÁI

Az operatív – tartótiszt – rezidensekkel, titkos hálózati személyekkel, ügynökökkel találkozik rendszeresen. A találkozókat a tiszt szervezi, esetleg igénybe vehet technikai eszközöket és közvetítőket, vigyázva a dekonspirációra.

Személytelen összeköttetésre lehet használni „személyi postaládát”. A személyi postaláda erre a célra beszervezett hálózati személy, aki egy másik tartótiszthez tartozik. A hálózat és az operatív tiszt közötti kapcsolat felvételére segítségül lehet hívni kereskedelmi alkalmazottat, trafikost, újságárust. Természetesen ezeknek az embereknek politikai szempontból megbízható személyeknek kell lenniük. Ha ezt a formát alkalmazzák, titkos jelszóban is meg kell állapodni. A telefont csak rendkívüli esetben lehet felhasználni a kapcsolatteremtéshez, de csak virágnyelven lehet beszélgetni.

Személyes találkozót csak teljesen biztonságos körülmények között lehet tartani. Ugyanis a találkozó elején szóbeli beszámoltatásra, beszélgetésre kerül sor a tartótiszt és az ügynökök között. T- és K-lakásban ellenőrizetlen hálózati személyt fogadni nem lehet. (Az első találkozók után különböző módon ellenőrizni kell az új beszerveztet.) Vagyis, vele csak akkor lehet már T- és K-lakásokban találkozni, ha egy vagy több hálózati személy ellenőrzi az ügynököt, vagy az il-

letékes szervek lehallgatják a telefonját, leveleit ellenőrzik. A beszervezés után a még nem ellenőrzött személlyel nyilvános helyen lehet, illetve kell találkozni. Háromféle találkozót különböztetett meg a politikai rendőrség: rendes, biztosító, illetve rendkívüli találkozót.

A rendes találkozókat egy-két-három hetente kellett tartani. Az operatív tiszt határozta meg a helyét és idejét. A rendes találkozáson az ügynök és a tartótiszt megbeszéli a következő rendes találkozó helyét és idejét, és ha az valamilyen oknál fogva elmaradna, kijelölnek egy második találkozót időponttal, helymegnevezéssel együtt. Ha a rendes találkozáson az egyik fél nem tud megjelenni, akkor nem szükséges telefonon keresni a másikat, hanem a kijelölt pótidőpontban és helyen kell találkozniuk.

Rendkívüli találkozót kezdeményezhet különösen fontos esetekben a tartótiszt, de az ügynök is. Ilyen volt például, amikor a Varsói Szerződés csapatai 1968-ban bevonultak Csehszlovákiába, vagy amikor Jaruzelski tábornok elrendelte a szükségállapotot, illetve az arab-izraeli háború kirobbanásakor. Gyakran kértek hangulatjelentéseket rendkívüli találkozók keretében az MSZMP kongresszusai után, különösen a fontos személyi változások esetén.

A debreceni nagyüzemek, a Biogal Gyógyszergyár, a Magyar Gördülőcsapágy Művek, a Medicor Orvosi Műszergyár, valamint a Hajdúsági Iparművek vonaltartó tisztjei évi jelentéseikben mindig rögzítették, hogy hány találkozót szervezett a vonaltartó tiszt a foglalkoztatott ügynökökkel és hány maradt el. Az elmaradt találkozók száma 5–10% között mozgott. Legtöbbször az ügynökök nem mentek el a „randevúra”, többnyire akkor, amikor már szabadulni akartak a hálózatból, és terhesnek érezték az ügynöki munkát. Meg volt határozva, hogy havonta legalább egy találkozóra sort kell keríteni, ennél nagyobb intervallum nem engedhető meg.

A K- ÉS T-LAKÁSOK KIVÁLASZTÁSA, SZERVEZÉSE ÉS FELHASZNÁLÁSA

A K- és T-lakásoknál alapkövetelmény, hogy azok lépcsőházakból nyíljanak és napközben is használhatók legyenek.

A ház mestertől titoktartási kötelezettséget kell kivenni. Az első igénybevétel előtt, mikor a lakásgazdával a megállapodás megszületik, helyszíni alaprajzot kell készíteni a lépcsőházzal és a lakásról. Szükséges ellenőrizni a lakókat, akiknek a lakását a tulajdonos hozzájárulása után igénybe veszi az elhárítás, politikai-

lag teljesen megbízhatónak kell lenni. Tehát lehetőleg legyenek az MSZMP vagy a KISZ tagjai (szerencsés eset, ha a KISZ vezetőségének is tagja a lakásgazda, valamint ellenőrzött párton kívüli, akinek megbízhatóságához nem fér kétség). A lakásgazdák nevét, címét konspiratív módon szükségeltetik kezelni. Nyilvánosságra hozni nem lehet. Minden lakásnak fedőnevet kell adni. A lakásgazdától titoktartási nyilatkozatot kell kivenni, és őket a nyilvántartásban hálózati személyként kell szerepeltetni. Beszervezéssel kapcsolatos anyaguk a B-dossziéba kerül, így a beszervezési és titoktartási nyilatkozat, nyugták a lakáshasználat fejében átadott összegekről. Rögzíteni kell a lakásban tartandó találkozók résztvevőinek nevét, valamint azt is, kik tudnak a lakás igénybevételéről.

(Debrecenben évről évre változott, módosult a találkozókra igénybe vett K- és T-lakások száma. Ennek részben konspirációs okai voltak. Az operatív tiszteknek állandó jellegű feladatuk volt, hogy évről évre keressenek olyan lakásokat, amelyeket titkos találkozók céljára igénybe lehet venni. A megye kisvárosaiban is tartottak fenn T-, illetve K-lakásokat, így például Hajdúböszörményben és Hajdúszoboszlón. A B-dossziék között csak nagyon kis számban, elvértve maradtak meg a T- és K-lakások tulajdonosaival megkötött szerződések, amelyek a „lakásgazda” hálózatba történő beszervezésének a dokumentumai.)

Általában az operatív tiszt nevére – fedőnéven – kibérlik a lakást, jó, ha olyan foglalkozást találnak ki számára, ami mozgékonytságot jelez: ellenőr, főiskolai oktató, nyelvtanár. Előfordul, hogy csak egy szobát vesznek bérbe, de kikötik, hogy a lakásban lakók a találkozók időpontjában ne legyenek otthon, illetve viselkedjenek diszkréten, csendben, folyosóra, mellékhelyiségekbe ne menjenek ki a szobából. Tehát a találkozási lakás tulajdonosa minden esetben a politikai elhárításhoz közel álló, politikailag teljesen megbízható legyen. Lehetőleg egy lakásban öt hálózati személynél többet ne fogadjanak, de egy lakásban több tartótiszt is fogadhatja ügynökeit. Vagyis, egy tartótiszt több lakást is használhat, betartva a konspiráció szigorú szabályait.²

AZ ÜGYNÖKÖK KIVÁLASZTÁSA ÉS BESZERVEZÉSE

Az ügynökhálózat szociológiai vizsgálata alapján megállapítható, hogy a társadalom minden rétegéből szerveztek be embereket: például mérnököt, tanárt, lelkeszt, adminisztrátort, szakmunkást, főiskolai hallgatót, munkást, vadászt, ke-

² ABTL A-3849. A hálózattal való kapcsolattartás rendszere és formái, K- és T-lakások szervezése és felhasználása. Budapest, 1973, Rendőrtiszti Főiskola.

reskedőt, pincért stb. A hálózat tagjait a beszervezés módja alapján két csoportra lehet osztani. Az egyik csoporthoz tartoznak a rendszer feltétlen hívei, akik hazafias meggyőződésből kötelességüknek érzik a közös munkát. Ugyanakkor a rendszerrel szemben korábban ellenséges tevékenységet folytató, illetve nézeteket hangoztatók is a hálózat tagjaivá válhattak. A beszervező tisztek a 6-os katonon az alapok – hazafias, illetve terhelő, kompromittáló – kombinációját jelölték meg a beszervezés minősítésére. A dossziékban található jelentések sok esetben arra utalnak, hogy a „hazafias” jelző nem zárja ki azt, hogy a beszervezés kényszerítő eszközökkel történt. Előfordult, hogy a 6-os kartont már a beszervezés kezdetekor kiállították és megőrizték, noha a kapcsolat nem jött létre.

(Nincs ugyan szó a rendőri főiskolán oktatott előadások anyagában, de a katonai szolgálatra behívott előfelvételis egyetemisták közül kiválasztottakkal is próbálták erősíteni a hálózatot. Különösen a határőrségnél volt elfogadott ez a gyakorlat. Ott elsősorban a kémelhárításra történtek a beszervezések. A fiatal katonák leszerelése után azok dossziéját elküldték a lakóhely szerinti rendőrkapitányság állambiztonsági törzséhez. Ott, ha használhatónak ítélték a fiatal embert, akkor azonnal feladatkört kerestek neki, többnyire a III/III-as osztály ügynöke lett.)

Terhelő vagy kompromittáló adatok alapján általában „az ellenséges kontingensből” származó személyeket szerveztek be. Olyanokat, akikkel kapcsolatban államellenes, népellenes tevékenységet bizonyító, vagy a társadalom és a családja előtt őt kompromittáló anyagok álltak rendelkezésre. Mégpedig olyan adatok, amelyek alapján a beszervezendő személy büntetőjogilag felelősségre vonható vagy kompromittálható. Ezeknél a személyeknél a titkos együttműködés alapját a beszervezők birtokában lévő, a társadalom, esetleg családja előtt személyét meghatározó erővel bíró terhelő, kompromittáló adatok képezik.

Gyakran a kényszerrel beszervezetteket előzőleg előzetes letartóztatásba helyezett személyek közül válogatják ki. Kihallgatják a rendőrségen, majd közlik vele a kompromittáló adatokat. Ezt követően be is bizonyítják, hogy nem blöffölnek, és így a jelölt kiszolgáltatott helyzetben van. Az elhárítás a terhelő vagy kompromittáló adatok alapján történő beszervezési kísérletet harcnak tekintette, amely a kihallgatást végrehajtó és a jelölt között folyik. Beismerő vallomást kell kicsikarni, látnia kell a jelöltnek: a szervek mindent tudnak róla. Ezzel a módszerrel a kiválasztott személy teljes lelki megtörése elérhető. Ezt követően el lehet érni, hogy a jelölt maga ajánlkozzon, hogy jóvátegye bűneit. Bűncselekményeit be kell ismernie, s olyan jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben terhelő vallomást tesz „bűntársaira”, amivel bármikor sarokba lehet szorítani. Így a beszervezési

jelölt saját, valamint társai ellenséges terveiről vagy tevékenységéről olyan őszinte vallomást tesz, hogy az összességében kényszeríti az ügynököt és az informátort, hogy az ellenséges csoport vagy személy előtt ne dekonspirálja magát vagy a bizalmas nyomozást. A szervezési nyilatkozatot – miután fedőnevét is megkapja – saját nevével kell aláírnia.³

(A kényszerrel szervezettek között voltak a Horthy-rendszer éveiben a honvédségnél, illetve a csendőrségnél szolgáló személyek, „osztályellenségek”, köztisztviselők, illetve az 1956-os forradalom után letartóztatottak is. A későbbiekben pedig azok a magyar állampolgárok, akik valutavétségek és a legkülönbözőbb kompromittáló adatok alapján kerültek az operatív tisztek látókörébe.)

Tehát a jelölt kiválasztásának alapelvei: a célszerűség, az alkalmasság, a megbízhatóság és a szervezés megvalósítása dialektikus egységet képez.

Ha mód van rá és idő, előzőleg környezettanulmányt kell róla készíteni, figyeltetni ügynökökkel, T-ellenőrzést kell végrehajtani személyi kapcsolataira vonatkozóan, az őrizetbe vétel pedig legyen titkos. A szervezésre legalkalmasabb helyek: a rendőrség épülete, konspirált lakások, szállodai szobák.

A hazafias meggyőződés alapján titkos működésbe olyan szociális szempontból az MSZMP-hez közel álló, a népi demokráciához hű, politikailag megbízható személyek szervezhetők be, akik meggyőződésük alapján szükségesnek tartják, hogy titkosan segítsék az állambiztonsági szervek munkáját. (Tehát politikai meggyőződésük inspirálja őket az ügynöki munkára.)

Ha a jelölt vállalja a munkát, a szervezési okmányt ki kell tölteni, amely rögzíti, hogy szolgálatait saját elhatározásából, önként ajánlja fel, s vállalja a titoktartási kötelezettséget. Minden esetben a szervezés jóváhagyása után az operatív tiszt 48 óra elteltével beírja a nevét a nyilvántartási naplóba, külső kapcsolatait nyilvántartásba veszi, megvizsgálva, hogy operatív szempontból kik lehetnek érdekesek. A hálózati személy B- és M-dossziéját meg kell nyitni, s rövidesen ki kell állítani a 6/A kartont, amely már tartalmazza első feladatát: kit kell figyelnie.⁴

³ ABTL A-2038. A kényszerítő eszközökkel való szervezés. Budapest, 1973, Rendőrtiszti Főiskola.

⁴ Uo. A 6-os kartont gyakran már a szervezés kezdetekor kiállították.

KIK SZEREPELTEK A MEGFIGYELTEK KÖRÉBEN?

Elsősorban azok, akiket az operatív nyilvántartásokban regisztráltak. Így

- politikai ügyben elítéltek, vagy legalábbis eljárás folyt ellenük;
- kitelepítették, internálták családját;
- izgatás büntette miatt eljárás folyt ellenük;
- az 1956-os forradalomhoz kötődő eseményekben részt vettek;
- tiltott határátlépéssel elhagyták az országot;
- egyházakkal, egyházi szervezetekkel álltak, állnak kapcsolatban;
- kapcsolatot tartanak, tartottak külföldön élő magyar és nem magyar állampolgárokkal;
- ellenzéki magatartást tanúsítanak, tanúsítottak;
- politikailag megbízhatatlannak ítélték;
- 1918–1945 közötti időszakban vezető tevékenységet folytattak, vagy jobboldali szervezet tagjai voltak;
- az 1945 utáni polgári pártok, egyesületek szervezeti tevékenységében részt vettek.

KIZÁRÁS A HÁLÓZATBÓL

Az, hogy egy szervezett hálózati személy mennyi ideig áll kapcsolatban az állambiztonsági szervekkel, magyarul mondván ügynökösködik, sok tényezőtől függ. Ha valami miatt egy kapcsolat nem működik, annak anyagát irattárba helyezik, az ügynököt pedig a hálózathoz kizárt személynek minősítik. A kizárás fogalom azonban nem jelent valamiféle büntetést, csupán azt, hogy a kapcsolat befejeződött.

MIKOR ÉS MIÉRT DÖNTÖTTEK A BELÜGYI SZERVEK EGY-EGY HÁLÓZATI SZEMÉLY KIZÁRÁSÁRÓL?

A kizáró, a kapcsolat megszüntetését kiváltó okok:

Az ügynök MSZMP- vagy KISZ vezetőségi tag lett. Megváltozik a munkaköre és lakhelye, az új környezetben nincsenek ismerősei, barátai, így információs lehetőségei. Ha a kizárt hálózati személy más megyébe kerül, akkor az új lakóhely illetékes belügyi szervei döntenek el, használható-e náluk a hálózati személy, módot

találnak-e foglalkoztatására, de előfordul az is, hogy az új munkahelyre került informátor tmb rövidesen maga jelentkezik, hogy már vannak új operatív lehetőségei és továbbra is dolgozni akar.

(Néhány ilyen személyt említünk: „Gabi” az MGM-ben dolgozott, átkerült a Mezőgazdasági Akadémiára, és ott folytatta átmenetileg megszakított tevékenységét. „Viola” az MGM-ben volt hálózati személy, igen ambiciózusan dolgozott, majd átkerült a Medicor Orvosi Műszergyárba. Rövid idő után kérte foglalkoztatását és hatékony ügynökként tevékenykedett. „Kiss Anikó” a KLTE francia szakos hallgatója volt, tanulmányai befejezése után Kecskeméten tanárként dolgozott, ő is kérte a további „alkalmazását”¹⁾

A kizárás oka lehet személyi alkalmatlanság, amikor a beszervezettről kiderül, hogy nem jó megfigyelő, nem szerez információkat és operatív értékű jelentést sem tud adni. Elvértve az is előfordult, hogy a hálózati személy bűncselekményt követett el, ami kizárást vont maga után, illetve alkoholista lett és megbízhatatlan. Végül, ha a hálózat valamelyik tagja dekonspirálódik, akkor vagy kizárják, vagy pedig pihentetik. Az is előfordult, hogy az ügynök megtagadta a munkát, nem járt találkozóra, kérte, sőt követelte a kapcsolat megszakítását.

Fel kell tennünk a kérdést: volt-e lehetőség az erőszakkal kényszerített, terhelő, kompromittáló adatok következtében beszervezetteknek megszabadulni az erkölcsileg, emberileg alig-alig elviselhető hálózati szerepvállalástól? 1957-től a 70-es évek elejéig aligha. A kapcsolat megszakítását a fenyegetések, a bebörtönzés, a lelepleződés miatt nagyon kevesen vállalták. A hetvenes évektől azonban, ha valaki kitartóan harcolt a kapcsolat megszakításáért, akkor már megnyílhatott a szabadulás útja. Meg kell említeni azt is, hogy ha valaki MSZMP-tag lett, foglalkoztatását megszakították. Voltak olyanok, akik azért disszidáltak, hogy szabaduljanak a kötelékből.⁵

ÜGYNÖKI MAGATARTÁSFORMÁK

A kényszerítő eszközökkel történt beszerzés után a hálózati személyek különböző magatartásformáival találkozhatunk. Amint elhagyja a hálózati személy a beszerzés színhelyét, megtörve, az idegösszeomlás állapotába kerülhetett. Voltak, akik az első találkozók után már tehetetlennek érezték magukat, némileg megnyugodtak, és a kapott feladatokat végrehajtották. Mások elfásultak, és ha-

⁵ ABTL A-2038. A hálózatból való kizárás objektív és szubjektív tapasztalata.

sonló munkát végeztek, mint a „hazafias” alapon beszervezettek, akik politikai meggyőződésből vállalták az ügynöki munkát. Akadt olyan ügynök, aki – ha jelentést kértek tőle egy megadott célszemélyre vonatkozóan – nem jelentést, hanem jellemzést írt. Egyetlen terhelő politikai vonatkozású mondatot nem írt le, az illető emberi, szakmai tevékenységét elismeréssel méltatta.

(„Csáti-Pedagógus” Debrecenben nagyon jól ismert, kiváló és népszerű magyartanár volt, akit „kompromittáló” adatok alapján szerveztek be. A fentiek órá vonatkoznak. Minden találkozón kérte a kapcsolatból való elbocsátását, igyekezett szabotálni a találkozókat. Volt úgy, hogy egy évig is pihentették, aztán újra kényszerítették. Évekig kellett ismert emberként titkos lakásokba beosonnia. Már az osztályvezető sem látta értelmét a foglalkoztatásnak, mivel jelentéseiben hosszú évek alatt nem voltak operatív szempontból használható elemek. De tartótisztje ragaszkodott hozzá és továbbra is a hálózatban tartotta.)

Bizonyos idő eltelte után a kényszerítő eszközökkel beszervezettek megpróbálták elbliccelni a találkozókat. Nem mentek el a biztosító találkozókra sem, a tartótisztek azonban fenyegetéssel visszarángatták őket az akolba. Pl. többen nem meggyőződésből, de jól viselkedve, ügyesen lavírozva a jelentésírással kérték a pártba való felvételüket. Ez is a szabadulás egyik járható útja volt. Amint a hálózati tag párttag lett, kizárták a hálózatból. A szabadulás nehéz útja volt, de járható a disszidálás. Egyébként a megyei statisztikai adatok szerint a beszervezettek mintegy 40–45%-át szervezték be kényszerítő eszközökkel az 1956–63 közötti periódusban. Később ez az arány módosulhatott, de a kényszerítő eszközökkel történő beszerzés megmaradt a belső elhárítás eszköztárában.⁶

TÁRSADALMI KAPCSOLATOK

A társadalmi kapcsolatok funkciója, miniszteri parancs, 1960

„Nagy körülményekkel, a helyi feltételek gondos, alapos mérlegelésével, az önkéntesség szigorú betartásával ki kell alakítani azoknak a társadalmi kapcsolatoknak a körét, akik mint kisegítő, de nélkülözhetetlen bázis, komoly segítséget nyújtanak a politikai nyomozó szerveknek.

A társadalmi kapcsolatnak a hálózati operatív munkában azt a szocialista rendszerhez hű személyt nevezzük, aki rendszeres személyes összeköttetése az

⁶ A különböző ügynöki magatartásformák megismerhetők az M-dossziékban megmaradt ügynöki jelentésekből.

operatív tiszthez természetes emberi formában alakult ki, és politikai meggyőződése alapján szívesen támogatja az ellenség elleni harcot. Munkakörülményei, megfelelő lehetőségei olyanok, hogy jelentősen elősegíti az operatív tiszt helyi, területi ismereteit. Képes arra, hogy az ellenséges elem külső magatartását figyelje.

Társadalmi kapcsolat csak szocialista rendszerünkhöz hű személy lehet. A társadalmi kapcsolat kommunista, nem ajánlatos írásos jelentést kérni tőle, nem lehet más belügyi tisztnek átadni. Folyamatos kapcsolat, barátság tartás szükséges.”⁷

A társadalmi kapcsolatokról sok szó esik az évi összefoglaló belügyi jelentésekben. Kiemelik a kapcsolatrendszer fontosságát, jól informáltságát és segítőkészségét. Mégis nagyon keveset tudunk róluk. Ugyanis fedőnevük nem volt, és jelentéseket nem kellett adniuk, s így azok nem maradhattak meg munkadossziékban. Kutatásaim során azonban bizonyos, rendkívüli ügyekben indított nyomozások során nyomára bukkantam három egyetem – KLTE, DOTE, DATE – társadalmi kapcsolatainak tevékenységeire. Az objektumdossziékban található az adott vállalatról, intézményről szóló évi összefoglaló jelentésekben a vonaltartó tiszttel részletesen beszámol a társadalmi kapcsolatok hasznos munkájáról. Nem véletlen, hogy a politikai tisztek igyekeznek évről évre bővíteni a társadalmi kapcsolatok létszámát. Alapkövetelmény, hogy a többnyire MSZMP-tag társadalmi kapcsolat vállalja az önkéntes segítségnyújtást, szolgáltat információt. A dokumentumok alapján feltételezhető, hogy lényegesen több társadalmi kapcsolat tevékenykedett, mint ügynök. Ezt igazolandó, néhány példát említek meg. Az 1970-es években a Kossuth Lajos Tudományegyetemen három ügyben indult bizalmas nyomozás: „Bibliás” – egyházi jellegű anyagok terjesztése. „Festő” – szovjetellenes feliratok festése a diákszállók falára. „Liga” – névtelen levelekben fenyegették meg a Kun Béla zászlóalj tagjai Kónya István rektort, a marxista tanszék vezetőjét. Levelükben azt írták, ha megbuktatja a diákokat „a marxi tudományból”, akkor a professzort úgy összegyűrik, mint egy papírlapot. Mindhárom nyomozásnál a vonaltartó tiszttel és az elhárítás mozgósította az egész elhárító kapcsolatrendszert, így az SZT-tiszteket, hálózati személyeket, hivatalos és társadalmi kapcsolatokat. Érdekesség, hogy míg az ügynököket fedőnéven jegyezték, addig a társadalmi kapcsolatokat azok családi és keresztnévének kezdőbetűivel említették. A nyomozás során a társadalmi kapcsolatok közül többen adtak használható operatív értékkel bíró információkat. Az 1960-as évek közepétől a

⁷ Miniszteri parancs. Társadalmi kapcsolat csak a rendszerhez hű kommunista lehetett.

megyei rendőr-főkapitányság állambiztonsági szerve III/III-as osztálya évi beszámolóiban az osztályvezető értékelte a társadalmi kapcsolatok szerepét. Minden esetben megállapította, hogy aktivitásukkal segítik a nyomozásokat, és az objektum célszemélyeiről hasznos információkat adnak. Ezért az osztályvezető fontosnak tartja, hogy évről évre nőjön a társadalmi kapcsolatok száma.

Bizonyos esetekben alkalmi kapcsolatok is működtek, a titkos tisztek az elhárítás számára elvi, egyesek politikai meggyőződésből, szolgáltatnak információkat.⁸

HIVATALOS KAPCSOLATOK

A társadalmi kapcsolatok rendszere mellett működött egy úgynevezett hivatalos kapcsolatrendszer is. Valamennyi nagyobb üzem, intézmény magas beosztású MSZMP-tag megbízható és jól tájékozott vezetői közül jelölte ki az objektum igazgatója azokat az embereket, akik időről időre információkat adtak az őket felkereső vonaltartó tisztnak. Ha pedig ellenséges tevékenységet észleltek a környezetükben, azt jelenteniük kellett. Fedőnevük nem volt, írásos jelentést nem adtak, rendszeres találkozóik belügyi tisztekkel nem voltak. De a vonaltartó tisztek jelentései alapján megállapítható, hogy munkájuk fontos és hasznos volt a politikai elhárítás számára. Így például az egyetemmel kapcsolatos három nyomozást a rendőrség a hivatalos kapcsolatok információi alapján indították meg.⁹

AZ SZT-TISZTI RENDSZER

Az 1960-as évek elejétől a magyar politikai elhárítás úgy látta, hogy Magyarország és a tőkés országok államközi, gazdasági, kulturális kapcsolatai sokrétűvé váltak, és ezek veszélyt jelenthetnek a szocialista Magyarország számára. Az állambiztonság az új helyzet kihívásának megfelelően hozzon létre egy szigorúan titkos tisztii állományt, és azt helyezze el a külképviseleteken, kereskedelmi vállalatoknál, majd később üzemekben, intézményekben. Ezek a tisztek fedőmunkahelyen dolgoztak, vagyis alapjában véve állambiztonsági tisztek voltak, de hogy munkájuk hatékonyabb legyen, beépítették őket a már fent említett intéz-

⁸ Működtek alkalmi kapcsolatok is.

⁹ A hivatalos kapcsolatok monogramjai megtalálhatók a „Rendkívüli események” irataiban. ABTL 3.1.5. O-16267 „Bibliás”, ABTL 3.1.5. O-16534 „Liga”, ABTL 3.1.5. O-14748 „Festő”. A monogramok alapján a személyeket azonosítani nem lehet.

mények vezető állásaiba. Eleinte az 1963. évi 0032. számú BM-parancs még csak külképviseletek elhárításával foglalkozott, de az 1969. évi 002. számú BM-parancs alapján már minden komolyabb vállalatnál, üzemben (minisztériumokban, hivatalokban, kutatóhelyeken, gyárakban) létrehoztak fedett állásokat. Mivel korábban a kémelhárítási objektumok döntő többségében társadalmi munkában foglalkozott valaki az elhárítással, természetesen párttag volt, és komoly kapcsolatokkal rendelkezett. Ezért ezeket a vezetőket a későbbiekben hivatalos kapcsolatként működtették, majd pedig SZT-tiszti állományba vették. A kinevezésekre csak olyan személyeket lehetett javasolni, akik egy nyílt BM-állás követelményeinek megfeleltek. Az SZT-tiszti pozíciók betöltése kapcsán egyes esetekben a BM nyílt állományának egyik tagját nevezték ki, míg máskor eleve a korábban az adott munkahelyen dolgozó megbízható káderrel töltötték be az SZT-tiszti pozíciót.

A konspiráció szabályai természetesen ezekre a tisztekre is érvényesek voltak. Fedőnevük ugyan nem volt, az iratokban csak kóddal, születési évükkel és anyjuk nevével szerepeltek, a Hajdú-Bihar megyében dolgozó SZT-tisztek az AK kódot kapták, bővítvé egy-egy számmal. A legmagasabb SZT-kódszám a 40 volt. Ez alapján azt feltételezhetjük, hogy 40 szigorúan titkos tiszttel tevékenykedett megyénkben. Mivel az SZT-tisztek elsősorban az ipari-kereskedelmi elhárítás területén dolgoztak, a III/II-es osztályhoz tartoztak, de szorosan együttműködtek a III/III-as, illetve III/I-es osztályokkal is. Az állambiztonsági levéltárban az SZT-tisztek kutatható jelentéseinek száma jelenleg nulla. Az iratokat keresők kiderítették, hogy az SZT-tisztek iratainak selejtezése 2006-ig tartott. A munkát többek között az a Császár Józsefné irányította, vezette, aki a Kádár-rendszer alatt a BM személyzeti osztályának vezetője volt. A kutatók azonban így is eredménnyel jártak, és nyilvánosságra hozták a III/II-es titkos tisztek kódjait, nevét, személyi adatait, és ahol tudták, azonosították munkahelyüket is. Hajdú-Bihar megyében feltehetően – mint már említettem – 40 titkos tiszttel dolgozhatott. Jelenlegi ismereteink szerint a megyében a Magyar Gördülőcsapág Művekben, a Hajdúsági Iparművekben, a Biogal Gyógyszergyárban, a Medicor Orvosi Műszergyárban, a MÁV Igazgatóságon, a Postaigazgatóságon, a KLTE-n, az Orvostudományi Egyetemen, a DATE-n tevékenykedtek fedett állású tisztek. Az 1970–80-as években a megyei III/III-as osztály munkatervében évről évre tervbe vették SZT-tisztek beállítását a kulturális élet és a közművelődés területére. Hogy milyen eredménnyel végezték szervezőmunkájukat, most még a rendelkezésre álló iratok alapján megállapítani nem lehet.

Milyen feladatot töltöttek be az SZT-tisztek? Feladatuk a termelőüzemekben az ipari kémelhárítás volt. Ezek a tisztek pontosan kiderítették, hogy az adott objektumba mely nyugati országokból hányan érkeznek, kikkel tárgyalnak. Másrészt ellenőrizték, hogy megbízhatóak legyenek azok a magas beosztású vezetők, akik a nyugati országokba utaznak partnereikhez. Az egyetemeken, főiskolákon elsősorban az ösztöndíjjal kapitalista országban tanuló hallgatókat, illetve tudományos intézetekben hosszabb-rövidebb ideig dolgozó, kutató professzorokat kísérték figyelemmel. Debrecenben a Kossuth-egyetemen a nyári egyetemet, illetve a KISZ keretében szerveződött nyári politikai vitatáborokat kellett ellenőrizniük, de az is valószínűsíthető, hogy esetenként a munkahelyükön dolgozó hálózati személyekkel is konzultáltak, jelentést kérhettek tőlük, feladatot adhattak nekik. Tehát rezidensi feladatot is elláttak. A III/III-as osztály által foglalkoztatott tisztek teljes névsorát még nem ismerjük. Mindenesetre egyértelmű, hogy az adott objektumban a belügyi politikai elhárító munka meghatározó személyiségei anyagilag különösen jól fizetett emberek voltak. Ezek a titkos tisztek jó képességű, magas beosztású, jó információszerző képességgel rendelkező emberek voltak. Személyi dossziéjukban csupán életrajzukat találjuk, és a rendőri pályán történő előmenetelük (előléptetésük) iratai maradtak meg.¹⁰

¹⁰ ABTL Archontológia. Az állambiztonsági vezetők pályaképe. ABTL 2.82.1. nyílt állományú tisztek személyi anyaga, ABTL 2.82.2. titkos állományú tisztek személyi anyaga.

A jelentések

Magyarország társadalmi-politikai életét 1945 után a Szovjetunió politikai-katonai erejének támogatásával egy politikai erő, a Magyar Dolgozók Pártja (1947–56), majd az MSZMP (1957–1989) határozta meg. A kommunista diktatórikus rendszer első lépései közé tartozott a belső politikai elhárítás szervezetének kiépítése és működtetése. A példa a Szovjetunió volt. A két világháború közötti években a Szovjetunió Kommunista Pártja úgy foglalt állást, hogy a forradalom győzelme után a hatalomból kiebrudalt burzsoázia, valamint a vele szövetséges polgári rétegek vissza akarják szerezni a gazdasági és politikai hatalmat, s ehhez támogatást kapnak, kaphatnak az imperialista nagyhatalmaktól. Tehát a forradalom és a polgárháború alatt fegyveres konfliktussá vált politikai küzdelem más eszközökkel folytatódik. Az osztályellenség bármikor hajlandó szövetségre lépni az imperialista hatalmakkal – vélték. Éppen ezért olyan politikai belső elhárítási rendszert kell kialakítani, amely megakadályozza a „retrográd erők” térnyerését a társadalomban, valamint azt, hogy szövetséget kössenek a rendszer megváltoztatására.

Az 1947-es kommunista hatalomátvétel után az MDP politikája a társadalmi-politikai-gazdasági élet területén mindenben a Szovjetunióban kialakult gyakorlatot másolta. Így volt ez a rendszer alappilléret jelentő belső elhárítási rendszer kialakítása és működtetése esetében is. A Rákosi-korszakban ezt a feladatot az Államvédelmi Hatóság látta el, 1956 után pedig a rendőrség politikai nyomozó osztálya, 1963-tól pedig a BM III/III-as csoportfőnökség. A rendszer lényege az volt, hogy olyan legyen a magyar politikai elhárítás, amely mindenben megfelel az MSZMP politikájának és céljainak. A végrehajtás az arra kiszemelt szervezetek és személyek feladata volt. A Belügyminisztérium és a III/III-as csoportfőnökség parancsai nyomán a megyei rendőr-főkapitányságok állambiztonsági szervének kellett biztosítani az ellenséges erők szemmel tartását, visszaszorítását, majd a „fellazító” politika térhódításának megakadályozását.

A magyar politikai közbeszédben gyakran hangzik el, hogy elsősorban nem az ügynökkérdést kell vizsgálni, hanem azoknak a felelősségét megállapítani,

akik úgymond „megrendelői” voltak a magyar titkosszolgálatoknak. Természetesen ez nem könnyű feladat, sőt személyekhez is nehezen köthető. Az MSZMP politikája határozta meg – totális diktatúra lévén – az ország életét. A végrehajtás azonban a fentebb már említett intézmények, szervezetek feladata volt. Ha egy-egy megye politikai elhárításáról beszélünk, akkor egyértelmű, hogy annak meghatározói a „fentről” érkezett parancsok voltak. Azok alapján készültek el a megyei munkaterv, útmutatásaik szerint szervezték meg a tartótisztek, titkos tiszték és az általuk foglalkoztatott ügynökök hálózatát.

A magyar állampolgárok megfigyelését Hajdú-Bihar megyében is a HBM-RFK Állambiztonsági Szerve tervezte meg és hajtotta végre. A legszigorúbb konspirációs elvekre, a szovjet tapasztalatokra építve működött a rendszer. Az operatív tiszték nagy többsége – mint arra már előző könyvemben utaltam – az Államvédelmi Hatóságnál kezdte pályáját. Az MDP gondosan kereste a feladatra alkalmas kádereket. Olyan embereket válogattak ki, akik a rendszer meggyőződéses hívei voltak, gyűlölték az osztályellenséget, és rövid kiképzés után alkalmassá váltak a titkosszolgálati munkára. Ez a pretoriánus gárda azonban nemcsak 1956 előtt működött hatékonyan, a pártzsargon szerint az Államvédelmi Hatóság a párt ökle volt, hanem 1956 után is ez a szellemiség jellemezte az elhárító szervek operatív tisztjeit. Meg kell említeni, hogy a gárda világnézetét, társadalomlátását döntő módon befolyásolták az 1956-os forradalom eseményei. A magyar társadalom forradalomban részt vevő tömegei gyűlölték az ÁVH tisztjeit, katonáit. A különféle módon megmutatkozott ÁVH-ellenes hangulat, az előforduló lincselések élet- és egzisztenciális veszélyt jelentettek a gárda számára. 1956. november 4. után úgy érezték, ha nem érkezik a szovjet segítség, akkor mindaz, amit addig elértek – rang, anyagi megbecsülés, tanulási lehetőségek –, semmivé válik. Ez motiválta őket, hogy változatlan hittel, lelkesedéssel vegyenek részt az osztályellenség elleni kemény, majd később fokozatosan enyhülő harcban.

Annak idején a forradalom leverése utáni hónapokban az MSZMP vezető politikusai azt hangoztatták, hogy az ÁVH feloszlásával megváltozik a politikai elhárítás jellege. Néhány koncepció perben részt vevő magas beosztású tisztet valóban eltávolítottak a testületből, de az operatív tiszték döntő többsége átkerült a most már politikai rendőrségnek tekinthető elhárításhoz. Azt mondhatjuk, hogy az elhárítás szellemisége nem változott, hiszen az irányítók, a később főtisztté kiemelkedők az ÁVH-n belül szocializálódtak.¹

¹ ABTL Archontológia. Az állambiztonsági vezetők pályaképe. ABTL 2.8.1. Nyílt állományú tiszték személyi anyaga.

Ha az ügynökhálózat működését nézzük, akkor láthatjuk, hogy az elhárítás végpontján két csoport található: az egyik a tartótiszteké, a másik az ügynököké.

A kettőt pedig összekapcsolja együttműködésük legfontosabb eleme, dokumentuma, a közös munkával elkészült „jelentés”.

A tartótiszt adta meg a feladatot a hálózati személynek az első titkos találkozón. Pontosan meghatározta, megnevezte a célszemélyt vagy célszemélyeket, az ügynök és a megfigyeltnek kapcsolatának módját és eszközeit, ez alapján jelölte ki a konkrét feladatot, valamint a következő találkozót és idejét.

A soron következő találkozón az ügynök átadta az elkészített jelentést, vagy szóban számolt be a munkáról. Ha a T- vagy K-lakásban volt a találkozó, akkor a hozott anyagot a tartótiszt és a hálózati személy öntötte végső formába. A tartótiszt ezután feldolgozta a kapott jelentést, az aktán feltüntetve: hol, mikor volt a találkozó, ki adta az információt, jelentést, melyik alosztály számára készült. Ezt követte a szöveg rögzítése, majd a végleges változatra rákerült annak értékelése és a felettesnek szóló javaslat. Elmaradhatatlan kelléke volt az iratoknak, hogy azokon fel volt tüntetve: kik kapnak az aktából és mi lesz a további sorsuk. Végül az osztály- vagy alosztályvezető véleményezte a jelentést, és esetleg kiegészítette az elvégzendő feladatot.

A JELENTÉS ÚTJA

Ha a jelentésben fontos és aktuális információk voltak, azok azonnal bekerültek a HBMRFK Budapestre küldött napi operatív jelentéseibe. A III/III-as csoportfőnökségre érkező megyei jelentésekből egy összefoglaló készült, és azok kerültek azoknak a személyeknek az asztalára, akiknek a munkáját az anyagok elősegítik, akik intézkedésre jogosultak. A napi operatív jelentéseket egy erre a munkára kijelölt tiszt állította össze. Az iraton rajta kívül még szerepelt az állambiztonsági törzs vezetőjének kézjegye.²

Az ügynöki jelentések helyi szinten is hoztak intézkedéseket. Rendkívüli események esetében fedőnéven indítottak nyomozást (O- és a V-dossziék). Sőt javaslatot készítettek az ügyészség számára, saját hatáskörben pedig rendőri intézkedésekről határoztak: bomlasztás, lejárata, figyelmeztetés. Volt egy nagyon

sajátos eljárás is, amit „szignalizáció” néven említettek: ami azt jelentette, hogy a politikai ellenfélnek tekintett célszemélyekkel kapcsolatos dolgokról, információkról, véleményekről értesítették a megyei és a városi pártbizottság első, illetve valamelyik illetékes titkárát. Ha az osztályvezető fontosnak tartotta, akkor egy-egy személlyel kapcsolatban évente több „szignalizáció” is történt. De kaptak munkahelyi „szignalizációt” a munkahelyi vezetők is (gyárigazgatók, középiskolai igazgatók, osztályvezetők stb.). A hálózati személyek jelentései készíthették elő gyakorta a beszerzésre kiszemelt jelölt megismerését, gyűjtöttek rájuk vonatkozó terhelő adatokat. Nagyon sok irat záradékként megtalálható a következő mondat: „Operatív célra akarjuk igénybe venni, hasznosítani.” Az elhárítás számára fontos volt, hogy ügynökeik pontos adatokat adjanak és azok politikailag megbízhatóak legyenek. Azokat, akiket kényszerítő eszközökkel szerveztek be, rendszeresen ellenőrizték, egy vagy két másik hálózati személlyel, de előfordult, hogy a K-, illetve III/a eszközt alkalmazták, ami nem jelentett mást, mint a levelek ellenőrzését, telefonok lehallgatását. A hálózati személy által adott jelentés egy példánya minden esetben bekerült az illető munkadossziéjába. Ha valakit szoros, külön megfigyelés alatt tartottak, azokra F-dossziét nyitottak, oda is bekerültek a megfigyeltről készült anyagok. Egy-egy F-dossziében több ügynök jelentéseit is elhelyezték. A harmadik példányt az intézmények, gyárak OD-dossziéjába is el kellett tenni. (Sajnos, Hajdú-Bihar megyében egy-két kivételtől eltekintve nem maradtak fenn az OD-dossziék, csupán néhányat találtunk meg, azt is töredékesen.) Érdekes, hogy ügynöki jelentések ezekben már nincsenek, de az ügynökök fedőnevei megtalálhatók.³

Végezetül, ha a hálózati személy és az elhárítás kapcsolata megszűnt, akkor az M-dossziékat – benne a jelentésekkel – irattározták. Esetenként sor került iratselejtezésre is, amiről jegyzőkönyvek készültek, de ezeknek nincs nyoma. Eldöntendő kérdés, hogy mi lett a dossziék sorsa. A Duna-gate-ügyben elégették, megsemmisítették, illetve megmaradtak, és valahol még ma is megvannak, mert az iratkezelők nem adták át őket az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának.

Egyértelmű, hogy a keletkezett jelentések minősítik a titkos tisztek és az ügynökök munkáját. Ahány ügynök, annyiféle magatartással találkozunk. A különbségek a tartótisztek esetében is tetten érhetőek, őket a feladatok meghatáro-

² Filep Tibor: *A politikai rendőrség Hajdú-Biharban 1957–89 III/III.* Debrecen, 2011, a szerző magánkiadása. ABTL 2.7.1. „Hajdú” Napi Operatív Jelentések (1986–1989). A magyar Állambiztonsági Szervek munkabeszámolói. L'Harmattan, Budapest, 2010. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta: Müller Rolf és Takács Tibor.

³ ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ÁB szervének iratai, I–II. 15. doboz. A debreceni gyárak, nagyüzemek megmaradt O- és OD-dossziéiban hálózati személy által készített jelentést nem találtunk, csupán a vonaltartó tiszt által készített kivonatokat.

zása, indoklása, valamint feldolgozása minősítheti. Ezért nagyon ártalmas dolog, hogy a magyar közgondolkodásban egységesen ügynöknek tekintenek minden hálózati személyt. A valóság azonban az – és ez konkrét példákkal is bizonyítható –, hogy a hálózati személyek egy része áldozatnak tekinthető, akik éveken keresztül szabadulni akartak a beszerzés bilincséből, sajátos technikával próbálták elkerülni, hogy olyan beszámolókat írjanak, amelyek a célszemélyre terhelő adatokat tartalmaznak. Természetesen az ügynökök másik része elvi, politikai, „hazafias” meggyőződésből, esetleg anyagi ellenszolgáltatásért szorgalmasan adta a jelentéseit, sőt rendkívüli találkozókat kértek és feladat nélkül is jelentettek olyan személyekről, akikről tudták, hogy érdekli a politikai elhárítást.⁴

A tartótiszt és az informátorok, titkos megbízottak, ügynökök hálózati kapcsolatainak – mint említettük – fontos és meghatározó eleme a jelentés. De a nyugodt munkának ugyanakkor alapfeltétele volt, hogy a találkozók úgynevezett K- és T-lakásokban történjenek. Ezeket hasonlóképpen választották ki, mint az ügynököket, azzal a különbséggel, hogy itt szó sem lehetett kényszer alkalmazásáról, csakis megbízható, lehetőleg MSZMP- vagy KISZ vezetőségi tag lehetett az igénybe vett lakás tulajdonosa. Mint már említettük, a lakások igénybevételeért havi rendszerességgel fizettek, sőt jutalmat is adtak a lakásgazdáknak.

Hogy Debrecenben és Hajdú-Bihar megyében hány K- és T-lakást tartottak fenn, és kik voltak a lakásgazdák, a B-beszerzési dossziék nagy részének hiányában megállapítani nem lehet. Akadt azonban néhány olyan dosszié, amelyből nyomon követhető a lakás kiválasztásának folyamata, használata és a lakásgazdával történt megállapodás. Számos lakás nevét, pontosabban fedőnevét ismerjük, de címét alig néhányunk. A dokumentumok között található néhány beszerzésre vonatkozó irat, lakásalaprajz, s az is, kik voltak a lakásgazdák. Az megállapítható, hogy évente több tucat lakást használtak titkos találkozókra.⁵

⁴ Uo. például „Csáthy”, „Pedagógus”, „Dézsi”, illetve „Rajnai”, „Tóth János” „Hajdú Barna”, „Könyves” stb. A kutatás során csupán néhány honoráriumról szóló nyugtát találtunk. Az iratmegsemmisítést elrendelő 1989. december 8-án kelt határozat szerint az iratok felülvizsgálatakor a nyugtákat ki kellett venni a dossziékból és megsemmisíteni.

⁵ Uo. Lakásgazdákra B-dossziét nyitottak, és hálózati személyként tartották nyilván őket.

Az 1970-es évek összefoglaló évi jelentései

A 2011-ben megjelent *A politikai elhárítás Hajdú-Biharban 1957–89 III/III.* című könyvemben az elhárítás „békeéveinek” neveztem az 1970-es éveket. Irathiany miatt azonban elsősorban statisztikai adatokra, valamint az M-dossziés jelentésekre tudtam támaszkodni. Azóta viszont előkerült a HBMRFK III/III-as osztálya 70-es években készült évi jelentéseinek és munkaterveinek egy része. Ezek közül két összefoglaló dolgozatot emeltem ki, s azon keresztül próbálom bemutatni a megyei állambiztonsági szerv és III/III-as osztálya munkáját. (Az elnevezés változott, néha az osztály, máskor az alosztály elnevezést használták az iratokban.)

1975

Az évi jelentések minden esetben a munka eszmei-elvi alapját meghatározó politikai elemzéssel kezdődnek: „Megyénk területén a párt- és a kormány politikájának eredményeképpen az állambiztonság közrend, közbiztonság szilárd. Intézkedéseinkkel a politika megvalósítását segítettük elő. Az MSZMP XI. Kongresszusára való felkészülést és a forradalmi ifjúsági ünnepségsorozatot, az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának, felszabadulásunk 30. éves évfordulójának méltó megünneplését, valamint az országgyűlési képviselőválasztások előkészítését, megtartását rendkívüli események nem zavarták.

Olyan államellenes bűntettek nem fordultak elő, melyek negatívan befolyásolták volna a lakosság hangulatát.”¹

Az operatív helyzet értékelése öt területre – kulturális és tudományos élet, ifjúságvédelem, egyházi reakció elleni harc, a külön nyilvántartásban ellenőrzött személyek, megtörtént események – terjed ki.

¹ ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ÁB szervének iratai, I-II. 16. doboz. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság III/III. osztálya 1975. évi jelentése (1975. december 12.).

A kulturális és tudományos életben az elhárítás szerint figyelemre méltó rendkívüli események nem történtek. Azt azonban megállapítják, „az ellenséges tevékenység továbbra is pártellenességben, szovjetellenességben, nacionalista tendenciák erősödésében jutott kifejezésre. Az *Alföld* körül tömörülő fiatal írók, kritikusok ellenséges nézeteiket leveleikben fejtik ki.”

Tudományos területen a megfigyelteteket politikai kétarcúság jellemzi. Úgy vélik, nyíltan a lojalitásukat mutatják, bizalmas körben azonban ellenségesen nyilvánulnak meg. Élénk külföldi kapcsolatokkal rendelkeznek, amelyeket felhasználnak egzisztenciális kapcsolatok építésére. Szembenállásukra a szovjetellenesség és a nacionalizmus a jellemző.

Az ifjúságvédelemmel foglalkozva a jelentés megállapítja: „a korábbi években alkalmazott megelőző intézkedések hatására sikerült háttérbe szorítani a nyílt agresszív csoportos tevékenységet, de azért az ellenséges beállítottságú fiatalok magatartására a párt- és szovjetellenesség jellemző, ami keveredik antiszemitizmussal is”.

Az egyházi „reakció” területén az operatív helyzetben lényeges változást nem mutattak ki. Kétségtelen azonban, hogy a „belső és ellenséges elemek” támadják az egyházak lojális magatartását és a papi békemozgalmat. Ezek hazai bázisát elsődlegesen a volt bethánisták adják, valamint a vidéki falvak papjai, akik holland, NSZK-beli és svájci egyházi szervezetekkel közösen igyekeznek érvényre juttatni elképzeléseiket. „A Jehova tanúi szekta továbbra is a házaló agitációs tevékenységet folytatja, ennek eredményeképpen a táborukhoz tartozók száma növekedett, de tanulmányi anyagaik, füzetek továbbra is mentesek az államellenes kitételektől. Jelentős politikai esemény, ami veszélyeztette volna a párt politikájának érvényesülését nem volt, csökkent az ellenséges névtelen levelek száma is, falfirkálások, zászlótépések száma ezek a fiatalokhoz kapcsolódnak, de jelentéktelenné váltak. A nyugati »fellazító« politika az értelmiség és az ifjúság megnyerésére irányul. A kulturális és tudományos kapcsolatok bővülése ezekkel az országokkal lehetővé tette az imperialistáknak a szocialista tábor elleni aknamunkájuk bővülését.” Visszaszorításuk érdekében tíz ügynököt, valamint harminc hivatalos és társadalmi kapcsolatot mobilizáltak az ellenakciókra. Ennek az eredménye, hogy az ellenséges propagandaanyagok terjesztését meg tudták akadályozni. Az éveken keresztül megrendezésre kerülő nyári egyetem és a Nemzetközi Diák Munka- és Vitatábor biztosítását központi és helyi rendőri szervekkel közösen végezték. A felsőfokú oktatási intézményekben tanuló külföldi ösztöndíjasok „elhárításával” egy fő operatív tiszt foglalkozott.

A BELSŐ ELLENSÉGES TEVÉKENYSÉG MEGELŐZÉSÉRE, FELDERÍTÉSÉRE, VISSZASZORÍTÁSÁRA BEVEZETETT INTÉZKEDÉSEK

A foglalkoztatott hálózati személyek száma (inf., tmb, tmt, ügynök)

Kulturális terület:	16	Új: 2
Ifjúságvédelem:	21	Új: 5
Egyházak:	19	
F-dossziésok:	18	

A kulturális és tudományos területen a hálózattal az állambiztonsági szempontból fontos célszemélyek zömét sokoldalúan és folyamatosan ellenőrizni tudták. Eredményes volt az ifjúság területén végzett elhárító munka is. A Debrecen Városi Rendőrkapitánysággal közösen sikerült elérni, hogy nyílt, rendszerellenes fellépés nem történt. Az egyházakkal kapcsolatban jelentős eredménynek tartja a beszámoló, hogy „az egyházak területén az állambiztonsági munkánk fokozatosan fejlődik. Több év óta minden jelentősebb területeken, objektumokban vezető-irányító központban megfelelő operatív pozíciókkal rendelkezünk. Ez évben egy magas képzettségű személy beszerzésével pozíciónkat tovább erősítettük. Mindezek alapján időben sikerült megelőzni az esetenként jelentkező ellenséges tevékenységre irányuló tendenciákat.” A politikai elhárítás rendkívül jó kapcsolatot tartott fenn az Állami Egyházügyi Hivatal megyei titkárával. Rendszeresen elküldték a hálózati személyek jelentéseit a hivatalhoz, sor került a vonaltartó tiszt és a megyei titkár konzultációjára, lelkészválasztások vagy jelentősebb egyházi események alkalmával az együttműködés igen eredményes volt. Az F-dossziés személyek ellenőrzése folyamatos, ebben segítséget kapott a vonaltartó tiszt a társadalmi és hivatalos kapcsolatokról is. Néhány esetben sor került rendőri intézkedésekre is. A beszámoló pozitívan értékeli, hogy sok olyan információt is sikerült szerezni, amelyeket átadtak a megyei rendőrkapitányság más osztályainak, elsősorban a nyári egyetem, a vitatábor, illetve a nyugati állampolgárok ellenőrzésével kapcsolatban. Közel 100 esetben adtak tájékoztatást az F-dossziés személyek helyzetéről munkahelyi vezetőik felé. Az ifjúság védelme érdekében pedig a KISZ-vezetők és a klubvezetők tájékoztatására került sor.

A HÁLÓZATI OPERATÍV MUNKA HELYZETE

A III/III-as osztály 75 hálózati személyt foglalkoztatott. Ebből 2 tmt, 21 tmb. Ezenkívül 2 K- és 13 T-lakással rendelkeztek. A beszerzés módszeréről a következőket írják: „A beszerzéseket hosszabb, alaposabb tanulmányozás előzi meg. Több gondot fordítunk arra, hogy kellő személyi tulajdonságuk mellett a jelölt hírszerzési lehetősége hosszú távon biztosított legyen.”

„A kulturális, népművelési, tudományos, ifjúságvédelmi, egyházi területekre olyan személyeket választottunk ki és szerveztünk be, akik már rendelkeztek széles körű kapcsolatokkal, beosztásuknál fogva pedig jó hírszerző lehetőséggel. Nyolc ügynököt sikerült beszervezni, ötöt ifjúságvédelmi, kettőt kulturális tudományos területre, egyet az egyházi vonalra... Az ellenséges tevékenységre utaló információk 50%-ban hálózati munka, 30%-a »K« ellenőrzés, 20%-a társadalmi kapcsolatok, valamint rendőri jelentések alapján kerültek birtokunkba.”

A megelőzés biztosítása érdekében ifjúságvédelmi területen 39 intézkedést hoztak, a kulturális területen hetet, az egyházak vonatkozásában négyet, míg az F-dossziésok vonalán tizet. A jelentés elégedetten állapította meg: „osztályunk állománya érti a párt politikájából adódó feladatokat, egységesen törekszik annak megvalósításáért, következetesen fellép nyílt, őszinte, kritikai légkörben a hibák, hiányosságok megszüntetéséért”.

1978

„Jelentem, hogy a belső reakció elhárító osztály munkáját az MSZMP Központi Bizottsága 1969. november 26–28-i Pártunk XI. Kongresszus határozatai, és ezeken alapuló BM parancsok, utasítások, a BM Kollégiuma által megszabott feladatok alapján végzi. Megyénkben a közrend és a közbiztonság és az állambiztonság jó, rendkívüli esemény, amely a lakosság nyugalma nagymértékben zavarta illetve hangulatát negatív irányban befolyásolta volna, nem volt.”²

² ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ÁB szervének iratai, I-II. 15. doboz. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve III/III. osztálya. Jelentés a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság III/II. osztály 1978. évben végzett munkájáról. Az iraton nincs dátum.

AZ OPERATÍV HELYZET ÉRTÉKELÉSE

Kulturális, népművelési vonalon 25 személyt tartottak ellenőrzés alatt, közülük 12-en kísérik figyelemmel a hazai és belpolitikai helyzetet. Baráti körben ellenségesen nyilatkoznak. Elsősorban az irodalmárok, a képzőművészek közül többen fejtik ki ellenséges koncepcióikat, ellenzékieskedő hangot ütnek meg. Nagyobb alkotói szabadságról és politikailag el nem kötelezettségről beszélnek. Látható törekvéseik vannak írással illegális megjelentetésére – írja a beszámoló.

A cionizmusra is figyelmet fordított az elhárítás. Nyugatról az NSZK-ból, az USA-ból nagy mennyiségű cionista anyag érkezett postán. A *Profil* és a *Panorama* című magazinokat eljuttatták közintézményekbe is. Az ifjúságvédelmi vonalon szervezett ellenséges tevékenység nem volt, de a fiatalok egy részére hatással vannak a Nyugatról érkező „fellazító” eszmék. Erősödik a nacionalizmus, párosulva a nyugatimádattal, erősödik a nyugati rádióadók hallgatóinak a száma.

A két nagy egyetem, a KLTE, DOTE irányában fokozódott a nyugati érdeklődés. Az NSZK, Anglia, USA diplomáciai képviselői gyakran megfordulnak a KLTE-n. Az USA néhány intézménye szorgalmazza a DOTE-n a szakemberek cseréjét, a kutatómunkában való együttműködést. Mindez a fellazítás legalizált gyakorlata – vélték. Gondot okozott az elhárításnak a felsőoktatási intézményekben tanuló külföldi ösztöndíjasok számának növekedése. Köztük sokan jobboldali beállítottságúak – irakiak, szudániak –, környezetük ellenséges befolyásolásra törekedtek. Az egyházi „reakció” vonalán jelentős változás nem történt, de változatlanul megmutatkozik az alsóbb papság körében a lojális egyházi vezetők lejáratására irányuló törekvés és az állam és egyház közötti egyezmény tudatos megsértése. Ennek példája Éliás József nyugalmazott lelkész tevékenysége, aki lojális egyházi vezetők ellen lép fel, kapcsolatot tart holland, NSZK-beli emigrációs szervezetekkel, írásban juttatnak ki Nyugatra információkat, híreket csoportjának tagjai. „Dániel” fedőnéven titkos nyomozást indítottak ellene. A római és görög katolikus egyházak vonalán ellenséges tevékenység nem mutatkozik. Az izraelita hitközség tovább gyengült, minimális a szervezeti életük, sőt rabbijuk sincs. Aktivitás tapasztalható viszont a cionisták részéről. Az elhárítás információt szerzett arról is, hogy a cionisták Románia területén találkoznak Izraelben élő kapcsolataikkal. A jehovista szekta tevékenységét befelé fordulás jellemzi, tagjai megtagadják a katonai fegyveres szolgálatot, de politikai megjegyzéseket nem tesznek.

Az F-dossziésok között nincs nyoma szervezkedésnek, de ellenséges koncepciójukra jellemző a szovjetellenesség, a nyugatimádat, azok technikai-katonai

fölényének hangoztatása, a nacionalizmus, melynek alapját a Romániából szerzett valós és valótlan hírek képezik.

Az államellenes tevékenységek száma csökkent, miként a névtelen leveleké is. Az elhárítás úgy ítélte meg, hogy az imperialista fellazítás „fokozódott”, bázisukat az értelmiségiek, fiatal alkotók, az ifjúság és az egyházak körében kívánják kiépíteni. „E vonatkozásban a nyugati egyházi szervezetek, a nemzetközi cionizmus és az emigráció aktívan részt vesznek az ellenünk folytatott ideológiai diverzió végrehajtásában. Számszerűleg is növekedett az ellenséges propagandaanyagok bejuttatása. A terjesztést operatív úton, hivatalos és társadalmi kapcsolatok bevonásával többségében megakadályoztuk.”

A BELSŐ ELLENSÉGES TEVÉKENYSÉG MEGELŐZÉSÉRE, FELDERÍTÉSÉRE ÉS VISSZASZORÍTÁSÁRA TETT INTÉZKEDÉSEK

„Kulturális téren az irányító munkát három operatív tiszt végezte. Az ifjúságvédelmi területen a három operatív tiszt mellett már három SZT-tiszt végzi az operatív munkát. Nem sikerült az iskolán kívüli fiatalság területére új hálózati személyeket beépíteni. Ugyanakkor számszerűen is növekedett a társadalmi kapcsolatoknak a száma, az SZT-állomány eredményesen végezte a feladatát. Az egyházi területen magasan képzett és kvalifikált személyek beszervezésével tovább fejlesztettük a hálózati operatív munka hatékonyságát” – olvasható a jelentésben. Ezen a vonalon is voltak új beszervezések. Ezúttal a Jehova tanúi és a Szabadkeresztény gyülekezet sem maradt makulátlan az eredményes beszervezések révén. A társadalomra veszélyes F-dossziésok terén tíz idősebb személyt töröltek a nyilvántartásból, ugyanakkor hármat regisztráltak. Az ellenőrzött F-dossziésok száma 74. Nagy részüket ügynökökkel (73%), illetve társadalmi kapcsolatokkal (27%) ellenőrizték. Nagyon eredményes volt a különböző társadalmi szervezetekkel való együttműködés, így többek között az Állami Egyházügyi Hivatal megyei titkárával, illetve a kiemelt objektumok vezetőivel.

A HÁLÓZATI MUNKA

A jelentés határozott fejlődésről számol be, mivel kulturális, ifjúságvédelmi, egyházi vonalakon olyan személyeket vontak be a titkos együttműködésbe, akik hosszabb távon tudnak jó hírszerző lehetőséggel hálózati munkát végezni. Az év folyamán hét tmb-t és egy ügynököt szerveztek be. Az osztály 77 tagú hálózattal rendelkezik, amelyből 2 tmt, 72 tmb, 3 ügynök. A konspiratív találkozókra 1 K-lakás és 12 T-lakás áll rendelkezésre. Két T-lakás új beszerzés. Az új hálózati személyek közül egyet kulturális vonalra, egyet ifjúságvédelmi vonalra, négyet az egyházi reakció vonalaira, egyet a politikai elitétek területére, egyet cionista vonalra építettek be.

Sor került tíz előzetes ellenőrzésre, ötben az alapinformáció nem igazolódott be, a többiek jelentősége pedig nem számottevő. A legveszélyesebbnek Éliás József református lelkész tevékenységét tartották.

A végső értékelés: „az osztály állományának fegyelmi helyzete jó... Az állomány 50%-a részesült elismerésben, kitüntetésben kiemelkedő eredményes munkáért. Az osztály létszáma teljes. Az osztályunkon nyílt, őszinte, kritikai légkör van kialakulva. Az állomány politikailag szilárd, szakmailag jól felkészült, érti, és a gyakorlatban igyekszik jól megvalósítani a párt politikáját, a ránk háruló állambiztonsági feladatokat.”

ÉVES MUNKATERVEK 1976–79

A megyei rendőrkapitányságok állambiztonsági szerve és III/III-as osztályai minden évben készítettek a végzett munkáról szóló évi beszámolót és az elkövetkezendő évre vonatkozó munkatervet. Ezen túlmenően az egyes területek felelősei is értékelték a végzett munkát.

A munkatervek közül az 1976 és 1979 éveket találtuk meg. Azok sablonosak, egy megadott séma szerint készültek. Egy rövid politikai feladat meghatározást fogalmaztak meg bevezetőként, és az elhárítási vonalak – kulturális, ifjúságvédelem, egyházak, F-dossziés személyek ellenőrzése, beszervezések – terén elvégzendő feladatokat rögzítették.

„A III/III. osztály feladatait az MSZMP XI. Kongresszus határozatainak megfelelően a pártpolitikai feladatok maradéktalan végrehajtását segítve szervezi munkáját. Alapvető feladatainkat továbbra is az MSZMP 1969., 1973-as határozatok, és az ebből adódó 004/1969., 0022/1970., 005/1972., 0012/1972., 0016/1973., 0010/1973. és a 002/1974. számú Miniszterhelyettesi parancsok és utasítások és az 1957. évi operatív helyzet határozza meg.”³

Kulturális vonalon a legfontosabb feladatnak az operatív pozíciók, a hálózatok hírszerzési lehetőségének erősítését tartották. A KLTE-n a kiutazó ösztöndíjasok ellenőrzését tartották fontosnak. Ezen a téren az SZT-tisztnak volt meghatározó szerepe. Változatlanul számon tartották a kapitalista országokból beutazó és az egyetemre látogató külföldi állampolgárok mozgását és a tőkés országokba kiutazókat fel kell készíteni a titkok védelmére, s amennyiben lehetséges, feladattal lehet megbízni.” A DOTE és a DATE vonalán tervezték SZT-állományú titkos tisztt beállítását. Az ifjúságvédelem vonalán megelőző intézkedéseket hoztak, és tovább erősítették az operatív pozíciókat. Szükségesnek látták, hogy a KISZ-szervezetek vezetőivel, ifjúságárúkkal szoros együttműködés alakuljon ki, és tervezték a társadalmi kapcsolatok létszámának növelését. Miután a debreceni egyetemeken és főiskolákon több mint száz afroázsiai ösztöndíjas tanult, ellenőrzésüket a III/II-es, III/I-es alosztállyal közösen lehetett elvégezni. Egyházi vonalon a református lelkészek és a teológiai akadémiai hallgatók között tovább kutatták az ellenséges szervezetekkel, személyekkel kapcsolatot tartókat. A külföldi egyházi ösztöndíjasokat pedig lehetőleg be kellett szervezni, a római katolikus-görög katolikus és a volt szerzetesrendek vonalán új hálózati személyeket akartak beállítani. Hasonlóan a Jehova tanúi szektá tagjai közé is. Új terület az elhárítás vonalán a cionista vonal. A III/III-as osztály vezetői úgy látták, hogy egyre többen vannak olyanok a városban, akik a külföldön élő rokonaikkal, cionistákkal tartanak fenn kapcsolatot. Figyelni kell azokat a cionistákat, akik a bukaresti izraeli nagykövetséggel, a szovjetunióbeli cionistákkal tartják a kapcsolatot. A megtörtént eseményekre vonatkozóan kiemelt feladatot az „ellenforradalom” huszadik évfordulója alkalmából jelentkező ellenséges megmozdulások szemmel tartása.

³ ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ÁB szervének iratai, I-II., 15. doboz. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve III/III. osztálya. A HBMRFK Állambiztonsági Szerve III/III. osztálya 1976. évi munkaterve (1976. január 13.).

Részletesen foglalkozik a munkaterv a hálózat bővítése frissítésének kérdésével.

1. A kulturális vonalon lévő „F”-esek, ellenséges beállítottságú személyek ellenőrzésére beszervezést kell végrehajtani.
2. A KLTE-n az ifjúságvédelmi feladatokra a hallgatók közül kell ügynököt találni.
3. A DOTE-n az egyetemi hallgatók között lévő, ellenséges beállítottságú személyek a kiutazó ösztöndíjasok ellenőrzésére egy új beszervezést kell végrehajtani.
4. Ifjúságvédelmi vonalon operatív védelmi feladatokra két beszervezés végrehajtását tervezik.
5. A r. k. egyház vonalán az egeri egyházmegyében egy beszervezés a cél.
6. A kisegyházak vonalán a debreceni keresztyén testvérközösségben ifjúságvédelmi feladatokra egy hálózati személy beállítása szükséges.
7. Az osztály három T-lakás beszervezését tervezi.

A végrehajtásért megjelölt felelős operatív tisztek: Kapusi Sándor, Gaál Lajos és Kiss József.

Az 1979. évi munkaterv szerkezeti felépítése hasonló az 1976-oshoz. Kulturális vonalon a feladatok változatlanok, de kiemelt szerepet szánunk az irodalom és a művészetek területein elhelyezkedő „ellenséges” személyek ellenőrzésének. Azt írják: „A vonalon lévő két F-dossziés és a húsz, ellenőrzésünk alatt lévő személy operatív ellenőrzését precízen és sokoldalúan kell biztosítani.” Ifjúságvédelmi vonalon elsősorban a nyári egyetemre és a Nemzetközi Diák Munka- és Vitatábor operatív biztosítására kell a munkaterv szerint nagy súlyt helyezni. Visszatérő feladat a fiatalok közül ügynökjelölteket választani és őket beszervezni. Az egyházi „reakció” vonalán a korábbiaknál jobban kell figyelemmel kísérni a nyugat-európai protestáns országokból származó, a hivatalos egyházpolitikát és az egyházi vezetőket támadó újságcikkeket, véleményeket. Új elemként jelenik meg, hogy: „az egyházi vonalakon szerzett információkról a konspiráció betartásával rendszeres tájékoztatást kell adni az ÁEH megyei titkáranak. Az együttműködésnek a kölcsönös bizalmon kell alapulnia, havonta egy alkalommal ki kell cserélni tapasztalatainkat. A volt politikai elítéltek és a külön nyilvántartottak területén az F dossziés rendszerben az operatív eszközök összehangolásával kell el-

lenőrzés alatt tartani a regiszterben szereplő 54 személyt. Intézkedést kell tenni az új F dossziések kéz- és gépírási mintáinak beszerzésére.”⁴

A munkaterv meghatározza a folyamatban lévő nyomozások, illetve az egyes személyekkel kapcsolatos ellenőrzések folytatását. Így „Csábító” fedőnevű bizalmas nyomozásban feldolgozás alatt tartották dr. Laky Kálmán professzort, akit azzal gyanúsítottak, hogy a Debreceni Orvostudományi Egyetemről a kiváló szakembereket Nyugatra akarja csábítani. „Adatokat kell szerezni LK további ellenséges szándékairól.” A Szentgyörgyi Albert intézetében dolgozó magyar kutatót, Laky Kálmánt nagy tisztelet övezte a Debreceni Orvostudományi Egyetemen, a magyar tudományos életben pedig számon tartották sokoldalú munkásságát. Ezek szerint a megyei pártvezetők és az orvostudományi egyetem professzorai nem tartottak attól, hogy Laky professzor elcsábítja a legismertebb debreceni kutatóorvosokat, sőt hálások voltak neki azért, hogy elősegíti a kutatóorvosoknak a világ egyik legkorszerűbb kutatóintézetében való tevékenységét.

„Medikusok” fedőnéven korábban ellenőrzés alá vonták S. Gy. ötödéves orvostanhallgatót, akinek az NSZK-ban élő barátja olyan levelet küldött, amelynek tartalma kommunistaellenes. S. Gy. lakásán időről időre egyetemisták találkoznak. Javaslatot kell tenni az ellene irányuló intézkedésre és lezárni az ügyet. „Befolyásoló” fedőnéven ellenőrzés alá vonták S. I. római katolikus lelkészt, mivel rendszeresen hallgatja a nyugati rádióadások ellenséges híreit. „Hálózati kapcsolataink szerint rendszeresen tesz szovjetellenes kijelentéseket, szembe helyezkedett a lojális egyházi vezetéssel, annak lejáratására törekszik. Dönteni kell az ügyében, vagy javaslatot tenni tevékenységének megszakítására.”

A HÁLÓZAT BŐVÍTÉSÉRE VONATKOZÓ TERVEK

1./ Kulturális területen az irodalmárok között lévő ellenséges személyek ellenőrzésére egy szervezést hajtunk végre.

2./ Kulturális népművelés területén lévő ellenséges személyek felderítésére és ellenőrzésük érdekében egy szervezést hajtunk végre.

3./ A KLTE-n az ifjúság között lévő ellenséges, ellenzékiesszerű személyek tevékenységének felderítése és időbeni megszakítása érdekében egy fő szervezést hajtunk végre.

4./ Iskolán kívüli fiatalok között lévő ellenséges személyek, hangadók háttérből irányító személyek felderítése, ellenőrzésük érdekében két fő szervezést hajtunk végre.

⁴ Uo. a HBMRFK Állambiztonsági Szerve III/III. osztályának 1979. évi munkaterve (1978. december 18.).

5./ Adataink szerint az ifjúság között lévő ellenséges személyek az ifjúsági klubok által adott lehetőséget saját céljaik elérésére – fellazítás – gondolják kihasználni. A megelőzés figyelembe vételével a megye két legfontosabb klubjában egy-egy szervezést hajtunk végre.

6./ „F” dossziés és volt politikai elítéltek ellenőrzésére egy fő szervezést hajtunk végre.

7./ A hálózat vezetése, nevelése, védelme érdekében hat T-lakást létesítünk.

A vonalakon dolgozó operatív tisztek a kollégiumi határozatnak megfelelően közép- és hosszú távú fejlesztések érdekében kiválasztásokat, tanulmányozásokat hajtunk végre 1980. évi szervezések megvalósítása érdekében. Összesen 13 fő „H” és 4 db „T” lakást.

A tervek végrehajtásáért Pál Albert, Gaál Lajos, Mocsári Lajos, Besenyei János, Kovács Sándor, Tóth Gábor a felelősök.

A hálózat fejlesztésével, frissítésével azonban nemcsak az éves munkatervek foglalkoztak, hanem több évre előre terveztek.

Hálózatfejlesztési terv Debrecen, 1978. január 9-én.

A HBRFK Állambiztonsági Szerve III/III. Osztálya 1978–1981-ig a BM Kollégium 1977. évi határozatának maradéktalan végrehajtása érdekében az alábbi hálózatfejlesztést hajtja végre.

1978-ban

– Kulturális vonalra	1 hálózat,	1 „T” lakás szervezése
– Ifjúságvédelmi vonalra	2 hálózat,	2 „T” lakás szervezése
– Egyházi vonalra	2 hálózat szervezése	
– Volt politikai elítéltek ellenőrzésére	2 hálózat szervezése	
– Cionista vonalra		1 „T” lakás szervezése
Összesen:	7 hálózat	4 „T” lakás

Kiválasztás – tanulmányozás:

– Kulturális vonalon	2 fő	„T” lakás	2
– Ifjúságvédelmi vonalon	3 fő	„T” lakás	1
– Egyházi reakció vonalon	2 fő	„T” lakás	1
– Volt pol.elítéltek területén	2 fő	„T” lakás	1
– Ösztöndíjas, cionalista vonalon:	1 fő		
Összesen:	10 fő	„T” lakás	5

1979-ben:

- Kulturális vonalon	2 hálózat	1 „T” lakás
- Ifjúságvédelmi vonalon	5 hálózat	1 „T” lakás
- Egyházi reakció vonalán	3 hálózat	2 „T” lakás
- Ösztöndíjas-cionista vonalra	2 hálózat	1 „T” lakás
- Volt politikai elítéltek területére	1 hálózat	1 „T” lakás
Összesen:	13 hálózat	6 „T” lakás

Kiválasztás, tanulmányozás:

- Kulturális vonalra	4 fő	„T” lakás	2
- Ifjúságvédelmi vonalra	3 fő	„T” lakás	2
- Egyházi reakció vonalra	3 fő	„T” lakás	3
- Ösztöndíjasok- cionista vonalra	2 fő	„T” lakás	1
- Volt politikai elítéltek területén	1 fő	„T” lakás	1
Összesen:	13 fő	„T” lakás	9

1980-ban:

- Kulturális vonalra	4 hálózat	1 „T” lakás
- Ifjúságvédelmi vonalra	4 hálózat	2 „T” lakás
- Egyházi reakció vonalakra	3 hálózat	1 „T” lakás
- Ösztöndíjasok, cionista vonalra	1 hálózat	- „T” lakás
- Volt politikai elítéltek területére	1 hálózat	- „T” lakás
Összesen:	13 hálózat	4 „T” lakás

Kiválasztás – tanulmányozás:

- Kulturális vonalra	4 fő	„T” lakás	2
- Ifjúságvédelmi vonalon	3 fő	„T” lakás	1
- Egyházi reakció vonalán	3 fő	„T” lakás	2
- Ösztöndíjas, cionista vonalon	2 fő	„T” lakás	1
- Volt politikai elítéltek területére	2 fő	„T” lakás	1
Összesen:	14 fő	„T” lakás	7

A távlati hálózati fejlesztési terv végrehajtásáért felelős a III/III. Osztály vezetője.

Bezzeg László r.alezredes osztályvezető⁵

Ellenséges elemek – F-dossziés személyek

1957 végén, amikor a politikai elhárításnak már volt szabad ideje, felülvizsgálták, kiegészítették az operatív nyilvántartásba – politikai bűnügyi nyilvántartásba – vett személyek anyagát. A forradalom leverése után a társadalomra továbbra is veszélyesnek tartott személyeket kiemelték az operatív nyilvántartásból, és rájuk F-dossziét (F-figyelődossziét) nyitottak. Ez azt jelentette, hogy meg kellett szervezni az F-dossziés nyilvántartásban szereplők rendszeres ellenőrzését, megfigyelését, mégpedig hálózati személyek – informátorok, titkos megbízottak, ügynökök – közreműködésével. Az újjászerveződő ügynökhálózat tagjai gyűjtötték az információkat, s rendszeresen találkoztak a tartótiszteikkel, átadták a célszemélyekről szóló írásbeli vagy szóbeli jelentéseket. Ezek az iratok a tartótiszt ellenőrzése után bekerültek a megfigyelt F-dossziéjába. Hogy milyen jelentések gyűltek össze, mennyire voltak terhelőek, információban gazdagok, pontosan megállapítani nem tudjuk, mert az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában nincsenek meg a Hajdú-Bihar megyében keletkezett F-dossziék. Hogy a rendszer hogy működött, arról a III/III-as főcsoportfőnökségről érkezett parancsok teljesítése során elkészített jelentésekből következtethetünk. Az 1964. március 24-én keltezett, a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság III/III-as osztálya által készített, az F-dossziésok munkájáról szóló jelentés részletesen beszámol az előző években ezen a területen végzett munkáról. A III/III-as, illetve a III/I-es alosztály Hajdú-Bihar megyében 287 személy ellenőrzéséről döntött. Közülük 157 volt politikai elítélt, 7-en pedig a Jehova szekta olyan tagjai, akik katonai bűncselekmény miatt kerültek börtönbe (szolgálatmegtagadás). A többiek, 116-an korábban nem voltak politikai elítéltek.¹

⁵ Uo. A „Hálózatfejlesztési terv” csatolva volt az 1978. évi munkatervhez.

¹ ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ÁB szervének iratai, I-II., 15. doboz. Kimutatás az F-dossziés személyekről, 1977.

AZ F-DOSSZIÉOK TERÜLETI MEGOSZLÁSA

Debrecen: 123
Vidék: 164

Kimutatás azokról a városokról és falvakról, ahol a III/III-as osztály
ügynökökkel rendelkezett az F-esek száma feltüntetésével

Helység	„F”-esek száma Egyh.	„F”-esek száma Erőszak	„H” száma Egyház	„H” száma Erőszak	„H” Összesen
Debrecen	19	104	13	26	39
H.szoboszló	5	13	1	—	1
H.böszörmény	4	11	2	1	3
H.hadház	—	14	—	2	2
H.nánás	1	11	—	1	1
B.újváros	5	5	—	1	1
Kaba	1	7	—	1	1
Komádi	—	7	—	2	2
Polgár	1	5	—	1	1
P.ladány	1	4	1	—	1
Nyíracsad	—	5	—	1	1
B.újfalú	—	4	1	1	2
Derecske	—	4	—	—	—
Bojt	1	2	—	—	—
Vámospércs	—	3	—	2	2
H.sámson	—	3	—	—	—
Egyek	—	2	—	1	1
M.pályi	—	2	—	1	1
B.keresztes	—	2	—	1	1
Pocsaj	—	2	—	1	1
Hajdúszovát	—	1	—	1	1
H.pályi	1	—	1	—	1
Hajdúdorog	—	—	1	—	1
Magyarhomorog	—	—	1	—	1
Földes	—	1	—	1	1
Összesen	39	212	21	44	66+6

A táblázatból látszik, hogy Hajdúszoboszlón 13, Püspökladányban 4, Derecskén 4, Hajdúsámsonban 3 F-es személyt nem tudtak ellenőrizni. Ezenkívül még 5 olyan község volt, ahol 2, 8, illetve 1 F-est nem tudtak szorosán ellenőrizni. Ezért a körzeti megbízottak kapták részben ezt a feladatot, illetve a tartótisztek társadalmi kapcsolatait. A 287 F-dossziés személy 48 helységben lakott, 66 hálózati személy jelentett róluk.

F-DOSSZIÉS SZEMÉLYEK MEGOSZLÁSA OPERATÍV TISZTEKKÉNT, ÜGYNÖKSÉGÜK SZÁMÁNAK FELTÜNTETÉSÉVEL

Mészáros László	22 F-dossziés	8 fős hálózat
Gaál Lajos	53 F-dossziés	8 fős hálózat
Nagy Sándor	47 F-dossziés	6 fős hálózat
Kakas János	48 F-dossziés	7 fős hálózat
Harangi István	40 F-dossziés	9 fős hálózat
Drávai János	32 F-dossziés	6 fős hálózat
Bíró István	—	1 fős hálózat
Pozsonyi Gábor	12 F-dossziés	6 fős hálózat
Kiss József	3 F-dossziés	10 fős hálózat
Lévai Endre	23 F-dossziés	4 fős hálózat
Összesen:	287 F-dossziés	72 fős hálózat

Gondot jelentett, hogy az ügynökök nem tudtak állandó jelleggel folyamatos kapcsolatot teremteni a célszemélyekkel. Aminek az lett a következménye, hogy a jelentések száma csökkent, s egyre inkább a társadalmi és hivatalos kapcsolatokra, valamint a körzeti megbízottak segítségére támaszkodtak. Az utóbbiak jó munkáját bizonyítja, hogy 537 jelentést adtak egy negyedév alatt. A 600 feldolgozott jelentés közül mindössze 63-ban volt operatív, vagyis az elhárítást érdeklő fontos adat. Ezek közül 41 politikai elítéltekről szólt. (A politikai elítéltek többsége 1945 előtt csendőr, katonatiszt volt, illetve a közigazgatásban dolgozott, vagy pedig a vagyonosabb társadalmi réteghez tartozott a falvakban.) Őket 1945 után ítélték el, zárták börtönbe, illetve internálták. Az elítélteknek csak a kisebbik része került börtönbe az 1956-os forradalomban való részvétel miatt. Az elhárítótisztek arra voltak kíváncsiak, hogy ezek a személyek hogyan gondolkodnak a Kádár-kormány és az MSZMP politikájáról és a Szovjetunióról, mennyire

békéltek meg azzal a helyzettel, hogy az eredeti szakmájukat nem folytathatták és a társadalom periferiájára szorultak. Az ügynökök pontosan felmérték, hogy kik azok, akik az állambiztonsági zsargon szerint antiszemita, sovíniszta, népi-demokrácia-ellenes, a kormányt gyalázó kijelentéseket tesznek, valamint a nyugati imperialista országok technikai és katonai fölényét hangoztatják. Úgy ítélték meg, hogy rémhíreket is terjesztenek, így Hruscsov leváltásával kapcsolatban. Volt olyan ügynök, aki jelentette, hogy a célszemélye azt terjeszti, hogy az oroszoknak rövidesen ki kell menni az országból, de előtte mindent kivisznek. Érdekelte a tartótsztek, hogy a célszemélyek közül hányan leveleznek nyugat-európai országokban lakó személyekkel.

Az F-dossziések számon tartották egymást, de szoros kapcsolat nem alakult ki közöttük, szó sem lehetett arról, hogy szervezkedjenek, vagy valamiféle csoportot alakítsanak. Tehát meg kellett elégedniük az állambiztonsági tiszteknek azzal, hogy az „F”-esek a politikáról, a magyar társadalomról hogyan vélekednek. Azokat az „F”-eseket, akiket nem tudtak ügynökökkel ellenőrizni, azokkal szemben az úgynevezett III/a, valamint a K-rendszerben alkalmazták (a levelek elolvasása, illetve telefonbeszélgetéseik ellenőrzése).

Debrecenben fokozott figyelemmel kísérték többek között Vályi Nagy Barna és Lengyel Zoltán (mérnök volt a Biogal Gyógyszergyárban) megnyilvánulásait, akik az ügynöki jelentések szerint demokráciaellenes, nacionalista megnyilvánulásaikkal hívták fel magukra a figyelmet. A szoros megfigyelés alatt tartott debreceni szellemi és irodalmi életben ebben az időszakban különleges esemény az elhárítás szerint nem történt, egy ügyben indítottak nyomozást, „Ideológusok” címmel. Sajnos ennek a nyomozásnak az anyaga nem maradt meg, annyi tudható, hogy az ügyvel kapcsolatba hozták Nagy Tibor író és Pákozdy Ferenc költőt.

A III/III-as osztály nem elégedett meg az F-dossziések megfigyelésével, kezdeményeztek ellenük konkrét lépéseket. Gyökös Mihály osztályvezető és Szalma József alosztályvezető kezdeményezte 20 F-dossziés, illetve az 1956-os forradalomban való részvétel miatt 20 személy munkahelyéről történő elbocsátását, beosztásukból való áthelyezést és különböző megtorló intézkedéseket. Az irat egyik példányát elküldték Gódor Ferencnek, az MSZMP Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága első titkárának.

Az alábbi személyek ellen javasoltak intézkedéseket:

Laczai Barna tsz-főkönyvelő – beosztásából leváltani, Mervó Zoltán üzemmérnök – beosztásából leváltani, Szántó Béla juhtenyésztési előadó – beosztásából leváltani, Pálffy Béla anyagbeszerző – beosztásából leváltani, Szegő István '56 utáni elítélt művezető – beosztásából leváltani, Kovács Antal iskolagondnok – beosztásából leváltani, Oláh János cipész kisiparos – iparendeléyének visszavonása, Kovács István volt földbirtokos fuvarozó – iparendeléyének bevonása, Jónás Mihály anyagkönyvelő – beosztásából leváltani, Antal József asztalos – kisiparos iparendeléyének bevonása, Pákozdy Ferenc dr. könyvtáros – egyetemről való eltávolítása, nyugdíjazása, Barta Gábor tanár, újságíró – az *Egyetemi Élet* című laptól való eltávolítása, pedagógus-munkakörbe nem helyezhető, Láng Ferenc főkönyvelő-helyettes – beosztásából leváltani, Hadházi Ferenc dr. a HIM jogügyi osztály előadója – objektumból való eltávolítás, Gede István HIM-meős – objektumból való eltávolítás, Szeles László HIM-kooperátor – objektumból való eltávolítás, Legescsik Béláné fényképész – más munkakörbe helyezni, Lengyel Zoltán Biogal Gyógyszergyár üzemvezető mérnök – üzemből való eltávolítás, Vályi Nagy Andor Biogal Gyógyszergyár laboráns – más munkakörbe való helyezés, Balogh Gyula Megyei Tanács, főelőadó – munkahelyéről eltávolítani.

Gódor Ferenc mellett az egyes üzemek, vállalatok, intézmények vezetői is megkapták a III/III-as ügyosztály elbocsátásra vonatkozó javaslatát. Hogy ezután mi történt, azt ma már nem lehet kideríteni, de mindenestre jellemző, hogy mennyire rajta tartották a szemüket a III/III-as ügyosztály vezetői azokon az embereken, akiket ők ellenségnek ítélték. Börtönbe ekkor ugyan nem zárták őket, de munka- és életlehetőségeiktől legszívesebben megfosztották volna a fent említett embereket.²

1956 után a megyei rendőrkapitányságoknak, majd a III/III-as osztályoknak havonta kellett összefoglaló jelentést küldeni a politikai főcsoportfőnökségre vagy a Belügyminisztériumba. 1963 végén a Belügyminisztérium úgy döntött, hogy a havi jelentések szükségtelenek, és 1964. január 1-jétől negyedévenként kell a be-

² Uo. Javaslat az F-esek kiszorítására, 1965. A névsor a nevekhez kapcsolódó indoklással a Dokumentumok között megtalálható.

„Értékeljük az F-dossziés és ellenséges tevékenységet folytató személyekre vonatkozó adatainkat és az alábbiakat javasoljuk beosztásukból eltávolítani illetőleg velük szemben intézkedéseket fogantatosítani” – olvasható a javaslatban. (Lásd *Dokumentumok*.) Összesen 20 politikailag megbízhatatlan, zömmel az 1956-os forradalomban részt vevő „ellenséges személyek” munkahelyéről való elbocsátását, alacsonyabb munkakörbe helyezését, illetve iparendeléyének visszavonását stb. javasolták. Szalma József a koncepció perекben játszott jelentős szerepet, és 1957-ben a megtorlásokban is. Fegyelmi ügye miatt helyezték Debrecenbe.

számolókat Budapestre küldeni. Azoknak viszont tartalmazni kell a legfontosabb feldolgozás alatt álló ügyek ismertetését, a negyedév során feldolgozás alá vont fontosabb ügyjelzések leírását, a lezárt ügyek ismertetését a lezárás indoklásával. Érdekesség, hogy 1964 decemberében a belső elhárítás és a népgazdaság-védelem területén ellenőrzés alatt álló személyek politikai állásfoglalásáról hangulatjelentést kellett küldeni, különös tekintettel az F-dossziés személyekre. Közölni kellett az ellenséges személyek nevét, beosztását, milyen vonalon állnak ellenőrzés alatt, továbbá a meghatározott politikai kérdésekben kifejtett állásfoglalásukat.

A politikai okokból megfigyeltek rendszerét 1969-ben megváltoztatta a belső politikai elhárítás. A 004/1969. sz. belügyminiszter-helyettesi parancs értelmében a külön nyilvántartási rendszerben (F-dossziésok) csak olyan személyek szerepelhetnek, akik potenciálisan vagy aktív magatartásukkal valódi tényleges veszélyt jelentenek a Magyar Népköztársaság társadalmi rendszerére. A parancs értelmében a megyei rendőrkapitányság III/III-as osztálya felülvizsgálta az eddigi gyakorlatot, és 1970-től kezdve módszeresen és következetesen végrehajtotta a parancsot. Ez a folyamat a hetvenes évek második felében fejeződött be. 1977 júniusában a megyei állambiztonsági szerv egész napos értekezleten vitatta meg a parancs megyei végrehajtásának tapasztalatait, és meghatározta a további feladatokat.³

„A parancs megjelenése előtt e területen végzett munkát a merevség jellemezte. A veszélyes személyek kiválasztása, ellenőrzése nem követte rugalmasan szocialista társadalmunk fejlődését, az operatív helyzet változásával együtt járó politikai és operatív követelményeket. A 004/1969. sz. BM. helyettesi parancsban meghatározott feladatok következetes végrehajtásával ezeket a tendenciákat felszámoltuk” – olvasható a tanácskozássokról készült jegyzőkönyvben.

A belügyi szervek az éves és egyes területekkel foglalkozó összesített jelentéseikben mindig utaltak arra, hogy munkájukat milyen parancsok és az MSZMP Központi Bizottságának milyen határozatai alapján végzik.

„Szervünk munkáját az MSZMP Központi Bizottsága 1969. november 26–28-i határozatának megfelelően törvényesen végzi. A Központi Bizottság határozata kimondja: a belső ellenséges elemek köre leszűkül, tevékenységük időszakonként főleg a kiélezett nemzetközi helyzetben élénkül.

A külső ellenség e békés behatolás taktikájában jelenleg a legfontosabb irányzat a szocializmus ideológiai alapjainak, politikai intézményeinek társadalmi

³ ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőrkapitányság ÁB szervének iratai, I–II., 16 doboz. HBMRFK Állambiztonsági Szerve III/III-as osztálya Kimutatás a külön nyilvántartásban lévők számáról, kategóriáiról és területenkénti, vonalankénti megoszlásukról (1974).

rendjének aláásása, amelyre a belső ellenséget is felhasználja. Növekvő gazdasági, kulturális, idegenforgalmi kapcsolatokat igyekeznek felhasználni a burzsoá ideológia és életfelfogás maradványainak táplálására. A külső ellenséges propaganda, a belső reakciós elemek kihasználják a fiatalok tapasztalatlanságát, aktívan keresik kapcsolataikat és kutatják a befolyásolási lehetőségeket.”

Ez az idézet egyértelműen bizonyítja, hogy a III/III-as ügyosztály szellemisége semmit sem változott az 1956 előtti ÁVH világlátásához képest. Megjelenik minden, egyébként rendkívül brosúraízű anyagban az imperialista országok és a belső ellenség összefonódásának képe. Az elhárítás annyit tudott elérni, hogy a hálózati személyek révén információkat szerzett az operatív nyilvántartásban és az F-dossziésok körében arról, hogy hogyan vélekednek a magyar belpolitikai helyzetről, a Szovjetunióról.⁴

„A külön nyilvántartási rendszerben ellenőrzött személyek általános és operatív helyzetét értékelve megállapítható, hogy a folyamat fokozatosan lassú tendenciát mutat. Tartózkodnak a szervezett, nyílt, ellenséges tevékenység elkövetésétől. Egységes erőt nem képeznek, figyelmet érdemlő kapcsolatokat egymással nem tartanak, kapcsolatuk alkalmoszerű, ugyanakkor tájékozottak egymás helyzetéről, magatartásáról. Az összes »F« dossziés személynek mintegy 10–15 százaléka az, akik időszakonként tesznek ellenséges kijelentéseket.” A kádári konszolidáció előrehaladtával, az 1956-os forradalom leverése okozta társadalmi sokk múltával az „aki nincs ellenünk, velünk van” politikai szlogen a kemény megtorlást felváltó puha diktatúra megszületését jelentette. Egyes források szerint Kádár János is sokallotta a nyilvántartásokban regisztrált, a rendszer ellenségeinek tekintettek számát. Mindezek a tényezők közrejátszottak abban, hogy egy olyan határozat született, amelynek eredményeként csökkent a nyilvántartásokba vett személyek száma.

A felülvizsgálat első felében – 1970 júniusáig – már 177 ellenséges személyt ellenőriztek. Közülük 37-et töröltek a regiszterből, úgymond társadalmi veszélyességük megszűnt (megöregedtek, betegek lettek vagy beilleszkedtek a kádári konszolidáció által biztosított társadalmi mozgástérbe).

Az F-dossziésok száma 132-re csökkent (1963 elején még 287 volt). A megmaradt F-dossziésokat két kategóriába sorolták: aktív, illetve potenciálisan veszélyes elemek.

1974-ben az F-dossziésok száma 114 volt, közülük aktívként tartottak számon 18-at, potenciális ellenségként 96-ot. Természetesen valamennyiüket ellenőrzés

⁴ Uo. Ugyanazok a megfogalmazások, sablonok jellemzik ezt az iratot is, mint a többi beszámolót.

alatt tartották. Egy részüket három operatív tiszttartotta szem előtt, másrészt hálózati személyek, illetve társadalmi kapcsolatok, esetenként körzeti megbízottak tartották szemmel őket.

Az ellenőrzés tapasztalatairól és a parancs végrehajtásáról a III/III-as osztály 1974. évi jelentése ad áttekintő képet:

„A külön nyilvántartásban lévő személyek – főleg a régen ellenőrzés alatt tartottak – között az utóbbi években meggyorsult a polarizáció. Az »F«-esek 10-13 százaléka tesz rendszeresen ellenséges kijelentést, a többire jellemző a passzivitás, az, hogy munkahelyeiken beilleszkednek, jól dolgoznak, elsősorban egzisztenciális anyagi okok miatt. Az utóbbi két évben kimutathatóan aktívabban vesznek részt munkahelyeiken társadalmi megmozdulásokban, gazdasági kérdésekben, nyílt fórumokon is hangoztatják javaslataikat, észrevételeiket. Politikai kérdésekben azonban továbbra is passzívak... Az aktív kategóriaként ellenőrzöttek kijelentéseire jellemző a szovjetellenesség, amely párosul nyugatimádattal, az USA, NSZK katonai-gazdasági-politikai hatalmának dicsőítésével. Rendszeresen figyelemmel kísérik a fontos bel- és külpolitikai eseményeket, azokat óhajaik szerint értékelik. Az ellenőrzés alatt tartott személyek módszereire jellemző a nagyfokú óvatosság, az ellenséges kijelentéseiket csak négy szemközt, és az általuk megbízhatónak ítélt személyek előtt tesznek. Politikai jellegű beszélgetést az esetek 70-80 százalékában a hálózatok kezdeményezésére folytatnak. Közöttük szervezett tevékenység, rendszeres kapcsolattartás nincs. Magatartásukban a jelenlegi helyzet alapján jelentős változás nem várható. Aktivitásukra a közeljövőben kell számolni.”

Nyilvánvaló tehát, hogy a rendszer ellenségeinek tartott személyek nem szervezkedtek, nem alkottak csoportokat, csak egyszerűen – ha a társadalom perifériájára szorítva is – meg akartak élni. „Az, aki nincs ellenünk, velünk van” kádári szlogen eleven cáfolatát jelenti a fentebbi idézet. Vagyis szó sem volt arról, hogy a korábban ellenségnek nyilvánított, a Horthy-rendszerben közigazgatási szerepet betöltő, esetleg a fegyveres testületekben szolgáló embereknek elfeledték volna a múltját, s egyenrangú állampolgárként élhettek volna Magyarországon. Nagyon is számon tartották az F-dossziések között maradó embereket. Mi sem bizonyítja ezt jobban, hogy problémának tartják a megyei rendőri vezetők, hogy a megyében lakó, de lakóhelyüktől távol dolgozó emberek ellenőrzését más megyék nem tartják fontosnak, tulajdonképpen nem foglalkoznak velük.⁵

⁵ ABTL 1.12.4. A megyei rendőr-főkapitányságok iratai Hajdú-Bihar I-II., HBMRFK Állambiztonsági Szerve elemzése a nyilvántartási rendszer átalakításáról.

A már említett, 1977 nyarán megtartott munkaértekezleten már nem a létszámcsökkentés, a profiltisztítás került központi helyre, hanem az, hogy hogyan lehet és kell számon tartani, ellenőrizni az F-dossziés személyeket. Az alábbi kimutatások egyértelműen bizonyítják ezt.

Lakóhely szerinti elhelyezkedés		Munkakör szerint	
Debrecen	57	Értelmiségi	10
Debreceni járás	19	Egyházak	5
Püspökladányi járás	3	Ipari-fizikai munkás	27
Berettyóújfalui járás	4	Mezőgazdasági munkás	12
Hajdúszoboszló	3	Alkalmazott	12
Hajdúnánás		Önálló kisiparos	12
Derecskei járás		Nyugdíjas, eltartott	
		Alkalmi munkás	7

Az F-dossziések száma 59 volt. Volt elítélt 53, ellenforradalmár 4, rendszerlenes 1.

Ellenőrzésüket három területen 17 fős hálózattal biztosították, ezenkívül a vonalakon lévő „F”-esek ellenőrzését 9 ügynök végezte. Az aktív kategóriában lévő elemek közül 11-et többoldalúan hálózattal tartottak rendszeres, folyamatos ellenőrzés alatt (ez azt jelenti, hogy egy-egy megfigyeltet több ügynök is ellenőrzött). Érdekesség, hogy 29 személynek az ellenőrzésére nem volt megfelelő hálózati személy, és csak társadalmi kapcsolatok révén tudtak róluk információt szerezni. Az „F”-esek közül hosszabb-rövidebb ideig III/a rendszabályt alkalmaztak, 63 esetben pedig K-ellenőrzést (vagyis telefonlehallgatás, illetve levelek elolvasása).

Mindezek ellenére a beszámoló készítői nem voltak teljesen elégedettek az operatív munkával.

„Az ellenőrzésre tett intézkedéseinkkel még nem lehetünk eléggé elégedettek, további erőfeszítéseket kell tenni minden operatív eszköz célirányos felhasználásával és mélyrehatóbb ellenőrzésekkel. Az érvényben lévő parancsok a veszélyes ellenséges elemek ellenőrzésére széles lehetőséget biztosítanak, ezért operatív eszközeink minden skáláját fel kell használni és több oldali alkalmazásukat biztosítani kell. Fokozni kell az információszerzést, mert csak így lehet megfelelő, értékelő, elemző munkával biztosítani az egységes mozgást azoknak az ellenséges elemeknek külön nyilvántartásba vételét, akik ténylegesen veszélyt jelentenek társadalmunkra, illetve az adott esetben nyíltan fellépnek társadalmi rendszerünkkel szemben. Minden operatív tisztnak meg kell értenie, hogy fontos feladat az »F«-esek következetes, rendszeres ellenőrzése.”

Az ellenőrzések tapasztalatai alapján sor került rendőri intézkedésekre, a megtett intézkedések száma a megfigyelték számának arányában csökkent.

1974–75-ben az alábbi rendőri lépésekre került sor:

- Munkahelyéről kiszorított: 1; rendőrhatalmási figyelmeztetést kapott: 1; szignálizálás szóban és írásban: 3 esetben; külföldi utazásból kizárva: 3; útlevelelvonás: 1; szabálysértési feljelentés: 1; útlevelesoportnál figyelmeztetés: 60; megelőző jellegű beszélgetés a beilleszkedés elősegítésére: 4; kioktatásban részesítés: 5; tájékoztatás munkaügyi vezetők felé: 89.

A jelentés leszögezi: „Szeretnénk hangsúlyozni, hogy a munkahelyi vezetők időközi tájékoztatása a konspiráció betartása mellett hasznos és célszerű. Sok esetben, főleg munkahely-változtatás esetén tőlünk szereznek tudomást az ellenséges személyek múltbeli tevékenységeiről és jelenlegi magatartásukról. Ennek alapján figyelnek fel tevékenységükre, kísérik figyelemmel magatartásukat és adnak számunkra értékes információkat. A tett intézkedéseink arányban voltak a tevékenységekkel, azok a célnak megfelelő visszatartó erővel bírtak. Lényegében céljainkat elértük és a megelőző tevékenységünk jó irányban fejlődött. Komoly előrelépés ez annál is inkább, mert a korábbi években sokkal több »F«-essel szemben nem tudtunk megközelítően ennyi intézkedést tenni.”

A 004/1969. sz. belügyminiszteri parancs feladatként határozta meg, hogy az ellenőrzéshez, bizonyos intézkedések végrehajtásához az operatív szervek vegyék igénybe bizonyos társszervek lehetőségeit, igényeljék a segítségüket.

Úgy tűnik, hogy a III/III-as osztály az 1970-es években az elhárítás „társadalmasítására” törekedett. Ez részben azt jelentette, hogy az egyes üzemeknél, intézményeknél, vállalatoknál állandó konzultációt folytattak a hivatalos kapcsolatokkal. Azt tartották fontosnak, hogy ezek a kapcsolatok rendszeresen, soron kívül adjanak tájékoztatást a veszélyes elemek tevékenységéről. A hivatalos kapcsolatok egyébként kivétel nélkül a vezetők közül kerültek ki, akik magától értetődően az MSZMP tagjai voltak. Ugyancsak fontosnak tartották már ekkor, hogy a tartótisztek erősítsék társadalmi kapcsolataikat, vagyis megbízható, MSZMP-tagokkal alakítsanak ki szoros, szinte baráti kapcsolatot. A társadalmi kapcsolatoknak – mint korábban említettem – nem volt fedőnevük, nem kellett jelentést írniuk, találkozókra járniuk, hanem baráti beszélgetések keretében adtak információkat a tartótisztnek. Sok esetben helyettesíteni tudták ezek a személyek az ügynököket, olyan emberekkel kerültek kapcsolatba, akiket a hálózati személyek nem tudtak megközelíteni. Erről a kérdésről a jelentés a következőket írja: „Társadalmi erőknél a szélesebb felhasználására tett intézkedéseink helyesek voltak. Gazdagították az ellenőrzést, az információszerzést. Erősítette

szervünk az állami és társadalmi szervek közötti kapcsolatot. Tájékoztatásuk, észrevételeik és tapasztalataik kiegészítik az operatív és egyéb úton szerzett információkat. Kölcsönös tájékoztatások alapján lelepleződtek a kétarcú, politikai múltjukat letagadó ellenséges személyek, munkahelyi vezetőik és a párt vezetői előtt. Hivatalos és társadalmi kapcsolatainkra támaszkodva több olyan, szinte el nem számolható intézkedést tudtunk tenni, amely operatív érdekeinket segítette elő.”

A politikai elhárítás szinte társadalmi szintre kívánta emelni a besúgás, a spicliség intézményét, emberek százait, talán ezreit züllesztve ezzel morálisan. A hivatalos és társadalmi kapcsolatok pontos számát nem lehet meghatározni, nevük ismeretlen, esetleg nevük monogramja található meg néhány iratban.

Természetesen a munkaértekezlet meghatározta a következő időszak feladatait is: „Az F-dossziés rendszer jelentőségének növekedése szükségessé teszi, hogy a vezetés biztosítsa az MSZMP Központi Bizottsága 1969. november 26–28-i határozatának, valamint a BM-helyettes elvtárs 004/1969. számú parancsának következetes végrehajtását. Nagyobb gondot kell fordítani e területeken folyó munka irányítására, ellenőrzésére, a tapasztalatok elemzésére, értékelésére. Biztosítani kell, hogy minden elhárítási vonalon, területen nagyobb figyelmet fordítsanak az F-dossziésok kiválasztására, ellenőrzésére.”

Az 1977-ben, Debrecenben megtartott tanácskozáson elhangzottak mintha alátámasztanák Bacsó Péter *A tanú* című filmje fő káderének gyakran hangoztatott mondatait: „a nemzetközi helyzet pedig fokozódik”, de az is lehetséges, hogy az osztályharc éleződésének sztálini dogmája tovább élt az elhárítótisztek emlékezetében. Önmagában véve megmosolyogni való, hogy egy több százezer lakosú megyében néhány tucat embert ügynökök, rendőrtisztek, körzeti megbízottak, munkatársak figyelnek, nehogy megdöntsék ezek a megtévedt emberek a szocialista rendszert...⁶

1978-ban változatlan lendülettel dolgozott az elhárítás a volt politikai elítéltek, F-dossziésok megfigyelése, ellenőrzése terén. Először is új ügynököket szerveztek be hosszú távú foglalkoztatásra. A „Zalavári” és „Barát” fedőnevű hálózati személyektől sokat vártak. Mindkettőt anyagi érdekltség alapján szervezték be, de már dolgoztak B. Tibor 40 éves debreceni lakosnak a hálózatba történő beépítésén. Őket Debrecen területén kívánták alkalmazni. De nem hanyagolták el a vidéket sem, így az Állami Biztosító üzletkötői közül Hajdúszoboszlóra és

⁶ ABTL 1.12.4. 15. doboz. Jelentés a 004/1968. sz. belügyminiszter-helyettesi parancs végrehajtásának megyei tapasztalatairól.

Hajdúböszörménybe akartak F-dossziések megfigyelésére embert beállítani. Tervezték két T-lakás használatbavételét. Az egyik a Hámán Kató u. 7. fszt., a másik a Honvéd utca 3. I. emelet lenne. Meghatározták pontosan, hogy melyik ügynök kit figyeljen az F-dossziések közül.

Hálózati személy	Megfigyelt személy
„Barát”	P. Nagy József
„Nagy Mihály”	Hodosi Sándor
„Fehérvári”	Máthé László
„Bujdosó”	Bársony Zoltán
„Viktória”	Révész József, Hadadi György

A BM III/III-as csoportfőnökség sürgette az objektumdossziés rendszer (politikai bűnügyi nyilvántartás) rendezését, esetleges törlését. Az adatfeldolgozó csoportfőnökség az Állambiztonsági Operatív Nyilvántartó Osztállyal együttműködve közösen 314 főt törölt az operatív nyilvántartásból. Ezek az intézkedések egyébként jelentősen csökkentették a nyilvántartásokban szereplők számát. Nem véletlenül történt mindez, mert nagyon sokan voltak olyanok a nyilvántartásokban, akiket 1945-ben és az utána következő években regisztráltak. Közülük sokan meghaltak, betegek lettek, politikai eseményeken nem vettek részt. Ezekről a lépésekről egyébként mindig értesítették az illetékes városi, járási és falusi rendőrkapitányokat.

Az F-dossziések ellenőrzése az 1980-as években változatlanul az elhárítás legfontosabb feladatai közé tartozott. A lengyel „Szolidaritás” mozgalom, korábban a „Prágai Tavasz és a Charta mozgalom”, majd a monori és a lakiteleki tanácskozás hatott a magyar lakosságra. Elsősorban az értelmiség fejezte ki egyre erőteljesebben a diktatórikus rendszer iránti ellenszenvét polgári és emberi szabadságjogokat követelve. Mindennek természetes következménye volt, hogy a csoportfőnökség feladatul szabtta a megyei rendőr-főkapitányságok számára a különféle megmozdulások, illetve azok szervezéseinek megfigyelését, s amennyiben szükséges, új F-dossziék nyitását. Így az 1980-as években Hajdú-Bihar megyében évente 5-6 új, F-dossziét nyitottak. Elsősorban a nacionalistának tekintett, az erdélyi magyarsággal szimpatizáló írók, egyetemi hallgatók, újságírók kerültek célkeresztbe. Az alkalmazott módszerek velük szemben ugyanazok voltak, mint a hatvanas évek elején. Hogy pontosan hány F-dossziés személy volt Debrecenben ezekben az esztendőben, és kik voltak azok, az iratok hiánya miatt megállapítani pontosan nem lehet. Miként azt sem, hogy kik voltak azok az

ügynökök, akiket beépítettek az újjászerveződő és újonnan megalakult politikai pártokba.⁷

1989 utolsó hónapjaiban és 1990 januárjában aztán a megtörtént iratmegsemmisítés igyekezett eltüntetni a fontos dokumentumokat, így az F-dossziékat is. Az F-dossziék megsemmisítése rendkívül megnehezíti a kutatómunkát és a kor politikai alvilága tényeken és dokumentumokon alapuló elemzését.

⁷ ABTL 1.11.6. 7. doboz. A HBMRFK Állambiztonsági Szerve III/III-as osztálya 1988–89. évi jelentései.

Az egyházak szemmel tartása

A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság III/III-as osztálya évi jelentései, az operatív helyzet, a kulturális-tudományos terület, az ifjúságvédelem, az egyházi reakció, a külön nyilvántartásban ellenőrzött személyek és a rendkívüli események kérdéseivel foglalkoznak. De az évi jelentéseken kívül időszakonként részletes beszámolót készített az osztály az egyházi reakció ellenséges tevékenységéről és az ellenük folytatandó titkos elhárító munkáról. Általában külön-külön elemezték egy-egy egyház, illetve a szekták tevékenységét, és az azzal kapcsolatos titkos elhárító munkát.

Az 1974-ben készült „Az egyházi kerületen és a szekta vonalon tapasztalható ellenséges megnyilvánulások és a további feladatok” című anyag leszögezi: „Megyénk területén működő egyházak vezetőire és papjainak többségére a lojalitás a jellemző. A társadalmi célkitűzéseink megvalósításához a sajátos helyzetüknek megfelelő módon járulnak hozzá... Nagyra értékeli kormányunk azon intézkedéseit, amely az egyházaknak politikai, erkölcsi és konkrét segítséget nyújt... Az egyházak befolyása a tömegekre csökkenő tendenciát mutat... Fiatalokra való benyomásuk elenyésző. Hittanra való beíratás évről-évre csökken.”¹

A megye általános iskoláinak első osztályaiba beírt tanulói közül hitoktatásra beiratkozottak száma százalékban:

1971:	2,59%
1972:	2,2%
1973:	2,6%

Az 5–8. osztályba beírt tanulók közül a hitoktatásra beiratkozott tanulók száma százalékban:

¹ ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság ÁB szervének iratai, I–II. 16. doboz. HBMRFK Állambiztonsági Szerve III/III-as osztálya. A III/III-as osztály jelentése „Egyházi területen és a szekta vonalon tapasztalható ellenséges megnyilvánulások és a további feladatok” (1974).

A jelentések általában – mint a fentebbi, az 1974. évi is – elemzik, minősítik az egyházak vezetőinek a kormány politikájához való viszonyát, lojalitását, amivel maximálisan elégedett volt a politikai elhárítás.

1971: 1,68%

1972: 1,38%

1973: 1,78%

A megye középiskoláiban a hittanra történő beíratkozás minimális, kivéve a Református és a Svetits Gimnáziumot. A református egyház vezetői részéről az elhárítás érezte a vezetők bizalmát, szolgálatkészségét és beilleszkedési szándékát. De az alsóbb papság körében kibontakozott egy mozgalom, amelynek vezetői az úgynevezett bethánisták voltak. A holland protestáns egyház élesen támadta a magyar református egyháznak a hatalommal való kollaborációját. A mozgalom hangadói hangsúlyozták, hogy a vezető lelkészek, püspökök nem az egyház, hanem az állam érdekeit képviselik. Hasonlóképpen vélekedtek az Amerikában élő magyar református lelkészek is. Az emigrációban élő papok arra gondoltak, hogy zömmel a falvakban, kisvárosokban szolgáló hazai lelkészek között, egyházi körből keresnek szövetségest. Az elhárításnak pontos értesülései voltak a Hollandiából és Svájcban érkező egyházi kiadványokról, arról, kik kapják meg azokat. A lelkészek egy része „hivatalos keresztyéniséggel” vádolta a hivatalos egyházpolitikát támogató lelkésztársait, ami szerintük semmivel sem jobb és ígéretesebb az ateizmusnál, sőt éppen az ateizmus első számú táplálója. Vallották, az a gyülekezet, amelyik az ifjúságról lemond, nemcsak a jelenét teszi sivárrá, hanem a jövőjét is kockára teszi.

Semmi okunk, hogy kételkedjünk a III/III-as osztály hálózati személyek információi alapján megfogalmazott véleményében. Egyértelmű, hogy a református egyházi vezetők, különösen a püspökök, a vezető lelkészek egy része a hatalom kollaboránsai voltak. Az egyház teológiája nem a szolgáló, hanem a kiszolgáló egyház megteremtése volt. Erről a kérdésről alapos, több évig tartó kutatómunka alapján írt kitűnő könyveket Tibori János történész. Tibori a titkos-szolgálati anyagok ismerete nélkül egyházi dokumentumok tanulmányozása alapján jutott el a fenti, tényekkel alátámasztott állításáig. A falusi lelkészek, akiket ezekben az években már az értelmiségi lét periferiájára szorított a hatalom, szolgálták egyházukat, védték hitüket, és ha szűk körben is, de megfogalmazták határozott véleményüket.²

² Uo. A jelentés megállapítja, hogy az alsó papság körében kibontakozóban van az ellenállási mozgalom, a hivatalos egyházpolitikával szemben. A lelkészek egy része a hatalom kollaboránsainak tartotta az egyházi vezetőket.

Tibori János történész több könyvében elemezte a református egyház vezetőinek ideologikus, a hatalmat szolgáló teológiai téziseit, és a lelkészek mozgólódását. Tibori munkái a témában alapműveknek tekinthetők. Pontosan elemzi a „keskeny út”, a „szolgáló egyház” megtévesztő, félrevezető, manipuláló és hamis teológiai téziseit, amelynek megfogalmazói, hirdetői és végrehajtói Bereczky Albert, Péter János és Bartha Tibor voltak.

A jelentés nem közli az információkat adó ügynökök fedőnevét, de az állam-biztonsági iratokból megállapítható, hogy Debrecenben és Hajdú-Biharban ebben az időszakban hat-nyolc lelkész a hálózat ügynöke volt.

A római katolikus egyházzal kisebb terjedelemben foglalkozott a jelentés. Ez természetes, mivel a megye lakosságának nagy része protestáns identitású volt. A katolikus egyház szintén igyekezett betartani az állam és az egyház közötti megállapodásokat. A volt szerzetesrendek férfitagjai már beilleszkedtek a polgári életbe, vagy papok maradtak. A szerzetesnők viszont vallásos csoportokat hoztak létre, egyházi röplapokat terjesztettek, csoportosan látogattak el Pannonhalmára. 1974-ben 35 személy ellen hozott intézkedést a megyei rendőr-főkapitányság.

Nagyobb gondot okozott a III/III-as ügyosztálynak a Jehova tanúi szekta. Új csoportok szerveződtek, rendszer- és szovjetellenes nézeteket képviseltek. Kevesebb veszélyt jelentett a kommunista rendszer számára az izraelita egyház, amelynek tagjai – a jelentések szerint – nem éltek hitéletet Debrecenben és a Tiszántúlon, még rabbijuk sem volt. Az osztály tartótisztjei szoros együttműködésre törekedtek az Állami Egyházügyi Hivatal megyei tanácsosával, a BM szakosztályaival, és támaszkodtak a társadalmi kapcsolatokban rejlő lehetőségekre is.

Néhány kiragadott példa:

Konkrét intézkedéseket is hoztak a hálózati személyektől kapott jelentések, információk alapján az „ellenséges” tevékenységet kifejtőkkel szemben.

A Református Teológiai Akadémián „Előrelépni” címmel újságot szerkesztett néhány fiatal teológus, és öt (!) példányban sokszorosították a „lapot”. Az elhárítás szerint ellenséges, idealista eszméket propagáltak. A csoportot bomlasztották. Kovács László baptista lelkész egy távolsági autóbuszon vallásos röpcédulákat osztogatott, eljárás indult ellene. Zimányi József álmódi lelkészt – aki korábban Kárpátalján élt, és a szovjet hatóságok elhurcolták, s több évet töltött a Gulag táboraiiban – Magyarországra költözése után az egyházi vezetők bizalmatlanul fogadták. Neve többször szerepelt vezető egyházi személyiségek jelentéseiben. A belügy intencióinak megfelelően egyházi fegyelmit kapott azért, mert hitéért és vallásos meggyőződéséért harcolt. Révész Béla egyeki lelkipásztor többször látogatta meg a falu lakóit otthonukban. Eljárás indult ellene. Kardos Sándor téglási lelkipásztor „sértette az állam és egyház közötti egyezményt”, mivel szorgalmazta a keresztelesek, halálozások, házasságkötések alkalmával az egyházi szolgálatot. A megyei tanács vb-elnökét értesítették a történetekről. A debreceni Szent Anna-templomban a hónap utolsó vasárnapján beatmisét tartottak. Géczi Erzsébet szerzetes tanárnő és Réthy István hittantanár voltak a főszervezők. Nagy érdeklődés kísérte a rendezvényt, más felekezetekhez tartozók

is látogatták. Volt női szerzetesrendtagok megújították fogadalmukat, és a rendi hagyományoknak megfelelően élnek. Szököcs Gyula gáborjáni református presbiter a községben „egyházi adót szedett”. Izgatás címen eljárás indult ellene. A Jehova tanúi szekta tagjai egyre aktívabb tevékenységet folytattak, Jónás Imre józsai, Bíró Zsófia hajdúszoboszlói lakost jelentette fel a rendőrség „egyesülési joggal való visszaélés miatt”. Háromezer forint pénzbüntetéssel sújtották őket. Ecsedi József balmazújvárosi lakos Tépe községben agitált a szekta érdekében. Az ő büntetése háromezer-ötszáz forint volt...³

A helyzet az egyházak és a hatalom vonatkozásában a későbbi években sem változott. A Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke határozottan kiállt a kormány egyházpolitikája mellett, s annak tevékeny végrehajtója volt. Az elhárítás e területen továbbra is pozitív fejlődést tapasztalt, folyamatosnak ítélte az egyház beilleszkedését „társadalmi rendszerünkbe”. A református lelkészeknek 10%-át viszont reakciós gondolkodásúnak minősítették. Óvatosak, tevékenységüket főleg az egyház féltése, egzisztenciájuk csökkenő színvonala motiválta. Támadják az egyházvezetést lojalitása miatt, azzal a váddal illetik, hogy eladták az egyházat az államnak, az aktív lojális lelkészek lejáratására törekednek. Így például Barra Zoltán szabadságtelepi lelkész, aki nacionalista, szovjetellenes, az egyházi vezetők lejáratására irányuló megjegyzéseket tett.

A holland református egyház által Magyarországra bejuttatott „reformátori napilap” szerkesztői a jelentések szerint élesen támadták a református egyházat, Bartha Tibort, a Tiszántúli Egyházkerület püspökét.

A római katolikus és görög katolikus egyház tevékenységében jelentős változás nem történt, több fiatal lelkész kapcsolódott be a békemozgalomba. A Jehova tanúi szekta tagjai elsősorban Debrecenben aktivizálódtak, így Bácsi Istvánné, Jager Zoltán debreceni, valamint Kiss Imre újléti lakost jelentették fel szabálysértésért. A szekta „tanulmányi anyagai” mentesek voltak az ellenséges kitételektől. Mint már említettem, az ügynökök jelentései alapján készítették az operatív tisztek összefoglaló beszámolóikat. Feletteseik úgy értékelték, hogy eredményesen bomlasztották az egyházi csoportokat, eredményesek voltak a kiszemelt lelkészek lejáratásában, és eredményesen működtek együtt a III/I-es osztállyal és a jól működő társadalmi kapcsolatrendszerükkel. 1975-ben az egyházi elhárítás vonalán húsz titkos megbízottat foglalkoztattak, és egy T-lakás állt rendelkezé-

³ Uo. A HBMRFK III/III-as osztálya, Jelentés az egyházi reakció ellenséges tevékenységéről, 1974.

sükre találkozók tartására. Eredményesen haladt az ügynökhálózat fiatalítása, csak a katolikus egyház vonatkozásában mutatkoztak nehézségek.⁴

Az egyházi reakció területén folytatott titkosszolgálati munkát irányító tartótisztek és ügynökök a 70-es évek elején⁵

Az operatív tiszt neve	A hálózatok fedőneve	Az ügynökök minősítése	Tevékenységük helye
Éliás András	„Debreceni”	informátor	Debrecen, ref. egyház
	„Várad Dénes”	informátor	Debrecen, ref. egyház
Szabó Béla	„Hajdú”	informátor	Ref. egyház
	„Kertész”	informátor	Ref. egyház
	„Sárdy”	informátor	Debrecen, ref. egyház
	„Alföldi”	informátor	Ref. egyház
	„Junior”	informátor	Ref. egyház
	„Szegedi István”	informátor	Ref. egyház
	„Tompai”	informátor	Debrecen, ref. egyház
	„Kisfaludy”	informátor	Ref. egyház
	„Szabó”	informátor	Ref. egyház
	„Rajnai”	informátor	Ref. egyház
Kiss József	„Füzesi”	ügynök	R. k. egyház
	„Nyíri”	ügynök	Görög kat. egyház
	„Károlyi”	ügynök	R. k.-egyház
	„Szabó Péter”	informátor	?
	„Varsányi”	informátor	?
	„Pápai”	informátor	?
	„Emőd”	informátor	?
	„Juhos doktor”	informátor	R. k. egyház

Az egyházi vonalon foglalkoztatott hálózati személyek munkáját 1977-ben is értékelték (1977. július 14.). A hálózatot 20 tmb alkotta és 3 T-lakás állt rendelkezésre. Hosszú távon 7, középtávon 13 ügynökre számíhattak. Feladatként jelölték meg, hogy: „A hálózati felderítő, feldolgozó munka, valamint az operatív

⁴ Uo. Egyházi területen tapasztalható ellenséges tevékenységek és a további feladatok. A HBMRFK III/III-as osztály jelentése.

⁵ Uo. Az összeállítást a HBMRFK 1971. évi, az ügynökök munkájáról szóló jelentése alapján készítettük el. A hálózati személyek egy részének M-dossziéja, B-dossziéja és 6-os kartonja sem található meg az ABTL-ben.

pozíciók további erősítése érdekében a rk, gk, felosztatott férfi és női, illetve a működő női rendek területén, valamint a kisegyházak és szekták elhárítási vonalán új beszerzéseket kell végrehajtani.”

Ifjúságvédelem

Az 1970-es években a politikai belső elhárítás egyik legfontosabb feladata az ifjúság körében végzett munka volt. Párthatározatok egész sora jelezte, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt aggódva figyeli a Nyugat-Európából és Amerikából érkező „kulturális termékek”, művészeti és ideológiai nézetek terjedését. Aggódtak, hogy „az imperialista fellazító politika” megfertőzi az ifjúságot, a KISZ népszerűsége csökken, a fiatalok elvesztik bizalmukat az épülő szocializmusban. Elsősorban ideológiai veszélyt láttak, de félték a galerik, ifjúsági csoportok szerveződésétől is. A politikai elhárítás feladatul kapta, hogy titkosszolgálati módszerekkel figyelje az aggasztó jelenségeket, szocializmusellenes tendenciákat, és sajátos eszközeivel gátolja terjedésüket.

„Az egyetemeken tanuló és iskolán kívüli fiatalok körében tapasztalható ellenséges megnyilvánulásokról és a további feladatokról” Debrecenben készült elemző jelentés az 1970-es években bekövetkezett ideológiai-politikai „eltévelyedésekről” adott számot.¹

Ezúttal is a párt utasításait hajtják végre.

Az ifjúság védelme területén: „a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1969. novemberi határozata alapvető dokumentumként biztosítja tevékenységünk elvi, politikai gyakorlati megvalósítását. Munkánkat a fenti határozat a megyei párt vb. 1970. januári határozata, a Belügyminiszteri parancsok, utasítások, az ifjúsági törvény, a BM III/III. Csoportfőnökség által meghatározott irányelvek, a főkapitányi parancsok, továbbá a kialakult helyzetnek megfelelően végeztük, a törvényesség betartásával.” (A III/III-as osztály úgy látta, hogy a magyar ifjúság magáénak vallja és aktív részese a szocializmus építésének, helyesli a párt politikáját, és becsületesen dolgozik. De a fiatalok egy része pasz-

¹ ABTL 1.12.4. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőrkapitányság Állambiztonsági Szervének iratai I-II., 16. doboz. HBMRFK Állambiztonsági Szerve III/III. osztálya jelentése az egyetemeken tanuló és iskolán kívüli fiatalok körében tapasztalható ellenséges megnyilvánulásokról, további feladataink (1974). A jelentés hároméves elhárító munka tapasztalatait foglalja össze. Részletesen elemzi a 1970-es években bekövetkezett, a hatalom által veszélyesnek ítélt folyamatokat, ideológiai problémákat.

szív, ugyanakkor fogékony az ellenséges ideológiák iránt – szélsőbal és jobboldali nézetekhez vonzódik. Sőt államellenes cselekedetekre is képes.)

Nagy hatással van rájuk az imperialista fellazító politika, ami szovjetellenes, demokráciaellenes, nacionalista, baloldali és revizionista eszmék terjedésében nyilvánul meg. Ez eredményezi azt, hogy szembefordulnak sokan a rendszerrel, ezt bizonyítják a hazafiasság jegyében, de alapvetően rendszerellenes március 15-i megmozdulások. Hajdú-Bihar megyében számolni kell azzal, hogy sok külföldi ösztöndíjas diák tanul az egyetemeken, és a debreceni fiatalok kapcsolatba kerülnek a külföldi, a harmadik világból és Nyugat-Európából érkezőkkel. Általánossá vált közöttük a konformista, kispolgári nézetek térnyerése. Ebből adódóan a titkosszolgálatok fő feladata volt felderíteni a „zavaros”, idegen nézeteket hangoztatókat, lépéseket tenni a szerveződő csoportok bomlasztására, újak születésének megakadályozására. A felhasznált titkosszolgálati eszközök lehetővé tették a társadalmi kapcsolatok és hálózati személyek jelentései alapján a bomlasztást, elszigetelést és lejáratast. Az operatív helyzet elemzése érezte „a veszélyt”. „Megyénk sajátosságára jellemző, hogy dinamikusan iparosodó, elsősorban Debrecen város, amely operatív szempontból legfontosabb terület. Az urbanizáció következményeként nagy szívó hatással van főleg a fiatalokra. Jelentős kulturális-tudományos központ, három egyetemmel, négy főiskolával, jelentős számú középiskolával és szakmunkásképző intézettel rendelkezik. Az egyetemeken tanuló különböző országok fiataljai jelentős problémát okoznak, mivel ítéleteikben, cselekedeteikben nem mindig progresszívek. Védelem és elhárítás szempontjából ki kell emelni a három egyetemet, a Református Teológiai Akadémiát, a ref. és r. k. középiskolákat, végül a nagy létszámú szakmunkásképző intézeteket. A felsorolt oktatási intézmények hallgatói nemcsak megyénk lakosságából tevődik ki, hanem szinte az ország valamennyi részéből. Ezért megyénkben tartózkodó ifjúság területi szempontból meglehetősen vegyes összetételű.”²

Az ellenséges tevékenységnek voltak látható jelei. Üzemekben, utcákon szovjetellenes röpcédulákat ragasztottak ki, szerveződtek galerik, amelyek nyíltan hangoztatták, hogy a hivatalos március 15-i ünnepségeket meg kell zavarni. Nosztalgiát éreztek Nagy-Magyarország iránt, tömegesen hallgatták a nyugati rádióadókat, kedvelik a külföldi és hazai beat-rock zenekarokat, büszkén viselik emblémáikat. Ideológiai vonatkozásban egyre jobban érezhető a fokozódó na-

² Uo. Változatlanul az egyházi oktatási intézmények jelentik a legnagyobb „ideológiai” veszélyt a három egyetem mellett. Debrecenben volt ezekben az években a református egyház egyetlen középiskolája Magyarországon, a római katolikus egyház pedig egy leánygimnáziumot tudott életben tartani.

cionalizmus, s erősödik a szocialista ideológia elleni ellenséges tevékenység. A KISZ-t a párt végrehajtó szervének tekintik, a népfrontot pedig parancsvégrehajtónak. Az 1973-ban, Debrecenben megrendezett diák munka- és vitatáborban tevékenykedő ügynökök jelentései alapján a fentieket állapította meg a politikai rendőrség.

Az 1970-es évek elejétől kezdve a rendszer elleni tiltakozás az 1848-as forradalom és szabadságharc kirobbanásának évfordulóján, március 15-én évről évre erőteljesebb volt, elsősorban Budapesten. A fővárosban a Nemzeti Múzeum előtt tartott protokolláris állami ünnepségek csak külsőségeiben emlékeztettek a forradalom és szabadságharc eseményeire, jelentőségére, annak hőseire. Ennek ellenére több ezer ember vett részt a március 15-i megemlékezéseken, de a pesti fiatalok nem érezték méltónak 1848 örökségéhez az ünnepséget. Ez ellen tiltakozva szervezték akcióikat. Ezek a tüntetések elsősorban és szinte kizárólag Budapestre korlátozódtak, de hatásuk érződött a vidéki nagyvárosokban is. A budapesti ifjúsági megmozdulások folyamatába a rendőrség is beavatkozott, évről évre voltak letartóztatások: előzetes letartóztatásba helyezések és más retorziók.

A pesti megmozdulások hatását akarta csökkenteni a politikai rendőrség Debrecenben. Helyzetelemzésük ennek bizonyítéka. „Az imperialista külföldi adók elsősorban a BBC és a SZER 1973. márciusában hazánk ellen erőteljes nacionalista adásokat sugárzott magyarkodó érzések ébrentartása, az ifjúság befolyásolása, maguk mellé állítása érdekében.

A belső ellenséges, főleg az ellenforradalmat támogató és azzal szimpatizáló erőknél és az ifjúság egy részénél ennek hatása jelentkezett március 15-ét megelőzően, amikor is a fentiek hatásaként egyedi esetek mellett laza, ellenséges csoportosulás jött létre, s annak tagjai felháborítónak tartották, hogy társadalmunk nem ad lehetőséget a magyarság legnagyobb nemzeti ünnepének megünneplésére. E kérdésben a fiatalsággal közvetlenül érintkező egyes tanárok »nacionalista beállítottságuknál fogva« úgy nyilatkoztak, hogy az ifjúságból hiányzik a nemzeti érzés, a nemzeti büszkeség. A Sumen Étteremben, a Disc Jockey Klubban létrejött csoport tüntetés szervezésére tett előkészületet, szándékukban állt az 1848-as szabadságharc 12 pontos követelésének március 15-én való fölolvása.”

Március 15., a forradalom és szabadságharc évfordulója felkavarta a III/III-as osztály szerint a nacionalista érzelmeket, melynek középpontjában a román-magyar kérdés állott. Ezekben az években már megmutatkozott Ceaușescu és Románia sovínisza magyarellenessége, a Román Kommunista Párt politikájának fontos ideológiai eleme volt egy egységes román nemzetállam létrehozása. Ennek előfeltétele pedig az egy tömbben élő magyar etnikum szétdarabolása, a romániai magyar irodalom elsorvasztása, a magyar nyelvű oktatás háttérbe szorítása, meg-

szüntetése. Mindent megtettek azért, hogy minél kevesebb magyar látogasson turistaként Erdélybe. A határátlépések valóságos tortúrát jelentettek az Erdélybe utazó magyarok számára. Megtiltották, hogy magánszemélyek szállást adjanak vendégeiknek éjszakára stb. Hajdú-Bihar megye Romániával határos, Debrecenben elsősorban értelmiségi körökben jól ismertek voltak a magyarellenes törekvések. A kisebbségben élő magyarság megsegítéséről, támogatásáról, annak formáiról gyakran esett szó akkoriban a városban. Ezt a törekvést minősítette nacionalizmusnak a proletár internacionalizmus szellemében a magyar politika és titkosrendőrsége. „A nacionalista koncepció középpontjába a román-magyar kérdés állt. Hangoztatták a romániai magyarság elnyomását, sérelmesnek tartották, hogy a magyar kormány e kérdéssel szemben közömbös. Ez a szemlélet egyes fiatalokra gyakorolt hatása jelentkezett laza csoportosulásban – akik Nagy-Magyarország elméletet hangoztattak, egy szlovák-horvát-magyar unió létrehozását tartották szükségesnek. Ennek érdekében nacionalista jellegű röpcédula terjesztését tervezték, mely lényegében a volt magyar területek visszacsatolásának követelését foglalta magában.

Mindezeket az ellenséges ideológiai koncepciókat hazánk ellen ellenséges híreket sugárzó rádiók mellett erőteljesen táplálta a nyugaton előállított és illegálisan behozott irodalom. Jellemző volt a magyar nemzeti érzés túlhajtása, románellenesség.”³

Debrecenben, az 1970-es években szinte egészen a rendszerváltozásig nem tartottak a Kossuth téren március 15-én hivatalos állami megemlékezést. Az ünnepségek megrendezését a KISZ Debrecen Városi Bizottságára bízták. Volt egy rövid, közhelyektől hemzsegető beszéd, néhány szavalt, és sor került a koszorúk elhelyezésére is. Az ünnepség a Petőfi-szobornál kezdődött, s a Kossuth-szobornál fejeződött be. A koszorúzókon és az oda vezényelt KISZ-eseken, ifjú gárdistákon kívül alig-alig volt ember. Március 15. munkanap volt. Kevés ember volt a belvárosban, az szinte kongott az ürességtől. Viszont a megyei pártlap, a Napló a forradalom eseményeire megemlékező, annak emlékét idéző írásokat közölt. Előfordult, hogy március 15. előtt a városi pártbizottság, valamint a KISZ Megyei Bizottsága olyan határozatot hozott – szóbeli határozat volt, írásbeli lenyomata nem található –, amelynek értelmében a középiskolák diákjait reggel 8-tól

³ A politikai elhárítás a proletár internacionalizmus alapján állt, s élesen elítélt minden olyan véleményt, vitát, megmozdulást, amely az erdélyi magyarság egyre romló helyzetével foglalkozott. Nacionalista veszélyt éreztek, a nemzeti érzés „túlhajtásáról”, magyar nacionalizmusról, románellenességről írtak a beszámolóikban. A trianoni békeszerződés igazságtalanságainak említését is nacionalizmusnak minősítették.

13 óráig bent kell tartani az iskolákban. Félnapos programot kell szervezni, szórakoztató műsorokkal, illetve játékos vetélkedőkkel. Március 15. tanítási szünnap volt, és minden iskola tartott rövid ünnepséget. Több gimnázium és középiskola a debreceni filmszínházakban tartott megemlékezést, amelynek része volt az ünnepi beszéd és egy irodalmi összeállítás. Lehetőleg kerestek egy olyan filmet, amely – ha közvetlenül nem is, de áttételesen – kapcsolódott 1848. március 15-éhez. Az ünnepségek után azután visszavezényelték a diákokat az iskolákba, és a rendezetnek megfelelően, a szabadulást jelző csengő 13 órakor szólalt meg. A Csokonai Színház, ezt feltétlenül meg kell említeni, március 15-én Erkel *Bánk bán* című operája előadásával adózott március emlékének. Debrecenben, Kossuth városában, ahol a debreceni cívisek egy évszázadon keresztül őrizték a forradalom emlékeit, számon tartották emlékhelyeit, Kossuth Lajos kormányzónak pedig valóságos kultusza volt, mindezek ellenére nem volt civil kurázs, hogy valamiféle módon kifejezzék tiltakozásukat legnagyobb nemzeti ünnepünk sárba tiprásával szemben. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen azért volt némi mozgolódás. Több, a KLTE-n tevékenykedő ügynök jelentései bizonyítják, hogy azt a feladatot kapták: térképezzék fel, készülnek-e valamilyen megmozdulásra a hallgatók, kialakult-e valamilyen kapcsolat a debreceni egyetem és főiskolák diákjai, a budapesti egyetem fiataljai között. Az ügynökök jelentették, hogy hivatalos és félhivatalos formában kialakulóban van a kapcsolat, de végül ez arra korlátozódott, hogy Debrecenből a hallgatók közül elég sokan felmentek Budapestre 1973-ban és 74-ben, és diáktársaikkal ott ünnepeltek és tüntettek. A megkapott jelentésekből a tartótisztek megtudták, hogy kik voltak azok, akik a fővárosi tüntetéseken való részvételt szervezték és részt is vettek azon. Információikat közölték az egyetem állam, párt- és KISZ-vezetőivel.⁴

Az MSZMP 1957 óta mindig tartott attól, hogy a forradalom szelleme tovább él és a fiatalokra is hatással lesz. Azt is tudták, hogy nyíltan nem fognak szembefordulni a rendszerrel, de érezték, hogy 1848 emlékének ápolása, a forradalmiság megőrzése, a 12 pont aktualizálása tulajdonképpen az 1956-os forradalom és

⁴ Míg Budapesten a hetvenes évek elején a fiatalok nyíltan szembefordultak a hivatalos március 15-i állami ünnepségekkel, addig a debreceni fiatalok még passzívak voltak. De 1973–74-ben már szövődtek tervek külön ünnepségre március 15-ével kapcsolatban. Nagy számban mentek fel egyetemi hallgatók Budapestre március 15-én. A KLTE-n foglalkoztatott hálózati személyek részletes beszámolóikban tájékoztatták a HBMRFK III/III-as osztályát a debreceni és a fővárosi egyetemi fiatalok között kialakuló kapcsolatokról („Nádházi Emil”, „Tóth János”). Sőt egy ügynök, „Kékes” jelentése szerint 1973-ban már a debreceni fiatalok egyik csoportja is saját ünnepély megszervezésében gondolkodott, saját ünnepi műsorral készült.

szabadságharc követeléseinek burkolt megfogalmazását jelentette. Előfordult, hogy az MSZMP Debrecen Városi Pártbizottság titkára a középiskolai tanároknak megtartott tájékoztatóján március 15. megünneplésével kapcsolatban kifejtette: nem érti, hogy miért akarják a tanárok ünnepelni a polgári forradalom évfordulóját, hiszen a szocializmus a polgári társadalom romjain építhető fel. Mi megdöntöttük a polgári társadalmi és politikai formációt és újat teremtettünk – mondta, azt kell ünnepelni. Úgy gondolom, ezek a mondatok nem igényelnek kommentárt.

Az oktatási intézményekben – középiskolákban, szakmunkásképzőkben, főiskolákban és egyetemeken – tanuló fiatalokat könnyűszerrel lehetett szemmel tartani. Rendszeresen ellenőrizték az egyetemi hallgatók szórakozási törzshelyeit, így többek között a Fácánkakas kiskocsmát és más vendéglátó-ipari egységeket. Az ügynöki jelentésekből listát állítottak össze azokról a fiatalokról, akik a Fácánkakasban vitatkoztak a politikáról, aztán amikor jó hangulatuk volt, különféle dalokat énekeltek. Azt pedig már megbocsáthatatlan bűnnek minősítették, ha a „Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország”, valamint a Székely himnusz is elhangzott.⁵

Nehezebb dolga volt a III/III-as osztálynak az oktatási intézményből kikerülő, tanulmányaikat befejező fiatalok ellenőrzésével.

„Az iskolán kívüli fiatalok egy része politikailag tájékozatlan, ellenséges irányba könnyen befolyásolható, jobban hat rájuk a nyugati életforma, fokozottabban érzékenyek a különböző nyugati hatásokra. Az ifúság ezen rétegéből kerülnek ki azok a személyek, akik köztörvényes bűncselekmények elkövetése miatt politikailag is szembe helyezkednek társadalmunkkal, galerikba csoportosulnak, különböző szórakozóhelyre járva követnek el esetenként ellenséges tevékenységet.”

Ez a rövid idézet bizonyítja, hogy az ifúságnak ez a rétege sem rajongott a Kádár-rendszerért. Ez annál is inkább aggodalommal töltötte el a politikai elhárítást, mert tulajdonképpen a rendszer bázisának tartott munkásosztály új generációjáról volt szó.

1972-ben az elhárításnak még nem jutott tudomására galerik, laza csoportosulások létrejötte. Ezzel szemben egy évvel később nyolc olyan csoport nyomaira

⁵ Az egyetemi és főiskolai fiataloknak volt néhány kedvenc „kocsmájuk, presszójuk”, így pl. a Fácánkakas, Sumen étterem, Egyetem kávéház, ahol rendszeresen összejártak. Ezeket a presszókat, kocszmákat, éttermeket szoros ellenőrzés alatt tartották, több ügynök készített nap mint nap jelentést: „Lipők”, „Kékes”, „Vértesi”, „Kovács Tibor” stb.

bukkantak, amelyek tagjai a hálózati személyek jelentése szerint nacionalista, antiszemita, szovjetellenes, magyarkodó nézeteket vallottak.

Az alábbi csoportok kerültek a III/III. osztály látókörébe:

H. József és társai, akik március 15-én ellenséges célzatú tüntetés szervezésére tettek előkészületet.

D. József és társai, akik szlovák-horvát-magyar unió létrehozását latolgatták, Nagy-Magyarország elmélete érdekében nacionalista tartalmú röplap készítését, terjesztését szervezték.

Cs. Lajos és társai, akik nacionalista jelleggel „Előre kell lépni” címmel illegális újság szerkesztését határozták el. (Néhány teológus diákról van szó, akik öt példányban sokszorosították lapjukat.)

R. Ferenc és társai a KB novemberi határozatával szembeni tüntetés szervezése érdekében fejtettek ki tevékenységet.

F. Imre és társai aktív tevékenységet fejtettek ki a fiatalság körében a BBC, SZER ellenséges adókkal való aktív levelezési kapcsolat kialakítása érdekében.

B. Csaba és társai, akik az április 15-i tanácsválasztással összefüggően kifüggesztett választási plakátokat leszaggatták és elégették.

V. Katalin és társai, akik nacionalista, szovjetellenes röpcédulákat készítettek.

M. Ferenc és társai, akik különböző nyugati országok zászlóinak kicsinyített mását a fiatalok körében terjesztették.

A III/III-as osztály a laza csoportosulások között számon tartotta a Debrecenben tevékenykedő színjátszó csoportokat, irodalmi színpadokat. D. József – Deák József – az Alföld színjátszó csoportjának volt a tagja. Feltehetően a csapat egyik tagja jelenthetett róla... Nem szerepel a jelentésben, de az elhárítás szemléletére jellemző a következő eset: a Bethlen Gábor Közgazdasági Szakközépiskolában érettségizett Kiss Rozália tehetséges versmondó volt. Számos műsort állított össze és vitte el a magyar költészet remekait ifjúsági klubokba, iskolákba. Indult a Ki mit tud?-on is, képernyőn láthatta az egész országot, az ekkor már Szentgyörgyi Rozi néven szereplő lányt. Sokszor mondott Váci Mihály-verseket, szenvedélyes átéléssel elevenítette meg a költő gondolatait. Egy alkalommal bevitték a III/III-as osztály egyik tisztjének szobájába, aki figyelmeztette, ne mondja ilyen érzelmgazdagon a magyar költők verseit. Figyelmeztették, megrohták tevékenységéért.

1973-ban egy félév alatt 36 személlyel folytattak figyelmeztető jellegű beszélgetést az operatív tisztek, aminek volt eredménye: a csoportokat sikerült bomlasztani, ezáltal az „imperialista fellazító politika” hatásait visszaszorítani.⁶

AZ IFJÚSÁG VÉDELME TERÜLETÉN TETT INTÉZKEDÉSEK, HATÉKONYSÁGUK, EREDMÉNYEIK

A felderítő munka hatékonyságának növelése érdekében két új ügynököt szerveztek be a vonalra, két hálózati személyt pedig máshonnan irányítottak át. 1974-ben összességében 13 ügynök adott jelentéseket az ifjúságvédelem területéről. Mindezzel párhuzamosan a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve alosztályai (például III/II) is hajtottak végre ifjúságvédelmi feladatokat. Figyelemre méltó az is, hogy milyen fontosnak tartotta az elhárítás az úgynevezett „társszervekkel” való együttműködést. „Fokozzuk társadalmi lehetőségeink konkrétabb kihasználását, az állami és társadalmi szervekkel, intézmények vezetőivel való együttműködést.” Minden esztendőben voltak az ifjúságot nagy számban mozgósító rendezvények: nemzeti ünnepek, évfordulók, vitatáborok stb., ezek alkalmából az intézmények vezetőivel közösen tettek intézkedéseket az „ellenséges tevékenység” ellenőrzésére. Nem kis gondot okozott 1973-ban a Debreceni Nyári Egyetem és a Nemzetközi Diák Munka- és Vitatábor, valamint a „Három tavasz – Március 15., Március 21., Április 4.” reprezentatív ünnepei, az úgynevezett Forradalmi Ifjúsági Napok keretében. Mind a nyári egyetemen, mind a Nemzetközi Diák Munka- és Vitatáborokban hálózati személyek egész sora tevékenykedett, és a társadalmi kapcsolatokat is aktivizálták. Amíg a fent említett rendezvények tartottak, az ügynököket naponta vagy kétnaponként beszámoltatták, és többüknek új feladatokat adtak. Éberon őrködtek a tartótisztek, nehogy a résztvevők – külföldiek és magyarok – között szorosabb kapcsolatok alakuljanak ki, ne szövődjenek barátságok, szerelmek.⁷

⁶ Ezekben az években drasztikus lépéseket nem tett a III/III-as osztály, de sikerrel bomlasztotta a csoportokat: fenyegetéssel igyekeztek megakadályozni a fiatalok szervezkedéseit. A jelentés adatai bizonyítják az ifjúság politikai, irodalmi aktivitásának növekedését. A megfigyeltekről közölt névsor jelzi, hogy eredményes volt e téren a hálózatok mozgatása, az információk gyűjtése.

⁷ A KISZ szerveződésében működő ifjúsági vitatáborokat és a Debreceni Nyári Egyetem kurzusait szoros, különleges megfigyelés alatt tartották. Éberon őrködtek azon, hogy a magyar és a külföldi fiatalok között nehogy barátságok szövődjenek. Ügynökök egész sora adott jelentést ezekről a találkozókról.

A Kossuth Lajos Tudományegyetemen ügyködő hálózati személyek a fentiek-től függetlenül többször leírták jelentéseikben, hogy az MSZMP-nek és a KISZ-nek nincs tekintélye. A KISZ-programok nem látogatottak, azokat nevetségessékné tartják a fiatalok.

Ezeknek az információknak a hatására újabb megelőző lépéseket tett a III/III-as és a III/II-es osztály. „A 016. számú Belügyminiszteri utasítás szellemében hálózati és egyéb operatív eszközeink felhasználásával a felsőfokú és a középiskolák területén intézkedéseket tettünk azon személyek felderítésére, akik hazánkkal szemben ellenséges tevékenységet folytató személyekkel állnak kapcsolatba, illetve nacionalista, jobb- és baloldali revizionista koncepciókat képviselnek. Fokozottabb figyelmet fordítottunk a társadalomellenes magatartást kiváltó okok kutatására, a bűnözést elősegítő körülmények és negatív tendenciák felderítésére, megszüntetésére.

A főkapitányság különböző szerveivel közösen az operatív lehetőségek kihasználásával fokoztuk az ellenőrzést a fiatalok által leglátogatottabb szórakozóhelyeken és a klubok közül azoknál, amelyek sajátosságaiknál fogva tömörítették egyik leglényegesebb területen, az iskolán kívüli fiatalok között.

Egyik leglényegesebb területen, az iskolán kívüli fiatalok között nem rendelkezünk kellő számú és minőségű hálózattal. Ennek érdekében három beszerzés előkészítése van folyamatban, amely hálózati operatív felderítő tevékenységünk színvonalát emelni fogja.”

A FELDERÍTŐ MUNKA HATÉKONYSÁGA

Az ifjúságvédelmi területen megelőző és „nevelő jellegű” intézkedéseket tettek. Az úgynevezett megtévedtek és félrevezetett fiatalok ellenséges személyektől és csoportoktól való leválasztását szorgalmazták.

1972-ben a szemmel tartott 17 személy közül 10-zel szemben kezdeményeztek büntetőeljárást, 7 fiatallal szemben pedig különböző rendőri intézkedéseket tettek. 1973-ban viszont egy fél év alatt 67 személlyel szemben hoztak 91 különböző határozatot és fogatosítottak intézkedést.

Ügyészségnek átadva:	1
Operatív célra felhasználva:	2
<i>(ez azt jelenti, hogy ezt a 2 fiatalat beszervezték a hálózatba)</i>	
Operatív célra való felhasználás. Meglévő folyamatban:	1
Rendőrhatalmási jegyzőkönyvi figyelmeztetés:	11
Rendőrhatalmási figyelmeztetés szóban:	16
Szignalizáció írásban:	9
Szignalizáció szóban:	6
Figyelő jellegű beszélgetés:	36
Más szervnek intézkedésre átadva:	9
Származás szerinti megoszlás	
Értelmiségi:	9
Alkalmazott:	13
Munkás:	24
Paraszt:	21

A III/III-as osztály valamennyi beszámolójelentésének jellemzője, hogy mindig meghatározzák a tennivalókat, a fő feladatokat. Ezek általában véve sablonsak és általánosságokat tartalmaznak, de összességükben mégis figyelemre méltóak, s jelzik az ellenőrzések fő tendenciáit, irányát.

A legfontosabb feladatnak 1974 nyarán azt tartották, hogy tovább kell erősíteni – célszerű beszerzésekkel – operatív pozícióikat a KLTE, a DOTE, a DATE, a 109. Sz. Szakmunkásképző Intézet és az iskolán kívüli fiatalok között lévő ellenséges elemek ellenőrzésére. Célul tűzték ki, hogy a társadalmi kapcsolatok célszerű kihasználásával információkat gyűjtsenek a generációt károsan befolyásoló tényezőkről. Az magától értetődő, hogy az információk kiértékelése után – ha szükségesnek látták – gyors intézkedéseket tettek az államellenes tevékenység megszüntetésére. Az ifjúság körében végzett elhárító munka egyik fontos eszköze volt a hangadó fiatalok személyének lejárátása.

Az elhárító munka társadalmasítása fontos részének tartották az oktatási intézményekkel, a hivatalos és társadalmi kapcsolatokkal, a KISZ-szervezetek vezetőivel, kollégiumi oktatókkal és vezetőkkel való együttműködést. Számítottak az önkéntes rendőrökre, a munkásőrökre, az ifjúgárdistákra is.⁸

A visszaesők esetében a rendőrhatalmási felügyelet alá való helyezés sem volt ritka.

⁸ A felderítő munka a hálózat létszámának növelését, új beszerzéseket kívánt, mind az egyetemeken, mind a szakmunkásképző intézményekben.

Összességében tehát a III/III-as osztály ifjúságvédelemmel kapcsolatos összefoglaló jelentései alapján megállapítható, hogy az 1970-es évek elején Debrecenben is voltak az ifjúság körében olyan fiatalok, akikben érlelődött a rendszerrel való konfrontáció vállalása is. Azt azonban túlzásnak és túlbuzgóságnak tekintetjük, hogy egy-egy vendéglátó-ipari egységben való beszélgetést, közös éneklést ellenséges tevékenységnek kell minősíteni. A társadalom egy szeletéről, a jövő nemzedékéről szól a fenti elemzés. Nagyon nagy erőket mozgósítottak egyes személyek megfigyelésére, a megjelenő ideológiai veszély megszüntetésére. Azok a vélemények, amelyek az értékelésben megfogalmazódtak, alátámaszthatók a hálózati tagok jelentéseivel. Az operatív tisztek önmagukban ezt a sok embert érintő feladatot nem tudták volna elvégezni.

Természetesen ez a tevékenység, amelyet a III/III-as osztály az „ifjúságvédelem” területén végzett, összhangban volt az MSZMP KB határozataival, annak végrehajtását szolgálta. Nagy kérdés azonban az, hogy milyen szintekig jutottak el ezek a beszámolójelentések. Az biztos, hogy a megyei állambiztonsági szerv vezetője kézhez kapta azokat, s eljutottak a BM III/III-as csoportfőnökséghez. Az, hogy a megyei pártbizottság illetékes titkárai megkapták-e ezeket az iratokat, bizonyítani nem tudjuk, de valószínűsítenünk igen. Tény viszont, hogy a jelzések – szignalizációk – eljutottak a megyei és városi pártbizottság illetékes titkáraihoz, osztályvezetőihez.

Végezetül fel kell tennünk a kérdést: volt-e értelme állandóan sakkban tartani az életben helyüket kereső és a világ dolgaiban eligazodni akaró fiatalembereket? Nagy tanulsága viszont ennek az elhárító munkának az, hogy az 1970-es években a már a szocialista rendszerben született fiatalok nem láttak reális, boldog jövőt ígérő világot a létező szocializmusban.

A kulturális vonal hálózati munkája

A kulturális vonalon foglalkoztatott hálózatról 1977. június 8-án készült értékelő jelentés.¹ A III/III-as osztály a vonalon 9 fős hálózattal és 1 T-lakással rendelkezett. A meglévő hálózati személyek közül 4 tmb-t az utóbbi években szervezték be. Ugyanakkor 2 személyt zártak ki, az egyiket nagyfokú hivatali elfoglaltsága miatt, a másikat pedig disszidálás következtében.

1973-ban a 00/72. sz. parancs értelmében megtörtént a hálózat felülvizsgálata, a hálózati személyeket minősítették. Azonban továbbra is megmaradt a kapcsolat olyan ügynökökkel, akik személyi tulajdonságuknál, lehetőségeiknél fogva hosszú távon nem alkalmasak az együttműködésre, így pl.: „Nagy Péter”, „Molnár”, valamint „Boros”. Ők mindhárman a megyében kis számban tevékenykedő képzőművészek körében mozogtak, az elhárítást érdeklő személyekkel csak felszínes kapcsolatban álltak. Törekedtek arra, hogy a régebbi hálózati személyek hírszerző lehetőségeit bővítsék. Az újabb beszervezések, kiválasztások pedig a parancs szellemében kvalifikált személyekből hosszú távra történtek, pl. Balogh Péter tmb, akit 1975-ben szervezték be, olyan eredményesen dolgozott, hogy két olyan ügýről jelentett, amely intézkedést igényelt.

A jelentés rögzíti: „az újabb beszervezések hazafias meggyőződések alapján, gyors módszerrel történtek. Egy esetben alkalmaztuk a beszervezési alapok kombinációját. A gyakorlat azt igazolja, jók voltak a kiválasztások. Képzett, magas műveltségű egyének, többségük idegen nyelvű ismerettel rendelkezik. Az utóbbi években a legindokoltabb helyekre történtek beszervezések. A gyakorlati munka azt igazolja, hogy hozzánk közel álló, rendszerhű, politikailag megbízható személyek kerültek be a hálózatba, akik politikai meggyőződésből végzik az együttműködést. Mivel azonban társadalmunk minden területén gyakorlat, hogy honorálja a végzett munkát, így e területen is alkalmazni kell az erkölcsi elismerést, valamint az anyagi ösztönzést.”

¹ ABTL 1.12.4 HBMRFK iratai I-II. 15–16. doboz. Jelentés a kulturális területen foglalkoztatott hálózatról.

Érdekes a jelentéskészítőnek a „művészeti területekre” tett megállapítása – „tapasztalatunk szerint célszerű a terhelő, vagy kompromittáló adatok alapján történő beszerzés, mivel ismerve azok lezűrségét, így eredményesebben lehet tervszerű, következetesebb együttműködésbe bevonni”.²

Előfordult, hogy a hosszabb távú előtanulmányozást egy-egy kiszemelt jelölt esetében nem biztosították, mivel a kizárások következtében több helyen fehér foltok keletkeztek. Megállapítja a jelentés, hogy a terület kellő operatív átfogásához még mindig legalább két évre van szükség.

Új ügynökök beállítását az alábbi területekre tartották sürgősnek

Fiatal alkotóművészek közé:	1 fő
Rádió, tv területére:	1 fő
Megyei Múzeumok Igazgatósága területére:	1 fő
Klubok, együttesek, kórusok területére:	4 fő
Körzeti orvosok területére:	2 fő
Ügyvédi munkaközösség területére:	1 fő

A foglalkoztatott hálózati személyeket Bezzeg László osztályvezető ellenőrizte. Ő úgy vélekedett, hogy 1-2 személy kivételével hosszabb távon is eredményesen felhasználható a hálózat. A beszervezettek a szükséges helyen vannak, jó hírszerző lehetőségekkel rendelkeznek, jó az „erőelosztás”.

A jelentés készítője megjegyzi, hogy az volna az ideális, ha a vonalon a tervezettnek megfelelően 3 fő dolgozna, s megszűnne az a jelenlegi állapot, hogy 8-10 személyt kell tartani egy-egy tartótisztnek, emellett 2-2 embert szükséges lenne beszerveznie, s emellett még egyéb operatív munkát végezni.

A titkosszolgálatot irányítók azzal zárták az értékelést, hogy van lehetőség a vonalon az operatív munka színvonalának további emelésére, az információszerzés bővítésére és a „feldolgozó munka fokozására”.

² Uo. A beszámoló készítője sikernek tekinti, hogy több nyelvet beszélő, magas kvalifikációjú személyeket sikerült beszervezni. Két megjegyzése figyelemre méltó, az első: sürgeti a hálózati személyek munkájának elismerését, társadalmi elismerésre és pénzjutalomra célzott. A második: a művészvilágból kiszemelt ügynököket az eredményes munka érdekében kényszerítő, kompromittáló eszközökkel javasolja beszervezni!

Rendkívüli események, R-dossziés ügyek

„Bibliás”

Ismeretlen tettesek 1976. január 17-én a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán egyházi jellegű sajtótermékeket terjesztettek. Az intézmény KISZ-titkára, Rutkovszky Ede hivatalos kapcsolat feljelentése alapján ismeretlen tettesek ellen nyomozás indult. A vizsgálatot nagy erővel kezdték meg, abban feladatot kaptak az SZT-tiszt, a területen tevékenykedő ügynökök, valamint dr. B. J., dr. J. L. és P. É. társadalmi kapcsolatok. A nyomozók a vallásos beállítottságú ismertebb személyeket kezdték el gyanúsítani. A hálózati személyek közül „Balogh Gabi”, „Rábai Pál”, „Pusztai Sándor” kezdte meg a kutató-felderítő munkát. Szóban és írásban is jelentettek az ügyről. Az SZT-tiszt és a vonaltartó úgy ítélték meg, hogy a hivatalos és társadalmi kapcsolatok által megnevezett egyetemi hallgatók nem vádolhatók a cselekmény elkövetésével.

Gyanúsították Tóth Erzsébet III. éves egyetemi hallgatót, Fodor Judit Terézt, de a „Tornyai” fedőnevű hálózati személy tisztázta, hogy ők nem vallásos beállítottságúak. A B. Zs. és dr. J. P.-né által jelzett vallásos beállítottságú személyeket: Gyenes Margit, Rónavári Mária, Szijártó Éva hallgatókat az SZT-tiszt és a társadalmi kapcsolatok útján ellenőrizték. A több hónapig tartó alapos nyomozás után nem sikerült tisztázni az elkövetők kilétét. Az iratok tanúsága szerint megállapítható, hogy a KLTE-n az elhárítás több társadalmi és hivatalos kapcsolata aktívan tevékenykedett a nyomozásban, információkat adott, és Györffy István SZT-tiszt is szerepet vállalt az ügyben.¹

„Liga”

Kónya István, a KLTE rektora a Marxizmus–Leninizmus Tanszék vezetője 1976. július 14-én és augusztus 14-én fenyegető tartalmú névtelen leveleket kapott. A rektor jelentette azok érkezését a HBMRFK III/III-as osztályának.

¹ ABTL 3.1.5. O-16267. „Bibliás” (R-dosszié). A nyomozásban felhasználták az aktív társadalmi kapcsolatokat is. Az iratokban a társadalmi kapcsolatokat polgári nevük monogramjával jelölték.

A levelekből megállapították, hogy a magukat „Kun Béla” zászlóaljnak nevezők a cionizmus talajáról támadják és fenyegetik a rektort. Utalnak arra, hogy élnek a cionista ifjak, és ha a marxi tudományból bárkit megbuktatnak, cselekedni fognak. A második levelüket a következő sorokkal fejezték be: „Az egyetem DOTE Zsidó Védelmi Liga figyelmezteti professzor úr. Ne okoskodjon, az orvostársadalom keze messze elér.” Azonnal megindult a nyomozás, és „Liga” fedőnéven R-dossziét nyitottak. A nyomozás irányítására Kovács Sándor, a Kossuth-egyetem vonaltartó tisztje kapott megbízatást.²

Pár nap alatt elkészült a nyomozás intézkedési terve. A tettesek megállapítása céljából az alábbi intézkedések megtételét tartották fontosnak:

1. A KLTE területén AK-18 SZT-tiszt – Györffy István – segítségével fel kell deríteni a cionista beállítottságú személyeket.
2. Fel kell deríteni, kik azok a személyek, akik származásuk, sértődöttségük alapján a cselekmény elkövetésére képesek lehettek.
3. A KLTE-n és a DOTE-n lévő hálózatok azonnal kezdjenek kutató, elemző munkát a marxistaellenes, cionista beállítottságú és azokkal szimpatizáló személyek körében; valamint fel kell deríteni azokat, akik a KLTE-n vagy a DOTE-n a marxista tárgyakból megbuktak vagy zsidó származásúak. A munkában fel kell használni „Rábai Pál”, „Balogh Gabi”, „Pusztai Sándor”, „Nagy Pál”, „Nagy István”, „Kaposvári József” és „Dr. Kovács Tibor” hálózati személyeket.
4. A KLTE-n és a DOTE-n a társadalmi és hivatalos kapcsolatok útján információkat kell gyűjteni azokról a személyekről, akik megnyilvánulásaik, származásuk alapján a bűncselekmény elkövetésével gyanúsíthatók. Ezt a vizsgálatot az egyetemi kollégiumokra is ki kell terjeszteni; figyelembe véve az írógépeket igénybe vehető személyeket is. Ebben a munkában F. A., N. I., D. Zs., D. I., dr. B. J., N. I.-né és B. J. hivatalos, dr. K. A., dr. J. J., O. L., dr. B. B. társadalmi kapcsolatokat is be kell vonni.
5. A leveleket írásszakértővel meg kell vizsgáltatni.
6. A gyanúsítható személyeket gyors és differenciált ellenőrzés alá kell vonni, az ellenőrzés eredményétől függően javasolni kell az operatív ellenőrzés alá vonásukat.

² ABTL 3.1.5. O-16534. „Liga” R-dosszié. Az egyetem rektorának, Kónya Istvánnak, a Marxizmus–Leninizmus Tanszék vezetőjének írt névtelen levelek írói megtalálására mozgósították a KLTE és a DOTE teljes titkosszolgálati arzenálját (vonaltartó tisztek, ügynökök, SZT-tisztek, valamint a társadalmi és hivatalos kapcsolatok).

7. Konkrét személy felvetődése esetén közvetett vagy tárgyi bizonyítékokat kell feltárni.
8. A vizsgálati alosztállyal együtt tervet kell kidolgozni az elkövetők tevékenységének bizonyítására.

Azonnal megkezdték az írógépek megvizsgálását, hogy akad-e olyan közöttük, amelyiken a levelek íródhattak. O. L. társadalmi kapcsolat tanítványai körében igyekezett találni olyan személyeket, akik ellenséges beállítottságúak: így például Porcsin László és Szeifert Tibor.

AK-18-as SZT-tiszt Ács Gábor IV. éves magyar–történelem szakos hallgatóra hívta fel a figyelmet. Ács a szülei „Szocialista Hazáért” kitüntetése alapján nyert felvételt, évet ismételt, de azután eredményes vizsgákat tett. Minden alkalmat megragad a jelentés szerint az izraeli ügy igazának bizonyítására. Jellemző, hogy valamennyi palesztin irányzat vezetőjét, annak legszélsőségebb nézeteit is jól ismeri.

Az írógépek ellenőrzése, valamint az írásszakértői vélemények nem hoztak kézzelfogható eredményt, nem találtak a levelek írásával kapcsolatban olyan személyeket, akiket meg lehetett volna gyanúsítani, és egy év múlva az R-dossziét lezárták.

Ennek az ügynek számos és érdekes tanulsága van. Egyrészt dokumentuma annak, hogy a III/III-as osztály az 1970-es években tartott az egyetemeken és a városi értelmiségi körökben megjelenő cionizmustól. Ügynöki jelentések, mint például „Nádházi Emil” jelentései és az elhárítótiszt azokra írt megjegyzései bizonyítják a fentieket.

Minden bizonnyal a nyomozás prekonceptió alapján indult el, nem tartották kétségesnek, hogy a levél írói a zsidó származású cionista egyetemi hallgatók közül kerültek ki. Fel sem vetődött, hogy provokációról van szó, mivel a levélírók konkrétan megnevezik azt a kört, amihez tartoznak. Pedig ha logikusan gondolkodnak, talán meggyőződhettek volna arról is, hogy csak provokálni akarták a rektort és a marxista tanszéket. Mind a „Bibliás”, mind a „Liga” R-dossziés nyomozás esetében a politikai rendőrség támaszkodott a hálózati személyek mellett a két felsőoktatási intézményben meglévő hivatalos és társadalmi kapcsolataira. A monogramok beazonosítására nincs lehetőségünk, de a két nyomozás azt bizonyítja, hogy a társadalmi kapcsolatok aktív segítői voltak a két felsőfokú oktatási intézményben a politikai elhárításnak...

„Festő”

„1971. április 3-ára virradó éjjel, a hajnali órákban ismeretlen tettes vagy tettesek a debreceni egyetemek és kollégiumaiknak falára, továbbá a Biogal Gyógyszergyár épületére nyomtatott betűkkel, olajfesték használatával szovjet-ellenes firkálást követtek el.

Az ismeretlen tettes vagy tettesek ellenséges tevékenységük szervezésére utal, hogy cselekményüket olyan időpontban követték el, amikor a KLTE-n szovjet-magyar barátsági találkozó volt megtartva. Ezen túlmenően ellenséges tevékenységük elkövetésének időpontja egybe esik Hazánk Felszabadulásának 26. Évfordulójával” – olvasható a HBMRFK III/III-as alosztálya április 6-án kelt jelentésében.³

Mi történt tulajdonképpen? A feliratokról a kora reggeli órákban érkeztek a jelentések a HBMRFK-ra. A nyomozás azonnal megkezdődött. Április 6-án elkészült az első részletes jelentés is, amelynek legfontosabb megállapításait az alábbiakban ismertetjük.

A KLTE főépületének bejárati ajtaja mellett a kőfalra jól látható magasságban 25 cm nagyságú, cirill nyomtatott betűkkel, fekete alapozófestékkel „Pasli domoj ruszkije” feliratot festettek. A szolgálatban lévő portás és éjjeliőr a cselekményt nem érzékelte.

A KLTE Kémiai Intézetének üvegből készült falára közvetlen a bejárati ajtó mellett, jól látható magasságban 13 cm nagyságú cirill nyomtatott betűkkel a már fentebb említett olajfestékkel ismételték meg a feliratot. A cselekményt éjjel fél egykor vette észre az éjjeliőr, gyanús mozgást nem észlelt.

A KLTE Pallagi út 11. sz. alatt lévő Kun Béla Kollégiuma kerítésén lévő fehér zománcozott táblára 10 cm nagyságú cirill nyomtatott betűkkel írtak feliratot, a fentiekkel azonos szöveggel. Az intézmény fűtője észlelte a cselekményt szintén fél egykor.

A Nagyerdei krt. 94. sz. alatt lévő Markusovszky I. Sz. Kollégium bejárata mellett lévő beton tartóalapzatra 15 cm nagyságú betűkkel őzbarna alapozó olajfestékkel festették fel a feliratot. A cselekményt a kollégiumba hazatérő három diáklány észlelte 3 óra 45 és 4 óra között.

A KLTE belső területén lévő Markusovszky II. Diákszálló ügyelő csarnokának bejárati ajtaja melletti üvegfalra 10 cm nagyságú, a fentiekkel azonos szövegű és kivitelezésű feliratot festettek. A portásnő 3 órakor zajt hallott, de nem látott senkit.

³ ABTL 3.1.5. O-14798. „Festő”. (R-dosszié)

A DOTE Nagyerdei körútra néző főépületének bejárati ajtaja mellett szintén megtalálták a cirill betűs feliratot. A cselekményt a DOTE személyzeti vezetője észlelte 7 óra 50 körül.

A DATE Kollégiumával szemben lévő kultúrház bejárati rész üvegfalára is odakerült a cirill betűs felirat.

A KLTE Tóthfalusi Sándor I. Sz. Kollégiumának hátsó udvari kijárati ajtó üvegfalán is megtalálták reggel a feliratot. A portásnő szerint 1 óra 30-kor a firkálás nem volt észlelhető, de 2 órakor már látta a felfestett szöveget.

Végül a Debreceni Biogal Gyógyszergyár portása értesítette a központi ügyeletet 7 óra körül, hogy a Pallagi útra néző gazdasági épület falára ismeretlen személyek ellenséges szöveget firkáltak. A cselekményt három fiatal dolgozó észlelte és tájékoztatta a portást.

A politikai rendőrség nagy erővel kezdte meg a nyomozást. Megállapították, hogy az ellenséges tevékenységsorozatot 3-ára virradóra, 1 és 4 óra között követték el. A tettesek valószínűség szerint járművet használhattak. A cselekmény helyszínén talált, illetve használt kétféle festék arra utal, hogy az ellenséges szöveges firkálást nem egy személy követte el, hanem egy csoport. Annak tagjai nagy helyismerettel rendelkeztek, nyugodtan mozoghattak az elkövetés színhelyén, tudták, hogy az éjjeliőr melyik időpontban, milyen területen mozog. A „festők” közül valakinek köze lehetett az egyetemhez. Az elkövető személyek legalább érettségivel rendelkeztek, olyanok, akik jól beszélnek az orosz nyelvet, tisztában vannak az orosz nyelv helyesírási szabályaival, a „betűképzésből” ítélve könnyed vonalvezetésük van, nagy térben is szabályosan helyezték el a betűket. A jelzett cselekménysor elkövetése nem spontaneitásra utal, hanem szervezett tevékenységre, a tettesek előre felkészültek a firkálás végrehajtására. Ezt bizonyítják azok a körülmények, ahogyan azt elkövették. A KLTE klubtermében 3-ára virradóra, szovjet-magyar baráti estet tartottak, az elkövetők erről tudhattak, sőt azt is tudták, hogy a vendégek a kollégiumban vannak elhelyezve, ezért írták oroszul az ellenséges szöveget olyan helyekre, ahol a vendégek megfordulhattak. Az elkövetés indokaként ellenséges beállítottságuk mellett figyelembe kell venni azt is, hogy április 4. előtt hajtották végre cselekményüket, s a felirattal hazánk Szovjetunió által történő felszabadítását akarták kigúnyolni.

A nyomozásról készült első jegyzőkönyvben rögzítik azt is: „A helyszínelés során és azt követően olyan személyt vagy személyeket nem sikerült felderíteni, akik az ellenséges cselekmények elkövetőire adatokat tudtak volna szolgáltatni...
Figyelembe véve a jelzett ellenséges cselekménysorozatot, szükségessé válik hálózati és

*egyéb úton történő felderítő és feldolgozó munka beindítása, amely figyelembe vételével javaslom az R-dosszié megnyitását és intézkedési terv kidolgozását.*⁴

A nyomozás megkezdődött, nagy erővel indult meg. A rendőrtiszteken kívül bekapcsolták a felderítő munkába az intézményekben működő aktív hálózati személyeket, valamint a hivatalos és társadalmi kapcsolatokat is.

KLTE-, DOTE-ügynökök:

„Nádházi Emil”, „Zalai”, „Kaposvári”, „Balogh Gabi”, „Várkonyi”, „Sólyom”.

Társadalmi kapcsolatok:

K. A., K. J., V. K., CS. R., SZ. M., N. P., K. P., SZ. Z., G. R.

Hivatalos kapcsolat:

N. I.

DATE-ügynök:

„Regős”.

Társadalmi kapcsolat:

P. K., K. Zoltán és B. L.

Biogal Gyógyszergyár:

„Faragó rezidens”, „Gombos ügynök”.

A KLTE hálózati ügynökei közül „Nádházi” mutatkozott igen aktívnak, a társadalmi kapcsolatok közül pedig, K. A. és K. J., valamint P. K. (DATE) adott „operatív” értékű információkat a rendőrségnek.

Másfél-két hónap eltelte után kiderült, hogy a nyomozás semmi eredményt nem tudott felmutatni. A portások, éjjeliőrök nem látták az elkövetőket, sőt az épületek körül sem tapasztaltak mozgást. A KLTE-n két társadalmi kapcsolat nevezett meg olyan egyetemi hallgatókat, akiknek szerintük köze lehetett az éjszakai partizánakcióhoz. Először Dankó István egyetemi hallgatót gyanúsították meg, K. A. társadalmi kapcsolat információi alapján. Később szintén társadalmi kapcsolat, K. J. felvetésére Tóth Péter egyetemi hallgató ellen indult vizsgálat. Az utóbbit – mivel a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban érettségizett – ellenséges személynek, különösen gyanúsnak tartották, több társadalmi kapcsolat is személyére terelte a gyanút. Jellemző, hogy nem bűnjeleket, nyomokat

⁴ Uo. Erre az ügyre megkülönböztetett figyelmet fordított az elhárítás. Azonnal megkezdtek a nyomozást, külön intézkedési tervet készítettek. Hasonlóan a fentebb említett ügyekhez, ebben az esetben is támaszkodtak a társadalmi kapcsolatokra. Ezúttal már a KLTE, DOTE mellett a DATE és a Biogal Gyógyszergyár társadalmi kapcsolatait is mozgósították. A három nyomozás bizonyítja, hogy az intézményekben bátran támaszkodhattak a tartótisztek és nyomozók a „láthatatlan”, anonim kapcsolataikra.

kerestek, hanem politikailag megbízhatatlannak tekintett hallgatók körében kutakodtak...⁵

1971 július–augusztusában az Agrártudományi Egyetemen tevékenykedő társadalmi kapcsolatok Tóth Sándor hajdúböszörményi lakost gyanúsították meg. Érdekesség, hogy Tóth Sándor naponta járt be dolgozni Debrecenbe, délutánonként és esténként találkozgatott barátaival, ismerőseivel, mivel azok között voltak olyanok, akik évekkal azelőtt az 1956-os forradalom évfordulóján (1966-ban) a maguk módján megemlékeztek a forradalomról, és többéves börtönbüntetésre ítélték. A hetvenes évek elején már mindannyian kiszabadultak a börtönből és folytatták polgári életüket. Ekkor a Tóth Sándorral való kapcsolat miatt a „Telkes” nevű ügynökkel őket is figyeltetni kezdték, majd a „Gönczi” és „Molnár” nevű hálózati személyek is bekapcsolódtak a munkába. Tóth Sándort kihallgatták, s rövidesen kiderült, hogy a tények alapján nem gyanúsítható a falfirkálásban való részvételben!⁶

A nyomozás a következő hónapokban sem vezetett eredményre, bár rengeteg embert hallgattak ki, végül 1972-ben eredménytelenül zárták le.

Felvetődött az egyetemisták között, s többen hangot is adtak annak a véleményüknek, hogy a cirill betűs szövegek felfestéséhez egyetemistáknak, a hallgatóknak nem volt, nem lehetett köze, hanem valamiféle provokációról volt szó.

A Kossuth Lajos Tudományegyetemen ezekben az években három R-ügyben indított nagy erővel nyomozást a politikai rendőrség. Érdekesség, hogy mindegyik eredménytelenül zárult, s a nyomozásokat lezárták.

Az utóbbi ügy – a falfestés – nagyobb horderejű volt, mint az előzőek, hiszen bizonyítani lehetett volna, ha a tettesek nyomára bukkannak, hogy a debreceni egyetemi hallgatók között vannak olyan ellenséges elemek, akik gyűlölik a Szovjetuniót, és a szovjet csapatok távozását követelik.

⁵ Uo. A nyomozás során több esetben a társadalmi kapcsolatok által gyanúsított hallgatót is kihallgattak.

⁶ Uo. böszörményi fiatalok meggyanúsítása jelzi, hogy a nyomozás prekonceptió alapján történt. A nyomozás azt bizonyítja, hogy az ügyet felhasználták bizonyos ellenzékiek tartott csoportosulások tagjainak megfigyelésére, mint például a „politikai priuszos”, korábban börtönbüntetésre ítélt Fodor Gábor és barátai megfigyelésére.

Az O-, OD-dossziék

Az 1960-as évek elején szervezte meg a politikai belső elhárítás az üzemek, vállalatok, intézmények titkos szolgálati eszközökkel történő ellenőrzését. Egy-egy gyárra, üzemre, intézményre – objektumra – úgynevezett OD-dossziét nyitottak, és egy vonaltartó tiszt irányította a munkát. A dossziékban elhelyezték a negyed, fél, illetve éves, valamint a rendkívüli jelentéseket, az objektumokban tevékenykedő ügynökök jelentéseit, valamint más operatív értékekkel bíró anyagokat.

Az OD-dossziék naprakészen tükrözték az egyes vonalak, objektumok politikai operatív helyzetét. Hajdú-Biharban az évek során a kiemelt ipari üzemek – Magyar Gördülőcsapágy Művek, Hajdúsági Iparművek, Biogal Gyógyszergyár, Medicor Orvosi Műszergyár, MÁV Igazgatóság, Magyar Posta – tartoztak ebbe a körbe. Sőt az 1960-as években egészen 1968-ig, a termelészövetkezeteknek is voltak OD-dossziéi. A Debrecenben lévő gyárak, üzemek OD-dossziéi néhány kivételtől eltekintve nincsenek az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. Vagy áldozatul estek az 1989–90-es évek brutális iratmegsemmisítő akciójának, vagy pedig megvannak valahol, de a belügyi szervek nem adták át azokat az ABTL-nek. Az iratok hiánya nagymértékben befolyásolja és gátolja a tudományos kutatás lehetőségeit.

Nagyon hiányosan maradt meg néhány stratégiai szempontból kiemelten kezelt vállalat OD-dossziéja a megyében. A Biogal Gyógyszergyár, MGM, HIM és a Medicor anyagainak egy része a Biogal OD-dossziében töredékesen, hiányosan található meg. (A vonaltartó tisztek jelentései az operatív nyilvántartásból számon tartottokról szóló feljegyzésekből készültek.) A hálózati személyek fedőneve és munkájuk értékelése, ügynökök tevékenysége, találkozások száma, T-lakások használata, az F-dossziések megfigyeléséről szóló feljegyzések. A dossziék különböző elnevezést kaptak az évek során a miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok értelmében. Pl. egy-egy üzem anyagát OD-dosszié címszó alatt tárolták és regisztrálták. Később a rendszert megváltoztatták, és iparági dossziékba

kerültek az iratok. Rövid idő múlva visszatértek az OD-dossziés rendszerhez. Majd újra iparági nyilvántartást vezettek be.¹

Akár az objektum, akár az iparági dossziékat nézzük, azok között tartalmi vonatkozásban nincs vagy alig mutatkozik eltérés. Amint említettük, fontos szerepe volt a vonaltartó tisztnak. Tervezte, irányította, összehangolta a titkosszolgálati munkát, s ő volt a tartója is az ügynököknek. (Egy-egy objektumban öt-tíz informátor, tmb, tmt, rezidens dolgozott.) A vonaltartó tisztek feladata volt a T-lakások biztosítása, és ő hangolta össze az SZT-tisztek és ügynökök munkáját. A hatvanas években telepítették a titkos tiszteket az objektumokba. A HIM-ben, az MGM-ben, a Medicor Orvosi Műszergyárban és a Biogal Gyógyszergyárban is voltak fedőmunkahelyen dolgozó titkos tisztek.² Őket a vállalatok magas besorotású alkalmazottai (osztályvezetők vagy helyetteseik) közül választották ki. Olyan személyeket kerestek, akik át tudták tekinteni a gyárak termelő- és kereskedelmi tevékenységét, és figyelemmel tudták kísérni – az ügynökök segítségével – az ellenséges politikai nézetek megjelenését, terjedését. Csakis olyan emberek jöhettek számításba, akiknek a munkaköre lehetővé tette a szükséges információk gyűjtését. A vonaltartónak a hivatalos és a társadalmi kapcsolatokkal is együtt kellett működni, hogy az azoktól kapott információkra is építhessen.

A titkosszolgálati munkának két fontos területe volt: egyrészt a külföldi – nyugat-európai – iparági kémkedés megakadályozása, és a honi belső ellenség üzemben dolgozó tagjai szabotázsakcióinak elhárítása. Ennek gyakorlati megvalósítását az ellenséges személyeknek tartott dolgozók figyelemmel, mozgásuk követése jelentette. Például pontosan tudni akarták, a gyárakból, üzemekből kik utaznak Nyugat-Európába hivatalos, üzleti kiküldetésben vagy turistaként. Kik azok, akik 1945, majd 1956 után disszidált barátaikkal, rokonaikkal leveleznek (az előzetes hálózati jelentéseket továbbították az útlevélosztálynak). Azt is figyelemmel kísérték, kik érkeztek üzleti tárgyalásokra vagy a rekonstrukciók során az új termelőeszközök beépítésére. Elsődleges szempont volt kideríteni, hogy kik alakítottak ki közülük valamiféle kapcsolatot a helyiakkal. Vagyis: nem hagyományos kémelhárításról volt szó, hanem magyar állampolgárok kapcsolatainak megfigyeléséről. A nyugati állampolgárokat az elhárítótisztek potenciális ellenségnek tartották, veszélyes volt szerintük az is, ha magyar állampolgárok nyugati országokban élő ismerőseikkel leveleztek. A jelentések statisztikai adatokat is

¹ ABTL 3.1.5. O-18677/I, II. MGM 34-OD-2602, 34-662/2, ABTL 3.1.5. O-18675, 43-OD-4571/74. MEDICOR. ABTL 3.15. O-18676, 34-OD/295. BIOGAL.

² ABTL 2.8.2.2., ABTL 2.8.2.3. SZT-tisztek személyi gyűjtő. Pl.: MEDICOR: AK-20, HIM AK-9, BIOGAL AK-27, MGM AK-7, AK-16.

közölnek üzemenként a kiutazók, illetve a beérkezők pontos számáról. Az ipari balesetek (termelési zavarok, hiányosságok) okait titkosszolgálati eszközökkel SZT-tisztek, rezidensek, hálózati személyek, társadalmi kapcsolatok révén is kutatták. Többnyire eredménytelenül, hiszen szó sem volt szabotázsakciókról, csupán üzemi balesetekről, véletlenszerű hibákról.

Az objektum politikai ellenőrzése is fontos feladat volt. Az éves beszámolók rögzítették a foglalkoztatott magyar állampolgárok politikai megfigyelését végző, azokról írásban és szóban jelentést adó ügynökök fedőnevét, az SZT-tisztek kódját, az ellenőrzések tapasztalatait. A gyárban dolgozó operatív nyilvántartásban szereplőket pedig időről időre ellenőrizték. A hálózat és a titkosszolgálat többi tényezőjének aktivitását tükrözik a statisztikai adatok. Így többek között a betervezett, megvalósult találkozók számáról, valamint a jelentések és a T-lakások helyzetéről. Időről időre minősítették az ügynököket, az objektumokat pedig, az illetékes III/II-es, III/III-as osztályok vezetői is.

Van azonban még egy fontos jellemző vonásuk az objektumokról szóló jelentéseknek, a hálózati úton történő megfigyelés-elhárítás vonatkozásában. A jelentések kivétel nélkül hangsúlyozzák a hivatalos és a társadalmi kapcsolatokkal való együttműködés hasznosságát, eredményeit. A társadalmi kapcsolatokkal való együttműködésről szólva a vonaltartók kiemelt fontosságúnak, információban gazdagnak tartottak egy-egy társadalmi kapcsolattal történt beszélgetést. Ezek az emberek olyan helyekről szereztek információkat, ahová az ügynökök nem jutottak el. Nincs olyan évi jelentés, amelyben ne számolnának be a társadalmi kapcsolatok létszámának emeléséről. A titkosszolgálatokkal foglalkozó történészek, kutatók munkáiban alig-alig találunk utalást a társadalmi kapcsolatokra.³ Ez érthető, hiszen a titkos kapcsolatrendszernek nincs írásos fellelhető nyoma. Mint említettem, nem volt fedőnevük a társadalmi kapcsolatoknak, nem kellett találkozókra járniuk, nem írtak jelentéseket, maradtak anonimok, csupán néhány iratban találtuk meg egy-egy társadalmi kapcsolat monogramját. A pártban és a rendszerben hívó emberek önként, meggyőződésből, szóban adtak információkat. Teljes volt tehát a kör: vonaltartó, SZT-tisztek, hálózati személyek, társadalmi kapcsolatok, hivatalos kapcsolatok voltak a rendszer elemei.

A vonaltartó tisztek jelentései azonos séma szerint készültek. Első beszámolójukban felvázolták az objektum történetét. Elemezték létrejöttét, jelenlegi hely-

³ Az OD-dossziékban található féléves, éves beszámolók mindegyike foglalkozik a társadalmi kapcsolatként funkcionáló munkások és alkalmazottak tevékenységével. Ez azt jelzi, mint már említettük, hogy az elhárítás nagy jelentőséget és fontosságot tulajdonított a társadalmi kapcsolatoknak.

zetét, az iparágban és az ország gazdasági-politikai életében elfoglalt szerepét. Az írásos beszámolók három nagyobb egységre tagolódtak:

I. Az operatív helyzet, II. a feldolgozó munka, III. hálózati munka.

Az operatív helyzetről szóló rész a gyár termelő-gazdasági tevékenységének elemzésével foglalkozott. A feldolgozó munka alatt a rendkívüli események, történetek, esetleges nyomozások regisztrációja értendő. A hálózati munka pedig az objektum belpolitikai elhárítására vonatkozott. Hiányos és töredékes az anyag, de talán alkalmas arra, hogy a stratégiaiilag fontos, több ezer embert foglalkoztató gyárakban folyó belső elhárítási munkát megkíséreljük felvázolni. A következőkben csak utalunk az üzemek gazdasági tevékenységére, és elsősorban a titkosszolgálati tevékenységet elemezzük.

MAGYAR GÖRDÜLŐCSAPÁGY MŰVEK

A Magyar Gördülőcsapágy Művek OD-dossziéjának első kötetét 1962. szeptember 15-én nyitották meg 34-OD-260/62 számon, és 1980. február 15-én zárták le 370 oldallal. A második kötet megnyitása 34-OD-2602 számon 1980. február 11-én történt, a zárás dátuma ismeretlen. Oldalszáma 60. A dossziék anyaga hiányos, töredéknek tekinthető. Olyan anyagok hiányoznak, amelyeknek az előírások szerint a dossziékban kellene lenniük, pl. ügynöki jelentések.⁴

1962

F-dossziés: Darin Sándor, Sallai József, Török Gábor, Szolnoki András.
Hálózati személyek: „Mogyorósi”, „Városi”, „Bihari”, „Vasas József”.

1963

F-dossziések: 4

A gyárban 4 F-dossziés személy dolgozott. Darin Sándor gépészmérnök, akit a miskolci forradalmi eseményekben való részvételéért 6 évi börtönbüntetésre ítélték, Sallai József és Török Gábor géplakatosok, akiket a szovjet katonai bíró-

⁴ Az MGM OD-dossziéját 1962-ben nyitották meg és 370 oldallal 1980-ban zárták le, a másodikikat 1980-ban nyitották, a zárás időpontja nincs feltüntetve a dossziékban, 80 oldalt tartalmaz.

ságok 25-25 évi börtönbüntetésre ítélték és Szolnoki András „jehovista”. Ellenséges tevékenységet nem fejtettek ki, munkájukkal elégedettek voltak. Egy-két rendkívülinek minősített esemény történt a vállalatnál, falfirkálás, névtelen levelek. A megyei rendőr-főkapitányság politikai nyomozó osztálya az MSZMP és a Szovjetunió elleni izgatás miatt nyomozást kezdeményezett.

Hálózati személyek: 4 hálózati személy tevékenykedett az MGM-ben: „Mogyorósi” gépésztechnikus, „Városi” műszerész, „Bihari” vasesztergályos, „Vasas József” gépésztechnikus.

Titkos találkozók száma: Betervezett: 33. Létrejött: 24. Nyílt helyen: 23.

Jelentés: Írásos 10, szóbeli 13.

Fő feladat: társadalmi kapcsolatok bővítése az üzem könnyen sebezhető pontjain.

1964

F-dossziés: Darin Sándor, Sallai József, Török Gábor.

Hálózati személyek: 8, új beszervezések: 2, „Gyenes Pál”, „Veres Géza”.

T-lakás: 1, „Kovács István”.

Titkos találkozók száma: Beütemezett: 75. Létrejött: 58.

Jelentés: Írásban 40, szóban: 20.

Fő feladat: a kapitalista országokba utazók számának felmérése, a gyárakba érkező nyugati állampolgárok figyelése (nevekkel).

1965

F-dossziés: Darin Sándor.

Hálózat: 5, ügynök 3, informátor 2.

Titkos találkozók: Beütemezett: 85. Létrejött: 70. Lakásban: 58. Nyilvános helyen: 29.

Jelentések: Írásban 71, szóban: 20.

Fő feladat: „Az üzem hivatalos kapcsolataival az elvtársi viszony jó, ezt kölcsönös bizalom alapján tovább mélyítjük. A társadalmi kapcsolatokat tovább szélesítem az egyes üzemrészekben, valamint a vállalat érzékeny pontjain” – olvasható a jelentésben.

1966

F-dossziés: Darin Sándor és dr. Simon Tamás.

Dr. Simon új, „ellenforradalmár”.

Hálózat: 6 ügynök, 2 informátor, 4 új: „Sólyom”.

T-lakás: 1.

Titkos találkozók: Tervezett: 100. Létrejött: 70.

Jelentés: 50 operatív értékű, 10 hangulat.

A felsőbb szervek utasítására 39 irattári nyilvántartásban lévő személy anyagát vizsgálták felül. Két személy részére F-dossziét nyitottak, 21 ember maradt alapnyilvántartásban, nyolcat kutató nyilvántartásba vettek, 8 jó magatartást tanúsított.

Rendkívüli esemény: izgató jellegű falfirkálás. Két fiatal fegyveres szervezkedése.

Az MGM-ben politikailag megbízhatatlanként nyilvántartott személyek⁵

Sorszám	Név, születési év	Kompromittáló adatok rövid kivonata
1.	Darin Sándor, 1932	Ellenforr., Btk., 6 év bt.
2.	Gyulai József, 1923	Ellenforr., eljárás nem volt
3.	Kosztya Tivadar, 1931	Ellenforr., eljárás nem volt
4.	Mezei Ferenc, 1925	Ellenforr. tev., eljárás nem volt
5.	Orosz József, 1930	Ellenforr. tev., eljárás nem volt
6.	Szabó Géza, 1935	Ellenforr. tev., eljárás nem volt
7.	Szamos Lajos, 1908	Csendőr f.törzs. m.
8.	Szépi József, 1822	Ellenforr. tev., eljárás nem volt
9.	Tóth Sándor, 1949	Fegyver alk. Kész. Rend.fgy.
10.	Török Gábor, 1926	Szu. Törvénytörés, 15 év bt.
11.	Szegő Ferenc, 1950	Tiltott határátlépés, 4 hó bt.
12.	Simon István, 1934	Kapcsolatba került egy külföldi cég képviselőjével
13.	Aczél Ede, 1937	Fegyv. és lőszer rejt., 3 év bt.
14.	Csete Dániel, 1911	Csendőrőrm., 1946, internálva
15.	Kocsi István, 1930	Izgatás, falfirkálás, felmentve

⁵ Minden valószínűség szerint hasonló listák minden nagyobb üzemben készültek. A Medicor OD-dossziéjában, anyagában mi is rátaláltunk még egy hasonló névsorra.

16.	Linderberger László, 1925	Ellenforr. tev., 1 év bt.
17.	Simon József, 1932	Izgatás, 10 hó bt.
18.	Szabó László, 1932	1956-ban feljel. köt. elm., 1 év bt.
19.	Szőke József, 1914	Csendőrm., 1945, internálva
20.	Szűcs Xavér Imre, 1948	Lőfegyver vissz.él., 4 hó bt.
21.	Vámos Miklós, 1919	Háborús btt., 6 hó bt.
22.	Asztalos Sándor, 1916	Detektív, szolg. hat. vissz.él., 1 év bt.
23.	Boda János, 1941	Nincs adat.
24.	Farkas Mihály, 1913	Ht. honv. volt t.őrm.
25.	Szabó Lászlóné, 1935	1956. felj. köt. elm., 6 hó bt.
26.	Nagy Károly, 1911	Fegyverét nem adta le
27.	Pelei István, 1926	Izgatás, 1 év 4 hó bt.
28.	Péterszegi Zoltán, 1927	Ellenforr. tev., 1 év bt.
29.	Rácz Sándor, 1936	1956, nemzetőr
30.	Táborhegyi Mihály, 1935	Izgatás, 6 hó
31.	Varga János, 1924	Izgatás, 4 hó nevelőmunka
32.	Fási Zoltán, 1952	Tiltott határátlépés Ausztria felé

1967

F-dossziésok: Darin Sándor, Simon Tamás dr.

Hálózat: 5. Új: „Sütő”.

T-lakás: 1

1968

A hálózat jól teljesít, a társadalmi és hivatalos kapcsolatok a cseh események visszhangjáról naponta tudósítottak.

1970

F-dossziés: 2

Hálózat: 9

T-lakás: 1

1 hálózati személyt pénzjutalomban részesítettek.

Titkos találkozások: Beszervezett: 75. Létrejött: 58.

Jelentés: Írásos: 30, szóban: 28.

1971

1971-től egy ideig egy OD-dossziéba kerültek az MGM, HIM és a Biogal Gyógyszergyár elhárításával kapcsolatos iratok.

F-dossziés személyek: Darin Sándor, Dr. Simon Tamás.

Hálózat: 8, rezidens 1, informátor 7.

Új SZT-tiszt kezdte meg munkáját az MGM-ben.

Titkos találkozók: 100. Létrejött: 70.

Kapott jelentés: 50 operatív, 10 hangulat.

Találkozók: T-lakásban 10, szabadban 50.

Az MGM tmk-üzemében „Muszkák haza!” „Ruszkik ki” feliratokat találtak. Nyomozást kezdeményeztek. A társadalmi kapcsolatok sok segítséget adtak, sőt maguk kezdeményeztek beszélgetéseket, operatív értékű találkozókat.

1972

F-esek: nincs.

Hálózat: 7, informátor 6, rezidens 1.

1979

Az AK-16 SZT-tiszt 1979. november 12-én kelt jelentésének kivonata:

„Különösen fontos!”

K I V O N A T

Az AK-16 SZT-hdgy. 1979. nov. 12-én kelt jelentéséből.

„A Magyar Gördülőcsapágy Művek debreceni gyárában az elmúlt időszakban a júliusi áremelkedésekkel kapcsolatban a dolgozók hangulata bizonyos változásokat mutat.

A vélemények a jövőt illetően pesszimista nézeteket tartalmaznak. Beszélnek arról, hogy a megélhetési költségek erősen nőttek, s a jövőben változás sem várható. Kritizálják a vállalati rekonstrukciót, amely nem kellően megalapozott piaci információkon alapult, s így várni lehet a jövőben az értékesítési lehetőségek visszaesését...

Az MGM jelenségek alapján országos szintű következtetéseket is levonnak, s országosan is a gazdasági vezetők tömegektől való elszakadását, a gazdasági szervezetlenséget tartják a hiba két legfőbb forrásának.

Az MSZMP politikáját a dolgozók értik és magukévá teszik, de úgy érzik, hogy a helyes elvi döntések a végrehajtás során torzulásokat szenvednek, s az azokat végrehajtó gazdasági szervek a torzulások okai. Nem látják a kibontakozás lehetőségének az útját. Az ilyen jellegű megnyilvánulások természetesen csak magánjellegű beszélgetésekben hangzanak el, hivatalos fórumokon ezekről nem tesznek említést.

A fenti témában beszélgetéseket folytattam többek között: Hollósi László GYGO dolgozóval, Vass Lajos kovácsüzemi dolgozóval, Turi Józsefné pénzügyi osztály, Puskás Bertalan sajtóelőzem, Kun Lajos golyóüzem, Both István NS-üzem, Bodnár György tanműhely.

Hasonló jellegű hangulati elemek tapasztalhatók az adminisztratív alkalmazotti állomány körében is a bérből és fizetésből élő dolgozók hátrányos anyagi helyzetét hangsúlyozzák a divatos, pl. orvosi vagy szabad pályák /maszekok/ kereseti viszonyaival szemben, de itt már teoretikus magyarázatok is felmerülnek, amelyek már ideológiai problémát is jelentenek. Pl. hogy az volna helyes, ha lenne egy kisméretű munkaküldöttség, mely segítene a munkaidő kihasználás, ill. a munkamorál javulásában. De azt is hozzáteszik, hogy ez viszont a szoc. tulajdonviszonyok ideológiáját is érintené. Ugyan-ezek a körök bizonyos politikai vicceket is terjesztenek, úgy, hogy ezek magukban hordozzák a jövőbeni életszínvonal csökkenésre való utalásokat.

Pl: „Mit emelnek 1980. január 1-jén?” Válasz: „Barrikádokat!” „Milyen cipőben járunk január elseje után?” „56-os cipőben!”

Ilyen elmefuttatásokat és vicceket hangoztatott dr. Boros Imre jogtanácsos, Gellértfy István főosztályvezető, Fodor Lajos főkonstruktor.

Az események és hangulati elemek alapján megállapítható, hogy a dolgozók elsősorban a politikai szervek operatív munkáját hiányolják, azaz a politikai szervek háttérbe való szorulását a gazdasági feladatok végrehajtása során.

Pillanatnyilag szervezett ellenséges politikai tevékenység nem tapasztalható, de utalva a viccekre, egyfajta elégedetlenséget szító és korábbi negatív politikai eseményekre utaló egyedi esetek tapasztalhatók.

A dolgozók pesszimista hangulata potenciálisan alkalmas lehet esetleges ellenséges politikai tevékenységek, agitációk végrehajtására.”

Erdélyi Gyula
r.fhdgy.⁶

1980

F-es: nincs.

Hálózat: „Keresztúri”, „Gabi”, „Káldy Lőrinc”, „Váradi”, „Tatai”, „Szatmári”.

T-lakás: 2

Munkáslakás: „Fenyvesi”.

Összefoglaló az MGM-ben foglalkoztatott hálózatok munkájáról

Az operatív helyzet által meghatározott feladatokat 6 hálózati személlyel oldja meg a tartótiszt. Egy közülük, „Gabi” az AK-16 SZT-tiszthez van kapcsolva.

„Keresztúri” (1967 tmb) Államtitok- és gazdaságvédelem a területe, akik baráti köréhez tartoznak, azokról nem hajlandó érdemi adatokat rendelkezésre bocsátani. Beosztásánál fogva széles körű személyi ismeretekkel rendelkezik.

„Gabi” (1977 tmb) Beosztásánál fogva a beutazó külföldiekkel kapcsolatban áll. Hírszerzési lehetősége a továbbiakban is adott, felderítő, szűrő-kutató módszerbe való aktívabb bevezetése az MGM-en belül a titkos tiszten keresztül történik.

„Káldy Lőrinc” (1977 tmb) Megbízható információkhoz tud jutni az egész üzem területét érintő tervek gazdaságosságáról.

„Váradi” (1978 tmb) Nép gazdaság védelme, valamint nyugati külföldi kapcsolatok és a cégekkel való érintkezés során keletkezett információk gyűjtése. Beosztása lehetővé teszi, hogy az adatokat dekonspiráció nélkül megszerezze.

„Tatai” (1966 tmb) 1956 után disszidált, hazatérése után a visszatért disszidensekről jelentett. Szűrő-kutató munkát végzett, nem dekonspirálódott.

„Szatmári” (1978 tmb) felderítő, szűrő munkára használták, a Dohányipari Trösztökhöz távozott, majd a Gabonafelvásárló Vállalatnál közgazdászként tevékenykedik.

T-lakások

„Munkáslak” és „Fenyvesi” T-lakással rendelkezett a vonaltartó tiszt, a lakás-gazdák messzemenőkéig biztosították a találkozó helyszínét, gondoskodtak mindennemű zavaró körülmény kiiktatásáról. A lakásokon havonta 5 tmb-vel, 10 esetben tartottak találkozókat. Az elhárítás területén lévő tmb-k közül „Keresztúri” és „Káldy Lőrinc” titkos megbízottakkal találkozott a T-lakásban. Ezenkívül 2 operatív tiszt tartott találkozót 2 tmb-vel 6 esetben.

⁶ Uo. Az MGM-ben tevékenykedő AK-16 SZT-tiszt jelentésének kivonata. Az irat adalék az SZT-tisztek tevékenységének megismeréséhez. A kivonatot a vonaltartó tiszt készítette.

„Fenyvesi” T-lakásban az SZT-állományban foglalkoztatott 2 operatív tiszttel fogunk találkozni.⁷

Kimutatás az MGM-ben nyilvántartott személyekről

Nyilvántartottak száma: 20 (alapnyilvántartásban 7, kutató nyilvántartásban 13).
Ellenőrzésük: évente és folyamatosan, társadalmi és hivatalos kapcsolatok útján, személyes ellenőrzés körzeti megbízottak bevonásával.

Az alapnyilvántartásba vétel okai:

- 5 fő ellenforradalmi tevékenység,
- 1 fő csendőr-főtörzsőrmester,
- 1 fő tiltott határátlépés előkészülete.

Az ellenőrzés szempontjából a nyilvántartottak elhelyezkedése jó, valamennyi területen társadalmi kapcsolattal rendelkeztek, de ellenőrzésükre 3 hálózati személy be van vonva.

BIOGAL GYÓGYSZERGYÁR⁸

1962

F-dossziésok: Lengyel Zoltán, Soltész Jenő.

Hálózat: „Kovács Tibor”, „Lendvai”, „Fekete István”.

Feladatuk: F-dossziésok figyelése, rombolás, kártevés okainak felderítése.

Titkos találkozók: Megtartott: 88.

Kapott jelentés: 62. Értékes: 38, tájékoztató: 24.

Valamennyi találkozó T-lakásban történik.

1965

F-dossziés: Soltész Jenő kutatómérnök „ellenforradalmár”, HT-tiszt.

Hálózat: 5: ügynök 1, informátor 4 (Lendvai ü. Ideológusok fn. ügyben is dolgozik.)

⁷ A vonaltartók igyekeztek biztosítani a konspirációhoz szükséges számú T-lakást. Ezeket a tisztt és az SZT-tisztek, valamint az operatív tisztek használták ügynökeik fogadására, illetve titkos megbeszélésekre.

⁸ ABTL 3.1.15. O-18676-BIOGAL Gyógyszergyár-34-OD-295/1962.

További hálózati személyek: „Bán József”, „Almási”, „Titusz”, „Kovács Tibor”.

T-lakás: 1

Titkos találkozók: Beütemezett: 16. Létrejött: 77.

Kapott jelentések száma: 78, operatív értékkel bír 75, tájékoztató 3.

1966

F-esek száma: ? (10 dolgozó felülvizsgálata, 7-et operatív nyilvántartásba vettek).

Hálózat: 5. 1 ügynök, 4 informátor („Kovács Tibor „dekonspirálódott”).

Új beszerzés: „Hargitai”.

T-lakás: 1

Titkos találkozók: Beütemezett: 155. Létrejött: 139.

Kapott jelentés: 166, operatív értékkel bír: 115, hangulat 51.

Lakásban: 24, szabadban: 115.

Szovjet- és rendszerellenes feliratok különböző üzemszervezetekben.

Birta Ferencet 10 hónap börtönre ítélik. Ellenőrzési dossziét nyitnak Lengyel Zoltán mérnökre.

1970

F-dossziésok: Soltész Jenő, Horváth Károly, Hangárd Alajos. Ellenséges tevékenység miatt ellenőrzik Kádár Gézá, Szabó Istvánt, Horváth Karolínát, Dezső Benjámin, nyugati kapcsolatot ápoló egyéneket.

Hálózat: ügynök 2, tmb informátor 10.

T-lakás: 1

A hálózat tagjai közül „Bán” és „Faragó” MSZMP-tagok lettek, Markó eltávozott, „Kürtös” betegség miatt kizárásra került. „Györgyei Sándor” és „Szalay László” 500-500 Ft pénzjutalomban részesültek. „Hargitai”, „Györgyei”, „Kiss István”, „Toronyai”, „Berényi Péter”, „Almási” hálózati személyek megbízhatóságát ellenőrzik.

1970-től az MGM, Biogal és a HIM anyagai egy dossziéba kerülnek.

1971

F-dossziés: nincs.

Hálózat: rezidens 1, informátor 3.

A Biogal Gyógyszergyárban és a gyár előtti útestre április 3-áról 4-ére virradó éjjel „Ruszkie pasli damoj” cirill betűs feliratot mázoltak. Ezen az éjszakán a KLTE, a DOTE, a DATE kollégiumai falára hasonló feliratok kerültek. Nagy erővel indult meg a nyomozás, de eredmény nélkül zárult.

1972

F-dossziés: nincs.

Hálózat: 3, rezidens 1, informátor 2.

1973

F-dossziés: nincs.

Hálózat: 7 tmt, 2 új.

MEDICOR ORVOSI MŰSZERGYÁR

„Az elhárító munka során kialakult operatív helyzet szükségessé tette, hogy a kapitalista országokkal kapcsolatban álló ipari objektumok védelmét fokozottan biztosítsuk, operatív védelmét megszervezzük. Az eddig rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a nyugati hírszerző szerek fokozott mértékben igyekeznek felhasználni a fenti kapcsolatot céljaik elérésére. A Medicor Művek jellegénél fogva több nyugati céggel – NSZK, Anglia – került kapcsolatba, onnan hivatalos kiutazások történnek, illetve a beutazók száma is egyre növekszik. Az üzem termelési profilja is érdeklődést váltott ki a kapitalista államok részéről.

A tervszerű operatív biztosítás érdekében szükségesnek tartom az objektum dosszié megnyitását.”

A Hegyesi Sándor által meghozott határozat alapján 34-OD 4571/1974., illetve ABTL 315.O-1867. számú dossziét megnyitották.⁹

⁹ ABTL 3.1.5. O-1867 MEDICOR, 34-OD-45771/7.

1977

F-dossziés: nincs.

Hálózat: 24

T-lakások száma: 4. A találkozók 75 százalékát a T-lakásokban tartják.

Külön nyilvántartásban 5 személyt tartanak, ellenőrzésüket SZT-tiszten keresztül társadalmi és hivatalos kapcsolatok végzik. A 20 hálózati személyből 5 titkos információ szerzése, 15 államtitok védelme területén tevékenykedett. Többségük egyetemi végzettségű és idegen nyelvet beszél.

1979

F-dossziés: nincs.

T-lakás: 4

SZT-tiszt: AK-20 (igazgatóhelyettes, főosztályvezető).

1982

Az elhárítási területen 2 SZT-tiszt AK-20 és AK-27 tevékenykedik.

A Medicor hálózati személyei:

„Szilágyi Dezső” tmb, szűrő-kutató munka végzésére, valamint a gyár sugársterilizálóba beutazó nyugati állampolgárok ellenőrzésére.

„Dr. Egri László” tmb szűrő-kutató munkára, preventív védelemre, valamint a nyugati országokból beutazó állampolgárok ellenőrzésére volt beszerelve.

T-lakás: „Fényes szálló”. „A T lakásban a kompromittált találkozók lebonyolítása veszélyeztetve van részemről, mivel a vállalat központja ide költözött. A vállalatnál van több olyan személy, aki ismer, és tudja, hogy rendőrtiszt vagyok” – írja a vonaltartó tiszt.

„A MEDICOR Orvosi Műszergyárban az SZT-tiszt igazgatóhelyettes, főosztályvezető munkakört tölt be. Aktívan tevékenykedik az elhárítás területén, szűrő, kutató munkában. Folyamatosan végzi a területre beutazó nyugati állampolgárok ellenőrzését. Ellenőrzés alatt tartja az operatív nyilvántartásban lévő személyek tevékenységét, magatartását. Beosztásánál fogva hivatalos kiküldetésben volt az NSZK-ban és a Kínai Népköztársaságban. A kiküldetés alkalmával nevezett operatív információkat a beszámoltatás során jelentésében rögzítette, és az illetékes központi szerveknek megküldjük. Az SZT tiszt fedőbeosztásban biztosítja az állambiztonsági munka legális vezetését.”

A Medicor Orvosi Műszergyárban nyilvántartott személyek¹⁰

Sorsz.	Név, születési év	A kompromittáló adatok rövid kivonatai
1.	Ádám János, 1937	Tagja volt a forr. biz.-nak Hosszúpályiban. Eljárás nem volt.
2.	Ilcsik János, 1932	Feljelentési köt. elmulasztása, 6 év bt.
3.	Molnár Istvánné, 1937	1958, szervezkedés, 6 hó felfüg. bt.
4.	Varga Imre, 1937	Társ. tulajdon hanyag kezelése, 3 hó bt.
5.	Hevessy József, 1931	1956–57, szervezkedés, 3 év börtön
6.	Molnár Andor, 1937	Ellenforradalomban részt vett. Pártbiz. tag lett.

HAJDÚSÁGI IPARMŰVEK

A Hajdúsági Iparművek önálló OD-dossziéja nem maradt meg. Voltak azonban olyan évek – mint említettük –, amikor az önálló OD-dossziék helyett iparági dossziékat vezettek be, és a Medicor, illetve az MGM iratai között vannak a HIM-re vonatkozó titkosszolgálati anyagok.

Hálózati személyek: „Harkányi Lajos”, „Attila”, „Békés Gábor”, „Delta”, „Sas”, „Havasi”, „Szabó József”.

SZT-tiszt: AK-9.

¹⁰ A névsor az „ellenséges” személyeket regisztrálta.

Politikai elhárítás az 1960–70-es években a Debreceni Orvostudományi Egyetemen

Az 1950-es évek végén a politikai belső elhárítás bővítette hálózati kapcsolatait a debreceni felsőoktatási intézményekben. Ennek alapvető motivációja az volt, hogy oldódott a Magyarország, illetve az Egyesült Államok, valamint a nyugat-európai országok közötti, az 1956-os forradalom leverése utáni ellenséges hangulat. A tudományos és a kulturális területen fokozatosan kapcsolatok alakultak ki, vonatkozik ez elsősorban a Debreceni Orvostudományi Egyetemre. A második világháborút megelőző és követő években sok, a debreceni egyetemen diplomát szerzett fiatal orvos emigrált, került az Egyesült Államokba, helyezkedett el, közülük sokan orvostudományi és gyógyszer tudományi intézetekben vállaltak munkát. Ezek az emigránsok – ahogyan a Kádár-rendszer éveiben nevezték őket, disszidensek – felvették a kapcsolatot egykori évfolyamtársaikkal; barátaikkal, akik közben itthon már jelentős eredményeket értek el a gyógyítás és az orvosi kutatások terén. A kapcsolatfelvétel következménye az volt, hogy ösztöndíjat, kutatási lehetőséget teremtettek a külföldön élők a barátaik, a Magyarországon élő kutatók számára. A magyar kormány és az MSZMP vezető politikusai nem zárkóztak el a kapcsolatok bővülése elől, az emigránsok pedig szívesen látott vendégek voltak a Debreceni Orvostudományi Egyetemen. Ezeknek a kutatási lehetőségeknek, ösztöndíjaknak, egyetemi meghívásoknak nagy szerepük volt aztán a debreceni kutatók eredményes munkájának elősegítésében.

A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve vezető tisztjei azonban aggodalommal figyelték a kapcsolatok újjáéledését és bővülését. Úgy vélték, hogy az amerikai kutatóintézetek célja elsősorban az, hogy a tehetséges magyar kutatókat kedvező lehetőségek felajánlásával disszidálásra készítsék. De azt is feltételezték, hogy a Debreceni Orvostudományi Egyetemre látogató kutatóorvosok valamelyik „imperialista állam” kémszervezetének dolgoznak, s ha lehetőségük adódik, megszervezik az új gyógyszerek, eljárások titkait, illetve módszereit. Ez a két szempont arra készítette az elhárítást, hogy keressenek olyan személyeket, akikről tudták, hogy külföldi meghívásra, hosszabb-rövidebb időre az Egyesült Államokba vagy más országokba utaznak, és az ottani egyetemeken,

kutatóintézetekben fognak dolgozni. Kiszemeltek több fiatal tehetséges kutatót, orvost, és megpróbálták őket beszervezni az ügynökhálózatba. Kettős feladatot szántak nekik: egyrészt kísérik figyelemmel a Debreceni Orvostudományi Egyetemre érkező tudósok és kutatók mozgását, kialakuló személyi kapcsolataikat, és leplezzék le kémgyanús tevékenységüket. Másrészt derítsék fel, hogy kik azok a debreceni orvosok, akiket meg akarnak hívni a nyugati egyetemekre, s közülük ki ért el már olyan eredményeket, amelyeket Nyugatra kijutva pénzzé lehetne transzformálni. Végül arra is fel akarták használni a beszervezetteket, hogy szerezzenek információkat a klinika idősebb orvosainak, neves professzorainak politikai nézeteiről, és a párt és a kormány politikájával kapcsolatos véleményüket is „térképezzék fel”.

A kísérlet eredménnyel járt, többek között a két, az általuk legfontosabbnak tartott területre – Biokémiai és Gyógyszertani Intézet – sikerült több személyt beszervezni: „Uránusz”, „Nagy Elemér”, „Kőszegi” volt a fedőnevük.¹

A három hálózati személy munkája között sok volt a hasonlóság, gyakran ugyanazokról az orvosokról, kutatókról jelentettek. A 6-os katon szerint mindhármukat hazafias alapon szervezték be. A jelentések viszont arról tanúskodnak, hogy együttműködésük az elhárítással nem volt zavartalan, munkájukat a tartótisztek gyakran kritizálták, mivel a jelentések kevés operatív információt tartalmaztak.

„Uránusz” (1959–65)

Tartótisztje: Kapusi Sándor

M-23717

Az „Uránusz” fedőnevű informátort, a DOTE Gyógyszertani Kutatóintézetének 40 éves munkatársát 1959 márciusában szervezték be, hazafias alapon. Konkrétan azzal a céllal, hogy az angliai és iraki tanulmányútra történő kiutazásai során hírszerző, információszerző feladatot lásson el. Ugyanakkor azt szerették volna elérni, hogy a Gyógyszertani Kutatóintézet munkáját, az ott dolgozókat ellenőrzés alá vonják, részben a végzett munkájukról, politikai nézeteikről, a párt és a kormány politikájához való viszonyukról akartak információkat szerezni. Másrészt tudni akarták, hogy a közeljövőben várhatóan kik fognak az Egyesült

Államokba vagy Angliába tanulmányútra utazni. Mindezek mellett számára a legfontosabb célszemélynek Vályi Nagy Tibort, a Gyógyszertani Kutatóintézet igazgatóját jelölték ki. Ennek két oka volt: egyrészt az intézet komoly, jó esélyekkel kecsegtető kutatómunkát végzett, hogy előállítsanak egy olyan gyógyszert, amely a sugárfertőzések sikeres gyógyítását eredményezheti.

Azonban elég hamar kiderült, hogy kiszemeltjük aligha fog fontos információkat szolgáltatni. Beszervezése után nem sokkal a III/II-es osztály vezetője ellenőrizte és értékelte munkáját, az alábbiakat írta jelentésében:

„Az informátor sokat beszélt új találmányáról és saját helyzetéről. Ennek alapján megállapítható, hogy az informátor – mint gyógyszerkutatás terén dolgozó személy – túlságosan le van kötve a kísérletekkel és a tőlünk kapott feladatok végrehajtására igen kevés időt fordít. Az általa adott anyagok előzetes ismeretségen és néhány futólagos megfigyelésen alapulnak... Alapos felderítő munkára sem ideje, sem képessége vagy kedve nincs. A részünkre végzendő feladatokat véleményem szerint udvariasságból vállalva végzi, mivel kellemetlen volna a munkát megtagadni... Operatív szempontból nem tartom operatív munkára alkalmasnak, de mint kutatóval szükségesnek tartom a kapcsolat fenntartását.”

Tehát a kapcsolat megmaradt, a kijelölt személyekről kért jelentéseket, pontosabban jellemzéseket megírta „Uránusz”, többek között Vályi Nagy Tiborról, Varga Emilről, Hernádi Ferencről, Hadházi Csabáról, Hullai Józsefről, Krompecher Istvánról, Tankó Béláról és másokról. Ezekben a jelentésekben politikai elemek ritkán voltak, szakmai kérdésekről, az illetők munkájáról volt szó. Hogy Vályi Nagy Tibort mennyire figyelték, azt bizonyítja, hogy amerikai tanulmányútja során is követték minden lépését – a Sloan Kattering Intézet Walker Laboratóriumában (rákkutatással foglalkozó intézet) dolgozott. Ottani kapcsolatairól, az „Uránusz”-hoz eljutott információk alapján aztán megszületett a jelentés. Többek között dr. Vajda Benő, dr. Kovács István, dr. Siegmund Ervin orvosok, Helmeczi Margit vegyészneve szerepel a jelentésekben.

Később kollégáinak jellemzésén kívül 1964-ben politikai vonatkozású információkat is kértek tőle. Így a tartótiszt fontosnak tartotta, hogy tájékoztassa őt, hogy a Debreceni Orvostudományi Egyetemen miként viszonyulnak a vezető professzorok a marxizmushoz, illetve hangoztatnak-e antimarxista nézeteket. Személyekhez kötve kérték a jelentést. A tartótiszt és a hálózati személy között egyre feszültebbé vált a légkör. „Uránusz” nem volt hajlandó titkos lakásokra menni és politikai vonatkozású dolgokról sem jelentett. Ezért az osztályvezető személyesen beszélgetett el „Uránusz”-szal. „Szőke elvtárs részletes beszélgetést folytatott vele, az ő munkaterületén előfordulható hírszerzés formáiról és módo-

¹ A III/III-as osztálynak a Debreceni Orvostudományi Egyetemen végzett titkosszolgálati tevékenysége sok vonatkozásban különbözik a többi felsőoktatási intézményben végzett munkától. Elsősorban nem a politikai vonatkozások domináltak, hanem a tanárok, kutatóorvosok külföldi kapcsolatait ellenőrizték, valamint tudományos tevékenységüket.

zatairól, a ki- és beutazó személyek ez irányú felhasználási lehetőségeiről, az el-
lenséges tevékenységek megnyilvánulásának formáiról, a két tábor között folyó
harc formáiról. Szőke elvtárs elbeszélésével elvileg teljesen egyetértett, munkán-
kat fontosnak és szükségesnek tartotta, és elismerte, hogy becsületes állampolgá-
rok támogatása nagy jelentőséggel bír ebben a munkában. Befejezésül pedig han-
goztatta, hogy ő eddig is és a jövőben is kötelességének érzi, hogy munkánkat
támogassa, azonban véleménye szerint nem tudja elképzelni, hogy ilyen alacsony
beosztású egyénnek, mint a klinikai dolgozók, lenne a hírszerző szervek »talaja«,
innen nem sokat tudhatnak meg...” „Eddigi munkájának értékelése során el-
mondtuk neki, hogy az általa közölt adatok hasznosak voltak, elősegítették mun-
kánkat, de úgy értékeljük, hogy nem adta azt, amit lehetőségeihez képest tőle el
lehetne várni. A tőlünk kapott feladatokkal kapcsolatban csak meglévő ismeret-
sége alapján adott tájékoztatást, és bővebb megállapításokra nem törekedett, s
nem is fordított sem időt, sem gondot rá.”²

Mindezek ellenére az elhárítás úgy döntött, hogy tovább foglalkoztatják, sőt
prevenció céljából szükséges, hogy az idegenforgalom ellenőrzésében is segítse
munkájukat.

„Uránusz” 1965 májusától kétévi időtartamra szolgálati útlevelemmel Svájcba uta-
zott, ahol a Világ Egészségügyi Szervezet Gyógyszertani Osztályán dolgozott.
Kiutazása előtt a III/I-es főcsoportfőnökség Budapesten több alkalommal talál-
kozott az informátorral és felkészítette a svájci feladataira.

„Uránusz” nem tért vissza külföldi kiküldetésének határideje letelte után. Az
M-dossziében egy feljegyzés található, amely záróakkordja ennek a történetnek:
„»Uránusz« 1965-ben irattárba helyezett »B« és »M« dossziéit kapcsolatfelvé-
tel céljából 1969 augusztusában kikértük. Az informátor azonban a mai napig
sem tért haza külföldi útjáról. Körülményei alapján arra lehet következtetni,
hogy jogellenesen külföldön akar maradni, ezért a hálózatból kizártuk.

Külföldi útjaitól eltekintve a legális behatolási csatornák vonalán kémelhárítás
szempontjából érdekes személyek tanulmányozására volt foglalkoztatva. Ügyben
nem dolgozott. Az általa jelentett adatok megfelelnek a valóságnak. Munkadosz-
sziéjában található adatok ellenőrzöttek, megbízhatónak tekinthetők, az infor-
mátort hazai foglalkoztatása során más hálózati személyeken, esetleg III/A rend-
szabályon és »K« ellenőrzéseken keresztül ellenőriztük, dezinformációs tevé-
kenysége vagy dekonspirációs adatok nem jutottak tudomásunkra.”³

² ABTL 3.1.2. M-23717 „Uranusz”.

³ Uo. A dosszié lezárásakor rendszerint tartótisztje, illetve az illetékes osztály vezetője értékel-
te a hálózati személy munkáját.

Hogy „Uránusz” miért döntött úgy, hogy Nyugaton marad és hazát cserél,
pontosan nem tudjuk. Egy, az őt figyelő ügynök jelentése arról szólt, hogy készü-
lődik haza, s disszidálásra nem lehet számítani. Lehetséges, hogy kedvező mun-
kalehetőséget kapott, s úgy érezte, a jobb körülmények között teljesebben ki tu-
dományos pályája. De ha figyelembe vesszük, hogy kezdettől fogva terhesnek
érezte a hálózattal való kapcsolatát, hogy lényegében véve elszabotálta a munkát,
úgy láthatta, hogy az egyetlen lehetőség, hogy szabaduljon a belügyi szervek szo-
ritásából, ha nem tér vissza Magyarországra.

„Nagy Elemér” (1961–75)

Tartótisztje: Kapusi Sándor

M-27453

„Nagy Elemér” 1961-ben került a politikai elhárítás látószögébe. A DOTE or-
vostanára volt, arra várt, hogy lehetőséget kapjon arra, hogy egy évig Ameriká-
ban dolgozhasson valamelyik kutatóintézetben. Levelet írt Nyugaton élő ismerő-
sének, amelyet egy ügyvéd barátján keresztül akart eljuttatni a címzettnek. Pe-
chére az ügyvéd postáját ellenőrizték, és az elhárítás „halászta” el a levelét. Az
üzenet elolvasása után az elhárítótisztek úgy látták, hogy az illegálisan külföldre
juttatott levél nyilvánosságra hozatalával készíthetik arra a levélíró, hogy ügy-
nökként dolgozzon a már ismertetett egyetemi elhárítási vonalon. 1961 nyarán
behívták a rendőrségre és közölték vele, hogy amit elkövetett, az bűncselekmény,
ami nem maradhat következmény nélkül. Szokás szerint megcsillantották előtte
a lehetőséget, hogy jóváteheti hibáját. Vonakodott, tiltakozott, de úgy látszik,
olyan erősnek vélte kihallgatója zsarolási potenciálját, hogy nem látott mást, mint
hogy aláírta a beszervezési nyilatkozatot.

Először is feltérképezték külföldi ismerőseit. Le kellett írnia, hogy kik azok a
barátai vagy ismerősei, akik nyugat-európai országokban vagy Amerikában él-
nek. Novák Róbert, Veres Pál, Bárány Mihály, Bakcsi Béla, Nagy Jenő, Ángyán
András, László Imre, Kokas Eszter, Reznák Aladárné, Szentgyörgyi András,
Hetényi Géza, Issekutz Béla, Lichtneckert István szerepelt az általa közölt név-
sorban. Természetesen ennek a névsornak a leírása nem tekinthető jelentésnek,
közülük többen ismertek voltak az elhárítás előtt is. Ezt követően aztán megkez-
dődött „érdemi” hálózati tevékenysége. Jellemzést kellett írnia neki is „Uránusz”-
hoz hasonlóan Vályi Nagy Tiborról, Tankó Béláról, Kelentey Barnáról, Hadházi
Csabáról, Földes Istvánról és másokról. Ezekben a jelentésekben nem voltak po-
litikai vonatkozású információk, többnyire ismert adatokat közölt, láthatóan te-
hertételnek érezte munkáját. „T”-lakásokra nem járt, általában az Aranybika

Szállodában, annak különböző szobáiban, amelyek felett az elhárítás rendelkezett, találkozott tartótisztjével.

Nem tartották őszintének. A tartótiszt feljegyzéseiben a következők olvashatók:

„Felvettem neki az őszinteség kérdését, hogy együttműködésünk alapja csak a teljes őszinteség lehet, és nem szeretnénk, ha ebben csalódás érne bennünket. Felvetette, hogy az ilyen dolgokban neki lelkiismereti problémái vannak. Ezt követően beszéltem neki, hogy az együttműködésünket mi a legnagyobb titokként kezeljük, vigyázunk minden tekintetben arra, hogy együttműködésünket illetéktelenek előtt nem fedjük fel, az információkat, amit részünkre ad, soha nem hozzuk az érintett személyek tudomására.”

Ismételten Vályi Nagy Tiborról kértek jelentést tőle, amely tárgyyszerű volt, s ismét magára vonta tartótisztje haragját.⁴

„Nagy Elemér” 1967-ben helyezkedett arra az álláspontra, hogy mindenáron megszakítja kapcsolatát az elhárítással. Júniustól már nem járt a találkozókra, célt ért, és novemberben, mivel nem volt hajlandó együttműködni, a munkát megtagadta, kizárták a hálózathoz. A végső minősítő, értékelő jelentés megmaradt dossziéjában: „1967. június 30.-ra beütemezett találkozóra nem jött el, szabadságomról való bejövetelem után 1967. június 20.-tól több alkalommal kerestem vele a kapcsolatot, de nem találtam...” És a végső megjegyzés: „Nagy Elemér» fedőnevű informátor ügyben nem volt foglalkoztatva, jelentései általános, informatív jellegűek. Hozzánk való rossz viszonya miatt lett a hálózathoz kizárva. Jelentéseinek színvonala nincs arányban volt lehetőségével. Feltevésünk szerint nem jelentett minden tudomására jutott adatot, és kerülte, hogy értékes adatok birtokába kerüljön, de ellenőrzése azt igazolta, hogy amit jelentett, az megfelel a valóságnak, s így a jelentésben szereplő adatok a valóságnak megfelelőnek tekinthetők.”⁵

„Nagy Elemér” tehát megtalálta a módját, hogy szervezése után ne adjon terhelő jelentést senkiről, igyekezett szabotálni a munkát, végül eljutott a meglehetősen sok kockázattal járó elhatározásra: megtagadta a munkát. Jelentéseinek tartalma és a tartótisztje feljegyzései, véleménye azt bizonyítják, hogy nem tekinthető ügynöknek. Miként klinikai orvostársai, inkább áldozat volt, mint kollaboráns. Fel kell tennünk a kérdést, hogy miért volt szükség arra, hogy tudós, komoly tudományos eredményeket elért embereket kényszerítsenek arra, hogy

⁴ ABTL 3.1.2. M-27453 „Nagy Elemér”.

⁵ Uo. A hálózatai személy munkájának értékelése arra utal, hogy „Nagy Elemér” megszakította kapcsolatát a titkosszolgálattal.

besúgókká váljanak. A „Nagy Elemér” által választott út azt igazolja, hogy volt lehetőség a kapcsolat megszakítására.

„Kőszegi” (1961–73)

Tartótisztje: Kapusi Sándor

M-34331/1. I. 174. sorszám, 208 oldal, II. 33. sorszám, 75 oldal

„Kőszegi”-t a DOTE Gyógyszertani Intézetének tanárát, kutatóorvosát 1961-ben hazafias alapon szervezték be az intézmény külföldre utazó magyar és az onnan az egyetemre érkező amerikai, nyugat-európai állampolgárok megfigyelésére. Így amikor Uri József – „Uránusz” külföldre készült, hogy kutatómunkáját ott folytassa, amihez ösztöndíjat is kapott, az újonnan szervezett „Kőszegi”-től kértek információt Uri Józsefről. Megnyugtatta az elhárítást, nem lesz probléma. Az első találkozóról tartótisztje a következőket írta: „A találkozóra pontosan megjelent, nyugodtan viselkedett, dekonspirációra utaló jelenséget nem tapasztaltam.”⁶ A „nyugodtan viselkedett” megjegyzés azt is jelentheti, hogy nem volt minden rendben a hazafias alapon történt szervezése terén. 1962-ben és 63-ban általában kéthetente vagy havonta adott jelentést a Nyugat-Európában élő, korábban oda emigrált orvos ismerőseiről és azokról a klinikai orvosokról, akik kapcsolatot tartottak fenn nyugati állampolgárokkal. Sőt a klinika idegenforgalmáról is kértek tőle beszámolót. Érdekelte az elhárítást, mi az oka „tudományos kérdéseink” nyugati orientációjának. Az év második felében már kijelölték számára a célszemélyeket, elsősorban Vályi Nagy Tibor professzort, az intézet vezetőjét kellett figyelnie, mivel őt gyakran hívták meg a Nyugat-Európában és az Amerikai Egyesült Államokban megtartott orvos kongresszusokra. A jelentésre írt megjegyzések arról tanúskodnak, hogy Vályi Nagy Tibort is be akarták szervezni a kémelhárítás vonalára. Több munkatársáról is írt jelentést „Kőszegi”, így Hernádi Ferenc kutatóorvosról, akit figyelnie kellett, mivel fontos kutatási terület vezetője volt. Arról adott információt, hogy Hernádi gyanús személyekkel tart kapcsolatot, olyanokkal, akik 1956-ban szerepet játszottak a debreceni forradalmi eseményekben. Mensáros László színművész nevét említette. A Gyógyszertani Intézetben ezekben az években igen jelentős gyógyszeres kutatásokat végeztek, olyan antibiotikum, illetve vegyület előállításán dolgoztak, amely a sugárveszély és sugárfertőzés gyógyítására szolgál. (Akkoriban szinte minden nagyhatalom végeztetett kutatásokat a sugárfertőzés megakadályozására, mivel nem volt kizárt egy atomháború kirobbanása.)

⁶ ABTL 3.1.2. M-34331 „Kőszegi”.

A következő években kiemelt feladata volt Vályi Nagy Tibor figyelése.⁷ Az évek során számos jelentést írt róla. Elsősorban külföldi kapcsolatairól, a professzor szakmai terveiről, munkájáról számolt be. (Mégpedig eléggé ambiciózusan. Amikor egyik amerikai útjáról 1963 októberében Vályi Nagy Tibor hazatért, azt a feladatot kapta az elhárítástól, hogy vizsgálja át a professzor szobáját, keressen olyan határidő- vagy útinaplót, amelyből megállapítható, hogy a professzor amerikai útja során mikor kikkel találkozott. A munkát elvégezte, sikerrel.) Az M-dossziéja első kötetében számos olyan jelentés maradt meg, amely a klinika orvosainak személyi kapcsolatairól, munkájáról, terveiről szólt. Azt azonban meg lehet állapítani, hogy ezek az iratok inkább jellemzésnek, mint titkosszolgálati jelentésnek minősíthetők. Így Mádi Lászlóról, Ádám Gézáról, Hernádi Ferencről stb. írt feljegyzést, jelentést tartótisztje kérésére. Ő is megkapta azt a feladatot, hogy figyelje a Debreceni Orvostudományi Egyetemen gyakran megforduló, Amerikában élő Laky Kálmán professzort, ugyanis az elhárításnak az volt a véleménye, hogy azért jár Magyarországra, hogy a tehetséges kutatóorvosokat Amerikába csábítsa. „Csábító” fedőnéven titkos nyomozást is elrendeltek Laky Kálmánnal szemben.

1968 után arra ösztönözték, hogy számoljon be a klinika vezető professzorainak politikai nézeteiről, valamint az egyetemen tanuló külföldi diákok viselkedéséről, politikai nézeteiről. Ezeket a feladatokat igyekezett úgy elvégezni, hogy csak általánosságokat fogalmazzon meg. Az ilyen jellegű jelentései például az 1968-as „Prágai tavasz”-szal kapcsolatban nem tartalmaz nevet, nem nevezte meg, hogy kik voltak azok, akik nyilatkoztak, jelezte, hogy az orvostudományi egyetemen politikai vonatkozásban passzívak a vezető professzorok.

Több mint tízéves titkosszolgálati munkája során a DOTE professzorainak egész soráról kellett jellemzést írnia. Ezek az írásai általában korrektek, terhelő adatokat nem tartalmaznak. A II. kötetben található jelentések azt bizonyítják, hogy egyre passzívabb lett, különösen azután, hogy a Gyógyszertani Intézet vezetői állására benyújtott pályázatát elutasították. Ez elkedvetlenítette és láthatóan törekedett a kapcsolat lazítására. A dokumentumok között számos jelentését közöljük, amelyek jellemzik munkáját és tevékenységét. 1966-ban újabb foglal-

⁷ „Kőszegi” kiemelt célszemélye Vályi Nagy Tibor professzor volt. Őt több ügynökkel figyeltették. Kiváló kutatóorvos volt, gyakran kapott meghívást az USA kutatóintézeteibe. Édesapja 1944 előtt a magyar honvédség tábornoka volt, ezért politikailag megbízhatatlannak tartották. (Vályi Nagy Tibor egyes források szerint – erre utal „Nagy Elemér” egyik jelentése is – 1944-ben Budapesten részt vett a katonai ellenállási mozgalomban.) Tartottak attól, hogy disszidál és kutatási eredményeit az amerikaiak rendelkezésére bocsátja.

koztatási tervet készítettek számára, amellyel kapcsolatban az osztályvezető észrevételt tett.

„Áttanulmányoztam »Kőszegi« informátor M-dossziéjának II. kötetét és az alábbiakat állapítottam meg: Az 1966. október 31-én készült foglalkoztatási terv egy átfogó, szűrő feladatot szab számára azok körében, akik az egyetemre valamilyen célból látogatnak. E célnak többé-kevésbé megfelelt, ezen túl az egyetem területén látókörében és közelségében lévő személyekről felszíni információt szolgáltat, ami kis jellemzésnek is nevezhető. Ezeknek eddig operatív értéke nem volt.

Egyébként mindig arról ad jelentést, ami éppen elébe került. Egy-egy esetben a kapcsolattartó bizonyos személyek felé igyekszik irányítani, amit figyelmen kívül hagy. Az adott jelentésekből a találkozó rendszertelensége állapítható meg, történetesen 1968-ban 11, 1969-ben 8, 1974-ben 4 jelentést adott, nem számítva az 1972-es évet, mivel külföldön volt.

Összegzésként megállapítható, hogy tevékenységét nyűgnek tartja, azt nem szívesen végzi, mivel tevékenysége eredménytelen, foglalkoztatása felülvizsgálatot igényel. Kérem a felülvizsgálás és megállapítás eredményéről az osztályvezető elvtárs XII. 10-ig referáljon.

Debrecen, 1972. november 14.”

„Kőszegi” kapcsolatát 1973 első hónapjaiban megszakították.

Három vezető beosztásban lévő orvost használtak fel az „ügynevezett kémelhárítás vonalán”. A probléma csak az, hogy egyetlen esetben sem derült ki, hogy a tapasztalatcserére, a klinikára érkező orvosok kémkedni akartak volna, vagy pedig magyar kollégáikat megkörnyékezték. Ezek a jelentések döntő többségükben magyar állampolgárokról szólnak, azok munkájáról, terveiről. Olyanok, mint a III/III-as osztály tisztjei által kért jelentések. Több iratot át is adtak a III/III-as ügyosztálynak. Természetesen van különbség a három beszervezett orvos munkája között. Az azonban valószínűnek látszik, hogy a hazafias alapon történő beszervezésük nem felel meg teljes mértékben a valóságnak.

Természetesen az említetteken kívül még számos ügynök tevékenykedett a DOTE-n. Akiknek megmaradt az M-dossziéja és a 6-os kartonja, azoknak a tevékenységéről rövid összefoglaló olvasható *Az ügynökök és dossziék* című fejezetben.⁸

⁸ Számos ügynök tevékenykedett még a DOTE-n, pl. „Bene Miklós”, „Vecsey”, „Beregszászi”, „Török László”, „Nagy Pál”, „dr. Kovács Tibor” stb., sőt titkos tiszt is. Sajnos több hálózati személynek sem a 6-os kartonja, sem az M-dossziéja nincs az ABTL-ben.

Kényszerítve és megalázva

„Dézsi” – dr. Módy György (1961–77)

Tartótisztjei: Garay András, Bezzeg László, Pál Albert

M-36283 174 oldal

Módy György 1950-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetem Történelmi Intézetében volt tanársegéd. A rendkívüli tekintéllyel bíró Szabó István történész tanítványa volt, és igen szép tudományos pályát jósoltak neki. A második világháború éveiben kibontakozó falujáró mozgalomban is részt vett, a népi írók munkássága és szellemisége formálta gondolkodását. 1950 tavaszán őt, valamint Bodolai Géza, Papp László és Borossy András egyetemi tanársegédeket az Államvédelmi Hatóság letartóztatta, és a megyei, majd a Legfelsőbb Bíróság a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette miatt több évig tartó börtönbüntetésre ítélte. Módy György ítélete 5 év fegyházban eltöltött büntetés, hivatalvesztés és vagyonelkobzás volt.¹

1954. január 27-ig volt börtönben Módy, amikor feltételeken szabadlábra helyezték. Természetesen szó sem lehetett arról, hogy visszakapja állását, folytassa tudományos pályáját. Segédmunkás volt, dolgozott az erdészetnél, majd amikor a politikai légkör enyhülni kezdett, a Déri Múzeumtól régészeti feltárásoknál is kapott fizikai munkát. 1956-ban a forradalmi eseményekben nem vett részt. A Déri Múzeum igazgatója, Balogh István ellen a kádári restauráció során valóságos hajszát indítottak. A kiváló történész-néprajztudóst azzal vádolták, hogy megkezdte a Nemzeti Parasztpárt újjászervezését és a múzeum ennek a szervezkedésnek a központja volt. Később, a nyomozás során egy pisztolyt találtak egy földdel teli csontvázas tárlóban.

Nem derült ki, hogy valaki eldugta a fegyvert, avagy provokációról volt szó. Balogh Istvánt fegyelmivel Nyíregyházára helyezték, Módy György ellen bírósági eljárás is indult. Négy hónap börtönre ítélték, de nem kellett letöltenie. Továbbra is alkalmi munkákat végzett, de 1958-ban az 1950-es peres eljárást felülvizsgálták, az elítélteket rehabilitálták. Budapesten élő vádlott-társai lassan visszakérültek a tudományos pályára. 1961-ben úgy tűnt, hogy értelmiségi munkakörbe kerül. Debrecen várossá válásának 600. évfordulóján ő volt a rendezője a Déri

¹ ABTL 3.1.2. V-135003 Módy György és társainak töredékes peranyaga és 1957-es ügye.

Múzeum új várostörténeti kiállításának. A megye politikai vezetői viszont változatlanul akadályozták, hogy a múzeumban kutató muzeológusi állást kapjon.

A HBMRFK Politikai Nyomozó Osztálya tudta, hogy Módy György rendkívül megbecsült tagja a debreceni értelmiségnek, mind az egyetemen, mind a városban sok barátja, jó ismerőse van, ráadásul akadtak közöttük olyanok, akik 1956-ban kisebb-nagyobb szerepet játszottak a forradalmi eseményekben. Ebben a körben még kevés olyan ügynöke volt az elhárításnak, aki operatív értékű információkat közölt volna a fenti értelmiségi körrel. Ezért 1961-ben úgy döntöttek, hogy Módy Györgyöt beszervezik. Természetesen arra nem számíthattak, hogy hazafias meggyőződésből vagy karriervágyból vállálja az ügynöki munkát. Tisztában voltak vele, hogy csak kompromittálással, zsarolással tudják kényszeríteni a feladatellátás vállalására. 1961. augusztus 28-án a HBMRFK beidézte a rendőrségre, és az addigra összegyűjtött, rá nézve terhelő, kompromittáló adatok alapján megfenyegethették, hogy szembe kell néznie a következményekkel. Ez lehetett újabb börtönbüntetés, internálás, a társadalmi-szellemi életből való teljes kirekesztés.²

Ilyen esetekben, amikor a kihallgatott személy elbizonytalanodik, megtörik, a vádak súlya alatt kínálják fel, hogy vállalja a hálózati munkát. B-dossziéja, amelybe elhelyezték a beszervezésének anyagait, nem maradt meg. De az bizonyos, hogy a kihallgató a szokásos úton kezdte meg a beszervezést. Azt az utasítást adták neki, hogy nevezze meg: kik tartoznak szorosabb ismerősei, barátai köréhez. A kihallgató tisztában volt azzal, hogy kikkel tart Módy György kapcsolatot, és felsorolta azoknak a nevét, akikről információt akart szerezni. A feljegyzés hat gépelt oldal, dr. Borossy András, Bodolai Géza, dr. Papp László, dr. Balogh István, Julow Viktor, Kiss Ferenc, Für Lajos, Soltész Jenő nevét említette meg és jellemezte is őket Módy György. Ez a feljegyzés nem tekinthető jelentésnek, hanem a politikai elhárítás egyik csalóka eszköze volt az ilyen feladatok megkövetelése. Ezzel kezdődik meg Módy György drámája. Legjobb barátairól, (Soltész Jenő, Julow Viktor) általa tisztelt személyekről (Balogh István, Für Lajos, Kiss Ferenc) kellett írnia. Elvárták volna tőle, hogy barátai, ismerősei politikai nézeteiről mondjon véleményt, tárja fel kapcsolatrendszerüket, a társadalomhoz való viszonyukat. Nos, ez a feljegyzés arról tanúskodik, hogy mindaz, amit leírt Módy György, az tárgyyszerű, pontos, sőt a felelősségteljes gondoskodás és vonzódás is tükröződik a sorokban. Politikai nézeteikről nem írt. Használja természetesen az akkori politikai zsargont, így 1956-ot ellenforradalomnak nevezi,

² ABTL 3.1.2. M-36283 „Dézsi”.

s igyekszik bizonyítani, hogy barátai és ismerősei akaratukon kívül sodródtak bele a forradalmi eseményekbe. Julow Viktort, Balogh Istvánt és Soltészt nevezi barátjának, s azt is megindokolja, hogy miért. Baráti hangon, tisztelettel ír professzoráról, Szabó Istvánról, s a feljegyzésben megemlíti többi személyről is.³

A beszerzés ezen a napon még nem történt meg. A következő kihallgatására októberben került sor. A jegyzőkönyv záradéka: „A jelentés vételének napján a beszerzést végrehajtottuk.” A kör bezárult, s most kellett eldöntenie Módy Györgynek, mit tehet ilyenkor, ha nem akar barátai, ismerősei árulójává válni. Arra törekedett, hogy a kapott feladatokat látszólag végrehajtsa, tehát írjon jelentéseket a számára kijelölt személyekről, és eljárjon a találkozókra. Azonban arra nem volt hajlandó, hogy politikai vonatkozású kérdésekről beszéljen a célszeméllyel, hogy annak nézeteiről információt adjon, szinte kivétel nélkül – pl. Soltész Jenő esetében is – hétköznapi problémákról beszélgettek, s az elhangzottakat írta le. Ugyanez vonatkozik Julow Viktorról írt jelentéseire, de sorolhatnám a Kiss Ferenc tanársegédéről, Félegyházi Lászlóról és a többi kijelölt személyről írtakat. Közben 1962-ben visszakerült a tudományos pályára, a Déri Múzeumban lett kutató. Budapesten döntöttek alkalmazásáról, és Debrecenben adtak munkahelyet neki.⁴

Bezzeg László alosztályvezető elég hamar rájött, hogy Módy György jelentéseiben mire számíthat. Az egyik Soltészról szóló anyagára záradékként ráírta „ezzel az ügynökkel valami baj van, mert Soltész ellenséges magatartása közismert, »Dézsi« pedig ennek ellenkezőjét jelenti sorozatosan”.

Ekkor már látható, hogy milyen megoldást választott a túlélésre Módy György. Számos jelentést kellett írnia ismert értelmiségiekről, Julow Viktorról, Félegyházi Lászlóról, képzőművészekről, irodalmárokról. Ezek többnyire ismert tényeket tartalmaztak, a célszemélyeit dicséri, munkájukról elismeréssel írt.

1964-től kezdve megkezdte a kapcsolat lazítását. Ezt tükrözi a tartótisztje több feljegyzése.

1964. augusztus 4.: „Az ügynökkel július hónapban találkozni nem tudtam, mert a beütemezett találkozón egyetlen alkalommal sem jelent meg.”

1965. november 23.: „Az ügynök megjelent a »találkozón«, de feladatát nem tudta végrehajtani.”

³ Uo. A feljegyzésen még Módy György neve van feltüntetve, amit később áthúztak és fölébe írták a „Dézsi” fedőnevet. Az irat keletkezésekor tehát még nem történt meg a beszerzés, csak megkezdődött a megtörése.

⁴ A megyei pártbizottság meg akarta akadályozni, hogy a Déri Múzeumban képzettségéhez és tehetségéhez méltó munkát kapjon. Végül a szakma állt mellé, múzeumi státust kapott és munkára a Déri Múzeumhoz vezényelték.

1966. december 6.: „»Dézsi István« fedőnevű ügynök augusztus 4-től október 3-ig jóváhagyott javaslat alapján pihentetve volt. Az ügynök azóta sem a megbeszélt találkozóra, sem annak biztosítójára nem jött el. Azóta több alkalommal tettem kísérletet a kapcsolat felvételére, de különböző okok, vidéki utazás, más megyében tartózkodik, beteg – válaszokkal a megbeszélt találkozóra, de annak biztosítójára sem jött el. Több alkalommal tettem kísérletet a kapcsolat felvételére, de különböző – vidéki utazás, más megyékben tartózkodik, jelenleg beteg, stb. válaszokat kaptam a telefonon történő érdeklődésem során.”

1967. április 10.: „»Dézsi István« a beütemezett találkozón nem jelent meg.”

1966-ban Bezzeg László a következőket jegyezte fel a „Dézsi”-vel való találkozásról:

„A mai nap folyamán sikerült vele kapcsolatot teremtenem, és meg is jelent a megfelelő időre... Ekkor kijelentette, hogy nagy elfoglaltsága miatt sokat utazik vidékre és nincs társadalmi élete. Szinte megszakadt a kapcsolata az irodalmárokkal és lényegében véve nem volt mit jelentenie. Ezért nem keresett. Közöltem vele, hogy mindez csak a felelősség alól való kibúvás, mégpedig neki nagyon meg kellene fontolnia, hogy hogy dolgozik. A kitételből világosan értette felvetésem, majd kijelentette, hogy továbbra is akarja az együttműködést, és segíteni az állambiztonsági szervek munkáját.” Újabb feladatot kapott, Bíró Lajos, Velényi Rudolf, Bényi Árpád festőkkel való szorosabb kapcsolat kialakítását és azok politikai állásfoglalásának, kapcsolatainak felderítését.⁵

A fenti idézetek és az ezekben az években keletkezett jelentései azt bizonyítják, hogy Módy György lényegében ügynöki munkát nem végzett. Megpróbálta elérni, hogy megszakítsák a kapcsolatot vele, mert az elvárt operatív információkat nem kapják meg tőle.

Közben két, öt jól ismerő hálózati személytől kértek jelentést róla. „Bihari” kevés információt adott, de az egyértelműen pozitív volt. Módy tudományos munkájára, tevékenységére és emberi tartására vonatkozóan. A „Pedagógus” fedőnevű informátor jellemzése viszont pontos és tanulságos:

„Debrecenben végezte az egyetemet, tanársegéd volt a Történelmi Intézetben. 1950 táján letartóztatták, előttem ismeretlen ok miatt. Több éven át volt letartóztatva... Kiváló eredménnyel végezte el az egyetemet. Négy-öt éve van a Déri Múzeumban, érdeklődési köre: régészet. Jó munkatárs, sokat dolgozik, ásatásokat végez. Sokoldalú képessége van, kiállításokat rendez, ügyes, gyakorlati érzékű. Mostani beosztásánál többre is képes lett volna, ha életében törés nem lett

⁵ Uo. 1966-ban „Dézsi” már szabotálja a munkát, nem jár találkozókra. Ingerülten válaszol a kérdésekre, de az újabb fenyegetés után nem lát lehetőséget a kenyértörésre.

volna. Módyék elleni eljárás az akkori egyetemistákat nagyon meglepte, mert ők falujárók voltak. Az akkori letartóztatása nagyon megviselte, búskomor, zárkózott lett. Az utóbbi években, miután álláshoz jutott, egyénisége felengedett, gondolkodása közösségi, haladó rendszerünket igényli. Szakmai munkájáért úgy tudom, többször kapott dicséretet.”

Ezek az elismerő sorok a tartótisztet azonban nem hatották meg. Úgy vélte, az adatok ismereteiket kiegészítik, és „Dézsi” ellenőrzésére felhasználhatók.⁶

1968-ban fokozódik a feszültség a politikai elhárítás és a hálózati személy között.

1968. február 26.: „Jelentem, hogy »Dézsi« ügynök a februárra betervezett találkozókra nem jelent meg. Így felhívtam a munkahelyén és virágnyelven nyelvórákról beszélve elmondta, hogy rendkívül elfoglalt... Hivatalában ő helyettesíti az igazgatót.

Átvétele után az ügynök pár alkalommal eljött a találkozókra, azonban az utóbbi időben többször távolmaradt. Megállapításom szerint a nevezett szándékosan lazítani akarja a kapcsolatunkat, s a találkozókat rendszertelenné, alkalmankéntivá kívánja tenni. Bár a találkozón ígéretet tesz a rendszeres munkára, a gyakorlatban azonban megfélekedezik feladatai végrehajtásáról, kapcsolatunkról. Hogy ne szakadjon le, kénytelen vagyok távbeszélőn felhívni.”

1968. március 15.: „Jelentem, hogy »Dézsi« fn. ügynök a mai napon beütemezett találkozón nem jelent meg. Munkatársai közölték, hogy a felesége a napokban szült, és »Dézsi« családját felesége szüleihez Szegedre vitte...Az ügynökkel megállapodtunk abban, hogy elutazás előtt feltétlenül találkozunk, azonban ennek ellenére szó nélkül utazott el.”

1968. április 18.: „Jelentem, hogy f. hó 11-én 12.10 h-ra találkozó volt beütemezve »Dézsi« fedőnevű ügynökkel. Az ügynök a találkozón nem jelent meg. Megállapodtam vele, hogy a mai napon a fenti időben találkozunk a »Fogadó« fn. K-lakásban. Az ügynök azonban ismételen nem jelent meg.

Az ügynök hanyag hozzáállása miatt rendkívül sok időt von el az operatív tiszttől, bár az minden esetben ígéretet tesz, hogy törekedni fog a munka jobb végzésére, valójában nem állt be nála javulás. A fenti körülmény miatt tervszerű, ügynöki operatív munkát végezni vele nem lehetséges. Tervezem, hogy kompromittálásának, illetve kizsárolásának lehetőségeit megvizsgálom.”⁷

⁶ Uo. Gyakori volt, hogy az egyik hálózati személyt egy másikkal ellenőriztettek. „Csáti”, „Pedagógus” – dr. Nagy János középiskolai tanár – elismerő szavakkal méltatja Módy György munkásságát, szinte empátiával ír sorsának alakulásáról.

⁷ Uo. „Dézsi”, mivel ügynöki munkát nem végez, találkozókra nem jár, tartótisztje büntetni akarta, „kompromittálni”, lehetetlenné tenni. Végül erre nem került sor.

Tehát a tartótiszt már látja, hogy „Dézsi”-vel operatív munkát végeztetni nem lehet. Az osztályvezető a fenti jelentésre írt megjegyzése: „További kapcsolatra nem kell törekedni.” Persze törekedtek.

1969. február 19-én a következőket írja tartótisztje: „Jelentem, hogy a mai napon 08 h-ra biztosító találkozó volt megbeszélve »Dézsi« informátorral. Az informátor a találkozóról ismételen távolmaradt.”

Az elhárítás azonban nem szakította meg vele a kapcsolatot, nem zárta ki a hálózathoz, hanem továbbra is feladatokat adott számára.

1974. október 16.: „Jelentem, hogy 15-én felvettem a kapcsolatot »Dézsi István« tmb-vel, aki az elmúlt két hónapban nem jelentett, sem a beütemezett, sem a biztosító találkozókon nem jelent meg.

Tudomására hoztam, hogy Vezető Elvtárs beszélni kíván vele, jelöljön meg egy időpontot, amikor szabadba tudja tenni magát. Kijelentette, hiába idézzük be, mert akkor sem tud mást mondani. A rendszeres tervszerű együttműködésnek nem tud eleget tenni. Újabb találkozó időpontját sem tudta megjelölni.

Évek óta visszatérő jelenség a tmb-nél: a célszemélyeket nem keresi, nem keresi a kapcsolatot, azokról véletlen folytán tud meg esetenként értéktelen adatokat. Az ellenséges személyeket igyekszik pozitív színben feltüntetni előttünk. A fentiek alapján javaslatot teszek »Dézsi István« fedőnevű tmb-nek a hálózathoz való kizárására, mivel egyáltalán nem segíti munkánkat.”⁸

„Dézsi István”-t, vagyis Módy Györgyöt 1974 végén kizárták a hálózathoz. A tartótiszt és az osztályvezető úgy ítélte meg, hogy használhatatlan ügynök, találkozókra nem jár, jelentést nem ad. Ezt tíz évvel azelőtt is megtehették volna!

Módy György emberi drámája ezzel véget ért. A börtönévek után 14 évi megáláztatás jutott osztályrészéül. Titokkal a szívében kellett élnie, s talán félnie is a dekonspirációtól, a mindenre elszánt elhárítótisztektől. Közben rengeteget dolgozott, ásatásokat vezetett, régészeti kutató-feltáró munkája rendkívül értékes volt szűkebb pátriája számára. Könyvei, tanulmányai jelentős tudós teljesítményeinek tekinthetők. Teljes, nagy ívű tudományos pálya az övé, amelyet a hatalom gyötrő szorításában kellett bejárnia.

Módy Györgyöt a titkosszolgálat beszervezte hálózatába, de nem volt valójában a szolgálat ügynöke. Ezt bizonyítják jelentései. Terhelő jelentést másokról egyet sem írt, célszemélyeit védte, ahogyan a körülményei szorításában ezt megtehetette. Köztisztletben álló személyisége volt Debrecen kulturális és tudomá-

⁸ Uo. A „Dézsi” „munkájáról” szóló záró belügyi minősítés is egyértelművé teszi, hogy nem tudták ügynökként felhasználni.

nyos életének. Az évek súlyát egyre nehezebben viselte, állandó magas vérnyomással küszködött, de emberi tisztaságát mindvégig megőrizte. Tanítványai szerették és tisztelték, érdekes módon kétféleképpen tartották számon az emberek: „Tanárúrnak”, illetve „Módygyurkának” nevezték.

„Csáthy”, „Csáti” – „Pedagógus” – Dr. Nagy János 1966–74.

Tartótisztjei: Harangi István (beszervező), Pál Albert

M-36323 – 165. oldal

Dr. Nagy János magyar–latin szakos diplomát szerzett a Tisza István Tudományegyetemen. Egyéniségét egyetemi hallgatóként a népi írók szellemisége, munkássága, mozgalma formálta, alakította. A második világháború befejezése után a Debreceni Református Gimnázium és Kollégium tanára volt. A fiatal pedagógus magyarórái élményszámba mentek. Magával tudta ragadni tanítványait, érzelmeinek áradó gazdagságával és a magyar irodalom interpretálásának sajátos, egyedi módszereivel. Nagyon szépen mondott verset, szervezett szavalókórust is, és az 1940-es évek végén, az 50-es évek elején a Református Kollégium Oratóriumában tartott irodalmi estjeik Debrecen kulturális és irodalmi életének jelentős eseményei voltak. Tanítványai rajongtak érte. Tanított óraadóként a Dóczy Leánygimnáziumban is. Az 1951–52-es tanévtől a Fazekas-gimnáziumban folytatódtott pályafutása, majd pedig a KLTE Kossuth-gimnáziumának vezetőtanáraként dolgozott. Pályakezdő pedagógusok egész sorát indította el szakmai vonatkozásban a tanári pályán. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen is voltak órái, a magyartanítás módszertanával foglalkozott. Közéleti tevékenysége a város kulturális életében jelentős volt.

1945 után, amíg többpártrendszer volt Magyarországon, nem csatlakozott egyikhez sem, és a későbbiekben is távol tartotta magát a politikától. Az ő igazi világa az iskolák falai között volt, közegét pedig azok a diákközösségek jelentették, amelyeknek órákat tartott vagy osztályfőnöke volt.

1956 októberében rá is hatottak a forradalmi események, tekintélye predestinálta arra, hogy a pedagógusok forradalmi bizottmányának elnöke legyen. Jelenősebb szerepe azonban nem volt. Amikor a Debreceni Forradalmi Bizottmány küldöttséget indított Nagy Imre miniszterelnökhöz, hogy tájékoztassák a debreceni eseményekről, meghatározzák, milyen kapcsolatot alakítsanak ki a forradalmi bizottmány és a kormány között, ő is tagja volt a delegációnak. Eljárást nem indítottak ellene, csupán kihallgatták. A forradalom bukása után változatlanul a

tanári munka állt életének középpontjában. Mint tekintélyes, köztisztelő ember álló ember a politikától távol tartotta magát, lojális volt a Kádár-rendszerhez.⁹

1964-ben a nevére kiállított 6-os karton szerint „kompromittáló” adatok alapján szervezte be Harangi István operatív tiszt. B-dossziéja nem maradt fenn, így nincs nyoma annak, hogy milyen eszközökkel, módon történt a beszervezése. Milyen kompromittáló adatokat tártak elé, mivel zsarolhatták, amikor 1964-ben beidéztek a rendőrségre? Erős lehetett a zsarolási potenciál, minden bizonnyal egzisztenciálisan tették volna lehetetlenné, vagy valamiféle rendőri vagy jogi szankcióval fenyegették meg. Az elhárítás számára a személye azért volt fontos, mert széles körű ismerettséggel rendelkezett értelmiségi körökben. Több olyan tanárral, irodalmárral volt baráti kapcsolatban, akiket a III/III-as osztály potenciális ellenségként tartott számon. Mindenesetre nem látott más utat, mint hogy vállalja az együttműködést. Beszervezésének írásos anyaga nem maradt meg. A dossziéjában megtalált jelentések, iratok azt bizonyítják, hogy az első pillanattól kezdve tiltakozott foglalkoztatása ellen. Szabotálta a kapott feladatok teljesítését. A tartótisztje rendszerint arra utasította őt, hogy kollégáiról, részben barátairól olyan jelentéseket készítsen, amelyekből meg lehet ismerni politikai nézeteiket, rejtett tevékenységüket, amelyek igazolják rendszerellenességüket. Ő ezt a feladatot azzal hárította el, hogy nem hajlandó olyan információkat adni, amelyek ártanának a számára kijelölt célszemélyeknek. Azt a megoldást választotta, hogy a jelentések helyett jellemzéseket írt a számára kijelölt személyekről. Mégpedig olyan „dolgozatokat”, amelyekben csak dicsérő mondatokat olvashatunk. Tanártársai személyiségét, munkáját szinte superlatívuszokkal minősítette. Jelentést kellett írnia többek között az alábbiakról: Barla Gyula, Bartos Sándor, Boros Zoltán, Ember Ernő, Görömbei András, Julow Viktor, Kiss Tamás, Kovács Kálmán, Módy György, Niklai Ádám, Pákozdy Ferenc, Pálffy István, Simon Zoltán, Szvetits Zoltán, Tóth Endre, Varga Gyula stb.

Idézzünk néhány jelentéséből.

Barla Gyula: „a KLTE Gyakorló Gimnázium nevelőtanára. Kiváló oktató-nevelő munkájáért »Kiváló tanári« Kormánykitüntetésben részesült. Sokoldalú népművelési munkát végzett... Emberi, nevelői jellemzőjéért kartársai, tanítványai szeretik. Nemcsak tanít kiváló eredménnyel, hanem nevel is erkölcsi ideáljainkkal, közösségi magatartásra, internacionalizmusra. [...] Erkölcsi vonatkozásban ő és felesége feddhetetlen, politikailag megbízható.”

⁹ Filep Tibor: *Debrecen 1956 – Forradalom, nemzeti ellenállás, megtorlás*. Csokonai Kiadó, Debrecen, 2000.

Kiss Tamás: „Kiss Tamás a debreceni írócsoport titkára, legrangosabb élő debreceni költő. Néhány évvel ezelőtt jelent meg utolsó kötete, most újabb kötetben dolgozik. Emberségének, költészetének legfontosabb jellemzői a mély humanum, emberség. Ez tükröződik verseiben, a fiatal írókkal való foglalkozása, nevelői magatartása... Sokoldalú társadalmi munkát végez, a megyében nagyon sok irodalmi előadást tart, számos író-olvasótalálkozón részt vesz... Mint nevelő sok társadalmi munkát végez, politikai meggyőződése nevelő hatású, az ifjúságra, a hallgatóságra is.”¹⁰

Dr. Módy György: „Debrecenben végezte az egyetemet, egy tanársegéd volt a Történelmi Intézetben. 1950 táján letartóztatták, előttem ismeretlen ok miatt. Több éven át volt letartóztatva... Négy-öt éve van a Déri Múzeumban, érdeklődési köre a régészet, jó munkatárs, sokat dolgozik, ásatásokat végez. Sokoldalú képessége van, kiállításokat rendez, ügyes, gyakorlati érzékű. Mostani beosztásánál többre is képes lett volna, ha életében törés nem lett volna. A Módyék elleni eljárás az akkori egyetemistákat nagyon meglepte, mert ők falujárók voltak. Az akkori letartóztatása nagyon megviselte, búskomor, zárkózott lett. Az utóbbi években, miután álláshoz jutott, egyénisége felengedett, gondolkodása közösségi, haladó, rendszerünket igénylő...”¹¹

Ez a néhány idézet jellemző valamennyi jelentésére is. Mint jeleztük, tulajdonképpen jellemzéseket írt, s nem adott operatív értékű információkat, egyetlen olyan mondatával sem találkoztam, amellyel árthatott volna annak, akiről a beszámolót írta.

Többször előfordult, hogy a kijelölt feladatot nem végezte el. Így például, amikor dr. Pákozdy Ferenc költő meghalt, arra utasította őt tartótisztje, hogy vegyen részt a temetésen, beszélgessen el Tóth Endrével, Niklai Ádámmal és Julow Viktorral politikai kérdésekről, a korábban megadott szempontok szerint. A búcsúztatókban esetlegesen elhangzó kijelentéseket rögzítse. A beszámoló írására Nagy János nem volt hajlandó, inkább nem ment el a temetésre, mintsem ezt az anti-humánus feladatot elvégezzé.

Mint említettem, Nagy János aktív tényezője volt Debrecen kulturális és irodalmi életének. 1974 őszén azt a feladatot kapta, hogy vegyen részt az irodalmi napok rendezvényein, különösen figyeljen az esti baráti kötetlen beszélgetéseken. Nagy János az előadások és az azt követő viták egy részén vett csak részt. Annyit írt, hogy nem tapasztalt ellenséges, nacionalista megnyilatkozásokat. Az *Alföld*

¹⁰ ABTL 3.1.2. M-34323 „Csáti”, „Pedagógus”.

¹¹ Uo. Módy Györgyöt „Csáti”, „Pedagógus” meleg szavakkal méltatta. Lám, így is lehetett...

szerkesztőségében rendezett fogadást az azt jelentette, hogy csendes, baráti beszélgetések folytak a résztvevők között, ő pedig fáradt volt és hamar eltávozott. Zsoltáréneklésekről nincs tudomása. Nyilvánvaló, hogy a kapott feladat végrehajtását nem akarta és nem hajtotta végre. Több alkalommal kellett volna hasonló rendezvényekről jelenteni, ezeket is negligálta, illetve olyan adatokat közölt, amelyek közismertek voltak.

(A Debreceni Irodalmi Napok a hetvenes években már gyakran politikai fórumokká formálódtak. Az írók és költők előadásaikban és hozzászólásaikban nyíltan fogalmaztak a meglévő politikai és társadalmi problémákról. A rendezvények egyébként többnyire zártkörűek voltak. A III/III-as osztálynak ezért volt fontos, hogy titkosszolgálati eszközökkel szerezzen információt a tanácskozásról. Ezt a feladatot „Tóthfalusi” hálózati személy, az elhárítás szempontjából eredményesen megoldotta.)

Nagy János esetében érdekes módon több fedőnevet is használtak – „Csáthy”, „Csáti”, „Pedagógus”. Hogy erre miért volt szükség, nem tudunk magyarázatot találni, dekonspiráció nem történt, az viszont tény, hogy a kapcsolat nem volt folyamatos. Nagy János tudományos munkájára, elfoglaltságaira gyakran hivatkozott, kérte pihentetését, a feladatok alól való felmentését és a kapcsolat megszakítását. Több alkalommal töltött hónapokat vagy éveket külföldi egyetemeken, többek között Kijevben is – ekkor nem foglalkoztatták, de amint hazatért, rögtön találkozóra hívták. A hatvanas évek végétől kezdve már egyre többször vetette fel, hogy ezt a munkát nem akarja, nem tudja végezni. Kérését mindig nyersen elutasították. Mindez azt sejteti, hogy erős volt az elhárítás zsarolási potenciálja.

A tartótisztje beszámolt feletteseinek, hogy a „Csáti”, „Pedagógus” hálózati személy munkáját nem végzi el, nem akar a találkozókra eljárni, jelentéseket írni.

1968. szeptember 4.: „Jelentem, hogy a mai napon beszélgetést folytattam »Pedagógus« nevű informátorral, aki közölte velem, hogy semmiképpen sem hajlandó a közeljövőben találkozókra eljárni. Megjegyezni kívánom, hogy az informátor az utóbbi találkozókon már fordult hozzánk olyan kéréssel, hogy egy ideig pihentessük a vele való kapcsolatot. Tekintve azonban, hogy eddig is csak állandó biztatásunk mellett minimális munkát végzett, nem tartottam kérését indokoltnak. Javaslat: az informátorral felveszem a kapcsolatot, a felvetett problémákról vele részletesen elbeszélék.”

1969. május 23.: „Jelentem, hogy a mai napon találkoztam »Pedagógus« fdn. informátorral (a városban), aki kérte, hogy a tervezett találkozót halasszuk el. Kérelmét azzal indokolta, hogy az iskolában annyira elfoglalt, hogy érettségi

előtt szabad idővel nem rendelkezik, mivel hivatali elfoglaltsága mellett társadalmi megbízatása is van.”

1971. július 31.: „Az informátor az elmúlt évben – tanévben (1969–70. a szerző) pihentetve volt, mert mint lektor külföldi egyetemen tanított. Most jelentette, hogy az illetékes szervek még egy évre felkérték, hogy vállalja a lektori megbízatást. Ennek eleget tesz, s így 1971. szeptember 5.-től 1972. július 1-ig a Szubban tartózkodik. Pihentetésére javaslatot teszek. Tekintve, hogy a KLTE-n a nyári egyetemen, mint csoportvezető tanár tanít, így ezzel kapcsolatos feladatot adtam számára. A külföldre történő kiutazás előtt még találkozót tartok az informátorral.”

A fenti idézetek jelzik, hogy miként próbálkozott szabadulni a hálózattól Nagy János. Zsarolták, nem szakították meg vele a kapcsolatot. Emberileg is megalázták, amikor arra kényszerítették, hogy T-lakásokra járjon, osonjon be a bérelt, titkos találkozóhelyre, ahol aztán nehéz percek, órákat kellett átélnie. A jelentéseiből és az azokra írt tartótiszti megjegyzésekből látszik, milyen küzdelmet kellett vívnia a tartótisztjével önbecsülésének megőrzéséért – éveken keresztül. Harcát megharcolta, semmi körülmények között sem tekinthető ügynöknek. A rendszer ártatlan áldozata volt, akinek mintegy évtizeden át megkeserítették az életét. Titkát magában kellett hordoznia, s ez nyomasztó érzés lehetett számára éveken át.

1974. október 31.: „Jelentem, a mai napon 13 h-tól találkozót tartottam »Csáthy« fdn. tmb-vel. A beszámoltatáson elmondotta, hogy legutóbbi feladatát nem hajtotta végre. Ennek az az oka, hogy tudományos dolgozatát legkésőbb, ez év végére el kell készítenie, így minden szabad idejét e munkára fordítja. Irodalmárokkal és kulturális területen dolgozó személyekkel az utóbbi két hónapban egyáltalán nem beszélt elmondása szerint... Kérdésként felvetette, ő ugyanis már régóta kapcsolatban áll szervünkkel, nem volna-e lehetséges, hogy a vele való kapcsolatot vele megszakítsuk, hogy ezzel tehermentesítsük. Tudára adtam, hogy munkájára a jövőben is számítunk... November 7-tel kapcsolatban bármilyen ellenséges tevékenységre utaló adat jutna tudomására, azt soron kívül jelentse.”

Végül 1974 októberében már a tartótisztje is úgy látta, hogy nem érdemes őt foglalkoztatni, s javasolta a hálózattól történő kizárását. Korábban még ellenezte a foglalkoztatás megszakítását, annak ellenére, hogy felettese már javasolta. 1975-ben többszöri kérésére végre megszakították a kapcsolatot.¹²

¹² A kizárás indokai persze évek óta fennálltak, hiszen „Csáthy” – „Pedagógus” nem írt a titkosszolgálat által használható jelentéseket, mégis gyötörték, pokollá téve életét.

„Csáthy”, „Pedagógus” – Nagy János – mintegy tíz évig volt hivatalosan Debrecenben a politikai elhárítás hálózati személye. Ez alatt az idő alatt 51 jelentést készített. Maradtak fenn kézírásos jelentései, akadnak olyanok, amelyeket a tartótiszt öntött végső formába, és gépírással anyagok is. A dokumentumok között megtalálható egy válogatás „Csáthy”, „Pedagógus” jelentéseiből. Ezek is a kor dokumentumai. Annak a kornak, amely nem válogatott eszközökben, s emberi életeket, tudományos pályákat tört kerékbe. Nagy János tanár úr azok közé az ügynökök tartott személyek közé tartozik, akik kínlódba, keservesen, de megtalálták a módját annak, hogy ne váljanak barátaik, kollégáik, önmaguk eláruló-jává.

„Hargitai Ferenc” – Sebestyén Árpád

Tartótisztje: Garay András

M-9354, B-91757

A terhelő vagy kompromittáló adatok alapján történő beszerzés harc, amely a kihallgatást végrehajtó és a jelölt között folyik. Az első lépés a jelölt teljes „lelki megtörése”.

A Hajdú-Bihar megyei politikai elhárításnak 1958 első hónapjaiban a Kossuth Lajos Tudományegyetemen még csak egy ügynöke volt. Szükségesnek tartották, hogy újabb hálózati személyeket szervezzenek be, hogy megfelelő módon tájékozódhassanak az egyetem életéről. Egy emberrel nem tudták ellenőrizni az intézményben dolgozó osztályidegeneket, és azokat az „ellenforradalomban” részt vevőket – akik ellen nem indult bírósági eljárás. Úgy ítélték meg, hogy az egyetemen a konszolidáció nagyon lassan halad, s vannak olyan ellenséges személyek – pl. a nyelvészeti intézetben –, mint Dombrovsky József, aki híryanagot gyűjtött a forradalom napjaiban a Csokonai Rádió részére, vagy Kálmán Béla és Papp István professzorok, akik politikailag nem megbízhatóak. Ők jobboldaliak, jelenleg is kapcsolatot tartanak olyan személyekkel, mint Kiss Ferenc, Julow Viktor és Koczogh Ákos, akik az ellenforradalom alatt ellenséges tevékenységet fejtettek ki.

„Az egyetemen sokan vannak olyanok, akik a párt és a kormány politikájával nem értenek egyet, akiket ellenséges erők, vagy külső ellenség bevonhat ellenséges tevékenység gyakorlásába. A fenti okok indokoltá teszik, hogy az egyetem tanári karába beépüljünk, és beszervezést hajtsunk végre fokozottabb operatív ellenőrzés, valamint a fenti személyek ellenőrzésének megvalósítása céljából. Az előzetes ellenőrzés alapján beszerzésre alkalmasnak találom kompromittáló

anyagok alapján Sebestyén Árpád 1989. december hó 8. Gacsály, anyja Szűcs Mária, szegényparaszt származású, nőtlen, pk., foglalkozása egyetemi tanár, munkahelye Kossuth Lajos Egyetem Nyelvészeti Intézet, tartalékos honvéd alhadnagy magyar állampolgár, magyar nemzetiségű Debrecen, Iskola u. 1. sz. alatti lakost” – írja szervezési javaslatában Garay András rendőrtiszt.¹³

Sebestyén Árpád Debrecenben érettségizett a református gimnáziumban, a KLTE-n középiskolai tanári oklevelet szerzett, 1955-ben már mint a nyelvészeti intézet tanársegéde aspirantúrára jelentkezett, melyet 1958. szeptember 1-jéig kell befejeznie.

Garay András javaslatában ismerteti a jelölt „bűnlajstromát”:

„Az 1956 – októberi ellenforradalom ideje alatt részt vett a Csokonai Rádió-nál s ott aktív ellenforradalmi propaganda tevékenységet fejtett ki. Az ellenforradalom időszaka alatt két cikket írt, egyet az 1956 előtti választásokról, amelyben igyekszik bizonygatni azt, hogy abban az időszakban a választások nem megfelelően, nem törvényesen zárultak le. Másik cikkében arról ír, hogy a személyzeti osztályokon meglévő káderanyagokat meg kell őrizni, hogy később, mint a múlt rendszer bűneinek dokumentumait tudják majd széles körben propagálni. Cikkeiben követelte, hogy Magyarországon tartsanak törvényes népválasztást, ENSZ bizottság jelenlétében stb. Ellenforradalmi tevékenysége miatt a politikai nyomozó osztály őrizetében volt, gyanúsítottként ki lett hallgatva, azonban a bíróság ügyét elejtette arra való hivatkozással, hogy kevés anyag van személyére vonatkozóan.”¹⁴

(Amikor a Debreceni Forradalmi Bizottmány úgy döntött, hogy az orvostudományi egyetem területén működő amatőr kis hatósugarú rádióadó kapacitását meg kell növelni és tájékoztató jellegű hírforrást kell kialakítani, a rádió vezetésével Kiss Ferenc egyetemi aspiráns, tanársegédet bízták meg. Ő pedig fiatal tanársegédekért kért fel a műsor szerkesztésére s rövid terjedelmű cikkek megírására, amelyeket a rádióban beolvastak. Kiss Ferencet a megtorlás során egyévi börtönbüntetésre ítélték, a többiek ellen bírósági eljárás nem indult. Korábban Durkó Mátyás tanársegédet akarták beszervezni, de ő határozottan nemet mondott. Ezután esett a választás Sebestyén Árpádra.)

¹³ ABTL 3.1.1. B-91757. 1956 után a politikai rendőrség megpróbálta ügynökhálózatát tervszerűen kiépíteni, a forradalom debreceni eseményeiben meghatározó szerepet játszó KLTE-n. Elsősorban a BTK tanári karát szerették volna ellenőrzés alatt tartani. Tisztában voltak vele, hogy erre csak terhelő adatok, kompromittálás, zsarolás alapján lesz lehetőségük. Az első kiszemelt, Durkó Mátyás tanársegéd megtagadta az együttműködést.

¹⁴ A Csokonai Rádió, illetve Kiss Ferenc egyetemi aspiráns ellen indított nyomozás kapcsán letartóztatták a KLTE Magyar Nyelvészeti Intézetének fiatal oktatóit, így Sebestyén Árpádot is. Bírósági eljárást nem indítottak ellene.

Az ügyészégi vizsgálat lezárta után próbálkoztak beszélgetni a szervezésre kijelölt tanársegéddel. Ő ekkor elzárkózott a megbízatás vállalásától. 1958 elején azonban testvérét, aki Gacsály községben boltvezető volt, gazdasági bűncselekménnyel gyanúsították. Kiderült, hogy pár méter szövetet – ami a boltból származott – átadott testvérenek. Ezek után Sebestyén Árpádot 56-ban játszott szerepe mellett már orgazdasággal is meggyanúsították. Úgy látták, hogy a két „bűncselekmény” alkalmas arra, hogy retorzióval fenyegethessék meg, rákényszeríthetik az ügynöki munka vállalására.

1958. március 20-án a szervezést végző tiszt elkészítette javaslatát. A korábbi kihallgatások alapján négy pontba foglalta a szervezés alapját képező adatokat, a kényszerítésre felhasználható cselekményeket, módszereket.

„1./ Tekintettel osztályhelyzetére és származására, mégis ellenforradalmi tevékenységet követett el, tette mindezt annak ellenére, hogy a népi hatalom hosszú éveken keresztül ingyenesen taníttatta, magas ösztöndíjat kapott.

2./ Az ellenforradalmi cselekményei után most egy újabb, államellenes gazdasági problémába bonyolódott bele, amely igazolja osztályától való eltávolodását. Mindezek együttevén ezek súlyos következménnyel és kihatással lehetnek a jelenlegi munkájára és jövőjére vonatkozóan.

3./ Cselekményei dokumentálva vannak, s beismerő vallomása alapján nem szükséges újabb jegyzőkönyv felvétele. Ezt követően kell megbeszélni, hogy a hibáit hogyan tudja kijavítani, erre lehetőséget teremtenek, nem akarják egész életére tönkre tenni.

4./ Végül, a jelenlegi politikai helyzetet magyarázzák meg neki, hogy ő, aki szegény paraszti családból származik, állampolgári kötelezettségei vannak a demokrácia államával szemben, be kell bizonyítania, hogy bűncselekményeit nem ellenséges érzületből kifolyólag tette, hanem megtévedt, és ezt a hibáját akarja javítani és bebizonyítani a társadalomhoz való hűségét.”

1958. május 6-án újabb rendőrségi kihallgatásra került sor, s Garay András jelentette: „a szervezési javaslatban meghatározott szempontok szerint 1958. május 6-án reggel 8 órától déli 12 óráig végrehajtottam Sebestyén Árpád debreceni lakos szervezését”.

A jelentés szerint a beszélgetés baráti hangnemben indult, Sebestyén Árpád elmondta, hogy Gacsály községben járt és megtudta, hogy testvére ügye rendeződött, nem igazolódott be, hogy a társadalmi tulajdon sérelmére bűncselekményt követett el. Reményét fejezte ki, hogy ezzel a beszélgetéssel ügye lezárult.

A szervező tiszt azonban azt állította, hogy a belügyi szervek ügyével továbbra is aktívan foglalkoznak, és végső döntés még nem született. A válasz: ő

ellenforradalmi tevékenységet nem követett el, az ügyészség ellene nem emelt vádat.

A kihallgatás – szervezési kísérlet – azzal folytatódott: „mi foglalkozunk ügyével, és adminisztratív intézkedéseket hozunk abban az esetben, ha erre szükség van. Így megemlítettem neki a ref. alá való helyezést, az internálást, az egyetemről való eltávolítást, valamint azt, ha szükség van, abban az esetben, mint árufelhalmozót kipellengérezzük és az állami áruház kirakatában egy kiállítást rendezünk az általa rejtegetett anyagokból és még arra is képesek leszünk, hogy a helyi újságban ezzel kapcsolatban egy cikket írunk.”

Ezzel a fenyegetéssel védekezésre kényszeríthette a kihallgató Sebestyén Árpádot. Még reménykedett, érvelt igaza mellett, bizonyította, hogy korábban DISZ vezetőségi tagként tevékenykedett, sok társadalmi munkát végez, és az ellenforradalom ideje alatt elkövetett tevékenységét megbánta. Hangsúlyozta, hogy ő hű a demokráciához.

Ezután egy furcsa intermezzo következett: belépett a szobába Faragó Mihály őrnagy, Garay András felettese. Miután ismerte az eddig keletkezett nyomozás anyagait, kifejtette, hogy csodálkozik, hogy ezek után a jelölt ilyen álláspontot foglal el. Igyekezett megvilágítani, hogy ellenforradalmi és gazdasági bűncselekménye összekapcsolható, és mind a kettőért, ha bírósági vonalon nem is, de rendőrségi vonalon eljárhatnak vele szemben. Faragó azzal is érvelt, hogy az ellenforradalmi személyiségek tevékenysége „mély igazolásra szorul és gazdasági vonalon igyekeznek károkat okozni a népi demokratikus társadalmi rendnek”. Majd közölte, hogy itt ilyen tipikus helyzetről van szó, s megmondta, hogy ezért a cselekményért szigorúan felelősségre lesz vonva Sebestyén Árpád.¹⁵

A jelölt ekkor bátran kijelentette, hogy kevés a jogi alap arra, hogy ellene a rendőrség adminisztratív intézkedéseket fogantossáson. Faragó válasza: lehetséges, ha a helyzet úgy kívánja, árufelhalmozás címen indítanak ellene további nyomozást, majd az állami áruházban egy dekoratív kirakatot rendeznek, amelynek hatása nem lehet kétséges személyére nézve. Végezetül Faragó megemlítette, hogy tudomásuk van arról, hogy az egyetemen ellenforradalmi személyek továbbra is fejtenek ki ellenforradalmi tevékenységet: a nemzeti kommunizmus, nacionalizmus és a sovinizmus terjesztésére utalt. Gondolkozzon el és vitassák meg ezt a kérdést kihallgatójával.

A felvett jegyzőkönyv alábbi részlete azt bizonyítja, hogy ezek után már nem volt lehetőség további tagadásra, tiltakozásra. Mert ha ezt megteszi, nem lehetett

¹⁵ Uo. A módszer a szokásos volt, a vádak, fenyegetések követték egymást a kihallgatáson, még az osztályvezető Faragó Mihály őrnagy, Garay felettese is bekapcsolódott a munkába.

kétséges számára, hogy az egyetemről eltávolítják s emberileg megalázzák. A jegyzőkönyv alábbi részlete fontos motívuma Sebestyén Árpád drámájának.

„A jelölt kifejtette, hogy ezek után tisztában van azzal, hogy ellene lehet intézkedéseket fogantossítani és belátja hibáját, hajlandó bebizonyítani, hogy valóban megtévedt, ezek után becsületes tagja kíván lenni a társadalomnak. Érdeklődtem tőle, hogy az egyetemen milyen tapasztalatai vannak az ellenséges politikai és ideológia áramlatokat illetően. Elmondotta, hogy vannak személyek az egyetemen, akik nem látják tisztán például a lengyel és a jugoszláv szocializmus útját, valamint vannak olyan nézetek is, amelyek a nemzeti kommunizmus és más hasonló politikai irányzat kérdéseivel foglalkoznak. Megmondtam neki, hogy ebben a kérdésben helyezkedjen határozott álláspontra, és ha be akarja bizonyítani a népi demokráciához való hűségét, akkor mondja meg, kik azok a személyek, akik ilyen irányzatokat képviselnek. Elmondotta, hogy jelenleg ilyen személyeket nem tud, azonban tudomása van arról, hogy az ellenforradalmi időszak után ilyen kérdések vetődtek fel az egyetemen, ezekről tárgyaltak és beszélgettek.”

A kihallgató úgy látta, elérkezett a pillanat, hogy nyílt kártyákkal játsszon.

„Ha be akarja bizonyítani azt, hogy ezek után becsületesen akar élni, úgy legyen segítségünkre és támogasson bennünket az ellenség elleni harcban, a megbújó osztályidegen személyek tevékenységének felderítésében.” Továbbá úgy érvelt, hogy az elhárítást csak politikai természetű kérdések érdeklik, és azok közül is csak azok, amelyek ellenséges szándékra utalnak.

A kör bezárult, és Sebestyén Árpád azt válaszolta, hogy ebben a kérdésben hajlandó a politikai nyomozó szerveket támogatni.

Most már csak a nyilatkozat aláírása volt hátra. Ismét idézzük a jegyzőkönyvet: „Ezt követően megíratam vele a nyilatkozatot, amelybe belefoglaltuk bűncselekményének elkövetését, az ezzel kapcsolatos körülményeket, valamint azt, hogy ezen bűncselekményeit beismeri és megbánja, és ennek kapcsán a bűnök kijavítása érdekében felajánlja szolgálatait az állambiztonsági szervek részére.

»Hargitai Ferenc« fedőnévvel láttam el, valamint a nyilatkozatba belefoglaltuk a jelentés készítésének módját.”¹⁶

A nyilatkozat megírása után következett a „kioktatás” a konspiráció szabályainak betartásáról, a jelentések írásának módjáról, a találkozók módzatairól. Végül megkapta első feladatát – megjelölve a találkozók helyét és idejét.

¹⁶ Természetesen szó sem volt a feladat önkéntes vállalásáról. Ez a példa is mutatja, hogy fenntartással kell fogadni a szervező tisztnek a 6-os kartonra írt minősítő megjegyzését.

A beszerzés négy órán át tartott.

Sebestyén Árpád 1958. május 7-től 1960. június hó 4-ig volt a hivatalos iratok szerint hálózati személy. A beszerzési nyilatkozat aláírása után csapdába került. Ezt azonnal érzékelte, és úgy döntött, hogy a találkozókra – amennyiben erre mód és lehetősége lesz – nem fog eljárni, írásos jelentést nem készít. Abban bízott, hogy úgy ítélik meg munkáját, hogy foglalkoztatása értelmetlen. Minden alkalmat megragadott, hogy megmagyarázza, miért nem ír jelentést, miért nem jár a találkozókra. Az elhárítás zsarolási pozíciója nem állt olyan erős lábakon, hogy fenyegetéssel ki tudják kényszeríteni, hogy dolgozzon a hálózatban. Mindössze két jelentést készített. A tartóosztja szerint azoknak operatív értéke nem volt: „az ügynök a titkos együttműködéshez rosszul viszonyult, mindössze két jelentést adott, az egyik volt értékelhető. Nem járt el a találkozókra, később kijelentette, hogy nem hajlandó ezt a munkát végezni, bármi is legyen a sorsa...”

Ügyében a végleges döntés 1960. június 4-én született meg. Behívták a rendőrkapitányságra, s igyekeztek „jobb belátásra bírni”. Válasza az volt, nem hajlandó dolgozni az állambiztonsági szervek számára. Hozzátette, ha ellenséges cselekményeket tapasztalna, mint állampolgár, kötelességének tartaná, hogy ilyen bejelentést tegyen.

„A beszélgetés mintegy két órán át tartott. Makacsul kitartott amellett, hogy nem fog dolgozni. Azt is megkérdeztem tőle, mit gondol, hogy disszertációjának megírásával el van-e minden intézve. Lehet-e esetleg közünk nekünk is az eredményes elbíráláshoz, tehát az ő jövőjéhez? Nem látok semmi módot arra, hogy munkára tudjuk kényszeríteni, ezért eredeti javaslatomat a kizárás foganatosítására fenntartom” – olvasható a jegyzőkönyvben.

A végső döntés megszületett: „a hálózatot személyesen ismertem, már a beszerzéskor és utána is sok baj volt vele. A kompromittáló anyagok erőltetettek voltak, ezt ő tudta, sőt, jogi véleményt is kért arról, és az részére kedvező volt. Nem volt helyes már a beszerzése sem. Javasolom a kizárását. (Faragó)”¹⁷

Sebestyén Árpád két éves kálváriája tehát véget ért. De ez a két év aligha fejlethető számára. Sohasem tudta, hogy nem váltja-e valóra az őt emberileg, erkölcsileg tönkretévő fenyegetéseiket a politikai rendőrség. Naponta találkozott azokkal a kollégáival, akikről jelentenie kellett volna. Minden egyes alkalommal ki kellett találnia valamit, amiért nem tudta (nyilván nem akarta) teljesíteni jelentési kötelezettségét. Fiatal házas volt, s nyomasztó érzés lehetett lelkében ez-

zel a teherrel élni. Az ő példája is azt bizonyítja, hogy nem minden beszerzett személy tekinthető ügynöknek. Emberileg, a körülmények ismeretében érthető, hogy nem mert ellentmondani, hiszen egzisztenciálisan, emberileg tönkre tehetik. De a beszerzése után igyekezett elkerülni, hogy bárkire terhelő jelentést tegyen.

¹⁷ Az osztályvezető, aki a kihallgatáson megfenyegette „Hargitai”-t, lám most már hibának tartja a beszerzését.

A hatalom szolgálatában

„Rajnai” – Kocsis Elemér (1977–1987)

Tartótisztje: Szabó Béla

M-41622 – 310 oldal

„Rajnai” a Debreceni Református Teológia professzora és a Református Kollégium igazgatója volt, amikor a vonaltartó tiszt – Szabó Béla – beszervezte. Hosszú évekig volt kapcsolatban a politikai elhárítással. Az állambiztonsági iratokban (6-os karton) „Rajnai” fedőnéven Kocsis Elemért tartották nyilván.¹

„Rajnai” rendkívül képzett teológiai tanár volt. Elsősorban a református teológia elméleti kérdéseivel foglalkozott. Fiatal éveiben – a róla korábban készült egyházi személyek által írt hálózati jelentések szerint – vonzódott az 1945 után létrejött bethánista mozgalomhoz. Az 1956-os forradalom napjaiban – a már említett jelentések szerint – volt egy olyan kijelentése, hogy fel kell robbantani a Záhony–Debrecen közötti vasútvonalat, megakadályozandó a szovjet csapatok beözönlését. Egyébként a politikai vitáktól távol tartotta magát, és 1957 után – miként előtte is – egyetértett a református egyház vezetőinek a „keskeny út”, a „szolgáló egyház” teológiájával, és híve volt a hatalommal való harmonikus együttműködésnek.

Amikor beszervezésére sor került, a politikai elhárítás sok mindent tudhatott róla. Az ügynöki jelentések hasznos, a beszervezéskor felhasználható információkat tartalmaztak. A 6-os karton szerint hazafias meggyőződésből vállalta az együttműködést, közismert, hogy a kartonon szereplő bejegyzések nem feltétlenül igazak, az ő esetében azonban valószínűleg igen. Hiszen konferenciákon és egyházi folyóiratokban megjelent írásaiban is az „Ige elleni lázadásnak” nevezte az 1956-os magyar forradalmat és a forradalom napjaiban az egyház megújítását szorgalmazó törekvéseket. A találkozókra rendszeresen eljárt, olykor titkos lakásokon, máskor „a szabadban” konzultált tartótisztjeivel és adta át géppel írt jelentéseit.²

¹ ABTL 3.1.2. M-41622.

² Uo. Az 1956-os forradalom leverése után a hivatalos egyházpolitika szinte teológiai dogmává emelte, hogy ami 1956-ban Magyarországon a református egyházban a forradalom napjaiban történt, „ige elleni lázadás” volt.

Azzal a céllal szervezték be, hogy mint főigazgató rendszeresen adjon tájékoztatást az ősi Kollégiumot meglátogató, Nyugat-Európából érkező protestáns delegációk mozgásáról, érdeklődési köréről, a velük folytatott beszélgetésekről. Ugyanis a delegációkat a kollégiumi főigazgató fogadta, végigkísérte őket az épületen, bemutatta a gyűjteményeket, és tájékoztatta a vendégeket a Kollégium hétköznapijairól. Azt is elvárták tőle, hogy a debreceni teológiáról, valamint azokról a tanárokról, akik a hivatalos egyházkormányzattal szemben álló nézeteiket nyíltan vállalták és hangoztatták, írjon jelentéseket. Kísérje figyelemmel a teológusok, illetve a teológiáról egyházpolitikai okokból eltávolított hallgatóinak a tevékenységét. Végezetül azzal is megbízták, hogy írjon jellemzéseket református lelkészekről, teológiai tanárokról, elsősorban azokról, akik számításba veendő egyházi vezetőként az elkövetkezendő években.

Egy ügynök munkáját a jelentései minősítik, valamint az, hogy milyen a kapcsolata tartótisztjével, az hogyan tudja felhasználni azokat az információkat, amelyek a jelentésekben benne foglaltattak. A dokumentumok között „Rajnai” számos jelentését közöljük. Egyes személyekről írt jelentéseit, jellemzéseit, a Kollégium életével kapcsolatos beszámolóit, a nemzetközi és hazai egyházi tanácskozásokon szerzett tapasztalatait összefoglaló írásait.

A beszerzése utáni első években több jelentést írt Török István professzor-ról, arról, hogy hogyan vélekedik az egyházkormányzat tevékenységéről, milyen kapcsolatot tart fenn a hallgatókkal. Rajta kívül a teológiai akadémia más professzorairól is írt időről időre jelentéseket. Figyelemmel kísérte a Kollégiumban tanuló teológusok tevékenységét, ahogyan ő nevezte, „bethánista-pietista” szerveződéseit. De jelentett a nagyerdei gyülekezetben szerveződő „pietista” ifjúsági csoportról, vidéki városokban szolgáló segédlelkészek nézeteiről, munkájáról is.

A másik csoportba tartoznak azok a dolgozatai, amelyek nem tekinthetők jelentéseknek, hiszen valójában véve jellemzések. Ezek tárgyilagosság, alaposan boncolgatják a kiválasztottak munkásságát, tevékenységét és tehetségét. Ezek a tartótiszt kérésére készült jellemzések kevés politikai információt tartalmaztak, többnyire az illető munkájával, szakmai kérdésekkel foglalkoztak.

Az alábbiakban néhány jellemző mondatot idézünk jelentéseiből:

„Török István nyugalmazott professzor 1978. május 6.-án lakásán összejevetelt tartott. Az összejevetelt Szabó Dániel miskolci lakos szállodaportás, volt segédlelkész szervezte. A szervezők rokonsága révén Viktor István, Gaál Katalin valamint Balázs Ibolya teológiai hallgatók voltak, rajtuk kívül részt vett Vass István teológus, Szabó gimnazista rokonai, egyetemi hallgatók, Győri József vezetésével. Török mostanában aktivizálja magát, kilép eddigi óvatos, passzív ellenállási pontjáról és nyílt támadásba megy át. Nemrég Nyékládházán lelkészi

konferenciát tartott, bejelentette, hogy külföldi lapokban fogja támadni a magyar egyház politikáját.”³

„Rajnai” – mint említettük – számos hazai és nemzetközi egyházi konferencián vett részt. Ezekről is részletesen beszámolt az elhárításnak. Meggyőződéses híve volt a keresztyén-zsidó párbeszédnek, a keresztyének és a marxisták közötti tanácskozásoknak, konzultációknak. A különböző nemzetközi egyházi tanácskozásokon jelentései szerint következetesen képviselte a magyar református egyházkormányzat politikáját, és vezetőinek az állampárttal kialakított „gyümölcsöző” együttműködését. Beszámolójelentései közül megemlítünk néhányat: „Az Egyházak Világtanácsa delegációjának látogatása Debrecenben, Események a Debreceni Református Kollégiumban 1983., Szocietász-etnika 1978. évi konferenciája, Dr. George Williams professzor látogatása Debrecenben, NSZK-turista csoport látogatása a Debreceni Református Kollégiumban, Nemzetközi marxista-keresztyén dialógus 1984.”

Egy ízben a Kollégium kántusát elkísérte nyugat-németországi vendégszerelésre. Beszámolójának egyik részletét idézzük: „A látogatás egyetlen negatív mozzanata, ami tulajdonképpen kulisszák mögött zajlott le, a Berkesi Sándor és némely kántustag emigráns rokonainak megjelenése. Ezek zavarták a delegáció munkáját, és a vendéglátókat is. Volt holland diákjaink is feltűntek és velünk akartak lakni. A legnagyobb határozottságra volt szükség távoltartásukra. Berkesi nagy művész, aki sok jót tehet, de politikai realitásérzékének hiánya sok kárt is okozhat. E tekintetben nevelésre van szüksége. Gaál Botond komoly politikai érettségről tett bizonyosságot az egész út alatt. Rábold Gáborné és Karasszon Dezső szolidárisan viselkedett. A Bonhoeffer Gimnázium javaslata, hogy a kölcsönös látogatást és tapasztalatcserét el kell választani a kántus programjától. A kántust nagyobb közönség hallgathatja, ha tapasztalt szervezők szervezik körútját. A németek 1980. szeptember utolsó hetére tervezik 20 tagú delegációjuk látogatását. A tapasztalatok alapján ehhez hozzá lehet járulni. Találkozásaink nem jelentettek veszélyt sem államrendünkre, sem az MRE politikájára.”⁴

Végül idézzük tartótisztje értékelését „Rajnai”-nak az Egyházak Világtanácsa delegációja 1978. évi debreceni látogatásáról: „A tmb. állandó feladatának meg-

³ Uo. Török István a Debreceni Református Telológia nagy tudású, nagy tekintélyű professzora volt. 1956. október végén elfogadásra ajánlotta Péter János püspök lemondását, és szükségesnek tartotta a református egyház politikájának megváltoztatását. Ezért potenciális ellenségnek tartották a Péter János nyomába lépő egyházvezetők. Az elhárítás több ügynökkel figyeltette, ezek egyike volt „Rajnai”.

⁴ A kántus NSZK-beli útjáról adott jelentés elmarasztalja Berkesi Sándor karmestert. Tartótisztje ezt követően fontosnak tartja a karnagy szemmel tartását.

felelően jelenti az Egyházak Világtanácsa delegációjának látogatását. A beszélgetés alkalmával a beutazók részéről a keresztyén-zsidó együttműködésről, a keresztyén-zsidó együttműködéssel kapcsolatban voltak provokatív kérdések...”

„Rajnai” kapcsolata 1986 végéig tartott, püspökké választása után már nem volt hálózati személy. M-dossziéjának tartalomjegyzéke arról tanúskodik, hogy havonta legalább egyszer, de előfordult, hogy kétszer adott írásbeli vagy szóbeli jelentést tartótisztjének, azok döntő többsége a tartótiszt kérésére íródott. Az is látható, hogy a tényszerű beszámolóknak mindig megfogalmazta a saját véleményét is. Egyértelműnek látszik, hogy mind külföldön, mind Debrecenben, ha nyugati országok egyházi vezetőivel találkozott, igyekezett őket meggyőzni arról, hogy Magyarországon teljes vallásszabadság van, a lelkészek nyugodtan végezhetik munkájukat, a hatalom és az egyház együttműködése harmonikus. Úgy tűnik, meggyőződéses híve volt a létező szocializmusnak, és a környező államok magyarellenos politikája sem zavarta. Például aggódott azért, hogy Ceaușescu rendőrmiszterének – Pacepa – az emigrálása és külföldi nyilatkozatai károkat fognak okozni a szocializmust építő Romániának. Nem akarom minősíteni „Rajnai” tevékenységét, megteszik azt helyettem a jelentései. Persze felvetődik a kérdés, mennyire volt őszinte, illetve saját belső meggyőződését fejezték-e ki a jelentéseiben leírtak? A 300 oldalnyi anyag alapján nehéz kétségbe vonni őszinteségét. Úgy tűnik, belső meggyőződéséből fakadt mindaz, amit leírt, amit tett. Azt a kérdést azonban fel kell tenni, hogy nem látta, nem érzékelte, hogyan sorvad el a magyarországi református egyház, milyen rohamosan fogy a templomba járók száma? Mintha nem a magyar valóságban élt volna...

„Tóth János” – Szabó József

Tartótisztje: Szabó Béla

M-40575 – 75 oldal

„Tóth János” polgári neve Szabó József, Hajdúsámsonban szolgált református lelkészként. A politikai elhárítás hazafias minősítéssel regisztrálta beszervezését. 1981-ben Éliás Józsefnek, a debreceni Egyetemi templom lekipásztornak megfigyelésére és ellenőrzésére szervezték be. Az volt az elsődleges feladata, hogy gyakran látogassa meg Éliás Józsefet. A lelkész ugyanis határozottan szembefordult a református egyház, az egyházkormányzat vezetőinek a pártállamot feltétel nélkül kiszolgáló egyházpolitikájával. Kritizálta a debreceni Egyetemi templom eladását is. Éliásra ekkor már F-dossziét nyitottak, több ügynök is jelenthetett róla. De a lekipásztor tevékenységéről tudomást szerezhetett a III/III-as osztály

a református egyház több tisztségviselőjétől is, akik szintén hálózati személyek voltak.⁵

„Tóth János”-sal szemben Éliás József gyanútlan volt, sokat beszélgetett vele elképzeléseiről, szerepvállalásáról. Többek között arról, milyen szerepe volt 1944-ben Budapesten a zsidómentő akciókban. Azt is elmondta látogatójának, hogy ismeri ifj. Rajk László szamizdatszerkesztő tevékenységét. A hálózati személy részletes beszámolókat írt a beszélgetésekről. Tartótisztjével többek között a „Linda” T-lakásban találkozott, ott adta át jelentéseit, illetve szóban számolt be tapasztalatairól. Egy alkalommal Éliás azt mondta „Tóth János”-nak, hogy információi szerint ő Bartha Tibor püspök embere, de „Tóth János” kimagyarázta magát.

Feljegyzés Éliás Józseffel folytatott beszélgetésről (1984):

„1984. június 8-án d.e.10-től látogattam meg Éliás Józsefet lakásán. Beszélgetésünk során elmondotta, hogy Bartha Tibor püspök részéről újabb támadás érte. Sokan kifejezték támogatási szándékukat Bartha püspökkel szemben. Elmondotta továbbá, hogy többen tudomására hozták, hogy »rádiós szereplését« az Egyházügyi Hivatal megpróbálta megakadályozni, sikertelenül. A részletekig ismeri az előzetes vitákat és megbeszéléseket.”⁶

Az M-dossziéjában található iratokból kitűnik, hogy „Tóth János” mozgékony fiatalember volt, segédlelkészek, lelkészek, teológusok között forgolódott, sőt a református gimnázium néhány tanárát is jól ismerte. Voltak kapcsolatai a nyugat-európai protestáns egyházak néhány lelkészével is, akik Magyarországon járva felkeresték őt. Szervezett lelkésztalálkozókat, és ő is eljárt baráti hitbéli összejövetelekre, hogy aztán a tapasztaltakról, látottakról beszámoljon. Így például 1980. június 25-én kelt jelentésében a különböző szekták – szabad keresztyén egyház, jehovisták zártkörű összejöveteleiről írt. Beszámolt arról, hogy Iványi Tibor és Kriszt István lelkészek hol és mikor tartottak istentiszteletet. Operatív értékű információt adott Szabó Dániel, a református teológiáról korábban eltávolított hallgatóról. (Szabó Dániel a rendszerváltozás után a Tiszán-inneni Református Egyházkerület főgondnoka lett.) Jelenti, hogy Győri János és Győri József a református gimnázium tanárai holland lelkészekkel nála jártak Hajdúsámszonban, a hollandok az Aranybika Szállodában laktak és kocsival érkeztek meg hozzá. Ugyanebben a jelentésben arról tájékoztatja tartótisztjét, hogy Balogh Zoltán

lelkész gyülekezetében „Csendes nap” címen illegális találkozót szoktak tartani a „Dialogus” demokratikus ellenzék tagjai. Erről elég nyíltan beszélnek már egyházi emberek is, valamint az ellenzéki csoportok tagjai. Tartótisztjének értékelése: „Kapcsolatunk feladatának megfelelően jelenti a tudomására jutott jelentősebb eseményeket. Figyelmet érdemel a Győri testvérek holland kapcsolata, továbbá ifj. Balogh Zoltán tevékenysége. Feladata: a Győri testvérek holland kapcsolatait igyekezzen pontosítani, Balogh Zoltán tevékenységére további információkat szerezzen be.”⁷

1984 februárjában jelentenivalóját nyolc pontban foglalta össze: beszámol arról, hogy a Református Kollégiumban, a teológián milyen ellentétek vannak a professzorok között. Hírt ad arról, hogy nem sikerült Molnár Ambrus hajdúsboszlói lelkésszé való megválasztása. Információkat közöl Baracsi Károly volt gimnáziumi tanárról. Közli tartótisztjével írásos beszámolójában, hogy a teológus diákok között is megtalálható a polgári ellenzékkel való kapcsolatra való törekvés. Rendszeresen feljárnak Budapestre, a Ráday Kollégiumba, ahol többüknek is vannak kapcsolatai. Általában ismerik a szamizdat irodalmát, és a „Dialogus” csoport tagjainak nézeteit. Érdekes jelenségnek tartja, hogy a teológus ifjúságnak jó kapcsolatai vannak a debreceni egyetemek ifjúságával. Ismerik egymás dolgait. A tartótiszt kijelöli további feladatát: jelentsen a polgári ellenzékkel való kapcsolatáról.

1984. június 27-én Hajdúsámszonban református lelkészek találkozója került sor, többek között egyházpolitikai kérdésekről beszélgetnek. Érdekesség, hogy arra meghívták Cseke Béla megyei egyházügyi előadót is. A tartótiszt megállapítja: „Több, bennünket érintő eseményről ad tájékoztatást a jelentés.”

„Tóth János”-nak 1984 végén NSZK-beli utazásra nyílik lehetősége. Előtte azért még jelent. Mégpedig arról, hogy Budapesten szervezkedik egy zsidó eredetű csoport, amely Izrael támogatójának tartja magát. Az erdélyi egyházak helyzetéről is tájékoztatja tartótisztjét. Sámszonban az elismert vallások mellett több egyházi közösség élt élénk hitéletet. Így a püünkösi és baptista egyházközösség közös imahetet rendez, vendégeket fogadnak, intenzív egyházi életet élnek. A metodista egyház Iványi Tibor irányításával lakásokon tartja összejöveteleit. Szinte minden Hajdúsámszonban működő egyházi közösségről adott tájékozta-

⁵ ABTL 3.1.2. M-40575.

⁶ Uo. Legfontosabb célszemélye Éliás József, a Nagyterdei Egyházközösség lelkipásztora volt, aki nyíltan szembefordult a Bartha Tiborhoz köthető egyházpolitikával.

⁷ Balog Zoltán református lelkész nevét, aki azonos a FIDESZ kormány miniszterével (2012), hibásan Balog Zoltán helyett Balogh Zoltánnak írták az állambiztonsági iratokban, jelentésekben.

tást. Sőt a Debrecenben működő két izraelita felekezetről is adott jelentést, a rabbikról pedig jellemzést.⁸

„Tóth János” Törökszentmiklósról került a nyolcvanas évek közepén. Később, már a rendszerváltozás után a Nagykunsági Református Egyházmegye esperese lett.

Kitüntetésben részesült Szabó József református esperes

Megyei kitüntetésben részesült Szabó József, a Nagykunsági Református Egyházmegye esperese. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat a Magyar Köztársaság állami ünnepe alkalmából ünnepi megemlékezést tartott augusztus 18-án a Megyeháza dísztermében.

Az ünnepi műsort és a megemlékezést követően a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat kitüntető díjainak átadására került sor. Ez alkalomból vehette át a „Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Díjat” Szabó József, a Nagykunsági Református Egyházmegye esperese. Szabó József 25 éve református lelkész Törökszentmiklóson, és 7 éve látja el a Nagykunsági Református Egyházmegye esperesi tisztét. Tevékenysége 36 egyházközösségre irányul. Esperesként 44 református lelkész tartozik szakmai és koordinációs felügyelete alá. 1994-től kezdve 8 éven keresztül a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés alelnöki tisztségét látta el. Szabó József egész megyére kiterjedő, átfogó munkásságáért, szakmai felkészültségéért, széles körű, a megye fejlődésének érdekében folytatott kiemelkedő tevékenységéért, értékes emberi tulajdonságaiért részesült a Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Díjban.

Gratulálunk az elismeréshez!

2009.08.26., 14:22

(Törökszentmiklós város honlapja)

„Nagy Mihály” – Újvárosi Imre 1963–70

Tartótisztje: Lévai Endre

M-31738 – 213 oldal

A HBMRFK III/III-as osztálya a református egyházban végzett titkosszolgálati tevékenységének egyik fontos pillére volt „Nagy Mihály” hálózati személy.

„Nagy Mihály” vegyész volt, és a Véraló Állomáson dolgozott. Beszervezésének körülményei ismeretlenek. A tartótiszt által meghatározott fő feladata, hogy derítse fel debreceni ismerősei közül a debreceni értelmiség soraiban kik azok a

⁸ „Tóth János” számos jelentése bizonyítja, hogy a szektákról és a zsidó egyház életéről is szerzett információkat és tájékoztatta tartótisztjét. A teológia hallgatóinak a fővárosi egyetemi fiatalokkal való kapcsolatait is figyelte, valamint a teológusoknak a debreceni egyetemi fiatalokkal való konzultációiról is tájékozódott és tájékoztatót.

tanárok, mérnökök, orvosok, akik rendszeresen templomba járnak, egymást meglátogatva közösen olvasnak Bibliát, imádkoznak és beszélgetnek vallási és egyházi kérdésekről. Később „Nagy Mihály” kapcsolatba került olyan vidéki református lelkészekkel, akik parókiákon jöttek össze kollégáikkal, és ezeken a baráti beszélgetéseken egyházpolitikai kérdésekről, az állam és az egyház közötti kapcsolat kérdéseiről is szó esett.

„Nagy Mihály” beszervezés utáni első jelentéseit Juhász Attiláról és baráti köréről írta. Juhász Attila a Debreceni Építőipari Technikumban tanított, felesége Kovács Irén gyermekorvos volt. Korábban ismerték egymást, de a kapcsolatuk valami miatt megszakadt. 1963-ban összeházasodtak, és Juhász Attila meghívta lakásukra egy baráti beszélgetésre. Juhász gyanútlan volt, azt hitte, hogy a hithez, a valláshoz visszataláló barátját látja vendégül. „Nagy Mihály” elfogadta a meghívást, és rögvést jelentette, hogy kik voltak rajta kívül Juhász vendégei – többek között Horváth Zoltán, Marosán János, Mészáros István, dr. Hartman Antal, Bujdosó Katalin. „Nagy Mihály” azonnal közvetlen kapcsolatba került ezzel a vallásos közösséggel. 1964. március 5-én kelt foglalkozási tervében a következőképpen minősítette tartótisztje: „Nagy Mihály» ügynököt 1963. október 29-én szerveztük be hazafias elv alapján. Jó konspiratív készségekkel rendelkezik, eddigi munkája során kapott feladatokat végrehajtotta. Jelentései operatív szempontból értékesek, a találkozókön megjelenik, jelentéseit leírja.”⁹

A foglalkozási terv megállapítja, hogy célszemélyei tudják róla, hogy mélyen vallásos beállítottságú volt korábban. „Pettyes”-ékhez hasonlóan ő is bethánista volt. Ismert barátai előtt, hogy korábban párttag volt, bíróság elé került, de ez a tény növeli a vele szembeni szimpátiát. Utasításba kapta, „bagyja magát téríteni, mutasson nézetazonosságot”.

Az általa figyelt személyek és csoportok a következők voltak. „Pettyes”, aki vallásos tevékenység leple alatt fejt ki ellenséges tevékenységet a tartótiszt szert. Mérnök volt, a Fűszértnél dolgozott, polgári neve nem ismert.

Herdicska Gusztáv 36 éves postamérnök, „fanatikusan vallásos személy”, kapcsolatait is fel kell térképezni. További célszemélyek: Máté György 34 éves atomfizikus, Mészáros István 40 éves erdőmérnök, dr. Bujdosó Katalin orvos, Nyíregyházán dolgozik, de Debrecenben lakik, „fanatikusan vallásos”. Nagy Éva, a Debreceni Református Gimnázium tanárnője „fanatikusan vallásos”. Horváth Éva ápolónő, dr. Hartman Anna tüdőszakorvos. Végül feladata volt a „Hatvani” fedőnevű egyházi csoport ellenőrzése. is. Tagjai Dandé Imre és felesége, Bányai

⁹ ABTL 3.1.2. M-31738.

Júlia stb. Továbbá tájékoztatást vártak tőle valamennyi egyházi szekta működéséről.

A fentiekből nyilvánvaló, hogy az elhárítási területen „Nagy Mihály” a III/III-as osztály egyik legaktívabb hálózati személye volt. Még azt az utasítást is végrehajtotta, hogy színleljen mélyen vallásos beállítottságot. A munkatervből kiderül, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal megyei vezetőjével a III/III-as osztály szoros és állandó kapcsolatot tartott fenn.

A konkrét feladatokat az ügynök végrehajtotta. Részletes jelentést készített például az 1964. március 14-én a Juhász Attilák által szervezett, lelkigyakorlattal egybekötött Attila-napról. „Attila vendégei este 8 órakor érkeztek, hoztak magukkal süteményt, szendvics alapanyagot, s hozzá kellett járulni a költségekhez 20. Ft-tal. Összesen 17-en voltunk. Juhász Attila és felesége, dr. Szabó Sándor az Élettani Intézetből és felesége, dr. Kiss Sándor – a Megyei Kórház orvosa, húga és felesége, dr. Somogyi László a Szerves kémiai Intézetből és felesége, Nagy Mihály tanár és felesége a Református Gimnáziumból, Mészáros István erdőmérnök, Máté György és felesége az Atommagkutató Intézetből, Szakály Éva, a Maróthy György utcából – aki teológiát végzett, és férjével együtt Mezősason szolgál, segédlelkész, Ujvárosi Imre a Véralóktól” – írta jelentésében.

(„Nagy Mihály” 6-os kartonja nincs meg az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában, de jelentéséből egyértelműen kiderül, hogy Ujvárosi Imre volt a polgári neve.) Az ügynök részletesen beszámolt a történetekről. Közös Biblia-olvasás után egy rövid igemagyarázat következett, s azt kérte Juhász Attila barátaitól, hogy mindenki írjon egy kis feljegyzést a hallottakról. Az ügynök meg is jegyezte: „az egész tartalmát tekintve nem volt több az összejövetel, mint imádkozás és az Ige üzenetének megbeszélése”. A tartótiszt mégis talált operatív információt jelentő elemet, s levonta a következtetést: Nagy Mihály gimnáziumi tanárról környezettanulmányt kell készíteni.

„Nagy Mihály” nemcsak a hasonló összejövetelekről jelentett, hanem a célszemélyekről külön-külön is. Így például Nagy Éva orosz-történelem szakos tanárnőről, aki a Debreceni Református Kollégium Diákotthon-nevelőotthoni tanárnője és gimnáziumi tanár volt. Fontosnak tartotta megjegyezni, hogy komoly hívő leány.

Nagy Éva több vallásos csoporttal is kapcsolatban állt, ezért volt fontos információt szerezni róla.

A későbbiekben jelentéseiben írt Berényi József, Borbély Béla, Fekete Péter stb. lelkészekről és több vidéken tartott összejövetelről is.

„Nagy Mihály” 7 évig volt a III/III-as osztály ügynöke, aki sok, operatív információban gazdag jelentést adott lelkészekről, vallásos értelmiségiekről, programjaikról. Olyan emberekről, akik nem politizáltak, összejöveteleik lelkigyakorlatok, vallásos baráti beszélgetések voltak. Egy közös vonás volt bennük, hogy nem tudták elfogadni a református egyház hivatalos teológiai gyakorlatát, ezért különböző spontán szerveződő vallási közösségek tagjai is voltak. 1970-ben „Nagy Mihály” disszidált. Indokait nem ismerjük. Kétségtelen, hogy éveken keresztül pontosan és precízen teljesítette a megbízója által kapott feladatokat. Politikai vonatkozások csak elvétve voltak jelentéseiben, de sok debreceni értelmiségi egyházhoz, valláshoz való kötődéséről tájékoztatta megbízóit. Mi más volt ez, mint a fennrenn hirdetett lelkiismereti szabadság megsértése. Vagy az „egyház elleni reakció” elleni harcban minden eszköz megengedhető volt, nem beszélve az emberi jogok megsértéséről.

A célszemélyei vallásos beállítottságáról készült jelentések nemcsak pihentek a munkadosztiában, hanem az azokban foglaltakról a III/III-as osztály értesítette, értesíthette a munkaadókat, munkahelyi vezetőket és a helyi pártszervezeteket. Hogy volt-e ezeknek a jelentéseknek olyan következménye, hogy a megnevezettek munkahelyükön hátrányt szenvedtek volna, nem tudjuk. De aligha kétséges, hogy vallásosságuk bekerült munkahelyi minősítésükbe.

„Hajdú Barna” – Busi Bálint 1957–88

Tartótisztjai: Faragó Mihály, Harangi István, Bezzeg László, Szabó Béla, Pál Albert

M-41875 + 2 dosszié.

I. 285 o. 1957–1962, II. 326. o. 1962–1982, III. 88. o. 1982–1988

„Hajdú Barna” a Hajdú-Bihar megyei politikai belső elhárítás egyik leghosszabb ideig dolgozó hálózati személye volt. Harmincegy (!) évig volt ügynök. A 6-os kartonja nem maradt meg, de az állambiztonsági dokumentumokból kiderült, hogy Busi Bálintot tartották „Hajdú Barna” néven ügynökként nyilván az iratokban. Kisgazda szemléletű ember volt, egykor a kisgazdapárt által létrehozott Parasztszövetségben tevékenykedett. 1956. október 31-én az Aranybika Szállodában tartottak megbeszélést a koalíciós idők helyi kisgazda politikusai. Megválasztották a párt újjászervezésének előkészítő bizottságát, amelynek elnökévé Biky Gábort, szervező titkárává Busi Bálintot, a szervezőbizottság tagjává Horváth Józsefnét, Makay Mihályt, Szendrey Sándort, Kálmánczhy (?) és Biky Józsefet választották meg. A Debreceni Városi Forradalmi Bizottmány, noha egyetértett a többpártrendszerrel, november 1-jén hozott határozatában azt kérte a

pártoktól, hogy tevékenységüket függesszék fel a nemzeti egység érdekében. Úgy döntöttek, senkinek sem adnak egyelőre helyiséget. Szervezkedni szabad, gyűlést tartani nem. Ennek ellenére, november 3-án újra összejöttek a megválasztott kiskazda vezetők az akkori Vörös Hadsereg utcán lévő Magyar-Szovjet Baráti Társaság székházában (ma OTP-fiók). Leltárt készítettek az ott talált bútorokról, eszközökről, és Naményi Gyula ügyvéd beadvánnyal fordult a forradalmi bizottmányhoz, kérte a székház átadását a kiskazdapárt számára. Tervezték a párt korábbi lapja, a *Debreczen* újraindítását is. Néhány üzembn is megkezdődött a párt újjászervezése (Baromfifeldolgozó Vállalat, MGM). A november 4-i szovjet támadás azonban szétoszlatta a párt újjáélesztésének reményét.

Az FKGP debreceni szervezetének újjáalakítási kísérlete miatt, valamint azért, mert a bizottmány elnökségének tagja volt Kovács Béla kiskazdapárti politikus, és a kiskazda-szimpatizáns Pálfi(y) Béla, nyomozás indult a kiskazdapártot támogató debreceniek ellen. Kovács Bélát és Pálfiyt a bizottmány perében néhány éves börtönbüntetésre ítélték, majd amnesztiával szabadultak. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Politikai Nyomozó Osztálya fontosnak tartotta, hogy információi legyenek a kiskazda-szimpatizánsok tevékenységéről, esetleges szervezkedéséről, gondolkodásukról. Éppen ezért több ügynököt is beszerveztek megfigyelésükre. Ezeket az embereket erőszakos eszközökkel, fenyegetéssel kényszeríthették az ügynöki munkára. Olyan személyeket, akik bírták az 1956-ban újjászervezést kezdeményező kiskazda politikusok bizalmát, a párt bázisához tartozó debreceni „kulákokkal”, volt cívis gazdákkal is jó barátságban voltak.

Így került sor „Hajdú Barna” beszerzésére. (B-dossziéja nem maradt fenn, így nem tudjuk biztosan, hogy kényszer hatása alatt vállalta a feladatot vagy más okokból. „Hajdú Barna” aztán 1988-ig gyakori, részletes, kézzel és géppel írott jelentéseket adott a kijelölt célszemélyeiről. Barátai teljesen megbízhatónak tartották, szívesen vették, ha meglátogatta őket lakásukon, résztvevője lehetett a Hatvan utca elején lévő Sánta – akkor Délibábnak nevezett – cukrászdában a kiskazda baráti kör gyakori összejöveteleinek. Beszélgettek a politikai helyzetről, a megtorlás enyhülésének lehetőségeiről, nemzetközi kérdésekről, világpolitikai fejleményekről, az azokat befolyásoló személyi változásokról. (Később az Aranybika saroktermében találkoztak.) Nagyon naivak és gyanútlanok voltak. Őszinték voltak egymáshoz, semmiféle szervezkedés nyomai nem mutathatók ki. Inkább az októberben újjáéledt reményeik megvalósulásáról álmodoztak. A lényeg, „Hajdú Barna” jelentései alapján a belső elhárítás 1957–88-ig számukra fontos információkhoz jutott ezekről az idősödő emberekről, gondolkodásukról. „Hajdú Barna” a „Muskáti” fedőnevű T-lakásban, illetve szabadban vagy a

Nagyállomás éttermében találkozott tartótisztjeivel. Rajta kívül többek között „Hatvani”, „Jánosi” és „Boros Dániel” ügynököket is felhasználták a kiskazdák megfigyelésére. (Nekik nincs meg az M-dossziéjuk és a 6-os kartonjuk.)

Szinte lehetetlen felsorolni azokat a személyeket, akikről jelentés írt, adott „Hajdú Barna” a szolgálatban eltöltött harmincegy, azaz 31 év alatt. Az azonban egyértelmű, hogy a „kiskazda vonal” minden rezdüléséről tudott a HBMRFK III/III-as osztálya!

Célszemélyei voltak többek között Bakóczi János, dr. Berendi Lajos, Biky Gábor, Biky József, Császár Péter, Csősz László, Csuka Erzsébet, Fülöp Gusztáv, Horvát József, Huszár Károlyné, dr. Kertész Kálmán, Kocsi Bálint, dr. Kovács Béla, dr. Kovács István, Nagy Miklós, Nagy Sándor, Naményi Gyula, Öry István, dr. Pálfi Béla, Szabó Béla, Szendrei Sándor, Szentesi Tamás, Szigeti Károly, Tóth András, Veréb Lajos stb.

Együttműködése, jelentései eredményeként több ízben került sor rendőri intézkedésekre, indítottak eljárást egyes személyek ellen, „ bomlasztották a csoportokat”. „Hajdú Barna” mint barát, a megfigyeltékhez hasonló politikai elveket valló „harcostárs” közeledett célszemélyeihez. Hozzá tartozott az asztaltársaságokhoz, szívesen látott személy volt a családoknál is. A tartótisztek által megadott témákról beszélgetett a célszemélyeivel, és számolt be az elhangzottakról.¹⁰

„Tasnádi Péter” – Tar József 1958–1961

Tartótisztje: Garay András, Farkas Béla

M-13276 – 173 oldal

„Tasnádi Péter” egyike volt a forradalom leverése után beszervezett egyetemi hallgatóknak. M-dossziéja megmaradt, 6-os kartonja azonban nincs a levéltárban, de azonosítható, mivel az egyik iratot polgári néven írta alá.

„Tasnádi” 1958 áprilisában került kapcsolatba a politikai szervek titkosszolgálatával. Munkahelyén súlyos hibát követett el. Ekkor Garay András ajánlatot tett neki, hogy vállalja a titkosszolgálati munkát, ellenkező esetben el kell távoznia az egyetemről. Úgy döntött, hogy menyasszonyával, Reichfeld Verával megbeszéli, hiszen ő állt hozzá legközelebb. A tartótiszt azonban nem adott időt a meditációra, így aláírta a beszerzési nyilatkozatot és dolgozni kezdett.

Menyasszonya nem ellenezte a feladat vállalását, és „Tasnádi” a titkosszolgálat ügynöke lett. Elsősorban a vallásos szellemű hallgatókról kellett jelentenie, töb-

¹⁰ ABTL 3.1.2. M-41875.

bek között Károlyi Gyula IV. éves fizikus, Molnár Katalin IV. éves mat.-fiz. szakos, Maklunka Imre V. éves fizikus, Rutkovszky Mária IV. éves mat.-fiz. szakos, Somorjai Endre V. éves fizikus, Dávid Olga IV. éves biológia-kémia szakos hallgató neve szerepelt jelentésében. Többekről azt jelezte, hogy vallásosak, templomba járnak, ugyanakkor KISZ-tagok. Hangulatjelentéseket is adott, például az 1956-os forradalom harmadik évfordulójáról. A tartótisztje dekonspirációnak tartotta, hogy beszervezéséről beszámolt menyasszonyának, de aztán tovább folytathatta a munkát. Nehéz lenne felsorolni azokat, akikről jelentéseket írt, de politikai állásfoglalására jellemző, hogy amikor Marosán György Debrecenbe látogatott 1960 novemberében, aki durva és otromba támadást intézett Szalay Sándor, a nagy tekintélyű atomfizikus ellen, jelentésében felháborodottan kifogásolta, hogy senki sem áll ki nyíltan Marosán elvtárs mellett.

Változatlanul az egyetemi hallgatók és a tanárok között kellett kutakodnia, azoknak az egyházhoz, valláshoz való viszonyáról, másrészt minden ellenséges megnyilvánulásról jelentenie kellett.

Később a Debreceni Atommagkutató Intézetben dolgozott, és évek múltán, amikor a kapcsolat megszakadt, úgy értékelték a munkáját, hogy hasznos és fontos politikai munkát végzett.¹¹

„Tasnádi” M-dossziájában megmaradt az a jelentése, amelyet „dekonspirálódásáról” írt tartótisztjének. A feljegyzést betűhíven közöljük.

J e l e n t é s .

Debrecen, 1960. szeptember 14.

Az alábbiakban számot adok arról a beszélgetésről, ami 1960. szeptember 10-én történt Farkas elvtárs és főnöke, valamint közöttem folyt le.

Emlékezetem szerint 1958. április 28-án kerültem kapcsolatba a politikai szervek titkos osztályával Garay elvtárs személyén keresztül. A beszélgetés célja az volt, hogy a Kalmár-Reichfeld féle hamutartó ügyben történt tevékenységemet az állam szervezet szolgálatában kifejtett tevékenységemmel tegyen jóvá. Ez az új körülmény roppantul megdöbbentett. Kényszer helyzetben voltam. Vagy elvállalom a munkát, vagy el kell távoznom az egyetemről. Rettentően erős lelki tusa dúlt bennem. Önérzetem, honosságom azt diktálta, hogy inkább segédmunkásnak megyek, mint egy spicli szerepét vállaljam. Ezen érzésem mellett nem foglaltam egyértelműen állást. Mindenképpen időt szerettem volna nyerni, valakivel megbeszélni, aki tanácsot adhat. Gondolatban mostani feleségemet Reichfeld Verát találtam erre legalkalmasabbnak, akik lélekben legközelebb

állt hozzám már akkor is ezen a földön, barátom, szerelmeme, tanácsadóm volt egy személyben. Az ő véleményét szerettem volna mindenképpen hallani. Ekkor mára pesti egyetemre járt, de május 1-re vártam vendégül. Garay nem adott módot az időnyerésre. Magamnak kellett döntenem ebben a kérdésben. Nagyon kevés hiányzott, hogy ellőkjem a felém nyújtott segítő kezét. Arra gondoltam, ha becstelenséget kívánnak tőlem, akkor később is mondhatok nemet. Aláírtam a nevem és ígéretet tettem, hogy senkinek semmilyen körülmények között nem fogok beszélni az ügyről. Próbáltam ezután nyugtatgatni a lelkiismeretemet, de ez nem változtatott azon a tényen, hogy igen súlyos lelki válságba kerültem.

Spicli ! Spicli ! Spicli ! Folyton ez a fogalom gázolt át a becsületéretemen. Reichfeld Vera akkor már olyan közel állt hozzám, hogy életünket szinte biztosan egy vágányon futónak gondolhattuk. A felmerülő új körülményt feltétlenül közölnöm kellett leendő élettársammal. Annál is inkább, mert nem kívánhattam, hogy feleségem saját tudtán kívül egy „spiclihez” menjen férjhez és vele gondolat közösségben éljen. A beszélgetésre május 2-án vagy 3-án került sor a Benczur utcai diákokthoz mögötti erdőben. Szégyenkezve mondtam el a történeteket, félve attól, hogy megvet, amiért spicliségre vállalkoztam. Nagyon meglepett feleségem magatartása. Azt a körülményt, amit én olyan sötétnek láttam, igyekezett derűsnek festeni. Próbálta elvenni a bennem olyan élesen hasogató fogalmaknak az élet. Megerősített abban, hogy becstelenséget nem kívánhatnak tőlem. Feleségem nagyságának és emberiségének teljében volt ezekben a percekben. Belém hatalmas erőt ütött a vigasztalása és a spicliség se hatott már olyan bántóan.

Ezután a beszélgetés után természetesen még sok időre volt szükség, amíg átláttam a munkám lényegét. Felismertem azt, hogy munkám egyáltalán nem spicliség. Amit teszek azt a magam és az egész nép békéje és boldogulása érdekében teszem. Az elmúlt két év alatt szinte gyorsított ütemben haladt az emberi és eszmei fejlődésem. Ezért nagyon hálás vagyok a szervezésnek. A továbbiakban csak akkor közöltem a feleségemmel dióhéjban a munkámból eseményt, amikor találkoztunk. Ő soha nem kérdezett. Levélben csak mint programszerű elfoglaltságot említettem a megbeszélte találkozókát néhányszor pl. így: „Holnap este találkozom az emberkémmel”. Feleségem tudomást szerzett a Garay-Farkas személycseréről. Konkrétan néhány emberről jellemzést kellett adnom.

Munkámat soha nem ellenezte, tekintve hogy elvi jelentőségéről úgy gondolkodik, ahogy én. Farkas elvtárs többször tett célzást erre vonatkozóan, hogy nem beszéltem-e valakinek a dologról. Én kitartottam a korábbi álláspontom mellett, amely szerint soha senkinek nem beszéltem. Erre az készíttettem, mert tudtam, hogy fegyelmezetlenséget követtem el. Másrészt a feleségem titoktartásában 100 %-ban megbíztam és fel sem merült bennem az a lehetőség, hogy ez a bizalom valaha is megrendülhet¹²

Tar József sk.

¹² Uo. „Tasnádi” önvallomása szinte egyedülálló, hozzá hasonlót nem találtunk az állambiztonsági iratokban. Fontos adalék a beszervezettek esetleges lelkiismereti problémáihoz.

¹¹ ABTL 3.1.2. M-13276.

„Könyves” – Harsányi László 1968–70

Tartótisztje: Borók József

M-31641 – 70 oldal

„Könyves”-t 1968. április 24-én szervezték be hazafias alapon a belső elhárítás területére, a Debreceni Tanítóképző Főiskola hallgatói között az állambiztonsági szerv hatáskörébe tartozó cselekmények felderítésére. Ezentúl az operatív hanglejt és egyéb szűrő ellenőrzéseket kellett végeznie.

A nyári szünetig még nem foglalkoztatták, szeptemberben ő maga jelentkezett és kért feladatot. Jelentette, hogy a tanárok nem törekednek tudatos világnézetű nevelésre, így nem támogatják a KISZ társadalmi, politikai munkáját. Személyekről szólva Földesi Béla testnevelő tanárt marasztalja el cinikus, hol erre, hol arra hajló megnyilvánulásaiért. Kiss Tihamér pszichológiatanár a jól dolgozó KISZ-tagok, illetve szüleik kitüntetése révén a felvételin előnyben részesített hallgatókkal unszimpatiazt érez, és ezt a jegyekben kifejezésre is juttatja. Elmarasztalta Félegyházi László festőművész, rajztanárt is. A tanárok konzervatív felfogásúak, így például Kiss Lajos, Simon László, É. Kiss Sándor.

Egy másik jelentésében (1969. június 7.) az oktatók politikai, ideológiai tevékenységével és nézeteivel foglalkozik. „Baló József sem nevelési felfogásában, sem végzett oktatói munkájában nem felel meg a pártosság követelményeinek. Kispolgári magatartás, a »csak a pénzért, semmit az elvért« szellemű nevelés és »példamutatás« jellemzi pl. Tóth Ferenc munkáját. A régi »református képzés« tetten érhető, a merev, régimódi, a feltétel nélküli, csak pénzért és saját érdekében végzett munka a lényeg (Kiss Lajos, Baló József, Simon László, Tóth Ferenc). Az intézmény politikai, társadalmi tevékenységéből, amelyet ingyen kellene végezni, nem veszik ki a részüket.

Nacionalista jelek már kevésbé lelhetők fel. Talán említésre méltó, a magyarság állandó hangsúlyozása, a románok, erdélyi viszonyulásának túlzott negatív beállítása látható nyomokban. Az oktatói testület egy-egy komoly esemény után, pl. Csehszlovák események/ nem foglal állást, hallgat róla, mintha tudomása sem lenne a dolgokról.

Még jobban hangsúlyozódik ez, mert a »marxista szakcsoport« és még néhány tanár viszont bátran a hallgató előtt foglalkozik ezekkel a problémákkal.”

A többi jelentése is hasonló szemléletet tükröz.

„Könyves” két évig volt ügynök, 1970-ben belépett az MSZMP-be, és kapcsolata a Hajdú-Bihar megyei elhárítással megszakadt. Tartótisztje maximálisan elégedett volt munkájával. Minden feladatot teljesített, sőt túlteljesített. Azok

közé a hálózati személyek közé tartozik, akik belső politikai meggyőződésből, kommunista hittel végezték munkájukat. Jelentős politikai karriert futott be a rendszerváltozás előtti és utáni években. Budapestre került, a KISZ KB kulturális osztályának vezető munkatársa lett. A rendszerváltozás után is jelentős pozíciókat töltött be, a szocialista-szabaddemokrata kormányok idején.¹³

¹³ ABTL 3.1.2. M-31641.

SZT-tisztek Hajdú-Biharban

Hajdú-Bihar megyében az SZT-tiszteket az 1960-as évek elejétől kezdték el telepíteni gyárakba, vállalatokhoz, intézményekhez. A hálózatot fokozatosan fejlesztették, bővítették. A BM miniszteri rendelet megjelenése után az első feladat az volt, hogy meg kellett keresni azokat a magas beosztásban dolgozó személyeket az egyes objektumokban, akik át tudták látni az egész üzemet vagy annak egy részét, és megfelelő ismeretekkel rendelkeztek gazdasági, termelési kérdésekben. A kiválasztott SZT-tiszt-jelölteknél alapkövetelmény volt, hogy tagjai legyenek az MSZMP-nek, ami egyet jelentett azzal, hogy a rendszer és a szocializmus meggyőződéses hívei. Arra törekedtek, hogy a kiválasztott személy megmaradva állásában, neveztessék ki a III/II-es, illetve III/III-as osztályok titkos tisztjévé. Az elhárításban alkalmazott fedőnév helyett a titkosítás biztosítására kódot adtak az új SZT-tiszteknek, akik kóddal szerepeltek ettől kezdve a belügyi iratokban. Ritkábban ugyan, de előfordult, hogy a tisztek beállítását úgy oldották meg, hogy egy a rendőrség állományában lévő operatív tiszt számára biztosítsanak munkakört, állást az objektumokban. A lényeg: bármelyik módszert alkalmazták, a betöltött állás csak fedőmunkahely volt, az SZT-tisztek valójában véve a BM titkos alkalmazottainak számítottak. Anyagilag nagyon megbecsülték ezeket a személyeket, hiszen fizetést kaptak a munkahelyükön, de a rendőrségtől is.

Mi volt a feladatuk az SZT-tiszteknek, hol helyezkedtek el az elhárítás titkos rendszerében?

Debrecenben az SZT-tiszteket az első években kizárólag a gazdaságpolitikai szempontból legfontosabb termelőüzemekbe (Magyar Gördülőcsapágy Művek, Hajdúsági Iparművek, Biogal Gyógyszergyár, Medicor Művek, Magyar Posta, MÁV Igazgatóság) állították be. Később a kört bővítették a felsőoktatási intézményekkel (Debreceni Orvostudományi Egyetem, Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debreceni Agrártudományi Egyetem stb.). Ezt követően az ifjúságvédelem, a kulturális élet, a közművelődés és a képzőművészet következett. A nyolcvanas években a tömegkommunikáció műhelyei (Debreceni Városi Televízió, a Magyar Rádió Körzeti Stúdiója, Magyar Televízió Körzeti Stúdiója stb.)

is sorra kerültek. Hogy sikerült-e végül az SZT-tiszteket a fent említett médiákba beállítani, arra vonatkozóan nincs adatunk. A hálózatépítés folyamatos volt, úgy tűnik azonban, hogy a politikai helyzet változásával a nyolcvanas években már nehezen tudtak megfelelő kádereket találni SZT-tisztnak. Zsarolással, kompromittálással beszervezett embereket pedig értelemszerűen nem lehetett SZT-tisztnak alkalmazni.¹

A titkos tisztek tevékenységének, munkájának alig maradt írásbeli lenyomata. Az ABTL-ben nem találhatók meg az SZT-tisztek jelentései, nem ismerhető meg kapcsolatrendszerük, sőt a nevük is csak véletlenül lett ismert. Két évvel ezelőtt jelent meg egy tanulmány a titkos tisztek munkájával kapcsolatban, majd a személyi dossziéjuk alapján nyilvánosságra került egy névsor, nevekkkel, kódokkal és a legfontosabb személyi adatokkal. De elhárító munkájukra utaló anyagokat nem tartalmaznak a megtalált személyi dossziék.²

A Hajdú-Bihar megyében kinevezett SZT-tisztek kódjai: az AK+szám – például AK-1., AK-24. stb. Az első kinevezett kódja AK-1., az utolsóé AK-40., ami alapján azt feltételezhetjük, hogy 40 SZT-tiszt tevékenykedett a megyében. A személyi anyagok azt bizonyítják, hogy az ipari elhárítást az üzleti, kereskedelmi célból Debrecenbe érkező személyek titkos figyelése jelentette, valamint annak a figyelemmel kísérése, hogy a Nyugat-Európából Debrecenbe érkezőkkel kik tartanak baráti kapcsolatot, kik azok, akik azokkal hazájukba való visszatérés után leveleznek. Ugyanis a magyar politikai elhárítás azt feltételezte, sőt talán hitte is, hogy a debreceni üzemekbe érkező személyek a nyugati kémiszolgálat emberei, és információkat akarnak szerezni a gyárak életéről, technológiai színvonaláról, ipari titkairól. Az a tény, hogy később az ifjúságvédelem, majd a kulturális élet és az egyetemek is „rendelkeztek” SZT-tisztekkel, azt jelenti, hogy a III/III-as, illetve a III/II-es osztályok számára végeztek operatív munkát a titkos tisztek.

De ha valamelyik objektumban rendkívüli esemény történt – pl. falfirkálás (többnyire szovjet- és pártellenes feliratok voltak olvashatók az üzemekben, illetve mellékhelyiségekben) –, akkor az SZT-tiszteket azonnal mozgósították. Ez

¹ 2011. március 1-jén a Hódmezővásárhelyi Emlékpont Múzeum a <http://szigoruantitkos.hu> weboldalon publikálta a kutatói által elkészített SZT-tisztekről szóló tanulmányt: *Az SZT-tiszt rendszer Magyarországon – Történeti Áttekintés*, valamint közzétette 547 SZT-tiszt nevét, legfontosabb személyi adatait: SZT-tisztek névsora (személynév, anyja neve, születési idő, lakhely, SZT-szám, fedőmunkahely). A Hajdú-Bihar megyében tevékenykedő SZT-tisztek adatait a fent említett anyagból vettük át.

² ABTL 2.8.2.2. III/II. SZT-tisztek személyi gyűjtő, ABTL 2.8.2.3. III/III. SZT-tisztek személyi gyűjtő, ABTL 2.8.2.3. illetményügyek, ABTL 2.8.2. III/V. személyi és pénzügyi gyűjtő szolgált még forrással, s a megtalált kódok, nevek alapján a névsort kiegészítettük.

történt például a KLTE-n, a DOTE-n, a DATE-n, a Biogal Gyógyszergyárban, amikor „Bibliás”, „Liga”, „Festő” fedőnéven nyomozást indítottak a névtelen tettesek ellen. Szűrő- és kutatómunkát is végeztek. Az SZT-tisztek fedőmunkahelyükön jutalmul megkapták a különböző üzemi és állami elismeréseket. „Kiváló Dolgozó”, „törzsgárda”-tagság, illetve a „Szocialista Hazáért” kitüntetés. A személyi anyagból kiderül, hogy a tiszteket megbecsülték az objektumok állami vezetői és nagyra értékelték munkájukat. Titkosszolgálati tevékenységüket pedig rendőri feletteseik minősítették.³

De írtak jelentéseket az SZT-tisztek is. A MGM-ben és a MÁV Igazgatóság-nál dolgozó SZT-tisztek írásbeli jelentéseinek néhány példányát megőrizték az objektumdossziék és az R-ügyek nyomozási anyagai. Az SZT-tisztek közül többen rezidensek is voltak, néhány ügynököt is kapcsoltak hozzájuk. Beosztásuknál fogva külön munkaszobájuk volt, a hozzájuk került iratokat forrásul használhatták. Gyűjtötték a társadalmi kapcsolatoktól az információkat, illetve saját operatív feladataikat is megoldották. Az intézmények vonaltartó tisztjeivel napi munkakapcsolatban voltak.

Mi lett az SZT-tisztek sorsa? Közülük 1989-ben sokan kérték nyugdíjazásukat a rendőrségi állományból. Másrészt Horváth Balázs, az Antall-kormány belügyminisztersége idején kerültek nyugdíjba. De nincs kizárva, hogy a III/III-as, de különösen a III/II-es osztályok vonalain foglalkoztatottakat a rendszerváltozás utáni politikai elhárítás is alkalmazta.

Az állambiztonsági szolgálatok iratai alapján készült az alábbi összeállítás, amelyben közöljük a kóddal jelölt személyek nevét, munkahelyét, foglalkozását és tevékenységük néhány adatát.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatás idő
Dedinszky László AK-34.	1943. III. 19.	Postaigazgatóság, villamosmérnök, pártcsoportbizalmi	1982–89

Dedinszky László villamosmérnököt rendőr hadnagyként nevezték ki titkos tiszti pozíciójába. Feladata a „fedőbeosztása” által biztosított kereteken belül, hogy határozottan lépjen fel az utasítások megszegői ellen. Fordítson fokozott figyelmet a rezsim és az objektumvédelmi utasítások ellenőrzésére. 1989-ben nyugdíjazását kérte.

³ SZT-tisztek személyi törzslapjai.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Ferenczi Tibor AK-16.	1941. III. 29.	Debrecen, MGM	
Győrffy István AK-18.	1926. VI. 27.	KLTE, tanulmányi oszt.vez.	1959–

Győrffy István 1950 óta politikailag elkötelezett, mint önálló beosztású főoperatív tiszt dolgozott az ifjúságvédelmi területen. 1959 óta volt SZT-tiszt. Feladata az ellenséges tevékenységet folytató személyek felderítése, ellenőrzése. Ezenfelül azoknak a lehetőségeknek a kutatása, amelyek révén a fenti csoportba tartozó személyeket el lehet szigetelni, le lehet járítani. A KLTE-n Minden „R” jelű nyomozásban tevékenyen részt vett, az egyetem vezetése nagyra értékelte munkáját. Kitüntetései: „Haza Szolgálatáért” emlékérem, „Kiváló Dolgozó”. 1976-ban százados, 1982-ben őrnagy.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Juhász József AK-13.	1931. IV. 20.	MÁV Igazgatóság, külügyi intéző	1973–76

Juhász Józsefet alhadnagyként helyezték titkos tiszti pozícióba, 1976-ig szolgált, ekkor felmentését kérte.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Ölveti Gábor AK-21.	1950. VIII. 1.	DATE, nevelőtanár	1976–85

Ölveti Gábor nevelőtanárként dolgozott a Debreceni Agrártudományi Egyetemen (annak kollégiumában) fedőállásban. A III/II-es és a III/III-as osztályokkal volt kapcsolatban. 1985-ben kérte az elbocsátását.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Tóth József dr. AK-10.	1922. II. 23.	Magyar Posta, üzembiztonsági oszt.vez.	1972–82

A BM hivatalos állományában teljesített szolgálatot, 1972-től preventív felderítő munkát végzett titkos tisztként. 1972-ben főhadnagy, 1977-ben százados, 1982-ben őrnagy.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Vallató Péter AK-8.	1943. I. 23.	Aranybika Szálló, az étterem üzlet- vezetője	1969–84

Vallató Péter 1969-ben alhadnagy, 1972-ben hadnagy, 1976-ban főhadnagy, 1981-ben százados, 1984-ben őrnagy. 1984-ben nyugdíjazását kérte. Főoperatív tisztként dolgozott fedőmunkahelyén, szűrő-kutató munkában vett részt, első-sorban a nyugati országokból beutazókat kellett szem előtt tartania.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Varga Dezső dr. AK-40.	1939. I. 10.	Debrecen, Atom- magkutató Intézet, kutató	1987–89

1987-ben mint százados lett SZT-tiszt. Feladata elhárító-szűrő munka.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Láng László AK-9.	1934. I. 1.	Hajdúsági Iparművek, főosztályvezető	
Dévényi Gyula AK-6.	1925. I. 28.	MÁV Igazgatóság Debrecen, igazgatási és jogi oszt.vez.	1961–77

Dévényi Gyula a Debreceni Vasútigazgatóság Igazgatási és Jogi Osztályának vezetője, 1961-ben lépett az elhárítás szolgálatába. 1973-tól az SZT rezidensi funkciót is ellátta. 1967-ben főhadnagy, 1971-ben százados, 1977-ben őrnagy.

Az „Aradi” hálózati személy anyagában Dévényi több jelentése is megmaradt, többnyire üzembiztonsági kérdésekkel foglalkozott.

Feladata „az SZT rezidensi funkcióban el kell érni, hogy az elhárítás területén önálló értékelő, elemző munkát végezzen, ilyen irányba vezesse a hozzá kapcsolt SZT-állományú tiszteket”.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Drávai János AK-19.	1930. I. 1.	DOTE Kollégium, nevelőtanár	1976–89

Drávai János századost SZT-állományba AK-19-es fedőszámmal nevezték ki. Több ízben kapott jutalmat fedőmunkahelyén. 1976-tól százados, majd őrnagy, 1989-ben alezredes, főoperatív tiszt.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Husztai László AK-2.	1929. VIII. 2.	Postaigazgatóság	1980–89

1956-ban került az elhárításhoz. 1980-ban történt minősítésekor fedőmunkahelyén rezidensi feladatot is ellátott: alapszervezeti párttitkár volt. Kitüntetései: „Posta Kiváló Dolgozója”, „Haza Szolgálatáért” emlékérem, „Szolgálati Emlék-érem.” 1956-ban törzsőrmester, 1957-ben alhadnagy, 1964-ben főhadnagy, 1968-ban százados, 1984-ben őrnagy, 1989-ben alezredes, operatív tiszt.

Név, kód	Születési idő	Munkahelye (fedőállása)	Foglalkoztatási idő
Farkas Gusztáv AK-7.	1930. VIII. 1.	Debrecen, MGM, nemzetközi oszt.vez.	1970–71

Operatív tisztek és az általuk foglalkoztatott hálózati személyek¹

Pál Albert őrnagy

„Több éve dolgozik a legfontosabb elhárítási területen. Látókörében vannak azok a személyek, nyilvántartottak, akik ellenőrzése indokolt, akik részéről várható ellenséges tevékenység végzése.”

Bessenyei János hadnagy

„Hasonló területen dolgozik mint Pál Albert, hálózati operatív felderítő munkája eredményes. Új beszervezésekkel erősítette pozícióinkat az ifjúságvédelem érdekében. Jó együttműködést alakított ki az elhárítás területén – ifjúsági klubok –, hivatalos és társadalmi kapcsolatokkal.”

Kozma János őrnagy

„Két objektum – DOTE, DATE – védelmével és elhárításával foglalkozik. Több évet figyelembe véve – a nagy fluktuációk miatt – a hálózati munka stabilitása nehezen biztosítható, ezért a jövőben hosszabb távú és célú feladatok ellátására alkalmas jelöltek kiválasztását, beszervezését kell végrehajtani mindkét területen. Megalapozott az objektumokban lévő hivatalos és társadalmi kapcsolatokkal való együttműködés.”

Benke Gábor főhadnagy

„Az osztály egyik legeredményesebben dolgozó operatív tisztje. A széles társadalmi oldalról szerzett ismeretekkel együtt jelentős információkat derített fel a külső és belső ellenséges tevékenység irányáról, módszeréről. A megtett intézkedések, figyelmeztetések, szignalizációk, beszámoltatások jól szolgálták a megelőző munkát.”

¹ ABTL 1.2.4. HBMRFK iratai I-II. 16. doboz. „Operatív tisztek minősítése”.

Németh János őrnagy

„Az ő irányításával egy 3 fős csoport dolgozik – Tóth Gábor és Mocsári Lajos. Fáradtságot nem ismerve dolgoztak a megelőzés, a felderítés és a megszakítás érdekében. Németh János jó együttműködést alakított ki a rendőri szervek bűnügyi osztályaival, amelyek eredményeként jelentős információk birtokába jutottunk a készülő vagy tervezgetés alatt álló ellenséges tevékenységekről. Az ellenséges tevékenység megelőzését célzó intézkedések több mint 70%-át ezen a területen kellett tenni.”

Szabó Béla százados

„Az egyházi reakció elhárítás vonalon 3 operatív tiszt dolgozik. Szabó Béla és munkatársai hálózati operatív felderítő munkája jó. Jelentős információkat derített fel a nyugati egyházi reakció hazánk elleni tevékenységéről és benti kapcsolatokról. Jelentős intézkedéseket tettek az ellenséges tevékenység megelőzése érdekében. Új beszervezésével is erősödött a hálózat.”

Kiss József rendőr őrnagy

„Nagy tapasztalatát jól tudja hasznosítani a hálózati munkában, irányításban és nevelésben. A jövőben gondot kell fordítani a kiöregedőben lévő hálózati személyek pótlására. Értékes információkat sikerült gyűjtenie néhány ellenséges személy magatartásának aktivizálásáról, nyugati kapcsolatairól.”

Galla László százados

„Másfél éve végez operatív felderítő munkát. Tart hálózati személyeket is, akiknek jelzése nyomán intézkedéseket lehetett tenni a »Jehova tanúi« szekta aktív tagjaival szemben, akik házaló, agitációs tevékenységet folytatnak.”

A társadalomra veszélyes ellenséges elemek ellenőrzését Kakas János, Gaál Lajos és Kapusi Sándor végzik – eredményesen.

Kapusi Sándor

„1973 második felétől dolgozik a területen. Rövid idő után már látszanak munkájának eredményei.”

Kakas János

„Hálózati munkája eredményes, ismertek azok az ellenséges elemek, akik részéről várható aktivitás.”

Gaál Lajos

„Operatív munkája mellett gondos munkát végzett a nyilvántartásban szereplő személyek anyagainak rendezésében, csiszolásában, az 1068. számú objektum-dosszié naprakész állapotra való tételében (külön nyilvántartásban szereplők vonala). A kiszabaduló politikai bűnözők ellenőrzése továbbra is fontos feladatuk.”

Oláh István alhadnagy

„A megtörtént események területén dolgozott. Feladata, hogy minél gyorsabban jusson az ismeretlen tettesek ügyében eredményre.”

„Az értékelésnél a főkapitány elvtárs által 1974. január 25-én megtartott értekezlet megállapításait, útmutatásait vettük figyelembe. Osztályunk állománya politikailag, erkölcsileg egységes és szilárd. Érti, helyesen értelmezi a párt politikáját, a X. Kongresszus és a KB. 1969. november 28-i határozatából munkánkra vonatkozó feladatait. Összmunkáját a párt szakmai vezetésével úgy végzi, hogy gyakorlati munkában ezek megvalósítása kifejezésre jut. Ezek alapján megállapítható, hogy az osztály összességében – a feltárt hibák és fogyatékok ellenére is – 1973. évben fegyelmiezten és eredményesen dolgozott. Alkalmas az előtte álló feladatok végrehajtására. A mindennapi gyakorlati munkában azonban még több olyan negatív dolgokkal találkozunk, amelyek gátolják a munka még eredményesebb elvégzésének.”

Operatív (tartó-) tisztek és az általuk foglalkoztatott hálózati személyek az 1970-es évek elején²

Operatív tiszte neve	Sorszám	Hálózati személyek fedőneve	Jelenlegi minősítésük
Bessenyei János hdgy.	1.	„Molnár”	ügynök
	2.	„Bereczky Endre”	ügynök
Mocsári Lajos hadnagy	1.	„Hetei”	informátor
Kozma János őrnagy	1.	„Soltész”	ügynök
	2.	„Zalai”	informátor
	3.	„Budaházi”	informátor
	4.	„Nagy Pál”	informátor
	5.	„Báthori”	informátor
Éliás András alezredes	1.	„Debreceni”	informátor
	2.	„Várad Dénes”	informátor
Pál Albert őrnagy	1.	„Záhonyi”	ügynök
	2.	„Boros Imre”	ügynök
	3.	„Csáthi Tibor”	informátor
	4.	„Dézsi István”	informátor
	5.	„Nagy Péter”	informátor
	6.	„Hatvani”	informátor
Galla László főhadnagy	1.	„Peterdi”	ügynök
	2.	„Kovács”	ügynök
	3.	„Aradi”	informátor
	4.	„Miskolczi”	informátor
	5.	„Anna”	informátor

² Uo. A táblázat az aktív ügynökök és tartótisztek kapcsolatrendszerét tükrözi.

Operatív tiszt neve	Sorszám	Hálózati személyek fedőneve	Jelenlegi minősítésük
Benke Gábor hadnagy	1.	„Munkácsy”	informátor
	2.	„József”	informátor
	3.	„Kaposvári”	informátor
	4.	„Nádházi”	informátor
	5.	„Balogh Gabi”	Informátor
	6.	„Rábai Pál”	informátor
Kiss József őrnagy	1.	„Füzesi”	ügynök
	2.	„Nyiri”	ügynök
	3.	„Károlyi”	ügynök
	4.	„Szabó Péter”	informátor
	5.	„Szegfű”	informátor
	6.	„Varsányi”	informátor
	7.	„Pápai”	informátor
	8.	„Emőd”	informátor
Németh János őrnagy	1.	„Soós”	informátor
	2.	„Nemes Sándor”	informátor
	3.	„Kassai Imre”	informátor
	4.	„Gitáros”	informátor
	5.	„Béres”	informátor
	6.	„Mérnök”	informátor
	7.	„Technikus”	informátor
Mónus István hadnagy	1.	„Vasas”	ügynök
	2.	„Papp”	ügynök
	3.	„Gönczy”	informátor
	4.	„Katalin”	informátor
	5.	„Telkes”	informátor
	6.	„Csillag”	informátor
	7.	„Bálint”	informátor
	8.	„Kovács Júlia”	informátor

Operatív tiszt neve	Sorszám	Hálózati személyek fedőneve	Jelenlegi minősítésük
Szabó Béla százados	1.	„Hajdú”	informátor
	2.	„Kertész”	informátor
	3.	„Sárdy”	informátor
	4.	„Alföldi”	informátor
	5.	„Junior”	informátor
	6.	„Szegedi István”	informátor
	7.	„Tompá”	informátor
	8.	„Kisfaludy”	informátor
	9.	„Szabó”	informátor
Gaál Lajos százados	1.	„Balogh János”	ügynök
	2.	„Hajdú Barna”	ügynök
	3.	„Szőke”	ügynök
	4.	„Szalontai”	informátor
	5.	„Szalai Rezső”	informátor
	6.	„Viktória”	informátor
	7.	„Hortobágyi S.”	informátor
	8.	„Kabai”	informátor
	9.	„Bodnár József”	informátor
	10.	„Jármos”	informátor
Kakas János alezredes	1.	„Nagy Mihály”	ügynök
	2.	„Bujdosó”	ügynök
	3.	„Gombos”	ügynök
	4.	„Halász”	ügynök
	5.	„Vértes”	ügynök
	6.	„Fehérvári”	ügynök
	7.	„Béla”	ügynök
	8.	„Regős Sándor”	ügynök
	9.	„Barmosi Tibor”	informátor
	10.	„Gyalog Péter”	informátor
	11.	„Bajuszos”	informátor

Ügynökök, tartótisztek, dossziék

„Ámor” 1958–62

Tartótisztje (beszervezője): Kakas János
M-15752. Debrecen

„Ámor” állatorvos volt, jelentéseket írt a termelőszövetkezetek működéséről, a tartótiszt által kijelölt kulákokkal is felvette a kapcsolatot, beszámolt a célszemélyek politikai nézeteiről. Néhány falu hangulatáról is adott jelentéseket.

„Agárdi” 1977–89

Tartótisztje: Kakas János
M-37956. Debrecen

„Agárdi” egyetemi adjunktus volt a DATE-n szervezésekor. Később, 1979-ben Békés megyébe került, majd visszatért Debrecenbe, a Tivizignél mérnöki beosztásban dolgozott. 1989-ben kérte a kapcsolat megszakítását.

„Almási László” 1979–85

Tartótisztje: Gajdos László
M-38685. Debrecen

Az idegenforgalom területén foglalkoztatták, a biharkeresztesi kempingben.

„Aradi” 1967–86

Tartótisztje: Józsa Miklós, Ticz Péter
M-41139. Debrecen

„Aradi” a MÁV Igazgatóság távirtdáján dolgozott, jelentéseit munkatársairól írta és hangulatjelentéseket is adott. Kézzel írott beszámolóit maradtak meg.

Feladatai: a munkatársai operatív szempontból történő figyelése, értékelése, Nyugat-Európába történő utazásaikról való tájékozódás és tájékoztatás. A berendezések biztonságát sértő eseményekről azonnali jelentéseket kellett adnia. Az AK-6-os, és az AK-24-es SZT- tisztek is foglalkoztatták.

„Arató” 1962–67

Tartótisztjei: Oláh János, Kapusi Sándor
Mt-44/1 és M-29494. Mt/1–114 o., M-29494. Debrecen

„Arató” 1962 ősztől ösztöndíjasként egy évet töltött el Angliában. Kiutazása előtt Budapesten szervezték be a III/II-es vonalra. Londonból adott jelentéseket, a kapott feladatokat végrehajtotta. 1963-ban, hazaérkezése után az elhárítás úgy látta, hogy itthon is hasznos munkát végezhet, Debrecenbe került, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Angol Tanszékére, majd tanított a Kossuth Gyakorló Gimnáziumban is. Ennek ellenére tartótisztje továbbra is a Budapesten szolgáló Oláh János volt, aki esetenként Budapesten, illetve Debrecenben találkozott „Arató”-val, jelölte ki feladatait, tartotta vele a kapcsolatot.

1964-ben egy időre megszakadt a kapcsolat. „Arató” félt a lebukástól, ezért azt kérte, hogy Budapesten találkozzon tartójával. 1965-ben átvette a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság III/III-as osztálya, s ettől kezdve a KLTE-ről, az Angol Intézetének tanáiról, azok külföldi állampolgárokkal kialakult kapcsolatairól, a Debreceni Nyári Egyetem programjairól, eseményeiről, a magyar és külföldi állampolgárok kapcsolatairól kellett jelentenie.

Amikor a megyei elhárítás átvette, készítenie kellett egy névsort azokról az egyetemi oktatókról, akikkel kapcsolatot tart fenn, akik a közeljövőben kapitalista országokba utaznak tanulmányútra. Ez egyébként azt jelzi, hogy nem egy konkrét ügy vagy személy megfigyelésére akarták felhasználni, hanem a hálózati személy ismerősei közül akartak kiemelni célszemélyeket az elhárítás emberei. Az „Arató” által leírt névsorban a nyelvészeti, a marxista, a növényteni, a szervesetlen kémiai, a kísérleti fizikai, a matematikai, az orosz, a történelmi, a magyar, a pedagógiai intézet oktatói szerepelnek. A névsorból a következők nevét húzta alá a tartótiszt, mint lehetséges célszemélyekét: Katona Anna, Korponay(i) Béla, Paul Ashton, Kádár Imre, Bánhalmi József, Losonczy László, Veres József, Boros Dezső. (A leírt névsor nem számít operatív információadásnak, sok új jelölt első feladata volt hasonló jellegű névsor írása.) Egyben ez azt is jelentette, mint már említettük, hogy nem célfeladatra történt a szervezés. Érdemi munkája 1965-ben kezdődött meg Debrecenben. Írt jelentést a nyári egyetemen tapasztalatról, Egri Péterről, Abádi Nagy Zoltánról. Elsősorban azonban az Angol Intézet vendégtanárát, Paul Ashtont kellett figyelnie. Az elhárítás azt feltételezte, hogy Paul Ashton az angol kémiszolgálat megbízottja, akit azzal gyanúsítottak, hogy dr. Korponay Bélát be akarja szervezni. Ezért Ashton mellett Korponay Béla lett a másik kiemelt célszemélye.

1965-ben „Arató” több találkozára nem ment el, s átmenetileg kapcsolata megszakadt. „Az informátorral való találkozás alkalmával több esetben fél belemenni az általunk meghatározott személyek és kérdéscsoportok elemzésébe. Éppen ebből adódik az, hogy a meghatározott feladatokat nem hajtja végre. Beszámoltatásánál is érződik, hogy minden körülményt jelentéktelennek tüntet fel, amelyek számunkra különben értékkel bírnának a feldolgozás alatt lévő személyvel kapcsolatban” – rögzíti az egyik aktán tartótisztje.

A kapcsolat megmaradt. Olyan oktatókról kérnek tőle jellemzést, akiket be akartak volna szervezni a hálózatba: így például Bartha László, Pálffy István, Beleznai Tamás, Korponay Béla.

1967-ben ismét kifogás merült fel munkájával kapcsolatban: „Informátorunk 1967. március 9-re beütemezett, és az ezt követő biztosító találkozára nem jött el. Többszöri kísérlet után telefonon vettük fel vele a kapcsolatot és beszéltek meg a találkozót. A találkozón lelkiismereti és felelősségre vonástól való félelmére hivatkozva a kapcsolat megszakításának gondolatával foglalkozott, és ezzel magyarázta az elmaradt találkozók okait is. Szándékáról sikerült elállítani. A lefolytatott beszélgetésről ÁB-dossziéjában jelentést készíték” – írja tartótisztje.

Végül MSZMP-tag lett, és 1969-ben kizárták a hálózatból.

„Attila” 1957–60

B-89931. Debrecen

„Attila” költőként volt ismert Debrecenben, az 1950-es években. 1957-től állt az elhárítás szolgálatában, írókról, költőkről, az irodalmi élet újjászerveződéseinek kérdéseiről adta jelentéseit. Miután az írócsoport tagjai túlzó baloldali nézetei miatt elfordultak tőle, felment Budapestre, tagja lett a karhatalomnak. Tevékenységét a „Polgár” fedőnevű ügynök jelentéseiből is ismerjük. Koczogh Ákos, Tóth Endre, Kiss Tamás stb. voltak a célszemélyei.

„Balázs” 1966–68

Tartótisztje: Kakas János
M-28019. Debrecen, DOTE

„Balázs” a Kossuth Lajos Tudományegyetem néhány hallgatójáról írt jelentéseket. Azokról, akikkel egy baráti társaságba járt és együtt szórakozott. Közben tartótisztje intencióinak megfelelően tájékozódott ismerősei terveiről, politikai nézeteiről. Doszkocs Tamás, Fekete Zsolt, Lupkovics Gábor, Miklósvári Tibor,

Sebestyén Hunor, Valenta Pál, Rácz Gábor voltak legtöbbször jelentéseinek alanyai.

„Béla” 1954–58, 1959–68

Tartótisztje: Császár László, Gyárfás Emil
M-28305+1

„Béla”-t terhelő adatok alapján szervezték be, a Medicor Orvosi Műszergyárban. Csoportvezető volt, az ipari elhárítás vonalra állították be. 1968-ban más társadalmi szervnek adták át.

„Békés Gábor” 1975–88

Tartótisztje: Csehek Sándor

M 42017. Debrecen, Téglás, HIM, Hajdúböszörmény, EVIRT

„Békés Gábor” a Hajdúsági Iparművek művezetője volt, a gyárban végbement rekonstrukciós folyamatokról kellett beszámolnia, valamint arról, kik utaznak nyugat-európai országba, és hová, illetve kik érkeznek a gyárba Nyugat-Európából. Az automata mosógépek import alapanyagból készültek, szakmai, pénzügyi vonatkozásokról kértek információkat erről. Az AK-9-es SZT-tiszt értékelte a munkáját. Rendkívüli események nem történtek, szabotázásra utaló jelekkel sem találkozott. Felhasználták a hálózati személyek ellenőrzésére is, így Szoboszlai Györgyről és Kotormán Istvánról írt jellemzést. Politikai információkat ritkán kértek tőle, többnyire a külföldre indulókról kellett információt adnia.

1983 májusában átkerül Hajdúböszörménybe, az EVIRT-hez, vállalta a további munkát! Új tartótisztje Krocsek Zoltán lett. Feladata volt az EVIRT és a kínai kapcsolatok feltérképezése.

„Bene Miklós” 1957–63

Tartótisztjei: Garay András, Mészáros László
M-28906 I. k 1961–81., II. dosszié. Debrecen, DOTE

„Bene Miklós” az Ózdi Kohászati Műveknél volt elektromérnök az 1950-es években. Ott terhelő adatok alapján szervezték be az ipari elhárítás vonalára. 1956-ban Tiszapalkonyán a munkástanács tagja volt. 1957-től viszont már hálózati személy, ekkor már mint a DOTE főmérnöke. A klinika professzorairól, tanáraitól – pl. Krompecher István, Lelkes György, Kulin László, Fernet Béla, Kettessy Aladár, Hubay László, Szabó Gábor, Halmi Endre, Vályi Nagy Tibor,

Jenci Zoltán, Benkő Ferenc, Tankó Béla – adta jelentéseit. A tanárok politikai nézeteit kellett megismernie és azokról beszámolni.

Tartótisztjével a klinika környéki erdőben, a Kisdebrecen presszóban, T-lakáson – „Károly” T-lakás –, vagy saját irodájában találkozott. Kézzel és géppel írott jelentései maradtak fenn. Figyelme kiterjedt az egész klinikai életre (beruházások, fejlesztések) ebben a témában is sok jelentést adott. 1967-ben MSZMP-tag lett. Anyagát 1969-ben irattározták. Veszprémbe került, és ott folytatta ügynöki munkáját.

„Bihari Sándor” 1968–71

Tartótisztje: Pál Albert

M-32627. Debrecen

„Bihari Sándor” az ötvenes évek első generációs értelmiségi nemzedékéhez tartozott. A néprajztudomány vonzotta, egyik megteremtője volt az 1940-es évek végén felszárnyaló megyei néptáncmozgalomnak. Népművelőként dolgozott, koreográfiákat készített, maga is kiváló táncos volt.

1968-ban szervezték be hazafias (?) alapon. Azonban alapos okunk van feltételezni, hogy kompromittáló adatok alapján történt a beszerzése. 1969-ben készült el foglalkoztatási terve. Eleinte volt évfolyamtársairól, olyan barátairól kellett jelentéseket írnia, akiket jól ismert az egyetemről, és kisebb-nagyobb szerepet játszottak 1956-ban Debrecen forradalmi eseményeiben, így Bata Imréről, Kovács Kálmánról, Kiss Ferencről és Für Lajosról. Ezekon érződik, hogy tiszteli, becsüli a fiatal tanársegédeket, baráti szeretettel és tisztelettel említi őket. Terhelő adatokat nem közölt.

Tartótisztjének egyik jellemző utasítása: „Feladatul adtam az ügynöknek, hogy készítsen részletes jelentést Kovács Kálmán egyetemi adjunktus jelenlegi magatartásáról, politikai tevékenységéről, kapcsolatairól. Állapítsa meg, hogy Kovács milyen kapcsolatot tart fenn Kiss Ferenc volt aktív ellenforradalmárral, Bata Imre és Für Lajos volt »forr. biz.« tagokkal.”

Miután munkaköréből kifolyólag a képzőművészek között sokat mozgott, az 1956-os forradalomban szerepet játszó és börtönbüntetést szenvedett művészekről – Bényi Árpád, Bíró Lajos – is kellett jelentenie. A tartótiszt utasítását: „Derítse fel művészet politikai koncepcióikat, a pártól és a Szovjetunióról, a rendszerről kialakított véleményüket” – nem teljesítette, inkább méltatta tevékenységüket. Feladatai közé tartozott a megyei könyvtárban dolgozó 56-os elítélt, Kovács Béla ellenőrzése is, de érdemleges mondanivalója róla sem volt. Félegyházi László, Joób Árpád, Béber László és Módy György is jelentéseinek tárgya

volt, miként Kertész Gyula könyvtáros is. 1970-ben kérte a találkozók ritkítását, tartótisztje viszont ideológiai téren akarja foglalkoztatni. Később elmarasztaló jellemzés írt egyetemi hallgatókról.

Tartótisztjének „Bihari” jelentéseire írt megjegyzéseiből látható, hogy a kapcsolat nem volt harmonikus, 1971-ben a munkát megtagadta.

„Csabai” 1971–73

Tartótisztje: Svéd Mihály

M-17576+1. Debrecen

„Csabai” a MÁV Pályafenntartási Főnökségen dolgozott, a forradalom leverése után disszidált, majd visszatért. Munkatársairól és a hozzá hasonlóan szintén hazatért disszidens ismerőseiről jelentett. Többször változtatta munkahelyét, 1973-ban újra elhagyta az országot.

„Daru” 1961–62

Tartótisztje (beszervezője): Csonka István

M-15741

„Daru” a Hajdúsági Iparművekben (Téglás) a HBMRFK VI. osztályának a rezidense volt, 1946 óta párttag. Három informátor munkáját irányította, hangulatjelentéseket adott, rendkívüli eseményekről jelentett, és „ellenséges” személyekről is adott információkat.

„Debreceni István” 1950–62

Tartótisztje (beszervezője): Kolti Miklós

M-15748. Debrecen

A Mezőgazdasági Gépgyárban (Debrecen) a HBMRFK VI. osztályának volt a rezidense, négy informátort irányított. Hangulatjelentéseket adott, valamint a gyár belső életéről írt jelentéseket.

„Debreceni Sándor” 1955–60

Tartótisztje: Ozsváth József

B-94331. Debrecen

„Debreceni Sándor” szakmunkásképző intézeti igazgatót 1955-ben szervezték be a rádióelhárítás területére. 1957 márciusában aktivizálták. Önként jelentkezett.

Régi fedőneve megmaradt. Egy adó-vevő készüléket kapott munkájához. Minősítése szerint „az ellenforradalmi események után igen értékes munkát végzett, az ellenforradalomban részt vett személyek feldolgozásában”. A rádióelhárítás vonalán kapott feladatok mellett felfigyelt minden ellenséges tevékenységre.

„Delta” 1965–67–1973 ?

**Tartótisztjei: Kovács János, Nagy Endre
M-34405. Téglás, HIM**

„Delta” beszervezésekor a Hajdúsági Iparművekben dolgozott. Elsősorban a gyár hangulatáról készített információs jelentéseket. Másik feladata volt az 1956-ban disszidált, de családi látogatásra visszatérő téglásiak figyelése, valamint az 1956-os forradalomról elhangzó megjegyzésekkel kapcsolatos információk szerzése. Így például közölte azoknak a névsorát, akik táskarádiót hoznak be a gyár területére, és amikor lehetőségük adódik, hallgatják. Jelezte például, hogy Szabó Zsigmond HIM-ben dolgozó munkás testvére disszidált, Tiba József (HIM-dolgozó) testvére Svédországban él, Drén Józsefnek nyugati kapcsolatai vannak stb. Figyelemmel kísérte a visszatérő disszidensek mozgását, illetve a gyárból elbocsátottak elhelyezkedési lehetőségeit. 1973-ban kapcsolata megszűnt, KISZ vezetőségi tag lett. Később újra aktivizálták.

„Fehérvári” 1956–57

**Tartótisztje: Józsa Miklós
H-8336. Debrecen**

„Fehérvári” posta-főfelügyelő, kézbesítési osztályvezető volt. 1956 márciusában szervezték be, 1957 januárjában, miután nem dekonspirálódott, aktivizálták, de kapcsolata rövid idő múlva megszűnt.

„Fekete” 1958–1971

**Tartótisztjei: Milosseff Tamás, Nagy Endre, Deák József
Csokonai Színház, Békéscsaba, Aranybika Szálloda, Alföldi Nyomda
M-3791. Debrecen**

„Fekete” 1956-ban disszidált, 1958 szeptemberében hazatért, Milosseff Tamás beszervezte hazafias alapon, és informátorként foglalkoztatták. Korábban a Csokonai Színházban dolgozott, villanyszerelőként, hazatérése után is ott kapott munkát. Munkatársairól, disszidensekről, majd hazatért barátairól írt jelentése-

ket. Ismerősei, barátai voltak Dabu István, Batai József, Huszár Károly, Áncsán Mihály, Borbás László, Bánhidi József, Egri Gyula, Jenkei Gáborné, Kádár Géza, Körmendi István, Kelemen József, Kulcsár István, Pótor József, Lantos József, Oláh Gyula, Oláh József, Rácz György, Veres Béla, Tumbász János, Zelenák János.

1959-ben az Aranybika Szállodában, az éjszakai lokálban ruhatáros. Ekkor az amnesztiával szabadultakat is kellett figyelnie. Mennyit költenek, kikkel barátkoznak? 1959-ban foglalkoztatási tervet készítenek számára. 1960-ban Békéscsabára került a színházhoz, 1967-ben visszatért Debrecenbe, és az Alföldi Nyomdában dolgozott. Feladata változatlanul a politikailag megbízhatatlannak tartottak figyelése – Dobai István és Weszler Károly. Egy év múlva ki akart lépni a hálózathoz. Két hálózati személlyel, „Pilisi”, „Jánosi” ellenőrizték, leveleit elolvasták, kompromittálással további munkára készítették. „Kezdetben jól dolgozott, jelentései alapján figyelemmel tudtuk kísérni a városban lakó disszidensek mozgását, tevékenységét. Később gyakran előfordult, hogy nem jelent meg a találkozókra, nem hajtotta végre a kapott feladatot” – írta tartótisztje. Felelőségre vonták és visszatartották gépjárművezetői igazolványát, tartótisztje szerint javult a munkája. Újra kérte a kapcsolat megszakítását. Nem járt találkozókra. 1971-ben kizárták a hálózathoz.

„Fekete Károly” 1968–69

**Tartótisztje (beszervezője): Vadász László
M-30164, Debrecen**

Nyelvi lektor volt a DATE-n, érdemi munkát nem végzett. Kérte a kapcsolat megszakítását, 1969-ben kizárták a hálózathoz.

„Füzesi” 1966–79

**Tartótisztje: Kiss József
M-37915+1. Berettyóújfalu, római katolikus egyház**

„Füzesi” római katolikus plébános volt, Berettyóújfaluban és a környékén élő F-dossziés, valamint más, megbízhatatlannak tartott személyekről, nyugati országokban élőkkel kapcsolatot tartókról jelentett. Két dossziéja maradt meg. Később a munkát megtagadta. 6-os kartonján beszerzésének minősítése: takarva!

„Garay” 1957–62
Tartótisztje: Milosseff Tamás
M-16505. Debrecen és környéke

„Garay” állatorvos volt, a Debrecen Városi Tanács mezőgazdasági osztályán dolgozott. Jelentései a falusi állatorvosok életéről, valamint a tsz-ek munkájáról szólnak.

„Hajdú Pál” 1973–75
Tartótisztje: Szabó Béla
M-36612. Debreceni Református Teológia

„Hajdú Pál” a debreceni teológiai akadémia hallgatója volt, teológus társairól jelentett néhány alkalommal, jelentéktelen dolgokról. Amikor elköltözött Debrecenből, kapcsolata megszűnt.

„Hajnal” 1985–87
Tartótisztje: Krocsek Zoltán
M-42160. Debrecen

„Hajnal” a Biogal Gyógyszergyár magas beosztású vezetője volt, külföldi üzleti útjairól írt beszámolókat. Anyagának politikai vonatkozásai nem voltak.

„Halasi” 1968–73
Tartótisztje: Nagy Sándor
M-34330. Debrecen

„Halasi”-t terhelő, kompromittáló adatok alapján szervezték be a Tivizignél. Elsősorban a vállalatnál dolgozó F-dossziés személyekről, volt katonatisztekéről, ellenségnek minősített jelentős műszaki beosztásban dolgozókról kellett jelentést készítenie. Kiemelt célszemélye volt Zeke László, akit 1956 után 15 évi börtönbüntetésre ítélték, és 1963-ban amnesztiával szabadult. Zeke az 1956. november 4-én Debrecenben, a Kádár-kormányval erősen szemben álló munkástanácsok egyik vezetője volt, többek között fő szervezője az 1957. december eleji általános sztrájknak. Anyagkönyvelőként dolgozott, politikával nem foglalkozott, rajta kívül Csepregi Lászlóról (ő is F-dossziés személy és 56-os elítélt volt), valamint Bakos Tibor szervező mérnökről írt jellemzést. Hortobágyi kitelepített volt, műszaki egyetemre jár, politikáról nem beszél. Jelentést írt Balogh Endréről, aki a

vízügynél híradástechnikus, korábban katonatiszt volt. 1970-ben kérte pihentetését, 1973-ban kizárták a hálózatról.

Olyan személyekről vártak tőle jelentést, akiket „Halasi” jól ismert, barátai voltak és politikai nézeteik is azonosak lehettek. A Tivizignél műszaki vonalon több 1945 előtti hivatásos katonatiszt dolgozott, különböző műszaki beosztásban. Szakértelmüket felhasználták, közben beszervezték őket, és egymásról kellett jelenteniük.

„Hargitai” 1966–71
Tartótisztje: Csehek Sándor
M-35201. Debrecen, Biogal Gyógyszergyár

„Hargitai”-t a Biogal Gyógyszergyárban szervezték be. A Nagyerdei Stadion északi vagy déli kapujánál találkozott tartótisztjével, később a „Munkás lakás” T-lakásban. Évek múltán Faragó rezidens lett a tartója. A politikailag megbízhatatlannak minősített alkalmazottakról számos jelentéseket adott. Így Csernus István vegyészmérnökről, Horváth Károlyról, az 1957-ben a gépiparista diákkerben elítéltről, Soltész Jenő F-dossziés személyről, Haramura Pál volt jegyzőről, Zákány Antal református lelkészről. De tartótisztje kérésére Fábíán Ferencről, Balogh Endréről, Kiss Magdolnáról írt jelentést. Szilágyi Imréről is készített feljegyzést, valamint hangulatjelentést arról, hogyan vélekednek a dolgozók az új gazdasági mechanizmusról, a kínai és a vietnami helyzetről stb. Beszámolt arról is, munkatársai, ismerőse közül kik szándékoznak külföldre utazni (Kiss Magdolna, Jánosi Farkas Endre, Jánosi Erzsébet). Készített feljegyzést üzemi technológiai problémákról, valamint Nyugat-Európából munka céljából a gyárba érkező munkásokról. Kiderítette azt is, ismerősei közül ki kap külföldről levelet.

„Huszi” 1968–75
Tartótisztjei: Józsa Miklós, Titz Péter
M-37584. Debrecen

„Huszi” a MÁV Filharmonikus Zenekar tagjairól írt jelentéseket. Célszemélyei voltak pl.: Görgényi Gyula, Gömöri Attila, Rácz Gyula, Gellén László, Kardos Gyula, Fejes Márton, Lobotka Pál stb. Elsősorban a zenekar külföldi szereplésével kapcsolatos dolgokról szólnak a jelentések (kapcsolatok külföldi állampolgárokkal, bevásárlás stb.). A MÁV Igazgatóságon dolgozó AK-6-os SZT-tiszt többször kért tőle jelentéseket. Hazafias alapon szervezték be, munkahelyet váltott és kapcsolata megszűnt.

„Jókai” 1967–69

Tartótisztje: Nagy Sándor
M-30420. Berettyóújfalu

„Jókai” agrártudományi egyetemet végzett, tervezőmérnökként dolgozott. Rövid ideig dolgozott a titkosszolgálatnak, mert 1969-ben az egyik fontos társadalmi szerv kikérte és átadták.

„József” 1968–74

Tartótisztjei: Szilágyi József, Bezzeg László, Benke Gábor
M-37167+2 Debrecen

„József” 1968–69-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE) külső oktatója volt, sikertelenül próbált státust kapni az egyetemen, később a debreceni Kossuth Lajos Gimnázium tanáraként dolgozott. Jelentéseit sűrűn átszötte saját sérelmeinek és sértettségének ecsetelésével. „Nevelésbeli hiányosságai” és „beszűkült dogmatikus szemléletmódja” ellenére a szervek többször is ráállították a következő egyetemi oktatókra: dr. Julow Viktor docens (Irodalomtudományi Intézet); dr. Alföldi András (BTK dékáni titkár); dr. Borzsák István professzor (Latin Tanszék); dr. Gunda Béla professzor (Néprajzi Intézet). Mivel ügynöki működése hajnalán a szervek szavahihetőségét és őszinteségét kétségbe vonták, K-ellenőrzéssel, illetve az „ideológiai vonal” „Május” fn. ügynöke segítségével követték figyelemmel tevékenységét. Az 1970-es évek elejétől kezdve már jórészt csak a Kossuth Lajos Gimnázium tanári karáról és diákjairól szólnak a jelentések. 1973. májustól a megyei III/II-es alosztály vette át foglalkoztatásra. Kollégáiról írt jelentései nemcsak rosszindulatúak, de gyűlölettől is átszöttek.

Nagy János, Tibori János, Irinyi Károly, Titkó István, Szöllősi, G. Kiss Tamás, Ember Ernő, Veress Géza, Sarkady János, Virágos Zsolt, Nagy Imre, Szepesi József, Bába Ottó, Papp G., Szabó J., Kónya L., Hadházi B., Horváth, Szűcs Pálné voltak jelentéseinek alanyai. Több dossziét töltenek meg a jelentései.

„Károlyi” 1967–74

Tartótisztje: Tóth Imre
M-39266+1. Debrecen

„Károlyi” a debreceni Szent Anna plébánia kántora volt. Két dossziéjában maradtak meg a volt szerzetesekről, apácákról, valamint a római katolikus egyház plébánosairól és más egyházi személyekről írt jelentései.

„Karikás” 1974–86

Tartótisztje: Szilágyi Albert
M-41202. Püspökladány

„Karikás” a püspökladányi állomáson dolgozott. Elsősorban hangulatjelentéseket írt (pl. rossz a hangulat a ladányi állomáson). Feladatai: kísérje figyelemmel a katonai szállításokat, kik azok, akik a kísérő személyzettel kapcsolatba akarnak kerülni. Derítse fel azokat a MÁV-alkalmazottakat, akik eddig nem ismert nyugati kapcsolatokkal rendelkeznek, illetve nyugati országokba akarnak utazni, és onnan nem kívánnak visszatérni. Jellemezze Tóth Imre politikailag ellenőrzött személyt, nézeteit, kapcsolatát Nyugaton élő volt ladányiakkal. Rendszerint szóbeli tájékoztatókat adott.

„Kerekes Péter” 1966–68

Tartótisztjei: Kakas János, Szilágyi József
M-29270. Debrecen, KLTE

„Kerekes Péter” francia–magyar szakos egyetemi hallgató volt beszervezésekor, rendezetlen anyagi ügyeivel zsarolták. Nem akart fedőnéven jelenteni, a találkozásokat hanyagolta, jelentést alig-alig adott. Ki akart lépni a hálózathoz, Bezzeg László készítette további szolgálatra. Franciaországba utazó és ott tanuló diáktársairól, Baja Sándor, Molnár Erzsébet, Vágási Mária, Várkonyi Anikó, illetve Ternai Andrásról, az egyetemi irodalmi színpad vezetőjéről, Kovács Gábor IV. é. magyar–történelem szakos hallgatóról, valamint „világnézetre kicsit zavaros” Kisary Miklósról is jelentett. A „Kovács István” K-lakásban találkozott tartójával. Rendszertelenül járt találkozókra. 1968-ban befejezte tanulmányait, elutazott Debrecenből, kizárták a hálózathoz. Később a Dunántúlon SZT-tisztiként szolgált.

„Kertes Imre” 1958–62

Tartótisztje: Kispál Lajos
M-15780. Berettyóújfalu, Debrecen

„Kertes Imre” a Berettyóújfalui Tejporgyárban, később a Debreceni Dohánygyárban, majd egy építőipari vállalatnál dolgozott. Terhelő adatok alapján szervezték be, a forradalomban játszott szerepével zsarolták. Gazdasági kérdésekről és visszaélésekről, munkaügyi problémákról adott jelentést, három személyt is kellett figyelnie.

„Kékes” 1973–1980
Tartótisztje: Németh János
M-3977. Debrecen

„Kékes”-t 1973 márciusában szervezték be az ifjúságvédelem vonalára. Népművelőként dolgozott az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán. Elsősorban a Sumen étteremben, a Disc Jockey Klubban és a Fácánkakas vendéglőben szórakozó, beszélgető fiatalokat kellett figyelnie, terveikről, politikai nézeteikről, kapcsolataikról jelentenie. 1973. március 15-ére a Sumen étteremben szórakozó, irodalomkedvelő fiatalok március 15-i ünnepi műsort szerkesztettek, és szerették volna azt nagyobb nyilvánosság előtt előadni. Ugyanis a szokványos debreceni ünnepi megemlékezéseket nem tartották méltónak az 1848-as forradalomhoz. Elek József, Hadházi Éva, Szabó Márta, Juhász Ilona, Kiss Béla és Kovács Imre voltak a kezdeményezők. Szerettek volna rendőri engedélyt szerezni a műsor bemutatásához, és kooperálni valamelyik debreceni középiskolával. „Kékes” jelentései alapján a III/III-as osztály megakadályozta a spontán megemlékezést. Több műszaki főiskolás – többnyire barátok –, „ellenséges nézeteket valló” fiatal neve is szerepelt a jelentéseiben: Sajbán Tibor, Tabajdi György, Hegedűs András, Kiss Béla, Herega József.

A kapott feladatokat teljesítette, kapcsolata munkahelyváltozás miatt szűnt meg. „Kékes” anyagát 1980-ban irattározták.

„Kinizsi” 1978–81
Tartótisztje: Bessenyei János
M-38657. Debrecen

Cionista vonalra szervezték be. A Hajdúsági Bőrgyárban dolgozott nyersbőr-raktárvezetőként.

„Kiss Péter” rezidens 1958–62
Tartótisztje: Csonka István
M-14837. Debrecen

„Kiss Péter” a Debreceni Dohánygyárban dolgozott rezidensként. Hazafias alapon szervezték be az ipari elhárítás vonalára (sok volt a géptörés stb.). Két informátort is irányított. Őket az üzem érzékeny pontjaira helyezték („Tóth János” és „Nagy István”). Az ellenségesnek tartott személyeket is figyelniük kellett, így pl. Rizák István, Gulágot is megjárta munkásról, Krajcsovics István „ellenforradal-

már” mérnökről is írt jelentést a rezidens. Kopcsa István esztergályos, Fekete Szabó Gyula, Kocsis István, Rádi János, Szombati Tibor, Vértesi Lajos neve is szerepel jelentéseiben. 1962-ben kizárták a hálózathoz. „Hibája volt, hogy míg mi foglalkoztattuk, ő bűnszövetkezetben lopta a cigarettát a Dohánygyárból” – szerepel a kizárás indokaként. Egyébként pontosan járt a találkozókra, feladatát ellátta.

„Kokadi” 1981–88
Tartótisztje: Tóth Imre
M-41797. Kokad

„Kokadi” görög katolikus pap volt Álmosdon, és éveken át jelentett a környező falvakban szolgáló katolikus és más felekezethez tartozó papokról, azok tevékenységéről, az egyházuk egyházpolitikájáról alkotott véleményükről. Oltványi László, Bodolánszki Emil, Virág János, Fodor István, Komáromi Fodor András r. k. pap, Zimányi József református pap, Melles Tihamér r. k. pap voltak jelentései alanyai. A Szabolcs-Szatmár megyei elhárításnak adták át 1988-ban.

„Komáromi” 1976–84
Tartótisztjei: Bogáti János, Pallagi János
M-40297. Debrecen, MÁV Igazgatóság

Vasúti menetirányítóként dolgozott „Komáromi”, akit hazafias alapon szerveztek be. Kevés jelentést adott, azok munkatársairól szóltak, pl. dr. Rádi Istvánról, aki kiváló birkózó is volt, Erdélyi Lászlóról és a külföldre, pontosabban Nyugat-Európába utazók nevét, kapcsolatait is közölte. Jelentéseinek nem volt operatív értéke. Már 1980-ban jelezte tartótisztje, hogy nem tud érdemi munkát végezni. 1984-ben dossziéját irattározták.

„Kovács János” 1957–72
Tartótisztje: Szentesi Tamás
M-32677. Debrecen

„Kovács János” „Halasi”-hoz hasonlóan a Tivizignél dolgozott műszaki beosztásban. Egyetemre járt levelezőre, annak elvégzése után munkahelyet változtatott, az elhárítással kapcsolatát megszakította.

„Kovács Tibor” (Gajla) 1975–77

Tartótisztje: Pál Albert

H-59177. Debrecen

A Disc Jockey Klubban, a Kölcsey Művelődési Központban, a Sumen étteremben kellett figyelnie az ifjúsági csoportokat. Tartótisztje utasította: „derítse fel az ellenséges csoportokat”. A „Sági” T-lakásban találkozott tartótisztjével. Feladatul kapta: „szerezzen adatokat Bíró Lajos művészetpolitikai magatartásáról”.

A Debreceni Jazz Napokról is adott információkat. „Kovács Tibor” munkahelyet változtatott, a Tanszergyárban, majd a Mezőgazdasági Gépgyár vámospércsi üzemében dolgozott. 1977-ben kérte az MSZMP-be való felvételét. Korábban KISZ-titkárként is tevékenykedett. Amikor MSZMP-tag lett, kapcsolata az elhárítással megszűnt.

„Kovács György” 1975–76

Tartótisztje: Szalontay Zoltán

M-36614.

„Kovács György”-öt a DATE-n szervezték be, de rövidesen a KITE igazgatója lett. Úti beszámolót írt üzleti tárgyalásról, a KITE terveiről készített feljegyzést. Kapcsolata beszervezése után rövidesen megszakadt, mivel MSZMP-tag lett.

„Kutasi Péter” 1967–73

Tartótisztje: Sziklay István

Budapest, Debreceni Teológiai Akadémia

M-35886. Debrecen, Budapest

„Kutasi Péter” református lelkész, teológiai tanár volt Debrecenben. Külföldi (svájci) ösztöndíjat kapott, utazása előtt szervezték be Budapesten, hazafias alapon. Jelentéseket adott a Debreceni Teológiai Akadémia belső életéről, külföldi ösztöndíjas korában a bázeli egyetemről, az ott tanuló magyar diákokról, hazatérése után teológiai tanárokról, hallgatókról jelentett. Két tanulmányos írása bethánista mozgalomról és a református egyház fennállásának 400 éves jubileumáról is megmaradt dossziéjában. Visszatérve Debrecenbe teológiai ösztöndíjasokról, professzorok közötti ellentétekről írt. Feladata volt, hogy az egyházon belül a szektás vonalról jelentsen. Munkájának a tartótiszt szerint kevés operatív értéke volt, ezért a kapcsolatot vele megszüntették.

„Lovas” 1967–72

Tartótisztje: Cékmány Frigyes

M-33198

Sorkatona korában szervezték be, hazafias alapon speciális felderítő munkára. 1968-ban vette át Hajdú-Bihar. 1972-ben munkahelyváltozás miatt kapcsolata megszűnt.

„Lovas Károly” 1964–1973

Tartótisztjei: Nagy Endre, Orvos Vince, Nagy Benkő Lajos, Kapusi Sándor
M-30890. I–II. k.

„Lovas Károly”-t 1964. december 3-án hazafias alapon szervezte be a HBMRFK III/III-as osztálya. A beszervezett személy az 1956-os forradalom leverése után disszidált, Jugoszlávián keresztül, és Kanadában élt emigrációban. Visszatérte után az Aranybika Szállodában volt portás, majd az évek során a Hajdú-Bihar Megyei Vendéglátó-ipari Vállalatnál különböző beosztásokat töltött be. 1970-ig volt Hajdú-Biharban hálózati személy, 1970-ben Pest megyébe került, és ott is folytatta titkosszolgálati tevékenységét.

Első jelentéseit a Kanadában, emigrációban élő magyarokról, azok életéről írta. Amikor az 1960-as évek második felében már jöhettek családi látogatásra a disszidens állampolgárok, akik Kanadából jöttek, azok rendre felkeresték „Lovas Károly”-t, segítségét kérték kisebb-nagyobb ügyekben. Korábban nyilvánvalóan jó kapcsolatban volt a kanadai magyarokkal, ezért azok feltétel nélkül megbíztak benne. „Lovas” pedig tájékoztatta tartótisztjeit az őt felkeresők terveiről, életéről, politikai nézeteiről. Zömmel kézzel írt jelentései maradtak meg M-dossziéjában. 1965-ben egy 24, Kanadában élő magyar nevét tartalmazó listát adott át az elhárításnak, a rokonlátogatásra érkező egykori barátairól. A hazalátogatók szinte kivétel nélkül 1956, a forradalom leverése után hagyták el hazájukat.

Az 1940-es évek középső felében „Lovas Károly” a Független Kisgazdapárt tagja volt, s a pártban tevékenykedő fiatal barátairól is kértek tőle jelentéseket. Dr. Hódy Béla, Zilahy Tibor, Tóth Sándor, Szegő József, Poór Sándor, Radenky József, Pálffy István (középiskolai tanár), Pálffy József, a közismert újságíró neve szerepelt jelentéseiben. (Közülük többen azok közé tartoztak, akik egy kommunista választási nagygyűlésen a koalíciós időkben elvágták a hangszórók vezetéket, mielőtt Rákosi Mátyás megszólalhatott volna. Ezeket a fiatal fiúkat „drót-vágó kisgazda fiatalok” néven emlegették hosszú évekig. Huszár Károly széles körű kapcsolatokkal rendelkező Debrecenben értelmiségi körökkel is, így jelen-

tést adott Vályi Nagy Tibor egyetemi tanárról, dr. Hódy Béla ügyvédéről, Obersovszky Gyula és Reményi József újságírókról. (Obersovszky Gyulát 1956-os tevékenységéért börtönbüntetéssel sújtották, Reményi József pedig az MTI vezető beosztásban lévő újságírója volt.)

Huszár Károly a dossziéjában található jelentések szerint a politikai elhárítás egyik kulcsfigurája volt 1964–70 között. Bízta benne Nyugatról hazatérő barátai, s mivel bízta benne, könnyűszerrel ki tudta szedni a látogatóiból azokat az információkat, amelyek az elhárítás számára fontosak voltak. A vállalatban belül többször áthelyezték. Néha érték támadások olyan MSZMP-tagok részéről, akik múltja miatt nem nézték jó szemmel, hogy milyen állást kapott. De „mozgatásának” lehettek olyan okai, hogy más-más pozíciókban akarták alkalmazni. Az biztos, hogy a politikai elhárítás megbízott benne, s mindenben segítségére volt. Foglalkoztatási vonalán az egyik legtöbb információt adó ügynöknek látszik. Több száz oldalnyi jelentései annak a dokumentumai, hogy milyen szoros ellenőrzés alatt tartották „a külföldre szakadt hazánkfiai”, akiket a rendszer potenciális ellenségének vélték.

Néhány érdekesebb jelentésében szereplő információját említjük meg: Boros Géza zenész külföldre készül. Papp Béla zongorista jó kapcsolatot ápol Füzes Imre és Szabó Sándor montreáli lakosokkal. Kónya Barnáról, Botos Sándorról, sőt testvéréről, Huszár Tiborról, nagybátyjáról, Huszár Józsefről is adott információkat. Miután látogatóba elment Kanadába, beszámolót készített a kanadai rendőrség magyarok körében végzett ellenőrzéséről stb. „Lovas Károly” udvarias vendéglátónak bizonyult, kanadai látogatóit több ízben látta vendégül az Aranybika Grilljében. Több száz személy neve szerepelt a különböző jelentéseiben. Készségesen segített gépkocsivásárlásokban és egyéb kereskedelmi-gazdasági ügyletek lebonyolításában.

Amikor Pest megyébe került, akkor már csökkent az aktivitása.

„Magyar János” 1987–88

Tartótisztje: Zádor Csaba

M-41965. Debrecen

„Magyar János”-t 1987-ben, főiskolai hallgató korában szervezték be a Debreceni Tanítóképző Főiskolán az ifjúságvédelmi vonalra. 1988-ban hírszerző lehetősége megszűnt, kapcsolata megszakadt.

„Margitai” 1968–71

Tartótisztje: Borók József

M-32626. Debrecen

„Margitai”-t 1967-ben szervezte be a belső elhárítás ifjúságvédelmi vonalra. Elsősorban hangulatjelentéseket adott, és diáktársairól jelentett. 1971-ben disszidált.

„Mátrai Ernő” 1967–75

Beszervezője: Farkas Béla

H-49708. Debrecen

„Mátrai Ernő” műszaki ellenőrként dolgozott a Hajdú-Bihar Megyei Moziüzemi Vállalatnál. Terhelő, kompromittáló adatok alapján szervezték be, majd 1975-ben családi okok miatt kapcsolata megszakadt.

„Melinda” 1965–68

Tartótisztje: Kiss József

M-28614. Debrecen

A Svetits Gimnázium diákja volt. Kompromittáló adatok alapján kényszeríthették aláírásra. A munkára alkalmatlannak találták, és kizárták a hálózathoz.

„Miklós” 1954–62

Tartótisztje: Éliás András

M-16504. Derecske

„Miklós” egy derecskei bankfiókban dolgozott, feladata az volt, hogy a mezőgazdasági területről, a volt katonatisztekről és a kulákokról jelentéseket írjon.

„Molnár” 1961–66

Tartótisztje: Nagy Endre

M-34009+1. Debrecen

„Molnár” 1956-ban disszidált, és 1957-ben tért haza az USA-ból. A hozzá hasonló sorsú emberekről, visszatért disszidensekről számolt be.

„Munkácsi” 1968–77

Tartótisztjei: Titz Péter, Bogáti János
M-37344. Debrecen

Vasúti biztonsági kérdésekről, szállítás, közlekedés jelentett. Kapcsolata személyi tulajdonsági miatt megszűnt.

„Nagy Pál” 1971–88 ?

Tartótisztjei: Kozma János, Bessenyei János
M-41876. Debrecen, DOTE Kollégium

Kézírást jelentések maradtak meg dossziéjában, a DOTE hallgatóiról jelentett.

„Kovács Pál” 1966–74

Tartótisztje: Orvos Vince
M-39128. Debrecen

Az Állami Biztosító dolgozói, Démy Mihály jogász, Szilas György orvos, Boon Magda, Elek Tibor, Paulay Károly katolikus pap, volt szerzetes, Komkoly Kálmán ügyvéd újságíró, Koncz Tihamér, Kerékgyártó István voltak a jelentéseiben legtöbbször előforduló személyek.

„Nagy Róza” 1957–62

Tartótisztje: Vörös István
M-29133. Debrecen, Kecskemét

„Nagy Róza” zenetanárnő volt, Kecskemétről áthelyezéssel került Debrecenbe. Kecskeméten is az elhárításnak dolgozott. Debrecenbe kerülve ő jelentkezett és alakította ki feladatkörét. Így a forradalomban jelentéktelen szerepet játszó Egri Lajosról, családjáról, baráti kapcsolatairól írt jelentéseket. De adott jelentést Görbeháza katolikus lelkészéről is. Visszakerült Bács-Kiskun megyébe.

„Nemes Sándor” 1962–70

Tartótisztjei: Mészáros László, Gyárfás Emil, Kozma János
M-31410. Debrecen

„Nemes Sándor” az Állami Biztosítónál dolgozott beszervezésekor. 1956-ban katonatiszt volt. Békéscsabán szolgált, a katonatársaival állították bíróság elé és ítélték el. Volt vádlott-társairól, tisztársairól – Biczó Gyula, Tóth István alezre-

des –, valamint munkatársairól, F-dossziés személyekről írt kézírásos jelentéseket (Gavallér Kálmán, Komodi József, Demy Mihály, Labancz János, korábban elítélt Liszkai László, Kerényi Sándor). Legfontosabb célszemélye a békéscsabai hadosztály volt parancsnoka, az 1956-os forradalom leverése után többévi börtönbüntetést szenvedett Tóth István volt. Tartótisztjeivel T-lakásokban (pl. „Rózsa” és a szabadban találkozott. „Mint katonatársak több éven keresztül egy alakulatnál szolgáltak. Ellenforradalmi tevékenységet is együtt fejtettek ki, találkozásuk nem rendszeres, de a beszélgetésüknek ügynökünk felé megvan a bizalom. A találkozások rendszeressé tételére megvan a bizalom. Erősítse Tóthtal a barátságot” – tanácsolta tartótisztje.

„Pataki János” 1974–86

Tartótisztje: Csehek Sándor
M-41349. Téglás

„Pataki János” Tégláson, a HIM-ben üzemvezetőként dolgozott. Objektumvédelem vonalra szervezték be. Az ipari elhárítás vonalán foglalkoztatták, arról jelentett, kik jönnek nyugati országokból a HIM-be, illetve kik mennek oda, valamint az üzem dolgozói közül kiknek vannak nyugati rokonai kapcsolatai.

„Pedró” 1979–88

Tartótisztje: Hüse István
M-39373. Hajdúszoboszló

„Pedró” a hajdúszoboszlói kemping vezetője volt. Hajdúszoboszló a megye egyik legfontosabb idegenforgalmi központja volt már akkor is, gyógyvize rengeteg külföldit vonzott. „Pedró”-nak az volt a feladata, hogy jelentse, kik azok a külföldi állampolgárok, akik magyarokkal együtt érkeznek a kempingbe, és feltehetően baráti kapcsolatok szövődtek közöttük. „Pedró” idegenforgalmi vonalon nagyon járatos volt, sőt értelmiségi körökben is megfordult, így többek között a Debreceni Orvostudományi Egyetem oktatóiról is adott jelentéseket. Többek között Oroszlány György orvosról és feleségéről, Lakatos Lajos gyermekorvosról, terhelő volt Muszbek Lászlóról írt jelentése, akiről azt írta, külföldi információi szerint külföldi bankokban helyezi el azt a pénzt, amit külföldi publikációiért, előadásaiért kapott. Célszemélye volt dr. Matkó László, aki idegenforgalmi vonalon dolgozott és izraeli állampolgárokkal volt kapcsolatban. Muszbek Lászlóról írt jelentésének záradéka: „az adatok a devizagazdálkodás megsértésének alapos gyanúját alapozzák meg”.

Felhasználták arra is, hogy a Hajdúszoboszlón, az idegenforgalom területén foglalkoztatott ügynököket „káderezze le”. Így többek között „Molnár Géza”, „János”, „Faragó” jellemzését készítette el. A Hazafias Népfront kikérte, hogy politikai munkatársként foglalkoztassa.

„Pilisi” 1958–73

Tartótisztje: Nagy Endre

M-35268+2. Debrecen

Villanyszerelőként dolgozott, 1956-ban disszidált, de 1957-ben hazatért, és 58-ban beszervezték. A Debrecenből disszidált, de visszatértek megfigyelése volt a feladata. 1970-ig volt aktív, kizárták a hálózathoz, mert nem látta el feladatát.

„Pusztai István” 1958–62

M-16510

„Pusztai István” a Finommechanikai Vállalatnál dolgozott. A gyár termelési technológiai kérdéseivel foglalkozott. Figyelemmel kellett kísérnie azok tevékenységét, akik az 1956-os forradalomban szerepet vállaltak. Terhelő adatok alapján szervezték be.

„Sas” 1960–68

Tartótisztje: Csonka István, Homovics Miklós

M-29177. Téglás, Hajdúsági Iparművek

„Sas” egyetemet végzett vegyész, a Hajdúsági Iparművekben művezetőként dolgozott. 1960-ban szervezték be hazafias, elvi alapon szabotázs-elhárítás vonalra. Azonnal jelentenie kellett, ha a lőszergyártás terén rendellenességeket tapasztalt. Fontos beosztása volt, az elegyüzem vezetőjeként. Fő feladata az üzem biztonságának védelme. Technológiai folyamatokat kellett ellenőriznie, és ha rendellenességet tapasztalt, jelenteni. A munkaköréhez tartozó kérdésekről, esetleges termelési fennakadásokról kellett beszámolnia. Olyan dolgokról, amelyek a gyár termelése szempontjából, annak folyamatossága miatt voltak fontos. Munkásórként is szolgált.

„Sárosi” 1957–62

Tartótisztje: Bezzeg László

M-16517. Debrecen, Építőipari Vállalat

Az 1956-os forradalom leverése után szervezték be, hogy az Építőipari Vállalat dolgozóiról jelentsen. Munkájával nem voltak megelégedve, alkalmatlannak tartották és kizárták a hálózathoz.

„Szegefű” 1968–73

Tartótisztje: Kiss József

M-39443. Debrecen

Tanítóképzőt végzett, apáca volt. Kompromittáló adatok alapján szervezték be. A Bem téri kórházban dolgozott, megtagadta az együttműködést.

„Székely Ilona” 1967–76

Tartótisztje: Csonka István

M-36917. Debrecen, MGM

„Székely Ilona” tolmásként dolgozott, hazafias alapon szervezték be, dekonspirálódott.

„Siroki” 1965–70

Tartótisztje: Józsa Miklós

M-30678. Hajdúsámson

„Siroki” a hajdúnánási vasútállomáson dolgozott. Hazafias alapon szervezték be, 1970-ben MSZMP-tag lett és megszüntették foglalkoztatását.

„Tatai” 1966–82

Tartótisztje: Erdei Gyula

M-39129. Debrecen

„Tatai” a Víz- és Csatornaműveknél dolgozott. Az 1956-os forradalom után disszidált, majd rövid idő után hazatért. A hozzá hasonló disszidens hazatérők megfigyelése és róluk jelentések írása volt a feladata. Hazafias alapon szervezték be. „Az első találkozón az informátor nyugodt volt, olyan, mint beszerzése előtt. Nem tapasztaltam rajta olyan jelenséget, amely bármire utalna. Megállapítottam, hogy számíthatunk munkájára, valójában őszintén ajánlotta fel szolgálatát.” A

disszidens hazatérők megfigyelése mellett hangulatjelentések írását kérték tőle. Az országgyűlési választások előtt jelentette, hogy egyik munkatársa, Róth Sándor azt mondta, hogy ezeknek a választásoknak nincs értelme. Hasonlóképpen vélekedett Kerékgyártó Imre és Kiss Sándor is. 1968-ban a csehszlovákiai eseményekkel kapcsolatos hangulatjelentése néhány részletét idézzük:

Nagy Péter segédmunkás: „mi a fenének mentek az oroszok Csehszlovákiába, nem hívta őket senki. Minden ország oldja meg a problémáit.”

Boros Imre kútfúró: „gondoltam, hogy Csehszlovákiában ellenforradalom lesz, ebből könnyen lehet egy világháború, ha amennyiben a nyugati hatalmak beavatkoznak”.

Szilágyi László villanyszerelő: „elmennék én most is Csehszlovákiába, de nem harcolni. Ha Magyarországon is lenne hasonló, mint ott van, akkor sem harcolnék, hanem disszidálnék.”

Nagy János korábbi disszidensről jelenti, hogy Ausztriából látogatóba érkező sorstársai őt és másokat is felkerestek.

1977-től a népgazdaság területén szűrő-kutató munkára használták fel. Mivel hírszerző lehetősége beszűkült, javasolta a tartótiszt a kapcsolat megszüntetését.

Végül 1982-ben irattározták az anyagát.

„Telkes” 1971–87

Tartótisztje: Mónus István

M-41513. Hajdúböszörmény

Hajdúböszörményben fiatalok egy csoportja 1966-ban a forradalom 10. évfordulója alkalmából megemlékezést tartott, aminek következményeként Fodor Gábort, Kathy Zsigmondot, Lévai Zoltánt, Tardi Imrét többéves börtönbüntetésre ítélték. Közülük Tardit „Telkes” néven szervezték, azt a feladatot kapta, hogy az 1956-os cselekményeikért elítélt, de büntetésüket már letöltő fiatalokat figyelje. Így Fodor Gábort, Kathy Zsigmondot, Kovács Gyulát, akiket már egyébként figyeltek, és F-dossziés személyekként tartották nyilván, és Gyulai Sándort. Amikor Tóth Sándor hajdúböszörményi lakost, aki az Agrártudományi Egyetemen dolgozott 1973-ban, az intézmény egyik társadalmi kapcsolatának javaslatára a „Festő” fn. titkos nyomozás során kihallgatták, noha a gyanú nem igazolódott, ő is „Telkes” megfigyeltje lett. Sőt baráti körét – Varga Antalt, Botos Márton, Gellért Ferencet és Györe Zsoltot – is szemmel kellett tartania. „Telkes” jól ismerte Fodor Gáborékat, együtt járt velük szórakozni. A fiatalok különböző szórakozóhelyeken gyakran találkoztak, így „Telkes”-nek könnyű dolga volt. Mivel Fodor Gábor és barátai már ellenséges személynek számítottak, a nyomozás

során őket is lehetséges elkövetőknek tartották. (1971. április 3-ára virradó éjjel cirill betűs feliratokat festettek ismeretlen személyek a debreceni egyetemek és diákszállók falára. Tóth Sándor vonalán ők is gyanúsítottak lettek.)

A nyomozás zátonyra futott, de a megfigyelést „Telkes” folytatta, sőt egy „Molnár” nevű ügynök is hasonló feladatot kapott. Elsősorban Fodor Gábor, Kovács Gyula és Kathy Zsigmond érdekelte az elhárítást. Amikor kiderült, hogy vakvágányra futottak Tóth esetében és közben Lévai Zoltán is kiszabadult, arra irányult a figyelem, hogy vádlott-társaival találkozik-e, s ha összejönnek, hogyan vélekednek a mozgalmi ünnepekről, politikai kérdésekről. A csoport tagjai éreztették, hogy valaki figyeli őket, ezért kapcsolataikat lazították, többen más városokban vállaltak munkát. Az elhárítás fenntartott Hajdúböszörményben egy „Vigh” elnevezésű T-lakást is, és a többi bösörményi ügynökkel – „Gönczy”, „Molnár” – a fenti lakásban találkozott a tartótiszt. „Telkes” utolsó jelentését a nyolcvanas évek közepén írta.

„Török László” 1973–77

Tartótisztje: Bessenyei János

M-37345. Debrecen, DOTE

A DOTE diákjairól, elsősorban a külföldi ösztöndíjasokról írta jelentéseit. Társadalmi kapcsolat lett. Anyagát 1983-ban irattározták.

„Váradi” 1978–81

Tartótisztje: Erdei Gyula

M-38939. Debrecen, MGM

Az MGM operatív biztosítására szervezték be, amikor az NSZK-ba készült üzleti útra. A titkos találkozókat az Ibolya presszóban tartották. Az MGM-ben folyó rekonstrukcióról, főleg a termeléssel kapcsolatos kérdésekről írta jelentéseit, nyugat-európai üzleti utazásairól is tájékoztatást kellett adnia. Politikai motívumok nincsenek jelentéseiben.

„Váci Mihály” 1963–76?

Tartótisztje: Kozma János

M-32633. Debrecen

„Váci Mihály” általános iskolai magyar szakfelügyelő, majd igazgató volt. Tanár ismerőseiről jelentett. A történelemtanárok nyári egyeteméről írt hangulatjelen-

tést. Célszemélyei: Csüllögh Mária vallásos beállítottságú, F-es személy, Garaguly Gyula, Pál Antal, dr. Nagy János, Kálmánchey Tibor voltak.

„Várkonyi” 1970–72

Tartótisztje: Kozma János
M-33616. Debrecen, DOTE

Hazafias alapon szervezték be, orvosként dolgozott a klinikán, kapcsolata munkahelyének megváltozása miatt szakadt meg.

„Vasas József” 1963–73

Tartótisztjei: Csonka István, Kovács János
M-34559. Debrecen

„Vasas József”-et hazafias alapon 1963-ban szervezték be. Az MGM technológiai osztályán volt művezető. A „gyanús” cselekményeket – szabotázs, kártevés – kellett figyelnie, valamint az üzemben megforduló külföldiekről jelentenie. Ezen kívül a gyárban dolgozó F-dossziés Darin Sándor volt célszemélye (Darin az 1956-os forradalom napjaiban a Miskolci Műszaki Egyetemen volt tanársegéd, ő vezette október végén a miskolciaknak Győrbe a Dunántúli Nemzeti Tanács alakuló ülésére küldött delegációját. A megtorlás során hatévi börtönbüntetésre ítélték.) Hangulatjelentéseket is írt Vasas, például az 1968-as csehszlovákiai szovjet bevonulással és az arab–izraeli háborúval kapcsolatban. Arról számolt be, hogy a dolgozók elítélik Izraelt. Dossziéjában kézzel, illetve géppel írott jelentések vannak. A vasúti restiben, a Béke cukrászdában, az „Elosztó” T-lakásban találkozott tartótisztjeivel. Munkatársairól írt jelentést, így Ádám István, Nagy József, Juhász Gyula, Hajdú Bertalan, Balogh Imre, Amosza Gusztáv, Demjén Lajos, Hollósi Klára, Farkas Tibor, Fink József, Szilágyi Béla, Hegedüs András, Marzsán János, Sarkadi Gábor voltak a jelentéseiben szereplő személyek. „Vasas József”-et „Katona” rezidenshez kapcsolták.

„Vecsey” 1973–83

Tartótisztje: Fekete József
M-34562. M-36601. Debrecen, Békéscsaba

„Vecsey” a Debreceni Orvostudományi Egyetem Ortopéd Klinikáján dolgozott, hazafias alapon szervezték be. Nyugat-európai utazásra készül, illetve a kapitalista országokban lévő magyar emigránsokkal kapcsolatot tartó klinikai orvosok-

ról, pl. a Svájcban dolgozó Uri Józsefről, Altorjay Aladárról, Albi Istvánról, Bíró Jánosról, Futaki Zoltánról, Kelemen Jánosról, Földes Istvánról, Németh Józsefről, Rigó Jánosról, Bagyó Józsefről, Molnár Jánosról, Úzvölgyi Ferencné Kovács Anikóról, de Juhász Béla körzeti orvosról is írt jelentést. Tartótisztjének kérésére hangulatjelentéseket is adott. Így például az 1968-as prágai tavasszal, a szocialista országok hadseregének Csehszlovákiába történő bevonulásával kapcsolatban gyűjtött össze véleményeket, azok visszhangjáról számolt be. Szerinte kollégái egyetértettek a bevonulással, és ugyanakkor elítélték Ceaușescu különutas politikáját. 1973-ban Békés megyébe került, és a gyulai kórházban dolgozott, ott is kollégáiról írt jelentéseket. Anyagát 1983-ban irattározták.

„Veres Géza” 1964

Tartótisztje: Csonka István
M-31049. Debrecen

„Szívesen dolgozik nekünk” – jegyezte fel tartótisztje. Feladata az MGM körszüzemben Takács Erika figyelése, aki egy beutazó angol házaspárral ismeretséget kötött, és meghívásukra felutazott Budapestre. „Derítse ki Takács Erika kapcsolatait” – utasították. Az üzemben a kószáló hírekről az alábbiakat jelentette a hálózati személy: „Takács Erika, Mester Erzsébet, Nagy Manyi, Koródi Klára barátnők, sokat vannak együtt...”

„Vértesi” 1973–78

Tartótisztjei: Bessenyei János, Tóth Gábor, Mocsári Lajos, Oláh István
M-41820. Debrecen

„Vértesi”-t az ifjúságvédelem terén foglalkoztatták. A Várkapu étterem és presszó, Ifjúság presszó, a Pacsirta presszó, Kinizsi étterem, Fácánkakas vendéglő fiatal vendégeiről, rockzenei koncertekről, csoportosulásokról, valutaüzletekről írta jelentéseit. Feladatul kapta a Fácánkakas vendéglő, valamint az Omnia kávéház vendégei között megjelenő „ellenséges befolyásolást kifejteni igyekvő” személyek felderítését. „A tavaszi ünnepségsorozatra eligazítva. Azonnali jelentési kötelezettsége van” – írta egyik jelentésére a tartótisztje.

„Viola” 1958–72

Tartótisztje: Berényi Tibor

M-4104. B-94107. Debrecen

„Viola” kutatómérnökként dolgozott az MGM-ben, majd később a Medicor Orvosi Műszergyárban. Meggyőződéses kommunista volt, a titkosszolgálati munkát önként vállalta. „Nagyon nagy ambíciója van az együttműködés terén” – írta róla tartótisztje. 1958-ban szervezték be az MGM-ben. Polgári neve Ary Lászlóné volt, később Mach Jaroslávné. Beszervezésekor a üzemi hibákról, hiányosságokról esett szó, majd az „ellenséges személyekről”, így Frank János főmérnökről és Dinda Géza főmechanikusról és másokról jelentett. Pénzjutalmat is kapott több ízben. Pamper Viktor, Ari János, Papp István, Kovács Tibor, dr. Szabó Pál, Marosán János neve szerepelt a jelentéseiben.

Az MGM-ből a Medicor Orvosi Műszergyárba került, kapcsolata a szervekkel ekkor megszakadt. Ő tájékozódott új munkahelyén, amikor már sok embert ismert, önként szolgálatra jelentkezett, s folytatta ügynöki munkáját, amelyet változatlan ambícióval végezett, ismét kapott pénzjutalmat.

A titkosszolgálat egyik legaktívabb ügynöke volt.

„Zenész” 1968–70

Tartótisztje: Borók József

M-31588. Debrecen, Veszprém

„Zenész” a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatója volt és a Kodály Kórus tagja. Elsősorban az énekkar tagjairól jelentett. Így többek között dr. Balogh Béláné (a zenei szakközépiskola tanára volt és vallásos), Széles László gazdaságvezető (F-dossziés személy volt), Zsovár György, dr. Nagy Attila, Kertész Katalin, Bihari András, Rác Gyula, Csötönyi Tamás, Gellén László voltak a megfigyeltjei. A Kodály Kórus bécsi, ausztriai vendégszerepléséről, útjáról is írt beszámolót, a kórus több tagját figyelte, főleg azt kutatta, van-e pénzük, és tudtak-e vásárolni. Az „Alkalmás” T-lakásban, a Ludas Matyi eszpresszóban, a Vörös Hadsereg utcai presszóban találkozott tartótisztjével.

Különös figyelemmel kellett kísérnie, hogy a tagságból kik a vallásosak, kik tesznek magánbeszélgetéseik során rendszerellenes kifejezéseket. Több jelentést is írt Zsovár Györgyről és dr. Nagy Attiláról. Érdeklődött, hogy ügynöktársáról, „Gitáros”-ról több ízben írt jellemzést, jelentést. 1970-ben „Újhelyi Géza” hálózati személy is jelentett a kórusról, de az ő anyaga nincs meg.

„Zenész” főiskolai tanulmányainak befejezése után Veszprémbe került, s ott folytatódott az együttműködése az állambiztonsági szolgálattal.

LAKÁSGAZDÁK

„Ibolya” 1958

Tartótisztje: Faragó Mihály
B-95329

Blazsek Ferenc a Barna u 2. fszt. 4. számú lakásának egyik szobáját bocsátotta a politikai rendőrség rendelkezésére. „Ibolya” 1956-ig honvédtiszt, a Néphadseregben hálózati személy volt. Villamossági szerelőként dolgozott, felesége pedig portás. Mindkettőjüket abszolút megbízhatónak tartották. A lakás bérének kifizetésével honorálták a lakásgazda szolgáltatásait.

„Nyirfa” 1958–60

Tartótisztje: Milosseff Tamás
B-87244. Debrecen

„Nyirfa” az Aranybikában volt alkalmazva, MSZMP-tag volt. Lakásgazdaként tartották nyilván, az ő feladata volt, hogy ha a tartótisztje úgy kívánta, a megfelelő időpontban biztosította az Aranybika Szálloda első emeletén lévő helyiséget. Szerepéről, a szoba igénybevételéről az igazgatót is értesítették.

„Otthon” 1958–60

Tartótisztje: Milosseff Tamás, Szőke István
B-92233. Debrecen, Medicor Orvosi Műszergyár

„Otthon” lakásgazdát elvi alapon szervezték be 1958-ban. Gépészmérnök volt. 1956-ig MDP-tag. Lakása: Liszt Ferenc u. 6. III. em. 2. „Nevezettek a velünk való titkos együttműködést vállalták, bár kezdetben olyan irányú ellenvetésük volt, hogy a lakásuk felhasználásával nem kompromittálódnak-e, aggályukat a beszélgetés során eloszlattuk, mely után a nevezettek készségesen rendelkezésre bocsátották a lakásukat, kihangsúlyozva azt, hogy ők minden törekvésükkel igyekeznek elősegíteni munkánkat, hiszen céljaink azonosak, és nem akarják, hogy megismétlődjön az, ami 1956 októberében történt” (részlet a beszervezésről készült *Jelentés*ből). A beszerző Milosseff Tamás volt. A lakás fedőneve: „Ott-

hon” lett. 1960-ban a lakásgazda kijelentette, ők Milosseff Tamásnak ajánlották fel a lakást, miután őt elbocsátották a rendőrségről, megszűnt a lakás használata is. Indokait elfogadták, és a lakásgazdát kizárták a hálózathoz.

KIMUTATÁS A HAJDÚ-BIHARBAN 1957-89 KÖZÖTT FOGLALKOZTATOTT HÁLÓZATI SZEMÉLYEKRŐL

A következő táblázatot az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában meglévő 6-os kartonok, M-dossziék alapján állítottuk össze. Az ügynökök fedőnevei az első oszlopban, polgári neveik a másodikban olvashatók.

A „minősítés” (3. oszlop) azt jelzi, hogy az illető milyen okok, szempontok alapján lett hálózati személy. Önszántából (hazafias), kényszer hatása alatt (kompromittáló, terhelő stb.). A hazafias minősítés nem mindig azonos az önkéntességgel! Az időtartam (4. oszlop) a beszervezés évét és az M-dosszié irattárba helyezésének vagy kizárásának időpontját jelzi. A kapcsolat vége (5. oszlop) a kapcsolat megszűnésének okára utal. Az M-dossziék száma (6. oszlop) arra utal, hogy a munkadosszié megvan az ABTL-ben. A beszervezett foglalkozása a 6-os karton alapján (7. oszlop), munkahelye a 6-os karton kitöltésének időpontjában (8. oszlop).

FÜGGELÉK

ÁLLAMBIZTONSÁGI VEZETŐK PÁLYAKÉPE¹

Baranyai György

Születési idő, hely: 1927., Debrecen

Végzettségek: Felsőipari Iskola, gépészmérnök (1946); 5 hónapos pártiskola (1951); MDP Pártiskola 5 hónapos szakosító (1962); BM Dzerzsinszkij Tiszt-képző Iskola (1955); SZKP 3 éves pártiskola, Szovjetunió (1962); SZKP Főiskola 3 hónapos vezető-továbbképző tanfolyam (1973); MSZMP KB politikai főiskola, 3 hónapos vezetőképző (1981)

Rendfokozatok:

Ezredes (1966-70)

Vezérőrnagy (1970)

Foglalkozások, beosztások:

Magyar-Szovjet Olajipari Rt. (1947-50), motorszerelő

Bánya- és Energiaügyi Minisztérium Ásványolajipari Főosztály (1950-52), főelőadó

MDP Csepel Vas- és Fémművek Politikai Bizottsága Agit. Prop. Osztály (1952-54), oszt.vez.

MDP Debrecen Városi Bizottsága (1954-56), titkár

Hajdú-Bihar Megyei Néplap (1956. X. hó), főszerkesztő

MSZMP Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága Agit. Prop. Osztály (1956-59), oszt.vez.

SZKP pártfőiskola (1959-62), hallgató

BM III. főcsoportfőnökség (1966-67), főcsoportfőnök-helyettes

BM III/III. csoportfőnökség (1967-70), csoportfőnök, egyben főcsoportfőnök-helyettes

¹ ABTL Archontológia. Állambiztonsági tisztek életpályája. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve vezetőinek, a III/III-as osztály vezetőinek, illetve néhány kiemelt területen dolgozó operatív tisztnek az anyagát vettük át. Az Archontológia az ABTL honlapján megtalálható. Baranyai György politikai pályája Debrecenben kezdődött, s később lett az elhárítás egyik vezetője Budapesten.

BM Budapesti Rendőr-főkapitányság (1970–76), főkapitány
BM Információfeldolgozó Csoportfőnökség (1977–87), csoportfőnök
BM Adatfeldolgozó Csoportfőnökség (1977–83), csoportfőnök
Nyugállományba helyezve: 1983. december 31.

Benke Gábor

Születési idő: 1945. március 31.

Végzettségek: BM Rendőrtiszti Akadémia (1972); MSZMP KB Politikai Főiskola (1977); 5 hónapos állambiztonsági vezető továbbképző tanfolyam, Szovjetunió (1982)

Rendfokozatok:

Alhadnagy (1967)
Hadnagy (1969–73)
Rendőr főhadnagy (1973)
Százados (1980)
Őrnagy (1981–86)
Alezredes (1986–89)
Ezredes (1990)

Foglalkozások, beosztások:

BM szolgálatának kezdete (1967)
HBMRFK III/III. (1967–68), előadó
HBMRFK III/III. (1968–71), operatív beosztott
HBMRFK III/III. (1971–77), operatív tiszt
HBMRFK III/II. (1977–80), oszt.vez.h.
HBMRFK III/II. (1980–86), oszt.vez.
HBMRFK Állambiztonsági Szerve (törzs) (1986–87), mozgó státus
HBMRFK Állambiztonsági Szerve (1987–89), főkapitány állambiztonsági helyettese

Bezzegh László

Születési idő, hely: 1932. január 8., Törökszentmiklós

Végzettség: 6 elemi (1944); Dzerzsinszkij Tiszti Iskola, egyéves továbbképző tanfolyam (1956); Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem (1961); Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem szakosító (1969); Két hónapos vezetői továbbképző tanfolyam (1977); BM Rendőrtiszti Főiskola AB szak, két hónapos vezetői továbbképző tanfolyam

Rendfokozatok:

ÁV őrmester (1951–52)
ÁV alhadnagy (1952–54)
R. főhadnagy (1957)
R. százados (1961–65)
R. őrnagy (1955–71)
R. alezredes (1971–79)
R. ezredes (1979)

Foglalkozások, beosztások:

Mezőgazdasági Gépgyár, Törökszentmiklós (1948–1951), vasöntő
ÁVH Szolnok megye (1951–53), op. beosztott aloszt.vez.h.
BM Szolnok megyei főosztály V. osztály (1953–56), oszt.vez.,
közben Dzerzsinszkij Tiszti Iskola továbbképző
BM Hajdú-Bihar Megyei Rendőrkapitányság Politikai Nyomozó Osztály (1956), nyomozó
BM Hajdú-Bihar Megyei Rendőrkapitányság Politikai Nyomozó Osztály, VI. alosztály (1957–60)
HBMRFK Nyomozó Osztály, V. alosztály (1960–62), aloszt.vez.
HBMRFK III/III/I. aloszt. (1962–64), aloszt.vez.
HBMRFK III/III. aloszt. (1964–65) aloszt.vez.
HBMRFK III/III. aloszt. (1965–66) aloszt.vez.h.
HBMRFK III/III. aloszt. (1966–71) aloszt.vez.
HBMRFK III/III. aloszt. (1971–78) oszt.vez.
HBMRFK Állambiztonsági Szerve (1978–87), a főkapitányság állambiztonsági helyettese
Nyugállományba helyezve: 1987. január 31.

Éliás András

Születési idő, hely: 1931., Polgár

Végzettségek: 3 polgári (1945); 8 általános (1952); MDP Pártiskola (1951); Dzerzsinszkij Tiszti Továbbképző Iskola (1955); MSZMP Pártiskola (1958); MLEE (1966); MLEE szakosító (1974); BM Rendőrtiszti Főiskola vezetői továbbképző (1982)

Rendfokozatok:

ÁV őrmester (1951)
ÁV alhadnagy (1951)
ÁV hadnagy (1953)

ÁVH főhadnagy (1956)

Rny. százados (1957)

Határőr százados (1962)

Határőr őrnagy (1963)

R. őrnagy (1966)

R. alezredes (1969)

Foglalkozások, beosztások:

Polgár ÁMG (1947–51), traktoros

Polgári Járási Tanács VB (1951), terv- és statisztikai főelőadó

ÁVH Debreceni Osztály (1951), operatív munkás

ÁVH Hajdú-Bihar Megyei Osztály (1951)

ÁVH Derecskei Kirendeltség (1951–53)

BM HBM Osztály Derecskei Járás (1953–54), oszt.vez.

BM HBM Osztály Berettyóújfalú (1954), oszt.vez.

Dzerzsinszkj Tiszti Továbbképző Iskola (1944–55)

BM HBM Berettyóújfalú (1955–56), oszt.vez.

Karhatalom, Debrecen (1956–57), karhatalmista

BM Békés Megyei Politikai Nyomozó Osztály (1957), operatív tiszt

HBMRFK Berettyóújfalui Járás (1957–59), kapitányságvezető

HBMRFK Berettyóújfalui Járás (1959–61), kirendeltségvezető

BM Szabolcs-Szatmár Megyei RFK Politikai Nyomozó Osztály V. alosztály (1961–62), főoperatív-beosztott

BM Szabolcs-Szatmár Megyei RFK Politikai Nyomozó Osztály V. alosztály (1962), csoportvezető

BM Határőrség 3. Zalaegerszeg (1962), operatív beosztott

BM Határőrség 3. Zalaegerszeg (1962–63), főoperatív beosztott

BM Határőrség 3. Zalaegerszeg (1963–64), mb. csop.vez.

BM Határőrség 3. Zalaegerszeg (1964–66), csop.vez.

HBMRFK III/III. alosztály (1966–68), operatív tiszt

HBMRFK III/III. alosztály (1968–71), aloszt.vez.h.

HBMRFK III/III. alosztály (1971–78), oszt.vez.h.

HBMRFK III/III. alosztály (1978–87), oszt.vez.

Nyugállományba helyezve: 1987. augusztus 31.

Gyökös Mihály

Születési idő: 1924

Rendfokozatok:

Őrnagy (1960)

Alezredes (1964–72)

Foglalkozások, beosztások:

MDP HBMB (1951–52) oszt.vez., káderosztály

MFP HBMB (1952–?) oszt.vez., admin. osztály

HBMRFK (1960–71) oszt.vez., 1962-től nyomozó, III/III. osztály

HBMRFK Állambiztonsági Szerve (1971–), főkapitány állambiztonsági helyettese

Harangi István

Születési idő, hely: 1927. július 11., Balmazújváros

Végzettség: 6 elemi; Kovácssegéd (1946); tartalékos tiszti tanfolyam (1952);

MDP-központi öt hónapos pártfőiskola (1953); 8. általános (1954); Marxiz-

mus–Leninizmus Esti Egyetem (1956); gimnáziumi érettségi (1962); BM

Központi Tiszti Iskola Rendőrtiszti Akadémia (1964); Marxizmus–Leniniz-

mus Esti Egyetem szakosító (1969)

Rendfokozatok:

Honvéd alhadnagy (1952)

Rendőrhadnagy (1962)

Főhadnagy (1965)

Százados (1967)

Őrnagy (1973)

Alezredes (1978)

Foglalkozások, beosztások:

Kovácsinas (1942–45)

Honvédség (1945–46)

Balmazújváros (1946–48), kovácssegéd

Balmazújváros (1948–51), tűzi kovács

109. sz. Tanulóotthon, Debrecen (1951–52), nevelő

MDP Debreceni Bizottsága (1952–56), politikai munkatárs

Tiszti karhatalom (1956)

Debrecen (1956–57), kisegítő kazánfűtő

Vas- és Gépipari Ktsz. (1957), villanyszerelő

Műanyaggyártó Vállalat (1957), segédmunkás
 Mezőgazdasági Gépgyár (1957–59), művezető
 52. sz. Autóközlekedési Vállalat (1959–60), párttitkár, munkavédelmi előadó
 HBMRFK V. alosztály (1962–64), operatív munkatárs
 HBMRFK III/III. (1964–67), főoperatív tiszt
 HBMRFK III/II. (1967–68), csoportvez.
 HBMRFK III/II. (1968–71), aloszt.vez.
 HBMRFK III/II. (1971–77), oszt.vez.h.
 HBMRFK III/II. (1977–80), oszt.vez., egyben párttitkár
Nyugállományba helyezve: 1980

Hegyesi Sándor

Születési idő, hely: 1926. január 12., Derecske
Végzettség: 4 polgári (1941); alapfokú rendőrtanfolyam (1949); 65 hónapos tiszthelyettesi iskola (1950); MDP pártiskola, 3 hónapos; egyéves tiszti továbbképző iskola; egy gimnáziumi osztály (1955); MLEE (1958); MSZMP KB politikai főiskola (1972); két hónapos vezetői továbbképző (1976)

Rendfokozatok:

Próbarendőr (1948)
 R. őrzető (1948–49)
 R. tizedes (1949–50)
 Főtörzsőrmester (1950–51)
 Alhadnagy (1951–53)
 Hadnagy (1953–54)
 Főhadnagy (1954–57)
 Százados (1957–62)
 Őrnagy (1962–68)
 Alezredes (1968)

Foglalkozások, beosztások:

MÁV (1941–45)
 Téglagyár (1945–48), anyagmozgató
 Államrendőrség, Gyulai Kapitányság (1948–50)
 Őrszemes járőr
 6 hónapos tiszthelyettesi iskola (1950), hallgató
 6 hónapos tiszthelyettesi iskola (1950–51), szakasziparancsnok
 Alapfokú rendőriskola (1951–55), századparancsnok, tanszékvezető
 Tiszti továbbképző (1953–54), hallgató

HBMRFK (1955–56), oszt.vez.h.
 Debrecen Városi Rendőrkapitányság (1957), közrendvédelmi parancsnok
 Debreceni Városi Rendőrkapitányság (1957), rendőrkapitány
 HBMRFK Bűnügyi Osztály (1957–69), oszt.vez.
 MSZMP KB, Politikai Főiskola (1969–72), hallgató
 HBMRFK Állambiztonsági Szerve (1972–73), Állambiztonsági Szerv vezetőjének helyettese
 HBMRFK Állambiztonsági Szerve (1973–78), főkapitány állambiztonsági helyettese

Nyugállományba helyezve: 1978. október 31.

Jenei Sándor

Születési idő, hely: 1938., Gyula
Végzettségek: 8 általános (1953); Rákóczi Ferenc Katonai Középiskola, 3. o. (1956); Sarkadi Gimnázium, érettségi (1957); MüM. 44. sz. Iparitanuló Intézet, műszerész (1959); BM Központi Tiszti Iskola Rendőrtiszti Akadémia (1966); BM Tiszti Iskola Idegennyelvi Főiskola (1969); Marxizmus–Leninizmus Esti Egyetem szakosító (1976); Speciális iskola, Szovjetunió, 6 hónapos (1980); BM továbbképző tanfolyam, 10 hetes nyelvtanfolyam (1985)

Rendfokozatok:

Őrmester (1962)
 Alhadnagy (1963)
 Hadnagy (1965)
 Főhadnagy (1968)
 Százados (1969)
 Őrnagy (1976)
 Alezredes (1983)

Foglalkozások, beosztások:

Optikai és Fimommechanikai Központ (1959–62), műszerész
 MN 2454 (gépkocsizó lövészezred) katona (1959–62), őrmester
 Szabolcs-Szatmár Megyei Rendőr-főkapitányság Mátészalkai Kirendeltség (1962), operatív beosztott
 Szabolcs-Szatmár Megyei Rendőr-főkapitányság III/II. alosztály (1962–66), operatív beosztott
 BM Központi Tiszti Iskola Idegennyelvű Főiskola (1966–69), hallgató
 HBMRFK III/I. alosztály (1969–71), főoperatív beosztott
 HBMRFK III/I. alosztály (1971–76), operatív tiszt

HBMRFK III/I. osztály (1976–87), aloszt.vez.
HBMRFK III/III. osztály (1987–90), oszt.vez.
Nyugállományba helyezve: 1990. január 31.

Kozma János

Születési idő, hely: 1929., Debrecen

Rendfokozatok:

Honvéd alhadnagy (1952)
R. hadnagy (1957)
R. őrnagy (1969)
R. alezredes (1981)

Foglalkozások, beosztások:

Honvédség műszaki zászlóalj, Mórahalom (1952)
HBMRFK Pol. Nev. Oszt. (1957)
HBMRFK III/III. osztály (1969–71), főoperatív tiszt
HBMRFK III/III. osztály (1971–76), főoperatív tiszt
HBMRFK III/III. osztály (1976–78), kiemelt főoperatív tiszt
HBMRFK III/I. osztály (1978–84), aloszt.vez.

Nyugállományba helyezve: 1984

Németh János

Születési idő, hely: 1931., Miskolc

Végzettségek: 2 középiskolai osztály (1946); kazánkovács; MDP Pártiskola, öt hónapos (1954); 8 általános (1957); egyéves állambiztonsági iskola, Szovjetunió (1958); MLEE (1964); főtisztvi vizsga (1966); MLEE szakosító (1975)

Rendfokozatok:

ÁV őrmester (1952)
ÁV alhadnagy (1953)
ÁV hadnagy (1954)
Rny. főhadnagy (1957)
R. százados (1961)
R. őrnagy (1966)
R. ezredes (1978)

Foglalkozások, beosztások:

MÁV Járműjavító Debrecen (1947–52), kazánkovács
ÁVH Hajdú-Bihar Megyei Főosztály (1952–53), nyomozó

BM Hajdú-Bihar Megyei Főosztály (1953–?), nyomozó
BM Hajdú-Bihar Megyei Főosztály (?–1955), aloszt.vez.h.
BM Hajdú-Bihar Megyei Főosztály Derecskei Járási Osztály (1955–56),
oszt.vez.

BM Hajdú-Bihar Megyei Főosztály IV. osztály (1956), oszt.vez.
BM Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főkapitányság, operatív beosztott
BM Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság (1957–?), operatív beosztott
HBM Rendőr-főkapitányság Politikai Nyomozó Osztály V. osztály
(?–1957), csoportvez.

1 éves állambiztonsági iskola, Szovjetunió (1957–58), hallgató
HBMRFK Politikai Nyomozó Osztály V. osztály, operatív munkás
BM II/4. osztály Debreceni Alosztály (1959–62), aloszt.vez.
HBMRFK Politikai Nyomozó Osztály VI. osztály, aloszt.vez.
HBMRFK III/III–2. osztály (1962–64), aloszt.vez.
BM III/III alosztály (1964–84), csoportvez.
HBMRFK III/II. osztály (1964–67), csoportvez.
HBMRFK III/II. osztály (1967–71), főoperatív beosztott
HBMRFK III/II. osztály (1971–78), kiemelt főoperatív tiszt
HBMRFK Megyei Rendőr-főkapitányság III/I. osztály (1978), aloszt.vez.
HBMRFK III/III. osztály (1978), oszt.vez.h.

Nyugállományba helyezve: 1989. január 31.

Seres Sándor

Születési idő: 1929

Végzettségek: Dzerzsinszkij Tiszti Továbbképző Iskola, 1 éves (1954)

Rendfokozatok:

ÁVH (1953), alhadnagy
ÁVH (1954), hadnagy
Rny. (1957), főhadnagy
R. százados (1964–66)
R. őrnagy (1966–?)

Foglalkozások, beosztások:

BM Személyzeti Főosztály (1953), könyvelő
BM III. osztály Vasvári Repülőtiszt Főiskola (1953), operatív beosztott
BM Dzerzsinszkij Tiszti Továbbképző Iskola, 1 éves (1953–54), hallgató
BM III/II. osztály (1953), operatív beosztott
HBMRFK Politikai Nyomozó Osztály (1957–), főoperatív beosztott

HBMRFK III/II. osztály (1964–66), főoperatív beosztott
 HBMRFK III/II. osztály (1966–?), aloszt.vez.h.
 HBMRFK III/II. osztály (1967) csoportvez.
 HBMRFK III/II. osztály (1967–68), aloszt.vez.
 HBMRFK III/II. osztály (1968–69), főoperatív beosztott
 HBMRFK III/I. osztály (1969–77), főoperatív beosztott
 HBMRFK Állambiztonsági Szerve (törzs) (1977–79), kerületi főelőadó
 (értékelő)

Szalma József

Születési idő, hely: 1925., Monor

Végzettségek: 4 polgári (1941); Budapest Autószolgálat, segéd (1944); 1 éves állambiztonsági iskola, Szovjetunió (1950); Állam- és Jogtudományi Egyetem (1955)

Rendfokozatok:

Rendőr-őrvezető (1947–48)
 Rendőr-őrmester (1948–49)
 ÁVH-alhadnagy (1949–50)
 ÁVH-hadnagy (1950–51)
 ÁVH-főhadnagy (1951–52)
 ÁVH-százados (1952–54)
 ÁVH-őrnagy (1956)
 Rendőr-alezredes (1958)
 Rendőr-ezredes (1975)

Lefokozva: 1975. december 18.

Foglalkozások, beosztások:

Kispesti Traktorgyár (1945), szerelő
 Szűcs Ferenc autószerelő műhelye (1945–47), autószerelő
 BM ÁVO (1947?), nyomozó próbarendőr
 BM ÁVO III. osztály (1948), nyomozó
 BM ÁVH II. osztály (1948–49), nyomozó
 1 éves állambiztonsági iskola, Szovjetunió (1949–50)
 ÁVH I/II. (1950–51), operatív beosztott
 ÁVH I/II. (1951), oszt.vez.h.
 ÁVH I/II. osztály (1951–52), aloszt.vez.
 ÁVH BMZM osztálya (1952–53), oszt.vez.
 ÁVH VI. főosztály (1953), főoszt.vez.h.

BM Vizsgálati Főosztály (1953–54), főoszt.vez.h.
 BM (1954–55), miniszterhelyettesi operatív titkár
 BM vizsgálati főosztály (1955–56), főoszt.vez.
 BM ORFK Politikai Nyomozó Főosztály (1956–57), oszt.vez.
 BM II/8. osztály (1957–58), oszt.vez.
 HBMRFK Politikai Nyomozó Osztály (1958–65), oszt.vez.h.
 HBMRFK III/III. osztály (1965–66), aloszt.vez.h.
 HBMRFK III/III. (1966–67), oszt.vez.h.
 BM III/II-1. osztály (1967), aloszt.vez.
 Lefokozva: 1975

Tóth Gábor

Születési idő: 1951

Végzettség: Kossuth Katonai Főiskola; BM Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Szak (1978)

Rendfokozatok:

R. hadnagy (1973)
 Főhadnagy (1977)
 Százados (1982)

Foglalkozások, beosztások:

HBMRFK III/II. (1973–84), operatív tiszt
 HBMRFK III/I. aloszt. (1984–85), aloszt.vez. (mb.)
 HBMRFK Állambiztonsági Szerve (1985), fővizsgáló
 HBMRFK III/III. (1985–?), operatív tiszt
 HBMRFK III/III. (1987), főoperatív tiszt

A TITKOS TALÁLKOZÓK SZÍNHELYEI

A munkadossziékban található jelentéseken minden esetben feltüntették, hogy hol került sor a tartótiszt és a hálózati személy találkozójára. Az alábbi összeállításunk a megtalált iratok alapján készült a „találkák” színhelyéről.¹

KÖZTERÜLETEK, SZÓRAKOZÓHELYEK TITKOS LAKÁSOK

Debrecen presszó	„Marosi” T-lakás
Nagyerdő, Pallag	„Kombinált” T-lakás
Nagyerdő, Stadion környéke	„Bakonyi” T-lakás
Nagyerdő, klinika mögötti terület	„Sági” T-lakás
KLTE környéke	„Könyvbarát” T-lakás
Tóth Árpád-emlékmű	„Olga” T-lakás
MÁV-állomás étterme	„Csillag” T-lakás
Csapó utca 36., cukrászda	„Keleti” T-lakás
Ludas Matyi eszpresszó	„Gyulai László” T-lakás
Kisbika presszó	„Takács Géza” T-lakás
Kisdebrecen étterem	„Alkalmás” T-lakás
Aranybika Szálloda 102., 110., 150. szoba	„Fogadó” T-lakás
Kálvin tér	„Harangi” T-lakás
Béke presszó	„Vértesi” T-lakás
11. sz. presszó	„Linda” T-lakás
Aranybika Szálloda I. em.2.	„Kárpáti” T-lakás
Sportszálló	„Muskátli” T-lakás
Hegyi Szálló	„Rózsa” T-lakás
	„Munkás” T-lakás
	„Fogadó” T-lakás
	„Kovács István” T-lakás
	„Székely” T-lakás

A lakásokat titkos találkozókra rendelkezésre bocsátó tulajdonosokat „lakásgazdáknak” nevezték és fedőnévvel látták el. Az ügynökök közül sokan nem szíve-

sen mentek a T-lakásokra, nyilván tartottak attól, hogy esetleg ismerőseikkel vagy barátaikkal találkozhatnak, s kellemetlen magyarázkodásba kell bocsátkozniuk. Ezért döntött úgy az elhárítás, hogy igénybe veszi az Aranybika Szálloda néhány szobáját is. Ide azokat a hálózati személyeket invitálták, akik megtagadták, hogy titkos lakáson találkozzanak tartótisztjeikkel.

¹ Uo. A titkos találkozók színhelyei (az összeállítás a feltárt M-dossziékban található jelentések alapján készült). A T- és K-lakások száma nyilvánvalóan sokkal több volt.

TÖBBDOSSZIÉS ÜGYNÖKÖK

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának regiszterében az ügynökök fedőnevei mellett fel van tüntetve M-dossziéjuk száma, illetve, ha sokáig voltak a hálózat tagjai, bizonyos idő után egy, esetenként több dossziét nyitottak nevükre. Elsősorban akkor, ha az ügynök sok jelentést írt, változott a tartótisztje stb. Akad olyan hálózati személy, akinek a nevére 9 (!) dossziét nyitottak, az azokban lévő jelentések több száz, sőt ezren felüli oldalra rúgnak. Az alábbiakban közöljük a többdossziés ügynököknek a fedőnevét és M-dossziéjuk számát, kötetszámát.¹

Sorsz.	Fedőnév	Dosszié jelzete	Darabszám	Évkör
1.	„Alföldi”	M-36162/+5	6	1960–70
2.	„Apró Péter”	M-38989/+3	4	1981
3.	„Balogh János”	M-38658/+5	6	1981
4.	„Béres”	M-41796/+2	3	
5.	„Bujdosó”	M-4646/+4	5	1985
6.	„Búzás”	M-28615/+3	4	1968
7.	„Hajdu Barna”	MK-41875/+2	3	1985
8.	„Hatvani”	M-36220+3	4	1974
9.	„Jánosi”	M-33922	7	196?
10.	„Junior”	M-34246	5	1973
11.	„Kisfaludy”	M-37222+4	6	1970–
12.	„Páncélos”	M-30441+4	5	196?
13.	„Pílisi”	M-35268	5	1967–73
14.	„Piros”	M-36786+8	9	1976
15.	„Soltész”	M-3531+4	5	196?
16.	„Soltész”	M-6017/6018	2	
17.	„Szabados”	M-26990+3	4	1967
18.	„Szabó József”	M-36222+2	3	1967–74
19.	„Szalai Gábor”	M-33613+2	3	1960–62
20.	„Szikra”	M-39747+4	5	
21.	„Vértess”	M-345463+7	8	1975
22.	„Záhonyi”	M-38656+3	4	1981

¹ ABTL 3.1.2. M-dossziék. Többdossziés ügynökök.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában a táblázatban szereplő dossziék nem találhatók meg. Feltételezhetjük, hogy ezek megsemmisültek, elégették őket, vagy pedig lappanganak valahol. Egyértelműnek tűnik azonban, hogy a megsemmisítéssel az ügynököket akarták védeni, hiszen hosszú ideig dolgozó hálózati személyekről van szó.

AZ ALÁBBI HÁLÓZATI SZEMÉLYEK
6-OS KARTONJAI NEM TALÁLHATÓK
AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRÁBAN

„Alföldi”
„Apró Péter”
„Bajuszos”
„Balázs”
„Balog Gabi”
„Balogh János”
„Bereczki Endre”
„Beregszászi”
„Beregszászi Zoltán”
„Berényi Tibor”
„Béres”
„Bodnár József”
„Budaházi”
„Bujdosó”
„Búzás”
„Dobó Csilla”
„dr. Juhos”
„Farkas”
„Futó István”
„Goda Béla”
„Gönczy”
„Hajdú Barna”
„Hajnal Ervin”

„Hatvani”
„Iglói”
„Jánosi”
„Junior”
„Kaposvári József”
„Károlyi”
„Károlyi József”
„Károlyi”
„Keserű Imre”
„Kincses”
„Kisfaludy”
„Kislaki”
„Kovács Júlia”
„Kovács Pál”
„Kovács Péter”
„Magyar János”
„Magyar Lajos”
„Máté”
„Molnár”
„Műszerész”
„Nyitrai”
„Páncélos”
„Piros”

„Remény”
„Róbert”
„Soltész”
„Szabados”
„Szabó Béla”
„Szabó Péter”
„Szabó”
„Szegedi István”
„Szigeti Endre”
„Szikra”
„Szőke Péter”
„Szűrös”
„Tarpai Lajos”
„Tasnádi Péter”
„Temesvári”
„Váci Mihály”
„Váradi”
„Váradi Dénes”
„Varga Dénes”
„Varsányi”
„Városi”
„Vértess”
„Záhonyi”

FEDŐNÉV	POLGÁRI NÉV	MINŐSÍTÉS	IDŐTARTAM	KAPCSOLAT VÉGE
„Fekete”	Fülöp József	hazafias	1958–71	Irattár, megbízhatatlan.
„Füzesi”	Farkas András	?	1966–79	Megtagadta több év után.
„Gabi”	Szauer Mária	hazafias	1977–86	Irattár, munkakörváltás.
„Galambos József”	Gulyás László dr.	hazafias	1967–70	Megszakítást kért.
„Gabriella”	Szabó Gyula	terhelő	1957–78	Megtagadta több ízben is.
„Garay”	Gulyás Ferenc dr.	hazafias	1958–62	Irattár?
„Gáspár Zoltán”	Rovny Ferenc	hazafias	1973–88	Irattár?
„Géza”	Gábor László	hazafias	1957–58	Irattár, alkalmatlan.
„Gitáros”	Csötönyi Tamás	hazafias	1970–75	Irattár?
„Győry András”	Czifra Antal Tibor	kompromittáló terhelő	1979–87	Irattár. Munkahelyvált.
„Halasi”	Herczeg László	kompromittáló	1968–73	Irattár?
„Halápi”	Tóth Ignác	hazafias	1978–85	Irattár, munkahelyvált.
„Hargitai Ferenc”	Sebestyén Árpád	kompromittáló	1958–60	Irattár, megtagadta.
„Harmati”	Horváth Ambrus	hazafias	1964–69	Irattár, MSZMP-tag.
„Hengerész”	P. Kovács József	hazafias kompromittáló	1964–69	Irattár, munkahelyvált.
„Henrik”	Harl Csaba	hazafias	1958–64	Irattár, büntetőeljárás.
„Horvát János”	Varga László	hazafias	1973–87	Irattár, munkakörvált.
„Horvát Imre”	Flaskay Miklós	hazafias	1980–85	Irattár, MSZMP-tag.
„Husztai”	Hornicsár Tihamér	hazafias	1968–78	Irattár, munkahelyvált.
„Hajdú”	Szász Barnabás	hazafias	1966–84	Irattár, társ. kapcs. lett.
„Hajdú Pál”	Garai(y) Csaba	hazafias	1973–76	Irattár, elköltözött.
„Hajdú”	Tar Sándor	hazafias	1978–88	Irattár, szem. kör. vált.
„Jenő”	Papp Lajos	hazafias	1967–70	Irattár?
„Jókai”	Főző László	hazafias	1967–69	Társ. szervnek átadva.
„József”	Jobbágy János	hazafias	1968–77	Irattár?
„Juliska”	Erlich Zoltánné	hazafias	1965–75	Irattár?
„Kassai(y) Imre”	Kalotai(y) Kálmán	terhelő	1955–85	Irattár, hírsz. leh. megszűnt.
„Karikás”	Kóta Gusztáv	hazafias	1974–86	Irattár?
„Kárpáthy Zoltán”	Földvári Ottó	hazafias	1967–81	Irattár, munkahelyvált.
„Kerekes Péter”	Bedecs Antal	hazafias	1966–69	Irattár, munkahelyvált.
„Keresztúri”	Németh Cs. Endre	hazafias	1967–83	Irattár, nyugdíjas.
„Kertes Imre”	Krajcsovics István	terhelő	1957–62	Irattár?
„Kertész Lajos”	Boros Albert	hazafias	1964–77	Hírsz. lehet. megszűnt.

AZ ALÁBBI HÁLÓZATI SZEMÉLYEK
6-OS KARTONJAI NEM TALÁLHATÓK
AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRÁBAN

„Földi”
„pró Péter”
„ajuszos”
„alás”
„alog Gabi”
„alagh János”
„ereczki Endre”
„eregszászi”
„eregszászi Zoltán”
„erényi Tibor”
„éres”
„odnár József”
„udaházi”
„ujdosó”
„úzás”
„obó Csilla”
„. Juhos”
„arkas”
„utó István”
„oda Béla”
„önczy”
„lajdú Barna”
„lajnal Ervin”

„Hatvani”
„Iglói”
„Jánosi”
„Junior”
„Kaposvári József”
„Károlyi”
„Károlyi József”
„Károlyi”
„Keserű Imre”
„Kincses”
„Kisfaludy”
„Kislaki”
„Kovács Júlia”
„Kovács Pál”
„Kovács Péter”
„Magyar János”
„Magyar Lajos”
„Máté”
„Molnár”
„Műszerész”
„Nyitrai”
„Páncélos”
„Piros”

„Remény”
„Róbert”
„Soltész”
„Szabados”
„Szabó Béla”
„Szabó Péter”
„Szabó”
„Szegedi István”
„Szigeti Endre”
„Szikra”
„Szőke Péter”
„Szűrös”
„Tarpai Lajos”
„Tasnádi Péter”
„Temesvári”
„Váci Mihály”
„Váradi”
„Váradi Dénes”
„Varga Dénes”
„Varsányi”
„Városi”
„Vértes”
„Záhonyi”

FEDŐNÉV	POLGÁRI NÉV	MINŐSÍTÉS	IDŐTARTAM	KAPCSOLAT VÉGE	DOSSZIÉK	FOGLALKOZÁSA	MUNKAHELYE	MEGJEGYZÉS
„Ablakos”	Somogyi István	hazafias	1965–74	Irattár, lakhelyvált.	M–34566	asztalossegéd	Katonai repülőtér	Elhárítás, kat. obj. védelme.
„Agárdi”(y)	Megyeri Péter	hazafias	1977–85	Kérte a megszakítást.	M–37956	mérnök, egy. adjunktus	DATE	Elhárítás, vízügy területén.
„Almási László”	Pálfi Jenő	hazafias	1979–88	Hírsz. lehetősége megszűnt.	M–38685	kempingvezető, lond.	Berettyóújfalu	
„Antal”	Földi Attila	hazafias	1976–88	Irattár?	M–40799	villamosmérnök	MÁV Pályafenntartó F.	Elhárítás.
„Aradi”	Balogh István	hazafias	1967–86	Irattár?	M–41139	vasutas	MÁV Igazgatóság	
„Arató”	Csapó József	hazafias	1963–69	MSZMP-tag lett.	M–29494	tanár	KLTE, Kossuth Gimn.	
„Attila”	Zeke Sándor	terhelő	1957–85	Nyugdíjas.	M–40606	művezető	Hajdúsági Iparművek	1956-ban az MGM-ben forradalmár.
„Ámor”	Almási Imre dr.	terhelő	1958–62	Irattár, alkalmatlan.	M–15752	állatorvos	Balmazújváros	Kulákok, termelőszövetkezetek.
„Badacsonyi”	Balogh Endre	hazafias	1969–75	Irattár?	M–36281	híradástechnikus	TIVIZIG, Debrecen	Elhárítás, ’45 előtt h. zászlós.
„Balázs Imre”	Barna István	kompromittáló	1957–89	Irattár, nyugdíjas	M–42119	adminisztrátor	Zsákraktár, Debrecen	
„Balogh Péter”	Mohai Gábor	hazafias	1975–81	Irattár?	M–37933	színész, segédrendező	Csokonai Színház	Később Budapestre került.
„Barát János”	Bereczki Imre	hazafias	1971–75	Irattár?	M–36395	nyugdíjas	MGM	Nyugdíjasként szervezték be.
„Báthori”	Bakay Szilárd	kompromittáló	1967–83	Irattár, nyugdíjas.	M–39931	tanár	DATE	’45 előtt h. fhgy.
„Bene Miklós”	Vilimszki László	?	1955–69	MSZMP-tag lett.	M–28906	elektromérnök	DATE	Veszprém megyében is ü. volt.
„Bihari Sándor”	Varga Gyula	hazafias	1968–71	Megtagadta.	M–32627	tanár, népművelő	Megyei Műv. Ház	Néptáncoktató, néprajztudós.
„Bocskai”	Kardos László	hazafias	1974–76	Kérte a megszakítást.	M–36898	főelőadó	Megyei Tanács Műv. O.	
„Bodrogi”	Burget Lajos	terhelő, hazafias	1957–85	Társ. kapcsolat lett.	M–27718	egyetemi h. újságíró	Napló, Kelet-Magyaró.	Több munkahelye volt.
„Bojtár Tivadar”	Oláh Tibor	hazafias	1965–86	Kérte a megszakítást.	H–44268	egyetemi docens	KLTE	Később Budapestre került.
„Boros Imre”	Bába Ottó	terhelő	1961–85	Megtagadta 1985-ben.	M–40801	képügynök	Képcsarnok Vállalat	Több dossziéja is volt.
„Békés Gábor”	Bene Gusztáv	hazafias	1975–89	Kapcsolat megszakadt.	M–42017	gépészmérnök	HIM, EVIRT	Ipari elhárítás.
„Béla”	Gergely Ferenc	terhelő	1954–68	Társ. szervnek átadva.	M–28305	csoportvezető	Orvosi Műszergyár	Több dossziéja volt.
„Csabai”	Csontos Imre	terhelő	1957–73	Munkahelyváltás.	M–34061	MÁV mérnök	Pályafenntartó Főnökség	Később „Horváth György” a fn.
„Csala László”	Csiky László	hazafias	1955–75	Irattár?	M–36544	műszaki tiszt	D. Posta Központi Üzem	
„Daru”	Nagy Imre	rezidens	1961–62	Irattár?	M–15744	rendészeti oszt.vez.	HIM	Rezidens volt, több ügynökkel.
„Delta”	Csikós Gábor	hazafias	1965–73	KISZ-vezetőségi tag.	M–34405	technikus	MÁV Pályafenntartó Főnökség, Debrecen	Pihentették, újra alkalmazták.
„Dorogi”	Tóth György	hazafias	1958–59	Irattár?	M–13284	üzemág vez.	FM Szövetkezet	Disszidálásból tért vissza.
„Debreceni”	Szabó László A.	?	1958–83	Irattár?	M–39556	püspöki titkár	Püspöki Hivatal	Később teológiai professzor.
„Dézsi István”	Módy György	kompromittáló	1961–77	Együttműködést megtagadta.	M–36283	muzeológus	Déri Múzeum	Történész, muzeológus.
„Dobai Jolán”	Dombrovsky J.-né	hazafias	1959–69	Irattár, dekonspirált.	M–29493	tanár	KLTE	
„Fecske”	Fegyverneki Tibor	fokozatos	1958–62	Irattár?	M–14840	autószerelő	Totó-lottó kirendeltség	’45 után fiatal kisgazd., pol.
„Fekete Károly”	Cs.Nagy Miklós	hazafias	1968–69	Megszakítást kért.	M–60164	lektor	DATE	Aláírás után a munkát azonnal megtagadta.
„Fekete Zoltán”	Hollósy Béla	hazafias	1973–87	Irattár?	M–42674	egyetemi adjunktus	KLTE	
„Fortuna”	Zohori Sándor	hazafias	1961–68	Munkakörváltás.	M–28959	géplakatos	HIM	„Népi demokráciához hű munkás”.

FEDŐNÉV	POLGÁRI NÉV	MINŐSÍTÉS	IDŐTARTAM	KAPCSOLAT VÉGE	DOSSZIÉK	FOGLALKOZÁSA	MUNKAHELYE	MEGJEGYZÉS
„Fekete”	Fülöp József	hazafias	1958–71	Irattár, megbízhatatlan.	M-32390	villanyszerelő	Csokonai Színház	Több munkahelye is volt, disszidálásból tért vissza.
„Füzesi”	Farkas András	?	1966–79	Megtagadta több év után.	M-37915	r. kat. plébános	Berettyóújfalu	Több dossziéja volt.
„Gabi”	Szauer Mária	hazafias	1977–86	Irattár, munkakörváltás.	M-41363	előadó	MGM, DATE	Két dossziéja volt, kérte foglalkoztatását.
„Galambos József”	Gulyás László dr.	hazafias	1967–70	Megszakítást kért.	M-37915	orvos	Hajdúszoboszló	Rendelőintézet.
„Gabriella”	Szabó Gyula	terhelő	1957–78	Megtagadta több ízben is.	M-41363	ref. lelkész	Kaba	Később „Tóth Gábor” fn.
„Garay”	Gulyás Ferenc dr.	hazafias	1958–62	Irattár?	M-31670	állatorvos	Debrecen Városi Tanács	
„Gáspár Zoltán”	Rovny Ferenc	hazafias	1973–88	Irattár?	M-41999	tolmács, fordító	„December 4” Drótgár	Később került Debrecenbe.
„Géza”	Gábor László	hazafias	1957–58	Irattár, alkalmatlan.	B-82867	földműves	Saját kevés földjén gazd.	Alkalmatlannak bizonyult.
„Gitáros”	Csötönyi Tamás	hazafias	1970–75	Irattár?	M-36282	főiskolai hallgató	Zeneművészeti Főiskola	
„Győry András”	Czifra Antal Tibor	kompromittáló terhelő	1979–87	Irattár. Munkahelyvált.	M-41548	kemping portás	Idegenforgalmi Hivatal	Külföldiek, valutázók.
„Halasi”	Herczeg László	kompromittáló	1968–73	Irattár?	M-34330	mérnök	TIVIZIG csoportvezető	
„Halápi”	Tóth Ignác	hazafias	1978–85	Irattár, munkahelyvált.	M-40803	villamosmérnök	MÁV, Vontatás	Ipari elhárítás.
„Hargitai Ferenc”	Sebestyén Árpád	kompromittáló	1958–60	Irattár, megtagadta.	M-9354	egyetemi aspiráns	KLTE	
„Harmati”	Horváth Ambrus	hazafias	1964–69	Irattár, MSZMP-tag.	M-29955	technikus	HIM	
„Hengerész”	P. Kovács József	hazafias kompromittáló	1964–69	Irattár, munkahelyvált.	M-32252	egyetemi hallgató	KLTE	Több dossziéja volt.
„Henrik”	Harl Csaba	hazafias	1958–64	Irattár, büntetőeljárás.	M-22320	segédmunkás	Vasöntő és Gépipari Vállalat	1956-ban középiskolás diák.
„Horvát János”	Varga László	hazafias	1973–87	Irattár, munkakörvált.	M-41547	forgalomszervező	MÁV-állomás	
„Horvát Imre”	Flaskay Miklós	hazafias	1980–85	Irattár, MSZMP-tag.	M-40856	egyetemi hallgató	KLTE	Hallgatótársait figyelte.
„Huszi”	Hornicsár Tihamér	hazafias	1968–78	Irattár, munkahelyvált.	M-37584	zenész	MÁV Filharmonikusok	
„Hajdú”	Szász Barnabás	hazafias	1966–84	Irattár, társ. kapcs. lett.	M-40511	ref. lelkész	Ref. Püspöki Hivatal	Több dossziéja volt.
„Hajdú Pál”	Garai(y) Csaba	hazafias	1973–76	Irattár, elköltözött.	M-36612	teológiai hallgató	Debr. Ref. Teológia	
„Hajdú”	Tar Sándor	hazafias	1978–88	Irattár, szem. kör. vált.	M-41819	író, technikus	Medicor Művek	Több dossziéja volt.
„Jenő”	Papp Lajos	hazafias	1967–70	Irattár?	M-31737	technikus	ÉMV Ép. ipari Vállalat	Legális behatolási csatornák.
„Jókai”	Főző László	hazafias	1967–69	Társ. szervnek átadva.	M-30420	tervező mérnök	FM Mezőberény	
„József”	Jobbágy János	hazafias	1968–77	Irattár?	M-37008	tanár	Kossuth Gimnázium	Több dossziéja volt, több száz jel.
„Juliska”	Erlich Zoltánné	hazafias	1965–75	Irattár?	M-36427	idegenvezető	Idegenforgalmi Hivatal	
„Kassai(y) Imre”	Kalotai(y) Kálmán	terhelő	1955–85	Irattár, hírsz. leh. megszűnt.	M-37404	tanár	Bethlen G. Szakközépisk.	Több dossziéja volt.
„Karikás”	Kóta Gusztáv	hazafias	1974–86	Irattár?	M-41202	MÁV-alkalmazott	P-ladány, MÁV-állomás	
„Kárpáthy Zoltán”	Földvári Ottó	hazafias	1967–81	Irattár, munkahelyvált.	M-38767	tanár	Móra Kollégium	Több dossziéja volt, '45 e. hadapród.
„Kerekes Péter”	Bedecs Antal	hazafias	1966–69	Irattár, munkahelyvált.	M-29270	egyetemi hallgató	KLTE	Később SZT-tiszt lett Siófokon.
„Keresztúri”	Németh Cs. Endre	hazafias	1967–83	Irattár, nyugdíjas.	M-39555	főosztályvezető	MGM	
„Kertes Imre”	Krajcsovics István	terhelő	1957–62	Irattár?	M-15780	vegyszermérnök	Debreceni Dohánygyár	B.-újfaluban szervezték be.
„Kertész Lajos”	Boros Albert	hazafias	1964–77	Hírsz. lehet. megszűnt.	M-37087	felszolgáló	Debr. Vendéglátó Váll.	

DÖNÉV	POLGÁRI NÉV	MINŐSÍTÉS	IDŐTARTAM	KAPCSOLAT VÉGE	DOSSZIÉK	FOGLALKOZÁSA	MUNKAHELYE	MEGJEGYZÉS
„Kékes”	Kovács Antal	kompromittáló	1965–67	Irattár, büntetőeljárás.	M-26267	vízházkezelő	Repülőtér, Debrecen	Katonai objektumok védelme.
„Kékes”	Jávor Sándor	hazafias	1973–83	Irattár, munkahelyvált.	M-39977	főisk. hallg. mérnök	Ép. Gép. Főisk., Debr.	
„Kinizsi”	Radnai Péter J.	hazafias	1978–81	Irattár, MSZMP-tag.	M-38657	raktárvezető	Hajdúsági Bőrgyár	Cionista vonalra szervezték.
„Kiss Anikó”	Fodor Ildikó	hazafias	1964–72	Irattár, lakhelyvált.	M-27719	egyetemi hallgató	KLTE, Kecskemét	Több dossziéja volt.
„Kiss Antal”	Katona Anna	hazafias	1973–76	Irattár, disszidált.	M-36700	tanszékvezető	KLTE, Angol Tanszék	
„Kiss István”	Nánási Pál	hazafias	1973–86	Irattár?	M-41391	tanszékvezető	KLTE, Biokémia	Saját külföldi útjairól számolt be.
„Kiss Péter”	Kozma Gábor	hazafias rez.	1958–62	Irattár, alkalmatlan.	M-14837	műszerész	Debreceni Dohánygyár	Rezidens is volt.
„Kiss Sándor”	Harangi Imre	hazafias	1960–74	Irattár, megszakítást kért.	M-36115	gépésztechnikus	Építőgép Karbantartó Váll.	Több dossziéja volt.
„Kokadi”	Kerékgyártó Tamás	hazafias	1981–88	Szabolcs-Sz. megye, átadva.	M-41797	g. kat. lelkész	Álmosd	Szabolcs megyében is ü.
„Kovács János”	Bakos Tibor	kompromittáló	1967–71	Irattár, munka-, lakh. vált.	M-32677	műszaki ellenőr	TIVIZIG, B.-újváros	
„Kovács György”	Magyar Gábor dr.	hazafias	1975–76	Irattár, MSZMP-tag.	M-36614	igazgató	KITE	Beszervezése után MSZMP-tag lett.
„Kovács Pál”	Kiss András dr.	hazafias	1966–74	Irattár, fogl. nem indokolt.	M-36173	körzeti orvos	Józsa	
„Kovács Péter”	Nagy Vince	hazafias	1980–83	Irattár?	M-39956	dekorátor	Centrum Áruház	
„Kovács Sándor”	Farkas Sándor	kompromittáló hazafias	1963–89	Irattár, nyugdíjas.	M-42272	géplakatos	Szovjet Parancsnokság	Katonai objektumok védelme.
„Kovács Tibor”	Nagy Károly	hazafias	1973–77	Irattár, munkahelyvált.	M-37086	egyetemi hallgató	Műszaki Egyetem, Budapest	„Gálja” fedőnéven is foglalkoztatták.
„Kornél”	Kósa György	kompromittáló	1960–62	Irattár, alkalmatlan.	M-15760	mérnök	Atommagkutató Intézet	Szalai professzort figyelte aktívan.
„Kőszegi”	Kelentei Barna dr.	?	1961–71	Irattár?	M-34331	orvos	DOTE	Több dossziéja is volt.
„Könyves”	Harsányi László	hazafias	1968–70	Irattár, MSZMP-tag.	M-31641	főiskolai hallgató	Tanítóképző Főiskola	Később nagy KISZ-kariert fut be.
„Kőszikla”	Sándor Péter	hazafias	1968–70	Irattár, nem indokolt.	M-31364	szakoktató	109. sz. Ipari Szakm. Int.	
„Kutasi Péter”	Kustár Péter	hazafias fok.	1967–73	Irattár, munkahelyvált.	M-35886	ref. lelkész	Teológiai Akadémia	
„Lipők”	Seres Attila	hazafias	1975–76	Irattár?	M-36819	pénzügyi előadó	I. Ker. Tanács, Debrecen	Egyetemi hallg. korában jelentett.
„Lovas”	Kriszt László	hazafias	1967–72	Irattár, munkahelyvált.	M-33198	tanuló, sorkatona	Honvédség, Debrecen	Katonatársairól írt jelentéseket.
„Lovas Károly”	Huszár Károly	hazafias	1964–73	Irattár, munkahelyvált.	M-30890	portás	Aranybika Szálloda	Disszidálásból visszatért, több dossziéja volt.
„Magyar János”	Hekman Tibor	hazafias	1987–88	Irattár, hírsz. leh. megszűnt.	M-41965	főiskolai hallgató	Tanítóképző Főiskola	
„Markos Imre”	Márton Gábor	hazafias	1968–70	Irattár, munkahelyvált.	M-31382	építésvezető	ÉMV Építőipari Váll.	
„Margitai”	Magi Miklós	hazafias	1968–71	Irattár, disszidált.	M-32626	főiskolai hallgató	Tanítóképző Főiskola	
„Mátrai Ernő”	Flaskai Elemér	terhelő kompromittáló	1967–75	Irattár, családi ok.	B-128235	műszaki ellenőr	Moziüzemi Vállalat	
„Miklós”	Perecz Pál Ferenc	terhelő	1955–62	Irattár?	M-16504	adminisztrátor	Biztosító, Derecske	
„Melinda”	Szabó Katalin	kompromittáló	1965–68	Irattár, alkalmatlan.	M-28614	gimnáziumi tanuló	Debrecen, Szvetits Gimn.	
„Molnár”	Misley Sándor	hazafias	1961–76	Irattár, társ. szervnek átadva.	M-36428	pénzügyi előadó	Debrecen, Moziüzemi Váll.	Több dossziéja volt, disszidálásból tért haza.

FEDŐNÉV	POLGÁRI NÉV	MINŐSÍTÉS	IDŐTARTAM	KAPCSOLAT VÉGE	DOSSZIÉK	FOGLALKOZÁSA	MUNKAHELYE	MEGJEGYZÉS
„Siroki”	Vass Imre Tibor	hazafias	1965–70	Irattár, MSZMP-tag.	M–30678	vasutas	Hajdúsámson, állomás	
„Soltész”	Simay Attila	terhelő	1955–72	Irattár, 2 év pihentetés.	M–30531	orvos	Debrecen, Városi Kórház	Több munkahelye, több dossziéja volt.
„Szabó Béla”	Hálló Károly	hazafias	1966–75	Irattár, találkozóra nem járt.	M–36545	műszaki ügyintéző	HBM Beruházási Iroda	
„Szabó József”	Kolozs Sándor	hazafias	1965–86	Irattár, munkahelyvált.	M–28055	osztályvezető (HIM)	VTRGY (Sz.-fehérvár?)	Több dossziéja is volt.
„Szabolcsi Sándor”	Kovács Imre	?	1976–?	Irattár?	H–44783	ref. esperes	Szabolcs-Sz. megye	
„Szabolcsi Szabolcs”	Szatmári Imre	hazafias	1982–85	Irattár, átadva Pest megye.	M–40592	kántor	Szt. Anna Plébánia, Debrecen	Pest megyébe került.
„Szalai Gábor”	Szita László	presszió	1955–72	Irattár?	M–33613	tisztviselő	ÁÉV, Debrecen	Több dossziéja is volt.
„Szabó”	Szerdai Károly	hazafias	1978–83	Irattár, dekonspiráció.	M–38194	villanyszerelő	Katonai repülőtér	Katonai objektumok védelme.
„Szamosi János”	Szöke Pál	hazafias	1951–58	Irattár?	34–6487	sütősegéd	Kenyérgyár	
„Szatmári Pál”	Geszterédi Tibor	hazafias	1977–83	Irattár, disszidált.	M–39847	szállodai portás	Aranybika Szálloda	
„Szegedi Attila”	Iklódy János	hazafias	1977–83	Irattár, kapcs. megszak. kért.	M–39848	fotóriporter	Hajdú-Bihari Napló	
„Szegefű”	Kiss Erzsébet	kompromittáló	1967–73	Irattár, megtagadta.	M–33312	postás	Berettyóújfalu	
„Szentkirályi”	Venyige Sándor	hazafias	1964–72	Irattár, társszervnek átadva.	M–37935	vasutas	MÁV Ép. Főnökség	
„Szerencsi”	Rácz Zoltán Gyula	hazafias	1968–79	Irattár, szem. kör. vált.	M–36917	tolmács	MGM	Több dossziéja is volt.
„Székely Ilona”	Schróter Ralfné	hazafias	1967–76	Irattár, dekonspirált.	M–41724	MÁV-alkalmazott	MÁV Igazg., Debrecen	Több dossziéja is volt.
„Takács István”	Semjéni József	hazafias	1966–87	Irattár?	M–37712	jogász	HIM	„Héliosz” néven is foglalkoztat-ták.
„Tamási”	Mátrai Imre dr.	hazafias	1966–79	Irattár, munkakört vált.	M–39129	géplakatos	Víz- és Csatornaműv. Váll.	
„Tatai”	Stéber János	hazafias	1966–82	Irattár, munkakört vált.	B–76868	agronómus	Áll. Gazd. Ny.-ábrány	
„Tiba”	Téglási Ferenc	hazafias	1953–61	Irattár, alkalmatlan.	H–61875	ref. lelkész	Hajdúhadház	
„Téglási”	Molnár Ambrus	hazafias	1976–90	Irattár, kapcs. megszak. kérte.	M–31892	tanár	KLTE	Több dossziéja is volt.
„Tiszai”	Görilovics Tivadar	hazafias	1953–71	Irattár, MSZMP-tag.	M–39217	ref. lelkész	Miskolc, Debrecen	Több dossziéja is volt.
„Tompai Mihály”	Tankó István	hazafias	1955–82	Irattár.	M–37270	művezető	Megyei Tanács Ép. Ip. Váll.	Több dossziéja is volt.
„Toronyai”	Tóth Pál	terhelő	1959–77	Irattár, társszervnek átadva.	M–40802	író	Több munkahelye volt.	Csokonai Színház, Dokumentum stúdió.
„Tótfalusi”	Taar Ferenc	terhelő	1957–85	Irattár, nyugdíjas.	H–67414	ref. lelkész	Hajdúsámson	Szolnok megyébe került, esperes.
„Tóth János”	Szabó József János	hazafias	1981–?	Irattár?	M–68887	egyetemi hallgató	KLTE	
„Tószegi”	Molnár Miklós	hazafias	1972–76	Irattár, munkahelyvált.	M–37345	egyetemi hallgató	DOTE	Több dossziéja is volt, társ. kapcs. lett.
„Török László”	Görögh Sándor Pál	hazafias	1973–83	Irattár, társ. kapcs. lett.	M–34559	gépésztechnikus	MGM	Munkater. nem indokolja.
„Vasas József”	Tóth András	hazafias	1963–73	Irattár munkater. vált.	M–41546	felszolgáló	HBM Vendéglátó Váll.	
„Vas Dániel”	Takács Imre László	alapok. kompromittáló	1980–87	Irattár, munkahelyvált.	M–38939	osztályvezető	MGM	Kérte a kapcsolat megszakítását.
„Váradi”	Szabolcsi Tibor	hazafias	1978–81	Irattár, kapcs. megszak. kért.	M–?	tanár, író	Több munkahelye volt.	M-dossziéja nincs, jelentései sincsenek.

FEDŐNÉV	POLGÁRI NÉV	MINŐSÍTÉS	IDŐTARTAM	KAPCSOLAT VÉGE	DOSSZIÉK	FOGLALKOZÁSA	MUNKAHELYE	MEGJEGYZÉS
„Váradi Gábor”	Székelyhidi Ágoston	terhelő, kompr.	1976-?	?	M-33616	orvos	DOTE	
„Várkonyi”	Szabó Miklós dr.	hazafias	1970-72	Irattár, munkahelyvált.	M-31049	művezető	MGM	Társ. szervnek átadva.
„Veres Géza”	Villás Géza	hazafias	1964-70	Irattár, társ. szervnek átadva.				
„Viola”	Ary Lászlóné	hazafias	1958-72	Irattár?	M-11440	vegyésmérnök	MGM, Orvosi Műszergyár	Több dossziéja is volt.
„Váradi Kálmán”	Nagy Jenő	terhelő	1955-70	Irattár, MSZMP-tag lett.	M-31431-1	építési előadó	Debreceni Posta-igazgatóság	„Somogyi” fedőnéven is foglalkoztatták.
„Vecsey”	Gaál János dr.	hazafias	1967-83	Irattár, Békés m. átadva.	M-39601	orvos	DOTE Békés M. Kórház	Több dossziéja is volt.
„Vértesi”	Bálint Szilárd	hazafias	1973-88	Irattár, szem. kör. vált.	M-41820	tanuló	109. Sz. Szakmunkás-képző	
„Ujhelyi Géza”	Bodnár Pál	hazafias	1965-70	Irattár, családi ok.	M-30053	tanuló	katonatársairól	
„Uránusz”	Uri József dr.	?	1959-65	Irattár, disszidált.	M-23713	egyetemi docens	DOTE	
„Zalai”	Szabó János dr.	hazafias	1968-88	Irattár, megszakítást kért.	M-41761	orvos	II. SZTK-rendelő	Orvosok vonala, belső elh.
„Zalai”	Borda Jenő	?	1956-62	Irattár?	M-15769	trafikos	Gyula, Berettyóújfalu	
„Zenész”	Szuromi Miklós	hazafias	1968-88	Irattár, kapcs. megszak. kérte.	M-31588	zenész, főisk. hallg.	Zeneművészeti Főisk.	
„Zempléni”	Kürthy László	hazafias	1975-85	Választott funkció miatt.	M-40917	ref. püspök, teol. tanár	Debrecen, Miskolc	Több dossziéja is volt.
„Zöld János”	Végh József	hazafias	1978-88	Irattár, nyugdíjba vonult.	M-41964	üzem- és munkaszervező	Biogal Gyógyszergyár	
„Zsíros József”	Mirkó Gyula	terhelő	1960-68	Irattár, munkát megtagadta.	M-13263	segédmunkás	H.-nánás, Szellőzőművek	
„Bihari”	Szabó János	terhelő	1959-69	Irattár?	M-9948	vasesztergályos	Kőipari Tr., Alföldi ü.	
„Katona”	Pozsonyi Gábor	hazafias	1971-74	MSZMP-tag lett.	M-36221	munkaerőgazd.	MGM	Rezidens.
„János”	Jenkei Gábor	hazafias	1964-84	MSZMP-tag lett.	M-40191	Idegenforg. Hiv., kirend. vez.	Hortobágy, Idegenforg. Hivatal	
„Futó István”	Kotormán István	hazafias	1977-?	Irattár?	H-63186	beruház. oszt. vez.	HIM	
„Forgács” „Varga”	Frits András	hazafias	1968-83	Találkozóra nem járt.	M-37001	felszolgáló	H.-szoboszló Vendéglátó	
„Gyulai”	Gyökeres Mihály	hazafias	1965-81	Nyugdíjas lett.	M-38567	cipészsegéd	repülőtér	Katonai objektumok védelme.
„Szép József”	Ungvári László	hazafias	1971-79	Feladatát nem látta el.	M-32924	MÁV-alkalmazott	MÁV	Nem látta el feladatát.
„Telkes”	Tardi Imre	hazafias	1971-87	Szem. kör. változása.	M-41513	művezető	Hajdúböszörmény	Fonalkészítő Váll.
„Debreceni”	Kovács Miklós	hazafias	1950-62	Irattár? rezidens.	M-15748	munkás	Mezőgazd. Gépgyár	„Debreceni”
„Szoboszlai”	Nagy Ferdinánd	hazafias	1955-79	Hírsz. leh. megszűnt.	M-37752	tanító	Hajdúszoboszló	Hírszerző leh. megszűnt.
„Fodor” „Horváth”	Kovács Zoltán	kompromittáló	1955-70	Társ. szervnek átadva.	M-31130	bérelszámoló	Magasépítő Vállalat	
„Sváb”	Simonyi Alfonz	kompromittáló	1957-70	Társ. szervnek átadva.	M-31736	főirodakezelő	MÁV, Debrecen	Pályafenntartási Főnökség.

	DOSSZIÉK	FOGLALKOZÁSA	MUNKAHELYE	MEGJEGYZÉS
	M-33616	orvos	DOTE	
	M-31049	művezető	MGM	Társ. szervnek átadva.
	M-11440	vegyésszmérnök	MGM, Orvosi Műszergyár	Több dossziéja is volt.
	M-31431-1	építési előadó	Debreceni Posta- igazgatóság	„Somogyi” fedőnéven is foglal- koztatták.
	M-39601	orvos	DOTE Békés M. Kórház	Több dossziéja is volt.
	M-41820	tanuló	109. Sz. Szakmunkás- képző	
	M-30053	tanuló	katonatársairól	
	M-23713	egyetemi doccens	DOTE	
	M-41761	orvos	II. SZTK-rendelő	Orvosok vonala, belső elh.
	M-15769	trafikos	Gyula, Berettyóújfalu	
te.	M-31588	zenész, főisk. hallg.	Zeneművészeti Főisk.	
	M-40917	ref. püspök, teol. tanár	Debrecen, Miskolc	Több dossziéja is volt.
	M-41964	üzem- és munka- szervező	Biogal Gyógyszergyár	
	M-13263	segédmunkás	H.-nánás, Szellőzőművek	
	M-9948	vasesztergályos	Kőipari Tr., Alföldi ü.	
	M-36221	munkaerőgazd.	MGM	Rezidens.
	M-40191	Idegenforg. Hiv., kirend. vez.	Hortobágy, Idegenforg. Hivatal	
	H-63186	beruház. oszt. vez.	HIM	
	M-37001	felszolgáló	H.-szoboszló Vendéglátó	
	M-38567	cipészsegéd	repülőtér	Katonai objektumok védelme.
	M-32924	MÁV-alkalmazott	MÁV	Nem látta el feladatát.
	M-41513	művezető	Hajdúböszörmény	Fonalkészítő Váll.
	M-15748	munkás	Mezőgazd. Gépgyár	„Debreceni”
	M-37752	tanító	Hajdúszoboszló	Hírszerző leh. megszűnt.
	M-31130	bérelszámoló	Magasépítő Vállalat	
	M-31736	főirodakezelő	MÁV, Debrecen	Pályafenntartási Főnökség.

A TÖRTÉNETI HIVATAL IRATAIBAN LEGGYAKRABBAN ELŐFORDULÓ ÁLLAMBIZTONSÁGI RÖVIDÍTÉSEK, KÓDOK FELOLDÁSA

3/a rendszabály.	Telefon lehallgatása.
3/e rendszabály	Helyiség, lakó-, munkaszoba lehallgatása.
3/r rendszabály	Rejtett fotó-, optikai, televíziós berendezés beszerelése.
6/a karton	Hálózati nyilvántartásban egy hálózati személy fontosabb kapcsolatainak nyilvántartására szolgáló karton.
6/b karton	Hálózati nyilvántartásban a konspirált és a találkozási la- kások adatait tartalmazó karton.
6/c karton	Hálózati nyilvántartásba vételre és kutatásra használt kar- ton.
6/d karton	Hálózati nyilvántartásban a hálózati személyek lakcím szerinti nyilvántartására használt karton.
6-os karton	Hálózati nyilvántartásban a hálózati személy beszervezé- sével kapcsolatos adatokat tartalmazó karton.
ÁB (áb)	Állambiztonsági.
ÁBNYO	A Belügyminisztérium Állambiztonsági Nyilvántartó Osz- tálya.
AK	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben az alkalmi operatív kapcsolat jelölése.
AOK	Alkalmi operatív kapcsolat.
ASZA	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben az ÁB- tiszték megállapításainak és értesüléseinek jelölése.
ATA	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben az „SZT” és a „T” állományú beosztottak – illetve a tőlük származó információk – jelölése.
áv.	Államvédelmi.
b/ny	Bizalmas nyomozás.
BB	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a bolgár állambiztonsági szervek jelölése.
BC	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a csehszlo- vák állambiztonsági szervek jelölése.

B-dosszié (B.d.)	Beszervezési dosszié.
BK	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a kubai állambiztonsági szervek jelölése.
BL	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a lengyel állambiztonsági szervek jelölése.
BN	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben az NDK állambiztonsági szervek jelölése.
BS	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a szovjet állambiztonsági szerveinek jelölése.
Cs-dosszié (Cs.d.)	Csoportdosszié.
c/e	Előzetes ellenőrzés.
E-dosszié (E.d.)	Ellenőrzési dosszié.
EGPR	Egységes Gépi Prioráló Rendszer. Az állambiztonsági szervek egységes számítógépes nyilvántartásának rövidítése.
EHŐ	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a határőrszervek jelölése.
EHŐF	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a határőrfelderítés jelölése.
EMŐ	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a munkásőrség jelölése.
ER	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a rendőri szervek jelölése.
F	Figyelő-dossziés ellenőrzés alatt álló állampolgár.
F-dosszié (F.d.)	Figyelő-dosszié.
Fn	Fedőnév.
Fn.ü.	Fedőnevű ügynök.
H	Az ún. „holt anyag” rövidítése. Az állambiztonsági szervek tevékenysége során keletkezett vizsgálati dossziék (V-dossziék) közül az ún. holt anyag irattárába helyezték azokat, amelyek esetében a büntetőeljárást a bíróság büntethetőséget kizáró ok, elévülés, kegyelem vagy az érintett halála miatt szüntette meg.
H-dosszié (H.d.)	A hálózati személyek nyilvántartására szolgáló dosszié.
HK	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a hivatalos kapcsolat jelölése.
HMB	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a titkos megbízott jelölése.

HMT	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a titkos munkatárs jelölése.
HÜ	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben az ügynök jelölése.
K/3	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a postai küldemények operatív ellenőrzésének jelölése.
K-dosszié (K.d.)	Körözési dosszié.
K-ellenőrzés	Postai küldemények operatív ellenőrzése, melynek során az állambiztonsági szervek a bizalmas nyomozás alatt álló személy postai küldeményeit felbontották, illetve esetenként elkobozták.
KEOKH	Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hivatal.
KESPA	Katonai Elhárítás Speciális Adattára.
KKA	Központi Kémelhárítási Adattár.
K-lakás	Konspirált lakás. Az állambiztonsági szerv, illetve fedőszerve által fenntartott és üzemeltetett lakás, mely az ügynök és az operatív tisztek találkozására szolgált.
KMB	Körzeti megbízott.
LBE	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a lakossági bejelentés jelölése.
L-dosszié (L.d.)	Az 1945 előtti időszak egyes fontos közéleti szereplőire, államigazgatási vezetőire vonatkozó iratokat tartalmazó dosszié.
M-dosszié (M.d.)	Munkadosszié.
NOIJ	Napi Operatív Információs Jelentés (1979–1989).
OD-dosszié	Az Objektum (vonal)-dosszié.
O-dosszié	Operatív dosszié. Az archivált személyi, csoport-, figyelő, körözési, objektum, rendkívüli esemény, illetve az ellenőrző dossziék összefoglaló neve.
P-dosszié (P.d.)	Az 1945 előtti erőszakszervezetek, fasisztának minősített pártok tagjaira vonatkozó iratokat tartalmazó dosszié.
R	Rendő.
r/5	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a rádióelhárítás jelölése.
R-dosszié (R.d.)	Rendkívüli esemény dosszié.
SOUD	Szisztyema objegyinyonnogo ucsota dannuh o protyivnyike. A volt szocialista országoknak „az ellenségről gyűjtött

	adatok egyesített nyilvántartási rendszere”, mely az ezekkel az államokkal szemben ellenséges, felforgató tevékenységet folytató személyekre, intézményekre és szervezetekre vonatkozó adatokat tartalmazta.
SZ-dosszié (Sz.d.)	Személyi dosszié.
SZT (szt)	Szigorúan titkos.
T (t)	Titkos.
T.d.	Tájékoztatási dosszié.
T.N.	Tiltó névjegyzék.
TA	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a telefonlehallgatás jelölése.
T-dosszié	Titkos dosszié. Az egyébként is titkosított iratokon belül egyes fontos ügyek külön, szigorúbb előírások szerinti kezelése.
TE	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a helyiség-, szobalehallgatás jelölése.
TK	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a társadalmi kapcsolat jelölése.
T-lakás	Találkozási lakás. Az állambiztonsági szervek által használt, de nem a szerv által fenntartott lakás, mely az ügynök és az operatív tisztek találkozására szolgált.
tmb	Titkos megbízott. Az állambiztonsági hálózatnak az a tagja, aki elvi meggyőződésből vett részt a titkos együttműködésben.
tmt	Titkos munkatárs. Az állambiztonsági szervek hálózatának legmegbízhatóbb tagja, aki elvi meggyőződésből, a rendszer iránti elkötelezettségből eredően kezdeményezőleg vett részt a titkos együttműködésben, és a legbonyolultabb hálózati feladatok elvégzésére alkalmazták.
TÜK	Titkos ügykezelés.
ü.	Ügynök.
ügynök	Az a hálózati személy, aki az állambiztonsági szerv birtokában lévő terhelő vagy kompromittáló adatok hatására, illetve anyagi érdekeltség fejében működött együtt a szervvel.
Ü-dosszié	Ügydosszié. Az ügyviteli iratok kezelésére.
V/1.	A „Napi Operatív Információs Jelentés”-ekben a vizsgálat jelölése.

V-dosszié (V.d.)
X-ellenőrzés

Z

Vizsgálati dosszié.

Egyes szocialista országokkal (pl. Kína, Albánia, Jugoszlávia stb.) szembeni elhárítás.

Zúzható. Az engedélyezett megsemmisítéseknél az iratokra (dossziéra) bélyegzővel nyomott betűjel.

(Cseh Gergő Bendegúz összeállítása.
Trezor 1. A Történeti Hivatal évkönyve)

A TANULMÁNY RÖVIDÍTÉSEINEK FELOLDÁSA

ABTL	Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
Barnevál	Debreceni Baromfifeldolgozó Vállalat
BM	Belügyminisztérium
BTK	Bölcsészettudományi Kar
DATE	Debreceni Agrártudományi Egyetem
DEAC	Debreceni Egyetemi Atlétikai Club
DOE	Debreceni Orvostudományi Egyetem
ELTE	Eötvös Loránd Tudományegyetem
FTK	Felsőfokú Tanítóképző Főiskola
FKGP	Független Kisgazdapárt
g. kat.	görög katolikus
HBMRFK	Hajú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság
JATE	József Attila Tudományegyetem
KISZ	Kommunista Ifjúsági Szövetség
KLTE	Kossuth Lajos Tudományegyetem
LMP	Lehet Más a Politika
MÁV	Magyar Államvasutak
MGM	Magyar Gördülőcsapágó Művek
MM	Magyar Műhely
MSZMP	Magyar Szocialista Munkáspárt
MSZP	Magyar Szocialista Párt
MSZDP	Magyarországi Szociáldemokrata Párt
MÚOSZ	Magyar Újságírók Országos Szövetsége
NSZK	Német Szövetségi Köztársaság
ref.	református
r. kat.	római katolikus
RTF	Rendőrtiszti Főiskola
SZER	Szabad Európa Rádió
TH	Történeti Hivatal
TK	Tanítóképző Főiskola
UNESCO	Egyesült Nemzetek Nevelésügyi Tudományos és Kulturális Egyesülete
USA	Amerikai Egyesült Államok

IRODALOM

- Trezor 1. A Történeti Hivatal évkönyve, 1999.* Bp. Szerk.: Gyarmati György, TH.
- Trezor 2. A Történeti Hivatal évkönyve, 2000–2001.* Bp. 2002. Szerk.: Gyarmati György, TH.
- Trezor 3. Az átmenet évkönyve, 2003.* Bp., 2004. Szerk.: Gyarmati György, ABTL.
- Tabajdi Gábor–Ungváry Krisztián: *Elhallgatott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956–1990.* Bp. 2008, 1956-os Intézet, Corvina.
- Kiszely Gábor: *Állambiztonság 1956–1990.* Bp. 2001. Korona.
- Kiszely Gábor: *ÁVH. Egy terroriszervezet története.* Bp. 2000. Korona.
- Kenedi János: *Kis állambiztonsági olvasókönyv.* Bp. 1996. Magvető.
- Horváth József: *A III/III. főnöke voltam.* Bp. 1998. Püski.
- A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései, 1953–1956 1–3. kötet.* Szerk.: Kajári Erzsébet Bp. 2001–2006. TH-ABTL.
- Államvédelem a Rákosi-korszakban.* Bp. 2000. Szerk.: Gyarmati György, TH.
- Állambiztonság és az olimpia 1956–68.* Bp. 2008. Szerk.: Karcsulán Zsolt, Müller Rolf, Takács Tibor ABTL. L'Harmattan.
- Szigorúan titkos '89. A magyar állambiztonsági szervek munkabeszámolóí.* Szerk.: Müller Rolf és Takács Tibor. Bp. 2010. L'Harmattan.
- Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Levéltárának internetes folyóirata.*
- Szőnyci Tamás: *Titkos írás I–II. Állambiztonsági szolgálat és irodalmi élet.* Bp. 2012. Noran Kiadó.
- Tibori János: *A Tiszántúli Református Egyházkerület története 1957–1965.* Debrecen, 1996.
- Tibori János: *A Tiszántúli Református Egyházkerület története 1966–1975.* Debrecen, 1998.
- Tibori János: *A Tiszántúli Református Egyházkerület története 1975–1986.* Debrecen, 2000.
- A nagy testvér szatócsboltja. Tanulmányok a magyar titkosszolgálat történetéből.* Szerk.: Gyarmati György–Palasik Mária. Bp. 2011. ABTL. L'Harmattan.
- Müller Rolf: *Titkok – képek – 80-as évek.* Bp. 2011. ABTL. L'Harmattan.
- Gyarmati György: *Kísértő közelmúlt – avagy a rendszerátalakítás egyik deficitje.* Bp. 2011. ABTL. L'Harmattan.

DOKUMENTUMOK

Szigorúan titkos iratok

A politikai belső elhárítás, a hálózati személyek munkáját azok a szigorúan titkos iratok minősítik, amelyek az ügynökök M-dossziéiban maradtak meg. Az ügynökök részére készült foglalkoztatási tervek a tartótisztek megjegyzéseivel záradékolt ügynöki jelentések. A jelentések tartalma, tényanyaga mellett tanulságosak a tartótisztek, valamint az osztályvezetők iratra írt megjegyzései. Minden aktán megtalálhatók a hálózati személyeknek adott feladatok, utasítások, valamint a munka tartalmi-operatív szempontból történő értékelése. A jelentések a tartótisztek és a hálózati személyek közös munkái. A legtöbb esetben az ügynökök T-lakásokban adták át az írásos (kézzel vagy géppel írt) beszámolóikat. Az M-dossziékban sok esetben le vannak fűzve az eredeti, kézzel írt jelentések is. Azokat rendszerint legépeltették, és záradékkal egészítették ki. Ezt a gyakorlatot azért vezették be, mert hiába képezték ki az ügynököket, hogyan kell megírni a jelentéseket, és tanították meg őket az információszerzés dekonspirációt kizáró módszereire, többnyire nem úgy oldották meg a feladataikat, ahogyan azt a tisztek elvárták, illetve megkövetelték.

Milyen konkrét feladatokat adtak a III/III-as osztály tisztjei az ügynököknek? A hálózat újjászervezésének időszakában „az ellenforradalom és következményeinek” feltárása éveiben – 1957–63 között – elsősorban arra utasították őket, derítsék ki, hogy az 1956-os forradalom napjaiban kisebb-nagyobb szerepet játszó célszemélyek tartják-e az amnesztiák során kiszabadulók barátaikkal, ismerőseikkel a kapcsolatot? Hogyan viszonyulnak a célszemélyek a Kádár-rendszerhez, az MSZMP politikájához, szeretik, tisztelik-e a Szovjetuniót? Ilyen feladatokat kaptak a kényszerrel beszervezettek, illetve az elvi alapon hazafias meggyőződésből az ügynöki munkát vállalók is. Ellenőrzés alatt tartották azokat a magyar állampolgárokat, akik a forradalom bukása után 1956 végén, '57 elején disszidáltak, de nem találták meg Nyugat-Európában, illetve más földrészekén a számításukat, és élve az amnesztia által biztosított lehetőséggel, hazatértek. A kik visszatértek, nem kerülhették el a rendőrségi kihallgatásukat, és amnesztia ide, amnesztia oda, közölték velük, hogy jóvá kell tenniük hibáikat, és együtt kell működniük a szocializmust védő politikai rendőrséggel.

Az ügynököknek ebben az időben nem kellett mást tenniük, mint beszélgetni ismerőseikkel, barátaikkal – akik célszemélyeiké váltak –, és le kellett írni a hallottakat. Ezek a „baráti” eszmecserék képezték a jelentések alapjait. A tisztok óva intették az ügynököket az agresszív kérdésektől, ami dekonspirációjukhoz vezethet. Sőt azt az utasítást adták, beszéljenek arról, hogy ők nem változtak semmit, 1956-ot forradalomnak tartják, és szellemiségét vállalják, a rendszerrel nem békültek meg.

A kádári konszolidáció előrehaladásával, az 1956-tal és az MSZMP politikájával kapcsolatos vélemények megismerése mellett új feladatot kaptak a hálózati személyek. Az 1960-as évek elejétől a nyugati „imperialista” hatalmak fellázító politikája volt a „legnagyobb fenyegető veszedelem”. Utasították az ügynököket, puhatolják ki, hogyan vélekednek célszemélyeik, ismerőseik, barátaik a két világ-rendszer harcáról, a nyugati technika rohamos fejlődéséről, és kik azok, akik a nyugati országokban élő barátaikkal, rokonaikkal kapcsolatot tartanak. Ha né- tán azok rokonlátogatásra érkeznek, derítsék fel: milyen nézeteket vallanak, nem próbálják-e valamelyik nyugati kémszervezet megbízásából az itthoniakat be-szervezni.

A belső elhárítás másik fontos területe volt az úgynevezett „ifjúságvédelem”. Tartottak attól, hogy a hatvanas-hetvenes években a magyar fiatalok által is kedvelt rockzene, a divatos öltözködés, a fejlett technika, a modernizáció az ifjúság körében szimpátiát ébreszt, és a felnövekvő nemzedék elveszti a hitét a szocialis- ta perspektívában. Ezért terelődött az elhárítás figyelme a nyugati „fellázító po- litikára”, annál is inkább, mert konstataálták a jelentések alapján, hogy a KISZ népszerűsége csökken, elsősorban az egyetemeken, illetve a középiskolai tanul- mányaikat befejezők körében. A dokumentumok között számos olyan ügynöki jelentést közlünk, amelyek azt bizonyítják, hogy következetesen ellenőriztették a beszerzettekkel a debreceni fiatalok kedvenc szórakozóhelyeit, viselkedését, és a politikai rendszerről megfogalmazott véleményeket is összegezték.

Változatlanul rendkívül fontosnak tartotta az elhárítás – miként az MSZMP is – az idealizmus, az „egyházi reakció” elleni harcot. (Érdekes, hogy a közbe- szédben az „egyházi reakció” elnevezést a politika már nem nagyon használta.) Ezekben az években csökkentek az egyházak és a lelkészek elleni drasztikus lé- pések, a hatalom megegyezésre törekedett az egyházakkal, gondolván, azok las- sanként elvesztik bázisukat, a felnövekvő nemzedék már nem lesz templomba járó és hívő. A III/III-as osztály a Kádár-rendszer első éveiben mégis tudatosan törekedett arra, hogy mind a történelmi – római katolikus, görög katolikus, re- formátus, izraelita – egyházakban találjanak olyan embereket, akiket szolgálá-

tukba állíthatnak. Vonatkozik ez a többi egyházi szervezetre, illetve a szektákra is. Valamennyi egyházban tevékenykedtek ügynökök, bázisukat a főpapság és törhető gerincű emberek jelentették.

Az 1970-es évektől kezdve az elhárítás újabb, a szocialista eszmék, a proletár internacionalizmus elleni veszélyt látott és fedezett fel Hajdú-Bihar megyében. Erdély közelsége miatt megnőtt az érdeklődés, hogyan alakul a Ceaușescu Ro- mániájában a magyar kisebbség sorsa. A nyári hónapokban sok magyar turista látogatott el az erdélyi városokba, kötött barátságot az ott élőkkel. Elsősorban az értelmiség volt az a réteg, amely felfigyelt az erdélyi magyar kisebbség nehezedő helyzetére. Korábban az egyetemeken és a magyar középiskolákban ugyan az irodalomórakon nem esett szó arról, hogy a határainkon túli Trianonban elsza- kított országrészekben is élnek magyar írók és költők, mégpedig olyanok, akik a magyarság sorsproblémáiról, megmaradásának esélyeiről írtak. Debrecenben – mint már korábban említettük – két olyan irodalmi műhely is volt, amely a ki- sebbségi magyar irodalom kérdéseivel rendszeresen foglalkozott: az egyetemen a Magyar Irodalmi Intézet, a városban pedig az *Alföld* szerkesztősége. A folyóirat a szegedi *Tiszatáj* mellett az erdélyi magyar írók, költők, kritikusok munkáit sorozatosan közölte. Meg kell említenünk azt is, hogy az 1968-as csehszlovákiai események, majd a lengyel megmozdulások és a nyugat-európai diákmozgalmak is hatottak a debreceni értelmiség gondolkodására is. A prágai tavasz és a szovjet beavatkozás újra felkeltette a figyelmet az 1956-os forradalom iránt. A prágai tavaszt a magyarországi forradalmi események reinkarnációjának tekintették.

Mindezek együttesen határozott felderítő és elhárító munkára ösztönözték a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság III/III-as osztályát. Egyre gyakrab- ban adták azt a feladatot a hálózati személyeknek, hogy alakítsanak ki kapcsola- tot a debreceni kulturális élet ismert személyiségeivel. Derítsék fel az írók, szer- kesztők, képzőművészek, művészeti csoportok vezetőinek és tagjainak a párt politikájáról vallott nézeteit, „művészetpolitikai koncepcióikat” rögzítsék és je- lentsék. Az 1970–80-as években alig találunk ebből a körből származó ügynöki jelentést, amelyben ne a fent említett feladat állt volna a megfigyelés középpont- jában. Debrecenben egyébként rendszer elleni szervezkedéseknek, csoportosulá- soknak nem voltak konkrét, látható formái. Így az elhárításnak csak arra volt le- hetősége, hogy az emberek gondolatait kísérje figyelemmel, szinte gondolatrend- őrségként működött a HBMRFK III/III-as osztálya.

Nagyon tanulságosak a jelentésekre írt értékelések. Szinte mindegyik azzal kezdődik, hogy: az ügynök a feladatot végrehajtotta, a jelentés operatív szem- pontból értékes. Ez azt jelentette, hogy olyan információkat tartalmazott, ame-

lyek a rendszerrel szembeni gondolatokat hordoztak. Ezek a mondatok önigazolásra szolgáltak, hiszen a jelentések egy része nem bírt operatív értékkel. A tiszt elemzése az ügynök munkájának minősítését jelentette, valamint új impulzust kapott az elhárítás a fontosnak tartott információk feldolgozására.

Az értékeléseknek van egy nagyon figyelemre méltó mozzanata. Nevezetesen: a tisztok – ezt gyakran rögzítik is – rájöttek arra, hogy a jelentések nem az általuk lényegesnek tartott dolgokkal kapcsolatosak. A hálózati személyek több ízben megkerülik a feladat megoldását. Ezek az elemek a kényszerrel beszervezettek jelentéseiben találhatók meg. Többnyire az első lépést jelentették a kapcsolat lazításának, illetve megszakításának útján.

Az M-dossziékba került iratok szövegei jellemzik a tartótisztok és a hálózati személyek kapcsolatát.

Az ügynökök egy részének jelentései – azoké, akik „hazafias” meggyőződésből, „elvi alapon vállalták a munkát” – egyértelműek. A kapott feladatot végrehajtották, a beszélgetéseken elhangzottakat pontosan rögzítették, igazi partnerei voltak a politikai elhárításnak. A találkozókra rendszeresen eljártak, a dekonspirációt elkerülték. Gyakran előfordult, hogy rendkívüli találkozókat is kezdeményeztek. Közülük voltak olyanok, akik amellet, hogy elkötelezett hívei voltak a rendszernek, még abban is bízhattak, hogy munkájuk elismeréseként jobb munkahelyi, illetve társadalmi pozícióba juthatnak, a korábbiaknál jobban érvényesülhetnek.

Meg kell említenünk, noha a 6-os kartonra azt írták, hogy a beszervezett hazafias indokból vállalta a munkát, sok esetben ez a minősítés nem felel meg a valóságnak. Ugyanis a jelentésekből, az ügynöknek az elhárításhoz való további viszonyából az derül ki, hogy közülük többen lelkiismeretükkel vívódva, megalázott embernek tartották magukat, s alighogy elhagyták a beszervező rendőrtiszt szobáját, gondolkodni kezdtek azon, hogy milyen módon szakíthatnák meg a kapcsolatot. Hogy erre volt-e lehetőség, nagyrészt az elhárítás zsarolási potenciáljától függött. A dokumentumok között több olyan hálózati személy jelentéseit közöljük, amelyek bizonyítják, hogy a beszervezettek írtak ugyan jelentéseket, de azok valójában véve nem jelentések, hanem jellemzések. Közölnek ugyan információkat, de többnyire olyanokat, amelyek már közismertek voltak. Ezek az iratok a megfigyeltekre vonatkozó terhelő elemet nem tartalmazznak, sőt az illetők emberi értékeit kiemelve munkájuk eredményeire hívják fel a figyelmet. Akik úgy döntöttek, hogy valamilyen módon meg kell szabadulniuk ettől a nyomasztó lelki tehertől, különböző utat választottak. Nem teljesítették a feladatot, megtagadták a jelentés írását, bojkottálták a találkozókat. A tartótisztok feletteseik szá-

mára írt feljegyzéseiből kiderül, hogy tisztában voltak a hálózati személy ellenállásával. Persze a szenvedés, a szakítás nehéz útját végig kellett járni. A titokkal együtt kellett élni. De akik végigjárták a maguk Golgotáját, azokat nem lehet ügynöknek, a hatalom spiclijeinek tekinteni, hiszen a rendszer áldozatai voltak.

Ezért is igyekeztem elkerülni az ügynökök munkájának minősítését, és közlöm több, köztisztletben álló debreceni értelmiségi dossziéjában megtalált iratokat. Kommentárt nem kell hozzájuk fűzni.

Néhány foglalkoztatási terv is található a dokumentumok között, amelyekben nemcsak a célszemélyek neve keltheti fel a figyelmet, hanem eredeti formában ismerhetjük meg a hálózati személy számára előírt módszereket és az elhárítás elvárásait.

Több száz hálózati személy dossziéját néztem át és válogattam a jelentések közül. Némelyikből tíz oldal közlése mellett döntöttem, míg mások esetében mindössze néhányat válogattam, mert egyértelmű, hogy ügynök és ügynök munkája között különbség volt. Sokan voltak, akik az elhárítás szempontjából értékes jelentéseket adtak, illetve azok sem voltak kevesen, akik szabotálták a feladatok teljesítését, és keresték a szabadulás útját. Azt is meg kell említeni, hogy sok hálózati személy jelentéktelen, felesleges és értelmetlen feladatokat kapott és oldott meg.

Az iratokat szöveghűen közöljük. Sok bennük a névelírás és a formai hiba. Olykor az aktáról fontos adatok – dátum, a jelentést feldolgozó osztály pontos neve hiányzik. Esetenként a tartótisztok feljegyzései olvashatatlanok, ezért közlésétől eltekintünk. A neveknél a polgári név esetében a szóvégi y és az i használata esetleges stb. Szöveghűségre törekedve ezeket nem korrigáltuk, miként a szövegben előforduló helyesírási hibákat sem.

A HBMRFK VII. ALOSZTÁLYA 1961. ÉVI ÖSSZEFOGLALÓJA
DEBRECEN MEZŐGAZDASÁGÁRÓL

ARGY ÖRÖZNI NEM KÉ...

46. P. IV. 16.

A AGYAR NEMZETARSASAG BELOGYMINISZTERIUM

SZIGORJAN TITKOS!

SZERV: **B.M. HAJDU - B.**

OSZTALY: **M/III - 2/ alosztály.**

SZEMÉLYI DOSSZIE

SZAM: **003-2597/62.**

NEV: **TERMELO SZÖVETKEZETEK**

MEGNVITVA: 19**62. IX. 26.**

LEZARVA: 19.....

ARCHIV SZAM:

VIZSGALATI DOSSZIE SZAM:

VIZSGALATI DOSSZIE ARCHIV SZAM:

Hajdu-Bihar Megyei Rendőrfőkapitányság
politikai nyomozó osztály VII. aloszt.

Szigorlati titkos!

Tárgy: 1961. évi összeoglaló

Jelölés: s.
Debrecen 1961. nov. 28.

Terrületéhez tartozik a debreceni külak, debreceni tsz-ek va-
lóját a debreceni állami gazdaság és az állami mezőgazdasági
munkatársaság. E területen az operatív felhatalmazó munkában az 1960-as
évi viszonyaita lényegesen előrelépést értünk el. Az ügyrész
létszámát 2 fő ügynök bevezetésével emeltük, így szélesebb kör
ben tudtunk ellenőrzést gyakorolni a Debrecenben élő külakok ka-
tegóriák között.

1./ Kapitalista országokból bontakók; illetve kiutazók:

1961. évben eddigi adataink szerint területemről külföldi kapi-
talista országokba olyan személy nem utazott ki, sem be akinek
körülményei szükségessé tették volna a velük való foglalkozást.
Egyébként a debreceni területen a II. alosztály foglalkozik konkré-
tan a be és kiutazók ellenőrzésével.

Kiutazók külföldi kapitalista országokba nem voltak. A tsz.-ek
és más mezőgazdasági objektumok vezetői közül 1961. év nyarán
többen utaztak az ideiglenes kiállítás megtekintésére,
azonban ezek között olyan személy nem merült fel, akivel konkré-
tan foglalkozni kellett volna.

A területemről kiutazó személyekről valamennyi esetben - a talá-
ban országos utazások - az ellenőrzés után javaslatot készítettem
a II. alosztály felé.

Eddigi területemen olyan kapitalista országokból kiutazott amnesz-
ciás nem merült fel, akinek személyével foglalkozni kellett volna.

2./ Belsőreakciós erők tevékenysége:

Terrületem elsősorban a külakok képezi a nyomozást az ellen-
eszes kategóriát, kisebb mértékben megtalálható különösen a tsz-
oknál a volt csendőrök, ht. tisztek és ellenforradalmárok.
Eddigi elhelyezkedése adataink szerint az alábbi:

összesen 16 tsz. van.	
I. típusú 4 - " -	
Ellenséges kategóriák száma 6 fő	
külak	46 fő
csendőr	12 "
ht. tiszt	2 "
ellenforradalmár	2 "
egyéb	3 "

ÁBTL 3.1.5. O-13009 1..

ÁBTL 3.1.5. O-13009 1..

A tsz-ekben elhelyezkedő ellenséges kategóriák vezető funkcióba lévő személyek száma: 11 fő.

Területemen összesen 210 fő kulák van nyilvántartásban, ebből a tsz-ekben elhelyezkedve a fentiek szerint vannak a többi kulák különböző ipari és más vállalatoknál is elhelyezkedve, vagy nem rendelkezik munkahellyel.

A kulákok tsz-ben elhelyezkedő részénél különböző megnyilvánulások rendszerváltozást váró magatartás tapasztalható. De ugyanakkor tapasztalható beilleszkedés is. Vannak akik rendszeresen dolgoznak a tsz-ben.

Bár a debreceni "Vörösmarthy" tsz-ben van elhelyezkedve a leg-több ellenséges kategóriába tartozó személy. 17 kulák, 2 ellenforradalmár, 1 ht.tiszt, 2 e.é. Ezen között vezető funkcióba 7 fő van. Molnár András és Nagy Gábor kulákok arról beszélgettek, hogy a "felvonulása a szovjet tákoknak biztos háború lesz, majd a katonákat dicsőíteték" felváltotta az is, hogy ha egy háború lenne és a szovjetek innen kimennének, akkor visszavehetnék a földjüket. Erre a jelenlévő kulákok szinte egyöntetűen azt felelték, "bár már holnap elhagyjuk".

Tapasztalható olyan megnyilvánulás is, a kulákság egy bizonyos részénél, mint pl. Kovács István a debreceni Belleföld Dózsa tsz. tagjánál, valamint Boldog István Vörösmarthy tsz. tagjánál akik úgy nyilatkoztak, hogy "jobbár érzik magukat a tsz-ben, mert nem kell annyit dolgozni és főként nem kell adót fizetni" ki-jelentéseik alapján úgy látszik bele vannak törődve a helyzetük-be.

Területemen az ellenséges kategóriákba való mélyebb behaladás vonatkozásában kissé jobb eredményeket értünk el az előző évhez viszonyítva. Ugyanis 1961. évben 2 ügynök lett beszervezve a kulák kategória közé így az ellenőrzés számbelileg is növekedett. Jelenleg a veszélyes kategóriák és a nyilvántartott személyek kö-zül ellenőrizni tudunk 32 főt, de ugyanakkor 12 főt háborúval fenyegetettünk akik még ezideig nyilvántartásunkban sem szerepel-tek.

Egyházi vonatkozású probléma területemen nincs mivel a terület adottságánál fogva egyházakkal nem foglalkozom, de felmerítettem 2 veszélyes kategóriába tartozó személy hozzá tartozóját akik kapcsolatban állnak a ref. egyházzal.

- 1./ Kövendi Lajos volt ht.r.ales. a ref. egyháznál főgondnok kifelé szavakban a lojális magatartást mutattja, ugyanak-kor az egyháznál különböző beosztásokban a mult deklasz-szált személyeit igyekszik elhelyezni mint pl. Micskei volt ht.ezredest és hasonló társait. Tevékenységére az egyházi vonatkozó és a ht.tiszti vonatkozó felhívást felhívtam. Nevezett testvére Kövendi Gyula volt földbirtokos akire alosztályunkon figyelő dosszié van nyitva.
- 2./ Tiszai Imre volt földbirtokos, aki operatív nyilvántar-tásunkban szerepel. Kapcsolatot tart a ref. egyházzal, ott mint pénzbeszedő működik, ezenkívül a Nagykereskedel-mi vállalatnál éjjeliőr. Megfelelő hirszerző lehetőség-gel rendelkező ügynökség hiányába ezideig csak társ.kap-cs ellenőriztük.

Nevezett testvére Tiszai Istvánra aki szintén földbir-tokos volt alosztályunkon figyelő dosszié van nyitva.

A kulákság tevékenysége főként arra irányul, hogy a tsz- és el-lenséges kijelentések megtételében fejt ki tevékenységet, rend-szerváltozást várnak, ennek következtében földjük haszaszer-zésének lehetőségét várják.

A fentiekben kívül a műveltebb és a VKGP-ba vezető szerepet vitt kulákok nem riadnak vissza attól sem, hogy különböző csoportosú lást hozzanak létre. Egy ilyen csoporttal 1961. évben foglalkoz-tunk és ezek a kulákok a külföldi imperialista rádiók híreit tárgyalták bel és külpolitikai kérdéseket a leguk módján megbe-széltek, beszélik a pártot, a kormányt és a szovjetuniót. A fen-tiekben kívül azonban komolyabb ellenséges tevékenységet nem fej-te nek ki, így a csoport tevékenységének a megszakítására bomlasz-tást vettünk tervebe, amit az évben végre fogunk hajtani.

Ellenző a kulákok tevékenységére, hogy csak bizalmas körben nyilvánulnak meg, nyitva megnyilvánulásaikat csak elvétve volt tapaszt-alható a kulákságnál. De annál több a dolgozó parasztok részéről a különböző főként tsz-ellenes megnyilvánulás. Ezt bizonyítja az hogy 1961. évben területemen összesen 22 figyelmeztetés volt tsz-ellenes tevékenység vagy más ellenséges kijelentések miatt. Ezek között kulák egy sem volt, valamennyien szegény, kis és középpar-aszt származásúak voltak.

Területemen mindössze 12 fő csendőr van elhelyezkedve ezek vala-mennyien tsz-ben tulryomozást fizikai munkán dolgoznak. 2 fő állattenyésztési brigádvezető a többi fizikai munkás. Ezek tevé-kenysége megfelelő hirszerző lehetőséggel rendelkező ügynökség hi-ányába nem volt kellően ellenőrizve, így csak egy csendőrrel tud-juk "Bogar" fn. ügynök jelentése alapján, hogy elégedetlenkedik úgy nyilvánul meg, hogy "behajtottak a tsz-be, az 50 kh. föl-demet elvették pedig nagyon élttem rajta, ezenkívül dicsőítette a felszabadulás után népellenes bűncselekmény miatt kivégezt volt csendőrtiszteket. A többi csendőrök részéről - igaz, hogy a felszabadulás után ellenőrizve nincsenek - nem volt tapasztal-ható hasonló megnyilvánulás. Ehhez azonban hozzá kell tenni hogy a többi csendőr általában szegény, vagy kisparaszt származású, míg az fenti tevékenységet kifejtő Névszerint Molnár Anna volt cső-biszthelyettes, egyben 50 kh-s kulák is volt.

Területemen a sajátosságánál fogva műszaki értelmiségnek a köny-velőket agrárműveket és a brigádvezetőket lehet beszorolni. Ilyen személyek akik ellenséges kategóriába tartoznak az alábbiak:

- Sinka menyhért, a Vörösmarthy tsz. főkönyvelője, az ellenforradalom alatt az MNB-nél volt alkalmazva és ott követel-te a szovjet csapatok kivonulását ellenséges kijelentéseke tett nem ismerte el a forradalmi munkárpártot kormányt. Jelenlegi tevékenységéről bővebben nem tudunk, mivel a tsz-ben ügynökséggel nem rendelkezünk.
- Szekerák Jenő, a Vörösmarthy tsz. segédkönyvelője és pénz-táros volt ht.fndgy. a VKP/2. 1/b. osztály vezetője volt. Szekerákot ellenőriztük "Várkonyi" fn. ügynökkel a lakásár és úgy nyilvánult meg, hogy "jobb beilleszkedni és meg-huzódni, mint nehéz fizikai munkát végezni".
- Fejes Zoltán a Vörösmarthy tsz. könyvelője 4 évet ült börtönben sikasztás miatt és ezenkívül még 5 év politikai

jogvesztést is kapott. Jelenlegi tevékenységéről bővebbet nem tudunk, mivel a tsz-ban ügynökséggel nem rendelkezünk.

- Székely Gyula a Vörösmartyh tsz-ban könyvelő volt ht. jutta sz. 24 kh-s kulák, kinek a tevékenységéről ezideig bővebbet nem tudunk hálózati hiánya miatt.
- Sarkadi Imre csendőr szkv. aki a halás Ujélet tsz-ban állattenyésztési brigádvezető. Az ellenőrzéskor alatt nemzetőrpáncsnok volt jelenleg ellenőrzése nincs megoldva hálózati hiánya miatt.
- Molnár Antal volt csendőr tiszthelyettes 50 kh-s kulák a Bánk Egyetértés tsz-ban állattenyésztési brigádvezetőként dolgozik. Előzetes megfigyelései vannak, ezért javaslatot tettünk a beosztásából való kiszorítására.

A fent felsorolt személyek közül jelenleg ügynöki ellenőrzés alá csak Szekerák Jenő volt ht. főg. és Molnár Antal volt 50kh-s kulákot csendőr tiszthelyettesnek tudjuk venni. Azonban ez év novemberében beszerveztük "Boros" fn. ügynököt, akivel ellenőrizni tudjuk az eddig ellenőrizetlen személyeket is.

Területemen összesen 10 fő veszélyes kategóriába kiválasztott személy van, akikre a figyelő dosszié meg van nyitva. Ezek közül 1960. évben csak 4 fő volt ügynökséggel ellenőrizve, azonban 1961-ben már 6 fő ellenőrzését oldottuk meg, 4 főt megfelelő hírszerző lehetőséggel rendelkező ügynökség hiányában nem tudom ezideig ellenőrizni. Társadalmi kapcsolattal azonban ezek is ellenőrizve vannak. 1961. első felében 3 figyelő dosszié lett nyitva, 1961. második felében 1 figyelő dossziét vettem át az alosztályon belől Bernáth sz. nyitástól.

A veszélyes kategóriába tartozó személyek közül 2 fő dr. Kertész Kálmán és Ricsi László kulákok tagjai az Arany Bikában önkéntes csoportosulásnak kezeli a személyek a csoportosulásban az információkat adásait terjesztik, a párt és kormány, valamint szovjet ellenőrs kijelentéseket tesznek, állandó ügynöki ellenőrzés alatt vannak.

A többi veszélyes kategóriába sorolt személyek közül 4 fő Róth András kulák, Juhász Bálint kulák, Vértési István kulák, Kövendi Gyula volt földbirtokos és ht. örgy. ügynökséggel ellenőrizve vannak és adataink szerint ezek tevékenysége szintén az imperialista rádió adások terjesztésében és hallgatásában igazatában háborús és nemhir elmondásában nyilvánul meg. Ezekre a veszélyes kategóriába sorolt személyekre szintén jellemző az, hogy csak bizalmas körben beszélnek a fenti módon így tevékenységük dokumentálása nehézségekbe ütközik.

A veszélyes kategóriába sorolt személyek közül 2 fő dr. Kertész Kálmán és Ricsi László tevékenységének realizálása mely a bomlasztás irányul megtörtént és kihallgatásuk folyamatban van.

3. Ellenséges elemek kiszorítása:

1961. évben tervemben 2 személy szerepelt felelős funkcióból való kiszorításra.

- 1./ Vértessy István kulák, volt teglagyáros, veszélyes kategóriába szerepel, ellenséges kijelentéseket tesz reméltéket terjeszt, rendezerváltozást vár, jobboldali beállítottságú személy. A debreceni MERT-nél volt

- 2./ 1961. májusában Gőz Lajos Nagycsere 122 sz. alatti lakos partonkivüli személy nem volt hajlandó leléni a tsz cs-nak a földjét többszöri felszólításra sem. Ugyanakkor nem vette át a részére kijelölt csererendelt. Így akadályozta a földrendezést és a tszcs. munkáját. Nevezett üg. feladatigaztunk és eljárás végett átadtuk a városi rendőrkapitányságnak. Gőz Lajos örizetbe került és át lett adva az ügyészségnek.

- 3./ 1961. júniusában Gőz Lajosné kötépparancs származású, pk. férjes, Nagycsere 122 sz. alatti lakost azért vettük örizetbe, mert tsz. és rendszerellenes kijelentéseket tett, becsmérelte a kormányt, a szovjetuniót, valamint rá gámlazta a tanácsi szerveket és a rendőrséget. Mivel nevezett tevékenységét bizonyítani nem lehetett így 72 órai időtartam után a bírálathoz lett helyezve és a vizsgálati alosztály jegyzőkönyvi feljegyzésében részeseitette.

6. Hálózati munka:

Jelenleg 6 fős ügynökséggel rendelkezem, ebből 4 fő ügynök 2 fő inf.

"Garai" fn. inf. be lett vezetve a homoki területen az Egyetértés tsz-be Molnár Antal volt csendőr tiszthelyettes 50 kh-s kulák ellenőrzésére, aki a tsz-ban állattenyésztési brigádvezető.

"Várkonyi" fn. ügynök be lett vezetve a "Vörösmartyh" tsz-be oda bejáratos és ellenőrizni tudja Szekerák Jenő volt VKF/2-1/b. osztályvezető aki jelenleg a tsz-ban könyvelői és pénztárosi beosztásban van.

A II. félves tervünkben szerepl hírszerzőlehetőség bővítésében eredményt értünk el. "Hajdu Barna" "Bogár" "Várkonyi" ügynökök be lettek vezetve és anyaguk fel lett dolgozva Juhos Kálmán és Zsef Makai Rándor Konkoly Géza kulákok mellé, tisztáztuk tevékenységüket és ezek megfelelően figyelő dosszié nyitunk Juhos Kálmán Makai, Molnár kulákokra még ez évben.

Az év második felében a meglévő 5 fős hálózat hírszerző lehetősége 33 bennünket érdeklő személyek felé bővült. Így komoly mértékben tudtuk a nyilvántartott személyek anyagának kiszorítását elvégezni és ugyanakkor lényegesen megjavult a tevékenységet kifejtő személyek felderítése is. 8 olyan személyt derítettünk fel, akik különböző módon kijelentéseket tesznek vagy kompromitáltak de még nyilvántartásunkban nem szerepelnek. Ezen személyek anyagát a jövő félves munkatervemben bele foglalom és rendezni fogom nyilvántartásba vételüket.

1961. évben összesen 102 beütemezett találkozó volt amelyből 102 rajtolt 94, megilusult 8 találkozó, összesen 112 értékes jelentést kaptam 1961 évben.

A 94 létrejött találkozó valamennyi a "Sportszálló" T. lakásba lett lebonyolítva.

Ellenőrzést végeztünk "Várkonyi" "Bogár" fn. ügynökök felé, azonban dekonspirációra utaló körülmény nem merült fel. Ellenőriztük "Kéri" fn. informátort is, azonban rá vonatkozóan terhelő adatot nem sikerült felderíteni, így a beszervezésének megerősítését sem lehetett végrehajtani.

A "Sportszálló" T. lakásgazdát és a T. lakást ellenőriztük környezettanulmányon keresztül, azonban dekonspirációra utaló körülmény itt sem merült fel.

"Kéri" "Gardi" fn. informátorokkal az év II. felében a nevelés végett félnapos találkozót végeztünk, melyen az alosztályvezető elvtárs is részt vett. Ezen találkozón megkötöttük a figyelmüket felhívtuk az informátoroknak az alábbi munkára.

1961. évben 2. ügynöki beszerzés lett tervbe véve a debreceni aktív tevékenységet kifejtő kulákok köze és a legfertőzöttebb Vörösmarty Istv-be. E két beszerzés végre is lett hajtva. "Vörösmarty Istv" fn. ügynök az év áprilisában lett beszerelve, azóta 32 db. értesítés jelentést hozott a bennünket érdeklő személyekről, a megadott feladatok alapján, valamint a saját kezdeményezéséből.

"Barnai" fn. ügynök 1961. nov. második felében lett beszerelve a legfertőzöttebb "Vörösmarty Istv"-be. Ezideig még egy találkozó volt vele és úgy néz ki, hogy ez a beszerzés el fogja érni a célját.

A következő fél éves munkatervemben tanulmányozni fogok 2 kulákoknak megfelelő beszerzési lehetőségük lesz a fekete földön élő aktív kulákok között.

1961. évben egy feladásom volt "Papp Péter" fn. ügynököt azért kellett a hálózatból kivenni, mert a Dunántúlra helyezték szakmai vonalon és a dunántúli illetékes pol. nyom. osztály nem kívánta foglalkoztatni, holott az ügynöki munkát megfelelően végezte.

7./ Feldolgozó munka:

1961. évben 2 ügyjelzésrel foglalkoztam, amelyben az alábbi intézkedéseket hajtottam végre:

- 1./ dr. Bartók Kálmán, Öry István kulákok és még 12 társuk rendszeresen csoportosan összejöttek az Arany Bika pres. szobájába és ott megbeszélték az imperialista hadi feladásait, ellenséges megnyilvánulásokat tettek, beismérelték a pártot, a kormányt és a szovjetuniót. Az ügyjelzésben együtt dolgoztunk az V. alosztállyal közösen "Hatvani" "Jánosi" "Hajdu Barna" fn. ügynökök dolgoztak az ügyben. A megállapításunk az lett, hogy 60-80 év közötti kulákok és földbirtokosok, FKGP. vezetők tartoztak a csoportban. Ezért arra az elhatározásra jutottam a vezető elvtársak, hogy bomlasztással realizáljuk az ügyet. Terveket készítettünk és közülük 4 személyt őrizetbe vettünk, akiknek kihallgatását megkezdjük társaikra vonatkozóan és utána jegyzőkönyvi figyelmeztetésbe fogjuk őket részesíteni az elkészített tervek alapján.

- 2./ Fülepuszt Gusztáv volt hentesmester kulák, jelenleg fuvaros ügyével ugyancsak foglalkoztam az évben. Nevezett izgat a népi demokratikus rendszer ellen, rémhíreket terjeszt becsmérel a kormányt és a szovjetuniót. "Hajdu Barna" fn. ügynök tartotta ellenőrzés alatt azonban a probléma az volt, hogy csak a "Hajdu Barna" fn. ügynök dolgozott a Fülepuszt Gusztávra és általában csak az

ügynöknek bizalmasan tette a megnyilvánulásait így tanukat kihallgatni igen nehéz volt. Ettől függetlenül azonban ezideig kihallgattunk 4 tanút, kik azonban igen kevés eredményt hoztak. Így az ellenőrzési terv szerint Fülepuszt is ki fogjuk hallgatni és a meglévő anyag alapján vagy ref. vagy jegyzőkönyvi figyelmeztetésre fogjuk javasolni, hogy növelje tevékenységét ilyen formában megszokásuk.

3./ Társadalmi kapcsolatok kiszélesítése:

1961. évben alaposabbá tettem hivatalos kapcsolatot a debreceni ÁMK., ÁG. igazgatóival és párttitkársaival. Ugyancsak a banki Egyetemen, valamint a Vöröshajna térsz-ben lett a kapcsolat a vezetőikkel.

A debreceni objektumon kívül élő kulákok között 18 társadalmi kapcsolatot létesítettem az évben, akik a város különböző részein vannak elhelyezkedve és külsőleg ellenőrizni tudják a kulákokat. Ezekből a társadalmi kapcsolatokból származó adatokat felhasználom a nyilvánbaltott kulákok anyagának csiszolásához. A társadalmi kapcsolatokból szerzett anyagból jelentés lett írva és be lett téve a kulákok anyagához.

9./ Koordináció:

1961. évben a tervnek megfelelően szorosabbá tettem a kapcsolatot a társosztályokkal.

Pl. egész évben együtt dolgoztam az Öry István és Kertész féle ügyjelzésben közösen az V. alosztállyal. Közös terveket és közös realizálási akciókat végeztünk.

Rendszeresen volt a kapcsolat az V. alosztály többi vonaltartóival is. A tanácsadókra, csendőrökre, egyházi személyekre vonatkozó anyagokat, illetve jelentéseket 1 példányát rendszeresen átadtam az V. alosztálynak.

Ugyancsak jó volt a kapcsolat a városi rendőrkapitányság társ. tul. városi alosztályával. Egymást tájékoztattuk a területünkön történő eseményekről, közösen dolgoztunk Gőz Lajos tsz. ellenes ügyben, valamint a Nagy Arany János tsz-ben történő tüzetben. E két ügyben mind két személyt őrizetbe is vettük és a bíróságnak lett átadva.

A társ. tul. alosztálytól kaptunk olyan anyagot, melyet jól fel tudunk használni operatív célokra is.

A debreceni lovasórs részéről is kaptunk igen sok jelzést, azonban itt felmerült az a probléma, hogy a jelzés elég felületesen volt ellenőrizve, így több esetben megtörtént az, hogy a rendőrség által jelentett jelzés nem felelt meg a valóságnak, vagy egészen más tartalmazott. Ennek megfelelően a lovasórs parancsnok figyelmeztetve is lett.

10./ Nyilvántartás rendezése:

1961. évben teljesen átrendeztem a nyilvántartásomat. Az objektum dossziét ujonnan átvezettem a nyilvántartott személyeket új tasakrendszerben helyeztem el. /anyagot:/

12 személy anyagát, akik más megyéből jöttek területünkre, bevezettem az objektumdossziába és a nyilvántartónak jeleztem.

Felülvizsgáltam nyilvántartásomat és ellenőrzéskor a félévben 40 főt, II. félévben 15 főt töröltem az operatív nyilvántartásból. Ezek a személyek túlnyomórészt 60 éven felüli öreg beteges kulákok, akik részéről ellenséges tevékenység elkövetése nem várható.

1961. I. félévben 30 fő, míg a II. félévben eddig 20 főnek bővítettem az anyagát. 3 személynek az anyagát fel van dolgozva F.dosz szűkítéssel és még ez évben végre lesz hajtva.

11. Megtörtént események kivizsgálása:

1961. évben összesen 21 megtörtént esemény lett kivizsgálva.

tsz. ellenes	1 esetben
fasiszta megnyil.	2 "
rémhírtérjesztés	1 "
egyéb	1 "

fentiek közül a tsz.-ben történt cselekmények az alábbiak szerint alakultak:

tsz. elleni izgatás	1 esetben,
tsz. tüzést	1 "
tsz. egyéb	5 "

A 21. megtörtént cselekményből valamennyi ki lett vizsgálva.

tsz. ellenes tev. jk. figy.	10 fő
tsz. ellenes tev. szob. figy.	7 "
fasiszta figyelmentés jk. figy.	1 "
fasiszta figyelmentés szob. figy.	1 "

A szóbeli figyelmeztetéseknél azért mutatkozik nagyobb szám mert pl. egy kivizsgált egyben 3 szóbeli figyelmeztetés is volt.

Megtörtént események kivizsgálása után bűnvádi eljárás alá került vonva, a városi rendőrkapitányság által:

tsz.-tüzeset miatt	1 fő
tsz. elleni izgatás miatt	1 "

A megtörtént események származása a következő képpen alakul:

bejelentés által	5 esetben
rendőrség által	13 "
tanácsai szerv által	3 "

Szakmai továbbképzés: BHÖ. tanulmányozás,
Politikai - " - : Esti marxista egyetem.

Szentesi Tamás R. szcs.

A HBMRFK POLITIKAI OSZTÁLYA 1966. ÉVI
ÖSSZEFOGLALÓJA A BIOGAL GYÓGYSZERGYÁR
OPERATÍV HELYZETÉRŐL

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASÁG BELÜGYMINISZTERIUMA

SZIGORÚAN TITKOS!

1986.1.08.

SZERV: ... Hajdú-bihar m. RFK

OSZTALY: ... Pal. oszt. ... Herczeg Miklós

Dr. Hellebrandt László

OBJEKTUM DOSSZIÉ

SZAM: 34-00-2585/62

AZ OBJEKTUM MEGNEVEZÉSE:

Biogal Gyógyszergyár.....

AZ UGY KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: T

MEGNYITVA: 19.62. IX. 15

LEZARVA: 19.....

ARCHIV SZAM:

Tárgy: 1966. évi összefoglaló a BIOGÁL
Gyógyszergyár operatív helyzetéről

J e l e n t é s
Debrecen, 1966. december 6.

Jelentem, hogy az 1966 évi munkámat a párthatározatok, a BM. Parancsok, Főosztályvezetői, utasítások, valamint az osztályértekezleten meghatározott feladatok figyelembevételével végeztem.

A fentiekből adódóan fő feladat volt területemen a népgazdaság védelme szempontjából a kártevés, rombolás, és az erre utaló jelenségek megelőzése, felderítése, és dokumentálása. A kémelhárítás szempontjából pedig a legális behatolási csatorna átfogása, a fellazítási taktika érvényrejutásának visszaszorítása és az e vonatkozásban jelentkező minden féle ellenséges tevékenység felderítése, félbeszakítása, és dokumentálása. Így az operatív munka figyelembevételével a BIOGÁL. Gyógyszergyár termelésének rendszeres és folyamatos ellenőrzése, a termelési technológia és a gyártási előírások betartása, megtörtént események gyors vizsgálata, az „F” dossziés személyek ellenőrzése.

A BIOGÁL. Gyógyszergyárban az 1966. évre jellemző volt a korábbi évekhez viszonyítva, hogy megnövekedtek a politikai jellegű cselekmények. Emelkedett a tőkés országokkal való együttműködés, megnőtt a nyugati tőkés országokba való ki- és beutazók száma. Míg az 1965-s évben a politikai jellegű bűncselekmények elkövetése miatt 1 fő ellen kellett eljárni, illetve eljárást indítani, addig az 1966-s évben 3 személy ellen indítottunk eljárást és egy fő ellen jelenleg van folyamatban operatív feldolgozó munka. Tapasztalható volt, hogy a politikai jellegű bűncselekmények elkövetésein túl, vannak olyan jelenségek, amelyek nem ütköznek a BTK. Törvényi tényállásába, azonban kétségtelen, hogy a fellazítási taktika kibontakozásának illetve érvényesítésének megnyilatkozási formája.

Figyelembe véve a cselekményeket és jelenségeket megállapítható, hogy azok kapcsolatosak úgy a belpolitikai mint a külpolitikai eseményekkel, aminek eredménye, illetve hatásaként jelentkezik illetve jutottak kifejezésre. A bel- és külpolitikai helyzetnek megfelelően alakult területemen az operatív helyzet.

Megnyilvánulási formáját tekintve tapasztalható hogy az szóban, írásban, és tettleges formában jutott kifejezésre, ami szovjetellenességben, nyugat dicső-

ítésében, rendszerellenes izgatásban és gyalázásban, fegyveres szervezkedésben, az új gazdasági mechanizmus szükségességének és megvalósításának revizionista szémszögből való értékelésében jutott kifejezésre.

Az elkövetők személyét figyelembe véve megállapítható, hogy 3 fő munkás és 2 fő műszaki értelmiségi. Ezek közül 1 fő műszaki értelmiségi az aki jelenleg feldolgozás alatt áll, korábban 1961-ben, rendőrhatalósági figyelmeztetésben lett részesítve.

A fent leírt körülményeket alátámasztja és megerősíti a BIOGÁL. Gyógyszergyárban az 1966 –s évben megtörtént politikai jellegű bűncselekmények. Az 1966-os évben megvalósulásra került ár és bérrendezés eredményeképpen a BIOGÁL. Gyógyszergyárban rendszerellenes, pártellenes, illetve pártvezető gyalázására alkalmas felirat volt található. Ugyancsak az ár és bérrendezéssel volt kapcsolatos az a 8 fős csoport nyugati tőkés országba történő segélykérő levelek írkálása, a BIOGÁL. Gyógyszergyárból, amelyet felszínre hoztunk. E cselekmény egyben alkalmas volt hazán és nemzetünk más nemzetek előtt való lejáratására, és társadalmi rendszerünkről való helytelen tájékoztatása.

Ugyancsak az ár és bérrendezéssel volt kapcsolatos az objektum elterjedt egyes közszükségleti cikkek árának felemeléséről, amely bár kimerítette a rémhírterjesztés kritériumát, azonban ilyen értelemben eljárást kezdeményezni a kialakult belpolitikai helyzetet figyelembe véve nem lehetett.

A BIOGÁL. Gyógyszergyárban az új gazdasági mechanizmus 1966. év január 1-től került megvalósításra. Ezzel kapcsolatosan ellenőrzéseink alkalmával olyan adatok kerültek felszínre, hogy a műszaki értelmiség egy bizonyos része az új gazdasági mechanizmus bevezetését a tervgazdálkodás „csődjének” a munkásosztály vezetésre alkalmatlanná válásával és tehetetlenségével magyarázza. A „csőd”-ből a kiutat a műszaki értelmiség fogja megtalálni, mert a munkásosztály csak arra való, hogy dolgozzon. A továbbiakban ezt a kérdést úgy magyarázzák, hogy a kiút csak az USA-val való szorosabb üzleti kapcsolatok kiépítésén keresztül valósítható meg.

Megtalálható volt az év folyamán az objektum területén szórványosan az amerikaiak által fellőtt űrrakéták fellövésének idején a szovjetellenesség, a szovjet technika lekicsinylése, ugyanakkor az amerikai űrkutatás területén elért eredmények dicsőítése.

A BIOGÁL. Gyógyszergyár az 1966-os évben kereskedelmi kapcsolatait nyugati tőkés országok, felszabadult afrikai és arabországek felé bővítette. Ennek eredményeként egyre több szakember utazott be az objektumba. Az elmúlt években a BIOGÁL-ban 10 fő szakemberként, ugyanakkor 18 fő volt tőkés országok-

ba rokonlátogatáson illetve turistaként. E területen nem találkoztunk politikai jellegű cselekményekkel, azonban ez esetben előfordult deviza büntett elkövetése.

Az 1966-os évben, szemben az 1965-s évvel, amikor 2 fő maradt külföldön, nem maradt kint senki. Azonban operatív úton tudomást szereztünk olyan esetről, amikor 4 fő esetében az útlevél kérelmező nem szándékozott visszajönni, Ausztriából.

Az 1956-os ellenforradalom 10. évfordulójának megünneplésére készülő rendszerellenes fegyveres szervezkedést számoltunk fel, mely szervezkedésnek a vezetője a BIOGÁL. Gyógyszergyárban dolgozott.

A termelés terén kialakult helyzetre az 1966-os évben jellemző volt, hogy az 1964-s év termelésének leromlása illetve megállás után az 1965-s év a felfutás éve volt, addig az 1966-s évben a termelési eredmények az antibiotikumok terén magasra szöktek és e szintet a gyár tartani is tudta. A gyár megszüntette illetve leállította egyes antibiotikumfélések pl.G. penicillin gyártását, mivel ennek beszerzése gazdaságosabb, mint az előállítása. A második félévben beinduló HM. Megrendelésre előállított dextrán termelése gyengén alakult, az 1965-s évi átlagnak alatta maradt, gyakori volt a termékeknél a teljes befertőzés, ami a tervtől való elmaradást eredményezte.

Az 1966-s év folyamán megnövekedett a gyár exporttermelése, ezen belül is az oldószerek előállítása, amit főleg afrikai és arab országok valamint a Sz.U. részére gyártanak.

Feldolgozó munka:

1./ 1965. dec. hó 29-én társadalmi kapcsolaton keresztül tudomásomra jutott, hogy a BIOGÁL. Gyógyszergyár karbantartó műhely öltöző helyiségének WC-jébe az ár és bérrendezéssel kapcsolatos felirat volt. A helyszínen megállapítottuk, hogy a fenti helyiségben grafit ceruzával ki van írva „áremelkedés nem munkásoknak való, le van szarva”. A fenti ügyben a helyszínen fotófelvételeket készítettünk.

Az ügyben intézkedési tervet készítettünk, amiben meghatároztuk a feladatok. Ennek eredményeképpen a karbantartó műhelyben dolgozóktól mintegy 150-200 főtől írásmintát szereztünk be. A beszerzett írásminta között azonosításra alkalmas kézírás nem találtunk. Újabb írásminta beszerzése vált szükségessé. Beszerztük a BIOGÁL-ban dolgozó idegen vállalatok dolgozóinak kézírását.

A beszerzett írásminták között megtaláltuk – amit a későbbiek során két írásszakértő is megerősített – a firkálót, Birta Ferenc /: Szakoly 1923 XI. 4. Be-

besi Margit : / Paszab, Tanácsköztársaság út 82. sz. alatti lakos a Villamos berendezés és készülék művek dolgozója személyében. Nevezett ellen bírósági eljárás indult, 10 hó börtönbüntetést kapott.

2./ 1966. jan. 18-án társadalmi kapcsolatom arról értesített, hogy a BIOGÁL. Gyógyszergyárban dolgozó / : Debrecen 1931- I.29. Kovács Margit : / a gyárban dolgozó 6 fő takarító személyzetnek és az Alföldi üzemi Vendéglátó dolgozók közül 2 főnek olyan külföldi címet adott, ahova ha megfelelő szövegű és tartalmú levelet írnak, akkor részükre csomagot illetve ruhaneműket küldenek. A fenti ügyben Szilágyinét rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesítettük a BIOGÁL és az Alföldi üzemi Vendéglátó Vállalat felé pedig szignalizációval éltünk.

3./ 1966. aug. 30-án Előzetes Ellenőrző dossziét nyitottam Lengyel Zoltán BIOGÁL. Gyógyszergyár üzemmérnökére. Nevezett személlyel a 0019.sz. utasítás értelmében foglalkoztunk és ezzel kapcsolatban hálózati úton került felszínre, hogy Lengyel szigorúan bizalmas körben tesz ellenséges tartalmú kijelentéseket és megnyilvánulásokat. Lengyel politikai beállítottsága rendszerint többször tett a SzU-ra, a népidemokratikus rendszerünkre rágalmazó, gyalázó kijelentéseket.

Lengyel kapcsolatot tart fenn NSZK.beli és egy amerikai professzorral.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetésekor a tervgazdálkodás „csődjéről” a munkásosztály vezetésének képtelenségéről beszél.

Nevezettel szemben az operatív feldolgozó munka folyamatban van, amit az operatív intézkedési tervben meghatározottak szerint folytatunk.

4./ 1966. év január hó folyamán adtuk át a megyei TT.osztály a BIOGÁL. Gyógyszergyárban történt 6. APS. Nagyarányú sel(?)té válásával kapcsolatos anyagunkat. A keletkezett kár k(?) 82.000.- Ft. Amiben a TT.osztály eljárást indított technológiai fegyelem megsértése miatt.

5./ Jelzésünk van arra vonatkozóan hogy a BIOGÁL. Gyógyszergyárban 1966. év II félévében beinduló dextrángyártásnál meglévő nagymérvű befertőzések és gyenge termelési eredmény annak következménye, hogy az inokulin beoltásához használatos törzseket illetve ezeken lévő címkéket összezcserélték. A fenti cselekményt – egyoldalú adataink szerint – szándékosan Erdélyi Anna volt BIOGÁL. Technikus követte el személyi ellentétből kifolyólag.

„F” dossziések:

A BIOGÁL.Gyógyszergyárban 2 fő „F” dossziés személy dolgozik. Soltész Jenő, kutatómérnök, volt Hunyadi páncélos, és ellenforradalmár. Jellemző volt rá az elmúlt év során, hogy magatartásában visszahúzódó, szocialista brigád tagja, ugyanakkor adataink vannak arra vonatkozóan, hogy több nyugati tőkés ország-

gal van kapcsolatban. Eddigi ellenőrzéseink szerint Soltész e kapcsolatai tudományos jellegűek.

A 0019. utasítás alapján lett kiválasztva és „F” dosszié nyitva Horváth Károly volt ellenforradalmárra, aki ellenforradalmi tevékenysége miatt 7 évre lett elítélve. Magatartására jellemző volt, hogy politikai kérdésekkel nem foglalkozik, véleményét nem nyilvánít, tartózkodó és közömbös.

Legális behatolási csatorna.

Az 1966-s évben a BIOGÁL-ba 10 fő kapitalista állampolgár járt. A 10 fő közül 1 fő NSZK. Szerelő, a beruházással kapcsolatos kazánok szerelését végezte. 3 fő finn, gyárlátogatás céljából járt az üzem területén, 2 fő dán, kereskedelmi tárgyalás, 3 osztrák, kereskedelmi tárgyalás, 1 fő amerikai kereskedelmi tárgyalás céljából járt az üzem területén.

A kiutazók száma is növekedett az előző évekhez viszonyítva. 1966. évben 18 fő volt tőkés kapitalista országokban. A kiutazó hazajövele után tapasztalatairól beszámolt. Hálózati úton jött felszínre, hogy Csernus István a BIOGÁL. Főtechnológusa Ausztriába történő kiutazása esetén nem szándékszik visszajönni, nevezettet nem engedték ki.

1966. X.hó 1-7-ig kért útlevelet Encs Istvánné Ausztriába társas utazáshoz. Nevezettet a vámhatóság visszautasította, mert 800.- Ft-t két szelet kenyér között akart kijuttatni az országból.

1966. évben a BIOGÁL-ból 25 fő kért tőkés országba kiutazási engedélyt, ezek közül 7 főnek nem javasoltuk a kiutazását.

0019. sz. utasítás végrehajtása:

A 0019.sz. utasítás végrehajtása során a BIOGÁL.Gyógyszergyárban 10 főt vizsgáltam felül, akik közül egy főre Előzetes Ellenőrző dossziét nyitottam, 7 főt operatív nyilvántartásba vettem és 2 személlyel jelenlegi politikai beállítottsága és rendszerünkhöz való viszonya miatt nem foglalkozunk.

Hálózati munka:

A BIOGÁL.Gyógyszergyárban 5 fő hálózati személlyel rendelkezem. Ezek közül 4 fő informátor 1 fő ügynök. „Lendvai” fn. ügynök „Vegyész” fn. ügyben dolgozik, akinek az átminősítését az év folyamán elkészítettem. „Kovács Tibor” fn. hálózati személyt dekonspiráció miatt kizártuk. A hálózati személyek elhelyezkedése üzemben belül jó, úgy a legális behatolási csatorna átfogása mint a termelés átfogása és biztosítása szempontjából.

Az elmúlt év folyamán elkészítettem „Almási” „Bán József” fn. informátorok minősítését, valamint „Lendvai” „Bán József” fn. ügynök illetve informátor foglalkoztatási tervének kiegészítését. A tárgy időszakban 1966. szeptember hó folyamán beszerveztem a Kémia I. üzembe „Hargitai” fn. informátort.

A hálózati személyek foglalkoztatása és irányítása a foglalkoztatási tervekben meghatározottak alapján történik.

A tervidőszak alatt az objektumban lévő hálózati személyekkel az alábbiak szerint találkoztam:

– Beütemezett találkozó	:	155
– Létrejött találkozó	:	139
– Meghiúsult találkozó	:	16
– Hálózat hibájából meghiúsult	:	16
– Kapott hálózati jelentések száma	:	166
– Operatív értékű jelentés	:	115
– Tájékoztató, hangulati jelentés	:	51
– Lakásban történt találkozó	:	24
– Szabadban történt találkozó	:	115

Társ szervekkel való együttműködés:

Az éves munkatervem szerint meghatározottak alapján végzem munkámat az együttműködést illetően. Szorosan együttműködök a III/-III. alosztályllyal, valamint a megyei TT. Osztály BIOGÁL. elhárító tisztjével.

Társadalmi kapcsolatok:

Az objektumon belül jó viszonyom van kialakulva a középvezetőkkel, akik minden segítséget és támogatást megadnak. Nem megfelelő a hivatalos kapcsolataimnak az adott objektumban a bűncselekmények kérdéséhez való hozzáállása. Az esetleges eljárást saját személyük ellen irányuló támadásnak veszik és ebből kifolyólag igyekeznek a bűncselekmények okait és körülményeit elhallgatni, arról bennünket nem megfelelően tájékoztatni.

Csehek Sándor
fhdgy.

K: 1 pl.

G: Mné.

K: 1 pl. 4595 OD.

430/.....

ABTL 3. 1. 5. O-18676

JAVASLAT „F”-ESEK KISZORÍTÁSÁRA

III./III. alosztály.

Szigorúan titkos!
„F”-ek kiszorítására

J a v a s l a t .

Debrecen, 1965. november 26.

Értékeljük az F. dossziés és egyéb, ellenséges tevékenységet folytató személyekre vonatkozó adatainkat és az alábbiakat javasoljuk beosztásukból eltávolítani, illetőleg velük szemben intézkedéseket fogantatosítani:

1./ Laczai Barna, 51 éves Hajdúszoboszló Budai Nagy Antal u 3.sz. alatti lakos, Hajdúszovát, Ezüstkalász tsz. Főkönyvelője.

1949-ben izgatás miatt 8 hó börtön. Az ellenforradalom alatt aktivizálódott, a kommunisták és a szovjet csapatok ellen lázított. Emiatt 9 hónapi közbiztonsági őrizetbe volt, majd ref. Alá került. 1961-től „F”-ként ellenőrizzük, több alkalommal szovjet, tsz. és demokrácia ellenes megnyilvánulása volt. Rendszerváltozásban reménykedik.

Javaslat: beosztásából leváltani.

2./ Mervó Zoltán, 35 éves, Debrecen Ruyter u 24 sz. alatti lakos, debreceni Gázművek hőközpont vezetője, üzemmérnök.

Az ellenforradalom időszakában „munkástanács” tag, aktív ellenséges tevékenységet folytatott. Emiatt 1 év 8 hó börtönbüntetést kapott. 1961. óta „F”-ként ellenőrizzük. Több alkalommal szovjet és kommunista ellenes megnyilvánulásokat tett.

Javaslat: beosztásából leváltani.

3./ Szántó Béla, 58 éves, Berettyóújfalu Madách u 32 sz. alatti lakos, a debreceni Állattenyésztő és Kutató Intézet juhtenyésztési előadója.

Volt ht. Szds. Az ellenforradalom időszakában a berettyóújfalui „forradalmi bizottság” katonai szekciójának volt a vezetője. Ellenséges tevékenységéért 3 évi börtönbüntetést kapott. 1961. óta „F”-ként ellenőrizzük. Több alkalommal volt szovjet és demokrácia ellenes megnyilvánulása. Rendszerváltozásban reménykedik.

Javaslat: beosztásából leváltani.

4./ Pálffy Béla, 43 éves, Debrecen Bajcsi Zs. U 35-37 sz. alatti lakos. Az Országos, Talajjavító és Talajvédelmi vállalat Gödöllői telepének anyagbeszerzője.

Izgatás és ellenforradalmi tevékenység miatt 5 évi szabadság elvesztésre lett elítélve. 1960-tól „F”-ként ellenőrizzük. Több alkalommal tett szovjet és demokrácia ellenes kijelentéseket.

Javaslat: beosztásából leváltani.

5./ Szegő István 28 éves, Debrecen, Hadházi út 46 sz. alatti lakos a Cementipari vállalat művezetője.

Az ellenforradalom leverése után aktív ellenséges tevékenységet fejtett ki. Szervezkedésért 2 év 6 hó börtönre lett ítélve. 1961-től „F”-ként ellenőrizzük. Több alkalommal volt szovjet és rendszerellenes megnyilvánulása, rendszerváltozásban reménykedik.

Javaslat: beosztásából leváltani.

6./ Kovács Antal 56 éves, Debrecen Széchenyi u. 25 sz. alatti lakos, Debrecen III.ker. tanács alkalmazásában áll, mint iskolagondnok.

Volt ht. Szds. Levente parancsnok, büntetve nem volt, az ellenforradalom alatt tevékenysége nem volt. 1960-tól „F”-ként ellenőrizzük. SZER. Adásait hallgatja, bizalmas személyek előtt elmondja. Folyamatosan tesz szovjet és népidemokrácia ellenes kijelentéseket. A nyugati katonai és technikai fölényt propagálja.

Javaslat: beosztásából leváltani.

7./ Oláh János: 44 éves, Hajdúhadház Tompa M. u 18 sz. alatti lakos, cipész kisiparos.

A II. világháború alatt kopjás, terror, diverziós tevékenységet fejtett ki a Szovjetunió területén. Ezért a szovjet Katonai Bíróság 10 év szabadságvesztésre ítélte. Ellenforradalom alatt nem tevékenykedett. 1960-tól „F”-ként ellenőrizzük. Rendszeresen és folyamatosan tesz szovjet, kommunista, népidemokrácia ellenes kijelentéseket. Rendszerváltozást vár. Rendszeresen hallgatja az imperialista rádiók adásait és azt bizalmas körben elmondja.

Javaslat: iparendeléyének bevonása.

8./ Kovács István 69 éves Hajdúhadház Tompa M. u 14 sz. alatti lakos, volt földbirtokos, és börgyár résztulajdonos, jelenleg fuvarozási engedéllyel rendelkezik.

1960-ban népidemokratikus államrend elleni izgatás büntette miatt a debreceni Főügyészség eljárást folytatott ellene. Elítélve nem volt. Ellenforradalom alatt nem tevékenykedett. 1960. óta „F”-ként ellenőrizzük. Rendszeresen hallgatja az imperialista rádiók adásait és azt bizalmas körben Oláh János 7. pontban szereplő személlyel megbeszéli. Rendszeresen van szovjet, népidemokrácia ellenes kijelentése, nyugati katonai és technikai fölényt hangoztattja. Rendszerváltozásban reménykedik.

Javaslat: Iparendeléyének bevonása

9./ Jónás Mihály: 55 éves, Pocsaj Sztálin u 37 sz. alatti lakos. A pocsaji Újélet tsz. Pénztárosa és anyagkönyvelője.

1934-től a felszabadulását cső.örm. volt. 1940-től nyomozói beosztása volt. Elítélve nem volt. Ellenforradalmi tevékenységet nem fejtett ki. 1961-től „F”-ként

ellenőrizzük, az utóbbi időben esetenként bizalmas személyek előtt tapasztalható ellenséges kijelentései, melyek szovjetellenesek. A nyugati katonai és technikai fölényt propagálja. Hallgatja a SZER. Adásait.

Javaslat: beosztásából leváltani.

10./ Antalfi József 69 éves Debrecen Simonfy u 29 sz. alatti lakos, önálló asztalos kisiparos.

Volt SZDP. Városi titkár, az ellenforradalom után mint jobb oldali SZDP-s preventív őrizetbe volt. 1964-től „F”-ként ellenőrizzük. Azt megelőzően ügyként foglalkoztunk vele. 1964-ben rendőri figyelmeztetésben részesítettük, mivel szűk baráti körben szovjetellenes, népidemokrácia, nacionalista, sovinszta kommunista ellenes kijelentéseket tesz.

Javaslat: Iparengedélyének bevonása.

11./ dr. Pákozdy Ferenc 61 éves Debrecen Darabos u 61 sz. alatti lakos a KLTE. Könyvtárosa, tudományos munkatárs.

Az ellenforradalom alatt az ellenforradalmat dicsőítő verseket írt, eljárás indult ellene, azonban büntetve nem volt. Az „Ideológusok” fn. ügyben feldolgozás alatt áll. Rendszeresen tesz pártellenes kijelentéseket. Az ügy realizálás előtt áll:

Javaslat: Egyetemről való eltávolítása, nyugdíjazás útján.

12./ Bartha Gábor 31 éves, Debrecen Szegfű u 9 sz. alatti lakos, az „Egyetemi Élet” újságírója.

Volt középiskolai tanár. Ellenőrzése pártellenes kijelentései miatt történik, irodalmi kérdésekkel összefüggésben tett pártellenes kijelentést, tagadja a párt vezető szerepét konkrét kijelentései mellett írásaiban is megmutatkozik párt ellenes magatartása. Kijelentései 1963-tól folyamatosan vannak melyeket operatív úton ismertünk meg.

Javaslat: Az „Egyetemi Élet” -től való eltávolítása, pedagógus munkakörben nem helyezhető.

13./ Láng Ferenc, 47 éves, Debrecen. Komlóssy út 12 sz. alatt lakos. Vámospércsi Állami Mezőgazdasági Gépalomás, főkönyvelő helyettese.

1956-ban a Dohánybevételek munkástanács tagja volt. Ellenforradalmi tevékenysége miatt közbiztonsági őrizetbe, és ref. Alatt állt. 1960-tól „F”-ként ellenőrizzük. Ellenséges tevékenységre utaló adat nem jött felszínre.

1965. szeptemberéig a debreceni Minőségi Szabó Ktsz-nél mint belső ellenőr dolgozott. A Ktsz-nél 1965. januárjában 45.000.- Ft. Hiány keletkezett. Felelőségre lett vonva a debreceni Járásbíróság I. fokon TT. Sérelmére elkövetett sikasztás büntette miatt 10 hónapi börtönre és 1.000.- Ft. Pénzbüntetésre ítélte. A börtönbüntetés végrehajtását 3 évi pénzbüntetésre ítélte. A börtönbüntetés végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette. A vámospércsi Állami Mezőgazdasági

Gépalomás 1965. szeptemberében, volt munkahelyétől kikérte és főkönyvelő helyettes munkakörben jelenleg is foglalkoztatja.

Javaslat: beosztásából leváltani.

14./ dr. Hadházy Ferenc 54. éves, Hajdúhadház Rákóczi út 19 sz. alatti lakos. A Hajdúsági Iparművek jogügyi osztály előadója.

A felszabadulás előtt tagja volt a MÉP-nek, háborús büntetért 2 évi börtönre lett büntetve. Az ellenforradalom alatt a községi „forradalmi Bizottmány” jogügyi tanácsosa volt. 1960 óta mint „F”-t ellenőrizzük. Ellenséges kijelentés részéről nem volt tapasztalható.

Javaslat: Mivel hadi objektumban dolgozik az objektumból való eltávolítás.

15./ Gede István 48 éves, Debrecen Szív u 6/b. sz. alatti lakos. A HIM-ben MEO-s.

Volt ht. Fhdgy. 1948-ban tiltott határátlépésért internálva volt. 1956-ban fegyveres nemzetőrségnek volt a tagja. 1961- óta mint „F”-t ellenőrizzük. Ellenséges kijelentései voltak.

Javaslat: Mivel hadi objektumban dolgozik, az objektumból való eltávolítás.

16./ Széles László, 49 éves, Debrecen Vöröshadsereg útja 39 sz. alatti lakos, a HIM-ben koóperátor.

1959-ben hatóság rágalmazás miatt 6 hónapi börtön, 1956-ban súlyos testisértésért 600.- Ft. Pénzbüntetés. Az ellenforradalom ideje alatt ellenséges tevékenységet fejtett ki, melynek következtében iparendélyét megvonták. Munkahelyén magatartása miatt 4 esetben kapott fegyelmit. Több esetben becsmérlő kijelentésekt tett a munkásőrségre. Izgatásos tevékenységet követett el, melyért rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesítettük.

Javaslat: Mivel hadi objektumban dolgozik, az objektumból való eltávolítás.

17./ Legescsik Béláné 28 éves, Debrecen, Desseffy u H/ép. Alatti lakos. MGM-ben fényképész.

Beosztásánál fogva TÜK. Anyagokba tekinthet be, ezzel kapcsolatosan figyelmeztetés ellenére sem tartja be a szabályokat. Az üzembe érkező nyugati személyekkel kapcsolatot alakít ki. Továbbá kapcsolatba áll nyugatra disszidált személyjel. Ő magának is disszidálási szándéka volt. Mivel beosztásánál fogva veszélyezteti a Titkos Ügykezelést

Javaslat: más munkakörbe helyezni.

18./ Lengyel Zoltán 34 éves, Debrecen Tanácsköztársaság út 29 sz alatti lakos, a BIOGÁL. Gyógyszergyár üzemvezető mérnöke.

Az ellenforradalom ideje alatt a vállalati munkástanács tagja volt. Összekötő szerepet töltött be Budapest és Debrecen között. Vállalaton belül részt vett egy csoportba, melyet ellenséges magatartás miatt bomlasztottunk. Figyelmeztetés-

be részesítettük. Folyamatosan ellenséges kijelentéseket tesz jelenleg is. Mivel magatartásával negatívan befolyásolja az üzem politikai életét

Javaslat: üzemből való eltávolítása.

19./ Vályi Nagy Andor, 48 éves, Debrecen Vöröshadsereg útja 73 sz. alatti lakos, Biogál.Gyógyszergyárban laboráns, fényképész.

A felszabadulás előtt ht. Zászlós volt, nyilvántartásunkban szerepel. 1961-ben a vállalat területén tagja volt egy csoportnak, melyet ellenséges tevékenység miatt bomlasztottunk és figyelmeztetésben részesítettünk. A nyugati életformát propagálja a vállalat területén.

Javaslat: Más munkakörbe való áthelyezése.

20./ Balogh Gyula Imre 55, éves, Hajdúhadház, Dr. Földi János u. 32.sz. alatti lakos, a Megyei Tanács Pénzügyi Osztályán főelőadó.

Volt ht.hdgy. Az ellenforradalom idején a püspökladányi SERNEVÁL „Munkástanácsának” volt tagja, 1956.nov.4.- után sztrájkot szervezett. Az ellenforradalom után a volt „Forradalmi Bizottmány” tagjaival kapcsolatot tartott, szovjetellenes kijelentéseket tett.

1960 óta, mint „F” dossziést ellenőrizzük.

Javaslat: munkahelyéről eltávolítani.

Javaslom:

Gyökös Mihály r.alezr.

Osztályvezető

Dr. Szalma József r.alezr.

Alosztályvezető

Jóváhagyom:

Cifra László r.alezr.

Rendőrfőkapitány.

Készült: 3 pld.

1 pld.Főkap.e.

1 pld.Oszt.v.

1 pld.Aloszt.v.

G: Fné.

Nytsz: 382/5581.

ABTL 1. 12. 4. (16.d.) 208-409/66.

A HBMRFK III/III. OSZTÁLYA 1964. ÉVI BESZÁMOLÓJA AZ MGM OPERATÍV HELYZETÉRŐL

A MAGYAR NEPKÖZTARSASAG BELUGYMINISZTERIUMA

SZIGORUAN TITKOS!

1986. 1. 13.

SZERV: Hajdú-Bihar m. RFK

OSZTÁLY: Pol. oszt.

Dr. Hellebrandt László

OBJEKTUM DOSSZIÉ

SZAM: 34.00-2602/62.....

AZ OBJEKTUM MEGNEVEZÉSE:
Magyar gárdulőr csapágy művek

AZ UGY I: KÖTETBEN

KÖTET SORSZAMA: I:

MEGNYITVA: 1962. IX. 15.

LEZARVA: 1980. II. 11.

ARCHIV SZAM:

A Történeli Hivatal
az El. ... alapján
az iratokat átvette.

919 027 7211 — BM 75. 5. — 2102

Szigorúan titkos!

Tárgy: az MGM. operatív helyzetéről
beszámoló

Jelentés.
Debrecen, 1964. október 15.

A Hajdu-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság Politikai Osztály III./III. osztály szobájában elhárító csoportjában a Magyar Gördülőcsapágy Művek mint kulyponti kiemelt objektum szerepel. Ezért az operatív beszámoló jelentést az alábbiak szerint állítottam össze:

A Magyar Gördülőcsapágy Művek /: MGM. /: 1963. április 1-én alakult a debreceni Gördülőcsapágygyár és a diósi Csapágygyár összevonásából. Az O.T. Elnökségnek, a Kohó és Gépipari Miniszter utasításának alapján a vállalat a 396-2 termék számú "gördülőcsapágy" cikkesopont profil gazdája lett. 1963. év folyamán az MGM. átvette a Csepel Művektől a golyóscsapágyak, valamint a golyó és hengergörgő gyártását.

1964. év folyamán az MGM. átvette a Mátravidéki Fémművektől a tűgörgő és a tűgörgő kosár gyártását. Ezzel a gördülőcsapágygyártás teljes koncentrációja az MGM.-nél 1964. június 30-án befejeződött és a profilgazda ipari nagyvállalat lett. A reá szakosított cikkesopont egyedül gyártója lett az országban. 1965. január 1-től átvette a KOGELLÁTO-tól a csapágyak készletezésének és gazdálkodásának feladatát. A KOG. keretén belül a 11-s szekció foglalkozik a magyar csapágygyártással is, műszakilag és tudományosan segíti a reá szakosított munka elvégzésében.

A magyar gördülőcsapágygyárak beruházása 1952-ben indult meg 1965-ig kb. 1 milliárd Ft-t ruház be. A csapágy termelése évről évre növekszik így a jelenlegi évi 6 millió helyett 1965-ben várható teljesítménye 12,1 millió db. lesz, melyből hazai felhasználásra 8,7 millió db. A jelenlegi technológia a világszínvonalhoz képest általában kielégítőnek mondható. Azonban van egy két rész, mely nagyon le van maradva, ilyen a kovácsoló, mely kb. 40 %-ban felel meg a világszínvonalnak, a többi nem. A forgácsolás technológiája elmaradt a követelményekből.

A köszörülés erőssen a világszínvonal alatt áll és majdnem hiányzik teljesen a korszerű végkikészítő technológia a superfíniséelés, a köszörülésre szolgáló gépek elavultak, továbbá kevés a géppark a superfíniséelésnél.

5-6 év múlva várható csapágy igény kb. 22 millió db. lesz, ennek érdekében a gyártás technológiát teljes keresztmetszetében világszínvonalra kell emelni. Ennek érdekében nagyszámú gépiparu házat, és nagyarányú építkezési beruházást kívánnak végrehajtani, 2 ütemben a harmadik 5 éves tervben, melyből:

ÁBT L 3.1.5. O-18677/1 5.

- 2 -

Építkezési beruházás	260/m Ft.
Belföldi gép igény	100/m "
Import gép igény	576/m "
egyéb igény	80/m "

A meglévő gépparkot korszerűsítik az alábbiak szerint:

Belföldi gép igény	5/m Ft.
Import gép igény	215/m "
	220/m Ft.
csapágy készletezése	110/m Ft.

Az összes beruházás a harmadik 5 éves tervben 1.330/m Ft. összeget tesz ki, mely 1965-1970-ig tart.

Az MGM. arészére meghatározott és jóváhagyott terv alapján végzi a csapágygyártást, mely jelenleg 118 főleségből tevődik össze. Több nehézség mutatkozott a termelés menetében, melyet nem minden esetben tudtak kiküszöbölni. A termelést akadályozó körülmények, hiányosságok, hálózati, társadalmi és hivatalos kapcsolatok jelentése alapján az eddigi megállapítás szerint nagyfokú hanyagságból és túlfeszített hajrából tevődik össze. Ha a középvezetők egyes üzemszempontok következtében végeznek ellenőrzésüket a termelésben, több hiányosságot ki tudnak küszöbölni. Az elrontott anyagokért az előbbi, vagy más üzemetek vesznek felelőssé, hogy saját hanyagságukat leplezzék. Kártételre, vagy rombolásra utaló jelzés nem jött felszínre 1964. évben.

A kovácsüzemben az első félév során több szerszámgép törés, és gépmeghibásodás történt, ami jelenleg is érezteti hatását, mert a kovácsüzem a gyártókovácsolás terén le van maradva több ezer darabbal. Ez a lemaradás a többi üzemek lemaradását vonja maga után és veszélyezteti az egyenletes termelést, illetve a terv végrehajtását. Az üzemszempontban a gépek 24 órát dolgoznak és minden gépet tervfeladat van adva. Ha egy gép meghibásodik, a javításra per napra kell, már a tervet nem tudják teljesíteni.

A másik üzemszempont, ahol a legtöbb probléma mutatkozik, illetve mutatkozott az elmúlt félév során a golyóüzem. Itt az üzemszempont sok üzemóra állás volt anyagihiány miatt. A golyókészítési technológiát megváltoztatták és így a köszörűgépek egymásután gyuladtak be, hol kisebb, hol nagyobb tüzet okoztak.

A forgácsoló üzemben is anyagihiány van, mert a kovácsüzem nem tud szállítani gyűrűket, továbbá a rendszertelen szállítás hóvági hajráit idéz elő ami minőség rovását vonja maga után.

Ugyanez a helyzet a köszörűs üzemben is. Ezt az üzemszempont súlyosítja a másutt elrontott gyűrűk állapota, mert a selejt itt ugrik ki, melyet az előző üzemszempontok gyártottak.

A vállalatnál jelenleg nagy a kapkodás, hogy a tervet darabokra is teljesíteni tudják. Ezt a kapkodást elősegíti az anyagi és áruforgalmi főosztály kapkodó munkája, mert az anyagok és szerszámok beszerzését elhanyagolják, ami végső fokon a termelés fékezésében, a selejtben mutatkozik meg.

A vállalat első féléves tervét csak forintban teljesítette 105 %-ra. Darabszámban le van maradva 313.000 db-al, ebből 18.000 db

ÁBT L 3.1.5. O-18677/1 6.

export, a többi belföldi. A lemaradás 2 típusból van, e 2 típus lemaradását a golyóhiány és a kovácsolásból eredő különféle gyártási hibák okozták az exportnál. A belföldinél golyóhiány volt többségben és ez okozta a lemaradást 18 féle csapágynál.

A csapágygyártásnál a golyóhiány miatt okozták a legtöbb hibát, ez az nagyban akadályozta a terv darabszám szerinti teljesítését. Ehez hozzájárul, hogy míg 1963. I. felében 6,4 tonna kifogásolt anyag érkezett, addig 1964. I. felében 100,2 tonna rosszminőségű, repedt, vagy zárványos anyagot kapott a vállalat.

Az el nem készült típusok helyett olyan típusokat gyártottak később, melyek csak a III és IV. negyedévben lettek volna esedékesek. Így az export teljesítését jelentős mértékű előrehazását és teljesítését tudták megoldani.

A vállalatnál a hiányosságok az elmúlt évhez viszonyítva emelkedő tendenciát mutatnak, bár az üzem fertőzöttsége nem növekedett de a munkafegyelem erősen lazult.

1964. I. hó letől az MGM. területén több megtörtént esemény volt, melyeket kártevő, romlás szempontjából megvizsgáltunk, így 1 ügyjelzés és 135 megtörtént eseményről foglalkoztunk.

- kártevő anyag csellekmény	1
- szerszámtörés	14
- géptörés	5
- géphibásodás	2
- felrakás	1444.
- tűzés	113

Helyzeti jelentés alapján úgykint foglalkoztam az MGM. hideg sajtoló üzemében lévő kovácsológép automatával, mivel 3 év óta nem oldották meg a lyukasztó szerszámját. Ha ujjonnan elkészült 2000 ezer lyukasztás után is kellett szerelni, ami 6 óra kiesést jelentett, az automata 4 órával. A megállapítás az, hogy a lyukasztó csúcsa anyaga nem megfelelő anyagból gyártották, mivel neki való anyagot beszerezni ezidáig nem tudtak Nyugat-Németországból.

A kovácsüzemet jellemzi a sok gép és szerszám meghibásodás 2 db. szerszámot, melynek értéke 65.700.- Ft összetűntek, utána gyorsan lemaradtak és így még a hibát sem tudtuk konkrétan megállapítani. A művezető felelősségre lett vonva a vállalat részéről.

A géptöréshez, mely elősegítette a terv lemaradását hozzá járult a Hatesburg automata kovácsológép kétkezi meghibásodása, mely anyaghiányból következett be, ugyanis az új gépet nem járatták be az üzembe, a szerszám felületet lemaratta. Ez által több hetes kiesés mutatkozott, ami miatt egy millió db. csapágy kovácsolását nem tudták elvégezni, ehhez hozzájárult a vízszintes kovácsológép anyagfáradt ságból bekövetkezett törése is. Ilyen körülmények között még tervet kaptak a diósi kuporgörök kovácsolására is, amit szintén nem tudtak teljesíteni százszázalékra. Az egyre növekvő termelési igények nem teszik lehetővé a rendszeres karbantartást és így csak akkor nagyjavítanak, ha már nem lehet a géppel dolgozni vagy eltört valamilyen alkatrésze.

A golyóüzemben hasonló a helyzet, ebben az évben kb. 136 széria golyó készregyártása maradt el a tervhez viszonyítva. A termelést a csiszoló korongok és a reszelőtárcsák, valamint a különböző átmérőjű huzalok hiánya akadályozta és akadályozza most is.

ABTL 3.1.5. O-1867/1 7.

Ezek hiányában 29 db. köszörűgép leállt, ami a csepeli berékpár Gyámnak készült golyókat készíttette.

Ami beérkezik huzal, annak 50-60 %-a repedt vagy zárványos. A szakembert szerint csak betonvasnak való. Ezt már a vállalat Vezetősége több ízben jelentette a Miniszteriumnak, 6k 10/m Ft-t adtak a Lenin Kohászatonak, hogy oldják meg a szükséges anyag szállítását, a miskolci "December 4" Dórmazó Gyárral, akitől az MGM. kapja a golyóhuzalt. Emiatt több millió forint beruházás van. A sajtoló gépcsoportnál 8040 üzemóra esett ki reszelőtárcsa hiányában, itt 2 féle golyótípus gyártása maradt le.

Súlyos hiányosság volt hogy a szerszám üzem nem rendelkezett reszelőtárcsa marokkal. Egy volt neki, annak is a fogai leterjedtek és a reszelőtárcsákkal nem vágtak, hanem durtak, ennek következtében sok selejt esett, mert az ilyen tárcsa csak roncsolja a golyókat.

A köszörűkorongokat Angliából hozták, átmérőjük 800 mm. db-ja 20.000.- Ft. A felfűtött termelés miatt továbbá a beruházási nehézségek miatt törnek. Az ötszörös köszörűkorongok különösen a nagyköszörűlésen, de még a kemény köszörűlésen lévő golyókat is végleges selejtté ronsolják. A golyóüzemi vezetők szerint nem jó minőségű korongokat szereznek be, de a tervet végre kell hajtani és az ilyen nem megfelelő köszörűlés kb. ötszörös selejttel jár. Ilyen körülmények között a golyóüzem vezetője a gyártás tovább folytatására írásbeli engedélyt kért a termelési főnököktől, mert a véleménye szerint az egyre növekvő selejtért felelősséget nem vállal.

A kemény köszörűlési művelet végrehajtásához gázolajat ir elő a technológia, amit 1,5 stearin szilárd savval megállapítottban kell összekeverni, hogy a gázolaj gyúlési pontját magasra emelje. A gázolajat elektromos melegítővel kell melegeíteni, azonban a vállalat ezidáig nem kapott rá beruházási keretet. Így az üzemvezető gázolajat átvitt a gázolajhoz, mivel az előírt melegítést nem tudta végrehajtani.

Gázolajat nem tudtak beszerezni és az olajzó csoport vezető petróleumot adott a köszörűléshez saját elhatározása alapján. A petróleum jó hűtőfolyadék csak a lobbanási hőfoka alacsony és a köszörűgépek hamar tüzet kapnak. 1964. évben 113 esetben volt géptűz a tavalyi 36-al szemben. A gépeknél meghibásodás nem volt a tűz miatt, mert 5-10 perc alatt el tudták azokat oltani, azonban veszélyes, mert ha az üzemre átcsap eloltani nehezen lehet, mivel már a beton is át van áztatva petróleumos olajjal.

A fent leírtakat az üzemvezetőkkel átbeszéltem, valamint a főtechnológussal, aki 1 főt küldött a golyóüzembe a rendellenes berékmegszüntetése. A kovácsüzemi vezető véleménye szerint 6k minél elkövetnek, hogy a lemaradást behozzák. Még ebben az évben beállítanak egy Hatesburg automata kovácsológépet s erre a gépre nem kap tervet, így talán a többszázszázalékos lemaradást évvégére be tudják hozni.

A golyóüzemi lemaradást saját erőből még akkor sem tudják behozni, ha minden akadály megszűnik, mert a golyóüzem a legmagasabb kapacitásra volt terhelve.

Az MGM. a golyócsapágygyártás fejlesztésére és korszerűtésére 9.690.- Ft. volt tervezve az I. felében, ez tul lett teljesve így 17.948.- Ft. lett a tény. A túteljesítések az importgépek előállítására miatt következtek be. A felújítás keretén belül 56 golyóhuzalt vágattak el, ami több mint 65 %-a az üzemvezetésnek. 8.

A beruházások 1963. évtől 1965-ig tartanak, a beruházás összege 72/m. Ft., mely egyik évről áthúzódik a másik évre és így különválasztani nem lehet. Az importgépeket 1962/63 évben rendelték meg, és ezek a szállítást pontosan betartani az MGM-nem tudja, illetve ennek betartása nincs módjában. A beruházások ezidáig végre vannak hajtva gépek terén túl is teljesítettek.

A vállalat a harmadik 5 éves tervben új gyárat kíván építeni 1 milliárd Ft. beruházással. A csapágygyártás készítését 1965. jan. 1-től az MGM. átveszi emellegre 100 millió Ft. beruházást fog eszközölni. Továbbá a meglévő gépark korszerűsítésére 230/m. Ft-t irányoztak elő. Ezek végrehajtásával a magyar csapágygyártás világ színvonalra fog emelkedni.

Az MGM. területén 4 ügynökkel és 1 fő informátorral rendelkezem. A hálózati a termelő üzemeket teljesen át tudja fogni az ott történő rendellenességet felszínre tudja hozni. "Mogyorósi" fn. úgy látja az egész termelő üzemeket beosztással fogva ellenőrizni így a hiányzó lehetősége a termelésben korlátlan. Ő hozta ezidáig felszínre a termelést gátló körülményeket, melyekben a megfelelő intézkedéseket megtették, a találgatókra pontosan kijár, jelentései tárgyilagosságok és helytállóak. A foglalkoztatási terv alapján a hiányosságait fokozatosan felszámolja, mely abból áll, hogy ha nem tudott kijönni a találkozóra utána nem keresett, nekem kellett őt megkeresni. Ugyanis 6 24 órát dolgozik és 48 óra szabadideje van, de van mikor ezt változtatták és 12 órát van benn és 24 órát otthon. s ezért szokott a találkozóra ilyen esetekben elmaradni. A hozzánk való viszonya jó, lehet vele dolgozni.

"Városi" fn. ügynöknek szabad mozgása van a vállalat I.sz. gyárában. Főleg a termelési vonalán és a szerszámszerkesztés vonalán tud felderítést folytatni. Ezidáig több termelést gátló körülményt hozott felszínre, amit a vállalat vezetésén keresztül megszüntettünk. Hozzánk való viszonya jó, a találgatókra pontosan ki jár jelentése. helytállóak. Ebben az évben sokat volt beteg, idegbénulás van a bal lábában. Jól lehet vele dolgozni.

"Bihari" fn. ügynök munkapadhoz kötött személy, akinek hírszerző lehetősége nagyon korlátozott. Ezidáig 2 alkalommal később csak 1 "E" dossziés személyt ellenőrzött. Azonban a személyeket a környezetéből elvitték más munkaterületre így még azokat nem tudja ellenőrizni. Jelenleg a hírszerző lehetősége szinte megszűnt. Ő nagyon sok társadalmi munkát végez a III. ker. Tanács kereskedelmi osztályán mint társadalmi ellenőr. A hozzánk való viszonya jó, a találgatókra pontosan eljár, jelentései tárgyilagosságok és általában helytállóak. A hiba hogy sokszor nem tudok feladatot adni részére.

"Vasas József" fn. ügynök hírszerző lehetősége egyes elvi osztályokon és a termelési üzemnél korlátlan. A képességi szakember, jelentései műszakilag megalapozottak. Lehet rá támaszkodni. Szeret velünk dolgozni, hiányosság, hogy nehezen tud a "Kovács" fn. K. lakásba jönni találkozóra mert a feleségétől nem tud elmaradni illetve nem tud bejönni a városba. Mosta felesége elhelyezkedett és a gyereket neki kell a napköziből munka után haza vinni. Legtöbbször reggel is ő viszi mert a felesége így kívánja. Így a reggeli találkozások sem váltak be. E kérdést alaposan átbeszéltem vele és felhívtam, hogy gondolkodjon, hogy a találkozásokat hogyan oldjuk meg, hogyan tud kijönni a lakásba. Úgy néz ki, hogy meg fogjuk tudni oldani a rendszeres lakásba való találkozást.

"Veres Géza" fn. informátor pár hónapja lett beszervezve, eleinte egészen jól dolgozott, vagy 2 hónapja s alább hanyatlani kezdett. Leellenőriztem és vele is átbeszéltem az okait. Ő elmondta hogy újra szét vált a feleségétől és ez annyira felkavarta, hogy gondolkodni sem tudott s ezért nem jött el több találkozóra. A vele való beszélgetés után megnyugodott és mindjárt felvetett egy üzemi problémát, melyet leírt és el is hozott a találkozóra. Úgy láttam hogy ha rendeződik a családi élete jó ügynök válik majd belőle, mert szereti azt a munkát.

"Veres Géza" fn. inf. kivételével a "Kovács István" fn. K. lakásában találkozom az ügynökséggel. Velük a termelő üzemeket, azok érzékeny részeit át tudom fogni. Azonban az elvi osztályokon történő cselekményeket, főleg a szerkesztésen csak közvetetten ismerjük. Eszem oda az elkövetkezendő félévben beszervezést kell végrehajtani.

Az ügynökség beszámoltatása, feladatmegadása, a foglalkoztatási terv szerint történik, hiányosság, hogy ha más munkát végez a foglalkoztatási tervvel nem egészítem ki.

Az ügynökségnél fennálló hibákat a kiképzési terv szerint megszüntettem és így azaz azokat szerint megszüntetni azokat, ami többé kevésbé sikerült is.

Az MGM-nél lévő társadalmi kapcsolat az objektum érzékeny részén van kiépítve, illetve ezeken a részeken igyekeztem társadalmi kapcsolatokat szélesíteni. Így az ágytökecsapágygyártásban, a célgépüzemben, továbbá a golyósüzemben és a főtechnológián. Ezen üzemelekben a hivatalos kapcsolatokkal is jó viszonyt alakítottam ki. Ők ösztönözni elmondják a felmerült problémákat.

Az MGM-nél az államtitkokat képező anyagok a TUK. szabály szerint vannak kezelve. Hiányosság ezen a téren nem mutatkozott.

A társadalmi kapcsolatokkal az együttműködés jó, tájékoztattam a III. ker. alosztályt a külföldi országokból érkező személyekről. A területileg illetékes kab-s elvtárral és a megyei TT. osztállyal annak illetékes elvtársával a kapcsolatot jó.

Az MGM-ből 1964. évben 43 személy utazott hivatalosan a nyugati országokba. Az elmúlt 3 hónap alatt 10 fő kérte kiutazását. Ezen kiutazások közül több fő lett megbízva a III. ker. alosztály részére, melyben mi is belesegítettünk. A legálisszakosna átfogása ra külön intézkedési tervet készítettem, melyben meghatároztam a feladatokat, az illetékes személyekkel azt átbeszéltem. Az objektum rendelkezést eligazítottam, továbbá a MAV. Köztemetői állomás főnökével a kérdést áttárgyaltam ő is és én is a váltóórókkal a kérdést áttárgyaltuk. Az objektumot körülvevő gyűlöletöskertek lakit leellenőriztem társadalmi és hivatalos kapcsolaton keresztül, de olyan személyt, akire fel kellene figyelni nem találtam. A vállalat külső részét naponta járja a rendőrség és a gyár mögött lévő felvonulási épületben lakók, őket tájékoztattuk, ha valaki ott hosszabb ideig tartózkodik. Ezidáig elfogott személyek lopott anyagot akartak elszállítani, amit a társak a gyár kerítésén átdobott.

A vállalatához évente több nyugati szerelő és üzletember érkezik, az üzletemberek csak az irodaépületbe mennek és a szakemberek mennek csak be az üzemelekbe. 1964. évben 22 személy volt a gyárban, ezenkívül 80 turista 2 részben. Ezidáig még nem merült fel ellenük kifogás.

a nyugatról leszállított gépekre a külföldi cég csak akkor vállal garanciát, ha az ő szakemberei állítják üzembe. Ezért jönnek a külföldi szerelők a gyárba.

Az üzemi problémák megoldása érdekében javasolom az anyagi és áruforgalmi főosztályt alapos ellenőrzés alá venni, szükség szerint beépíteni új beszervezéssel, ha kell. Mivel feltételezhető, hogy nem véletlen van az üzem tele termelési nehézségekkel.

Szonka István r.szds.
Szonka István r.szds.

K: 2 pl.
H: 1 pl.
K: 1 pl. OD-2602
1 pl. Szalma ales. elvt.
1 pl. Németh szds. elvt.

333/..N.20

ÁBTL 3.1.5. O-18677/1 11.

RENDKÍVÜLI ESEMÉNYEK

„Bibliás” R-dosszié iratai

Hajdú – Bihar megyei Rendőr-főkapitányság

III/III. Osztálya

Szigorúan titkos!

Tárgy: „R” dosszié nyitására –

Határozat

Debrecen, 1976. január 28-án.

Ismeretlen tettes, vagy tettesek 1976. január 17-én a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán egyházi, reakciós jellegű sajtóterméket engedély nélkül terjesztettek.

A cselekmény elkövetéséről hivatalos kapcsolatomból szóbeli közlése alapján 1976. január 20-án szereztem tudomást. A terjesztésre került propaganda anyag feltehetően külföldi eredetű és a terjesztő személyes kapcsolatban állhat a kibocsátó, vagy terjesztő szervvel.

Az anyag a „Halál után” címmel, nyomtatással készült, bibliai idézeteken keresztül agitatív jellegű. Az ismeretlen elkövető felderítésére operatív eszközök útján intézkedést nem tettem. Az esetleges ellenséges, aktív propaganda tevékenység megakadályozása, visszaszorítása az elkövető, vagy elkövetők felderítése érdekében szükséges az elkövető személyének megállapítása, ezért

Határozatot

hoztam „Bibliás” fedőnéven „R” dosszié megnyitására.

Bezzeg László r.alezredes
Osztályvezető

Kovács Sándor r.fhdgy.

Engedélyezem:
Hegyesi Sándor r.alezredes
Főkapitány állambiztonsági
Helyettes

Nyt.sz: 62-72/976.

K: 2 pld-ban

1 pld. BM NYK 1. Osztály

1 pld. _____ „ R „ do.

K: Kovács S/K-né.

ABTL 3. 1. 5. O-16267

Hajdú – Bihar megyei Renőr-főkapitányság
III/III. Osztálya

Tárgy: „ Bibliás” fdn. ’R” do.
ügyében végzett ellenőrző
munkáról –

J e l e n t é s
Debrecen, 1977. január 25.

Jelentem, hogy a „ Bibliás” fdn. „ R „ dossziés ügyben végzett felderítő, ellenőrző munka során az alábbi feladatokat végeztem el:

Az intézkedési tervben rögzítetteknek megfelelően meghallgattam Komoróczy László III. éves hallgatót. A meghallgatás alapján megállapítást nyert, hogy a cselekmény elkövetésének időpontja 1976. január 17-én kb. 10.00 óra, illetve az azt megelőző időpont.

Megállapítást nyert továbbá, hogy a cselekményt, illetve a plakátokat Fazekas György III. éves hallgatótársával együtt találták meg és szedték össze. Együtt vitték el a kollégiumba, így az rajtuk keresztül jutott el a szobatársaikhoz is. Azok közül Bognár Zoltán III. éves hallgató jelezte a cselekményt a KLTE KISZ titkárának.

A cselekményt észlelő és az egyetem KISZ titkárának jelző személyek kivétel nélkül a KISZ VB tagjai, kollégiumi bizottsági tagok, személyük a bűncselekmény elkövetői köréből kizárható.

A postások és takarítók személyét K. József MSZMP-tag, gondnoki osztályvezető útján ellenőriztem. Megállapítottam, hogy a kérdéses szombati napon, mint csökkentett munkaidőben mindenkor csak kevés számú takarítónő tartózkodott az objektumban. Ezek munkájuk során a plakátok kihelyezését nem észlelték, a cselekmény elkövetéséről nem is tudnak. K. József Elvtárssal folytatott beszélgetés során az is megállapítást nyert, hogy neki akkor sem, de azóta sem tettek jelentést még csak hasonló cselekmény elkövetéséről sem.

A fentiek alapján a portás személyét az zárta ki az elkövető, vagy elkövetők sorából, hogy mindvégig szolgálati helyén tartózkodott. Onnan el nem távozhat. A takarítók személyei pedig ilyen rövidített műszakok alkalmával minden alkalommal együtt dolgoznak így részükről is kizárható a cselekmény elkövetése. Közöttük vallásos beállítottságú személy nem ismert.

D. Zs. Hivatalos kapcsolatomban útján beszereztem a KLTE épületében, akkor vizsgáztató tanárok és vizsgázó hallgatók névsorát. Megállapítottam, hogy a vizsgázók reggel 8.00 órakor kezdték meg vizsgáikat a tantermekben. Így a cselekményt nem észlelhették. Jelentős részük pedig az egyetem más részén folytatta le vizsgáját.

A cselekménynapján összesen 19 fő vizsgázott, ebből csak 4 fő volt az akik közel vizsgáztak a cselekmény színhelyéhez. A 4 fő tekintettel arra, hogy írásbeli vizsgát is tett, így vizsgáikat együtt kezdték a bűncselekmény elkövetői köréből kizárható.

SzT-tiszt, valamint dr. B.J., dr. J.L., P.É. társadalmi és hivatalos kapcsolatok útján ellenőriztem az objektumban vallásos beállítottságukról ismert személyeket. Megállapítást nyert, hogy a cselekmény elkövetésének időpontja vizsgaidőszakra esett, így ezek a személyek csak akkor tartózkodnak bent munkahelyükön, ha vizsgáztatniuk kell. Azon a napon vizsgáztató személyek között vallásos beállítottságú személy nem ismert. Így ezek körében az elkövető személye kizárt.

Hálózati úton „ Balog Gabi „ fdn. Tmb. „ Rábai Pál „ fdn. Tmb. és „ Pusztai Sándor „ fdn. Tmb. útján végeztem kutató, felderítő, ellenőrző munkát. Az általuk ismert vallásos beállítottságú személyeket elsősorban a két történelmi egyházhoz való tartozásuk, másodsorban az egyetemen lévő elismertségük, egzisztenciájuk alapján zárták ki, mint olyan személyeket, akik e cselekmény elkövetésénél számításba jönnek.

Az általuk jelentett nemleges írásban és szóba adott jelentéseket így nem raktam le.

Az egyházi és szekta vonalon dolgozó operatív tisztek által végzett munkasorán az ügyre vonatkozó érdemi információ nem keletkezett. De nem eredményezett.

nyezte a tettes, vagy tettesek ismertté válását a nyugati kapcsolatok felmérésére tett intézkedés sem.

A nyilvántartásunkban szereplő személyek fokozott ellenőrzése nem eredményezett olyan információt, hogy körükből valaki is gyanúsíthatóvá vált volna a bűncselekmény elkövetésével.

Az SzT-tiszt Elvtárs által valamint az általam végzett kutató, ellenőrző munka bár eredményezett vallásos beállítottságú hallgatók ismertté válását. Ezen személyek azonban kivétel nélkül a két történelmi vallás hívői. Személyük a bűncselekmény elkövetői köréből kizárt.

Ellenőrző munka alapján megállapítást nyert, hogy a cselekmény elkövetésének napján egy turista csoport járt az objektumban. Ennek ellenőrzését a III/II. Osztály illetékes vonaltartója elvégezte. Érdemleges információ nem jutott tudomásunkra.

A BM III/III-1/c valamint a BM III/III-2/a Alosztály által adott tájékoztatás alapján Marozsán János által vezetett szekta tagjai, azok kapcsolatai az objektumban nem váltak előttünk ismertté. Ilyen jellegű szálak az objektum vonatkozásában nem ismertek.

A „Pusztai Sándor „fdn. Tmb. által jelentett Vilmányi Gábor „portás „személyét N.I. kollégium igazgató útján ellenőriztem. Megállapítást nyert, hogy koránál fogva is – 70 éves –, de beosztásából eredően is nem tud felmenni a cselekmény elkövetési helyére, mivel mint menzai kabátőr, illetve ruhatáros van alkalmazva eseti jelleggel. A vizsgaidőszakban nem jár be az egyetemre.

Szintén kizárható a vegyszerraktárban dolgozó vallásos személy is, mivel a munkahelyét – ami távol esik az elkövetés helyétől – tekintettel az ott dolgozók kis létszámára, valamint a mérgek kezelésére nem hagyhatja el. Az intézetek a szükséges anyagellátásról maguk gondoskodnak.

Az előttünk ismertté vált vallásos beállítottságú személyek az utóbbiak alapján a cselekmény elkövetéséből kizárhatók.

Tóth Erzsébet III. éves egyetemi hallgató személye, aki 1975. márciusában mint vallásos személy vált előttünk ismertté, vizsgáit a cselekmény elkövetésének időszakára befejezte az objektumban nem tartózkodott bent.

De kizárja személyét az is, hogy a cselekményt megelőzően személye évfolyamtársai és patronáló tanára előtt ismertté vált. Vele szemben fegyelmileg eljárak. Többoldalú hálózati úton végzett ellenőrzése sem eredményezte gyanúsítottkénti felvetődését.

Magatartása az objektumban pozitív irányba befolyásolódott. Jelenleg az objektummal kapcsolata nincs, tanulmányait befejezte.

Fodor Judit Teréz „egyházi kapcsolatát „Toronyai „fdn. Tmb. fdn. Tmb. útján tisztáztuk. Megállapítást nyert, hogy személye nem vallásos beállítottságú. Az egyházi szerv meghívását üdülési célból éppen „Toronyai „fdn. Tmb. közbenjárásával kapta. Kiutazására nem került sor, mivel a munkahely nem javasolta az utazást.

B. Zs. És dr. J. P.-né társadalmi kapcsolatok által jelzett vallásos beállítottságú személyek névszerint Gyenes Margit, Rónavári Mária, Szijjártó Éva egyetemi hallgatókat SzT tiszt, valamint társadalmi és hivatalos kapcsolatok útján ellenőriztük.

Megállapítást nyert, hogy nevezettek három nappal a cselekmény elkövetése után vizsgáztak, azon a napon nem tartózkodtak Debrecenben.

Személyük mint vallásos beállítottságúak ismertek évfolyamunkon és társaik előtt, velük ezért kiemelten foglalkoznak. Továbbá valamennyien katolikus vallásúak, így a központ osztályunk útmutatása alapján is kizárhatók az elkövetők köréből.

– . –

Bezzeg László r.alezredes
osztályvezető

Kovács Sándor f.fhdgy.

K: 1 pld-ban
K: 34-R-893 do.
G: Kné.
Nyt.sz: 62-57/1977.

ABTL 3. 1. 5. O-16267

„Liga” R-dosszié iratai

Hajdú - Bihar megyei Rendőr-főkapitányság
III./III. Osztálya

Szigorúan titkos!

Tárgy: „Liga” fdn. „R” dosszié -

Intézkedési e r
Debrecen, 1976. augusztus 24-én.

Ismeretlen tettes, vagy tettesek 1976. július 14-én és 1976. augusztus 14-én, dr. Kónya István a KLTE rektora címére névtelen, ellenséges, fenyegető leveleket küldtek postai úton.

Az ellenséges cselekményről bejelentés útján szereztünk tudomást.

Az anyagokból megállapítható, hogy a címzettet fenyegető, magukat „Kun Béla” zászlóaljnak nevező ismeretlen személy, vagy személyek, cionista talajról indítanak támadást. Utalnak arra, hogy élnek a cionista ifjak, és ha a marxi tudományból bárkit megbuktatnak cselekedni fognak.

Második levelükben így fogalmaznak: „Az egyetem DOTE zsidóvédelmi liga figyelmezteti professzor úr. Ne okoskodjon. Az orvos társadalom kése messze el ér”. A levelek szóhasználatából csoportosulásra lehet következtetni, melyet a tettes, vagy tettesek írógéppel készítettek.

Az ismeretlen tettes, vagy tettesek kilétének megállapítása céljából további ellenséges cselekményük megakadályozása, visszaszorítása érdekében szükséges az alábbi intézkedések megtétele.

1./ A KLTE területén AK-18 r.szds. Et. eligazítása után fel kell deríteni azon személyeket, akik közismerten cionista beállítottságúak, vagy ilyen jellegű talajról indítottak, vagy indítanak támadást dr. K.I. személye ellen.

Határidő: 1976. aug. 24 és folyamatos

Felélős: Kovács Sándor f. fhdgy.
AK-18 r. szds.

2./ Továbbá fel kell deríteni és ellátásukra intézkedést kell tenni azon személyeknél, akik származásuk, esetleges sértődöttségük alapján számításba juthatnak a cselekmény elkövetésével kapcsolatban, mivel a levelekben kifejezésre jutott kifejezéseket használják, vagy erről beszélnek.

Határidő: 1976. aug. 30 és folyamatos

Felélős: Kovács Sándor r. fhdgy.

ÁBTL 3.1.5. O-16534 2.

- 2 -

3./ A KLTE-n és DOTE-n lévő hálózatok útján kutató munkát kell végezni marxista ellenes, cionista beállítottságú, azokkal szimpatizáló személyek körében. Kutatni kell olyan személyek iránt, akik a KLTE-n, vagy a DOTE-n a marxista tárgyakból megbuktak, esetlegesen zsidó származásúak.

A felderítő munkában fel kell használni „Rábai Pál” fdn.Tmb., „Balog Gabi” fdn. Tmb., „Puskás Sándor” fdn. Tmb., „Nagy Pál” fdn. Tmb., „Nagy István” fdn. Tmb., „Dr.Kovács Tibor” fdn. Tmb-t.

Határidő: 1976.9.15. és folyamatos

Felélős: Kozma János r.örgy.
Kovács Sándor r.fhdgy.

4./ A KLTE-n és DOTE-n társadalmi és hivatalos kapcsolat útján felderítő munkát kell végezni azon személyek iránt, akik magatartásuk, megnyilatkozásuk, esetlegesen származásuk alapján a bűncselekmény elkövetésénél számításba juthatnak. Ezen felderítő munkát az egyetem kollégiumaira is ki kell terjeszteni, figyelembe véve az írógépeket igénybe vevő személyeket is.

A felderítő munkában F.A., N.I., D.Zs., D.I., Dr.B.J. hivatalos, Dr.K.A., Dr. J.L., O.L., Dr.BB. társadalmi és N.I-né, B.J. hivatalos kapcsolatokat kell felhasználni.

Határidő: 1976.9.28. és folyamatos

Felélős: Kozma János r.örgy.
Kovács Sándor r.fhdgy.

5./ A rendelkezésünkre bocsátott ellenséges anyagot meg kell küldeni bíróságnak céljából a BM III/III-3-b. Alosztálynak, valamint iratszaktörtéti véleményeztetést kell benyújtani.

Határidő: 1976. augusztus 28.

Felélős: Kovács Sándor r.fhdgy.

6./ Hálózat, hivatalos és társadalmi kapcsolatok útján fel kell mérni azon személyek körét, akik a KLTE-n és DOTE-n megbuktak marxista tárgyakból, személyi sértődöttségük, vagy sérelmük alapján a bűncselekmény elkövetésénél felmerülnek.

Határidő: 1976.10.15. és folyamatos

Felélős: Kozma János r.örgy.
Kovács Sándor r.fhdgy.

./.

ÁBTL 3.1.5. O-16534 3.

- 3 -

7./ A felmerült személyeket gyors és differenciált eljárás alá kell vonni, személyüknél az ellenőrzés eredményétől függően javaslatot kell tenni operatív ellenőrzés alá vonására, vagy személyük kizárásában kell dönteni.

Határidő: 1976.9.15 és folyamatos

Felelős: Kovács Sándor r.fhdgy.

8./ Konkrét személy, vagy csoport felvetődése esetén a közvetett, vagy tárgyi bizonyítékokat biztosítani kell. Intézkedni kell a dosszié állapítására.

Határidő: a tettes, vagy csoport konkréttá válásakor

Felelős: Kovács Sándor r.fhdgy.

9./ Ennek megfelelően az intézkedési tervet ki kell egészíteni, meg kell határozni a bizonyítékok biztosításának módjait. A Vizsgálati kiosztással az együttműködés biztosítására tervet kell kidolgozni az elkövető tevékenységének bizonyítására.

Határidő: gyanúsított ismerteté válásakor

A feladatok végrehajtásáért, koordinálásáért

Felelős: Kovács Sándor r.fhdgy.

A fentiek alapján kérem engedélyezni az Intézkedési terv végrehajtását.

- - -

Bezeg László r.alezredes
osztályvezető 2

Kovács Sándor r.fhdgy.

Engedélyezem:

Hegyesi Sándor r.alezredes
főkapitány állambiztonsági
helyettes

K: 2 pld-ban
K: 1 pld-t BM III/III-2.Osztály
1 pld-t "R" do.
G: Kné.
Nyt.sz:62-740/76.

ÁBTL 3.1.5. O-16534 4.

Hajdú - Bihar megyei Rendőr-főkapitányság
III/III. Osztálya

Szigorúan titkos!

Tárgy: "R" dosszié nyitásra -

Határozat

Debrecen, 1976. augusztus 17.

Ismeretlen tettes, vagy tettesek 1976. július 14-én és augusztus 14-én dr. Kónya István címére, aki a KLTE rektora, névtelen, ellenséges, fenyegető leveleket küldtek postai úton, jellege izgató

A cselekményről dr. Kónya István Elvtárs bejelentése után szereztünk tudomást 1976. augusztus 16-án. Az anyagokból megállapítható, hogy a magukat "Kun Béla" zászlóaljnak nevezők a cionizmus telenjáról támadják a címzettet és fenyegetik meg. Utalnak az anyagokban arra, hogy élnek a cionista ifjak, és ha a marxi tudományból bárkit megbuktatnak cselekedni fognak.

Végül második levelüket az alábbiakkal fejezik be: "Az egyetem DOTE zsidó védelmi liga figyelmezteti professzor úr. Ne okoskodjon. Az orvos társadalom keze messze el ér".

Az ismeretlen elkövető, vagy elkövetők kilétének felderítése, ellenséges, aktív tevékenységük megakadályozására, visszaszorítására

h a t á r o z a t o t

hozta "Liga" fedőnéven "R" dosszié nyitására.

Bezeg László r.alezredes
osztályvezető

Kovács Sándor r.fhdgy.

Engedélyezem:

Hegyesi Sándor r.alezredes
főkapitány állambiztonsági
helyettese

K: 3 pld-ban
1 pld.BM NYK.
1 pld.BM III/III-B.
1 pld.BM III/III-2.O.
G: Kné.
Nyt.sz:62-739/76.

ÁBTL 3.1.5. O-16534 1.

Hajdú - Bihar megyei Rendőr-főkapitányság
III/III. Osztálya

Szigorlatos titkos!
Különösen fontos!

K i v o n a t

az 1977. április 18-i jelentésről

Ács Gábor IV. éves magyar történelem szakos hallgató. Viszonylag gyenge eredménnyel. Szülei "Szocialista Hazáért" o. kitüntetés alapján nyert felvételt. II. éves korában elégtelen tanulmányi eredmény miatt évet ismételt. Azóta munkája sokat javult. Olyannyira, hogy a filozófia tudományos diákkör munkájába is igyekezett bekapcsolódni. /Témavezető: Dr. Kiss Sándor docens/ Dolgozatát azonban félreagarázható /cionista izü/ megállapítások miatt országos konferenciára nem engedték. Ács Gáborra erős antiszemitizmus jellemző. Minden alkalmat megragad az izraeli ügy igazának bizonyítására. Jellemző, hogy valamennyi palesztin árnyalt vezetőjét, annak legszükségesebb nézeteit is jól ismeri.

Véleménye egyébként a nyugati propaganda anyagát tükrözi. /Beleértve a zsidók kivándorlási ügyét is Szu./

viszonylag jó kapcsolatban van.

Évfolyamtársával

Véleménye szerint az átlagnál jobb barátságban van. Minna Klára évfolyamtársával.

Éb március első hetében igen hosszú vitát folytatott dr. Imre László adjunktussal, aki a csoport patronáló tanára. Meg kell jegyezni, hogy elég ittas állapotban voltak.

- - -

AK- 18 r.szda. S.k.

Kivonat kitérőül:

K: "Liga" fn. "R"do.
G: Kné.
Nyt.sz: 62- 39W/1977.

Kovács Sándor r.fhdgy.

Hajdú - Bihar megyei Rendőr-főkapitányság
III/III. Osztálya

Szigorlatos titkos!

Kovács Sándor
Papp János
lebb nem...
figyelem...
nép...
szegény...
Debrecen, 1977. április 18.

Jelentem, hogy beszélgetést folytattam O.L. tanár, MSZMP-tag, társadalmi kapcsolattal, aki órádoként tanítja a II. éves magyar - történelem szakos hallgatókat is.

A beszélgetés során csoportjával kapcsolatosan az alábbiakat mondotta el:

Az eltelt fél év időszaka alatt csoportját az orosz nyelv és irodalom ismerete, elsajátítása és reprodukálása alapján, a velük folytatott beszélgetéseken keresztül ismerte meg. A csoportban lévő öt kiemelkedő hozzáállású és szorgalmú hallgatója már az előírt követelményeknek eleget tett, ezeket le is vizsgáztatta. A többi, csoportjában lévő személyekkel hetente egy alkalommal találkozik.

Ezek között, eddigi tapasztalatai alapján a legsajátosabb és legnépszerűbb emberként Papp János személyét tartja. Ez a személy jelenleg égisztőlként került csoportjába, bár előzőleg is tanította, mint "rendes" nem égisztől egyetemi hallgatót. Egyetemre kerülésekor már azzal kezdte orosz nyelvi tanulmányait, hogy "szeretne levizsgázni oroszból, mivel ő jól felkészült". Ezen "kérsé" ellenére nem került sor levizsgáztatására égisztől objektív okokból.

Később ezen "ismérv" alapján személyét mindaddig figyelemmel kísérte O.L. kapcsolatam, azért mivel orosz irodalmi kérdésekben rendkívüli tájékozottságot látott P.J. személyében, amely jelenleg is tapasztalható.

Személyét, mint politikailag tájékozott, égisztől ellentmondásokkal fűtött embert ismeri. Munkafoglalkozása nem tartja kielégítőnek, mivel órákra nem jár rendszeresen. Úgy tűnik kiszámolja a megengedett hiányzások lehetőségével. Csoport társaival nem tart szoros kapcsolatot. Az előadásokra ill. foglalkozásokra egyedül jár, és már az első között ül be a terembe. Zárkózottnak tűnik.

Értelmi képességeit illetően úgy ítéli meg, hogy alkalmas az

egyetem elvégzésére mind felkészültségben, mind személyi, egyéni megjelenésében.

Összefoglalva benyomásait úgy értékelte O. L. hogy "rosszabb tanár is kapott már diplomát" az egyetemen.

Megjelenése alapján feltűnés mentes, átlag egyetemi hallgató benyomását kelti. Tapasztalható nála egy kevés idegesség is, ilyenkor beszéde kicsit akadós. Összeességében bár esetlenségnek tűnik, értelmes, emberi kapcsolat kialakítására alkalmas embernek tartja.

Benyomási, ill. össz. tapasztalata alapján "nem kimondottan szavjetbarát" embernek ítéli meg. Kérés - feltevéseiből. Ettől függetlenül olyan tapasztalatai, ill. megfigyelései is van P. János személyével, mint aki "egyszerűsége miatt szereti megjárni az ellenzékiest", aki csak a beszélgetés továbbfolytatásáért vállal ellenzéki álláspontot, mindenkor a szituáció kedvéért.

A csoport másik két "különös" magatartású hallgatójaként ismeri Nóvák Béla és Torma András személyét. Mindkettőről olyan benyomások vannak, hogy "sunyi", jellemzőleg nem a legkiegyensúlyozottabb emberek.

A többi csoporttagról, mint kiegyensúlyozott, "problémamentes" személyről van benyomása.

Másik orosz nyelvű csoportjában, azonban szintén talált két igen különös, "ellenzéki" mentalitású hallgatót. Ezek a II. történelmi - népművelési szakos hallgatók - Porcsin László és Seifert Tibor - az új pályázati rendszer kapcsán kialakult beszélgetéskor nyilatkoztak meg számára meghökkentő módon. Megítélésük szerint "a pályázati rendszer nem tisztességes dolog, akkor lett volna az, ha már a felvételnél eléje tennék a papírt, hogy az irányítást vállalja, vagy sem". Az erre adott válasz során a Szu-ban kialakult rendszer is felszámra került. Ennek a "megbeszélés" során Seifert részéről vetődött fel az emberi szabadságjogok korlátozásaként az, hogy nem választ-hatják meg, hogy hol akarnak dolgozni a Szu-ban. Polytatózott Porcsin részéről a "Carta 77" felvetésével, "mi véleménye erről" megközelítésben.

A kérdésekre adott válaszok során a pozitív vita alkalmával a csoporttársaik "kioktatták" a két hallgatót. Azik benyomása szerint elfogadták az általuk felvetett kérdésekre adott válaszokat.

Meglepő volt azonban, hogy Porcsin László személye, igen tájékozottnak igyekezett magát feltüntetni ezen kérdésekben. Seifert Tiborral együtt.

Javasolom, hogy Porcsin László és Seifert Tibor személyét a "Liga" fn. "R" do. keretében vonjuk ellenőrzés alá, magatartásuk tisztázására.

Bezzeg László r. alezredes
osztályvezető

Kovács Sándor r. fhgy.

SZT-TISZTEK JELENTÉSI

III/II. Osztály.

„Szigorúan titkos!”

37/448

Adta: Aradi tmb.

Vette: Ak-6. r.szds.

Hely: hiv.helys.

Idő: 1975. V.

KIVONAT

az AK-6-os r.szds. 1975. június 9-én kelt jelentéséből.

„Jelentem, hogy f. évi május hó 31-i találkozó alkalmával „Aradi” fn. tmb. A feladat megbeszélése alkalmával az alábbiakat mondta el:

Erlik Zoltán felesége, aki jelenleg az Idegenforgalmi Hivatalnál dolgozik, elmondta neki, hogy 1975. július végén ismét jön az NSZK-ból Detetei Kreitner, de már nem 68. Mannheim-ben lakik. Azóta kb. NSZK 3. városában lakott. Sokat járt külföldön, Indiában, Kanadában, és sok más országban. Igen jól megy sora. Hívta Erlik Zoltánt és „Aradi” fn. tmb-t is, hogy az NSZK-ban látogassák meg, - mondotta Erlik Zoltáné, még hajót is bérelt volna nekik tengeri halászat-hoz - de ezt Erlik Zoltán nem adta tovább „Aradi” fn. tmb-nek. Erlikné szerint Kreitner sem szállodába, sem magánházhhoz nem kíván menni beutazása alkalmával, hanem helyett a debreceni campinget kívánja igénybe venni. „Aradi” fn. tmb. Szerint Erlik Zoltán, azt nem akarja, hogy közelebbi kapcsolatot építsen ki Kreitnerrel, de ittléte alkalmával kéri, hogy a hortobágyi horgászatban segítsen neki. Erlik Zoltán vásárolt magának egy Zsigulit, fiának - aki a Házgyárban dolgozik - 1 motorkerékpárt.

Erlik Zoltán korábbi szokását tartja, déli 12 órakor eltávozik munkahelyéről és kb. du. 15.00 h-kor jön vissza.

Elmondta még, hogy a távgépíróknál, a műszerészeknél, telefonközpontban határtalanul nagy a munkafegyelem lazulás.

Napközben is nyitott ablaknál az utcára csomagot adnak ki, vesznek be, rádiókat javítanak, Kóbis Ferenc pl. munkaidőben más vállalat-hoz elmegy vetíteni.

Vas Zoltán műszerész, aki a múlt évben az északi államokban járt /Svédország, Dánia/, a természetjárók ürügyén sok idegent fogad, pedig belépni is csak külön engedéllyel lehet a munkahelyre. Vargáné segédmunkás vizsganélküli nő,

akit Békési Rezső igazgatóhelyettes patronált e megtűrt helyen, „Aradi” szerint, egy hétig is odavan néha.

„Aradi” fn.. tmb. Mondja, hogy az eltávozásokat nem vezetik a munkahelyen. Így nem tudni, ki, meddig, mikor volt távol.

A telefonközpontost, aki eddig a távgépíró csoporthoz tartozott, mivel az a telefonközpontban szolgál. Erlik Zoltán kivétette tőle, hogy ne legyen ürügye hivatalos ellenőrzésre.

Túr-cseréket, illetve túron belüli személyi cseréket bejelentés nélkül hajtanak végre.

Főleg Draskovics Rudolf, de mások is, üzemi és városi vonalakat telefonálás céljából összekötnek.

Városi vonalon a távválasztású helyekre; Pécsre, Székesfehérvárra, Szombat-helyre, Hajdúhadházra a munkahely terhére éjjel telefonbeszélgetéseket végez-nek.

Nappal sok idegen személyesen vagy városi telefonon keresi őket.

Erlik Zoltán művezető, elvállal televízió, zsebrádió javításokat, és más műsze-részekkel javíttatja meg őket. Álláspontja, hogy a kapcsolatokat építeni kell.

Vargyas Irén, RFF személyügyi segítségével használhatatlan távgépírókat tesznek oda.

Csorba Gyuláné kézbesítőként szerepel. A II.o.Kaszás Gyula fia, Kollár Ka-talint vette el, most válnak, stb. Tovább lehetne sorolni.

Véleményem: a Biztosítóberendezési és Fenntartási Főnökségnél és Felügyele-ti szervnél az automatizálási és biztosítóberendezési osztálynál az új személyi változások a kívánt rendet nem fogják hozni.

A távközlési központ biztonsági szempontból megerősítést kíván. /Rácsok, be-kijárás megszigorítása, riasztó- és védőberendezések./

A központ alá kell rendelni – létszámtól függetlenül – irányítás szempontjából.- Sarkadi András, /Guga/ kapcsolata meghalt, az nyt-ből törölhető”.

Bogáti János
.fhdgy.

K: 1 pl-ban

K: 1 " H-50264 „M” do.

G: Sné.

ABTL 3. 1. 2. M-41139

III/II. Osztály.

Szigorúan titkos!

Különösen fontos!

Nyt.sz: 37/944

K I V O N A T

AK-24. r. hdgy 1980. június hó 28-i jelentéséből.

Jelentem, hogy a foglalkoztatási tervben foglaltak alapján „Aradi” fn. tmb. beszámoltatása során az alábbi szóbeli információ keletkezett:

A tmb. a kiadott feladatnak megfelelően végezte az ellenőrzött személyekkel kapcsolatos információszerzést.

A beszámoltatás során tudomásomra jutott, hogy az igazgatósági távbeszélő központ művezetője Erlich Zoltán, levelező kapcsolatot tart egy NSZK-ban élő személlyel.

A felszínre került információ szerint az ismeretlen személy magándetektív.

A tmb. elbeszélése szerint Erlich ezzel a személlyel több évvel korábban léte-sített kapcsolatot, de a köztudatban úgy tudták, hogy nem leveleznek, és a kap-szolatuk megszakadt, és csak az Ausztriában élő rokonával tart kapcsolatot.

Jelentem, hogy a keletkezett információ operatív szempontból értékelhető, mert Erlich nyugati kapcsolatára már korábban információk is utaltak.

Az országos gerinchálózat részét képező központban továbbított információk operatív védelme fontos kérdés.

Erlich Zoltán közvetlen környezetében lévő személyek pld. Fejes Géza üzem-vezető, családi kapcsolata útján az egész Igazgatóágra vonatkozó gazdasági, po-litikai információk birtokában van.

Az állam- és szolgálati titokvédelmet összetett feladatként tervezem megol-dani.

Javaslom a nyugati kapcsolattal rendelkező személy Erlich Zoltán további operatív ellenőrzésén túlmenően, a környezetében lévő és információk birtoká-ban lévő személyek környezetének ellenőrzését.

Az ezidáig kialakult véleményem szerint nem zárható ki, hogy a távbeszélő központban titoksértésnek minősülő beavatkozás is történt. Ezt ezidáig bizonyí-tani nem lehetett, ezért fontosnak tartom a hírszerzési lehetőség bővítését.

Az elmúlt időszakban kedvezőtlen tendenciákat tapasztaltam néhány vezető magatartásában /Berki László/, ami azt bizonyítja, hogy „titkos” jellegű informá-ciók iránti érdeklődés van folyamatban, az igazgatóságban.

A tmb. által adott információ és az utóbbi megállapítás között közvetlen összefüggést nem állapítottam meg, de az operatív munka biztonsága érdekében minden lehetséges alternatívát figyelembe vettem...”

Kivonat hitelélül:

Nagy Géza r. őrnagy

K: 2 pld.

K: 1 pld. H-60264.M.do.

G: BE-né.

ABTL 3. 1. 2. M-41139

III/II.Osztály

Szigorúan titkos!

Különösen Fontos!

Nyt.sz: 37-1091/1979.

K I V O N A T

AK-16. r.hdgy. 1979. augusztus 1-i jelentéséből.

„A vállalat 1979. évi I.féléves munkájával kapcsolatban az alábbi híryanagot gyűjtöttem össze:

Az MGM. I.féléves tervét nem tudta teljesíteni. A lemaradás darabszáma 829 ezer db. Csapágy, a lemaradás forintértéke pedig 44 millió forint.

A vállalati terv lemaradásának okai a következők voltak:

Létszámhiány, vezetési szervezetlenség, Diósd-Debrecen vonatkozásában kooperációs nehézségek. Bizonyos mértékű anyagihiány, elsősorban a golyóüzemben tőkés import anyagok hiánya.

Az értékesítés vonatkozásában is lemaradás történt, amelynek nagysága 32 millió Ft. Ez az összeg, elsősorban és döntően, a belföldi értékesítés területéről hiányzik. Ennek oka a belföldi partner vállalatok, készletgazdálkodásában, ill. fizetési nehézségeiben kereshető.

A szoc.relációba történt export a terveknek megfelelően alakult, míg a tőkés exportnál megközelítőleg 8 millió Ft-os lemaradás van.

Az MGM, az 1979. évre tervezett 50 millió Ft-os nyereségét, 60 millió Ft-os költségmegtakarítás mellett kívánja kivitelezni.

A költségmegtakarítás vonatkozásában, az I.félévben a tervezetthez viszonyítva, túlteljesítés történt, mintegy 1,5 %-os nagyságban.

A létszámgazdálkodásban, a tervezetthez képest + 17 fővel nőtt az állomány.

Az MGM-ben a dolgozók bérszínvonala, féléves összehasonlításban 21.439 Ft-ról, 22 412 forintra emelkedett.”

Kivonat hitelélül:

Erdélyi Gyula r. fhdgy.

K: 1 pld. 34-OD-2602.do-

G: BE-né.

ABTL 34. OD-2602

Hajdú-Bihar megyei Rendőr-főkapitányság

III/II. Osztálya

SZIGORÚAN TITKOS!

Nyt.sz.: 37/370/1984.

M Á S O L A T

J E L E N T É S

Debrecen, 1984. aug. 10.

Jelentem, hogy ütemezés szerint elvégeztem „Aradi” fn. tmb. beszámoltatását.

A beszámoltatás során az alábbi szóbeli információt keletkezett:

A korábban kiadott feladatoknak megfelelően a tmb. folyamatosan ellenőrizte a környezetében tevékenykedő nyugati kapcsolattal rendelkező, a vasúti hírközlés területén dolgozó személyeket.

VERES SÁNDOR személyével kapcsolatosan az alábbi jelentést tette:

Veres mint rendező részt vett a Művelődési Központban rendezett Nemzetközi Kórusfesztiválon, itt szinte minden európai országból volt külföldi résztvevő.

Egyik rendezvény előtt egy nő érdeklődött a „szemüveges rendező” neve iránt, majd a terembe odalépett hozzá, és egy borítékot adott át neki.

A borítékot átadó nő ARADI CSABÁNÉ aki szintén a nemzetközi fesztivál rendező, illetve fogadó bizottságához tartozott. A tmb. beszámolója szerint a levelet átadó n nem ismerte Verest, feltételezhetően valamelyik vendég megbízásából adta át a borítékot.

A Kórusfesztiválon Veres idegen személyekkel nem találkozott, de a tmb. beszámolója szerint időnként az ebédet nem a kollegáival töltötte, hanem különböző hivatkozással /pl. a nővérehez megy/ eltűnt.

A távolmaradását a többi hasonló rendező előtt konspirálni igyekezett.

A kitalált legenda esetenként alaptalan volt, mert a tmb. tudomása szerint a nővérehez nem ment ebédelni, ez egy beszélgetés során bebizonyosodott.

A beszámoltatás során keletkezett információk alapján megállapítottam, hogy Veres viselkedése, az átlagostól eltér.

Tevékenységet, távolmaradását a környezete előtt titkolja.

Esetenként előfordul, hogy utalásokkal barátnőjére hivatkozik, viszont ezt a személyt ezidáig a környezete nem ismeri. Nyugati kapcsolatáról a közvetlen környezetében sem beszél, tartózkodik a véleménynyilvánítástól.

Az eddig keletkezett információk nem tisztázott ellentmondásos körülményekre utalnak.

Az átadott boríték eredetének megállapítása érdekében javaslom Aradi Csabáné személyének III/III. Osztály útján történő ellenőrzését.

A tmb-nek további feladatként határoztam meg Veres személyének ellenőrzését, a szokásostól eltérő távolmaradások megfigyelését, kapcsolatainak behatárolását.

Az esetleges illegális tevékenységre utaló magatartásformák megfigyelését.

Feladatként határoztam meg a nyugati kapcsolattal rendelkező a vasúti hírközlés területén dolgozó személyek további ellenőrzését.

A találkozás során rendkívüli körülményeket nem tapasztaltam.

A következő találkozó időpontját 1984. aug. 29-re határoztam meg.

AK-Huszonnégy r.fhgy. sk.

Megjegyzés:

Veres ellenőrzését a szűrő-kutató munka keretében végezzük, mint nyugati kapcsolattartót.

A III/III. Osztályon keresztül tisztázom Aradiné személyét és a lehetőség szerint rajta keresztül a küldemény átadásának körülményét, a célszemélyt.

Nagy Géza r.őrnagy

K.: 2 pld.

K.: 1. H-50264 M.do.

2. 53/11.do.

G.: PÉ.

ABTL 3. 1. 2. M-41139

[illegible]

BM III/I Csfség
1-A osztály

Szigoruan titkos!

Adta: "Arató" m. tm.
Vette: Oláh János r. alhdg.
Idő: 1964. s. br. 23.
Hely: Debrecen, Fekete úrpessző.

J E L E N T É S

Budapest, 1964. február 27.

"Arató" fn. titkosmunkatárs írásban az alábbiakat jelentette:

"A Germanisztikai Intézet két intézetből áll: az angol és német intézetből. A német intézet vezetője dr. Némédi Lajos, az angol intézet és egyben a tanszék vezetője dr. Országh László professor. Az intézet nagyon szűkösen van ellátva helyiségekkel, mert vagy egyetlen /elég kicsi/ szeminárium, 1 tanári szoba, ahol 8 személy tartózkodik az adminisztráción kívül és van egy szoba a professor részére.

Az angol intézet tanári személyi állománya a következő:

Dr. Országh László - professzor, Budapesten lakik, szerdán, csütörtökön és pénteken délelőtt tartózkodik Debrecenben.

dr. Kálmán Péter - Budapesten lakik, keddtől péntekig van Deb-
recenben.

dr. Kratzói Miklósné - Budapesten lakik és keddtől péntekig
in Debrecenben.

dr. Katona Anna - Debrecenben lakik /adjunktus/

r. Borponay Béla - lektor, Debrecenben lakik.

Ez utóbbi lektori minőségben szerepel, de valamennyi óráját az angol szakosoknak tartja.

Csapó József - Debrecenben lakik, heti 1 órája van, angol nyelvű, nyelv és stílusgyakorlatokat tart a II. éves angol szakos hallgatók számára mint első megbízott előadó. Munkahelye: Kossuth Gyakorló gimnázium.

Mivel a professzor nincs Debrecenben egész héten, és akkor sem, amikor neki előadások, a tanítás debreceni tanárnő, dr. Katona Anna képviseli az angol intézetet. Nagyon sok alkalommal előfordult már, hogy az ilyenkor, aránytalanul megnövekedett mennyiségű munka nagyon kimerítette és fizikai és szellemi teljesítőképességének határáig kényszerítette, egyébként is nagyon fáradt, ez az állapot, hogy a két nagylétszámú csoport van beosztva egy akkora helyiségbe, mint amelyik nagyobbban az intézet egyike van. Nagyon sokszor megoldhatatlan problémák elé állítva az intézet vezetőit és előfordulnak kellemetlen sürögésdörögések.

Hallgatók létszáma az első évfolyamon jelenleg 23, a második évfolyamon 9, a III. évfolyamon kb. 10., a IV. évfolyamon 26, 10., az V. évfolyamon 26. 6 fő. A jövőben egyre több és jobb hallgatókat akarnak és fognak felvenni, csak az a probléma egyelőre, hogy lesz-e elég oktató és lesz-e elég helyiség megfelelő a foglalkoztatásukhoz.

Mivel néhány éve sikerült már az egyetemről, nem ismerek minden hallgatót, különösen az első évfolyam teljesen ismeretlen a számomra. A II. évfolyamot viszont tanítom, így róluk tudok egyet-mást.

Farkas László - az évfolyam legjobbját, mert édesapja Skóciában végzett, lelkesedve a fiát már nagyon régen tanította magánuton is. Ertelmes fiú, de egy kissé vagánykodik, cowboy-nadrágban jár, az órákat nem nagyon látogatja, bár az én óráimra még eléggé rendszeresen eljár. Sokszor kellett már figyelmeztetnem, hogy ne késsen félórát.

Szentessy László - Farkas barátja, nagyon sokban hasonlítanak egymásra, bár Szentessy szerényebb; kettőjük közül Farkas látszik a hangadónak. Állami gondozott, Kaposvár mellett lakik egy kis faluban. Most nyáron Angliába szeretne menni, már be is adta az utlevélre és a devizára vonatkozó kérvényeit. Egy ismerősére hivatkozott, aki magasabb rangú személy, és aki gyakran jár külföldön, aki segítségért biztostotta.

Papp Gyöngyvike - Hódmezővásárhelyen lakik, szülei írók, jó anyagi körülmények között él, igen aktív és Farkas után a csoport legjobbját. Másik szakja német, tagja a Kodály-körnek és hangversenyrajongó.

Uhlavári Beatrix - eredetileg angol-országi szakos, de orosz-bolseviz megbukott, angoltól is; jelenleg angolból évet ismételt, népművelés szakot vett fel az orosz helyett és engedélyt kért az angol órák látogatására. Édesapja kiváló nyelvtanár volt a háború előtt, de meghalt, édesanyja tartja el; egyik bátyja mérnök, a másik orvos, nővérét a Dunántúlon vannak férjé. Eddig még nagyon gyengén szerepelt.

Virág Zsolt - éves hallgató, a professzor kedvence, Amerikából több sajtót hozott neki, többek között egy börtöntáskát.

Az intézet oktatói által végzett munka nagyjából a következő:

Orbán professzor amerikai irodalmat ad elő, valamint ó- és középkori irodalmat és irodalmi szemináriumokat tart külön-külön korokból. Leginkább az angol reneszánsz korát és a 18. századot szereti. Az angol reneszánsz korából, de különösen Shakespeare drámáiból tartott eddig legtöbb szemináriumot. Legutóbb az első és a hallgatók részére a 18. század elejéről tartott egy fél éves szemináriumot. Kedvenc területe az amerikai irodalom, tudomásom szerint most dolgozik az amerikai irodalom történetén, könyvet ír róla.

Dr. Katona Anna - doktori disszertációját a Shakespeare korabeli reneszánsz drámák művészi-ábrázolásáról írta, de azóta főleg későbbi korokkal foglalkozik, a 17., 18. századdal. Legutóbb a 18. század irodalmáról adott elő. Régebben is, most is nyelvtörténetet is adott elő.

Dr. Egri Péter - főleg a modernebb irodalommal foglalkozik, a 19., 20. század irodalmával. A II. évesek számára az elmúlt fél év folyamán a romantika korából tartott szemináriumot, a IV. évesek számára pedig a 19. század végétől és a 20. századból. Kedvenc szakterülete a 20. század első 3 évtizede, különösen James Joyce és Thomas Mann Móra. Szívesen foglalkozik még festészettel és zeneesztétikával, mindkettőből igen számottevő tudással rendelkezik.

Dr. Kretzói Miklós - tudomásom szerint most leíró nyelvet ad elő, nyelvészeti gyakorlatokat vezet. Az amerikai irodalommal is foglalkozik, idevonatkozóan is több tanulmánya jelent meg.

Dr. Lőrinczy Béla - lektor, de szakórákat tart teljes egészében. Stílus és társalgási gyakorlatokat vezet, tematikát ad elő, és fonetikai gyakorlatokat vezet az első éves hallgatók számára.

1963 nyarán az intézet 3 oktatója: dr. Katona Anna, dr. Kretzói Miklós és dr. Egri Péter Angliában jártak. Dr. Katona egy hónapos British Council ösztöndíjat kapott Londonban október 3-tól, Kretzói és Egri Péter pedig a nyári folyamán tartottak hasonló módon egy-egy hónapot ugyancsak Londonban.

Az intézet oktatói gárdája a professzor vezetésével évek óta intézeti évkönyveket szerkeszt, bevonva az itt folyó munkálatokba más, az intézetnek nem oktatóit is. /Pl. dr. Pálffy István középiskolai tanárt, stb./ Az eddigi számokban többen doktori disszertációk kivonataival vagy részleteivel szerepeltek, a most készülőben több önálló, apróbb cikk lesz.

A professzor randi szokása, hogy azokat a hallgatókat, akik először kerülnek hozzá szemináriumon vagy kólegán, sikeres szemináriumok esetén megjutalmazza. Szép könyveket szokott adni ajándékba és dedikálja is azokat. A könyvek természetesen mind angol nyelvűek.

Tudomásom szerint most van Angliában egy Jenei nevű orvos-professzor a debreceni Orvostudományi Egyetemről. Néhány hete jött hazra Váczai professzor. Ugyancsak napokban jött haza dr. Váczai Zoltán fizikus, aki a Röntgen Intézetben dolgozik. Február 21-én mevet hozsalátogatába. Egyik tanítványom dr. Kesztyűs Lóránd orvosprofesszor lánya, akit szülei be akartak adni nyáron egy angolai nyári egyetemre, mégis itthon fog maradni, mert az angolai nyári egyetemeken a korhatár 18 év. Addig is, míg a kislány, aki most 16 éves, eléri ezt a kort, valamilyen csereakcióig gondolkodnak, hogy előkészíthessék nyelvi tanulmányait.

Az egyetemen több fiatal utazó érdeklődött tőlem angolai utazás, angolai nyelvi egyetemen való részvétel tárgyában. Feltehető, hogy valamilyen nyáron többen megpróbálkoznak egy-egy angolai utazással - turistautalvással.

Állítólag az új angol kulturattasé a tavasz folyamán meglátogatja az angol intézetet és velem is szeretne találkozni, mivel én voltam a tavalyi év folyamán British Council ösztöndíjjal Angliában.

"Arató" sk.

Találkozás

A találkozás, amely az 1964. február 14-én elmaradt orvos-találkozó biztosítójaként jött létre, "Arató" pontosan megjelölt. A közös találkozóról való távolmaradásnak oka a gimnázium tanári értekezlete volt, amelyen részt kellett vennie. A találkozóra csak háromnegyed óra állt rendelkezésére, mivel "Arató"-nak 15 h-ra szakszervezeti ülésre kellett mennie, ezért csak az anyagot vettem át tőle, s röviden beszámoltattam az anyagban leírtakról.

Beszámolójában vannak számunkra értékes részek, s ezek azt mutatják, hogy "Arató" kezdi megérteni itthoni feladatait, s hasznos volt az 1964. január 4-i találkozás, amikor Pados dr. elvtársal együtt beszéltek meg vele itthoni munkája irányait és feladatait. Tanítványai között felvet olyan személyeket, akik érdekesek lehetnek további feldolgozásra. /Farkas László, Szentessy László, Dalkó Tamás, Virágos Zsolt/.

Az Angol Intézetből és a tanárokról is bővebb tájékoztatása még mindig hiányos, ami annak tudható be, hogy az idő rövidsége miatt még nem ismerte meg eléggé azokat. Elmondta, hogy Oláh professzor elégedett munkájával, és közölte vele, hogy az intézet kap egy újabb tanári státuszt, amelyre elemezték és javasolják. További munkájának szempontjából hasznos lenne, ha sikerülne véglegesen az intézetbe kerülnie.

A jelentős hiányossága, hogy elfelejtkezett olyan szempontból, hogy megnézni a tanárokat, hogy ki-kik vannak jó kapcsolataik az angolok felé, s általában az intézet milyen kapcsolatokban áll az angolokkal. Ugyancsak értékes az a rész, amelyben beszámol az intézet tanári és debreceni tudósok nyugati utjáról, valamint a fiatal utazók angolai utazás iránti érdeklődéséről.

Beszámolójából már jó előre értesítettünk az angol nagykövetség kulturattasának tanácsra tervezett debreceni látogatásáról, amelyre "Arató"-t is felkérjük készítenünk, mert a kulturattasé vele is, mint volt British Council ösztöndíjjal szeretne találkozni.

Feladat

"Arató" közölte velünk, hogy február 27-én Budapestre utazik a Shakespeare Színház előadására és a feladatokat akkor beszéljük meg.

Következő találkozó: 1964. február 27-én Budapesten, biztosító március 5-én Debrecenben.

Oláh János
Oláh János aláírás.

Készült: 1 pld-ban

Gépelte: Pné

Dátum: 1964.02.27.

Belügyminisztérium
III/I-10. osztály

Oláh e. 109
A jelentést beszámolóhoz.
10.8.1964.
Rendelkezési iroda!

Tárgy: "Arató" tm.-al történet találkozóról

J E L E N T É S
Budapest, 1964. augusztus 6.

Jelentem, hogy 1964. augusztus 3-án Debrecenben találkoztam "Arató" fn. titkosmunkatársunkkal. A találkozó célja volt "Arató" beszámoltatása a nyári tanfolyam hallgatói körében tapasztalt első két napi benyomásairól, milyen lépéseket tett eddig - eligazításának megfelelően - az angol részt vevők irányában.

"Arató" elmondta, hogy az angolok csak augusztus 2-án az esti órákban érkeztek meg Debrecenbe, ezért még nem állt módjában érintkezésbe lépni velük. Augusztus 3-án délelőtt bentjárt az egyetemen, ahol megtudta, hogy megkezdődtek az előadások, s megkapta a tanfolyam levelezési programját és a tanfolyam hallgatóinak csoportbontását, melyeket a találkozóra magával hozott.

Elképzelései szerint az angol részt vevőkkel közbülső módon kapcsolatba kerülhet:

az angol hallgatókhoz társalgó diákok, s beosztva egyik barátja, Nagy Zoltán, akinek már jelezte, hogy szeretné gyakorolni angol nyelvtudását a tanfolyam angol résztvevőivel. Nagy Zoltán örült "Arató" kíváncsiságának, mert segítséget vár tőle az angolok kalauzálásában, a tolmácsi feladatok ellátásában;

- az egyetemen a tanfolyam egyes előadásain részt vehet, tolmácsolhat a magyarul kevésbé tudók számára. Ezirányú érdeklődését a tanfolyam szervezői szívesen veszik;

- mivel az egyetem belső tagja, minden nehézség nélkül felkeresheti a tanfolyam hallgatóit, kollégiumi szálláshelyükön is;

ÁBTL 3.2.3. M-44/1 13.

- 2 -

- félheteken kívül lehetősége van a részt vevők megismerésére a strandon és a szórakozóhelyeken.

A beszélgetés során felhívta "Arató" figyelmét, hogy a legkorábbi időn belül ismerkedjen meg az anglokkal. A legcélszerűbbnek mindketten az első két lehetőséget láttuk, s "Arató" közölte, hogy május 4-én megkezdte feladatai végrehajtását.

Megkérdeztem, van-e valamilyen problémája az eligazításban meghatározott feladatokkal kapcsolatban. "Arató" közölte, mindent megértett, most már csak az szükséges, hogy rövid időn belül megismerkedjen a célszemélyekkel. Még egyszer nyomatékosan aláhúztam mennyire fontos, hogy helyes magatartási vonalat képviseljen a részt vevőkkel történt beszélgetések során. Közéledésnek nagyon feltűnő, játsza meg, hogy ő egy anglofil diatálem, aki érdeklődik az angol élet, az angol kultúra és nyelv iránt. Juttassa kifejezésre, hogy nincs lehetősége angol anyanyelvűekkel beszélgetni, s ezt az adódó lehetőséget szeretné kihasználni. Kitértem arra is, hogy amennyiben angolul tudó, más nyugati országból érkező hallgatókkal is megismerkedik, azokkal szemben is az eligazításnak megfelelően járjon el.

Ismertettem felhívta "Arató" figyelmét munkájának céljára:

a beszélgetések során tanulmányozza az anglokat;

kedveltesse meg magát velük;

érje el, hogy levelező kapcsolatot építsen fel, s tegyen határozatlan ígéretet későbbi kölcsönös megismerésre.

Erte el, hogy a tanfolyam befejeztével a megismert személyekkel továbbra is tartsuk a kapcsolatot, mert az elmúlt évben ez nem sikerült. "Arató" közölte, hogy minden kérdés világos előtte, s felkészült feladatai végrehajtására.

A találkozó végén megegyeztünk, hogy a tanfolyam ideje alatt 7-én, 11-én és 14-én találkozunk a tapasztalatok megbeszélésére. "Arató" elmondta, hogy augusztus 5-én érkezik az NDK-ból egy diákcsoport Debrecenbe, s ő fogja őket elkísérni Budapestre, augusztus 15-én. Ezért a tanfolyamon, amely augusztus 19-ig tart tovább nem tud részt venni.

Rendkívüli esetre az alábbi összeköttetésben állapodtunk meg:

ÁBTL 3.2.3. M-44/1 14.

1. Amennyiben "Arató" kér rendkívüli találkozót, felhívja Debrecenben a 30-10 városi telefonszámot /Szőke Örgy. elvtárs száma/, és közli, hogy "Onódi" elvtársnak üzeni, másnap szívesen megbeszélne a szokott időben és helyen. Ebben az esetben a Toronyház eszpresszót és déli 12 órát jelöltük meg.

2. Amennyiben én kérek tőle rendkívüli találkozót, táviratot adok fel címről a következő szöveggel: "Holnap debreceni küldetésen vagyok, ha időm engedi felkereslek Jóska."

Ha táviratot kap és arról családja tudomást szerez, elmondja neki, hogy a Balatonnál ismerkedett meg "Jóskával", ott többször együtt szórakoztak, s jóbarátok lettek.

Oláh János
Oláh János r. hdgy.

Készült: 2 példányban
3 oldalon
Dr. Bné
Nytsz.:...../64.

Oláh János
"Arató" fn. titkos-
munkatárssal talál-
kozik.

Oláh János
"Arató" fn. titkos-
munkatárssal talál-
kozik.

J. L. E. N. T. I. S.
Budapest, 1965. január 11.

Jelentem, hogy "Arató" fn. titkosmunkatársunk az 1965. január 4-én összehívott találkozón nem jelent meg, majd az ezt követő január 6-i és január 8-i biztosító találkozókról ismételten távol maradt.

"Arató" 1965. január 11-i biztosító találkozóán megjelent, s elmondta, hogy az egyetemen kötelező légoltalmi foglalkozásokon vesz részt, amelyről csak igen indokolt esetben lehet távol maradni. Ezért nem tudott megjelenni az előző találkozókon. Őccse - aki Budapesten lakik és dolgozik - január 7-én levelet írt szüleinek, amelyben tudatta, hogy utolsó lázát fekszik otthon, ezért "Arató"-nak sürgősen fel kellett utaznia Budapestre Őccséhez. Ez megfelelően az az heti légoltalmi foglalkozásról való távolléatára. Őccsének javasolta, hogy vegyen ki szabadságot, utazzon haza Debrecenbe szüleivel pihenés céljából. Őccse január 12-én haza fog utazni Debrecenbe.

"Arató" elmondta, hogy doktori disszertációjához történő anyaggyűjtés céljából január végéig Budapesten fog tartózkodni, s ez alatt az idő alatt - különösen Őccse távollétében - neven lesz ideje számunkra is.

A találkozókon csak az előző találkozókról való távolléatadásának okát tisztáztam "Arató"-val, megállapítottam továbbá, hogy 1965. január 13-án találkozóink ismét feladatai megbeszélése céljából.

Javasolom, hogy "Arató" budapesti tartózkodását használjuk ki ismételt kiképzésére és nevelésére.

Készült: 1 példányban
1 oldalon
Bné
Nytsz.:110/B-..5.9./65.

Oláh János
Oláh János r. hdgy.

Belügyminisztérium
III/I-1-B osztály

Szigoratos! Mos!

Tár "Arató" tm. talál-
kozó.

J E L E N T E S
Budapest, 1965. április 26-án.

Jelentem, hogy "Arató" fn. vitkosmunkatársunk nem jelent meg az 1965. április 3-i poros, majd ezt követően az április 10 és 11-i késett birtosító találkozókon, ezért szükségessé vált felkeresni Debrecenben, a kapcsolat helyreállítása céljából.

1965. április 23-án, amikor a Nyári Tanfolyammal kapcsolatos megbeszélésre Debrecenbe utaztam, felvettem a kapcsolatot "Árátó"-val. Minthogy ezen a napon csak 8 h-tól 10 h-ig volt órája, a kétszeri telefonhívásomkor /10.00 h-kor és 12.00 h-kor/ nem tartózkodott az egyetemem, üzenetet hagytam a Szemlén, hogy "Onodi" barátja kereste, elküldésé-
göm miatt írásban csak 14 h-kor tudom felhívni, és be-
megy az egyetemre, várja meg hívásomat. 14 h-kor "Árátó-
magától" fel a telefont, azonnal tudta ki keréki. Mivel
14.30 h-tól órája volt a Fizikai Kutató Intézetben, rövid
tartózkodás bonyolítottam le vele 14.20 h-tól 14.40 h-ig
a debreceni Ifjúsági Espressóban.

A találkozózn tisztáztam "Arató"-val az elmúlt találkozóról történt távolmaradásának okát. "Arató" elmondta, hogy április 3-án késő érkezett meg Budapestre és a találkozót elkés- te. A következő találkozón már nem tudott megjelenni, mert április 8-án /csütörtökön/ hazautazott Debrecenbe. Állítása szerint hétfőtől csütörtökig naponta megjelent az Abázia- ban /a találkozó helyen/, hátha találkozik velem. Arra a kérdésemre, hogy miért nem hívott fel telefonon azt vála- szolta, hogy otthon hagyta noteszét, amelybe felírta tele- fonszámomat. Közöltem vele, nem tartom helyesnek, hogy fel- írta telefonszámomat, mert ez dekonspirációs veszélyt rejt- het magába. Másrészt ha tudja telefonszámomat, notesz otthon- felejtése esetén is fel tudja venni velem a kapcsolatot akár a találkozó időpontja előtt, akár utána érkezik Budapestre.

Mint hogy a nyári idő állt rendelkezésünkre, minden beszámoltattam. Nyári tanfolyammal kapcsolatos előszűletekről. Előrelátta, hogy még minden a tervezés stádiumában áll, ezért nem tud beszámolni konkrét dolgokról. Az már végleges időtöltött tény, hogy a kez az egykori gyakorlatvezető tanár, egy hasznosabb segítséget tud majd nyújtani részünknek, mint az elmúlt évben. Angol nyelven ő készítette el a projektust, amelyet magával hoz a közönségre találkozóra. A tavalyi szervezéssel elejtett nem idegen nem vegyes, hanem egyenlő szerinti tanítási csoportokat szerveznek, s őt bízzák meg az angolok oktatásával. Bátorít még az is, hogy idegen nyelvet is tanít tanárokat foglalkoztatni megbízni gyakorlatvezető tanárokat, akik egy oktatják majd a magyart, mint egy idegen nyelvet. A tanfolyamra szabja jövő magyar személyek neveit még nem ismeri, várhatóan a következő találkozóig ezeket is megismeri.

"Arató" elmondta még, hogy tudása szerint az egyetemről dr. Egri Péter Angliába fog utazni magyar lektornak, s csé-
rébe angol lektort kap az egyetem, akinek neve még nem is-
meretes.

"Arató" legközelebb 1965. május 7-én utazik Budapestre, ezért megállapodtam, hogy a következő találkozó május 8-án 9 órákor lesz.

F e l d a t

1. Pontos tájékoztasson a Nyári Tanfolyam szervezési kérdéseiről:

rogram, részt vevők, a lebonyolítással megbízott személyek és ezek jellemzése.

2. Készüljön fel dr. Egri Péter tanár és Nagy Toltán éves angol-szakos hallgató jellemzésére.

Fenti feladatokról a május 8-i találkozón /"Leila" in. T-lakásban/ készít írásbeli jelentést.

Oláh János r. dhgy.

Készült: 1 példányban
2 oldalon

Bné
Nytsz.:110/B-507/65.

Hajdú-Biharmegyei Rendőrtőfőkapitányság
III/II.Alosztálya.

Szigorúan titkos !

Nytsz: 383/1739

A.: „Arató” fn. inf.
V.: Seres szds.
I.: 1965.október 21.
H.: „Kisdebrecen” cukr.

Tárgy: Kapcsolatainak névsora

J e l e n t é s
Debrecen, 1965. október 21.

Országh László angol professzor.
Katona Antal kandidátus Angol Tanszék.
Korponay Béla adjunktus AT.
Paul Aston angol lektor.
Némedi Lajos, kandidátus Német Tanszék
Gárdonyi Sándor NT.
Tokody Gyuláné NT.
Helmut Rudolf NT.
Varga József tanársegéd NT.

Jakab László adj. M. Nyelvtud.T.
Keresztes László tanársegéd ”
Kiss Antal ”
Máthé József ”

Csikós Ferenc tanársegéd Marxista T.
Szabó László ”
Béres Csaba ”

Bazsa György, tanársegéd egyetemi KISZ.titkár.
Tóth Pál nevelőtanár ” helyettes.

Szilágyi Sándor, tanársegéd, Növénytani Int.
Juhász Nagy Pál adj. ”

Csongor József tanársegéd, Szervetlen kémiai int.
Beleznay Tamás ” ”
Vasvári László ” Kísérleti Fizikai Int.
Kádár Imre ” ”
Kocsis Béla mérnök ”

Bánhalmi József adj. ”
Kiss Árpád, tanársegéd ”
Török István tud.segédmunkatárs ATOMKI.
Miskolczi János ”
Vasvári Béla adjunktus ”
Szabó Gyula fizikus ”
Daróczi Zoltán tanársegéd Matematikai Int.
Györfy Kálmán ” ”
Losoncy László ” ”
Gyulai Károly ” ”

Klanszer Judit tanársegéd Orosz Tanszék.
Erdei Ferenc ” ”
Sároska Sándor ” ”
Hodas Ferenc ” ”
Veress József adj. ” ”
Iglói Endre docens ” ”
Balla Lajos adj. Történelmi Tanszék
Irinyi Károly ” ”

Szuromi Lajos tanársegéd, Magyar Irod.Tört.T.
Juhász Béla ” ”
Fülöp László ” ”

Boros Dezső adj. Pedagógiai Tanszék
Ádám Péter ” ”
Petrikás Árpád adj. ”

Brüchner Ernő tud. Kutató Szervetlen Kémiai Ta.
Bartha László ” ”

„Arató” sk.

Értékelés: A hálózatot most vettem át tartásra a BM.III/I.1.Osztálytól.Ez a találkozó volt a második találkozó vele.Az előző találkozó alkalmával korábbi tartójával vettem részt.Ezen feladatát akkor határoztam meg számára, hogy kiindulópontként kapcsolatairól adjon jelentést, hogy el tudjuk dönteni, hogy kapcsolatai között kik azok a személyek, akik bennünket operatív szempontból érdekelnek, akik irányában foglalkoztatni tudjuk.Az adott jelentés szerint több olyan személy van kapcsolatai között, akik irányában foglalkoztatni tudjuk.

Feladat: Korábbi kapcsolata van Doszkocs Tamás középiskolai tanárral, aki az angol-nyelv levelező oktatásában vesz részt oktatóként. Ismeretei alapján készítsen részletes jelentést D.T.ról. magánéletéről, családi körülményeiről, kinti amerikai útján szerzett tapasztalatairól, eseményekről, ottani anyagi helyzetéről, politikai felfogásáról, milyen dolgokat hozott

magával haza. Milyen trveik vannak D.T-nak az itteni munkát illetően.

Intézkedés:-t a jelentés nem igényel. Kapcsolatairól szóló névsor egy pl.t a felfektetendő „B” dossziéba helyezem el.

Találkozó: 1965. október 28-án 9.30 h.kor a Kisdebrecen cukrászdában.

L: Szőke István r.örgy.
alosztályvezető

Seres Sándor r. szds.

K: 2 pl.
K: 1 pl.B.D.
1 pl.M.D.
G: B-né.

ABTL 3. 1. 2 M-29494

III/II.Alosztály.

Szigorúan titkos!

Nyt.sz: 430/2650

A.: „Arató” fn. informátor.
V.: Kapusi Sándor r.örgy.
H.: MÁV. Utasellátóban
I.: 1966. november hó 3-.

Tárgy: Korponai Béla dr. jellemzése.

J e l e n t é s Debrecen, 1966. november 3.

38 éves, adjunktus, doktori disszertációját amerikai irodalomból /E.A.Poe fogadtatása Magyarországon/ írta, jelenleg az angolnyelv történetével foglalkozik. Jelenleg egy 10 hónapos angliai tanulmányutat pályázott meg, ott angol nyelvészeti kutatásokat akar folytatni. Volt már Angliában 5 évvel ezelőtt egy londoni nyári egyetemen.

Igen sok mindennel foglalkozik: egyetemi sportfelelős, egyetemi légóparancsnok és napi munkája mellett rendszeresen teniszezik. A múlt hetek folyamán minden nap játszott. Nagyon jókedélyű, hallgatói szeretik, igazságos, jószívű, eredményesen oktat.

Felesége a Mezőgazdasági Akadémián tanít, orosz és angolt, angol lektori fokon a Kossuth Egyetemen is tanít, ő is járt már Angliában.

Egy lányuk van és a férj és feleség nem hanyagolják el a gyerek nevelését, mert a férj rendszeresen tanítja angóra.

Bár nem párttag, lelkes híve rendszerünknek és ezt a véleményét gyakran ki is fejezi a tanteremben is és a hallgatóknak is. Kis faluból származik és ő különösen jól látja a fejlődést a háború óta.

Meglehetősen jó anyagi körülmények között, de szerényen élnek.

Igen aktív, szívesen vállal minden munkát, szívesen segít akárkinek. Kellemes, becsületes és kiegyensúlyozott egyéniség, jó légkört tud maga körül teremteni.

Debrecen, 1966.nov.3.

„Arató” s.k.

Értékelés: Dr.Korponay az angol intézetnél egyik olyan személy, akivel Paul Aston angol lektor látszólag szorosabb kapcsolatot alakított ki. Jellemzését azért kértük. A jelentésben nem szerepelnek olyan adatok, amelyek K-val kapcsolatban gyanús körülményekre utalnának.

Feladata: A megadott szempontok alapján végezze tovább Aston ellenőrzését. Tanulmányozza A. övele szembeni magatartását és igyekezzen megállapítani, hogy részéről az ő és másokkal szembeni magatartásában tapasztalható-e valamilyen eltérés, különbség. Készítsen részletes Ktz.szerű jellemzést Bereznai Tamásról. Vele történő beszélgetés során tudja meg, készül-e valamilyen tanulmányútra, hova és hogyan szerzi az ösztöndíjat.

Találkozó: 1966.november 24.én 8 h-kor a Ref.Koll.előtt, ahonnan a „Kárpáti” KL-ba viszem.

L: Szőke István r.örgy.
alosztályvezető/h.

Kapusi Sándor r.örgy.

K: 1 pl.H-45.144.M.D.
G: B-né.

ABTL 3. 1. 2. M-29494

Hajdú-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság

III/III.Alosztálya.

Szigorúan titkos!

Nyt.sz: 430/36.

A.: „Arató” fn. inf.
V.: Kapusi r.örgy-
I.: 1967.január 5-
H.: „Kárpáti” KL-ba.
Tárgy: dr.Korponai Béla ügye.

J e l e n t é s Debrecen, 1967. január 5-én.

Paul Aston és dr.Korponai Béla kapcsolata:

A tanszéken egymás mellett van az íróasztaluk K.B. a Tanszék tagjai közül a legtöbbet szokott bent tartózkodni és ilyenformán ha P.A. is bent van, nagy valószínűséggel bent

találja K.B-t is.A tanszéken tehát adva van a lehetőség arra, hogy sokszor találkozzanak és beszélgessenek.

2. A tanszék valamennyi tagja már több alkalommal vendégül látta P.A-t így K.B. is. Az ilyen meghívásos látogatások nem gyakoriak, évente 2-3 alkalommal fordulnak elő. Ilyen alkalommal is többször járt P.A. KB-nál.

3. K.B. családjának kb. egy éve van televíziója, és különösen nyáron és míg tartott a futbal-bajnokság, P.A. több alkalommal ment meccset nézni.

4. K.B. felesége most írja doktori disszertációját és angol nyelvű szövegek korekciójára több alkalommal kérték P.A-t. Legutóbb a Tanszék évkönyvében K.B-nénak egy cikke jelenik meg, és ennek a szövegnek a lektorálására kérték meg P.A-t.

5./ Régebben 1-2 alkalommal K.B. együtt teniszezett P.A-al, különösen P.A. Ideérkezése után, 1965. októberében. Ez a kapcsolat megszakadt, mert P.A. Lényegében nem szeret sportolni és rendszeres teniszpartnernek nem vált be.

6. Mr. Asty itteni látogatása során nem esett szó KB. dughái ösztöndíjáról, mivel a magyar hatóság dönt a személyt illetően. Az angolok csak azt kötik ki, hogy legyen az ösztöndíjakra pályázók között olyan személy is, aki humán tárgyakkal foglalkozik.

7. Mr. Asty látogatása alkalmával több esetben volt arra lehetőség, hogy a személyek véleményét nyilvánítsanak. Főleg az esti vacsora, majd a Művész presszóban folytatott beszélgetés alkalmával és a Hortobágyra menet és jövet idején is.

K.B. szeret vitatkozni és jó vitapartner, mert intelligens ember, józan véleménye van és meghallgatja a másik fél véleményét is, nem akarja azt lehangolni és minden áron meggyőzni.

A beszélgetések során főleg a vietnámi kérdéssel és a magyar tánczene és ifjúság problémájával kapcsolatosan nyilvánított véleményt. Nem értett egyet Mr.Asty-val abban, hogy az USA-nak igaza van abban, hogy vietnámban katonai csapatokkal van jelen és háborút folytat, abban sem értett egyet, hogy a nyugati zene káros befolyással van / politikailag/ a magyar ifjúságra. Szinte ő volt az első, aki véleményét nyilvánította. Egyéb megnyilatkozásaiban is – órán, magánbeszélgetésben – mindig pozitív, a rendszert támogató, megértő, segítő, a célokkal egyetértő magatartást tanúsít. Mindig méltányos, sohasem szokott meggondolatlanul véleményt nyilvánítani, még a meglévő hibák, elégtelenségek megítélésében is mindig körültekintően nyilatkozik, soha sem felejt el számításba venni az okokat. Végtelenül optimista ember, aki amellet nagyon jószívű és rendkívül segítőkész, rengeteg társadalmi munkát végez és mindig szívesen. Nem lehet tőle olyat kérni, amit ne csinálna meg szívesen.

Debrecen, 1967. január 5.

„Arató” s.k.

Értékelés: Feltevésünk szerint dr.Korponait az angol hírszerzés beszerzés céljából tanulmányozza. Informátorunk feladata volt dr.Korponai és P.Aston közötti kapcsolat tanulmányozása. Jelentése alapján Astonnak igen jó lehetősége van Korponai sokoldalú megismerésére. Informátorunk Astonnal kapcsolatban konkrét tanulmányozásra utaló magatartást, kapcsolatukba másoktól eltérő jelenséget nem tudott megállapítani.

Feladata: Feladata maradt továbbra is Astonnal való kapcsolattartás. Kapcsolat építésének, érdeklődési irányvonalának felderítése. Korponaival való kapcsolatának figyelése, tanulmányozása.

Találkozó: 1967. január 19-én 08 h-kor a „Kárpáti” KL-ban.

L: Szőke István r.örgy.
alosztályvezető/h.

Kapusi Sándor r.örgy.

K: KS/Bné.

K: 2 pl.

K: 1 pl.H-45.144.M.D.

1 pl.Korponai anyaga.

/Vadász hdgy.e./

ABTL 3. 1. 2. M-29494

„BIHARI SÁNDOR”

1968 OKT 8 - Minősítés tük. 3 u

0082-027-4

VSM aláírás

Családi neve: ...
 Utóneve: ...
 Előző neve (születési neve): ...
 Születési éve: ...
 Születési helye: ...
 Anyja neve: ...
 Foglalkozása: ...
 Munkahelye: ...
 Lakcíme: ...
 Katonai viszonya: ...
 Iskolai végzettsége: ...
 Pártállása: ...
 Szociális száma: ...
 Állampolgársága: ...
 Nemzetisége: ...
 Milyen kategóriához tartozik: ...

1968 OKT 8 - Minősítés tük. 3 u

0082-027-4

VSM aláírás

Családi neve: ...
 Utóneve: ...
 Előző neve (születési neve): ...
 Születési éve: ...
 Születési helye: ...
 Anyja neve: ...
 Foglalkozása: ...
 Munkahelye: ...
 Lakcíme: ...
 Katonai viszonya: ...
 Iskolai végzettsége: ...
 Pártállása: ...
 Szociális száma: ...
 Állampolgársága: ...
 Nemzetisége: ...
 Milyen kategóriához tartozik: ...

III./III. Alosztás.

1340/2538

Szigoruan titkos!

Adta: "Bihari Sándor" inf.
 Vette: Pál Albert r. szgy.
 Idő: 1968. szept. 19-én 17 h.
 Hely: Szabadka.
 Tárgy: Bata Imre

Jelentés
 Debrecen, 1968. szeptember 19.

Bata Imre tudomásom szerint korábban kapcsolódott a Kiss Ferenc Kovács Kálmán, Fűr Lajos, Boda István féle baráti körhöz. Össze-fűtte őket a közös paraszti gazdasági tevékenység. E csoport talán leg-tettségesebb tagja volt. Magam azonban eddig vele szorosabb kap-csolatban, így nem tudom megítélni, hogy tevékenységének tartalma mennyiben pozitív, mennyiben negatív. Annyit sejtek, hogy ítéleteit mindig nagy perspektívából, az európai kultúra magaslatairól fogal-mazza meg. Ennek következtében egyes tézisei nem mindig egyeznek az éppen aktuálisnak mondott, legtöbbször marxista mezbe öltöz-teget véleményekkel. Minthát sok ellentétes van. Nem ismerem annyira, hogy hibáit látnám. Talán nem fogalmaz elég világosan s igye-kszik kerülni minden szélsőséget, szokat a közbeieket is, melyeket az ötvenes évek szemérmessége próbált a tudományra is rákényszerí-teni. Ezért marxista ködöknek látnak írásai.

- Annyit sikerült megtudnom hogy jelenleg Budapesten a Gorkij könyvtárban dolgozik, családjával Debrecenben él s hetenként jár haza.

Bőrsen öszül a körülfutó zajló huza-vona erősen megviselte. Pedig - megítélésen szerint - nagy kár érte. Biztos, hogy szigoruan és határozottan elkötelezett ember. Elkötelezte magát a humaniz-mus mellett, a dolgozó nép igaza mellett, a haladás mellett, a ha-ladó hagyományok mellett. Lehet, hogy vannak fenntartásai bizonyos politikai kérdésekben, de ennek okai azok is, akik minden ember nek a szegénységből próbálnak ellene tőkét kovácsolni s így mesterségesen tenyésztik ki saját ellenségüket.

Ismerem, nem ismerem Bata Imre életrajzát, azt azonban látom, hogy sok értékes tulajdonság van benne s ha nyugodtan elnézhetne és dolgozhatna, sok hasznát jelentene kultúránknak.

"Bihari Sándor" sk.

Kiértékelés: A jelentés tájékoztató adatokat tartalmaz, továbbá az inf. B.-val kapcsolatos véleményét rögzíti.

Megjegyzés: Az inf. jelentésén még erősen érezhető, hogy rövid ideje áll velünk kapcsolatban. Még nem tud megfelelő értékelést adni egy-egy személyről. Az inf. kéri, hogy tájékoztassuk megoldást a zavartalan beszélgetésre, mert idegesíti az utcán való bujkálás.

Intézkedés: Javaslattal készítek az inf. lakáiba való vitelére, ahol részletesen meghatározom feladatait, tennivalóit s bizonyos átneve- tés is következetesen lehet végezni. A jelentés kivonatát B.I. F-dossziéjába helyezem el.

Feladat: Tekintve, hogy B.I.-vel állandó kapcsolatban nem áll, így rávonatkozóan feladatot nem adtam. Az inf.-nak feladatul adtam, hogy Niklai Ádám költőt jellemesse, politikai felfogása,

././.

ÁBTL 3.1.2.M-32627.3.

III/III. Alosztály

Szigoruan titkos !

1340/136P

Adta: "Bihari" inf.
Vette: Pál Albert r.örgy.
Idő: 1968. dec. 2.
Hely: Fogadó K-lakás.

Jelentés.
Debrecen, 1968. december 4.

Ismerőssel beszélgettem, aki a napokban találkozott Biró Lajos István névvel, aki elmondta, hogy a korábbi években volt benne bizonyos feszültség. Ez részben az 1956-os késérő tapasztalatait költékadt /súlyosan megvették/, más inkább a létbizonytalanság, mely a házának elvesztésével érte. Emellett nagyon szűkös, sötét, egyszobás lakásban élt családjával. Ez a bizonytalanság nyilvánvalóan festészetére is kihatott, de magatartásában is volt valamiféle dacos ellenállás.

Az elmúlt év több sikert hozott számára. Debreceni kiállítása után Bpsten kiállított, majd művészeti köre országos első lett, s ami fő, lakáshoz jutott. Most rendkívül derűsen látja az életet. Azt mondta, a kultúrának már legfeljebb csak fizikai emlékét őrzi, de lelkiileg teljesen elfelejtette s úgy érzi, elérte élete célját. Ezért is kerültek új képei, ezért lelkesedik az új lehetőségektől, melyet a köri mozgalom kifejtésében lát.

Politikai kérdésekről most nem beszélgettek. Bár úgy látszik pozitív irányba fejlődik, egyelőre még indokolt szemelőtt tartani.

"Bihari Sándor" sk.

Értékelés: Az inf. végrehajtotta feladatát. Jelentése értékes, mivel újabb adatokkal egészítette ki ismereteinket B. hajóval kapcsolatban.

Intézkedés: A jelentés másolatát az F-dossziéjába helyezni.

Feladat: Az inf.-nak feladatult adtam, hogy állapítsa meg Niklai Sándor költő milyen témáról, milyen előadást tartott a tiszai-csedi nyári művésztelepen, ott tett-e ellenségei kijelentést. Jelenleg milyen magatartást tanusít.

Thoma László egy.h.-t jellemezze ismeretei alapján. Papp Pál MIT szervező titkárát ismerje meg. Egyéniségét, politikai megnyilvánulását különös tekintettel kapcsolatait derítse fel.

Megjegyzés: Az inf. a találkozón elmondta, hogy legutóbbi beütemezett találkozójánról saját hibáján kívül maradt távol. Várattalanul egy hétre Bpstre hívták értekezletre. A ventiek valódiságát ellenőriztem. Az inf. magatartásában problémák nincsenek.

Találkozó: 1968. dec. 18-án 16 h.

"Pál Albert r.örgy.

K: 2 pl.
K: 1 " H-52262 M-do.
1 " F-8433
G: Bné.

ÁBTL 3.1.2. M-32627 6.

III/III. Alosztály

Szigoruan titkos !

1521/78

Adta: "Bihari" inf.
Vette: Pál Albert örgy.
Idő: 1969. jan. 9.
Hely: Fogadó K-lakás.

Jelentés.
Debrecen, 1969. január 13.

Ismerőssel beszélgettem, aki elmondta, hogy a napokban találkozott egy könyvtár dolgozóval, aki Bérczy Károly /-né ról, a megyei könyvtár olvasócsoporthoz, de a könyvről az előbbiakat mondta el:

Megvezett igen gyakran néha az olvasók előtt is tesz szélsőségesen reakciós kijelentéseket. Gyakran gyallatja szocialista rendszerünk gyarmányait.

Valószínűleg előkelő származású bizonyítására mélyen megveti a munkás és paraszt származású dolgozókat. Ezt nyíltan is hangoztatta, több alkalommal. Elfordult, hogy azért nem ült fel villa mosra, mert azok egyik munkás és kommunista munkatársa utazott.

Nyíltan hangoztatja vallásosságát s elkerül minden személyes kapcsolatot a kommunisákkal. Ezt néha nyíltan is elmondja nem kommunista munkatársainak.

Jellemző, hogy meg a volt ellenforradalmár, Kovács Béla is megszakitotta vele a kapcsolatot, mert "vad reakciónak" tartja s valószínűleg fél attól, hogy ez a primitív gondolkodású nő bajba keverheti.

Ismerőssel véleménye szerint jelenlegi beosztásában azért veszélye mert olvasókkal találkozik s káros megjegyzéseivel fertőzi azokat.

"Bihari" sk.

Kiértékelés: A jelentés értékes, felhasználható, mivel olyan személyt derített fel, az inf. akivel nézetei, magatartása miatt foglalkozni kell.

Megjegyzés: Az inf. az eredeti feladatát nem tudta végrehajtani. A fentiek általános szempontok értelmében jelentette. Hiányossága a jelentésnek, hogy a személy kilétéről egyelőre közelebbi adatokat nem ismer. Papp Pálról ezidáig nem tudott közelebbi adatokat beszerezni.

Intézkedés: Bérczy-nét szorosabb ellenőrzés alá vonjuk. A jelentés kivonatát az F-dossziéjába rakom. A B. hajóval szembe nem adtam.

Feladat: Az inf.-nak feladatult adtam, ismerje meg közelebbről B. né multját, pol. nézeteit, magatartását, ellenszenvének okát, kerítse fel, amely rendszerünk ellenes.

Ismerje meg közelebbről Simon Zoltán kritikust, továbbá Gyulai I. és Thoma L. gyakoriókat a megbeszélések szerint. A célszemélyekkel beszéljen el az aktuális pol. eseményekről.

Találkozó: 1969. jan. 23-án 16. h.

K: 1 + 1 kiv.
K: 1 pl. H-52262 M-do.
1 " kiv. OD-3880.
G: Bné.

Pál Albert r.örgy.

ÁBTL 3.1.2. M-32627 7.

Hajdu-Bihar MRK.
III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

1521/1703 /1969

Adt.: "Bihari" inf.
Vett.: Pál Albert r.örgy.
Idő: 1969. november 4.
Hely: "Fogadó" inf. "K"l.
Típus: Béber László ügyében

J E L E N T É S

Ismerősöm beszélgettem, aki Béber László újságíróról a következőket mondta el:

A felszabadulás előtt újságíró volt. A híres debreceni "nagy osztály" tagja volt, amelyben Szabó Lőrinc, Gulyás Pál és még sok "nagy ember" tanult és érettségizett. Ugy hírlík, hogy a felszabadulás előtt polgári demokratikus elveivel a polgári baloldalhoz tartozott.

1954-ban, mint az akkor alakult Megyei Könyvtár igazgató helyettese tűnt fel. Zeke László, majd Illek igazgató alatt a könyvtár szakmai vezetése az ő kezében volt. Nem volt csalam népszerű ember, mert erőszakos és részrehajló embernek ismerték.

1956-ban mindig fontoskodott. Többször "büszkén" kijelentette, azt állítotlag be is írta a jelenléti naplóba, hogy az "ellenforradalom" igénybe vette. Ebben az időben az ellenforradalmi lapok szerkesztésénél és írásánál serénykedett.

Hogy 1957-ban volt-e felelősségre vonás alatt, - ismerősöm nem tudja. Utánna nemsokára nyugdíjba ment a azóta zárkózottan él feleségével, ifjúkori emlékeit időségi kisebb újságírókban.

"Bihari Sándor" sk.

Ertékelés: A jelentés értékes, mivel tömören ismerteti Béber multbeli és jelenlegi magatartását. Az adatok ismereteinket kiegészítik.

Megjegyzés: Az inf. az eredetleg kapott feladatát nem tudta végrehajtani. Elmondása szerint Módi mindenkitől idegenkedik, tartózkodik, elzárkózik. Csak csapongó beszélgetést folytat. Családi vonásként emlegetik nála, hogy bizonyos exaltáltság jelei tapasztalhatók nála.

ÁBTL 3.1.2. M-326279.

Az informátor elmondta, hogy most, miután az új munkahelyét elfoglalta, rendkívül elfoglalt. Tízórátévi tanácsot kell pótolnia, s az angol nyelvet is aktívabban kell tanulnia. Új beosztásában kandidátusi cím elnyerését is elvárják tőle, s így most nagyon elfoglalt. Kérte az informátort, hogy átmenetileg csökkentsük vele a találkozásokat.

Intézkedés: A jelentés kivonata a 34-7153 "B" dossziéba helyezem el.

Feladat: Az informátornak továbbra is feladataául adtam, hogy Módi és Rajka-val kapcsolatos feladatát hajtsa végre. Azonkívül a közvéleményt behatóan foglalkoztató bel- és külpolitikai eseményekkel kapcsolatos megnyilvánulásait írja le.

Találkozó: 1970. jan. 8.-án 16.00 óra.

Pál Albert r.örgy.

K: 1. péld. + 1. kiv.
K: 1. péld. M-326279.
pld. kiv. 34-7153 "B" do.
K: 1. péld.

*Amikor a főnök, az a hivatalos
első vonban van a 8-10. sz. szobá-
ban, és nem lehet a munká-
feladatokat megmutatni, ebbe a
jelenetbe is be kellene lépni, és
rejtőzködni, és a főnököt
a főnököt.*

ÁBTL 3.1.2. M-326279-10.

„BLAZSEK FERENC” LAKÁSGAZDA

Hajdú-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály, V.alosztálya.

Szigorúan titkos !

Tárgy: ifj. Blazsek Ferenc lakásgazda
beszervezésére,

J a v a s l a t .
Debrecen, 1958. március 22.

Az V.alosztály kevés „T”-lakással rendelkezik ahhoz, hogy hálózatát megfelelően tudja lakásban fogadni. Ezen belül az általam tartott ügynökség fogadására is szükséges a „T”-lakás beszerzése. E célból tanulmányoztam,

Ifj. Blazsek Ferenc személyét, és feleségét és lakását, mely Barna utca 2. szám fsz. 4. ajtó és megállapítottam, hogy a jelölt politikai szempontból és a lakás használhatóság szempontjából meg felel a követelményeknek. Ezért javaslom a „T”-lakás gazdakénti beszerzését. A tanulmányozás alatt megállapítottam, hogy ifj. Blazsek Ferenc 1945-től MKP-, MDP, és MSZMP-tag, gyárimunkás, jelenleg saját maguk alakított KTSZ-ben villamossági szerelő. 1948-tól, 1956. október 8-ig a honvédségnél teljesített szolgálatot mint rep. Fhdgy. És ekkor a hadsereg csökkentésével szerelték le, most tart. Fhdgy. Az ellenforradalom alatt fegyverrel a kezébe védte a pártházat, semmilyen megingást nem mutatott,. Az ellenforradalom leverése után MSZMP-tag lett, jelenleg is aktív pártmunkás és munkahelyén ellenőrző bizottság elnöke.

Felesége Fehérvári Erzsébet munkáscsaládból származik, apja cipész segéd volt, jelenleg a ruhagyárba portás, két testvére a feleségének munkás, egy MSZMP-tag, egy pedig az SZTK-ba tisztviselő. Az egész család becsületes-rendes,. A jelölt felesége politikailag szilárd, bár nem párttag, férjével azonban teljesen egyetért politikailag. Vele személyesen többször beszéltem. A család politikai feltétele tehát jó arra, hogy szervezzük.

A lakásról elkészített rajz és a környezetének tanulmányozása szintén alkalmassá tesz a lakást arra, hogy benne találkozzát bonyolítsunk le, mert könnyen megközelíthető, feltűnés nélkül lehet a házba bemenni és a lépcsőházban néhány lépés után a lakás ajtónál az építkezés miatt az oda bejáró személy már rejtve van, mert a cél lakás ajtaja a folyosó falától 1 méterrel beljebb esik.

A lakást belülről részletesen ismerem. Ide mint régi ismerős elvtárshoz, már több hónapja járok. Egyszerűen, de rendesen, tisztán van berendezve,. A rendelkezésre álló két szoba

közül, bármelyik használható részünkre, mégis a rajzon megjelölt belső szobát akarom használni, mert így ha dolgozunk is a lakásban és a házigazda közbe hazajönne, ő tud mozogni a lakásban, anélkül, hogy bennünket zavarna, vagy mi tartanánk őt fel és egyben biztosítva van, hogy nem látja, ki van velünk a lakásba.

A lakás beszerzése azért is helyes, mert a tulajdonossal olyan jó viszonyba vagyok, és olyan megbízható elvtárs, hogy nyugodtan megkérhetem arra, hogy a lakásból távozzanak el, amikor arra szükségünk van. De azt is biztosítani lehet nála, hogy amíg a hálózatunk a lakásból távozik, vagy oda érkezik, az otthon levő család tag a konyhában foglalatokodjon és így biztosítani tudjuk a hálózat bejárását anélkül, hogy azt látnák.

A jelölt ifj. Blazsek Ferenc op. nyilvántartásunkban szerepel a honvédségnél volt hálózati tag. A nyilvántartó adatai szerint anyaga megsemmisült, így azt megtekinteni nem áll módunkba. Az antidemokratikus elemek nyilvántartásába nem szerepel.

A beszerzést Faragó Mihály r.ny.örgy. fogja végrehajtani, minden különösebb bevezető beszélgetés nélkül. Közlöm az elvtárssal, hogy a mi munkánkba milyen segítségre volna szükségünk tőle és feleségétől. Meggyőződésem, hogy minden további nélkül szívesen fog rendelkezésünkre állni, s hajlandó lesz a lakását rendelkezésünkre bocsájtani.

Amikor ebben megállapodtunk, akkor megbeszélem vele, hogy feleségével, hogyan oldjuk meg ezt a problémát, ő előbb egyedül beszéljen a feleségével, vagy egyszerre közösen vessük-e fel a feleségének ezt a kérdést. Ettől függően folytatom majd le feleségével a megbeszélést az ő jelenlétében. A feleségét ismerve, meggyőződésem, hogy szintén nem lesz kifogása a lakás rendelkezésünkre bocsájtása ellen. Megbeszélem velük, a lakás használatának módját-idejét és megállapodunk a fizetési körülményekre is.

Tudom, hogy ennek a lakásnak a bére, 98. frt. Havonta, ha ők megkérdezik, hogy milyen elképzeléseink vannak a fizetésre vonatkozóan, én felajánlom, hogy a havi lakbért kifizetjük helyettük. Ezt a lakás nekünk megéri, mert jó tudjuk fekvése miatt használni. Ha lakbért nem fogadnának el, akkor majd gondoskodunk ajándékozás formájában a lakbér kifizetésről, erre van mód, mivel a leendő tulajdonosnak egy 5 éve-s kislánya van. Az anyagi segítség a lakbér fizetésénél megállapításom szerint jól jön nekik, mivel a jelölt csak egyedül keres és tudom, hogy tisztességesen élnek ugyan, de néha van anyagi problémájuk.

A megbeszélés lefolytatása után mindkettőjüktől általam előre elkészített titoktartási nyilatkozatot veszek.

A fentiek alapján kérem engedélyezni ifj. Blazsek Ferenc lakástulajdonoskénti beszerzését.

Faragó Mihály r.ny.örgy.
alosztályvezető.

ABTL 3. 1. 1. B-95329

1040-50 beépítés
lépcsőház az emeletre
Kégyarat a pincébe és
Kégyarat az udvarra.
Előszoba
Házfelügyelő
lakása.
Első szoba
Második
szoba
További
épületek
Pázsok
Petőfi tér
Készítette: Fauvagyó örsz.

[illegible]

III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

.... Sz. pld.

K i v o n a t

Az 1967. dec. 13-i h. jelentésből.
Debrecen, 1967. dec. 19-én

„Kiss Tamás a debreceni írócsoport titkára. A legrangosabb élő debreceni költő. Néhány évvel ezelőtt jelent meg utolsó kötete s most újabb kötetten dolgozik.

Emberségének, költészetének legfontosabb jellemzői: a mély humánus, emberség. Ez tükröződik verseiben, a fiatal írókkal való foglalkozása, nevelői magatartása. Mívesség jellemzi műveit, csak megformált verset jelentet meg.

Hűségét tükrözi minden verse, parasztősei jelzik a köteléket. Emberségét az Öt vétéz című verse: „Aki mást jóra vezetett, annak jövője sem hamis, Így él személytelenül tovább a szó s benne magam is.”

Türelme, nyugodtsága, emberségének jellemzője. Magatartását hangolja, hangolta egy időben első feleségében való csalódása, két leánya „elvesztése”.

Sokoldalú társadalmi munkát végez. A megyében nagyon sok irodalmi előadást tart, számos író-olvasó találkozón vesz részt. Olvasói tanítványai nagyon szeretik. Ez év nyarán egy ismerősöm is részt vett vele egy író-nevelő /népművelő/ találkozón, nagy sikere volt vallomásának, verseinek.

Mint nevelő sok társadalmi munkát végez, bár ez író voltából következik.

Politikai meggyőződése nevelő hatású az ifúságra, a hallgatóságra is.”

Páll Albert r.szds.

Nyt.sz: 431/3903

K: 2 pl. kiv.

K: 1 "H-46944."M" do.

1 "620. Fnytsz-hoz.

G: S-né.

ABTL 3. 1. 2. M-36333

III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

1521/314

Adta: „Pedagógus” fn. informátor

Vette: Pál Albert r.örgy.

Idő: 1969. február 7.

Hely: „Fogadó” K.lakás.

Tárgy: Dr. Módy Györgyről

J e l e n t é s

Ismerősömmel beszéltem, aki Dr. Módy Györgyről, a Déri Múzeum főmunkatársáról, tudományos kutatóról a következőket mondta el:

Debrecenben végezte az egyetemet, egy tanársegéd volt a Történelmi Intézetben.

1950 táján letartóztatták előttem ismeretlen ok miatt. Több éven át volt letartóztatva, s közben felesége elvált tőle.

Második házassága sem sikerült, most harmadszor nősült, most született első gyermekük. Kiváló eredménnyel végezte el az egyetemet.

Négy-öt éve van a Déri Múzeumban. Érdeklődési köre: a régészet.

Jó munkatárs, sokat dolgozik, ásatásokat végez. Sokoldalú képessége van. Kiállításokat rendez. Ügyes, gyakorlati érzékű.

Mostani beosztásánál többre is képes lett volna, ha életében törés nem lett volna.

Módyék ellen eljárás az akkori egyetemistákat nagyon meglepte, mert ők felujárók voltak.

Az akkori letartóztatása nagyon megviselte, búskomor, zárkózott lett. Az utóbbi években – miután álláshoz jutott – egyénisége felengedett, gondolkozása közösségi haladó, rendszerünket igénylő.

Szakmai munkájáért úgy tudom, többször kapott dicséretet.

Közvetlen magatartású, baráti kapcsolatait azonban ismerősöm nem ismeri.

„Pedagógus” sk.

Kiértékelés: Az informátor a kapott feladatokat végrehajtotta. Jelentése ellenőrzés céljából felhasználható. Az általa adott adatok ismereteinket kiegészítik.

Megjegyzés: A találkozón az informátor szóban elmondotta, hogy tanulmányok írásával, további irodalmi emlékünnepek, pl. Ady-ünnepség – az utóbbi időben rendkívül el volt foglalva. E miatt nem volt képes a korábbi időpontban velünk találkozni. Ezt már a legutóbbi találkozón is jelezte, ezért riktítottuk vele a találkozót. Elfoglaltsága ellenőrzött, igen sok társadalmi munkát végez. Elmondotta, hogy az Ady ünnepségen sokan voltak, állambiztonsági szempontból érdemleges esemény nem történt.

Egyéni – magán terveiről megemlítette, hogy lektori beosztásba pályázik Finnországba, vagy Csehszlovákiába. Pályázatát márciusban beadja a Művelődésügyi Minisztériumhoz.

Intézkedés: A jelentés kivonatát a H-28262 „B” dossziéba helyezem el.

Feladat: Az informátor feladatul kapta, hogy ismerje meg közelebbről Papp Pál és Bartos Sándor tanárokat. Közvetett és közvetlen úton szerezzen adatokat nevezettek politikai, erkölcsi magatartásuk, kapcsolataik, és baráti körükre vonatkozóan.

Irodalmi és képzőművészeti rendezvényeken vegyen részt, az érdemleges adatokat közölje.

Találkozó: 1969. febr. 25.-én 17 h.

Pál Albert r.örgy.

Nytsz:

K: 1 pld.+ 1 kivonat.

K: 1 pld.H-46944 MD.

1 pld.kiv.: H-28262 B.d.

G: Fné.

ABTL 3. 1. 2. M-36333

Hajdú-Bihar MRFK.

III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

62-953/1970.

Adta: „Csáti” fn. informátor

Vette: Pál Albert r.örgy.

Idő: 1970. május 14.

Hely: „Fogadó” fn. KL.

Tárgy: Dr. Ember Ernő ügyében

J E L E N T É S

Ismerősömmel beszélgettem, aki Dr. Ember Ernő debreceni lakosról az alábbiakat mondta el:

A felszabadulás előtt a Ref.Kollégium Gimn.-ban tanított, majd a Gyakorló Gimnáziumában.

A felszabadulás után néhány éven át a Megyei Tanács tanulmányi felügyelője volt, majd az Egyetemi Könyvtár tudományos munkatársa. 1959- szeptember óta a KLTE.Gyakorló Gimnázium vezetőtanára latin nyelv- és irodalomból.

Kiváló felkészültségű magyar-latin-olasz szakos nevelő.

Debrecennel foglalkozó tanulmányai jelentek meg. Tanít olaszt a Zenei Szakiskolában, a Nyári Egyetemen magyart az olasz hallgatóknak.

Kartársai szeretik, becsülik, az ő nemzedéke ma már a legidősebb az iskolákban. Gondolkodásmódja fiatalos, pedagógiai érzékenysége az évek múlásával nem gyengült.

Felesége csak otthon dolgozik, gyakran betegeskedik.

Két leánya van, az egyik egyetemi hallgató, a másik állásban van.

Legutóbb áprilisban /talán a Nyári Egyetem meghívására/ Olaszországban járt.

Jelenleg 60 éven felül van, korábbi években népi ülnök volt, egyszerű, szerény ember.

A Dolgozók Esti Iskolájában is tanít.

Baráti körbe nem jár, családjának él.

Ismerősöm tudomása szerint külföldön rokonai nincsenek, Olaszországban több ismerőse van, ez a kapcsolat a Nyári Egyetemen való oktató munkájával függ össze.

Tantestületi üléseken gyakran felszólal, állásfoglalásaiért többször dicséretben részesült. Ellenséges kijelentést részéről ismerősöm sohasem tapasztalt. A TIT-nél több éven át nyelvi tanfolyamot vezetett.

„Csáti” sk.

Kiértékelés: A jelentésben lévő adatok ismereteinket kiegészítik, felhasználható.

Megjegyzés: Az informátor a Julow, Tóth és Niklaival kapcsolatos feladatát nem hajtotta végre.

Az informátor elmondta, hogy ez év szeptemberétől egy évre a Kievi egyetem Magyar Intézetébe megy lektornak.

Intézkedés: A jelentés kivonatát Nagy Endre r.alezr.et-nak adom át a III/II. Alo-ra.

Feladat: Vegyen részt a Pákozdi temetésen. Ott beszélgessen el Tóth E, Niklai Á. és Julow Viktorral politikai kérdésekről a megadottak szerint. A búcsúztatóban esetlegesen elhangzó ellenséges kijelentéseket rögzítse.

Találkozó: 1970. május 28.-án 18,00 h-kor.

Pál Albert r.örgy.

K: 1 pld.+ 1 kiv.

K: 1 pld. H-46944 do.

1 kiv. III/II. Alo. Nagy E. ales.

G: Fné. ABTL 3.1.2. M-36323

ABTL 3.1.2. M-36333

Hajdú-Bihar megyei RFK.

„Szigorúan titkos”

III/III.O.

Tárgy: „Csáti Tibor” fdn. TMB.-val
Megtartott találkozóról –

J e l e n t é s .

Debrecen 1974 október hó: 31.én.

Jelentem, hogy a mainapon 13.-h.tól találkozót tartottam „Csáti Tibor” fdn. TMB.val.

A beszámoltatáson elmondta, hogy legutóbbi feladatát nem hajtotta végre. Ennek az az oka, hogy tudományos dolgozatát legkésőbb ez év végére el kell készítenie. Így minden szabadidejét e munkára fordítja. Irodalmárokkal és kulturális területen dolgozó személyekkel az utóbbi két hónapban egyáltalán nem beszélt, elmondása szerint.

Célzást tett rá, hogy amennyiben sikerül kandidátusi értekezése, azt tervezi, hogy a KLTE-re átmege tudományos területre. Ez esetben véglegesen abbahagyja a kulturális területen korábban végzett munkáját, mivel a különböző irodalmi együtteseknél nagyon elforgácsolódott szabadideje.

Kérdésként felvetette, mivel Ő már úgys régóta kapcsolatban áll szervünkkel, nem volna e lehetséges, hogy vele a kapcsolatunkat megszakítsuk, hogy ezzel is „teher mentesítsük”.

Tudtára adtam, hogy munkájára a jövőben is számítunk, bármilyen területre is kerüljön.

A TMB-nak feladatául adtam, hogy amennyiben November 7-el kapcsolatosan bármilyen ellenséges tevékenységre utaló adat jutna tudomására, azt soron kívül jelentse. Körülményeire való tekintettel más feladattal nem bíztam meg.

Legközelebb november hó:26.án 13.h.kor találkozok vele.

L: Bezzeg László r. alezr. Pál Albert r. örgy.
Osztályvezető.

K: P.A.
1.pld.1.lap.
Kapja: H-46944 Mdsz.
62-985/74

ABTL 3.2.1. M-36323

III/III.Alosztály.

Szigoruan titkos!

Nyt.sz: 1521

1. sz. pld.
I: "Pedagógus" fán. inf.
II: Pál Albert r. örgy.
III: 1969. máj. 23.
IV: "Fogadó" fán. "K"-lakás.

Tárgy: Görömbei Andor ügye.

Jelentés
Debrecen, 1969. április 25-én.

Ismerősömmel beszéltem, aki Görömbei Andorról a következőket mondta:

A múlt iskolai évben az iskolában találkozott Vele. Nagyon jól felkészült, olvasott, helyes eszméi, esztétikai látással rendelkezik. Felkészült, jóval az átlag fölött van, a legjobb magyar szakosok egyik legjobbjaként volt. Hallottam azt is, hogy az egyetem itt is akarta tartani, de talán státus hiánya miatt nem sikerült.

Cikkeket írt már egyetemi hallgató korában. Az Alföldben. Érdeklődik az országhatáron túli magyar irodalom sorsa is, úgy tudom, hogy Turcel Lajos pozsonyi docens könyvéről is írt ismertetést.

Ugy hallottam, hogy elkerült D-ből, s valahol vidéken tanul.

"Pedagógus" sk.

Kiértékelés:

A jelentés tájékoztató jellegű, azonban ismereteimet újabb használható adatokkal egészíti ki. Hiányossága a jelentés, hogy az informátorról beállítottságát, egyéniségét nem rögzítette G-nek.

Intézkedés:

A jelentés másolatát az OD-3880 d-ba helyezem el.

Feladatadás:

Az informátornak feladatául adtam, hogy személyes találkozás során ismerkedjen meg közelebbről G-vel. Érdeklődési körét, terveit, pol. beállítottságát, egyéniségét tanulmányozza.

Találkozó: 1969. május 23-án 17 h-kor.

K: 2 pld.
1-es pld: H-46944 "M" do.
2-es pld: OD-3880 do.
G:Szné.

Pál Albert r. örgy.

ÁBTL 3.1.2. M-36323 23.

Az ÁLLAMTITKOSÁGI SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRÁNAK
eredeti példányát a Magyar Nemzeti Levéltár
Államtitkarságának levéltárában őrzik.

Téma: Pedagógus fn.inf.al.
beszélgetés-
r.

Debrecen 1968. ézept. 1. napján.

Jelentem, hogy ma napon beszélgetést folytattam "Pedagógus"
fn.informátorral, aki közölte velem, hogy semmiképpen nemhaila-
dó a közeljövőben a találkozókra eljárni.

A fentiekkel korrekcióval "kapcsolatos problémákról" virág
nyilván folyt beszélgetés közepette mondta el távbeszélőn.

Megjegyzem, kíváncsi vagyok, hogy az informátor az utóbbi találko-
zón már fordult hozzánk olyan kéréssel, hogy egy ideig tén-
tezzük a vele való kapcsolatot. Tekintve azonban, hogy eddig is
csak illandó biztatásunk mellett is minimális munkát végzett
nem tartottam kérését indokoltnak.

Javaslat: az informátorral felveszem a kapcsolatot, a felvetett
problémáról vele részletesen elbeszélék. A beszélgetés után
javaslatot teszek a további intézkedésekre.

Pál Albert r. őrgy.

K:P.A.
2.pld.
1.lap.
Kapja: 1.pl.H-46944 B.dsz.
1. " " " M.dsz.

13.10.24.15

ÁBTL 3.1.2. M-36323 20.

1340/1784

Adta: "Pedagógus" inf.
Vette: Pál r. őrgy.
Idő: 1968. júl. 19.
Hely: "Varga" lakás.
Járgy: Dr. Varga Gyul.

Jelentem
Debrecen, 1968. június 24.

Ismerőmmel beszéltem Dr.Varga Gyuláról a Művelődési Ház Igaz-
gatóhelyetteséről s a következőket mondta el:

Évezt kb. 42-44 éves, nős, felesége a Városi Könyvtárban dolgo-
zik, 2 gyermeke van. Az általános tantervű iskolák vezetője, előbb
az egyetemen volt tanársegéd, majd középiskolai tanár, a Népmű-
velési Tanácsadó vezetője, most a Művelődési Ház igazgatóhelyettese. Szakmai
szempontból kiválóan felkészült művészeti vezető, csoportjával
sok sikert aratott már otthon és külföldön is.

Baraszi származása, apósa tanár volt, Debrecenben.

A néprajzban a népi táncművészetben szaktekintély. Nemcsak a gya-
korlati táncoktatásban, hanem a táncelméletben, a néprajztudomány-
ban is kiválóan járatos.

Baráti körében politikai nézeteit ismerősem nem ismeri, mint szak-
ember kulturális rendezvényeken gyakran résztvesz, vidékre is
kiutazik.

"Pedagógus" sk.

Kiértékelés: A jelentés értékes, felhasználható adatkiegészítés
céljából. Az inf. a jelentésében jellemzi dr.Varga Gyulát.

Intézkedés: A jelentés kivonatát Varga anyagához csatolom.

Feladat: Az inf.-nak feladatult adtam, hogy derítse ki Varga
kapcsolatait, baráti körét.

Továbbá kérés Tamással beszéljen el az írók állásáról. A
legutóbbi írószövetségi közgyűlés és azzal kapcsolatosan meg-
jelent tudósításokkal kapcsolatban.

Találkozás: 1968. júl. 3-án szerdán 17 h.

Pál Albert r. őrgy.

K: 1.pl. + 1.kiv.
1. " H-46944 M.-do.
" OD-3880 kiv.
Bné.

ÁBTL 3.1.2. M-36323 19.

III/III. Alosztás

Szigorúan titkos!

1340/161

Adta: Pedagógus" inn.
Vette: Pál Albert m. szas.
Idő: 1968. máj. 21.
Hely: "Fogadó" k. lakás.

Dr. Boros Zoltán debreceni lakosról ismerősöm a következőket mondta:

Kiadója, jogtanácsos. A "Sarlós" mozgalomnak tagja volt, részt vett Balogh Edgár vezette mozgalomban. Kb. 10 éve ismeri ismerősöm, haladó gondolkodású, eszméire felelt, a régi mozgalmai barátok hatása máig érződik magatartásán. A irodalom érdekli, a mozgalomban is írt.

Ugy tudom, hogy a mozgalomban Balogh Edgáron kívül társai voltak Balogh Edgár és Sulyi Béla is. egy tanár is.

Az ismerősöm úgy tudja, hogy Balogh Edgár, 90 éves, Szlovákiában él, édesapja máig él. Ugy tudja, hogy egykori vállalatánál most is dolgozik. Ismerősöm kb. 10 éve szomszédja volt. Két fia van, Csaba és Zoltán, Csaba agronómus, Zoltán mentős, mindektől nő.

Azt a véleményem, nem tudja ismerősöm, hogy irodalommal foglalkozik-e Balogh Edgár /Balozsvári egy tanárnak a "Sarlósokról" írott könyvében szerepel Boros Zoltán is.

"Pedagógus" sk.

Kérelmező: A jelentés értékes, mivel megállapítottam, hogy az ismerősöm ismeri Dr. Borost, akivel jelzésként foglalkoztam. Így lehetősé nyílik az ellenőrzésre.

Intézkedés: A jelentés egy példányát Dr. Boros anyagához csatolom.

Feladat: A gyűzőknek feladatult adtam, hogy mint régi ismerőst keressék fel Borosékat. Ismerje meg jelenlegi körülményeit, derítse fel kapcsolatait, politikai nézetét. Beszélgetésüket úgy írassa, hogy felszínre jöjjön nevezett foglalkozik-e irodalommal, és az értéket? Kéziratait kérje el előválasztás céljából. Budapest, 1968. febr. 14-én 15 h.

Készült: 2 pl.

Karja: 1 " H-46944 M-do.

1 " "Sarlósok" fén. jelzés

Bné.

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRZSÉGI LEVÉLTÁR-ában őrzött
eredeti iratról készült anonimizált másolat.

ÁBTL 3.1.2. M-36323 15.

Kitöltve: 2 péld. ban.
1- H-46944 M-do.
1- H-46944 M-do.

Jelentés

41. adta: Pedagógus" inn.
Vette: Pál Albert m. szas.
Idő: 1968. máj. 21.
Hely: "Fogadó" k. lakás.

1340/161

Debrecen, 1968. febr. 21-én

Ismerősömrel beszélgettem Dr. Boros Zoltán Gyula gyar. gimn. tanárától, a következőképpel mondotta:

Dr. Boros Zoltán Gyula, "Sarlós" tanára, magyarból. "Sarlósokról" nevelő munkájáról, "Sarlósokról" kormány-kiadványát kapta, 1963-ban eltegye a Marxista Egyetemen. Ismerősöm a legkiválóbb tanár.

Budapestig (1966-ig) az iskola igazgatóhelyettese volt.

Ismerősöm munkáit a fenti időig, Jelentés a "Sarlósokról" Dr. Boros Zoltán "Kultúr" -ban végezte.

Feladat: "Sarlósokról", egy kislány van, aki VIII. o. tanul. Ismerősökkel, tudomásom szerint apósa lakusi ref. lelkes volt.

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRZSÉGI LEVÉLTÁR-ában őrzött
eredeti iratról készült anonimizált másolat.

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRZSÉGI LEVÉLTÁR

ÁBTL 3.1.2. M-36323 16.

aetha: mari- TMB
 veta: Tae, Alex
 idg: F 11 Jan 127
 day: Mythos - non
 kishy: moralis magid
 417

MAKÁRI BIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI ÉS EGYÉB KÖNYVGYűjtemény
Egyedi kártyái kézzel rendezhetők másra.

1. Wiederholungen der Wörter,
 2. Wiederholungen der Sätze,
 3. Wiederholungen der Paraphrasen,
 4. Wiederholungen der Beispiele,
 5. Wiederholungen der Erklärungen,
 6. Wiederholungen der Übungen,
 7. Wiederholungen der Prüfungen,
 8. Wiederholungen der Lehrjahre,
 9. Wiederholungen der Lehrjahre,
 10. Wiederholungen der Lehrjahre.

22-nd conversion in 18th & 19th cent.
 with a ritual. Ekber a "legend" about
 "magical" el, mind of "paladina" m.
 Ekber elavir.
 Ekber, "national" magnificent-

ÅBTL 3.1.2. M-36323 32.

Good, driven by the wind, and the wind
 carried the dust and sand in new clouds -
 all night we were driven on and on
 1894 Nov 27-28. 1894 Nov 28

1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328
 2329
 2330
 2331
 2332
 2333
 2334
 2335
 2336
 2337
 2338
 2339
 2340
 2341
 2342
 2343
 2344
 2345
 2346
 2347
 2348
 2349
 2350
 2351
 2352
 2353
 2354
 2355
 2356
 2357
 2358
 2359
 2360
 2361
 2362
 2363
 2364
 2365
 2366
 2367
 2368
 2369
 2370
 2371
 2372
 2373
 2374
 2375
 2376
 2377
 2378
 2379
 2380
 2381
 2382
 2383
 2384
 2385
 2386
 2387
 2388
 2389
 2390
 2391
 2392
 2393
 2394
 2395
 2396
 2397
 2398
 2399
 2400
 2401
 2402
 2403
 2404
 2405
 2406
 2407
 2408
 2409
 2410
 2411
 2412
 2413
 2414
 2415
 2416
 2417
 2418
 2419
 2420
 2421
 2422
 2423
 2424
 2425
 2426
 2427
 2428

21
Jae fusing

ÁBTL 3.1.2. M-36323 33.

„ATTILA” JELLEMZÉSE

Hajdu-Bihar Megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály, V. osztálya.

Szigoruan Titkos!

208-.../59.

Tárgy: „Attila” r. i. informátor jellemzése

Budapesti Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály V. osztály Vezetőjének
Budapest.

Dán Gyula /1926. Németi Fekete /r. i. munkás származású, iskolai végzettsége 2 év, egyetemen, feleségétől külön él, Pestszentlőrinc, Bpest, XVI. ker. Mátyásföld, Bethányi u. 9. sz. slatt lak.

Nevezett 1956-ban lett bevezetve a informátori minőségben volt foglalkoztatva a Debreceni információk, levő osztályidegen és ellenséges személyekre. Közülük való viszonya a kezdeti időszakban jó volt, jelentős értékesek voltak, a találkozókra rendszeresen eljárt, és a kapott feladatokat igyekezett eleget tenni. Az ellenforradalom leverése után belépett a karhatalomba s e ténykedésével Debrecenben a helyi író nem értettek egyet és igyekeztek informátorunkat maguktól elszigetelni. A debreceni helyi írók informátorunk személyét úgy értékeltek, hogy túlzottan baloldali, és ezért féltek tőle és kapcsolataikat megszakították vele. 1959. augusztusában Bpestre távozott, mivel mint író helyi viszonylatban nem érvényesült. Általános bpesti író kapcsolatai pártfogásukba vették s munkahelyet is kerítettek számára s jelenleg a fenti címen tartózkodik.

Kérjük közölni alosztályunkkal, hogy körülményének megvizsgálása után kívánják-e nevezettet foglalkoztatni, amennyiben nem úgy kérjük a társ nyilatkozatot kivenni, melyet alosztályunknak küldjünk meg.

Debrecen, 1959. szeptember 16.

Nyvt. 46/193
Készítette: Garay/B-né.

Köves Mihály r. örgy.
osztályvezető.

„DEBRECENI SÁNDOR”

MAGYAR NÉPKÖZTARSASAG BELUGY MINISZTERIUMA

SZIGORUAN TITKOS!

MINOSÍTÉS MEGSZUNT
a 2003. évi III. tv. 12. § (6)
bekezdésére figyelemmel.

SZERV: _____

OSZTÁLY: _____

„B” DOSZIZÉ

DOSZIZÉ SZÁM: H-569

MINOSITES: _____

FEDONÉV: Debreceni Sándor

MK Nemzetbiztonsági Hivatal
AE 1959. IX. 16. LXV. IV.
alapján felvizsgált a: HT-17
r. sz. 100. Mnt. 11. hó 31.
Erv. idő: 1959. Mnt. 11. hó 31.
Módosít: _____

NAPLÓBA BEVEZETVE: 19 57. 5. 7.

ARCHIVBA ADVA: 19

ARCHIV SZÁM: 94.331

Tárgy: "Bibrecsi" szőlőheví h.
személyi jelölésének elmozdítására

J a v a t .
Budapest 1959. január 19.

"Debreceni Sándor" fedőnév hálózati személyt 1955. óta foglalkoztatjuk rádióelhárítás vonalán. Aóta munkáját becsületesen végzi. A kapott adatok minélkor maradékok nélkül végrehajtja. Majta keresetül mindég pontosan tudtunk a rádióklub munkájáról és az elhárító ellenséges személyek magatartásáról tájékozódni.

Igen aktív munkát végzett a haszkartonon szereplő személyek felülvizsgálás során. Az ellenforradalmi események után a Debreceni Politikai Osztály tartotta vele a kapcsolatot az ellenforradalommal résztvevő személyek feldolgozásában. Igen értékes és jó munkát végzett észükre, több személy ügyét tudták rájuk bízni és elbírni. A rádióelhárítás vonalán kapott feladatok mellett felfigyel minden ellenséges tevékenységre is. Pl. 1960. novemberében Kiss Zoltán és három társa ipari vállalkozásba kezdtek. Kiss Zoltán értékes jelentést, melynek eredményeképpen Kiss Zoltánt és egy társát őriztetvevették.

Az egyik részünkre segített munkája alapján megérdemelte, hogy műveit elismerésekpen jutalmazva legyen, mely jutalmazás anyagi körülményeit figyelembevé nem pénzben hanem természetesen szellemi és rádióamatőrök rádióalkatrészekkel.

1 műszer.
4 csillamblok.
1 légförgő.

Kérem a fenti javaslat engedélyezését.

Peres, István
railway.

Egyes...

11/17/76 3.1.1. B-94331

3

„DÉZSI ISTVÁN”

[illegible]

SZIGORATLAN TITKOS!
KOLLEKCIÓ SZÁMA: 12

Cikkszám: 80
0104-881-2
DMT 712

Ministry of Education

6 d. y. 1943 MKH

Családi név: György

(Utónev:

Élelő neve (láányker) nevét: 1926 VI 14 34

Születési éve: Születés helye: Debrecen

Anya neve: Kester, Ilona

Foglalkozás: nyelvtanár

Munkahelye: Városi Népművelési Osztály

Lakcíme: Debrecen, Csanak u 3. sz.

Nemzetisége: felz. előtt nem volt

Katonai viszonya: felz. után: nem volt

Iráskor végzettsége: tudományterületen: nem volt

Pártfiliáció: felz. előtt: nem volt

felz. után: nem volt

Szakdolgozat címe: értelmiségi

Allampolgársága: magyar

Nemzetisége: magyar

Milyen kategóriához tartozik: értelmiségi

200098 ABTL-222

Vette: Garay András r.fhdgy.
Adta: „Dézsi” ügyn.
Idő: 1961. VIII. 28-án, 10.00

1. dr. Borossy András, aki a debreceni Tudományegyetemen a Történeti Intézetben volt adjunktus – barátságom vele 1947-től kelteződik – jelenleg budapesti lakos. Pontosabb címét nem tudom, mivel sem levelezésben nem állunk, sem meg nem látogattam. Két ízben találkoztam vele személyesen: 1958 nyarán, amikor a Megyei Bíróságon rehabilitációnkat kihirdették, és tavaly augusztusban, amikor érettségi találkozója jött le Debrecenbe. Mindkét alkalommal egy-egy órát beszélgettünk. Az Ötker Sütőpor Gyárban dolgozik, két-két és fél éve nős. Felesége ugyancsak abban a gyárban dolgozott mint munkás, ahol ő most is fizikai dolgozó. Rehabilitálása után több helyen próbált elhelyezkedni, de nem kapott anyagilag is kedvező lehetőségeket. Körülményeiről volt közös professzorunk Szabó István révén tudok. Benyomásom, hogy megelégedett ember, a fizikai munkát szereti, régebbi sport kapcsolatait új munkahelyén is felelevenítette. Valamikor a Debreceni Munkás Testedző Egylet súlyemelő szakosztályának volt edzője. Tudományos munkára természetesen kevés ideje marad, de értesülésem szerint hosszabb tanulmányt írt a koraközépkori könnyű lovasságunkról, mely a Hadtörténeti Közleményekben fog megjelenni. A legutóbbi hírem szerint felszólították, hogy a Sátoraljaújhelyi levéltár-vezetői állást pályázza meg. Baráti kapcsolatairól semmit sem tudok, nyilván volt budapesti egyetemi barátait látogatja meg. Bodolai Gézával és Papp Lászlóval elvétve találkozik. Mióta Szabó István professzor nyugdíjazása után Budapestre költözött, őtet szokta felkeresni és szakmai kérdésekben továbbra is tanácsát kéri.

2. dr. Bodolai Géza – a Magyar Irodalomtörténeti Intézet volt adjunktusa – 1949 őszén ismerkedtem meg vele – szintén Budapesten él. Lakáscímét nem tudom, levelezésben nem állok vele. Kétszer találkoztam vele 1956 tavaszán, amikor Debrecenben járt tudományos munkájához anyagot gyűjteni és 1958-ban rehabilitációnk kihirdetésén. Tudomásom szerint középiskolai tanár, magyart és németet tanít. A Német Demokratikus Köztársaságban volt tavaly előtt egy diákcsoporttal. Örömmel hallottaam egy debreceni tanártól, hogy KISZ vezető-tanár, együtt voltak tanfolyamon. 1958-ban közölte, hogy hosszabb könyvalakú tanulmányát az Akadémia ez év végén adja ki. Baráti köréről, kapcsolatairól semmit sem tudok. dr. Papp László – a Magyar Nyelvtudományi Intézet volt tanársegédje – diákkori barátom még a gimnáziumból – szintén Budapesten lakik. Még rehabilitációnk előtt a Párt Központ illetékeseivel való tárgyalás után elhelyezkedett a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetében. Lakcímét nem tudom, sem nem levelezünk sem meg nem látogattam. Tudományos főmunkatárs, debreceni nyelvész ismerőseink hírei szerint ez év végén kandidátusi vizsgát tesz. Vele is kétszer találkoztam 1957 nyarán és 1958-ban amikor mind a négyen személyesen lettünk hívva a bíróságra. Bodolai és Papp is nős emberek, két-két gyermekük van. Rövid beszélgetéseink alapján benyomásom az volt, hogy megelégedett emberek, elsősorban szakmájuk érdekli őket, majd a családi élet. Bodolai Géza esetében a KISZ munka vállalása és rábízása nem meglepő, hiszen MDP tag volt 1950 előtt is. Papp László baráti kapcsolatairól sem tudok semmit, ismervén a nyelvészeket feltehető, hogy munkatársain kívül nem érintkezik senkivel és szabad idejében is dolgozik.

Budapesti akadémikusok és professorok véleménye szerint a középkorú nyelvészgeneráció legtehetségesebb tagja.

3. dr. Balogh István a debreceni Déri Múzeum volt igazgatója, jelenleg az ismert Kralován-szky-ügy miatt fegyelmi úton Nyíregyházára lett áthelyezve mint tudományos főmunkatárs az ottani múzeumba. Bár 1945 óta ismerem, barátságunk egy, közös tudományos munka révén 1947-től kezdődik. Egyenes, őszinte ember, amire jellemző, hogy bár a Minisztérium forszírozza Debrecenbe való visszahelyezését, véleménye szerint amíg a Pártbizottság teljes mértékben meg nem bíz benne vezető funkciót nem vállal. Különösebben sérelmesnek nem érzi helyzetét – az átmeneti anyagi nehézségeket leszámítva – hiszen a múzeum vezetés adminisztratív gondjaitól megszabadulva kizárólag tudományos munkát végez, amiben az elmúlt négy év során igen értékes eredményeket ért el. Zárkózott ember, mindig az is volt, tudomásom szerint alig van barátja. Munkatársai mind szerették és becsülték. Legjobb barátja Szabó István professzor, akivel most is közös nagy munkát készítenek elő. Rendszeres baráti kapcsolatot tartott velem is, Nyíregyházára történt helyezése és az én nagymértékű elfoglaltságom miatt másfél éve csupán hat hetenként találkozunk rövidebb időre. Debrecenben szorosabb érintkezést tart fenn Gunda Béla egyetemi tanárral, Varga Gyula tanárral és Rácz István tanár segéddel, akik a Szabó István szerkesztette kötett munkatársai. Nyíregyházán tudomásom szerint Hársfalvi Péter levéltárvezetővel van baráti kapcsolatba. Mióta feleségét kinevezték tanítónőnek a három gyermekes család anyagi helyzete is javult. Balogh István a vele történeteket úgy értékeli, hogy olyanok személyi ellenségeskedése miatt történt, akiknél maga sem tudja miért lett nem megbízható. Felsőbb szinten való megítélése mindig előnyös volt, közéletünk vezetői közül Veres Péter, Ortutay Gyula, Erdei Ferenc ma is barátjukként kezelik. Rendszerellenes, restárrációs nézetei sohasem voltak, hiszen népi demokratikus fejlődésünk első szakaszában komoly közéleti-politikai szerepe volt, amit őszintén vállalt és végzett. Későbbi mellőztetését, még 1949-ben is az MDP akkor egyes szerinte szektás vezetőivel való rossz viszonyának tulajdonította. Hogy a pártbizottsággal később sem tudott teljes együttműködést kialakítani mint múzeumvezető, nyilván ebből a korból fakadó bizalmatlansága is történt.

4. Julow Viktor az egyetem európai irodalmi intézetének volt adjunktusa, jelenleg a Déri Múzeumban tudományos főmunkatárs. Diákkorom óta ismerem, 1949 ősz óta szorosabb barátom. Mindig meggyőződéses antifasisztaként nyilatkozott meg előttem, apja a Tanácsköztársaság idején való szereplése miatt az ellenforradalmi rendszerben nem érvényesülhetett. 1956-os szereplése csak később vált ismertté előttem, tudomásom szerint az ügyészség elejtette a vádat ellene és fegyelmi büntetést kapott. Rendkívül intelligens, sokoldalú ember, bár a Rákosi rendszert elsősorban művelődéspolitikája miatt súlyosan elítélte, meglepetés volt számomra, hogy az ellenforradalmi rádiónál szerepet vállalt. Passzív ember, humanista, aki négy szemközti megnyilatkozásaiban később súlyosan elítélte a Budapesten történeteket. Ideológiáját tekintve olyan szociáldemokratának lehetne mondani, aki a proletáriátus diktatúrájával párhuzamosan épített szocializmust elsősorban azért fogadta el, mert a fasiszmus ellen mást nem lehet tenni. Utóbbi három évben gyógyíthatatlan betegsége mind visszahúzóódóbbá tette, bár nagy örömmel végzi fordítói és lektori megbízásait, amiben lassú erkölcsi rehabilitálásnak elindulását látja. Munkahelyével igen, munkakörülményeivel nincs

megelégedve, nem tud elég időt fordítani irodalomtörténeti munkásságára. A múzeumban való jártamkor érintkezek vele, tavasszal ill. nyár elején együtt rendeztük a 600 éves kiállítást. Más különben egy évben 4-5-ször ha összejövünk családotól. Irodalmi, képzőművészeti térre korlátozódnak beszélgetéseink. Sejtésem az, hogy valamit várt 1956-tól és csalódott benne, mert nem az lett, amit ő akart. Egy felől biztos vagyok, hogy soha semmit nem karrier véget tett. Legjobb barátja három évtizede Kéri László, aki a budapesti egyetem egyik irodalmi tanszékének docense. Debrecenben Bartha János professzorral, Bán Imre professzorral, Holló László festőművésszel, Menyhárt Bélával, Kiss Ferenccel jár össze, igen ritkán. Soltész Jenővel Holló László és az én révemen ismerkedett meg, tudomásom szerint egy félévben ha egyszer meglátogatják egymást családotól, találkozni Holló Lászlónál szoktak, vagy Menyhárt Bélánál. Julow Viktor csendes szemlélődő ember, aki legújabbán sérelmének csupán azt tekintette, hogy tavaly nem kapott Ibusz útlevelet Csehszlovákiába.

5. Kiss Ferenc volt egyetemi tanársegéd, jelenleg az Akadémia Irodalomtudományi Intézetének munkatársa sem nem tartozott, sem nem tartozik igazi értelemben vett baráti körömhöz. Az egyetemen igen rövid ideig hallgató volt, 1954-1958 között elvétele találkozunk az utcán. Ügyéről Julow Viktoron és Szabó István professzorokon keresztül tudtam, aki Kiss Ferenc apósáékal egy házban lakott. 1958-59-ben négyszer vagy ötször jöttünk össze társaságban, részben Julowéknál, részben őnélük. Kiss Ferenc tudva hogy én milyen régi barátságban vagyok Holló Lászlóval, megkért hogy egy kiállításon mutassam be. Így ismeretségünknek ez is egy újabb teret adott, két ízben 1959-ben ill. 1960-ban együtt tettünk látogatást Holló Lászlónál. Alapjában véve soha nem tudtam megérteni, 1956-os viselkedését, mert később megtudtam, hogy ő megbecsült ember volt, származásánál fogva sem lehetett baja. Ügyéről később Julow Viktor révén értesültem, Kiss Ferenc még mindig úgy nyilatkozott, hogy ő mindent a párt megújításának szellemében tett, egyéni véleményem, hogy előbbrejutását az 1956 nyarán érlelődő események meglovagolásával is szolgálni kívánta. Feltétlenül tehetséges ember, szakmai érdeklődésünk is elég távol álló, így köztünk szorosabb érintkezés soha nem volt. Magatartásunkban kölcsönösen érzünk zavarót, az utóbbi 8 hónap alatt kétszer látogattam meg családotól, másod ízben éppen akkor amikor szüleitől Szovjet Unióból hazajött, amiről a teljes elismerés hangján szólt. Érzésem szerint ő forszírozza a Julow Viktorral való barátkozását, és ezt tenné velem is különösen ha barátai révén tekintélyesebb és nevesebb emberek ismeretségét is megszerezheti. Tudomásom szerint évekig Für Lajos volt legjobb barátja, jelenleg az én tudomásommal Debrecenben Juhász Béla tanárral, Bata Imre könyvtárossal és Julow Viktorral tart barátságot. Elejtett szavaiból ki lehetett venni, hogy Budapesten értékes és hasznos baráti kapcsolatokat ápol. Saját személyét úgy méri fel, hogy ő róla a hivatalos megítélés is az, hogy mindannak el- lenére, ami történt, komoly jövő vár rá.

6. Für Lajost sem mint egyetemi hallgatót nem ismertem, sem később az egyetemen nem találkoztam vele. Ismerősi körömből egyedül Kiss Ferencet ismerte, akivel én szintén nem voltam szoros kapcsolatban. Szabó István professzor úr lakásán ismert meg engem és Balogh Istvánt is. Professzorunk képességeit nagyra becsülte, és ügyéről nekem négyszemközt is úgy nyilatkozott, hogy külföldről való hazatéréseivel mentesítette magát minden gyanútól és elhelyezkedése csupán idő kérdése. Vezetése alatti tudományos munkákba bevonta és

bevonja, amikor pedig Debrecenből eltávozni készült Balogh István és az oHHén szakmai és emberi védőszárnyaimra bízta. Így történt az, hogy 1959 tavaszától többször felkeresett engem és Balogh Istvánt is, aki különösen is szakmai irányítója volt. Barátságunk mielőtt igazán barátság lett volna elhidegült.

Több mint egy esztendeje nem is láttam, Szabó István professzortól tudom, hogy Budapesten dolgozik mint kocsikísérő, címét nem tudom, levelezésben nem vagyunk. Jelenleg is dolgozik egy tanulmányon- értesülésem szerint. Legjobb barátjaként Kiss Ferencet tudom, Debrecenben még Juhász Bélával, Czövek Lajossal érintkezett, Budapesti barátairól semmit sem tudok. Julow Viktorral sem volt- még együttes egyetemi éveik alatt sem - baráti kapcsolatban, Kiss Ferenc révén találkoztak egyszer-vagy kétszer. Benne is ugyanaz a magatartás volt új ismeretségek szerzésére, így kért meg engem, hogy Holló Lászlónak is mutassam be, ahol három ízben tett is látogatást.

Baráti körömből vagy ismerőseim csupán egy van olyan aki 1956-ban az ellenforradalomkor szerepelt, bár róla azt csak jóval később tudtam meg - 7. Soltész Jenő gyógyszerész, a Biogal gyár kutató-vegyésze. Tudtommal munkástanács tag volt, tevékenységéről soha nem beszélt még négyszemközt sem, annyit közölt hogy nem a legjobb viszonyban volt a gyár vezetőivel és pártszerveivel, ami általam is ismert lobbanékony természetét számítva könnyen elképzelhető. Nehezen tűr irányítást, különösen nemszakmabelitől és olyan természet, aki sokáig magába fojt sérelmeket vagy vélt sérelmeket és csak ritkán robban ki. Menyhárt József festőművész barátom révén ismertem meg, akinek lányával együtt dolgozott, ő ajánlotta tanítványomul. Később baráti kapcsolat fejlődött ki közöttünk. Műszaki- természettudományos képzettségű embernél szokatlan érdeklődése van és tájékozottsága is a művészet és irodalom iránt. Barátságunknak alapja ez lett. Irodalom és művészet iránti érdeklődése révén került bele az én baráti körömbe, bemutattam Holló Lászlónak, Julow Viktornak, akiket igen tisztel és ha nem is sűrűn de fel-fel keres. Barátságunk 1958-59-ben volt a legintenzívebb, az ő házassága, majd az enyém után és az én, de az ő erős munkatempója miatt a múltban két három havonta találkoztunk. Elsősorban szakmája érdekli, munkaidőn túl is sokat dolgozik laboratóriumában, azután pedig az irodalom és művészet. Nekem tett kijelentései szerint antifasiszta, hisz a szocializmus győzelmében, s én úgy hiszem hogy bármikori politikai szereplése 1956 őszén vagy telén más helyen kinemélt ambíciók levezetése volt. Munkakörülményeivel, anyagi helyzetével megelégedett ember. Barátságot tart fenn Debrecenben Menyhárt Bélával, akivel Holló Lászlónál ismerkedett meg, felesége révén szerzett barátai közt szerepelt haláláig Egri Lajos az író, többi barátait nem ismerem, budapesti barátai közül egy szobrászt emlegetett többször, akinek nevét nem tudom.

Fent jellemzettek közül valóban Julowot, Balogot és Soltészt lehet barátomként számontartanom: Julow Viktorral közös irodalmi-művészeti érdeklődésünk ennek állandó táplálója, ugyanezt mondhatom ma már el Soltész Jenőről, Balogh István pedig koránál és tudásánál fogva is mindig apai tanácsadóm és barátom volt minden szakmai kérdésben.

Sem baráti, sem ismerősi körömben nincs más olyan, aki 1956-ban érintve lett volna, - szoros és elmélyült barátságot ápolok, Kiss Zoltán, Szabó Gábor, orvosokkal, akikkel családlilag is összejárunk, feleségemmel közös baráti körünkbe tartozik Jávor Tibor adjunktus, és amikor

idő van Holló Lászlót és Menyhárt Bélát is fel szoktam keresni, akik művészeti vonalon tartoznak barátaim közé.

Értékelés: A jelölt által adott jelentés értékes, melyet tanulmányozásához fel [néhány szó v. sor kimaradt a másolatból] megállapítható, hogy kikkel tart fenn kapcsolatot. A jelentésből kitűnik, hogy a jelölt környezete, s kapcsolatai olyan személyekből tevődik össze, akik az ellenforradalom alatt tevékenységet fejtettek ki, s jelenleg ellenőrzésünk alatt állanak.

Megjegyzés: A jelölttel a ker. Főkapitányság épületében találkoztam.

Intézkedés: Beszervezésének végrehajtása után a jelentést „M” dossziéjában helyezem el.

Feladat: Feladatot nem kapott, mivel a héten nem fog itthon tartózkodni.

Találkozó: hivatali helyiségemben.

Garay András
r. fhdgy.

ABTL 3. 1. 2. M-36823

Hajdú-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság
III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

J e l e n t é s .
Debrecen, 1966. december 6.

„Dézsi István” fdn. Ügynök augusztus 4-től október 3-ig jóváhagyott javaslat alapján „pihentetve” volt. Az ügynök azóta sem a megbeszélte találkozóra, sem annak biztosítójára nem jött el. Azóta több alkalommal tettem kísérletet a kapcsolat felvételre, de az különböző okok – vidéki kiutazás, más megyébe tartózkodik, jelenleg beteg stb. , válaszokat kaptam a telefonon való érdeklődésem során – miatt nem jött létre.

A mai nap folyamán sikerült vele kapcsolatot teremtenem és meg is jelent a megbeszélte időre. Az ügynököt felelőségre vontam egyrészt a találkozókon való meg nem jelenése miatt, másrészt azért, mert a többszöri figyelmeztetésem ellenére sem tett lépéseket annak érdekében, hogy amikor valamilyen oknál fogva a kapcsolat megszakad, akkor a megbeszéltek szerint ad értesítést.

Közölte, hogy a figyelmeztetést tudomásul vette és ígéri, hogy a jövőben ilyen nem fordul elő. Egyébként azt próbálta bizonyítani, hogy ő november 2-ig kérte, hogy ne találkozzunk, ezt egyértelműen megcáfoltam és a végén elnézést kért, mert ezek szerint ő nem jegyezhetett jól meg a dátumot. Amikor közöltem vele, hogy ebben sincs igaza, mert november 2. is régen volt és azóta sem keresett. Ekkor kijelentette, hogy nagy elfoglaltsága miatt – sokat utazik vidékre és nincs társadalmi élete, szinte megszakadt a kapcsolata az irodalmárokkal és lényegében nem volt mit jelentenie ezért nem keresett. Közöltem vele, hogy mindez csak a felelősség alól való kibújás, pedig neki nagyon meg kell fontolnia, hogy hogyan dolgozik.

E kitételből világosan értette felvetésemet, majd kijelentette, hogy továbbra is akarja az együttműködést és segíteni az állambiztonsági szervek munkáját.

Ekkor elmondta, hogy dr.Batta Imre szerződését Szegeden nem hosszabbították meg és Tóth Endrétől úgy tudja Pécsre szándékszik menni az ottani Tanítóképző Főiskolára.

A fentiek után közöltem vele, hogy a jövőben nem szeretném ha ismételt problémákat kellene feléje felvetni, melyre kijelentette, hogy nem fog rá alapot szolgáltatni. Ezek után feladatként határoztam meg részére Bíró Lajos, Velényi Rudolf és Bényei Árpád festőkkel való szorosabb kapcsolat kialakítását és azok politikai állásfoglalásuk, kapcsolatuk felderítését. A következő találkozó november 12-én 14.30 h-kor lesz a Kossuth úti templom mögött ahonnan „K”-lakásba jön fel utánam.

K: 2 pl.
K: 1 pl. B-do. H-28262
1 pl. M-do.H-28262
G: Bné.
Nytsz: 431/2890

Bezzeg László r.örgy.
alosztályvezető.

ABTL 3. 1. 2. M-36823

Hajdú-Bihar megyei RFK.
III/III. Osztály

Szigorúan titkos!

62-8883/1974.

Tárgy: „Dézsi István” fdn. TMB. –vel tartott találkozóról

J e l e n t é s
Debrecen, 1974.október 16.

Jelentem, hogy f.h. 15-én felvettem a kapcsolatot „Dézsi István” fdn. Tmb-vel, aki az elmúlt 2 hónapban nem jelent meg sem a beütemezett, sem a biztosító találkozókon. A tmb. –t felelőségre vontam a fenti mulasztásáért.

Nevezett szakmai elfoglaltságára hivatkozott. Vidéki ásatásokat vezet, valamint tudományos témákat dolgoz fel. Hivalkodva mondta, hogy „ma is megyek Hajdúszoboszlóra a Bocskai emlékművet megkoszorúzni.” Kijelentette, hogy a célszemélyekkel nem találkozott, s azokkal nincs újabb értesülése.

Tudomására hoztam, hogy a Vezető Elvtárs beszélni kíván vele, s jelöljön meg egy időpontot, amikor szabaddá tudja tenni magát. Kijelentette, hogy hiába idézzük be, mert akkor sem

tud többet, mást mondani. A rendszeres, tervszerű együttműködésnek nem tud eleget tenni. Újabb találkozó időpontját sem tudott megjelölni.

Ez évek óta visszatérő jelenség a Tmb-nél. A célszemélyekkel nem keresi a kapcsolatot, azokról alkalmi találkozások során tud meg esetenként értéktelen, felszínes adatokat. Az ellenséges személyeket igyekszik pozitív színben feltüntetni előttünk.

A fentiek alapján javaslatot teszek „Dézsi István” fdn. TMB.-nek a hálózathálóból történő kizárására, mivel ez egyáltalán nem segíti elő munkánkat.

L: Bezzeg László r.alezr.
Osztályvezető

Pál Albert .r.őrnagy

K: 1 pld.

K: H-28262 MD.

G: Fné.

ABTL 3.1.2.M-36283

II/III. alosztály.

Szigoruan titkos!
A.: "Dézsi" fn. Byn.
V.: Bezzag László r.örgy.
I.: 1965. november 8
H.: Ifjúsági üresszó

82/5208

J e l e n t é s
Debrecen, 1965. november 10.

1967. nov. 6-án d.u. Tóth Endre bejött hozzám a korekturájáért és rövid időre beszélgettünk, ártócsinra, azt mondta, hogy az ő miskolci állása költségvetési idejéről hiányában meghiusult, de mint megtesz, hogy elkerüljék Debrecenből a volt felesége miatt, kiállandónak rágalmaazza a kereketi. Az irodalmi életéről szóla elmentette, hogy az Alföld nyugodt légkörben dolgozik, a Mocsár délen felmerült ideológiai ellentétük elsimultak. Kiss Ferencről nem tudott semmit nem is találkoztam vele hónapok óta. Viszont emlí tette, hogy Bata Imre elhagyta Debrecen, mert Szegeden a tanár- képző főiskolán kapott katedrát, az esztétikai tanszéket. Szerinte ez Bata teljes politikai rehabilitációja. "hisz nem is tetts az semmit a szocializmus ellen soha, személyes ellenfelei elsősorban Árdos Pál akadémizáltak az érvényesülését Debrecenben". Pákozdi Ferencről semmit nem tudott, csak annyit, hogy jövőre nyugdíjba me

"Dézsi" s.k.

kiértékelés és feladat adás e jelentéssel egyidőben adott másik
elentésen van megtéve.

Bezzeg László
aloszt. vez. h.

1 pl. M. do.
1 pl. Harangi fhdgy.
1 pl. tetekeo.

ÁBTL 3. 1. 2. M-36283 16.

"Szigoruan t...
A.: "Dézsi" ... ügyn.
M.: Kakas János örgy.
1968. szept. 27.
Dr: Ifjúság... ssó.

382/.....

J e l e n t é s.
Debrecen, 1965. szeptembe

Vinásztól azt emlékeztem szerint 1962-ben ismertem meg egy Alföldi társasági alakuló ülésen. Később két alkalommal Kiss Ferencnél ismét megismertem. Együtt vele és feleségével, és 3- vagy 4 alkalommal találkoztam vele az 1965. nyáron, amikor Julow Viktort felkérték a múzeumba, tudtam róla, hogy Julow tanítványa, aki nagyon korrektnak és becsültségesnek tartják, megértett, hogy tehetséges. Barátom vagy szorosabb ismeretesen én is kerültem vele, egymáshoz nem jártunk. Az Alföldi híradó hivatali munkáját otthagya még az esetenkénti találkozásoknak, csak véletlenszerűen. Legutóbb 1964. szeptemberében beszéltem vele, amikor benn volt Julow Viktornál a múzeumba, hogy Szabolcsi professzor nevében felkérje egy könyv megírásában való közreműködésre. Engem azért hívott be, mert én is író voltam vagy egy művelődéstörténeti cikk megírására. Baráti köréről csak annyit tudok, hogy Kiss Ferencsel, Bata Imrével, Kovács Kálmánnal és Baranyai Iréval tart kapcsolatot. Ezekkel lát-tam beszélgetni és tudom, hogy amíg Kiss Ferencék Debrecenben la-tak össze is jártak. Mindeztől, így az Alföld volt szerkesztő-jétől Nagy Jánosnál a városi tanács volt megbízott népművelési osztályvezetőjétől a legjobbakat hallottam róla emberi politikai és szakmai tekintetben is. Szabolcsi elvtárs vitte ki magához az egyetemre a tanácskára. Tudomásom szerint párttagjelölt. 1956 e-lőtt vagy az ellenforradalom alatti viselkedéséről semmit nem tudok. Julow Viktortól úgy hallottam, hogy az Alföld korábban e-lőtt ki a szerkesztésekor ő volt az egyetlen Mocsár Gábor munkatár-sai közül, akivel a pártbizottság teljesen meg volt elégedve.

"Dézsi" s. l.

Értékelés: dr. Juhasz Béla a KITE, Magyar Irodalmi Intézet tanárse-
gedje. Az egyetemre dr. Bartha János prof. javaslatára dr. Szabolcsi
Miklós tanácskezelő révén került. Jó kapcsolatban irodalmi te-
rületen dolgozó egyetemi tanárokkal, köztük Kiss Gyöngy, Bata Im-
re, Kovács Kálmán, MM. kapcsolatokkal. Irodalmi munkássága inkább
pozitívan értékelhető. A jelentésben foglalt adatokat más úton
szerzett anyagaink is alátámasztják.

Magyarázat: A jelentést Juhász Béla tanulmányozásához használom

feladat: Az ügynök feladatuk kapta, hogy Julow Viktor kapcsolatán keresztül állapítsa meg, dr. Bartha János egyetemi tanár kapcsolatait volt tanítványai közül kik azok akik lakására járnak, milyen célból. Van-e az összejárásukban törvényszerűség, szervezethez. dr. Bartha lakására járó kapcsolatok között Juhász Béla szerepel-hogyan kerültek kapcsolatba.

Ugyanakkor Pákozdi Ferenc, dr. Bán Imre, Kovács Kálmán, MM. kapcsolatok tevékenységéről, a közzétett úton szerzett adatokat jelentse.

Szigorúan titkos!
A.: "Dézsi" fn. ügyn.
V.: B. meg. ászló örgy
I.: 196. febr. 21.
H.:

431/.

Jelenlét.
Debrecen, 1966. február 24.

1966. febr. 10-én rövid beszélgetést folytattam Julow Viktorral, érdekltem, hogy mit hallott a Búcsók kiállításáról. Ő csak Kéza Imrével beszélt, aki azt mondta, hogy azt közölte vele, hogy jobb írásai összességében kimaradtak az izgatás fogalmát. Amikor erre azt kérdezte, hogy konkrétan mit assanak erre rá, akkor nem kapott választ. Tőle nem tudott mondani. A saját véleményét a következőket tette hozzá. Ellemző, hogy irodalmi, esztétikai kérdésekben teljesen járatlan emberek ilyen súlyos és hamis vádat tessznek róla. Bajon kiiktól kapták a szándékosan megtévesztő információit, hisz egy rendőrtisztnek valóban nem kell érteni az esztétikához, azok kérdéseiből. Szomorú, hogy azokat akarják csempélni akik ma a légynek nem ártnak, de a mult jukban lehet vátkálni.

"Dézsi" s.k.

Értékelés: Az ügynök a feladatának megfelelően jelent dr. Bata Imre iránt, illetve a vele szemben tett rendőri intézkedés háttéréről. Jelentése értékes, mert mutatja egyrészt dr. Batáról alkotott véleményét, másrészt Julow Viktor állásfoglalását. Ez is mutatja, hogy Julow ellenőrzése indokolt.

Megjegyzés: Az ügyökkel szabadban volt a találkozó, így nem volt lehetőség a jelentés elolvasására, illetve megnevezésére. A következő találkozó során - ami már K. lakásában lesz - megtartva - a jelentéssel kapcsolatos alapvető hiányosság megszüntetése érdekében figyelemzettetni fogom.

Feladat. Tóth Endrével folytasson beszélgetést, és összegezzen meg-
állapítási véleményét Kiss Tamás az Alföld szerkesztő bizott-
ságából történt leváltásának visszhangjára és neki az állásfog-
lalás is jelentse. A korábban kapott utasítás, amely arra vo-
natkozott, hogy az író művész klubba menjen el, rajtsa végre.

Telálkózó: 1966. március 7-én 14.30 h-kor K. lakásban.

Bezzeg László örgy.

K: 3 pl.
G: Mné.
K: 1 pl. ért.
1 pl. Harangi fhdgy. et.
1 pl. H-28262 M.do.

III/III, alosztály.

Szigorúan titkos.
A.: "Dézsi" s.k.
V.: Kakas János Örgy.
I.: 1965. szeptember 30.
: Ifjúsági titkár.

382/.....

Jelentés.
Debrecen, 1965. szeptember 30.

1965. szept. 16-án rövid látogatásom többek között engem is felkeltő Julow Viktor munkatársaménál, aki sejtére kijelentette, hogy nagyon jól érzi magát az egyetemen. Én prof. a közvetlen főnöke. Véleményem szerint az irodalmi intézetben ideális légkör uralkodik a mióta Szabolcsi prof. Debrecenbe jött. Róla annyit mondtam, hogy döntő szerepe volt az 6 társas rekonstrukciójában. Érdeklődtem Bartha János felől is. Mostanában nem beszélt vele hosszasan az év elején, csak foglalkoztak a szoborral, azt abból mondta, hogy két év múlva nyugdíjba készül. Érdeklődtem Juhász Béláról is, de hosszú ideig a nyáron és tavasszal nem találkozott vele, annyit tud, hogy a nyáron Jugoszláviában volt tanulmányuton. Annak a véleményének adott Julow kifejezést, hogy Juhász Béla rövidesen előléptetik, mert minden tekintetben rászolgált a bizalomra. Saját terveiről annyit mondtam, hogy januárban adja be a kandidátusi értekezését. Kiss Ferencről is érdeklődtem, de kijelentette, hogy háromnegyed éve nem találkozott vele, s a mi kapcsolataink nem olyan már, hogy most még csak másfél napot töltöttem Pesten, megmaradtam volna. Ő sem keresett meg mostanában. Irodalmi életéről nemmilyen értesülése nem volt. Budapest régi barátját Kéri Lászlót, a magyar Pen titkárát látogatta meg, aki elmesélte neki amerikai tanulmányútjának élményeit.

"Dézsi" s.k.

Értékelés: Julow az oktatási év beindulásával került vissza a KIMÉ-re, a Magyar Irodalmi Intézetbe. dr. Szabolcsi tanszékvezető prof. javaslatára. A jelenlegi körülményeivel elégedett. Kiss Ferencvel kapcsolata megmaradt. Kéri Lászlóval kapcsolatban jelenleg is tartja. Juhász Béla irodalmi tevékenységét a KIMÉ-n pozitívan értékelik, abból eredően rövidesen előléptetik.

Intézkedés: A jelentés 1 pl-t Julow Viktor anyagába lerakom, a 34-1084 obj.-ba. Juhász Bélára vonatkozó részt kivonatba szem. anyaghoz lerakom.

Feladat: és találkozó az ezzel egyidőben adott másik jelentése.

L: dr. Szalma József r. ales.
aloszt. vezető

K: 3 pl. + 1 kiv.
Mné.
K: 1 pl. H-28862 M.
1 pl. 34-1084 obj.
1 pl. Ért.
1 pl. kiv. JB. anyaga.

ÁBTL 3.1.2. M-36283 14.

V. alosztály.

"SZIGORUAN TITKOS"

A: "Dézsi" s.k.
V: Kakas János Örgy.
I: 1961. szept. 22-én 9 h-kor.

Jelentés
Debrecen, 1961. okt. 31-én.

Soltész Jenő emberi jellemzését és magánéletről elmondottakon kívül csak annyiban tudom megítélni, hogy megismerkedésünkkor nagyon megtört, megviselt ember benyomását keltette. Első felismerésétől való valószínűleg ideje volt. Tudomásom szerint szakmai munkatársakon kívül barátai Debrecenben nem voltak. Menyhárt József festőművészhez járt fel rendszeresen. Igen olvasott, művészetek iránt fogékony és jó embernek ismertem meg s általam Holló László majd a ott előforduló ismeretséget is megnyerte. Feltétlenül tehetséges ember szakmájában is, rengeteget dolgozik és úgy érzem még mindig nagy ambíció van benne.

Természete nem a legzserencesebb, robbanékony, hirtelen haragu apró dolgokat is hajlamos úgy magyarázni, hogy azok szántszándékkal ellenkezőténak. Ez a benyomását munkahelyén szerzett tapasztalataimra építem. Megítélésem szerint alapvetően szocialista eszméjű ember, aki nekem 1956-os dolgairól sohasem beszélt. Feltétlenül békésbarát, aki előttem mindig úgy nyilatkozott a nációkról, de általában a németekről, amiből azt lehet következtetni, hogy antifasiszta. Úgy érzem, hogy a szocialista rendszerrel szemben lojális, bármilyen személyi természetűek, nem csinál belőle titkot, hogy a gyár vezetősége szerinte sem szakmailag, sem politikailag nem olyan amilyennek kellene lennie. Nem tudom felbecsülni, hogy felesége révén az Egri hatós körében milyen nagymértékben elidegenítette volna eredeti meggyőződését.

Természetesen újabb baráti köréről jó formán semmit sem tudok. Legutóbbi megnyilatkozásai alapján is olyan embernek tartom, aki munkája után kizárólag olvasásnak, és művészeteknek szenteli időt. Egy másfél évvel ezelőtti kijelentésire alapozhatom az a bejegyzésem, hogy felesége volt baráti köre: Egri, valami Szász István és Stetka nagymértékben ellenszenves volt emberileg számára.

Értékelés: "Dézsi" s.k.

Jelölt kapott feladatát végrehajtotta. Jelentése értékes. Jelentéséből megállapítható, hogy Soltész Jenő mérnököt alaposan ismeri, vele kapcsolatot tart fenn. Jelentéséből megállapítható Soltész emberi és jellembeli tulajdonságai, valamint szűkebb baráti környezete is.

Megjegyzés:

Soltész Jenő veszélyes kategóriában szerepel.

./.

ÁBTL 3.1.2. M-36283 4.

III/III-1. Alszóly.

Nyt.szám: 1963. 16.

"SZIGORUAN TITKOS!"

A: "Dézsi István" ügyn.
V: Garay A. r. fhdgy.
I: 1963. júl. 16.
H:

1. l e n t é s
Debrecen, 1963. júl. 16-án.

Kiss Ferencel újabb sem jötték össze sűrűbben mint tavaly, vagy tavaly előtt. Miképpen továbbra is az Akadémia Irodalmi Intézetében van, családjaival együtt készült Budapestre költözni egy félévben belül. Ittől igen fontos megbízatásokat kapott, dolgozik önálló tanulmányköteten, valamint az új magyar irodalomtörténeti kézikönyv több fejezetét. Igen elismert kritikus és irodalomtörténész. Kiterjedt budapesti szakmai kapcsolata van, legutóbb a fiatal költők pécsi konferenciáján ő mondta a hivatalos referátumot, részt vett a szegedi kritikai konferencián is. "Magyar irodalom" című folyóiratával napi 10-12 órá dolgozik, olvas-ír. Társaságba nem sűrűn jár, családjával rendszeres otthoni hangverseny látogató. Baráti köre nagyjából továbbra is abból az irodalmi nemzedékből kerül ki, akikkel már az egyetemén együtt volt. Bata Imrével szoros barátságot tart fenn, néha Miklós budapesti irodalomtörténészt szokta mint egyik legjobb barátját emlegetni, Simon István, Váci Mihály és Nagy László, valamint Juhász Ferenc költőket, akiket Budapesti nemzedéknek tekint. Baráti körébe tartozik még Szabó László, Kertész László, Moosár Gábor és a nyíregyházi levéltár vezetője Rónai Péter. Régebben többször családjával együtt járt Julow Viktorékkal, újabban nem hallok erről. Aztán, de inkább három hetenként jár fel Budapestre és ott három-négy napot tölt egy-egy alkalommal. A régi jó ismereteket nem semmi olyan lényegbevágóan közös munkaterület, vagy érdeklődés köztük nincs, ami barátságunk elmélyülését, vagy a sűrűbb találkozásokat hozná magával. Mint ez előtt, ma is egy kicsit kapaszkodónak tartom, bár semmi kétség afelől, hogy a vele azonos életkorunk közül az egyik legolvasottabb, leképezetebb és legtöbbszörhivatott irodalmár.

"Szeri" sk.

Artákolás:

Az ügynök kapott feladatát végrehajtotta, jelentése értékes. Jelentéséből megállapítható, hogy Kiss Ferenc jelenleg is szoros kapcsolatot tart fenn a volt aktív ellenforradalmi személyekkel, akik egyébként korábban arról voltak ismertek, hogy a "népies" irányzat hívei voltak. A jelentés szerint irodalmi téren aktívan dolgozik.

Megjegyzés:

Kiss Ferenc feldolgozás alatt tartunk.

Intézkedés: Ügynökben intézkedési tervet készítünk.
ÁBTL 3.1.2. M-36283 8.

Hajdu-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság
III/III-1. Alszóly.

"SZIGORUAN TITKOS!"

Nyt.szám: 147. 1963.

A: "Dézsi István" ügyn.
V: Garay A. r. fhdgy.
I: 1963. júl. 19-én.
H:

J e l e n t é s
Debrecen, 1963. febr. 19-én.

Február 7-én este felkerestem voltát, Jenőt. Egyedül volt, felesége hét hetes továbbképzésen Budapestre tartózkodott. Kiegyenlített, jókedvű. A munkáján nagyon becsülnék érzi magát. Igen jó személynéppel halad, és es kiemelkedett illetlen. Doktorai értekezését írja, hatalmas anyagot gyűjtött össze. Jó formán reggel estig dolgozik, társaságba vagy szórakozni egyáltalán nem jár. Heti egy angol, olasz és orosz órát vesz. Több hét után Pákozdy Ferencet hívja, majd az órákat, most angolul tanulnak. Olasz órákra dr. Emberling jár hozzá, orosz pedig a TIT-ben tanul Varga Józsefnél. Véleményem szerint/most/ bármilyen ellenérzései, vagy kinttartásai lehettek 1956-57-ben, most teljes mértékben jól érzi magát. Politikai kérdésekhez nem szól hozzá, újrat rendszerezni nem olvas, rádiót nem hallgat. Általános nyilatkozatai alapján azonban úgy látom, hogy semmilyen ellenérzés nem benne a most politikájával kapcsolatban, s előtte eddig is mint a szocializmus híve nyilatkozott meg. Egy német könyv, ami magyar nyelven is megjelent - Baade: Versenyfutás a 2000 évről - említése során tette azt a megjegyzést, hogy ennek a könyvnek az elolvasása után győződött meg arról, hogy a mezőgazdaság szocializálása nem csak nálunk, de az egész világon az egyetlen járható út. Pákozdyval kapcsolatban a következőket mondta. Jelenleg hosszas betegszabadságon van és valószínűleg a nyugdíjba megy. A verses kötetének anyagát már felvitte a kiadóhoz. Ugyan, hogy ez az végén megjelenik. Szerinte Pákozdynak nem voltak reakciói, vagy antiszocialista eszmét, de sok kérdésben koránál és kényszerénél fogva mint mellőzött ember a szocializmus is ellenzékes hangmegütését tartotta és tartja. "Hozzáillenek". Szerinte az a baj, hogy irodalomban is Pákozdy már nem tudja a fiatalokat igazán megérteni és így a teljességüket sem tudja felmérni. Hruscsov elvtárs politikájával kapcsolatban Soltesz kijelentette, hogy nem csak meggyőző és okos politika, hanem az egyetlen szocialista politika, és ha 1947-57-ig is ez lett volna az alaphang, a világon már nagyobb tért adhatott volna a szocializmus". Véleménye szerint az európai békeábrán mulik, hogy a jobban angolszászok vissza tudják-e parancsolni azokat a szellemeket, amelyeket Németországban és Franciaországban ők is segítettek elszabadulni.

Égész beszélgetésünk őszinte volt, a politikai jellegű kérdések számára huszadranguk. Nem feltételezhető, hogy másokkal politizál. Egész élete célját a további kutatásokban látja. Szeretne az egyetemre átkerülni kutatói állásba, a Bogár professzor intézetébe.

"Dézsi" sk.

ÁBTL 3.1.2. M-36283 6.

[illegible]

Hajdú-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály III/II.alosztálya.

Szigorúan titkos!

Tárgy: Fülep József kapcsolatfelvételére

Javaslat.
Debrecen, 1967. szept. 18.

Fülep József /Tiszapüspöki 1938. júl. 11. Fülöp Mária, apja: István, 8 általánost végzett, és iparosiskolát, szakképzettsége elektroműszerész, és gépkocsivezető, foglalkozása elektroműszerész az Alföldi Nyomdában, másodállásban a KPM.Tanintézetében gépkocsi vezetésből szakoktató, pártonkívüli, büntetlen vagyontalan, magyar állampolgár és nemzetiségű, nő :/ Debrecen II.ker.Dózsa György út 7 sz. VI. em. 24. ajtó alatti lakos.

1956.dec.23-án Ausztriába disszidált, majd Franciaországba ment tovább. 1958. III.3-án amnesztiával visszatért. Kutató nyilvántartásunkba szerepel.

1958. szept. 11-én hazafias alapon ügynöki minőségben lett beszervezve alosztályunk által.
1959. okt. 1-én informatorrá lett átminősítve. Fedőneve „Fekete”.

Beszervezését követően a találkozók pontos volt, feladatát általában jól hajtotta végre.

Munkahelyét gyakran változtatta. Ez azzal volt összefüggésben, hogy ahol lakást ígértek munkát vállalt. Miután nem kapott, kilépett, vagy szerződés meghosszabbítását nem kérte. A több munkahely viszont kedvezően hatott a hírszerző lehetőségére.

1960. aug. 1-től a Békés megyei Jókai Színház világosítóként alkalmazta. A Békés megyei III/II. osztály átvette és tovább foglalkoztatta. Mivel azonban a Színháznál a munkaviszonya megszűnt, visszatért Debrecenbe és osztályunk nem kívánta akkor továbbfoglalkoztatni, 1961. febr. 11-én kizárták.

Az eltelt idő óta problémái megoldást nyertek. Első feleségétől – Rimaszombati Klárától – elvált és Sütő Erzsébettel házasságot kötött, aki az Alföldi Nyomdában anyagkiadó. Egy 6 éves gyermekük van. 1967. május 5-én szövetkezeti lakásba költöztek, így lakás problémája is megoldást nyert. Anyagi helyzetük jó.

Munkája és magatartása ellen kifogás nem merült fel. Politikai és erkölcsi vonatkozásban sem esik kifogás alá. A rendszerhez tartozónak érzi magát ez munkájában és magatartásában is tükröződik. Rendelkezik azokkal a személyi tulajdonságokkal, amelyek a hálózati munkához szükségesek. Bátor, határozott, türelmes, őszinte, egyenes jellemű. Káros szenvedélye nincs. Eddig nem dekonspirálódott. Hozzáánk való viszonya jó. A vele folytatott beszélgetés során

kijelentette, „ most már nincs probléma, minden rendeződött és amennyiben igénylik, szívesen segítem a munkájukat, mert az egyezik politikai meggyőződésemmel”.

Hírszerző lehetőségei jók. Az amnesztiás vonalon számba vett kapcsolatai 20 fő. Ezek a következők: Áncsán Mihály, Batai József, Borbás László, Bánhidi József, Egri Gyula, Huszár Károly, Jenkei Gáborné, Kádár Géza, Körmendi /Kepics/ István, Kelemen József, Kulcsár István, Lantos /Lebovics/ József, Oláh Gyula, Oláh József, Pótor József, Rác György, Stébel János, Tumbász János, Veres Béla, Zelenák János. Ezen személyek közül a munkaterv alapján 4 főnek az ellenőrzését kell biztosítani. Ellenőrzés alá kell vonni 7 főt. Esetenként ellenőrizni kell 9 főt.

Mivel a francianyelvet perfektül beszéli és nyilvános helyen meg szokott fordulni, felismerő feladatokra és nyugatról beutazó gyanús személyek ellenőrzésére, szűrésére is felhasználható.

A fentiek alapján továbbra is alkalmasnak tartom hálózati munkára. A feladatok elvégzésére és a kapcsolattartásra a lehetőségei jók. Felesége csak nappal dolgozik, Ő pedig különböző műszakokban. Ezért délelőtt, vagy délután rendelkezik szabadidővel, amiről nem kell senkinek beszámolnia.

Kérem ezért „Fekete” fn. kizárt informátorral a kapcsolat felvételét és informátori minőségben való foglalkoztatását – az amnesztiás vonalon – engedélyezni.

Farkas Béla r.örgy.

dr.Szőke István r.örgy.
aloszt.vezető

Engedélyezem:
Gyökös Mihály r.alez.
Osztályvezető

430/....
K: 1 pl.
G: Mné.
K: H-19226/58 „B” do.

ABTL 3.1.1. B-94650

Vijlatkázat

34

Felülvett Fülöp József (Tiszapüspöki 1938 V/11/11.

Fülöp Mária) Debrecen Vörösmarty utca 71.sz.

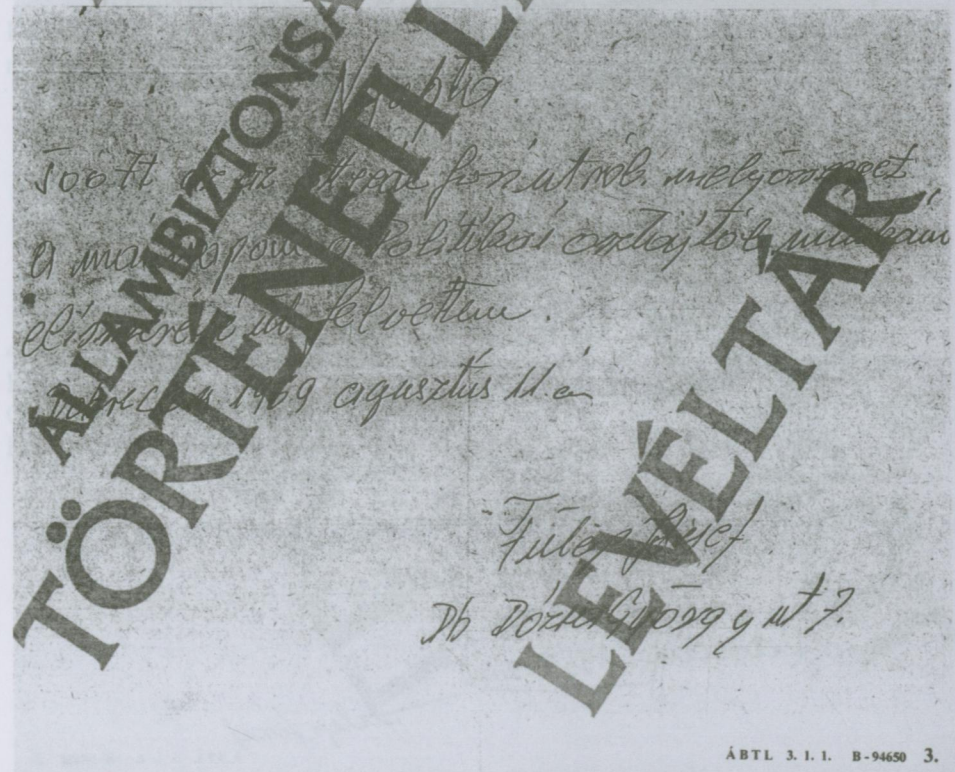
alatt lakó Harosfiar meggyőződéséből
felajánlom segítségemmel a Magyar Állam
biztonsági szervének. A tudomásomra jutó
jelentős eseményekről vagy eseményekről
a legkorábbi időn belül tájékoztatásul lezek
a vonatkozó feladatokat a legjobb tudásom
szerint hűhatalom végre. Észre vételeimet minden
kor írásban teszem meg megjelölve Fekete néven
irodákba.

Tudatába vagyok annak, hogy az Államvédelmi
szolgálat szerinti létrejött kapcsolat szigorúan
titkosított és arról soha senkinek semmilyen
környezetben, között sem beszélhetek.
Amennyiben kötelezett segítséget megadni
valakinek a törvényes felelőssége vanást

Debrecen 1958 szept. 11.

Fülöp József

ABTL 3.1.1. B-94650 2.

„HAJDÚ BARNÁ”

Dr. Gerald B. ...

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

SZERV: Hajdu-Bihar megye

OSZTÁLY: III/III

MUNKÁ DOSSZIÉ

MINŐSÍTÉS: titkos megbizott

FEDŐNÉV: "HAJDU BARNA"

B* DOSSZIE SZÁM: H-14222/57.

AZ ÜGY I-III. KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: III.

MEGNYITVA: 1975. május 21

LEZÁRVA: 19

ARCHIV SZÁM

Sor.sz:2.....

Adta: „Hajdú Barna” fn.ü.

Vette: Faragó rny.örgy.

Idő: 1957. okt. 30.

Hely: „Muskátli” lakásba
15-16 óráig.

J e l e n t é s .

Debrecen, 1957. november 6.

Busi Bálint s Naményi Gyula a Vöröshadsereg útján találkoztak okt. 28-án. Naményi meg is jegyezte, hogy bár régen találkoztak, de tud róla, hogy Csósszel igyekezik közösnevezőre jutni. Nézd Bálint nekünk nemsok a tennivalónk. Jóformán semmi. Tudjuk, hogy élünk s ez egyelőre elég is. A hatóságokkal nem jó játszani. Különösen nem most. Tavalý októberből tanultak ők is, mi is. A nyugatiak nem sokat törődnek azzal, hogy itt mi van. Ők csak rendezik a maguk kirakatukat. Hogy persze közbe itt velünk mi van? Hát legfeljebb imádkoznak érettünk. Attól pedig mi jól nem lakunk. Ez nem beletörődés. De most okosabbat nem lehet tenni. Vagy megoldják – úgy a kérdést, hogy megegyeznek s mi is szót kapunk, vagy összezsapnak, s majd aki győz az dirigál.

Busi: Te mit gondolsz Szíriába összezsapnak ezek nagyon veri a huppot mind a kettő. Ha egyik gyakorlatozik a másik meg erősít.

Naményi: Amerika szorítóba van. Vagy üt, vagy veheti a kalapját rövidesen az arab világból is, de Afrikából is. Ha a nyugat most Szíriában gyengeséget mutat, olyan hatalmi súlyról kell lemondania, amit nem pótol sehonnas sem. Az erő politikája viszont mostmár elég kockázatos.

Busi: Mit vársz az ENSZ Szíriai vitájától, ott kétféle javaslat van úgy tudom, s nem is valami egyformák.

Naményi: Időhúzás az egész míg a csapatokat rendezik. Ha a nyugat tényleg olyan erős mint mondja akkor meg is kezdik. Ha nem akkor csak politikai manőver az egész. Sokat nemigen nyerünk vele egyikkel sem. Hogy ment el nálatok az üzembe az évforduló? Ma az emberek nem vártak semmit. sem.

Busi: Csend volt. Egészen csend. Sőt még inkább egyesek viccet réfat csináltak az egészből. Pedig nincs rajta mit viccelődni. Az egyik /Busi Ödön/ egyszer csak be szólt, figyelem, figyelem, figyelem 120 fő a lánchídnál megadta magát. Már ehhez hasonló megjegyzések voltak. Az egyik nevette a másik szidta. Nézd jó Ő lenne egy kicsit nekünk is ezen gondolkodni, hogy tulajdonképpen mi is volt az akkor.

Naményi: Nézd lesz erre egy alkalmas nyugodt napod neked is remélem, is s nem is fog értelmetlen lenni. De most nagyon vigyáznak reánk. Ha egy kicsit leül ez a vihar.

„Hajdú Barna” sk.

Megjegyzés:

Lakásban találkoztunk és nemzetközi pol. Kérdéseket is értékeltünk, nevezetesen a napirenden levő Szíriai és Franciaországban levő helyzetet. A Naményiről adott jelentés értékes.

Intézkedés: Gépelés után a II-es alosztálynak adunk egy példányt, mert Naményivel foglalkoznak. Más intézkedést nem igényel most.

Feladata: Naményi Gyulával és Biki József ügyvéddel valamint Csósz Lászlóval tárgyaljon tovább azzal a céllal, hogy bizalmukat tovább szilárdítsa és esetleges felfelé nyúló szálatat felderítsen. Ennek érdekében tegye fel a kérdést a nov. 10-én megnyíló ellenforradalmi kiállítás kapcsolatban, hogy az eredeti dokumentumok ki lesznek-e állítva, mennyi kerülhetett a hatóságok kezébe, mi van az elkészített iratokkal és főleg az eredeti jegyzőkönyvvel. Közöltem az ügynökkel, hogy az ő általa aláírt dokumentumok is ki lesznek állítva és ezt ügyesen használja ki a bizalom további megszilárdítása érdekében. Próbáljon arról beszélni, hogy a fővárosi vagy más kiállításokon mennyi eredeti anyagot tudtak összeszedni van-e és honnan értesülésük az itteni vezetőknek erről.

Dolgozza fel, hogy mennyire és honnan ismeri Huszár Károly szüleit és ebből kiindulva tegyen javaslatot arra, hogy Huszárékhoz, illetve baráti köréhez hogyan tudna eljutni azokkal baráti kapcsolatba kerülni.

Találkozó: 1957. nov. 4-én hétfőn 15 –kor a börtön előtt csak jelentés átadásra ment feladata nem párnapos, azt folyamatosan hajtja végre és rész eredményeket is jelent.

Faragó Mihály r.ny.örgy.

Készült: 3 pld.

1 ” „M” dossz.

1 ” ügy.dossz.

1 ” II. alosztály.

ABTL 3. 1. 2. M-41875

Szigorúan titkos!
Adta: „Hajdú Barna” inf.
Vette: Nagy r.fhdgy.
Idő: 1959. aug.5.

J e l e n t é s .

Debrecen, 1959. augusztus 25.

1959. júl. 25-én 19 h-kor Busi Bálint és Császár Péter találkozott a Vöröshadsereg útján az Ifjúsági mozi előtt, kb. 15-20 percig beszélgettek. Császár elmondta, hogy Csósz László súlyos beteg. Nem is igen gyógyulhat fel, mert tudomása szerint tüdőrákja van. Ez igen nagy baj, hiszen Csósz egy kiváló politikus, kitűnő szervező. Így ha ő is kiesik széjjel hull a társaság.

Júl. 26-án de. 10 h-körül a Bika előtt megszólította egy magas kb. 35-40 év körüli férfi, -Homlokán forradás helye - Busit. Busi nem ismerte, így a férfi be is mutatkozott Pálfi Béla Bajcsi Zs. U. 35. sz. alatti lakos. Rövid ideig beszélgettek. Pálfi kérte a Busi címét mondván erre soha sem tudni mikor kerülhet sor. Pálfi elmondta, hogy be volt börtönözve. De nem baj hiszen szenvedés nélkül nincs eredmény s a pálma is a nyomás alatt nő legmagasabbra. Kérte Busit és címét ne feledje mert még erre sor fog kerülni.

Aug. 2-án du. 4-kor Busi a lakásán kereste fel dr. Kovács Bélát s kb. 2 órán át beszélgettek. Előbb családi dolgokról, majd Kovács politikai dolgokról kezdett beszélgetni. Nézd ha el akarják kerülni a nagyok a háborút, itt mind a két félnek engedni kell. Ez így tarthatatlan. Dehát igen nehéz lesz. Nagyon sokan vannak, akik sajnos a legkisebb engedményt is bosszúállással torolnak meg. Elmondotta, hogy egy régebbi alkalommal /börtönbe/. Többen beszélgettek s éppen az egyik jelenlévő kijelentette, hogy az lenne a legokosabb ha az egész vörös garnitúrát kiirtanák. Ez ellen ő tiltakozott, hogy az szörnyű lenne, azt még az Isten sem nézné el. Mire a jelenlévő Kolumba /?/ atya közbeszólt, hogy majd addig elfordítja a fejét. Busi megjegyezte, hogy Csósz beteg, úgy hallotta. Mire Kovács csak annyit mondott, hogy ez igen nagy baj, had élne még mert neki lenne még egy kis elintézni valója vele. A Kovács Bélát nagyon sajnálja hiszen nincs is senki egyenlőre itt, akire komolyan számítani lehet. Tildi elég népszerűtlen ahhoz a többiek meg szanaszét vannak. S ki tudja melyiknek mi lett a gondolata.

A FKP volt tagjainak kb. megoszlása a két csoportban:

Csósz László: Bakóczi János, dr. Kertész Kálmán, dr. Tóth Ferenc, dr. Naményi Gyula, Szigeti Károly, Horváth Józsefné, Ács Sándor, Kovács Endre, dr. Kovács István, dr. Berendi Lajos, Öry István, Császár Péter, Pucsera?

Dr. Kovács Béla: Busi Bálint, Biki Gábor, dr. Biki József, Makai Mihály, Jámbor Ferenc, Csiszár? /töltőtollas./

Kovács Endre később a dr. Kovács csoportjához ment át.

„Hajdú Barna” sk.

Értékelés: Feladatának megfelelően foglalkozott Csósz László és dr. Kovács Béla személyével és ennek alapján jelentette a Csósz és társai, illetve dr. Kovács Béla és társai személyével kapcsolatban tudomására jutott adatokat.

Csósz betegségével kapcsolatban másik hálózati személyen keresztül is szereztünk tudomást. A Pálfi Bélával kapcsolatos jelentése figyelemreméltó, ezért Pálfi személyének figyelemmel kísérésének lehetőségét felmérjük.

Eligazítás: Feladatául adtam, hogy Csósz Lászlót keresse fel a lakásán beteglátogatás címén. Győződjön meg betegsége súlyosságáról és beszélgessen el vele a párt tagjainak értékeléséről. Következő találkozó: 1959. aug. 6-án 15 h-kor a Salétrom és Késes u. sarkán, mely találkozáson a kapcsolat, átadását fogjuk végrehajtani.

Nagy Sándor r.fhdgy.

Mi az op. tiszt intézkedése Pálfi B-val? Ez fontos!

Kovács tanulmányozása igen fontos mert szemben áll a jobboldallal ezért jól kell őt ismernünk. Úgy fel kell dolgozni mint egy beszervezési jelöltet.

Nem értem miért kellett a találkozót már a következő napra tenni?

VIII/kb. Faragó

ABTL 3. 1. 2. M-41875

Hajdú-Bihar megyei RFK.

III/III. Osztály

Szigorúan titkos!

62-1302/1973.

A: „Hajdú Barna” fdn. TMB.

Vette: Pál Albert r.őrnagy.

Idő: 1973. december 6.

Hely: Szabadban

Tárgy: Dr. Kovács Béla volt ellenforradalmár ügyében

J e l e n t é s

Ismerősöm munkahelyén kereste fel Dr. Kovács Bélát. Bár igen sokan voltak, ismerősöm és Kovács egy sarokba ülve beszélgettek. Előbb néhány tréfás megjegyzést eresztettek meg, majd ebből Kovács a jelenlegi helyzet elemzésébe kezdett.

A szovjet- amerikai viszonyt egy kényszer-házasságnak nevezte, mondván, hogy az igaz, hogy ezzel mindkét fél jelenleg jól jár, csak a hozományt mi is fizetjük. – Majd gyorsan, de az alapra vágott át: Elmondása szerint, ha még ügylátszik is, hogy az USA-nak gondot okoz is ez, ez csak a felszín. Nekik ez igen jó üzlet, és igen jól lehet vele zsarolni. Szorosabbra lehet fogni a gyeplőt. Nem kell őket féltetni. Legalább is egyelőre nem. Az araboktól a legkevésbé. Az a bizonyos arab egység elég gyenge tákolmány. A zsidók viszont olyan

óriási anyagi erővel rendelkeznek, amiről talán fogalmunk sincs. A pénz óriási úr. Persze itt van Kína. Ki tudja, hogy mivel áll még elő egy szép napon. Egy biztos, én már azt nemigen érem meg, de nem is szeretném. Nekünk nem sok jót ígér, - pláne, ha a japánok is szót értenek vele, - ami talán nem is olyan lehetetlen. De hát engem már van, ami közelebből is érdekel, - jövő ilyenkor én már nyugdíjba leszek. Majd azzal búcsúztak el, hogy Kovács kérte ismerősömet, látogassa meg máskor is.

„Hajdú Barna” sk.

Értékelés: A TMB. eredményesen folytatja a megkezdett feladatának végrehajtását. Élvez a célszemély bizalmát. Kovács kijelentéseire továbbra is „a jóslás”, a „találgatás” a jellemző, melyből azonban tükröződik szovjetellenes beállítottsága.

Megjegyzés: A TMB. szóban kijelentette, hogy lakásán kereste Pálfi Bélát, aki nem tartózkodott odahaza. Apja elmondása szerint fia nőismerősénél lakik, és igen ritkán megy haza.

Feladat: Pálfi Bélával való találkozása lehetőségét a Gyógyfürdőben keresse, ahova nevezett rendszeresen kijár. Hajtsa végre a vele kapcsolatos további feladatát.

ABTL 3. 1. 2. M-41875

III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Nyt.sz: 1521/1791

..... sz. pld.

A: „Hajdú Barna” fdn. ügyn.

V: Gaál L. r. szds.

I: 1969. aug. 9.

H: Nagyverdőn.

J e l e n t é s

Debrecen, 1969. aug. 9-én.

Megbeszélésünk szerint megkérdeztem egyik ösmerősöm Szilágyi Miklóst, aki Debrecen, Komlósi u. 28. sz. alatt lakik s egy munkahelyen dolgozik Dr. Szeremlei József volt horthysta katonatiszt tanárral, hogy hát az öregúr, hogy van? Tulajdonképpen mit csinál náluk? Szilágyi, kivel előzőleg igen hosszan csak családi dologról beszélgettek elmondotta:

Furcsa ember a Józsi bácsi. Mintha nem is ebben a világban élne. Az ő számára ez az élet semmit nem ér. Szerinte az ő világa csak az emlékek. Nem is tudja elfogadni a jelent. Bár igen művelt ember, szinte érthetetlenül hisz abban, hogy így nem marad a rendszer ahogyan van. Az intézetben is jószerint semmit sem csinál. Hol itt, hol ott van. Ott léte is inkább Dóci nevű igazgatónak /vezetőnek/ köszönheti, aki valamilyen rokona. Van még egy igen jó barátja, akivel nagyon megértik egymást, akinek az édesapja volt a 11. Hajdú-ezred

parancsnoka. /Ismerősöm nem tudta jól megjegyezni a nevét. Valami Kucera, vagy ehhez hasonló/. Azzal leginkább megértik egymás. Ismerősöm kérdezte, hogy miért nem tanít. Szerinte az egész egyénisége olyan, hogy a diákok úgy is kinevették volna. Így fordítgat angolt, franciát. Ebből korrepetál is, de többre nem vállalkozik. Az egész egyénisége, ahogy mondotta nem hangos, de teljesen reakciós.

Ösmerősöm 1969. aug. 8-án d.u. 17 h-19.30-h-ig beszélgetett Szilágyival. A beszélgetésre kétszeri kísérlet után került sor.

„Hajdú Barna” sk.

Kiértékelés:

Az ügynökkel abban állapodtunk meg, hogy az F-essel egy munkahelyen dolgozó rokonával – puhatolózás végett – beszélgetni fog a F-es személyét illetően. Ezt követően a megbeszélte legendával felkeresi az F-est – nem ismeri személyesen – és beszélgetést folytat vele a politikai beállítottsága megállapítása és annak érdekében, hogy mit mond arról, hogy miért nem kapott Ausztriába útlevelet – azt mi őszintetlensége miatt utasítottuk el, - kivel és miért akart oda kimenni.

Az ügynök részben hajtotta végre feladatát ugyanis még nem ment el az F-es-hez, csupán az ő rokonával beszélgetett – aki az adatok szerint jól ismeri az F-es politikai beállítottságát és azt írta le. A jelentés az ügynök feladatának egy részét képezi. Értékes, mert bizonyítja, hogy az ellenséges beállítottságú, mint ahogyan mi ismerjük őt.

Feladat:

Maradt a korábban kapott feladatának az a része, hogy felkeresi az F-es az előzőleg már megbeszélte legendával és politikai jellegű beszélgetést folytat vele. Korábban részletesen mindent megbeszélünk, az akkor kapott jelentésén megtalálható az utasítás részére.

Találkozó:

A grafikon szerint. Bt. az azt követő vasárnap 10 óra a templomnál.

— . —

Gaál Lajos r. szds.

K: 2 pld.

1-es pld: H-14222 „M” do.

2-es pld: F-5148 do.

G: Szné.

ABTL 3. 1. 2. M-41875

III/III. Alosztály.

Szám: 1340/253I

Szigorúan titkos!

„I.. Sz. példány.

A: „Hajdú Barna” fdn.ügyn.

V: Szabó B. r. szds.

I: 1968. aug. 31.

H: Szabadban.

J e l e n t é s

Debrecen, 1968. aug. 31-én.

1968. aug. 28-án d.e. egyik ismerősöm Vértessi Istvánnal lakásán beszélgetett. Elmondása szerint Vértessi rögtön a csehszlovákiai eseményekre tért. Véleményét kérve, de azt meg sem várva a dolgokat így kommentálta. Ami ott történik fényes bizonyítéka annak, hogy a Szovjetunióban még a gondolatától is tartanak, hogy ne a saját emberük legyen ott mindenütt. Ami a barátságot illeti az elég világos. Az minden, csak az nem. Ha nem így van mi a fenének ment oda. Viszont a csehek igen okosan viselkednek és össze is tartanak. Igen alaposan feladják a leckét barátainknak. Végso soron ha meg is egyeznek valamiben, de az álláspontjukból nem igen engednek.

Ez a megszállás felér egy hatalmas politikai vereséggel. Ezzel be is bizonyították, hogy csak a szurony biztosítja a rendszert a legbiztosabban. Ezután felsorolt néhány esetet még az első világháborúból. Elmondta, hogy a cseh nagyon rossz katona, de igen összetart és művelt okos nép. Ezért is rossz katona, mert nem igen lehet mindenféle hülyeségbe beugratni. Viszont igen erős nacionalisták.

„Hajdú Barna” sk.

Értékelés:

Vértessy István op. nyilvántartásban szereplő személy a csehszlovák eseményeket értékeli ellenséges hangnemben.

Intézkedés: Nem igényel.

Megjegyzés:

A beszélgetés négy szemközt történt.

Feladat:

Kísérje figyelemmel a nevezett általános és politikai magatartását, és arról tegyen jelentést.

Találkozó: 1968. szept. 2-án 19.30 kor.

—

Szabó Béla r. szds.

K: 2 pld.

1-es pld: 42755 do.

2-es pld: 34-1068 do.

G: Szné.

ABTL 3.1.2. M-41875

III/III. Osztály.

Szigorúan titkos!

Nyt.sz: 62-555/1977.

1. sz. pld.

A: „Hajdú Barna”, fdn.tmb.

V: Gaál L. r. szds.

I: 1977 jún. 18.

H: _____

Tárgy: Dr. Kovács Béla „F”-esről

J e l e n t é s

Debrecen, 1977 június 18-án.

Ismerősöm elmondta, hogy 15-én a délelőtti órákban Debrecenben találkozott Dr. Kovács Béla politikai elítélt, debreceni lakossal. Ismerősöm szerint Kovács Béla igen megörült a találkozásnak és mindjárt nagy beszédbe „keveredett” amely főleg magán jellegű volt. Megjegyezte, hogy nagy nap van ma, idejött a főromán, kár volt neki idejönni, hiszen valamennyi elődje volt, az még akivel kezét fogott az, azt mind be is csapta. Miért lenne pont ez különb. Persze csinált már ez is egyet mást, ami úgy néz ki, hogy nem tagadta meg őseit ősem. Mielőtt elbúcsúztak volna, meghívta ismerősömet lakására, „mert igen sok dolog van amit el szeretne mondani”.

Ismerősöm eleget téve fenti meghívásnak, másnap meglátogatta Dr. Kovács Bélát, Mikszát Kálmán u. 95 sz. alatti lakásán. Ismerősömet örömmel fogadta amikor is a beszélgetést ő kezdeményezte. Először a saját egyéni sérelmeit mondotta el, pl. panaszkodott, hogy a nyugdíj idejéből 11 évet semmiképpen nem akarnak neki elszámolni, pedig ehhez már mindent igazolt. Majd Finnországi élményeiről beszélt, ahol szerinte igazi demokrácia van. Ott ugyan nincs egypárt rendszer, de az emberek szabadon és jól is élnek. Majd napjaink belpolitikai eseményeire tért. Zajlik nagyon zajlik a világ ami reánk is nagy kihatással lesz. Nem igen lehet kitérni sok olyan kérdés megoldása elől, amit eddig csak úgy ahogy csináltak. Lesznek még itt meglepetések is, ami eddig lehetetlen volt. Még Erdély sem biztos, hogy ott marad a románoknak. Erről már a külföld is „erősen mozog”. Persze nehogy azt hidd ez alól akár tetszik, akár nem, szomszédaink sem tudnak kitérni. Az ok történelmük 100 éves. De az is igen foltos. Sőt elég piszkos is. Kár mosakodni. Ehhez nem víz kell. S, hogy az elmondottakat igazolja különböző könyveket mutatott meg ismerősömnek. Egy Erdélyről szól magyar nyelven, ezt 1975-ben Münchenben adták ki. A könyv elég terjedelmes. Mutatott még két kisebb könyvet is, de azok idegen nyelven voltak írva. Ismerősöm igen nagy érdeklődéssel, nézegette a könyveket. Mindegyik hazánkról szólt és müncheni kiadású. Kovács mintegy igazolni kívánta vele, hogy igenis foglalkoznak velünk nyugaton és nem is akár hogyan. Még azzal is kiegészítette, hogy ezek az adatok magasabb fórumon is ismertek és napirenden vannak.

A beszélgetést megzavarta, hogy elromlott hűtőgépükért jöttek. Azzal váltak el, hogy ismerősöm újra meglátogatja/Dr. Kovács javasolta ismerősömnnek / s ha nem találná otthol ott hagy egy cédulát.

ABTL 3.1.2. M-41875

H-14222/57.sz."M" do.

A: „HajdúBarna” fn. tmb.
V: Gaál Lajos r. szds.
I: 1977. nov. 8. 8 óra,
H: Petőfi tér,

Tárgy: November 7-i ünnepséggel kapcs.

Jelentés

Feladatom szerint 1977 nov. 6-án a toronybisztró és a nagyálomás közötti Petőfitéren tartózkodtam. Regel 8.15-től 9.15-ig. A koszorúzás előtt és alatt semi zavaró körülményt nem észleltem. A koszorúzáson kb. 120 fő vet részt az a legnagyobb rendben ment végbe.

1977 nov. 8

Hajdú Barna

Kiértékelés:

A hálózat feladata csak az volt, hogy a koszorúzás idején és azt megelőzően a Petőfi tér és környékén tartózkodjék, járja körbe az állomásig terjedő tér mindkét oldalát és erről tegyen jelentést. A hálózat jelenti, hogy ellenséges tevékenységre utaló körülményt nem észlelt az említett időben. Egyébként a múlt hét minden napján kétszer is ellenőrizte a teret – csak azt elfelejtette leírni

Megjegyzés:

November 5-i rendes találkozon megkapta feladatát. Azóta csak a beütemezett találkozót változtattuk meg, amely nov. 24-én, csütörtökön lesz a grafikon szerinti helyen, 8 órakor.

Gaál Lajos r. szds.

ABTL 3.1.2. M-41875

„HALASI”

SZERZŐSÉG KÖZÖSSÉGI KÖZÖSSÉGI		0094-290-4		H-14222/57.sz."M" do.		H-14222/57.sz."M" do.	
Család neve:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Utóneve:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Előző neve (leánykor):		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Születési éve:		1968		1968		1968	
Születési helye:		HajdúBarna		HajdúBarna		HajdúBarna	
Anyja neve:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Foglalkozása:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Munkahelye:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Lakcíme:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Katonai viszonya:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Első alkalommal végzettsége:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Párttagság:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Szociális státusza:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Állampolgársága:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Nemzetisége:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
Milyen kategóriához tartozik:		Hajdú Barna		Hajdú Barna		Hajdú Barna	
ÁBTL - 2.2.2.		223018		223018		223018	

1512/249 /1969

Tárgy: "Hulasi" fn. Ügynök részére

FOGLALKOZTATÁSI TERV

Debrecen, 1969. február 24.

"Hulasi" fn. Ügynök 46 éves, szakképzettsége: geodéta, munkahelye TIVIZIG, beosztása: vízhasznosítási osztályon főelőadó. Az Ügynök 1963. óta áll kapcsolatban az állambiztonsági szervekkel, beszervezése kompromitáló adatok alapján történt.

A Vízügyi Igazgatóság a 032.93. BM. parancs alapján "A" kategóriába sorolt objektum.

Az ellenőrzés eddigi adatai szerint az Ügynök megbízható, dekonspirációs utaló gyanu nem merült fel. Foglalkoztatási terv részére eddig nem készült.

Az objektum területén az Ügynökkel az alábbi feladatokat kívánom a tárgyévben megoldatni:

"P" dossziés ellenőrzése területén:

- Zeke László "P" dossziés személy ellenforradalmi tevékenysége miatt jogerősen 10 évi börtönre volt ítélve, 1963-ban végrehajtási kegyelmet kapott. Jelenleg, mint anyagkönyvelő dolgozik az Igazgatóságon. Az Ügynök és a Zeke személy viszonya munkatársi, köszönő, alkalmi beszélgetés viszony. Mélyebb kapcsolat eddig közöttük nem alakult ki. Közvetett, és részben közvetlen lehetőségek kihasználásával azonban mód nyílik arra, hogy az alábbi feladatokat megoldja:

- Folyamatosan ellenőrizze politikai állásfoglalását, a beszélgetések során és közvetett adatok megszerzésével tisztázza kijelentéseit, politikai nézetét.

- Az objektumon belül állapítsa meg, hogy a részünkre érdekes személyekkel milyen jellegű kapcsolata van Zeke-nak.

- Ellenőrizze, hogy a szigoruan titkos anyagok megszerzésére milyen lehetősége van közvetlen úton, mivel ilyen anyagokkal ő nem foglalkozik.

- Kísérje figyelemmel, hogy a kapitalista országokból beutazó állampolgárok nem-e tanúsítanak érdeklődést Zeke iránt, vagy fordítva.

ÁBTL 3.1.2. M-34330 2.

- 2. -

Ha igen, tisztázza ennek célját és jellegét.

- Az Igazgatóság termelési munkálatainál milyen lehetősége van, különösen napi har elődézése, az anyagbeszerzés, könyvelés és átvétel területén, ahol anyagok az ÁKSZ. részénél is szolgálnak.

Derítse fel, hogy a volt ellenforradalmárokkal, volt partiótársaival tart-e kapcsolatot, ha igen kikkel, milyen jelleggel, milyen környében.

Csepregi László "P" dossziés 1954-es ellenforradalmi tevékenysége miatt 4 évi börtönbüntetést kapott jogerősen. 1959 óta mint gépészeti tervező munkálkodik az Igazgatóságon. Hatáskörébe tartozik az építési főnökségek ellenőrzése. Az Ügynök és Csepregi között munkatársi, rendszeres beszélgetés viszony áll fenn. Mély baráti kapcsolatuk nincs, munkájukból eredően azonban rendszeresen folytatnak szakmai megbeszéléseket. Ez lehetőséget ad arra, hogy megfelelő kezdeményezéssel az alábbi feladatokat végre tudja hajtani:

- Tisztázza Csepregi politikai állásfoglalását, magatartását, baráti körét.

- Kísérje figyelemmel, hogy kiutazásai esetén, vagy munkatársi utjai alkalmával nem keres-e fel bennünket érdeklő személyeket, és nem tart-e gyanús kapcsolatokat.

A volt ellenforradalmárokkal jelenleg tart-e kapcsolatot az objektumon belül, vagy külső személyek mutatnak-e érdeklődést Csepregi iránt.

Mivel Csepreginek lehetősége van a titkos adatok való betekintésre, ellenőrizze, hogy ezeket az adatokat hogyan kezeli, ezekről az adatokról illetéktelen személyek előtt beszél-e és nem-e beszél, olyan adatokat is megszerezni, amely munkájához nem feltétlen szükséges.

Tisztázza, hogy a beutazó kapitalista állampolgárok körében nem keresi-e a kapcsolatot, alkalmának lehetőségeit. Ha igen, milyen céllal és jelleggel.

- Barnai István USA kapcsolattal rendelkező személy, a hajdusoboszlói gépjármű csoportvezetője. Lakik Debrecen, István utca. Az Ügynök Barnai Istvánnal alkalmi beszélgetés viszonyban van. Közvetlen érintkezésükre eddig nyílik alkalom, amikor az Ügynök vízhasznosítási problémák ügyében Hajdusoboszlóra kiutazik, vagy Barnai István az Igazgatóság épületében jár hivatalos uton. Az Ügynök kezdeményezése alapján meg van annak a lehetősége, hogy az alábbi feladatokat megoldja:

ÁBTL 3.1.2. M-34330 3.

- Közvetlen úton vizsgálja, hogy Barnai István van-e lehetsége TUK. anyagokba való betekintésre, és az adatok megszerzésére, amikor az Igazgatóság épületén jár.
- Ellenőrizze, hogy Barnai érdeklődik-e ilyen adatok után.

Mint csoportvezető, milyen módon tudná hátráltatni az AKSZ szakmai készenlétét.

Van-e keresik fel Barnai Hajduszerdahelyi munkahelyén kapitalista országból érkező állampolgárok. Ennél a kérdésnél vegye figyelembe a hajduszerdahelyi nyári turista forgalmat.

Ellenőrizze folyamatosan, hogy Barnai István bent az Igazgatóság épületében nem-e keresik kapcsolatot teremtani az ott dolgozó nyugati kapcsolatokkal rendelkező személyekkel vagy volt ellenforradalmárokkal.

- Bakos Tibor volt mérnök, tervezőmérnök, az Igazgatóság Tervezési Osztályán dolgozik. TUK. betekintési jogát ugyan megvonták, de közvetlen munkahelyén munkatársai szigorúan titkos katonai tervképekről dolgoznak. Így lehetősége van a titkos anyagokba való betekintésre. Sőt ilyen adatok megszerzésére is.
- Az ügynök és Bakos között a kapcsolat jó beszédes viszony. Munkájukból és beállítottságukból eredően rendszeresen egymásra vannak bízva, illetve szakmai megbeszéléseket folytatnak. Így fenn áll annak a lehetősége, hogy az ügynök Bakos Tiborral kapcsolatban az előbbi feladatokat megoldja:

Vizsgálja, hogy Bakos az épületen belül kikkel, milyen viszonyba van a bennünket érdeklő ellenséges személyek közül.

- Ellenőrizze, hogy törekszik-e Bakos kapcsolatainak kihasználására.

Ellenőrizze, hogy milyen politikai magatartást tanúsít munkatársai körében és milyen a beállítottsága a szalmaszál körben.

- Vizsgálja, hogy Bakos, Zeke, valamint Cséprei és más ellenforradalmi és osztályidegen személyekkel milyen kapcsolat alakult ki, milyen a közöttük kialakult viszony.

Mezsgazdaságvédelmi vonalon:

Ellenőrizze, hogy a vízjogi engedélyek megadásánál milyen módon lehet hátráltatni az öntözőtelepek kivitelezését szándékosan.

- A termelési Osztályon, valamint a vízjogi engedélyek megadásánál az osztályon kik azok a személyek, akiknek politikai beállítottságukból eredően céljuk a kivitelezési munkák szándékos hátráltatása, vagy róluk ilyen feltételezhető.

ÁBTL 3.1.2. M-34330 4.

- Megfelelő időben adjon jelentést arról, hogy egyes kivitelezési munkák késleltetése milyen gazdasági károkat idézhetne elő, konkrétan kik működnek közre, milyen magatartással, milyen céllal.

Állami titokvédelem területén:

Mivel ügynökünk TUK. betekintő, lehetséges van a TUK. szabályainak betartását ellenőrizni és az ott tapasztalt hiányosságokat idejében felfedezni. Ezért vizsgálja:

- Olyan személyek, akik TUK. betekintő joggal nem rendelkeznek, milyen módon tudnak ilyen adatokba betekintést nyerni, vagy kik azok, akik érdeklődnek ilyen adatok iránt.
- A TUK. kezelők, betekintők, illetéktelen személyek előtt beszélnek-e titkos adatokról, kik előtt, hol, milyen adatokról.
- Ellenőrizze, hogy a TUK. betekintők közül kik azok, akik érdeklődnek nyugatról beáramló személyek iránt kapcsolat-teremtés céljából.

A fentiek figyelembe vételével kérem a foglalkoztatási terv végrehajtásának engedélyezését.

István Miklós r. szds.
Csoportvezető

Nagy Sándor r. szds.

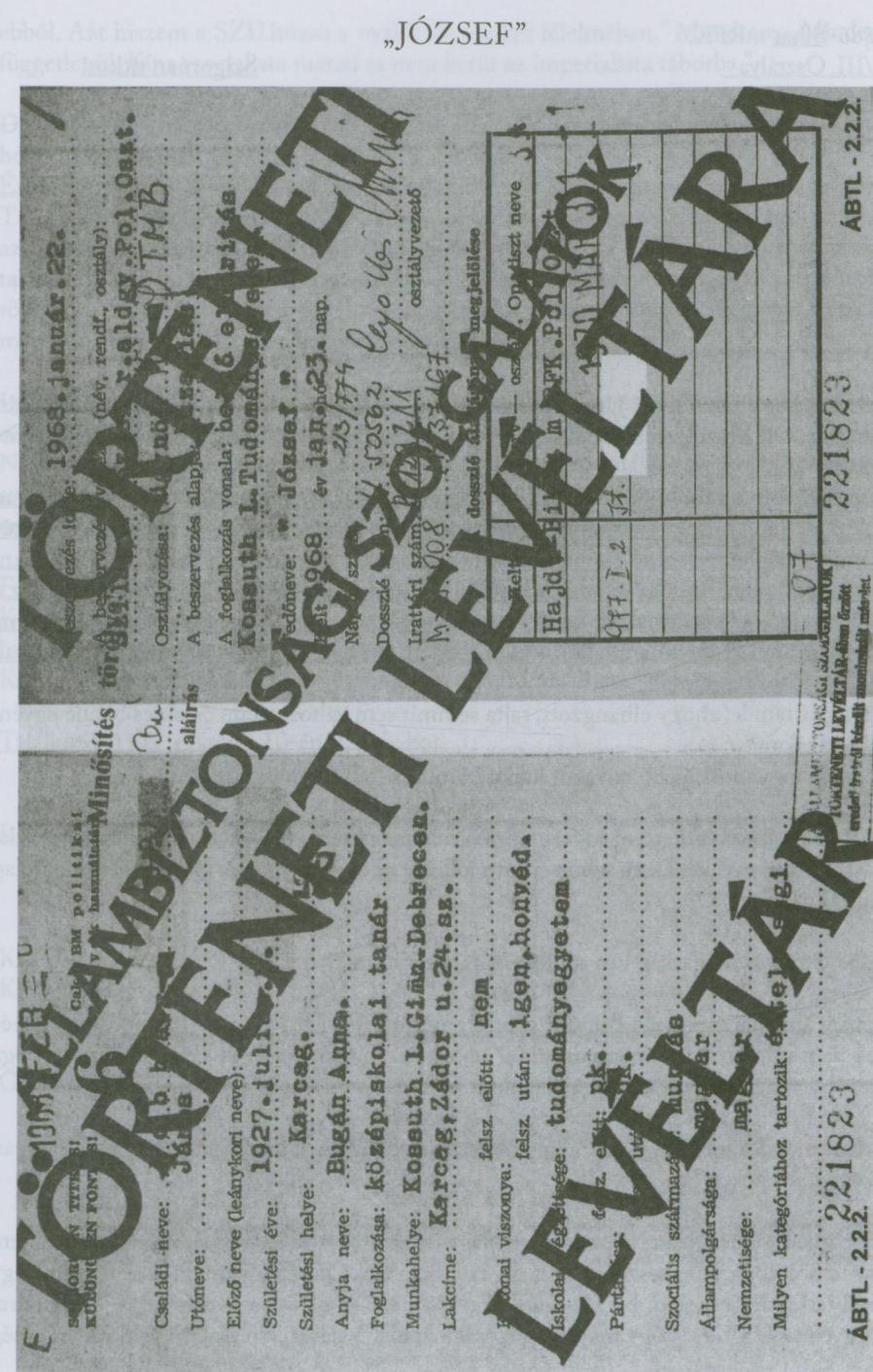
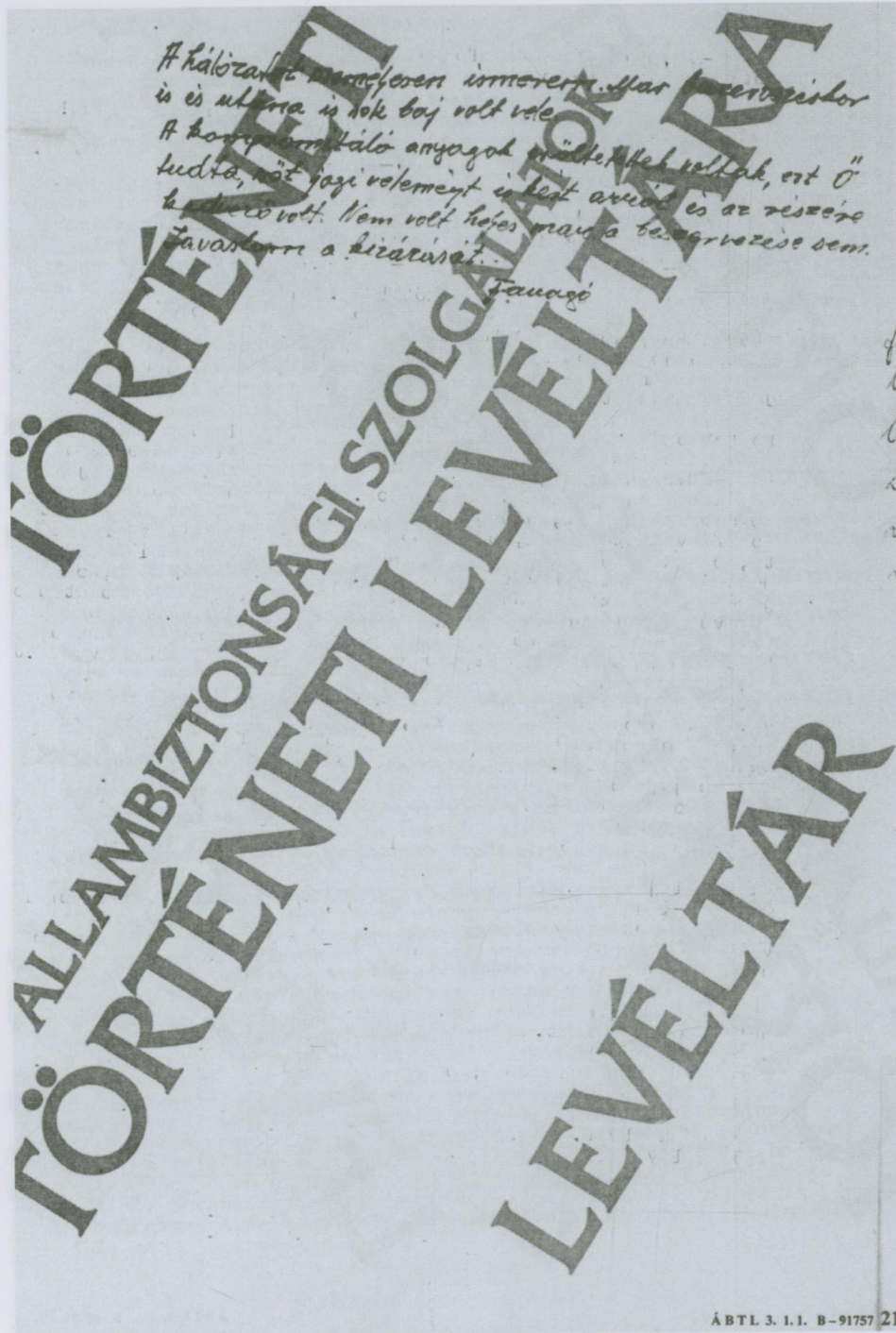
K: 1 pld.
K: H-51610 MD.
E: Fné.

ÁBTL 3.1.2. M-34330 5.

[illegible]

АВТЛ 3. 1.1. В-91757 18

ÅBTL 3. 1.1. B-91757 19.

Hajdú-Bihar mRFK.
III/III. Osztálya

Szigorúan titkos!

62-335/1972.

A: „József” fdn. informátor
V: Benke Gábor r.hdgy.
I: 1972. március 4.
H: MÁV. állomás

J e l e n t é s

Jelentem, hogy Dr. Tibori János február 24.-én 10,00 h-kor bejött a gimnázium tanári szobájába. Ott beszélgetett Jodál K, Szepsi J, Veres G, Lovas J, Jobbágy J. tanárok jelenlétében.

Többek között azt mondta – idézem - : „Mostani kutató munkámban találtam sok olyan elfekvő, de hiteles dokumentumot, amelyek bizonyítják, hogy a modern marxista történelemírás meghamisítja az eseményeket, hazugságokat tartalmaz, át fog kellene dolgozni a történelem eseményeit és új tankönyvet kell a gimnázium számára is kiadni. Nem igaz a marxista történelemírásnak az az álláspontja és állítása sem, hogy a Habsburgok uralma alatt Magyarországot kihasználták, - ellenkezően: a magyarság lehet hálás az elnyomóinak nevezett Habsburgoknak.”

/Ezt úgy írtam le, ahogy elhangzott, rajta semmit sem változtattam és nincs benne egyéni szubjektívizmus./

Mondta, hogy most újabb anyagot kapott, amit ezután fog hasznosítani.

Lovas Jenő válaszát is leírtam, idézem: „Mostmár megértem, miért kell a történelmet örökké tanítani és a könyveket átírni szinte évente, jóllehet az egyszer megtörtént események utólag nem változtathatók.”

Veress Géza: „Sok igazság van a Tibori által mondottakban.”

Tegnapelőtt, március 2.-án Bodóné gépelt, amikor Tibori szónokolt, - lényege: „az események nem változnak, de meghamisítani sem lehet, bizonyítja! – és ekkor rámutatott egy fekete bőrtartóban lévő, kézzel írt lapokra.

Bodóné mondta Jobbágy J.-nak: „Úgy nem bírom hallgatni Tiborit. Mondja János, hogyan beszélhet ilyeneket?”

Külpolitikai eseményekkel kapcsolatban Nagy Imrével beszéltem február 28.-án. Átmentem hozzá a 3. órában. Megbeszélése volt egy tanárjelölttel. Onnan hívtam ki és átmentünk egy római térképért a szobámba. Ott kérdezte: „Mit szólsz a Nixon kérdéshez? – Mondtam: „Szégyen az USA-ra, hogy helyébe megy Kínának.” Válasz: „No, csak figyeld mi lesz még

ebből. Azt hiszem a SZU.húzza a nyakát és reszket félelmében.” Mondtam: „Mindentől függetlenül, Kína szocialista marad és nem kerül az imperialista táborba.”

Dr. Bábané tegnapelőtt nagyon ideges volt. Érdeklődtem, mi nyugtalanítja? – Mondta, hogy „nagy baj van, de reméli, Ottó kivágja magát.

Értékelés: A jelentés Dr. Tibori János által elkövetett ellenséges cselekményről tájékoztat. Tibori kutatásaira hivatkozva kétségbe vonja a marxista történelemírás realizmusát és azt mint elferdített tudományt jelöli meg. Az informátor a cselekményről már az előző találkozón szóban tájékoztatott, azonban a találkozás helye miatt csak most volt lehetőség rögzíteni. Akkor felhívtam a figyelmét, hogy csak a konkrét-objektív eseményt, és cselekményt írja le, ezért jelentkezik a jelentésben ilyen jellegű magyarázat.

Intézkedés: A jelentés első részéből kivonatot kell adni az értékelő tisztnek, a második részéből kivonatot Pál r.örgy-nak.

Nagyon fontos jelzés, amit ellenőrizni kell. A következő találkozón tovább pontosítani az eseményt és tisztázni, hogy a résztvevők közül kik használhatók fel a cselekmény jogi erejűvé tételéhez. Ez a hálózat őszinteségének vizsgálata is lesz.

Feladat: Tegyen jelentést Dr. Tibori János politikai-erkölcsi felfogásáról és magatartásáról. Korábban jelentkeztek-e nála ellenséges tendenciák megnyilvánulásaiban. Azt is állapítsa meg, hogy a névszerint jelzett jelenlévők baráti kört alkotnak-e, és milyen a viszony közöttük. Kísérje figyelemmel az amerikai elnök kínai útjának visszhangját és tegyen arról jelentést.

Találkozó: 1972. március 10.-én 9,30 h-kor.

L: Bezzeg László r.alezr.
osztályvezető

Benke Gábor r.hdgy.

K: 1 pld. +3 kivonat
K: 2 pld. H-50562 MD.
1 kiv. Borók et.
1 kiv.Pál et, 1 kivonat értékelő
G: F-né.

ABTL 3. 1. 2. M-37167

III/III. Osztály

62-412/1972.

Szigorúan titkos!

A: „József” fdn. informátor

V: Benke Gábor r.hdgy.

I: 1972. március 16.

H: MÁV.állomás

Jelentés

Debrecen, 1972. március 17.

„Jelentem, hogy Tiborit 1964 óta ismerem, 5 éve kartársam, szakszervezeti bizalmim és ez évig munkaközösségi vezetőm volt. Konzervatív, rendszerellenes, nagyképű, karierista egyéniséget ismertem meg benne. Múltjáról másoktól hallottam, pap volt, tanszékvezető professzor és egyházi funkcionárius. Állítólag a jelenlegi második felesége. Külföldön / nyugati/ sokat volt, ezzel ő dicsekedett nekem, hogy még Ázsiában is járt.

Az UPI-val van jó összeköttetése, meghívásait annak köszönheti. A szalagavatón 10 óra körül magához hívott le a földszintre /én az I.em. -en voltam ügyeletes/ és kifejtette, pizsokság szerinte, amit velem is csinálnak.

Március 15-én d.u. ketten voltunk ügyeletesek a tornateremben, - mondta „munkám csütörtökön és pénteken befejezem, továbbítom, abból majd láthatják, hogy mi az igaz.” F.Dezső tartott az elmúlt években továbbképzést több alkalommal. Egyszer Tibori olyan ellenségesen nacionalista volt az internacionalizmussal szemben, hogy F. azt mondta: „erről majd négyszemközt fogok Tibori kollegával elbeszélgetni.”

A Gimnáziumban rendszeresen olvassa a *Neueste Nachrichten* c. újságot és abból több dolgot propagál.

Tegnap egy fegyelmi tárgyaláson felmerült, hogy Komár Pál III.éves orosz-angol szakos hallgató több fiatal gimnazistát a szocialista pedagógiában tanítottak ellen hangolt. Van,kit lopásra buzdít, ilyen volt Szkokán Pál III/d. tanuló, akit kizártak a gimnáziumból. Pogány Béla tanár azt mondta, „ van olyan I/a. o. fiú, akithasonlóan magához vont. „

Ebben csak az az érdekes, hogy Komár a KISZ. Külügyi Bizottságának titkára az egyetemen.

„József” sk.

ABTL 3.1.2.M-37167

„KEREKES”

[illegible]

Tárgy: „Kerekes Péter” fdn.
informátorral
Történt találkozóról,

J e l e n t é s .
Debrecen, 1966. június 11.

Jelentem, hogy a mai napon beütemezett találkozóm volt „Kerekes Péter” fdn. informátorral, a találkozón pontosan megjelent.

Szóban jelentette, hogy Várkonyi Anikó V. éves magyar-francia szakos hallgató, Debrecen, Egyetem-tér 1. sz. alatti lakos, 1964. év nyarán Franciaországban járt kint 1 hónapos szakmai tanulmányúton. Franciaországban ez alkalommal több személlyel ismerkedett meg, akik közül jelenleg is aktív levelezési kapcsolatot tart fenn. Politikai, erkölcsi vonatkozásban megbízhatónak tartja az ismeretei alapján. Mint végzős hallgató, jutalomképpen lett javasolva az egyetem által Franciaország-i kiutazásra, tehetséges költő. Versei gyakran jelennek meg a Naplóban.

Jelentette, továbbá, hogy a csoport tagjai akikkel utazik egyénenként értesítést kaptak a KKI-tól, amelybe közölték velük, hogy ki, hova fog utazni, illetve hol tölti Franciaországban az 1 hónap szakmai gyakorlatot.

Az informátor Toursban.

Baja Sándor IV. éves orosz-francia szakos Bizonmun-ban.

Molnár Erzsébet IV. éves orosz-francia szakos Párizsan és Granobl-ban,

Barna Géza III. éves magyar-francia szakos Granoblban.

Kassai Ilona III. éves francia szakos, Granobl-ban.

Vágási Mária III. éves francia szakos hallgató Caenban

Várkonyi Anikó V. éves végzett hallgató ugyancsak Caen-ban.

Heten, Baja Sándor kivételével 1966. július 1, vagy 2-án indulnak. Baja Sándor 1966. aug. 1. vagy 2-án fog kiutazni.

Az indulás pontos idejét még nem tudják. Az utat oda-vissza vonattal teszik meg, ugyanis az utazási költségnek felét a kiutaztatónak kell viselnie, csak felét fedezi az egyetem. Elmondotta azt is, hogy az utazás előtt az egyetem vezetése részéről igazítást fognak kapni a kinti magatartásukra vonatkozóan. Azonban még ennek sem közölték az időpontját.
Értékelés: Az inf. Tájékoztatása Várkonyi Anikóval, kapcsolatban megegyezik eddigi ismereteinkkel.

A kiutazással kapcsolatban a hallgatók Franciaországi tartózkodásának helyét, az utazással kapcsolatban eddig felmerült körülményeket jelenti, amit nem ismertünk, a jelentés ezért op. szempontból értékes.

Megjegyzés: Az utazással kapcsolatos adatokat ellenőriztem a III/II. alosztályon „Kiss László” fdn. inf. Által keletkezett adatokkal, s azok egybehangzóak.

Az informátort felelősségre vontam, amiért nem írásban adta a jelentését. Ezzel kapcsolatban elmondta, hogy ő az első beszélgetésünkön elmondta és most is megerősíti, hogy tőle telhetően amit tud, mindenben segít nekünk. Ezt erkölcsi kötelességének tartja. Azért nem írta le, - bár megbeszéltük, hogy fedőnévvel írja alá - mert úgy érzi, hogy amit jelent azért csak saját személyében vállalhatja a felelőséget, tehát ha rendes nevét írja alá. A fedőnév az szerinte kettős életet jelent a számára. Az erkölcsi normatívák is az egyéni felelőséget írják elő, 2 év múlva is erre kell oktatnia a gyermekeket és egyenlőre nem tudott még megbarátkozni azzal, hogy más nevében adjon jelentést. Igyekeztem meggyőzni arról, hogy a konspiráció érdekében van szükség arra, hogy saját neve nem szerepelhet és a mi munkánkat parancsok szabályozzák. Ő megérti a mi szempontunkból ezt, de pillanatnyilag értsük meg őt is, még nem tudta lerendezni magában azt, hogy amit közöl velünk, azt „más” személy neve alatt kell közölnie. Ígéretet tett, hogy a legközelebbi találkozóra az e találkozón szóban elmondottak leírását pótolja, s megpróbálja fedőnévvel aláírni.

Feladat: Az inf. feladatul kapta, hogy Várkonyi Anikóval, valamint a csoport franciaországi tartózkodási helyével kapcsolatos korábban kapott feladatát írja le. Egészítse ki, kiknek van, hol francia levelezési kapcsolata.

Feltehetően 1-2 személy kiutazásához a BM. szervek nem fognak hozzájárulni. Ezzel kapcsolatban a kiutazás előtti eligazítást használja fel annak ellenőrzésére, hogy kik kapták meg az útlevelet, illetve az elutasított személy, vagy személyek hogyan reagálnak erre.

Tekintettel arra, hogy időközben tanulmányi szabadságra megyek, legközelebbi találkozó: 1966. június 27-én 17 h-kor saját gk.-ban.

Kakas János r.örgy.

Dr. Szalma József r.alez.
alosztályvezető.

Készült: 3 pl.

Kapja: 1 " M-do.

1 " kiértékelő

1 " 409 gy.

G: Bné.

Nytsz: 431/LISA

ABTL 3. 1. 2. M-29270

1968. MÁJ. 7-én
SZIGORÚAN TITKOS!
Küldés ellenőrzése:
szervek használatának minősítése

1968. MÁJ. 7-én
HARSÁNYI
LÁSZLO
00904

Család neve: HARSÁNYI
Utóneve: LÁSZLO
Előző neve (levegő):
Születési éve: 1930
Születési helye: Debrecen
Anyja neve: Pellei
Foglalkozása: főiskolai hallgató
Munkahelye: Dp. Tanítóképző Iskola
Lakcíme: Debrecen, Blaháné u. 3.
Katonai viszonya: felsz. előtt: felsz. után: -
Korlat végzettsége: érettség
Párt: felsz. előtt: pk. felsz. után: pk.
Sz. állás szám: paraszti
Állampolgárság: magyar
Nemzetisége: magyar
Milyen kategóriába sorolják: nemzetiség

1968. április 24.
Beszervezés ideje: 1968. április 24.
Beszervező (név, rendf., osztály):
Hajdú-Bihar megyei Rendőrfőkapitányság
III/III. Alosztálya.
Osztályvezető: (ügynök) rnf.
A beszervezés célja: hazafias
A foglalkozás tartalma: belső elhárítás
/ ifj. v. v. n. "KÖNYVES"
Felsőneve:
Kelt 1968. év IV. hó 24. nap.
Napló szám: 214/616
össz. szám: H-57524
Munka szám: 3.119.014
osztályvezető

ABTL-2.2.222808

ABTL-2.2.222808

„KÖNYVES”

Hajdú-Bihar megyei Rendőrfőkapitányság
III/III. Alosztálya.

Szigorúan titkos!

Tárgy: „Könyves” fn. hálózat részére

Foglalkoztatási terv
Debrecen, 1969. február 16-án.

„Könyves” fn. hálózat 1968 április 24-én lett beszervezve hazafias alapon a belső elhárítás területére a debreceni Tanítóképző Főiskola hallgatói között az állambiztonsági szerv hatáskörébetartozó cselekmények fektetésére. Ezen túl az operatív hangulat és egyéb szűrő ellenőrzéseket végez.

Alap kiképzése folyamatosan végre lett hajtva. Hírszerző lehetőségét felmértük. Jelenleg elhárítási területén ügyvel vagy jelzéssel nem rendelkezünk. Nyilvántartásban lévő személy nem dolgozik. A fentiek figyelembe vételével foglalkoztatási és kiképzési tervét a következőkben határozzuk meg:

1. Operatív hangulat felderítése terén:

- Az egyes évfolyam hallgatói között mélyreható felderítést kell végezni az ellenséges tevékenység megállapítására, félbeszakítására, megelőzésére.
- Derítse fel, hogy az ellenséges adást sugárzó rádiókat kik, milyen módon hallgatják. Ezen adásokat kik, hol hallgatják. A hallott ellenséges híreket, hírmagyarázatokat megbeszélke-e vagy terjesztke-e.
- A nyugat dicsőítés, - a fellazítás hatására -, hogyan jelentkezik, milyen oldalról, pl. a társadalmi rendszer vagy az életszínvonal, illetve a kultúra, művészet, irodalom oldaláról.
- Milyen következtetést vonnak le a párt és a kormány bel- és külpolitikájáról. Ezzel összefüggésben hangzanak-e el ellenséges kijelentések vagy nacionalista, sovíniszta megnyilvánulások.
- Milyen következtetéseket vonnak le gazdasági, kulturális, oktatási tevékenységünkről, e téren elért eredményekről.
- Hogyan értékelik és milyen következtetéseket vonnak le a munkásmozgalomban lévő problémákról.
- Milyen a hangulat az egyes nemzetközi eseményekkel kapcsolatban, mint pl. az ifjúsági megmozdulások, a Közel-keleti események vagy a vietnámi háború. Ezekből az eseményekből milyen következtetéseket vonnak le.

2./ Legális behatolási csatornák területén végzendő feladatok:

- Tisztázni kell, kik azok a hallgatók, akik nyugati kapcsolattal rendelkeznek. Ezek közül szűrő ellenőrzéssel fel kell deríteni kik fejtenek ki ellenséges tevékenységet vagy ellenséges propagandát.

Egyéni vagy csoportosan kapitalista országba utazó hallgatók között ugyancsak szűrő ellenőrzést végez az esetleges disszidálás megelőzése és gyanús kapcsolatok létesítésének vagy ilyenekkel rendelkező hallgató körülményeinek felderítésére.

Feladatát képezi a kapitalista országban járt hallgatók közötti felderítés annak tisztázására, hogy közülük valamelyik nem fejt-e ki ellenséges tevékenységet vagy propagandát. Ellenőrzést végez a kapitalista országokból az elhárítási területre beutazó személyek között az esetleges ellenséges tevékenység megelőzésére, gyanús kapcsolatok felderítésére.

3./ Folytatólagos kiképzése terén:

A hálózat alapkiképzése végrelelt hajtva. Ezért folyamatos kiképzését meg kell kezdeni. E vonatkozásban feladat:

– Továbbképzését úgy végezni, hogy még alkalmasabb legyen a mélyreható felderítésre. A találkozók rendszeres oktatásban kell részesíteni, a feladatok gyakorlati végrehajtásának módjára. Ez a legfontosabb.

– Oktatni a bennünket érdeklő személyekkel való kapcsolat kialakítására, az egyes beszélgetések levezetésére, úgy, hogy feltűnés nélkül meg tudja állapítani a bennünket érdeklő eseményeket.

– A konspiráció és a titoktartás szabályainak megtartására, a velünk való együttműködés fontosságára, a kapott feladatok végrehajtására.

– Nevelni kell a helyállásra, főleg a nehézségek leküzdésére.

– Nevelését különösen politikai és ideológiai vonalon kell erőteljesebben végezni, nem elhanyagolva az erkölcsi nevelését sem.

Nevelésénél figyelembe kell venni fiatal korát.

Amennyiben az operatív helyzetben és a hálózat hírszerző lehetőségében változás áll be, úgy a foglalkoztatási tervet annak megfelelően kiegészítem.

Kérem a tervben foglaltak végrehajtásának engedélyezését.

Engedélyezem: a kieg-el

Bezzeg László r. őrgy.
alosztályvezető.

Borók József
r. őrgy.

Nyt.sz: 1521/411

K: 1 pld-ban.

K: 1 " 51524.sz. do.

G: S-né.

ABTL 3. 1. 2. M-31641

III/III. Alo.

1521/1534.

Szigorúan titkos!

Adta: „Könyves” inf.

Vette: Borók József r. őrgy.

Idő: 1969. jún. 30.

Hely: Alkalmas T-lakás.

Tárgy: Nacionalista megnyilvánulásokról

J e l e n t é s .

Debrecen, 1969. június 7.

Nem rég beszélgettem egyik barátommal a Tanítóképzőben folyó munkáról. Az oktatók politikai, ideológiai tevékenységével kapcsolatban elmondotta, hogy vannak olyan jellegű dolgok, melyek jellemzik a domatista, nacionalista, elvszerűtlen felfogásokat.

Így a tagozat egyes oktatóiban még él a régi szellemű, pedagógiai alapú felfogás. Baló József sem nevelési felfogásában, sem végzett oktatói munkájában nem felel meg a pártosság követelményeinek. A kispolgári magatartás, a „csak a pénzért”, semmit az elvért” szellemű nevelés és „példamutatás” jellemzi pl. Tóth Ferenc munkáját. A régi „református képzős” irányzat és klikk létezéséről beszélt barátom, akiknek merev régimódi a feltétel nélküli, csak pénzért és saját érdekükben végzett munka a lényeg. /Kiss Lajos, Baló József, Simon László, Tóth Ferenc/. Az intézmény politikai, társadalmi tevékenységéből, amelyet ingyen kellene végezni nem veszik ki a részüket.

A hallgatók körében az igazgató szemléletében is a dogmatista jelző terjed el. Ezt a kongresszusok, határozatok, elvi álláspontok, sokszor túlzott és nem jó helyen, a helyzetnek megfelelő hangoztatásával, a szoc. Demokráciára nem jellemző túlzott merevséggel indokolják. /állítólagos konzervatív, szellemében lemaradott irányvonal vitele/.

Nacionalista jegyek már kevésbé lelhetők fel. Talán említésre méltó, a magyarság állandó hangsúlyozása, a románok, erdélyi –viszonyulásának túlzott negatív beállítása a nyomokban. Alapvető hiányosságnak inkább az nevezhető, hogy az oktatói testület egy-egy komoly esemény után /pl. Csehszlovák események/ nem foglal állást, hallgat róla, mintha tudomása sem lenne a dolgokról.

Még jobban hangsúlyozódik ez, mert a „marxista szakcsoport” és még néhány tanár viszont bátran a hallgató előtt foglalkozik ezekkel a problémákkal.

„Könyves” sk.

Értékelés: A jelentés a nacionalista, sovinszta megnyilvánulásról szól.

Intézkedés: A jelentésben foglaltakat az ideológiai területen jelentkező ellenséges tevékenységről szóló jelentésben használom fel.

ABTL 3. 1. 2. M-31641

III/III. Alosztály.

1340/2742

Szigorúan titkos !

Adta: „Könyves” ü.

Vette: Borók József örgy.

Idő: 1968. szept. 16.

Hely: Debrecen, Kálvin-tér.

Tárgy: Világnézeti nevelés.

J e l e n t é s .

Debrecen, 1968. szeptember 17.

Nemrég beszélgettem egyik évfolyamtársammal a Tanítóképző Intézetben oktató tanári gárda nevelő hatásáról, előtérbe helyezve a világnézeti szempontokat. Ő hangsúlyozta, hogy minden tanárt nem ismer, erről az oldaláról, ezért csak az ismertebbekre szorítkozott.

Elmondotta, hogy a marxista szakcsoport kivételével nem törekednek tudatos vlágnézeti nevelésre, így pl. az esztétikánál, vagy a természettudományi ismereteknél. Sőt ezeknek a tanárok , későbbiekben konkrétan hivatkozott rájuk, nem is próbál tekintélyt szerezni a hallgatóság körében, a KISZ által szervezett társadalmi politika jelentőségű munkának. Megjegyezte, hogy az állami vezetésre egészében is jellemző az ilyen munkának az elismerésnél való társadalmi – politikai segítségének és elismerésének a fokozása. Itt elsősorban az ő véleménye szerint az igazgatóságnak kellene lépéseket tenni.

Rossz színt vet az oktató körben folyó munkára Földesi Béla testnevelő tanár cinikus és hol erre, hol arra az oldalra hajló megnyilvánulásai.

Az azóta nyugdíjazott, de még az intézeti munkában időnként résztvevő dr. Kiss Tiharmér pszichológiai tanár viselkedése, mely pl. a jól dolgozó KISZ-tagok és szülei kitüntetései reén a felvételeken előnyberészesített hallgatókkal szembe határozott unszinpátiája, mely a kollokviumi jegyekben is realizáldott. – Félegyházi László tanítaszakos tanár viselkedése sem megfelelő, de barátomnak konkrét tapasztalatai nincsenek.

Akadályokat gördít a hallgatók világnézeti megalapozottságáhz Molnár Imre esztétika tanár bizonytalan állásfoglalás nélküli, eléggé dogmatikus előadásai és szeminárium vezetése.

Végül beszélt a tanítós tanárok konzervatív felfogásáról, így Kiss Lajos, Simon László, É. Kiss Sándor ig. h. Főleg erkölcsi kérdésekben lépnek fel az egészséges szemléletű hallgatókkal szembe.

„Könyves” ü. Sk.

Értékelés: A jelentés a tanítóképző intézetben a nevelést gátló okokról szól, mely használható. Hiányossága, hogy nem többoldalúan bizonyítja a fennálló negatív jelenségeket.

Intézkedés: A jelentést az op. Helyzet értékelésére használtam fel.

Utasítás: Mivel az oktatási év szept. 16-án kezdődik, mérje fel, hogy a hallgatók között a csehszlovák eseményekkel kapcsolatban milyen a hangulat. Különös figyelmet fordítson a szovjet, párt, rendszerellenes és nacionalista, sovínisza megnyilvánulásokra.

Megjegyzés: A hálózat a nyári iskolai szünidőt szüleinél töltötte, így találkozó nem volt vele. Megérkezése után az utasításnak megfelelően jelentkezett és a rendszeres kapcsolat-tartásra az intézkedést megtettem.

Találkozó: 1968. szept. 19-én 15 h-kor T-lakás.

Borók József r.örgy.

K: 1 pl. + 1 kiv.

K: 51524 M-do.

1 pl. kiv. Értékelő tisztt.

G: Bné.

ABTL 3. 1. 2. M-31641

III/III. Osztály
62-839/1974.
Kékes János

1974. március 19-én a Kékes János nevű étezemben tartózkodtam néhány barátommal. Szép számmal voltak ott fiatalok, főleg agrárok. Az egyik barátom megjelekezett, hogy holnap nem nagyon érdemes ide jönni, mert az agrárok van egy nacionalista körüknek két tagját meg is marta, akik marcius 15-én ott tartanak összejövetelt. A két illető közül az egyiket látszólag ismerem. Másnap voltam a Rácakékesben, de az említettekkel nem találkoztam. A valószínűleg Everti kollektívá mintegy 20-25 fő csoportja tartotta ott Valamiféle összejövetelt. Ezen kívül egy Gálók hegyenüvü illeto tartotta ott esküvőt. A vendégeket meglátogorú barátainak nagyobb csoportjával. Az óra körül egy két Kossuth nőt elnekeltek, majd körülötte székbe ülve látszólag felolvasott a társaság minden küldetéséből. "Kékes" sk.

Feladat: A halozat jelentéshez arról, hogy az Agrártudományi Egyesület hallgatói között van egy nacionalista kör, s ezek időközönként a Rácakékes étezemben jarnak össze. Ennek alapján szükségessé válik további ellenőrzésük.

Feladat: Feladat: kapta, hogy a jelentésben említett Agrártudományi Egyesület derítse fel, s a megfigyelt személyek pontok szerint folytasson vele beszélgetést.

Jelölő: 1974. április

L: Bezeg László M. alezr.
Osztályvezető
K: 1 pld+1 kivonat
K: R-
G: Tné.
MD. I. Kiv. Kozma Anna

Kékes János r. őrnagy

3.12. M-39177

E 1958 DEC. 5. 1958 XI.20

SZIGORATOS TÖRÖKSŐ
KÖZMÖSSÉGEK TÖRÖKSŐ

Csak a BM. politbiz. minőségétől törölve

0062-105-8

Kozma Anna

Családi neve: Kozma Anna

Utóneve: Anna

Előző neve (leánykor neve): Anna

Születési éve: 1928

Születési helye: Debrecen

Anyja neve: Nagy Anna

Foglalkozása: Műszerész

Munkahelye: Debreceni Dohánygyár

Lakcíme: Hajnal u. bérház A.ép. II. c. 2.

Katonai viszonya: felsz. előtt: nem volt. alhagy

Iskolai végzettsége: 6 elemi nem volt.

Párttagsága: felsz. után: MKP, MDP, MSZMP, munkás.

Szociális száma: 14837

Allampolgársága: magyar

Nemzetisége: magyar

Milyen kategóriához tartozik: Népi demokráciához

ABT 84408

1958 XI.20

Beszervezési helye: Debrecen

Beszervezési végzettség (név, rendf., osztály): Kozma Anna r. hdgy. VI. aloszt. Informátor. munkás.

Osztályozása: A beszerzési osztály: Híradás. I. osztály. Híradás.

A foglalkoztatás vonala: Híradás. I. osztály. Híradás.

Fedőneve: "KISS PÉTER"

Kelt: 1958. év XI. hó 20. nap.

Napló száma: 1881508

Osztályvezető: 14837

ABT 84408

"KISS PÉTER"

Tárgy: "Kiss Péter" fn.
rezidens

F O G L A L K O Z T A T Á S I T E R V E

Dérecen, 1959. szeptember hó 15-én.

"Kiss Péter" fn. rezidenset hazafias alapon szerveztem be 1958. november 26-án, mint informátor kezdte működését a debreceni Dohánygyárban, ahol sok volt a géprongálás és sok idegen anyag került a gyártó gépekbe, amik komoly töréseket okozott. Ennek elhárítására szerveztük be a nevezettet azzal a céllal, hogy egy kialakítandó rezidensurat vezetni fog. A nevezett a beszerzésétől kezdve pontosan megjelent a találkozókon és a rábízott feladatokat igyekezett végrehajtani. 1959. szeptember 25-án hozzákapcsolunk egy informátort, valamint október 14-én. A rezidensurat termelési alapon a Dohánygyárban és a vele összerúgott gépi fermentálóban állítjuk fel. Célja: diverzió elhárítás, a Dohánygyár érzékeny részeinek biztosítása, ellenőrzése. A gépi fermentálóban benzinnel dolgoznak, illetve ezen keresztül ártalmatlanítják a nikotint, ez a műhelyrész a vállalat legtüzveszélyesebb része, továbbá a kazánház és a transzformátorház a vállalat legérzékenyebb része, mert ezen két helyen történő tűzveszéllyel a hosszú időre meg lehet bontani az üzem termelését. A gépi fermentáló raktárpülete fából van, melyben 30 vagon dohányt tárolnak, valamint a transzformátorház a legérzékenyebb részei az üzemnek.

"Kiss Péter" fn. rezidensnek feladata, hogy a hozzákapcsolt informátort úgy foglalkoztassa, hogy a fent megnevezett üzem érzékeny részei állandó ellenőrzés alatt legyenek.

A Dohánygyárban: "Bágy István" fn. informátor az egész üzem ellenőrzés alatt tartja szakmai beosztásánál fogva. Látogatja naponta a nikotinüzem pároldáját, valamint a kazánház és a transzformátorházat. Ismeri az ott dolgozó - főleg huligánokból álló egyéneket. Így a legkisebb rendellenességet is azonnal jelenteni tudja. A gépi fermentálóban: "Tóth János" fn. informátor, aki SZK felelős és a vállalat tűzrendészeti felelőse az egész üzemet ellenőrzi. Naponta járja végig, mint tűzrendészeti felelős a farraktárakat, valamint az üzem transzformátor házát és így ő is állandó ellenőrzés alatt tudja tartani ezen üzemrészeket, valamint ismeri az összes osztályidegen és huligán egyéneket, akik különösen majd október 1-én lépik el az üzemet /300/fő/ illetve később el dolgoznak. Így a legkisebb rendellenességet azonnal jelenteni tudja.

E két személlyel kell átfogni a Dohánygyár és a fermentáló üzem diverzióra érzékeny részeit, s az általunk megadott szempontok alapján vezetni, irányítani és nevelni kell a hozzá beosztott két informátort. Ezeken kívül ha tudomásukra jut bármilyen ellenséges megnyilvánulás, ezt azonnal jelenteni kötelesek.

A rezidens feladata a két informátorral a tá alkoztatókat rendszeresen megtartani, azokról nekem hetenként pontosan beszámolni. Így a fentiek figyelembevételével javaslom továbbfoglalkoztatását

ÁBTL 3.1.2. M-14837 4.

rezidensi minőségben.

Bezzeg László r. hdgy. sk.
alosztályvezető.

Gsonka István r. hdgy.
alosztályvezető.

Engedélyezem:

Gyökös Mihály r. szda. sk.
osztályvezető.

ÁBTL 3.1.2. M-14837 5

[illegible]

328.

1. 1974. júl. 24.
H. Hóvirány T. László

22

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR-ÁHÉB. Székhelyén
eredeti írástól készült anonimizált másolat.

T. Dr. Hernádi Ferenc. Jelenlét.

Német nyelvvel
Dr. Hernádi Ferenc 1923. nov. 23-án született Balmaz-
újvároson. Apja ügyvéd volt, jelenleg nyugdíjas. Orvosi diplomát
1954. júliusában kapott.

Dr. Hernádi feleségével, valamint anyósával bent
laktak az intézetben, anélkül, hogy lakbért fizetne. Igazán veszi
az egyetem iránt, világítását stb. mindezt térítés nélkül.

Baráti köre nem megbízható. Gyakran tart
fenn jelenleg is kapcsolatot akik 1956-ban népidemokrácia ellenes
magatartást tanúsítottak. (Mensáros László, /-

Magatartása nyájas, kesztyűvel, igen kedves,
de a modoru, alamuszi természet. Soha nem lehet tudni, hogy mit
gondol, mert nem egyenes a gondolkodása.

Az intézeti tagokkal szemben a magatartása
a következő: ha valami nem tetszik, majd nyíratom!

Baráti körében és maga körül megfelelően másolt
előtt is demokrácia ellenes kijelentéseket tesz és amikor ezt az

ÁBT L 3.1.2. M-34331 7.

ÁBT L 3.1.2. M-34331 28.

430/...

A.: "Kőszegi" f. n. f.
V.: Napuli r. örgy.
R.: 1968. évi 35.
H.: "Takács Géza" TL-
T.: Hatalmat jelentés

J e l e n t é s
Debrecen, 1968. március hó 15.

Az Orvostudományi Egyetem dolgozói főzött a fontosabb politikai eseményekkel kapcsolatban meglehetősen nagyfokú közömbösség tapasztalható. Azt lehet tapasztalni, mintha szándékosan kerülnék a politikai eseményekkel kapcsolatos beszélgetést. A lengyel eseményekkel kapcsolatban nem megnyilvánulásokból, hanem inkább az emberek tartózkodásából arra lehet következtetni, mintha félelem érzelm lenne náluk, hogy esetleg nálunk is áttérjedhet, amit nem kívánnak. Dr. Hetényi Ede ezzel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy a lengyel esemény nem más, mint az NSZK. provokációja, fellázító tevékenysége, az embereknél ellenszűrés tapasztalható. Erre abból következtetek, hogy több emberrel kezdeményeztem fenti eseményekkel kapcsolatos beszélgetést, de kitértek a beszélgetés elől.

Értékelés: Jelentés on. intézkedést igénylő adatokat nem tartalmaz, felhasználásba nem utasítjuk a kiértékelőnek.
Tomzonra vonatkozó feladatát nem hajtotta végre, melynek fő oka a közbe jött "influenza" betegsége.

Feladatai

Feladatai maradt tovább gyűjteni a politikai eseményekkel kapcsolatos hangulatot. Főzomra vonatkozó feladatának végrehajtása, lehetséges, ha ez képtel maximális mértékben sürítse a bontani írt években való tartózkodást és igyekezzon felderíteni, hogy az adomány anyjának öngyilkosságával kapcsolatban milyen véleményeket lehet hallani. Miután erre külön utasítást kap, folytasson beszélgetést Dr. Boris L. -val, és igyekezzon tőle megtudni minek tehető be a bencolással járó szabályok megsértése.

Telálkorp: 1968. márc. 29. én 14 h-kor, szükség esetén pedig soron-
kívül a fenti "T" lakásban.

K: 1 pl.
K: H-27946.M.do.
G: Brn.

Kapusi Sándor r. őrgy.

L. Verre P.

- 2

Megjegyzés: Informátorunk a beütemezett találkozóján statisztikai elfoglaltsága miatt nem tudott eljőnni, amitől a telefonon keresztül jelentett. Közölte, nem tudja hogyan alakulnivalósága, de minélve lehetséges leírni telefonon jelentkezni fog. Február 14-én jelentkezett is és találkozót kért. Mivel a kérésben való találkozót már nem tudtam előkészíteni, szabadban találkoztam vele, azaz a cíllal, hogy a legfontosabb problémákat megtudjam beszélni vele és az újabb találkozóját megterjem állapodni. Ekkor, hogy a szabadban történő találkozás nem adott lehetőséget részletesebb beszélgetésre, átvitettem a fenti jelentést, megbeszéltem, hogy március 7-én 14 h-kor a szokott helyen, "Takács Géza" fn. "E" lakásban találkozunk és az afrikai ügyszondiákra vonatkozó feladatán kívül, a politikai eseményekkel kapcsolatos hangulat gyűjtését tekintve fontos feladatának.

Értékelés: A jelentésben szereplő személyekkel a III/III. Alosztály foglalkozik és kérésükre jellemeztettük őket, informátorunkkal, aki- nek szoros kapcsolata nincs a jellemzett személyekkel. Ezért bővebb illetve további feladatait velük kapcsolatban nem is kapott.

Feladata és találkozó a fentebb leírtak szerint van meghatározva.

Intézkedés: A jelentést kivonattaljuk és felhasználásra átadjuk a III/III. Alosztályon Nagy Endre r. őrgy. elvtárs részére.

Kapusi Sándor r. őrgy.
alosztályvezető-h.

K: 1 pl. Al kiv.
K: H 27946. M. do.
1 kiv. III/III. Alo.
G: Dne.

III/II. Alosztály.

"Szigoruan titkos"

A: "Kőszegi" Pn. Inf.
W.: Kapusi Sándor r. őrgy.
I: 1970. február 29.
M: Budaörsi utcán.
T: Dr. Áczi József és
Dr. Kelemen János jell.

430/.....

Jelentés
Debrecen, 1968. február 29.

Dr. V. L. professzor, a DOTE, Mikrobiológiai Intézet igazgatója. Debrecenben végezte középiskolai és egyetemi tanulmányait. Kitűnő tanuló volt és ezért a Kormányzógyűlés doktor-ként evatták. Évfolyamtársai Dr. Vályi Nagy Tibor /jelenleg a Gyógyszertani Int. professzora/ Dr. Kőszegi László /jelenleg a Kórélettani Int. professzora/ akikhez jelenleg is meleg barátság fűzi. Debrecenből, Budapestre került az Egészségügyi Minisztériumba osztályvezetőnek. Innen a Budapesti OKI, a mikrobiológiai osztály vezetőjének nevezték ki. Az OKI-ból került vissza Debrecenbe professzornak. Korán nősült, három felnőtt fia van, mind egyetemisták. Mint ember kitűnő jó szervező, ezzel magyarázható, hogy nem egészen 10 év alatt a legkorszerűbben tudta intézetet felszervezni. Igen jó emberismerő, jó megvaló-
gatója munkatársait. Az intézetben igen erős munkatempót diktál. Napok-
ban védte meg doktori disszertációját. C magam nem dolgozik, de szel-
lemileg igen jól irányít. Erős elhatározású és makacs akaratú ember,
aki célját küzdelemmel ér el. Jó összeköttetései vannak a Minisz-
tériumból és a helyi hatóságok felé.

Legtöbbször járt nyugaton és Keleten is. Politikailag
realisan gondolkodó, népi demokratikus államokhoz hűségű, és fejlőd-
ését kívánja elősegíteni.

Dr. V. L. a Röntgen Klinika adjunktusa. Mint szakember igen jó véle-
ményekkel vannak róla, kitűnő jó diagnosztika. Politikailag jelenleg pasz-
sziv, de 1956. előtt igen aktív volt. Természete kissé különös, magába-
foglaló, és ezért sokan nem szeretik. Most, hogy a klinika vezetője
meghalt, ő veszi át ideiglenesen a Röntgen Klinika igazgatását. Népi
demokráciához hűségű és dolgozik is érte. Meglátás, de tehetség-
tel fogva biztos remény van arra, hogy szakmailag élvonalbeli emberre
számíthatunk.

Debrecen, 1968. február 29-én.

-/-

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TITKÁRSÁGÁNAK LEVÉLTÁRÁBAN ŐRZÖTT
eredeti iratról készült anonimizált másolat.

ÁBTL 3.1.2. M-34331/1 2.

III/II. Alosztály.

"Szigoruan titkos"

Szám: 37/.....

A: "Kőszegi" inf.
W.: Kapusi Sándor r. őrgy.
I: 1970. február 29.
M: "Kakács G." lakás.
T: Dr. Uri József ügye.

Jelentés
Debrecen, 1970. február 24.

Dr. Uri József, 1965. óta volt kiküldetésben Svájcban a
WHO-nál. Kiküldetése 1969-ben járt le. Hazajutotele az egyetem
megnyitásának időpontjában volt vártató. Holmijait már ezt meg-
előzően hazaküldte, Uri azonban a mai napig sem tért vissza az
országba. Az általa küldött levelek alapján az USA-ban felesége
testvérénél tartózkodnak. Kintmaradása váratlan volt, hazai kör-
nyezetét erősen meglepte. Tudommal testvérével: Uri Kálmánnal,
Sógóival dr. Kiss Sándor, budapesti lakossal, a DOTE Gyógyszert-
tani Intézeténél dr. Szabó Gábor és Cserép Antalnéknak küldött
leveleket. Tudomásom szerint végleges kintmaradási szándékáról
leveleiben nem nyilatkozott. Uri Kálmán elbeszélése alapján tudom,
hogy Uri József jelenleg az USA-ban valamelyik idegklinikán ki-
vizsgálás alatt állott. Az általa mutatott, USA-ból érkezett fény-
képen igen rosszul nézett ki. Az általa itthagytott és Svájc-
ból hazaküldött holmijai a Gyógyszertani Intézet II. emeletén, kettős
zárral elzárva vannak. Oda be nem mehet senki, a kulcsokat Katona
Albert nyugdíjas gondnoknál vannak letétben elhelyezve. A Svájc-
ból érkezett holmijai kimutatást készített Cserépné titkárnő,
amit azzal magyarázott, hogy fél-évi vémkezelési halasztáshoz
kell mellékelni.

"Kőszegi" sk.

Értékelés: A jelentés dr. Uri József jogellenes külföldön mara-
dásával foglalkozik. Korábbi ismereteinket megerősíti. Ujat csak
annyiban ad, amennyiben Uri vagyontárgyainak hollétéről, azok
tárolásáról és kezeléséről tájékoztat, amit az esetleges véle-
szembeni vizsgálat során hasznosítani tudunk.

Feladat: Hadda végre dr. Nagy Zsoltra vonatkozó feladatát. Ki-
sérje figyelemmel, hogy dr. Uri vagyontárgyait rokonai nem akar-
ják-e elszállítani. Erről soronkívül is tegyen jelentést.

Feladata maradt az idegenforgalom szűrő ellenőrzése.

Tárgyaló: 1970. márc. 5-én 14 h-kor a fenti lakásban.

Kapusi Sándor
Kapusi Sándor r. őrgy.

K: 2 példában.
M: 1 " 27946. M. do.
1 " 24486 "B" do.
/107668./
S: S-né.

ÁBTL 3.1.2. M-34331/1 8.

Megítélésem szerint az informátor egyelőre eredményes ügyféli munkát nem tud végezni. Az ügynöki munkára való "átállítás" rontaná a hozzájárulási viszonyt, amely a későbbi tevékenységére is kedvezőtlen hatással lenne. Ezért javaslom, hogy az informátor kérését teljesítsük, s vele a kapcsolatot 1970. december 31-ig szüntessük.

A pihenetési ideje alatt csak rendkívüli esetben találkozunk, mely általában a szükségnek megfelelően kölcsönösen keressük egymással a kapcsolatot.

Engedélyezem:

Marangó István r.szds.
Állosztályvezető.

Kapusi Sándor r.örgy

Nyt.sz: 37/507

K: 2 pld.

K: 1 pld. H-27946. B do

1 pld. H-27946, M. do.

G: BE-né.

E. A. M. M.

[illegible]

Кемерово, 972. ноябрь 1972

Leovénisau

„NAGY ELEMÉR”

0082-662-0

AMBIZIONSAGYISZOLGÁLATOK

LEVÉLTÁR

200947 ABTL-222

Utónév: ...
 Családi név: ...
 Előző neve (házassági név): ...
 Születési hely: ...
 Születési idő: ...
 Anyja neve: ...
 Foglalkozás: ...
 Munkahely: ...
 Lakcím: ...

Iskola: ...
 Tanulmányok: ...
 Szociális: ...
 Állampolgárság: ...
 Nemzetiség: ...
 Milyen kategóriához tartozik: ...

200947 ABTL-222

8

Hajdu-Bihar Megyei Rendőrfőkapitányság
 Politikai Nyomozó Osztály II. alosztálya "SZIGORATOS!"

Nyt.szám: 10.190.

A: Nagy Elemér" úrn.
 V: Kapusi G. fhdgy.
 I: 1961. nov. 11.
 H: Aranybika 102-es szoba.

Tárgy: Az úrnök külföldi ismerősei.

Jelentés
 Debrecen, 1961. nov. 11.

Név: Róbert orvos. Debrecenben végezte az orvosegyetemet. Végzés után néhány évre az Orvosi Fizikai Intézetben, majd az Élettani Intézetben dolgozott. Utóbbi helyről mint aspiráns került Weld Béla tanár mellé Budapestre, ahonnan 1956-ban /?/ disszidált. Allitóltag Svédországban van.

Dr. Veress Péter orvos és felesége. Mindketten Debrecenben végeztek az Orvosegyetemen. Az I. sz. Belklinikán dolgoztak. Onnan 1956-ban disszidáltak. Tartózkodási helyükről ellenőrizhetetlen hírek keringenek.

Bárany Miklós és felesége. Mindketten biokémikusok. Diplomájukat Budapesten szerezték. A Budapesti Orvostudományi Egyetem Biokémiai Intézetében dolgoztak 1956-ig. Akkor Izraelbe disszidáltak. Onnan Allitóltag az USA-ba mentek máshova.

Balog Béla Debrecenben érettségizett a református gimnáziumban 1939-ben. Utána a debreceni egyetemen jogot tanult, majd a háboru utáni években külföldön maradt. Allitóltag Angliában él.

György János Debrecenben érettségizett a református gimnáziumban 1939-ben. Balán jogot végzett, de ez bizonytalan. Háboru utáni években Pesten élt, s most allitóltag New-Yorkban él. Az USA-ban tudomikor disszidált.

Dr. Ángyal András a budapesti Orvosegyetem Élettani Intézetének tanárja volt. Valamikor az utóbbi években disszidált. Az USA-ban van.

Martosi? A szegedi Élettani Intézetben dolgozott, s feltehetően 1956-ban disszidált. Jelenleg Bostonban van /USA/ Gergely János munkatársaként közöl cikkeket.

Keszáló Imre a debreceni OTE gyógyszerészi Intézetének tanársegéde volt. 1956-ban disszidált. Jelenleg Angliában él.

Kokas Eszter az idősebb fiziológusok közé tartozik. A budapesti OTE élettani intézetének volt adjunktusa, majd valahol Pesten laboratóriumban dolgozott. Jelenleg Allitóltag Svájcban él.

./.

ABTL 3.1.2. M-27453 6.

Beznák Aladárna fizikus. Férjével disszidált, 1948-ban. Férje kb. 2 évvel ezelőtt meghalt. Jelenleg ő is Ottawában /Kanada/ élettani intézet professzora. Személyesen nem találkoztam vele.

Szent-Györgyi Aladár fiatal, de már ismert biológus. Kb. 1947-48-ban disszidált. A hasonló nevű Nobel díjas tudós unokaöccse. USA-ban él.

Hetényi Béla, a neves szegedi biológus professzor fia. Az ötvenes évek elején a szegedi élettani intézetben dolgozott, sőt egy-egy az intézet megbízott vezetője is volt. Később disszidált. Allitól az USA-ban van.

Issekutz Béla a szegedi élettani intézetének volt a professzora. Hivatalosan az DK-ban tartzkodott, de onnan disszidált.

Nichtneckert István a szegedi élettani intézetnek volt az adjunktusa. Onnan először a Dánia felé, majd Budapestre került. Később disszidált. Allitól Svédországban él.

"Nagy Elemér" sk.

Értékelés:

Az informátor feladata volt, hogy jellemezze azokat a külföldi ismerőseit, akikről jelenlegi kutatása során kapcsolatot tud teremteni. Feladatát nem jól hajtotta végre. Nem a megadott szempontok szerint jellemezte, nem tért ki a személyek politikai beállítottságára, származására és hogy jelenleg milyen kapcsolata van velük. Feladata volt továbbá, hogy készítsen jellemzést dr. Kalapos Sándorról. Ezt a feladatot lelki "impressziók" miatt nem hajtotta végre.

Megjegyzés:

Az informátort részletesen kioktattam a jelentés megírásának formai és tartalmi módjára. A beszélgetés során elmondta, hogy a velünk való kapcsolatát illetően problémái vannak, amely abban jelentkezik, hogy neki ezidáig senivel szemben nem volt takargatni valója, mindenkivel szemben nyílt, őszinte volt és nem tudja megtenni, hogy most direkt beszélgetéseket folytasson személyekkel, hogy azután nekünk beszámoljon. Ennek okául egyedül egyéniségét lelki sajátosságát hozta fel. Elvileg munkánkkal egyetért, azt szükségének tartja. Bizonyítottam, hogy állításai ellentmondanak. Az "impresszió" amihez hivatkozik, olyan tulajdonság amin kis szarattal könnyen változtatni lehet és kell, is. Álláspontjainak helytelenségéről, politikai és szakmai szempontból igyekeztem meggyőzni. Megmagyaráztam a mi munkánk és a spicliség, vagy provokáció közötti különbséget, hogy térvényeinknek célja nem a büntetés, hanem a nevelés stb. Az idő rövidsége miatt - időre kellett menjen - a problémáját nem tudtuk kellően megvitatni, abban állapodtunk meg, hogy legközelebb visszatérünk rá.

Feladat:

Az eddig adott jelentéseit a megadott szempontok szerint egészítse ki és a megbeszélte szempontok szerint jellemezze a többi

külföldi ismerőse

Találkozó: 1961. nov. 24-én 21 h-kor. Egy régi templom előtt.

L: Szőke István r. szds.
alosbíróválasztó.

K: 2 old.

1. old: "M" dosszié.
1. old: "M" dosszié.

Kapusi Sándor r. szds.

J e n s .

T. Dr. Vályi Nagy Tibor

Valyi Nagy Tibor egyet. tanárt kb. 20 éve ismerem. Ez alatt az idő alatt voltam orvoskémikor, gyakrabban találkoztam, máskor szinte évenként, de mindig a legutóbbi ismeretsegünk is kollegiális volt s jelenleg is az.

Ismeretsegünk szerint edasapja rokona nem el, hanem volt. Edesanyja el, Dr. Doczy József u. 8 sz. alatt. Nos, két gyermek van, felesége is, aki főorvos, a gyógyszerani intézetben laknak. Két fiú, a kisebbik nagy tudású kutató, ismerem, akinek a kutatómunka eleme, nem ismerem, de egy hasonló beosztású vezető, aki a tudományos kutató munkában személyesen ennyire aktívan részt venne.

Tudomásom szerint egyetem, egyet. alatt a Marcianus Fronthoz tartozott s saját elbeszéléseiből tudom, de másoktól is hallottam, hogy 1944 végén a nyilasok letartóztatták, majd később halálra ítélték.

Egyébként erről többet nem hallottam, mert bár a halálos ítéletről a klinikán sokan tudnak, a részletek után nem érdeklődtem, talán részben azért is, mert nem voltam olyan közeli viszonyban.

Az utóbbi évben Vályi prof. részét töltött az USA-ban tanulmányuton. Ez alatt az idő alatt, négy ízben találkoztunk. Egy ízben ő látogatott meg /jan. vagy februárban/ Durhamban ahol én voltam tanu tanulmányuton ugyanabban az időben. Ez alkalommal az ENSz bel. magyar képviselők egyikének társaságában jöttem el New Yorkból. Más alkalommal én vettem részt a New Yorki kongresszuson s egy este közös ismerősünk, Barka Tibor /disszidált magyar orvos / lakasan találkoztunk. További alkalommal Washingtonban találkoztunk Vajda Benő dr. /ugyan csak disszidált magyar orvos / lakasan / s végül közvetlenül hazaindulásom előtt, kb. 1963 márc. 18 körül, az egyik ENSz kiküldöttünk lakasan bucsúztunk el egymástól.

A fent említett estek egyikén a mikor Dr. Barka vendégeszt voltunk, Barka nagy a fellege kérdezte, hogy miért ítélték őt halálra. Ott hallottam először ennek történetét. Eszerint 1944 október 15-én letartóztatták a fegyvertárolatával bevonult s emiatt a nyilasok letartóztatták le. Halálos ítéletet pedig azért nem hajtották végre, mert a halálra ítélték közben bekövetkezett.

Tudomásom szerint Vályi prof. USA bel. útja alatt rendszeres kapcsolatban állt az ENSz képviselőtársaságunk két tagjával. Ezenkívül tudok a fent említett két disszidált orvosról.

A két ENSz bel. elvtárs neve Horváth József és Brandler elvt. Durhami látogatása alatt négyszemközt beszélgetünk politikai kérdésekről, mely alkalommal határozottan úgy nyilatkozott, mint bár mikor lehet. Azaz megítésem szerint politikai álláspontjait a marxizmus szempontjából bírálta.

1963. okt. 29.

Nagy Elemér

Dr. Vályi Nagy Tibor-ot beszervezés céljából foglalkozunk. A jelentést tanulmányozása és ellenőrzése céljából kértük. Informátorunk jelentése már általunk is ismert adatokat tartalmaz, igen felszínes, felületesen van össze állítva. Tartalmi vonatkozásban is sok kívánni való, hogy magután. Egyes kérdések egészen tömören szinte elszigetelten vannak kiemelve és nem terjed ki részletezésre, körülmények megjelölésére, leírására. Pl. igen lényeges lenne, hogy Barkák hogyan, milyen körülmények között, milyen szituációba vették fel Vályi halálra ítéltetésével kapcsolatos kérdéseket.

ÁBTL 3.1.2. M-27453 12

a fent említett két disszidált orvosról. A két ENSz. bel. elvtárs neve Horváth József és Brandler elvt. Durhami látogatása alatt négyszemközt beszélgetünk, politikai kérdésekről, mely alkalommal határozottan úgy nyilatkozott, mint bár nem rontotta azt megerősítették a látottak s a tapasztalatait a marxizmus szempontjából bírálta.

"Nagy Elemér" sz.

Értékelés:

Dr. Vályi Nagy Tiborral beszervezés céljából foglalkozunk. A jelentést tanulmányozása és ellenőrzése céljából kértük. Informátorunk jelentése már általunk is ismert adatokat tartalmaz, igen felszínes, felületesen van össze állítva. Tartalmi vonatkozásban is sok kívánni való, hogy magután. Egyes kérdések egészen tömören szinte elszigetelten vannak kiemelve és nem terjed ki részletezésre, körülmények megjelölésére, leírására. Pl. igen lényeges lenne, hogy Barkák hogyan, milyen körülmények között, milyen szituációba vették fel Vályi halálra ítéltetésével kapcsolatos kérdéseket.

A jelentés formai és tartalmi hiányosságára az informátor figyelmét felhívtam és kértam, hogy a jövőben gondosabban tartalmi vonatkozásban részletekben készítsen jelentéseit, s közöltem vele, hogy Vályi jellemzésére legközelebb még vissza fogunk térni.

Feladat:

Az eddigi ismeretei alapján a megadott szempontok szerint készítsen részletes jellemzést Barka Tibor és Vajda Benő USA-ban élő magyar származású személyekről.

Részletes beszélgetést folytattam vele az idegenforgalom ellenőrzésének szükségességéről és általános vonatkozásban részletesen megbeszéltem vele a vonatkozó feladataira.

Találkozás: 1963. november 19.-én 14,30 órakor a "Debreceni" T. Kárpai-ban.

Dr. Vályi Tibor
Szóke István v. örgy.
alozálya vezető

Kárpai Sándor
r. szds.

1 p. Értékelő.
1 p. Vályi anyaga.
1 p. M.D.

ÁBTL 3.1.2. M-27453 11.

[illegible]

III/III-1. Alosztály.

Nyt.szám: 140/1111

„SZIGORÚAN TITKOS !”

A: „Nagy Mihály” fdn. ügyn.

V: Bezzeg L. r.szds.

I: 1963. nov. 1.

H: „Pálma”

Debrecen, 1963. nov. 1.

Juhász Attila volt bethánista ismerősöm vallásos életéről és magatartásáról:

Juhász Attilát 1951-ben ismertem meg. Akkor én is diák voltam és ő tartott nekünk bibliaórát a Kálvin téren lévő Mester utcai egyház imatermében.

Majd 1952-ben vagy 53-ban minden kapcsolatom megszakadt vele. Annyit tudtam róla, hogy a Debreceni Építőipari Technikumban tanít, megnősült. Felesége dr. Kovács Irén gyermekorvos.

Felcséggel 1962 májusától többször találkoztam. Ő érdeklődött magánéletem felől, s így kölcsönösen én is az Attila felől. Ekkor meghívott hozzájuk, hogy ha ráérek nyugodtan keressem fel őket. Problémáim voltak melyet ismertettem vele és említettem, hogy Attilával is szeretném megbeszélni.

Ezen előzmények után került sor az első személyes találkozásra Juhász Attilával 1963 május végéféle.

Első találkozáskor kért, hogy legyek őszinte hozzá, mert csak úgy tud segíteni, illetve tanácsot adni a problémáimra.

Elmondotta, hogy ő és felesége továbbra is keresztény életet élnek és gondolkodnak, csak kiértékelve a régi bigott bethánista életmódot, mert abban sok elavult és túlzási dolgok voltak. Alkalmazkodnak a fenn álló rendszerhez. Nyomatékosan kihangsúlyozta, hogy meg kell tanulni úszni, hogy az ember el ne merüljön. Sajnos mondotta ezt nem tudják egyes keresztény emberek és azért buknak le. Példának említette Horváth Zoltánt.

Ez a hibája Marozsán Jánosnak is, hogy nem tanítja meg a gyülekezeti tagokat, hogy mikor, hogyan viselkedjenek és egyszer majd elmerülnek.

Később többször találkoztam vele a lakásán is. Fokozatosan engedett a fölényességéből, közvetlenebb volt hozzám.

Két alkalommal szalonasütesre hívott meg. Mind két alkalomkor ott volt Mészáros István erdőmérnök. Volt kulák és bethánista. Ő így mutatta be nekem.

Többször megváltotta a mozijegyet és hívott, én elmentem. A kis társaság mindig változó volt. A Mészáros Istvánt mindig meglehetet találni és dr. Harman Annát. Néha dr. Bujdosó Katalint is.

Október 19-én meghívott hozzájuk Olaszliszkára szüretre. Én el is mentem. Vasárnap reggel találkoztunk Nyíregyházán. 10 órára értünk Olaszliszkára. A szüreten nővére, annak férje volt és napszámos szedők. A szüret egész héten tartott, mi a végére értünk oda.

Egyik hívó atyafia intézkedett egész héten.

Az illetőt Lászlónak hívják Vízügyi technikus a debreceni Vízügyi Igazgatóságnál dolgozik a Teleki utcán lakik. Október 25-én hívtak újra színházba, de nem mentem el.

Vasárnap sajnálatukat fejezték ki, hogy nem voltam ott. Nyolcan voltak, én lettem volna a kilencedik.

Attila néha, néha elfelejtkezik magáról és szidja a rendszert, hogy őt állandó rettegésbe tartják.

Különösen dühös volt a nyáron, amikor nem kapta meg a Soproni beutazási engedélyt.

Közben a feleségének sikerült elmenni Sopronba a Ref. Gimnázium diákjaival, mint kísérő tanár. E miatt most elégedett, hogy mégis sikerült, ha nem is mindkettőjüknek, de a feleségének.

A Soproni kirándulás helyett Miskolcon és környékén töltötték szabadságjukat.

„Nagy Mihály”
sk.

Értékelés, feladat, az ezzel egyidőben adott másik jelentésen meghatározva.

—

Bezzeg László r. szds.
Alosztályvezető

K: 4 pld.

1 pld%: „M” dosszié.

1 pld: „Pettyes” ü.

1 pld: „Hatvani” ü.

2. pld: Értékelő tiszt.

ABTL 3. 1. 2. M-31738

III/III-1. Alosztály

„SZIGORÚANTITKOS!”

Nyt.szám: 140/134

A: „Nagy Mihály” fdn. Ügyn.

V: Lévai E. r.szds.

I: 1964. febr.16.

H: Bem-téri Kórház.

Tárgy: Nagy Éva ügye.

J e l e n t é s

Debrecen, 1964. február 16-án.

Nagy Éva orosz-történelem tanárnő, aki a Debreceni Ref. Kollégium Diákotthon nevelő tanárnője és a Ref. gimn. tanár. 1963. őszén találkoztam először, amikor az Amerikai televízió felvételt készített a nagytemplomba a püspök prédikációjáról.

J. A.-val együtt voltunk és az istentisztelet végén Attila bemutatta Évát, aki feljött Attiláékhoz. Ott beszélgetett az Attila anyósával és kiderült, illetve megtudtam, hogy az Attila anyósával földiek.

A Szabolcsveresmartiakról beszélgettek, majd távozott.

Távozás után kérdeztem A.-tól, hogy kiféle a Nagy Éva és elmondotta, hogy komoly hívő leány. Azért nem ment férjhez eddig – bár elég csinos – mert csak hívő fiúhoz hajlandó menni.

Ezen kívül még két alkalommal találtam ott Attiláéknál Évát, aki vagy előbb ment el, mint én, vagy még ott maradt. Egyszer együtt távoztunk és a Horkai tanárról beszélt útközben, mivel a Horkai leány esküvői felvételeit vittem fel. Ugyanis Attila megkért, hogy hívjam elő az általa készített felvételeket.

Tudomásom szerint jelenleg is tartják a kapcsolatot J.A. és N. Éva esetenként meglátogatják egymást, de én közös beszélgetésen, vagy találkozón nem vettem részt úgy, hogy Nagy Éva is ott lett volna.

„Nagy Mihály” sk.

Értékelés:

A kapcsolat a feladatát az eddigi tapasztalatai alapján rögzítette. Jelentése értékes, melyből megállapítható, hogy Nagy Éva ref. gimn. tanára szoros kapcsolatban áll „Pettyes” fdn. személlyel, melynek jellege vallásos alap, vagyis nevezett is beletartozik „Pettyes” szoros vallásos kapcsolatai közé. Megállapítható az is, hogy a kapcsolat régebbi eredetű, mivel „Pettyes” anyósa és Nagy Éva földiek, továbbá az is, hogy Nagy Éva fanatikusan hívő személy.

Megjegyzés:

A jelentés az operatív tervben rögzített feladatok tisztázására lett leírva.

Feladat: Ezzel kapcsolatban nem kapott. Feladat az ezzel egyidőben adott jelentésen van meghatározva.

Intézkedés:

A jelentés egy-egy példányát ügydossziába teszem. Az egyetemen eltöltött időszak alatti magatartását, vallásos beállítottságát ellenőrzöm. Jelenlegi munkahelyén társadalmi kapcsolatán keresztül végzem el az ellenőrzést.

Találkozó: Grafikon szerint.

Kiss József r.szds.

L.: Bezzeg László r.szds. alosztályvezető

K.: 2 pld.

1. pld. „M” dosszié

1. pld. Ügydosszié.

L.: olvashatatlan kézírás

ABTL 3.1.2. M-31738

III/III-1. Alosztály.

Nyt.szám: 140/1963.

"Nagy Mihály" fdn.ügyn.
V.: Bezzeg L. r.szds.
I.: 1963. nov. 20.

J e l e n t é s

Debrecen, 1963. nov. 20.

A Szabadegyházról, melynek Marozsán János a vezetője. Marozsán János és feleségének legutóbbi rendőri kihallgatásának hatásáról a gyülekezetben.

Barátom elmondta, hogy a múlt héten beszélt Dandé Imréné gyülekezeti taggal. Dandéné elmondta, hogy a közvetlen kihallgatás után való vacsornap ill. hétfőn tapasztalt nagy nyugtalanság a gyülekezetben lecsendesedett. Kérdések meggyűlödni.

Két illetőt nevezett meg Marozsán János, akik miatt volt a kihallgatás: Cellény Imre és Lukács Sándor. Marozsán úgy tájékoztatta a gyülekezet tagjait, hogy ezek a személyek külföldön lévő hittestvérekkel összeköttetést tartottak levelek, könyvek kölcsönös kicserélése folytán. Ezen kapcsolatok kifogásolja a Hatalóság. A nevezett két személyt Marozsán János utasítására távol kell tartani a gyülekezettől, hogy a békesség megmaradjon.

Barátom a napokban is felkereste Dandé Imrénét, de vendégek voltak ott a férje testvérei Bagamérből/ és nem tudott Dandé Imrével beszélni.

Kiértékelés:

"Nagy Mihály" sk.

Az ügynök kapott feladatával foglalkozik, bár azt egyelőre nem tudja végrehajtani objektív okok folytán. A jelentés tartalmából az állapítható meg, hogy a gyülekezet vezetője a váliuk szemben tett intézkedések indító okokként a "Késői Écsűk" problémáját szeretné a gyülekezet tagjaival elhitetni, hogy ezzel a valóságos helyzettől a figyelmet eltereljék.

Megjegyzés:

Az ügynök szóban jelentette, hogy munkahelyén az utóbbi napokban nagy "hajsza" van és ebből kifolyólag napokat vidéken kell tartózkodnia, ez viszont zavarja az általunk adott feladatok eredményes végrehajtását.

Feladat:

Nővérén keresztül igyekezzon megállapítani Marozsán jelenlegi tevékenységét, ezzel kapcsolatban a tagok hangulatát. Bányai Juliával e kapcsolatban az kapcsolat felvétele után a hitéleti tevékenységükről csak

ABTL 3.1.2. M-31738 5.

abban az esetben beszéljen, illetve térjen ki amennyiben a Bányai arról beszél előtte. Egyéniország tekintetben vele szemben a kezdeményezhet. Továbbra is tartsa szem előtt a korábbi megállapításokat személy nevének megállapítását.

Intézkedés: 3 pld-ban gépelni.

Bécs, 1963. r. szds.
Alosztályvezető.

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

Tartalomjegyzék

a H-40518 számú „Munka”-ban levő anyagokról

Sor-szám	Az anyag megnevezése	Oldalszám	Megjegyzés
1.	Tartalomjegyzék	1-3	
2.	Teleki 1963. XI. 1.	4-11.	
3.	- - - - - XI. 6.	12-15	
4.	- - - - - XI. 20.	16-21.	
5.	- - - - - XII. 4. - március.	22-23.	
6.	- - - - - XII. 13.	24-25	
7.	- - - - - - - - március	26-27.	
8.	- - - - - 1964. I. 11. + március	28-33	
10.	- - - - - I. 31. - - -	34-35.	
11.	- - - - - II. 16 + március (5 db)	36-46	
12.	- - - - - II. 18 + március	47-49.	
13.	- - - - - 1964. II. 24. - március 1964.	50-51.	
14.	- - - - - - - - -	52-53.	
15.	- - - - - - - - - (+ március)	54-58	
16.	- - - - - - - - - - - -	59-61.	
17.	- - - - - - - - - - - -	62-66.	
18.	- - - - - - - - - - - -	67-70.	
19.	- - - - - - - - - - - -	71-81.	
20.	- - - - - - - - - - - -	82-94.	
21.	- - - - - - - - - - - -	95-98.	
22.	- - - - - - - - - - - -	99-101.	
23.	- - - - - - - - - - - -	102-103	
24.	Faplaplóról - tan 1964. III. 5.	104-140	
25.	Teleki „Pötykéről” 1964. IV. 4.	141.	
26.	Feljegyzés találkozásról 1964. IV. 11.	142-143	
27.	Teleki „Pötykéről” és B.B.-ről 1964. VII. 13.	144-147.	

Értékelés:

A kapcsolat a feladatának megfelelően folytatva van megfogalmazva Juhászékát. Jelentés értékes mivel újabb személyek jöttek felszínre. Ezeket már ugyan ismertünt de eddig Juhászéknál nem fordultak meg - akik profiljukkal fordulnak Juhászhoz.

A jelentésből megállapítható, hogy Juhász és az oda járó személyek nem reagáltak sem a belső, sem a külső eseményekre. Juhász kinyilatkozta, hogy ilyen kérdésekkel nem kell foglalkozni. Megállapítható továbbá az is, hogy Juhászék az ünnepek alkalmával B. pesten voltak és ott az általunk ismeretlen gyülekezetet látogattak meg. Bővebben erről Juhász nem nyilatkozott.

Az ügynök munkáját nehezíti az, hogy állandó tüntetés van és amikor ez befejeződik beszélgetés nélkül eltávoznak.

Megjegyzés:

Az ügynök helyesen használja ki a lehetőséget a találkozáshoz de sok esetben bizalmas beszélgetésben zavarja Juhász szertelen magatartása. Ezidáig dekonspirációra utaló körülmény nem vetődött fel.

Feladat:

Rögzítse azt, hogy Futó Zoltán milyen lelki beszélgetést ill. milyen lelkipróblémái voltak amit Juhásznak elmondott.

Juhásznak milyen tervei vannak az eddig felszínre jött személyek összetartására.

Állapítsa meg azt, hogy Juhász az ő bevonása nélkül nem tart-e megbeszéléseket. Ezt főleg az odajáró személyeken keresztül végezze el.

Intézkedés:

A jelentés 12. pl-t nevezett anyagába teszem. Továbbra is ellen őrzés alatt tartom. Futó Zoltán házapár kilétét megállapítom.

Juhász társbérletével az mint társ. kapcsolatottal elbeszéltek, hogy a legutóbbi beszélgetésünk óta mit tapasztalt.

Találkozó.

Grafikon szerint.

Lévi Endre

ÁBTL 3.1.2. M

Neimöcknerre visszatérve Mezősason gondolta Bartha Ferenc ref. lelkész, hogy az előadásából azt vette ki, hogy nem volt, aki figyelmeztetesse Hitlerre. Juhász és Bartha Anna megjegyezte, hogy Sztálint figyelmeztetett a Kárpátaljai református papok közül 6-an írtak neki 1936-ban egy levelet amiért el is internálták Szibériába őket.

A Békefi püspök halálával kapcsolatban Hartman A. és Bartha Ferencnek az volt a véleménye, hogy Isten akarata volt. Isten szölt közbe, mert Békefi hitlen lett az egyházhoz. Ő maga annak idején hívő emberként evangelizált és sok ember megtért az evangelizációján. Most meg már hajdnom, hogy ellene volt azoknak a hívő embereknek.

Szakály Éva Bartha Ferencné prédikációja, hogy miért volt olyan, mint ha 1943-ban mondana.

Azért, mert inkább evangelizáció volt nem istentiszteleti jellegű prédikáció.

Vagyis a megtérésről és Jézus haláláról beszélt. Nem egy öreg papos stílusú igemagyarázat volt, hanem egy dinamikus prédikáció.

A bűnösség tudatát ismerve föl önmagában az ember és fogadja el Jézus üdvözítő kegyelmét.

A kötetlen bibliai beszélgetésre, hogy ki mit mondott már nem emlékszem. Arra, ami Mezősason volt.

"Nagy Mihály" sk.

Értékelés:

A kapcsolat a kapott feladatát csak részben hajtott végre, mivel néhány kérdést az idő rövidsége miatt nem tudott megállapítani. Jelenlétére értékes, melyben bővebben foglalkozik a korábban felvetett problémákkal. Az ügynök folyamatosan foglalkozik J.A. és társaival, akiket feldolgozás alatt tartunk.

Megállapítható, hogy Futó Zoltán és felesége között rossz családi élet van és ezt panaszkolta el J.A.-nak.

Továbbá megállapítható az is, hogy J.A. köré csoportosult személyek fizetnek úgy, hogy saját maguk rakják össze és szükség szerint használják fel. Azt nem sikerült megállapítani, hogy J.A.-t és Máthén kívül kik fizetnek meg, továbbá azt sem, hogy kiket támogatnak ebből kivéve Barthát és Szűcsöt.

Megállapítható az is, hogy J.A. kapcsolatot tart fenn a Horváth Zoltán és Borbély Béla csoportjával. Mivel igen részletesen ismeri a 2 személy között fennálló ellentétet. J.A. egyik kijelentéséből megállapítható, hogy a közeljövőben készülnek Borbélyékhoz ahová az ügynököt is megfognák hívni.

A Budapesti uttal kapcsolatban részleteket nem tudott meg, mivel J. arra hivatkozik, hogy aki szervezte az összejövetelt elutazott.

Az ügynök az eddigi tapasztalatai alapján rögzíti, hogy Juhász az ügynöktől független összejöveteleket nem szervez, mert ettől bizalmasabb dolgokba is beavatta. Ilyenről más csoporttag sem tesz említést.

ÁBTL 3.1.2. M-31738 15.

[illegible]

Hajdú-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság
III/III. Alosztálya.

Szigorúan titkos!

Tárgy: „Nemes Sándor”fdn.
ügynök –

Foglalkoztatási terve.
Debrecen, 1965. november 10-én.

„Nemes Sándor” fdn. ügynök 34 éves, nős, üzletkötő, debreceni lakos. 1962. júniusban lett beszervezve. 1962-ben készült foglalkoztatási tervben meghatározott feladatát túlnyomórészt végrehajtotta azért szükséges a mai operatív helyzetet figyelembe véve új foglalkoztatási tervet készíteni.

„Nemes Sándor” fdn. ügynök fő feladata továbbra is az „F”-esek ellenőrzése, az alant felsorolt szempontok alapján.

1./Tóth István, 44 éves, volt ht. alezr./:1956-ig./ ellenforradalmi cselekményért elítélve.
„F” dossziés személy, cipőfelsőrész készítő, munkahelye: Hajdúböszörmény-i Cipőipari
KTSz. Hajdúböszörmény, Csokonai u. 20. sz. alatti lakos.

Tóth Istvánnal Békéscsabán együtt szolgált ügynökünk, 1956-os eseményekig. Együtt követtek el ellenforradalmi cselekményt, együtt ítélték el őket. Kiszabadulás után több alkalommal felkeresték egymást lakásaikon. Elégge meghitt kapcsolat áll fenn közöttük. A rendszeres kapcsolatot az befolyásolja /pláne téli időszakban/, hogy Tóth-ék Böszörményben laknak.

Feladata az ügynöknek:

- a./ Ismerje meg és tanulmányozza Tóth politikai magatartását, megnyilvánulásait. Foglalkozik-e ilyen irányú kérdésekkel. Ennek iránya, célja, tartalma.
- b./ Tart-e fenn kapcsolatot valamelyik volt politikai elítélttel, kapcsolatuk jellege, célja.
- c./ Kikből tevődik össze baráti, társadalmi kapcsolata, viszonyuk jellege.
- d./ Ismerje meg egy-egy bel és külföldi jelentősebb politikai eseményekre való reagálását.
- e./ Lakhelyén, munkahelyén, baráti körben tanúsított magatartását.
- f./ Van-e kapitalista országban élő kapcsolata. A kapcsolattartás formája, célja.

A lehetőségeket figyelembe véve továbbra is keresse fel Tóth-ot munkahelyén és lakóterületén. Építsen ki vele továbbra is jó kapcsolatot, fokozza egymás közötti bizalmat. Jobb idő esetén hívja meg Tóth családját ismételten, ugyan úgy hívassa meg az ő családját is Hajdúböszörménybe. Ha Tóth kezdeményez politikai jellegű megnyilvánulásokat, folyják bele és ismerje meg Tóth igazi arculatát. Esetenként bátran kezdeményezzen, de ne provokáljon.

2./ **B i c z ó** Gyula, 49 éves, volt ht. Fhdgy. /Néphadseregben alezr./ 1956-ban népi-demokratikus államrend megdöntésére irányuló ellenforradalmi szervezkedés tagja volt. Munkahelye: FÜSZÉRT.Vállalat, beosztása: adminisztrátor, debreceni lakos.

„Nemes” ügynöknek az alábbi feladatot szabom meg:

- a./ Megismerni jelenlegi politikai magatartását, társadalmi életét és érdeklődési körét, mozgását.
- b./ Tart-e kapcsolatot volt elítélt társaival, kapcsolatuk jellege.
- c./ Kikkel szokott barátkozni. Lakására járnak-e barátai.
- d./ Munkahelyén, lakóhelyén milyen magatartást tanúsít.
- e./ Rendelkezik-e kapitalista országban élő ismerősökkel, kapcsolatuk jellege, tartalma.
- f./ Hogyan reagál egy-egy jelentősebb nemzetközi politikai eseményre.
- g./ Jelenlegi álláspontját a rendszerünkkel szemben.

„Nemes”-nek olyan magatartási vonalat szabok meg, hogy bizalmuk fokozódjon, kapcsolatuk rendszeressé váljon. Ezért több alkalommal elküldöm Biczó lakására azzal az ürüggyel, hogy abban az utcában járt és nem tudta elkerülni lakásunkat. Hívja meg lakásukra Biczó családját, ez nem lesz feltűnő, mert korábban összejártak.

Biczó előtt olyan magatartást tanúsítson, hogy lássa az elért eredményeket, de a hibákat is észre veszi. Kissé fontoskodó ellenzéki magatartást tanúsítson. Esetenként kezdeményező legyen, de ne provokáljon.

3./ „Nemes” fdn. ügynök ismeri továbbá Gavallér Kálmán volt cső. fhdgy. És Kubinyi Sándor volt ht. fhdgy. mind ketten politikai elítélt, „F” dossziés személyeket. Ismerettségük azonban kezdetleges.

Feltétlen szükséges, hogy megfelelő legenda, vagy kombináció kidolgozásával az ügynököt a bennünket érdeklő két személyt összehozzuk, bizalmukat erősítjük és az ügynökön keresztül alapos ellenőrzés alatt tartjuk.

4./ Tekintettel arra, hogy az ügynök hivatalból Püspökladány területére rendszeresen kijár, így felmérjük annak lehetőségét, hogy milyen területen és milyen formában tudjuk foglalkoztatni. Erről későbbiek során foglalkoztatási tervkiegészítést fogok készíteni.

A fentiek alapján kérem engedélyezni a foglalkoztatási terv végrehajtását.

— . —

Gyárfás Emil r.örgy.

Engedélyezem:

Dr. Szalma József r. alezr.

Alosztályvezető.

K: 1 pld.

1 pld: H-29788. „M” d.

G: Szné.

ABTL 3. 1. 2. M-31410

Nyt.sz: 382/S219

III/III-1. alo.

Szigorúan titkos !

140/460

Adta: „Nemes Sándor” ü.

Vette: Mészáros r.örgy.

Idő: 1963. máj. 2.

Hely: „T”-lakás.

J e l e n t é s .

Debrecen, 1963. május 2-án.

1963. ápr. 29-én barátom felkereste Hajdúböszörményben Tóth István volt alezredest. Nevezett a Csokonai u. 20. szám alatt lakik. Barátom de. 10 h-kor kereste akkor azonban senki sem tartózkodott otthon. A szomszédok beszámoltak arról, hogy Tóth a Cipő KTSZ-ben dolgozik. Barátom felkereste a KTSZ-t a Petőfi-utcán és 10.30 h-tól 11 h-ig beszélgettek különvonnulva. Tóth elmondotta, hogy már 2 hete dolgozik mint felsőreszkészítő. Ideges magatartást tanúsított és nem mondhatni, hogy túl közlékeny lett volna. Nem nagyon nyilatkozott és általában kérdezgetni kellett. Sorsával elégedetlen, és lázadó benyomását keltette. Meglehetősen mogorva volt. A beszélgetés során kijelentette, hogy fél az emberektől, mert nem hisz az emberekben és ahol lehet kerüli is őket. Kijelentette, hogy senki ellen semmi szándéka, hogy tegyen valamit, de gyűlölete nagy és nem tud felejteni, mert amit tettek vele szemben az igazságtalan volt és azon kesergett, hogy sajnálja a fiatalságából elveszett 6 esztendő. Azt a benyomást keltette, hogy lelkiállapota valóban nyugtalan. Az igazságtalanságról tett kijelentései a békéscsabai pártbizottságra vonatkoztak és az ottani személyi ellentétekre célzott azzal, hogy nem tud felejteni. További célul azt tűzte ki, hogy a lakáshelyzetét megjavítsa, mert saját háza van ugyan, de igen megrongálódott és elavult állapotban, úgy hogy az elkövetkezendő időkben minden jövedelmét erre kívánja fordítani. Szórakozni nem járnak és szabadidejét családjával tölti. Határozottan elégedetlen volt és úgy látszott bár ez nem került szóba, hogy az elveszett pozícióját sajnálja és a cipészi munka nem elégíti ki. A további kapcsolat fenntartása, rendszeresen nem látszik biztosítottnak, de ritkább időközönként lehetséges.

„Nemes Sándor” sk.

Értékelés: Az ügynök jelentése értékes, mert Tóth István amnesztiáról hozott adatokat, melyek jelenlegi magatartására vonatkoznak. Megállapítható elégedetlensége, visszavonultsága amelyről már társadalmi úton is tájékoztatott bennünket. A gyűlölete személyek és nem a rendszer ellen irányult ezt mondotta még el szóban az ügynök, melynek indítékai még az ell.forr. alatt keletkeztek. Az ügynöknek rendszeres kapcsolattartásra Tóth barátságtalan magatartása miatt csak később lesz lehetősége, amikor már felenged jelenlegi magatartásából. Feladat: Tóth Istvánnal igyekezzen baráti kapcsolatot kialakítani, ahogy arra lesz lehetősége. Ne legyen tolakodó. Azonban a kezdeményezés az övé legyen. Lassan kell, segíteni akarással

a bizalmát elnyerni. Ezen kívül Gavallér Kálmán, Biczó Gyula, Hangrád Alajos „F”-dossziés személyek ellenőrzése során jelenlegi politikai magatartásuknak, megnyilvánulásaiknak baráti körüknek megállapítása.

Intézkedés: A jelentés egy példányát tasakjába helyezem.

Találkozó: 1963. május 18-án 9 h-kor T-lakásban.

Mészáros László r.örgy.

Bezzeg László r.szds.
alosztályvezető.

K: 3 pld.

- 1 "M-dossz.
- 1 "tasak
- 1 "kiért.ti.

ABTL 3.1.2.M-31410

[Faint handwritten notes and stamps are visible in the background of this page.]

„NYIRFA”

A MAGYAR NEMZETARSASAG BELGYSZINISZTERIUMA

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
a 2003. évi III. tv. 12. § (6)
bekezdésére figyelemmel.

SZIGORUAN TILOS!

SZERV: *Hejdu-Gibara Pol. ny. osztály*

OSZTÁLY: *II. osztály*

„B” DOSSZIÉ

DOSSZIE SZÁM: *H-14883/57*

MINOSÍTÉS: *T. lakás garda*

REDONÉV: *„Nyirfa”*

Min. Biz. Hivatal
1955. évi LXV. tv.
Napján feljegyzés: *SEKT*
Erv. idő: *1957. évi III. 12.*
Min. Biz. Hivatal

ARCHIVBA ADVA: 19

Min. Biz. Hivatal
1955. évi LXV. tv.
Napján feljegyzés: *ni ut*
Erv. idő: *1957. évi III. 12.*
Min. Biz. Hivatal

ARCHIV SZÁM: *87241*

Nyilatkozom,
 alulírott tudomásul veszem,
 hogy az R. Pol. nyoma. hatálya
 felmérése a dr. Aranybika kális
 magas földrajzi kisterem mellett
 lévő szobát, ahol tenki előtt nem
 nyilatkozom, mivel az állam titkot
 képer,
 a kalamat kapcsolatos par-
 vétekinet "Nyirja" aláírásával
 adom.
 Debrecen 1977. IX. 14.
 Márkó László

ÁBTL 3.1.1. B-87244 3.

Nyilatkozom,
 alulírott tudomásul veszem,
 hogy az R. Pol. nyoma. hatálya
 felmérése a dr. Aranybika kális
 magas földrajzi kisterem mellett
 lévő szobát, ahol tenki előtt nem
 nyilatkozom, mivel az állam titkot
 képer,
 a kalamat kapcsolatos par-
 vétekinet "Nyirja" aláírásával
 adom.
 Debrecen 1977. IX. 14.
 Márkó László

ÁBTL 3.1.1. B-87244 2.

SZületési helye: Székelykeresztúr, 1958. IV. 17.
 Családi neve: Székelykeresztúr
 Utóneve: Székelykeresztúr
 Előző neve (leánykori név): Székelykeresztúr
 Születési éve: 1958. IV. 17.
 Születési helye: Székelykeresztúr
 Anyja neve: Székelykeresztúr
 Foglalkozása: Székelykeresztúr
 Munkahelye: Székelykeresztúr
 Lakcíme: Székelykeresztúr
 félév: előtti nem volt.
 félév: után nem volt.
 Iskola végzettsége: Székelykeresztúr
 félév: előtti nem volt.
 Párttagság: Székelykeresztúr
 Székelykeresztúr
 Állampolgársága: Székelykeresztúr
 Nemzetisége: Székelykeresztúr
 Milyen kategóriához tartozik: Székelykeresztúr

SZIGORÚAN TITKOS!

----- fdn. informátor

beszervezéséről

Jelentés

Debrecen, 1958. április 18.

M a c h J a r o s z l á v n é /Balogh Piroska.Hosszúpályi 1931. Szabó Piroska/ Debrecen, Szabadság u. 93. II.11.sz.alatti lakos informátori beszervezését az alábbiak szerint hajtottam végre:-

Tárgyban neveztettem a beszerzési javaslatban lefektettek alapján 1958. április 15. helyett 17-én szerveztem be hazafias alapon, az időpontban azért történt eltérés, mert a jelölt 14-én Pestre utazott és csak 16-án érkezett vissza Debrecenbe.

Mivel a Főkapitányság épületében már több esetben volt bent útlel és erkölcsi bizonyítvány beszerzése végett, munkahelyén felkerestem és megbeszéltem vele, hogy 17-én – amennyiben ideje megengedi – és ha esetleg más problémája is van a kapitányságon, keressen fel hivatalos helységemben. Ő közölte, hogy ennek semmi akadálya, mivel útlelügyben akar bejönni, így egyszerre elintézi ezt is. Felhívtam a figyelmét, hogy meghívásomról senkinek említést ne tegyen. A főkapitányság épületébe való megérkezéskor felkeresett hivatalos helységemben, ahol először az üzemi hibákról, hiányosságokról kezdtünk beszélgetni, majd rátértem az üzemben dolgozó ellenséges személyekre, többek között Frank János főmérnök, Dinda Géza főmechanikus ellenséges magatartására, amit természetesen ő mondott el. Az üzem termelésével kapcsolatosan – amiről már korábban is tett jelentést, mint hivatalos kapcsolat – elmondotta, hogy neki rendkívül gyanús a március és április hónapokban az a nagymérvű szerszámtörés a melegsajtoló üzemben, s elmondotta, hogy feltétlen kötelességének tartja, hogy ebben az ügyben az állambiztonsági szerveket tájékoztassa.

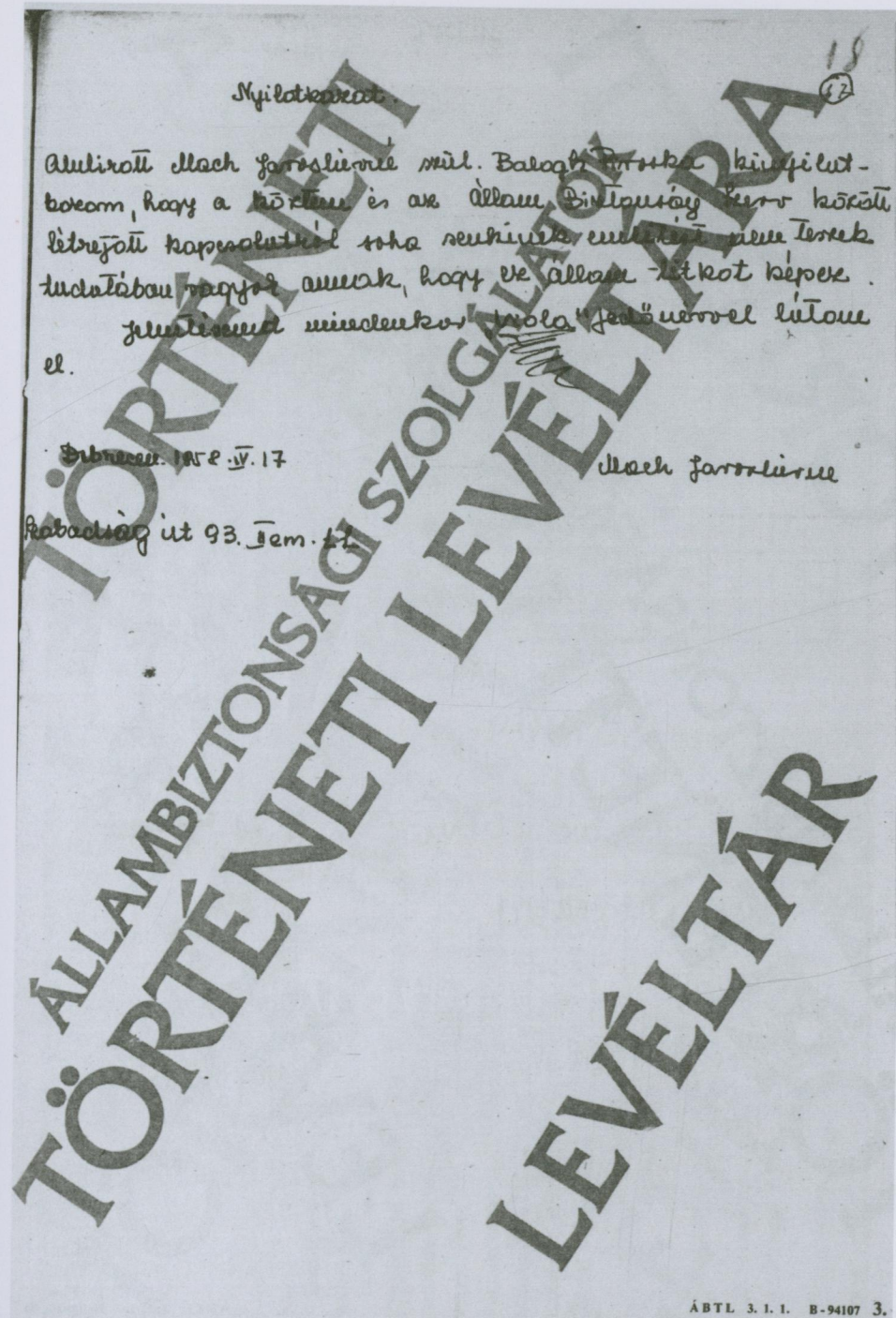
Ezekután – mivel már korábban is tájékoztatott bennünket – üzemi problémákról és egyes személyek ellenséges magatartásáról úgy irányítottam a beszélgetést, hogy továbbra is ajánlja fel segítségét az állambiztonsági szerv részére az ellenség elleni harcban. Ennek megtörténte után, titoktartási nyilatkozatot vettem ki tőle, mely csupán a fedőnév használatát és a konspiráció szigorú betartását rögzíti. A továbbiakban megmagyaráztam, hogy az üzembe való visszatérése után hogyan viselkedjen a bennünket érdeklő személyek előtt, kiiktattam a konspiráció szigorú betartására, a fedőnév használatának fontosságára, a jelentés megírására, a találkozókra való megjelenésre, önellenőrzésre és feladatául adtam; a m. elegsajtólüzemben történt kb. 60-80 ezer forint értékű szerszámtörésekért a felelős személyek megállapítását, illetve annak megvizsgálását, hogy milyen okokból kifolyólag

történhettek a szerszámtörések. Ezekután megbeszéltem vele az első találkozót, mely 1958. április 21-én lesz a Vöröshadsereg u. és a Ságvári Endre u. sarkon 16.00-hkor.

Bezzeg László r.fhdgy.
alosztályvezető.

Berényi Tibor r.fhdgy.

ABTL 3. 1. 1. B-94107

500 Ft - azaz öt száz forintot a kassza eredetileg a kassza mérlegétőlként átvett m.
 Debrecen, 1969. június 13.
 4-17468
 20/1
 "Niole" m.
 20/2
 ÁBTL 3.1.1. B-9407 6.

0162-779-4
 Minősítés töltés
 2003. évi IV. sz. törvény
 aláírás
 Neve: O L Á H GYÖZTFV JÁNOS
 (asszonyok leányneve)
 Előző neve:
 (asszony neve)
 Születési év, hó, nap: 1951. augusztus 16.
 Születési helye: Debrecen
 Anyja neve: Kruppa Ilona Erzsébet
 Foglalkozása: Camping vezető
 Munkahelye: Id. forg. Hiv. Hajduszábaszló
 Lakcíme: Debrecen Hámán K.u. 71/a fszt. 3.
 Iskolai végzettsége: gimn. érettségi
 Pártállása: felszab. előtt: T. felszab. után: pk.
 Katonai viszonya: felszab. előtt: T. felszab. után: 1972/74. tiz.
 Állampolgársága: magyar
 Nemzetisége: magyar
 BM 74. 2. - 0038
 ÁBTL - 2.2.2.

A beszerzés ideje: 1979. augusztus 7.
 A beszerzés végzett (név, rendf. oszt.) Hajdu m.
 István r. hdgy. III/II. Oszt.
 Minősítés: teljes mértékben megbízott
 A beszerzés módja: b. afias
 A foglalkoztatás módja: Kényszer. idegenforg.
 Fedőneve: "PEDRÓ"
 Kelt: 1979. év augusztus 16. na
 Napló szám: 22/P69
 Közzététel szám: 1-64927
 Irattári szám: 6-134125
 M-3937
 Adatszolgáltatásának megjelölése
 Kelt: Szerv. osztály, op. tiszt neve
 Hajdu m. István r. hdgy. III/II. Oszt.
 ÁBTL 2.2.2.

"PEDRÓ"

J E L E N T É S
Debrecen, 1982. január hó 26-án

„PEDRÓ” fn. tmb. feladatának megfelelően adatgyűjtést folytat MUSZBEK LÁSZLÓ-val kapcsolatban, mivel felmerült annak gyanúja, hogy jogellenesen külföldön akar maradni. A tmb. feleségével és az intézet más dolgozóival folytatott beszélgetést.

Tudomására jutott, hogy MUSZBEK gyakran utazik az USA-ba és ezen útjai során lényegesen több valutával rendelkezik, mint más kiutazók.

Külföldön megjelent publikációért kapott összegeket egy amerikai bankban helyezi el és ezt használja fel vásárlásai és egyéb kiadásai fedezésére.

Az adatok devizagazdálkodás megsértésének gyanúját alapozzák meg.

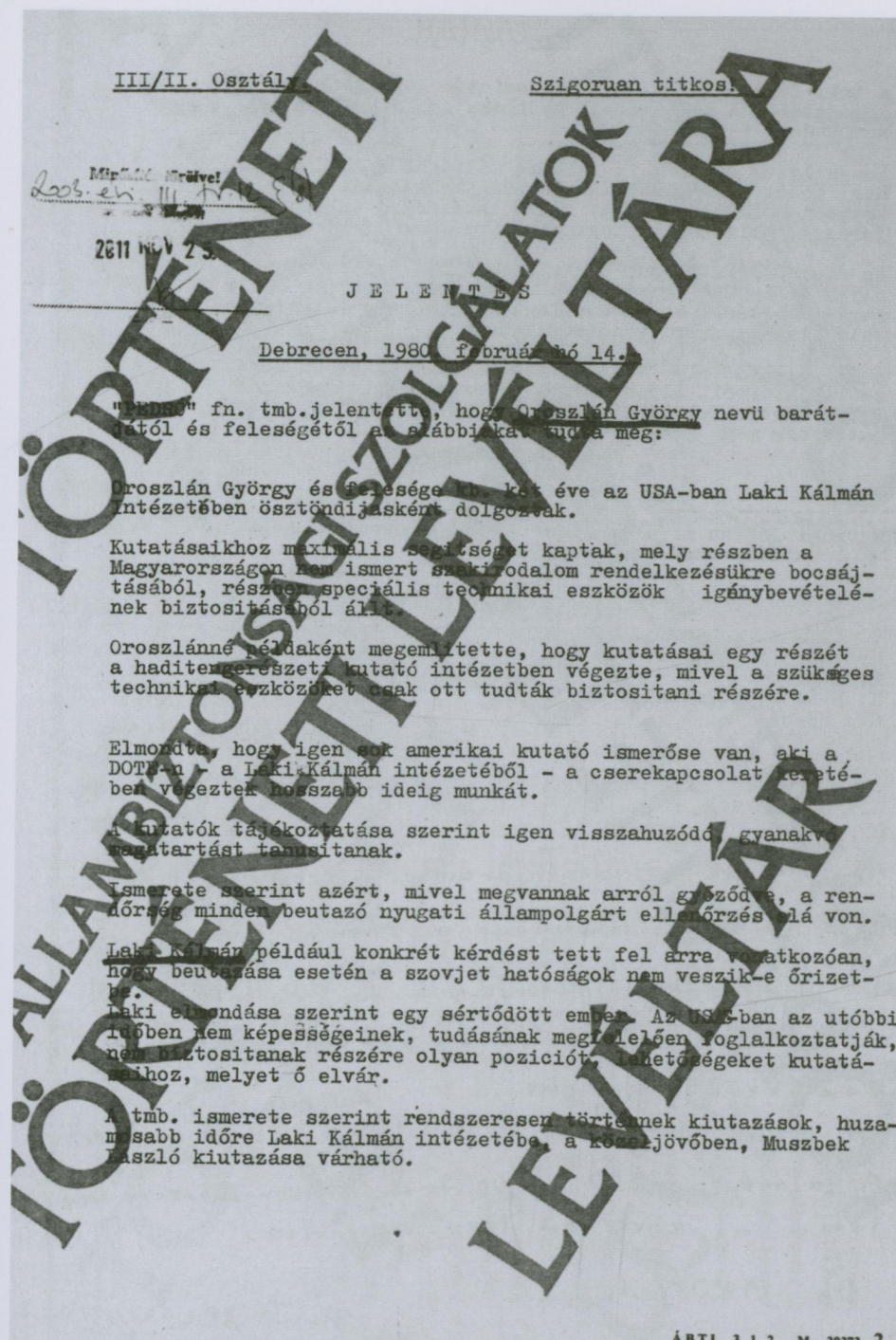
A tmb-t további adatgyűjtés folytatására igazítottam el, a jogellenesen külföldön maradásra utaló adatok tisztázása érdekében.

Benke Gábor r. őrnagy
osztályvezető

Hüse Pál r.fhdgy.

Nyt.sz: 37/-39.sz.
K: 1 pld.
K: H-64927. sz. ”M”do.
G: BE-né

ABTL 3. 1. 2. M-39373

21

A tmb. feleségét is. egy éve szintén meghalt. A lakóintézetbe. A mellénél van egy gyermeke születésnapját nem tudott eleget tanulni.

Értékelésem szerint figyelemre méltó az a körülmény, hogy lehetővé teszi a megkezdés után posztanák magyar nyelvi rész katonái célú mutatókat végző intézmények valódi bejárására, felkészítésük megismerésére.

Az amerikai kritikákat beutazásunk előtt felvettük, olyan szellemi eligazításban részesültünk, melynek célja megfigyelésünk és az esetleges ellenőrzés felkészítésére való alkalmasságra való tétlünk.

A T. T. szálajty tájékoztató a tud. ért. beszer-
zeit. matokról, ilyen irányú ismeret. hasznoságéról.
Ismer. győten feladatát az. hasznos. áll. egyeztetve
nata. zom meg részére.

Harang István r. al. vez. Osztályvezető

Nyt.sz: 37 / 1000 / 1980
K: 1 pld.
K: H-64927 M. dosszie.
GY: BE-né.

Topographical description

A timbrek az idegenforgalmi szezon végét híve-
doez harszand' lohet'sege csökkenet. 1985 március 15

kompetens og samarbeid i egenforvaltning, tankeform, tanke-
måte og tankeveier, og i tillegg er det viktig å ha en god
forståelse av hva som er viktig for de ulike partene.

A passage later at K'iveto on the river

A talalikažo 1980 majus 7-en 42-ker Dabrečen toni
laten q'pkosiban 1002 magatru.

Db. 1980 V. 4.

24-10 3. 1. 2. 3933 3.

A beszerzés ideje: 1977.szeptember 22.
 A beszerzés végzte (név, rendf. oszt.) Hajdu m.
 Szabó Béla r.örgy. III/III Oszt.
 Minősítése: (Jó munkos megbízott) THT
 A beszerzés módja: Állami
 A foglalkoztatás honf. Beoszt. elh. Ref. Egyh.
 Fedőneve: "HJN"
 Kelt: 1977. év október hó 3. napján
 Napló szám: 225/1965
 Dossz. szám: H-62915 (Rendf.)
 Irattári szám:
 M-4
 Áb. nyilvántartó
 Titkosító
 Adatsz. átadásának megjelölése

Kelt	Századvány, op. tiszt neve
17. szeptember	
37. IX. 17. 1717	
01	37. IX. - XX. - 01

Csak a BAI áb. szervek
használatára!

SZIGORÚAN TITKOS!

Minősítés története:
DO3 2001. 10. 7.
sz. rend. alapján

2010 OKT 2 d.

Bu

.....
clair

Neve: ...Dr. K O C S I S...ELEMÉR...
(asszonyok leányneve)

Előző neve:
(asszony neve)

Születési év, hó, nap: 1926. május 14.
Balmazújváros

Születési helye: Balmazújváros

Anyja neve: Bán Ilona

Anyja neve:
Foglalkozása: teológiai professzor

Munkahelye: Ref. Teol. Akadémia Debrecen
Debrecen Mártonfalvi u. 15

Iskolai végzettsége: Teol. Egyetem

Pártfőnöke: felszab. előtt nem

felszab. után: pk.
felszab. előtt: nem

Katonai viszonya: felszab. után: nem

Allampolgárság: magyar
Nemzetisége: magyar

ÁBTL - 2.2.2.

BM 72. 9. — 13405

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Pietista körök szervezkedés e a Debreceni Teológián

A Teológia Tanári Kara az év tavaszán /április/ tanárkari dorgálásban részesítette Victor Istvánt, mert egy éjszaka engedély nélkül a Kollégiumon kívül tartózkodott, állítása szerint a Nagyerdőn aludt. Ugyanilyen vétség miatt dékáni megrovásban részesült Balogh Zoltán, aki Budapestre távozott ismeretlen helyre engedély nélkül, miután a dékán figyelmeztette káros tevékenységének lepleződésére a hollandokkal kapcsolatban.

Ezekre a büntetésekre válaszul a teológián levő pietista társaság Balázs Ibolya, Négyessy Magdolna és Gaál Katalin vezetésével ellentámadásba ment át, és rágalmozási hadjáratot indított el Kocsis Attila esküdtfelügyelő ellen, akinek a segítségével lepleződtek tevékenységeik.

A szervezkedésben sajnálatos szerepet játszott Dr.Varga Zsigmond professzor.

Azt a látszatot kelti, hogy valaki megbízta az egyház és az akadémia kritizálásával, és mintha hatalom állana mögötte. Varga professzor ilyen módon maga köré gyűjtötte Balogh Zoltán három teológus gyermekét, Balázs Ibolyát a Győry István menyasszonyát, Kádár Évát, a Victor és Szabó család rokonait. A magatartása révén a diákságnak az az érzése támadt, hogy nincs rend és egység a Tanári Karban politikai és nevelési kérdésekben, és most lehet lázadni és szervezkedni. A szervezkedést a dékán és Szabó prodékán leplezték, a hangulatot lecsillapították, de a kérdés nem oldódott meg.

Értékelés: Hálózatunk állandó feladatának megfelelően jelenti a ref. Teológián jelen lévő problémákat. Jelentés tartalmából az állapítható meg, hogy Dr. Varga Zsigmond magatartása negatív irányba halad, és károkat okoz az egységes tanári kar vezetésében. Ezért kutató professzori alkalmazása ajánlatos lenne.

Intézkedés: Jelentés kivonatát BM.III/III/1-c. alatt megküldjük.

Feladat: Kísérje figyelemmel jelentésbe szereplő személyek magatartásait és jelentősebb események alakulásáról tegyen jelentést.

Találkozó: 1978. máj. 15-én 14 h.

K: 1 pld + kivonat

1 " Dr. Varga anyaga

1 " Kivonat BM.III/III/1-c.alez.

Szabó r.örgy.

ABTL 3. 1. 2. M-41622

Barcza József tudományos munkatárs jellemzése

B.J. teológiai hallgató évei alatt Török István tanítványa volt, és ez magatartására mindmáig rányomta bélyegét. Az egyház vezetőségét és azt a munkát, amit a szocialista társadalommal való együttélés terén tett évtizedeken át lekicsinyelte és kigúnyolta. Ráski Sándor püspökkel tiszáninni szolgálata egész idején ellenséges viszonyban volt. A sárospataki könyvtárból összeférhetetlen természete és intrikái miatt távoznia kellett. Edelénybe helyezték lelkésznek.

B.J. Kétségtelenül tehetséges és a könyvtárszakmában némiképp jártas ember. Izgágasága miatt azonban nem tudott úgy érvényesülni, ahogyan szeretett volna. Edelényben a borsodi helytörténeti munkákban részt vett, és itt olyan ismeretségre tett szert, amely útján Makkai László bizalmába férközött, aki többek figyelmeztetése ellenére a Debrecenben felállított Közép-Kelet-Európai Kutató Intézet tudományos munkatársává tette professzori fizetéssel. Feladata az lett volna, hogy katalóguscédulákat készítsen Közép-Európa reformációjának az irodalmáról. Ezt a munkát csak elkezdte. Ezzel szemben, mivel makkai László két év óta minden ellenőrzés nélkül dolgozik, az intézetben csak ritkán jelenik meg, minden megbízás nélkül jár az országos könyvtári szervekhez, ott magát ajánlja, és javaslatot kér tőlük ösztöndíjra, Hollandiába, hogy az ott megírt régi magyar disszertációkat kutassa. A másik célpontja a Kollégiumi Nagykönyvtár. Ide naponként bejár intrikálni, a dolgozókat a maga pártjára állítani. Itt azt hirdeti, hogy Király László után ő lesz a Nagykönyvtár igazgatója. Amikor Pásztor Jánosné a Nagykönyvtár dolgozója lett, az első tíz nap állandóan figyelte és igyekezett megfélemlíteni, saját pártjára állítani, azt mondva, hogy ő lesz az igazgató és tőle függ majd a sorsa.

B.J. jelenléte a Kollégiumban állandó nyugtalansági gócot jelent, amíg komolyan nem ellenőrzik és nem figyelmeztetik, hogy a saját dolgát végezze. Makkai László ilyen jellegű figyelmeztetése teljesen hatástalan maradt. A Nagykönyvtár felügyelője a Tiszántúli Egyházkerület. Másrészt az Intézet a Kollégium területén van.

Rajnai

Értékelés:

Hálózatunk jelentése értékes, mivel tartalmazza Barcza József jellemző magatartását. Nevezett összeférhetetlen.

Megjegyzés:

Hollandiába jelölve van ösztöndíjra. Figyelembe véve magatartását, jellembeli tulajdonságait, nem javasoljuk külföldi ösztöndíjra.

Feladat:

Kapcsolatunknak feladatul adtam, hogy lehetőségét felhasználva meg kell akadályozni, hogy Barcza elnyerje az ösztöndíjat.

Továbbá a holland házaspár ellenőrzésére kapott feladatot.

Találkozó: 1978. január 23.

Szabó Béla r.örgy.

K: M-62915 do.

ABTL 3. 1. 2. M-41622

62/1296/77

A: „Rajnai” fdn. tmb.

V: Szabó r.őrez.

I: 1977. dec. 11.

H: „Tavirózsa” fdn. T-lakás.

Szabó Dániel látogatása Török István ny. professzornál

Szabó Dániel, volt teológiai hallgató (akit az ötvenes évek elején a debreceni Teológiai Akadémiáról egyházkormányzat ellenes provokatív magatartása miatt eltávolítottak), a Pannónia szálloda portása Miskolcon – 1977 december 3-án ½ 4 órakor két ismeretlen miskolci egyén kíséretében meglátogatta Török István ny. professzort. A látogatáshoz teológiai hallgatókat is szervezett. A teológiai hallgatók, a hűfűvás miatt, de az ügy iránti érdektelenségből is csak kellenlenül, Szabó Dánielnek a szüleikhez való kapcsolata miatt vagy kíváncsiságból mentek el. A teológusok közül jelen voltak Szabó József, Asztalos Anikó, Gál Katalin, Vas István. Rajtuk kívül Győry József egyetemi hallgató tartózkodott ott, akit Szabó Dániel előre értesített látogatásáról.

A látogatás egy advanti áhítattal kezdődött, amit Török István tartott. Utána beszélt a Lutherische Monatshefte v. nyugatnémet lap júliusi számában megjelent cikkel, amely a magyar református egyházi vezetőséget támadja a teológus-képzés reformja miatt. Török I. dicsérte a cikket, támadta az exmissziót, azaz a teológiai hallgatók gyülekezetekbe küldését. Kifejezte, hogy nagy reménységet fűz az új személyi változásokhoz, Különösen Tóth Károly püspökségéhez. Demokratikusabb egyházi vezetést remél tőle.

A látogatás további részében lejátszottak egy hangszalagot, ami Koós Károly temetéséről és az érminszenti Ady-ünnepekről készült.

Rajnai

Értékelés:

A tmb. feladatot pontosan végrehajtotta, megállapította Dr. Török Istvánról dec. 3-án létrejött találkozó résztvevőit, és a találkozás célját.

Az a korábbi feltevésünk, hogy Dr. Török a teológusok átnevelését, megnyerését szorgalmazza beigazolódott. Figyelmet érdemel Romániából származó hangszalag felhasználása is.

Feladat

Használja fel hírszerző lehetőséget és kísérje figyelemmel a továbbiakban is Dr. Török és a teológusok kapcsolatainak alakulását, jelezzen minden olyan eseményt, amely ebben összefüggésbe áll.

Találkozó: 1977. dec. 22.

Szabó r.örgy.

K: 1 pld

ABTL 3. 1. 2. M-41622

62-608/78.

A: „Rajnai” fdn. Tmb.

V: „Szabó” r. örgy.

I: 1978. máj. 12.

H: Nyilvános hely

Összejövétel Dr. Török Istvánnál

Török István nyugalmazott professzor 1978. május 6-án lakásán összejöveteelt tartott. Az összejöveteelt Szabó Dániel miskolci lakos, szállodaportás, volt segédlelkész szervezte. A szervezők rokonsága révén Victor István és Gaal Katalin valamint Balázs Ibolya teológiai hallgatók voltak, rajtuk kívül részt vett Vass István teológus, Szabó István gimnazista rokonai, egyetemi hallgatók /Győry József/ vezetésével, valamint szabadegyházak néhány tagja. Összesen 22 ember gyűlt össze Török lakásán, ahol négy óra hosszan tartott Török és Szabó Dániel előadása, ill. referálása. A diákok szerint igen fárasztó volt, de Török és Szabó durva kritikája fűszerezte az elvont előadást.

Török a „szocialista humanizmusról” beszélt, amelyet minden humanizmus közt a legveszedelmesebbnek ítélt. Szabóval együtt durva kirohanásokat intézett az egyházkormányzat, a szolgáló egyház teológiája és a lelkészképzés mai módszerei ellen.

Török mostanában aktivizálja magát, kilép az eddigi óvatos passzív ellenállás pontjáról és nyílt támadásba megy át. Nemrég Nyékládházán lelkészi konferenciát tartott. Bejelentette, hogy külföldi lapokban fogja támadni a magyar egyházpolitikát.

Rajnai

Értékelés:

Hálózati feladatának megfelelően jelenti Dr. Török István „F” dossziés tevékenységével kapcsolatos értesülését. A jelentés értékes mivel nevezett káros tevékenységét tartalmazza.

Intézkedés:

Dr. Török ellenőrzését fokozni, rendszeressé kell tenni. Jelentés kivonatát a BM.III/III/1-c alatt megküldjük.

Feladat:

Használja ki operatív lehetőségét és szerezzen további információt Dr. Török tevékenységére.

Találkozó: 1978. máj. 15-én 14.h.

K: 1 pld + 1 kivonat

1 " F-

Szabó r.örgy.

1 " Kivonat BM.III/III/1.c.(sz.?)

ABTL 3. 1. 2. M-41622

62-970/78.

A: „Rajnai” fdn.tmb.

V: Szabó r.örgy

I: 1978. szept. 1.

H: Nyilvános hely

Balogh Zoltán teológiai hallgató

Jellemzése

A fent nevezett teológiai hallgató apja református lelkész, szélsőséges pietista, aki Bükkskereszten holland pénzből nagyméretű nyaralót építtetett, amelyik illegális /azaz sem az egyháznak, sem állami szerveknek nem jelentett/ konferenciák színhelyéül szolgál. Fia teljes mértékben követi apja példáját. Jó képességű, de izgága ember. A Református Gimnáziumban érettségizett, ezért fel kellett venni a teológiára. Emellett a Szovjetunió-versenyben a gimnáziumi csapattal kiváló helyezést ért el, ami szovjetunióbeli nyaralással járt.

A teológián azonnal felvette az itt levő holland diákházaspárral a kapcsolatot, és tájékoztatta őket, hogy holland szempontból ki a megbízható és ki nem. Megjelenésétől kezdve a hollandok feltűnően kerülték azokat a hallgatókat, akiknek egyházpolitikai és politikai megbízhatóságához nem fér kétség. Pl. Balogh megjelenése után kikötöztek a Kocsis professzor szemináriumából, ahol eddig tanultak és nem álltak többé szóba szemináristáival, akikkel addig jó viszonyban voltak. Baloghnak egy levelét elolvasták diáktársai, amelyikben Hermann Kauwenak, az előzőleg itt járt holland házaspárnak egyenként jellemzi a professzorokat és a diákokat. A levélnek egy oldalát megmutatták az egyik professzornak is. Balogh az év folyamán engedély nélkül két napra eltűnt, ezért dékáni megrovást kapott. Nem adta be idejében útlevelekérelmét az NDK-ba, ezért a kar nem foglalkozott vele. Mégis kint járt nyáron az NDK-ban. Nem lehet tudni, hogy honnan kapott munkahelyi ajánlást. A nyáron találkozott Német Géza lelkésszel is. Bükkskereszten ún. nemzetközi teológiai konferenciát rendeztek, amelyen holland és NDK lelkészek is részt vettek.

Bár ez inkább karikatúrája a nemzetközi konferenciának, mégis veszedelmes góc, amelyen teológusainkat lázítják.

Balogh Zoltán Hosszú Gyula gimnáziumi tanár baráti köréhez tartozik, amely zűrzavaros eszméket képvisel. Állandó vendégeik a hollandok. Minden jel szerint Éliás Ádámmal is kapcsolatot tartanak.

1978. szept. 1.

Dr.Rajnai

Értékelés:

Hálózatunk feladatának megfelelően jelenti Balogh Zoltán teológussal kapcsolatos ismereteit. Jelentés tartalmából megállapítható, hogy a nevezett szélsőséges bethánista egyházi neveléssel szemben álló, gyanús nyugati kapcsolattal rendelkező egyén.

Megjegyzés:

Figyelembe véve Balogh Zoltán eddigi tevékenységét fokozott ellenőrzése indokolt.

Feladat:

A tmb. szept. 4-10. az NSZK-ba tartózkodott hivatalos küldetésbe ezzel kapcsolatos feladatot határoztam meg részére.

Találkozó: 1978. szept. 12.

K: 1 pld.

1 " BJ anyaga

Szabó Béla

ABTL 3. 1. 2. M-41622

**Részlet „Rajnai” a Debreceni református Kollégium Kántusának
NSZK- beli útjáról szóló jelentéséből**

A látogatás magyar részről pozitívként könyvelhető el. Bár diákjaink bámulták az NSZK egyik fő ipari centrumának gazdagságát, nem gondolt senki az ottmaradásra, mert másrészt tanúi lehettek annak a nagyfokú elidegenedésnek, ami a magasan fejlett kapitalista ipari társadalomban tapasztalható. Pl. a Bonhoeffer Gimnázium sok tanulója mostanában külföldről hazatelepült német. Ezek alacsonyabbrendű embereknek érzik magukat a helybeliekkel szemben, mert mind anyagilag, mind társadalmilag hátrányos helyzetben vannak, amit egy életen át nem tudnak behozni. Ezek jórészt annak a burkolt német nacionalizmusnak az áldozata, amelyik a külföldön élő németek hazatelepítése ürügyén a töröknél jobb segédmunkásokat vél szerezni Csehszlovákiából. Lengyelországból, a Szovjetunióból és Romániából hazatelepített honfitársaikban.

A Rajnai Tartományi Egyház vezetői és a Bonhoeffer Gimnázium alkalmas partner számunkra az ún. népi diplomácia folytatására. Messzemenően megértőek és szolidárisak velünk. Eddig nem lehetett észrevenni valamilyen fellazítási kísérletet részükről. Tiszteletre méltó, hogy a nyugati ellenséges propaganda és meg-megújuló hidegháborús támadások ellenére is kitartottak mellettünk.

Különösen pozitív szerepet játszik a RTE-ben a Kulifay házaspár, Kulifay Gyula nyugdíjas kölni magyar lelkész és német felsége, aki a diakóniai szervezet igazgatójának referense. Ezek készek voltak mindig kiállni a MRE vezetősége mellett.

Politikailag a helyi választások közepére érkezünk, amelyekben az SPD FDP koalíció szerezte meg a többséget, bár a pártok között a CDU kapta a legtöbb szavazatot. Vendéglátóink véleménye, hogy az országos választásokon az SPD fog győzni, ui. Strauss nem szimpatikus, mivel sokszor nem tud magán uralkodni. A németek becsülik Schmidt kancellár higgadt vezetését. Véleményük szerint a Szovjetunió és az NDK okos politikájával nagyban hozzájárulhat a szociáldemokrátiát győzelméhez. Gazdasági válság viszont ronthatja esélyeiket.

A látogatás egyetlen negatív mozzanata, ami tulajdonképpen a kulisszák mögött zajlott le, a Berkesi Sándor és némely kántustag emigráns rokonainak a megjelenése. Ezek zavarták a delegáció munkáját és a vendéglátókat is. Volt holland diákjaink is feltűntek és velünk akartak lakni. A legnagyobb határozottságra volt szükség távoltartásukra. Berkesi nagy művész, aki sok jót tehet, de politikai realitásérzékének hanyasok kárt is okozhat. E tekintetben nevelésre van szüksége.

Gál Botond komoly politikai érettségről tett bizonyosságot az egész út alatt. Rábold Gáborné és Karasszon Dezső szolidárisan viselkedett.

A Bonhoeffer Gimnázium javaslata, hogy a kölcsönös látogatás és tapasztalatcserét el kell választani a Kántus programjától. A Kántust nagyobb közönség hallgathatja, ha tapasztalt szervezők szervezik körútját. A németek 1980 szeptember utolsó hetére tervezik kb. 20 tagudelegációjuk látogatását. A tapasztalatok alapján ehhez hozzá lehet járulni. Találkozásaink nem jelentettek veszélyt sem államrendünkre, sem a MRE egyházpolitikájára.

Rajnai

Értékelés

Hálózatunk beszámol a debreceni Ref. Gim. Kántusának NSZK-beli útjáról. Olyan negatív jelenség, amely egy szempontból intézkedést igényelnem merült fel.

Feladat:

Holland teológus házaspár körülményeiről olyan tájékoztatást, hogyan illeszkedtek be, hogyan viselkednek, kapcsolatuk alakulása.

Találkozó: 1979. dec. 25.

K: 1 pld kivonat

1 " BM.III/III/1-c. alosztály

Szabó r.örgy.

ABTL 3.1.2.M-41622

III/III.Osztály.

Szigorúan titkos!

Nyt.sz: 62-1295

A: „Rajnai” fdn. tmb.

V: Szabó r.örgy.

I: 1982. okt. 4.

H: „Üdülő” fdn. T-lakás

Az Egyházak Világtanácsa delegációjának látogatása Debrecenben

1982. szeptember 27-28.

A Delegáció tagjai: Ans van der Bent, holland lelkész, az EVT könyvtárának igazgatója (Genf), Dr.Hans Alfred Frei ókatolikus lelkész (Svájc), Mria Girardet Sbaffi asszony az IDOC (Információs Dokumentum Centrum – Róma) főtitkára, Yunda Kiwolvele lutheránus püspök (Tanzánia), Christina Ekström tanárnő (Svédország). Ezek közül Bent igazgató volt ismerős a magyar egyházi körök számára, aki ún. régebben egy olyan iratot adott ki, amely torzul mutatta be a szocialista országok egyházainak az életét. Az irat Pásztor János professzor birtokában van.

A delegáció annak a 70 delegációnak egyike, amelynek célja az EVT 350 tagedyházának a meglátogatása és helyzetük felmérése az 1983-as Vancouver-i világgyűlés előtt.

A delegáció 27-én hétfőn este érkeztek a Debreceni Református Kollégiumba, Bóna Zoltán külügyi előadó kíséretében. Itt Kocsis Elemér főigazgató, Gaál Botond főigazgató helyettes valamint Pásztor János és felesége fogadta. Már az esti beszélgetésen is látszott, hogy van der Bent az eddigi magyarországi látogatásának hatására változtatott nézetein, vagy legalább is nem lépett fel provokatívan és ellenségesen.

Kedden, 28-án délelőtt megtekintették Kocsis főigazgató vezetésével a Nagytemplomot és a Kollégiumot. A látottak és hallottak nyomán kijelentették, hogy sehol Európában nem ismernek olyan jelentős protestán egyházi központot, mint a debreceni Kollégiumot. Délelőtt 11-12.30-ig találkoztak Arató Ferencel és a professzorokkal, ahol a Kollégiumnak az egyházban végzett jelenlegi funkciójáról, a szolgáló egyház teológiájáról volt szó, valamint arról, hogy miként tud a magyar református egyház tapasztalataival a szekularizáció idején az ökumené egyházai között szolgálni.

Délután az Agrártudományi Egyetemen fogadta a delegációt Bartha Tibor püspök kérésére Poór József professzor és Orosz László kandidátus (Orosz Kónya professzor helyett vett részt a megbeszélésen). A találkozás Poór professzor bevezetésével kezdődött, amelyben vázolta a marxista-keresztény dialógus eddigi magyarországi eredményeit. Majd van der Bent tett fel két kérdést, amely körül folyt a további beszélgetés: 1. Egy vagy több modellje van-e a szocializmus építésének. 2. Mit tud tenni a magyar társadalom az indifferens ifjúság megnyerésére. Továbbá felmerült még Marx emlékeztető „ópium” jelzője a vallásról. Poór professzor világos válaszait megköszönték. A beszélgetést végig Pásztor János professzor tolmácsolta angolból magyarra és magyarról angolra. A beszélgetés ezen a találkozón csak a marxista résztvevők és a vendégek között folyt. A jelen lévő Kocsis és Pásztor professzorok nem szóltak bele a vitába.

Az EVT delegátusai, főként van der Bent, aki a szóvivő volt olyan kérdéseket tettek fel, amelyekkel azt akarták megtudni, hogy a magyar út nem revizionizmus-e. Érződött az a törekvés, hogy valamiképpen szembeállítsák Magyarországot a szocialista országokkal és a Szovjetunióval, mintha mi külön úton járnánk mind a szocializmus építésében, mind a valóságelméleti kutatásban. Poór professor válaszai eloszlatták határozottan ezeket a „lappangó” előítéleteket. Sbaffi asszony, aki a legnagyobb európai dokumentációs központ főtítkára, megígérte, hogy a Debreceni Dialógus megjelent anyagát az inézete vagy egészében, vagy részleteiben közli.

Az EVT delegációjának látogatása látható eredményekkel járt, ami az elutazás utáni budapesti beszélgetésekből is kiviláglott. Bartha püspök előtt is kifejezték, hogy sok előítéletük oszlott el, tanítani akartak bennünket, közben ők tanultak.

1982. okt. 4.

Rajnai

Értékelés:

A tmb. állandó feladatának megfelelően jelenti az Egyházak Világtanácsa delegációjának debreceni látogatását.

A beszélgetések során alkalmával a beutazók részéről tapasztalható volt provokatív kérdések is.

Feladat: Ugyan akkor adott másik jelentésen.

Találkozó: 1982 okt. 20.

K: 2 pld

1 BM.III/III/1-c Al.

1 Értékelő

ABTL 3.1.2. M-41622

62-977/1981

-12 Rajnai János tmb
6. fejezet: tmb
3. 1981. március
138

Balogh Mária lelkészjelölt jellemzése

B.M. hajduböszörményi származású lakos. 1981. október 23-én szerezte meg "kittűnő" eredménnyel lelkészi diplomáját. Jelenleg a tiszaföldvári gyülekezetben végez lelkészi teendőket beosztott lelkészként.

B.M. apja kisiparos.

Ez az egyén Hajduböszörményben egy széleskörűre hajló pietista kör szellemi vezetője. B.M. teológiai hallgató korában egy látszott, hogy kikerült ezeknek a hatása alól, és elfogadta a református egyház józan teológiai irányvonalát. Mivel kiváló képességű egyén, ezért javasolta a tanári kar munkálatba, NSZK-ba ösztöndíjra. Előzőleg a református gimnáziumi leányintézetben évekig jó munkát végzett. Egy hónapig volt alkalmazásban a főigazgatói irodában 1980 nyarán, ahol munkája ellen kifogás nem merült fel. NSZK-ban a főiskolán elégedettek voltak magatartásával és tanulmányi eredményével. Ott ismerkedett meg egy olasz valdens /protestáns/ professzorral, aki NSZK-beli tanulmányai végén meghívta Rómába, ahol kb. két hetet töltött. Erről az időről és a professzorhoz való viszonyáról nem tudunk semmit. Már az a református külügyi osztály segítségével történt, hogy abban olyan hírek terjedtek el róla, hogy kapcsolatban állt még teológiai hallgató korában Sólyom Ferenc miskolci biztosítási ügynökkel, aki politikai okok miatt, azaz reakciós magatartása miatt kényszerült otthagyni a lelkészi pályát még Péter János püspöksége idején. B.M. ezek szerint kapcsolatot tart fenn olyan külföldi diákkal, ill. ifjúsági csoportokkal, akik keresztyén konferencia címen helyet kerestek Magyarországon.

ABTL 3.1.2.
M-41622

Mindenestre figyelni kell, hogy

15

ABTL 3.1.2. M-41622 39.

61-221/1983

Események a Debreceni Református Kollégiumban

1983. februárjában

Febr. 4. Dr. Bényei József, a Hajdú-Bihari Napló főszerkesztője látogatást tett a Kollégiumban. Régen a Napló nem közölt híreket az egyházi eseményekről. Majd rendezetlen volt a hírek közzéje. Most meggyeztünk abban, hogy minél több hírvagot a napilap főszerkesztője, amelyet a megyei egyházügyi titkárral és más illetékes szervekkel egyeztetve közöl. A főszerkesztő megtekintette a Kollégiumot és érdeklődött a Kollégiumban folyó munka iránt.

Febr. 11. Dr. Szilágyi Gábor, a posta vezérigazgatója, országgyűlési képviselő osztrák vendégeivel, az osztrák postai és minisztérium nemzetközi osztályának vezérigazgatójával és két munkatársával meg látogatta a Kollégiumot. A látogatás kellemes légkörben folyt le és Szilágyi Gábor szerint is hozzájárult a tárgyalások sikeréhez. Az osztrák vendégek élénken érdeklődtek az egyház haladó multjáról, kulturális értékeiről, mai helyzetéről, Magyar állam egyházpolitikájáról. Az osztrákok elmondták, hogy Nyugaton nemcsak egyházi, de a postai viszonylatban is sok hamis hír jelenik meg a lapokban a szocialista országokról, ezért igen fontosak a személyes találkozások.

Febr. 17. Esperesi értekezlet a Kollégiumban. Fontos téma a Kollégium másfélmillió deficitiének a megszüntetése, amely a távfűtés díjainak emelése miatt támadt. Hajdú-Bihar megyei viszonylatban fontos téma volt a Napló Téperől írt cikkének elemzése, amely téves adatokat közölt a /Cs. Nagy István cikkében/ a tépei gyülekezet felől. A parókiát az újságíró lakhatatlannak találta. A valóság az, hogy a renoválást a Műemlék késleltették. A gyülekezetnek készen van a pénze a renoválásra. A püspököt presbitérii küldöttség kereste fel, hogy ne vigyék el Szabó Gizella nő lelkészüket.

Febr. 26. Az Amerikai Presbiteriánus Egyház vezetőségének küldöttsége a Kollégiumban. A vendégek Európában jártak, a Ref. Világszövetség svájci konferenciáján vettek részt, és egyúttal látogatást tettek a Magyarországi Református Egyházban. Szerintük az érdeklődés annak szol, hogy az egyház igen nagy ökumenikus munkát végez, többek között Tóth Károly püspök a Ref. Világszövetség alelnöke. A magyar ref. egyház példának számít a tekintetben is, hogy egy protestáns egyház miként tudja ügyeit egy szocialista állammal rendezni. A delegáció tagjai voltak W. Thomson, az északi /USA/ presbiteriánus egyház titkára aki 17 éve tölti be ezt a tisztséget, Andrews a déli /USA/ presbiteriánus egyház titkára és Miller a missziói ügyek osztályvezetője. Az amerikai presbiteriánus egyház, amely az USA-ban a legközelebbi partnerünk McCord professzor a Princetoni Teológiai Fakultás dékánja révén aki Bartha püspöknek jó barátja, ahol sok ösztöndíjunkt tauált, kedvező lépéseket tett a Reagan kormányzat fegyverkezési tervei elleni harcban. Az egyház négyéves programot dolgozott ki a béke kérdések tanulmányozására és megfelelő akciók végrehajtására. Ezt a programot az egész egyháztagság jóváhagyta. Az egyháznak kb. 4 millió aktív tagja van, amit kb. hárommal vagy néggyel lehet szorozni. Igen nagy befolyása van az amerikai közéletre is. A vendégekkel való beszélgetést Kürti László püspök vezette, amelyen betekinthettek a református egyház életébe, ökumenikus munkájába békeshatalmába. Mútan megtekintették a Kollégiumot, ahol az egyház haladó multjával, kulturális értékeivel és a Kollégiumban folyó nagyméretű ökumenikus és békemunkával ismerkedhettek meg. Az amerikai presbiteriánus egyházra és különösen Thomsonra és Andrewsra megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk. Részben nagy segítséget jelentenek számunkra, másrészt a barátság leple alatt meghúzódhatnak olyan emberek is, akik nem kívánatosak számunkra. Gáspár János professzor, mint volt prince- toni diák jó kapcsolatot tart fenn velük. Lakásuk címe felől is érdeklődő és névjegyeket cseréltek.

ABTL 3.1.2. M- 41622 27.

Értékelés

A Delegáció több olyan jelentős eseményről számolt be, amely a Ref. Koll. életében fontos szerepet játszott, és amelyekre a Kollégiumnak is figyelmet kell fordítania.

Feladat:

Ref. Koll. életének értékelése, a Kollégiumban folyó munka értékelése.

Valószínű:

1983. márc. 14. holt. 1. ára.

K. Koll. Koll.

ABTL 3.1.2. M- 41622 27.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

ABTL 3.1.2. M-

Aranyos Zoltán jellemzése

1979. aug. 31.

H. Rajnai

Aranyos Zoltán, a Református Zsinati Iroda tanulmányi osztályának vezetője, a Magyar Ökumenikus Tanács titkára és a Felekezettudományi Intézet igazgatója, debreceni tiszviselő családból származik. Gimnáziumi és teológiai tanulmányait a Debreceni Református Kollégiumban végezte el. Debreceni tanulmányai befejezése után egy évig az NSZK-ban tanult. Hazajövéte le után az 1960-as évek elején Jánosy Imre professzor mellett, a társadalomtudományi tanszéken volt tanársegéd.

Aranyos Zoltán Kovács Attila, jelenlegi dunántúli püspök osztálytársa és jó barátja volt óráktól fogva. Mindketten Varga Szigmond professzor-steminarium-könyvtárosaí voltak, és Varga professzor szorosabban vett baráti köréhez tartoztak, aki akkor/mivel még nem hatalmasságot el rajta alkoholizmusa/ igen pozitív szerepet játszott a teológiai ifjúság nevelésében. Aranyos kitűnően végezte el iskoláit. Jó nyelvtudással bír, általánosnál jobb képességű ember.

A debreceni tanársegédi évi alatt, amikor fizetése kiegészítésérvénmet órákat adott, ismerkedett meg Debrecen város különböző köreivel, így a színészekkel is.

Ez önmagával való belső hasonlósághoz vezetett, és belsőleg elszakadt a lelkeszi pályától. Azóta nem prédikál, és igen keveset publikál, főként hirdadásokat, de nem komolyabb teológiai munkákat. Közben megismerkedett Ballai Judit színésznővel, akit feleségül vett. Mivel felesége a pesti Vígszínházhoz került, ő is felment Budapestre a Zsinati Irodára, ahol a külügyi osztályon lett előadó. Palasége révén azonban hamarosan befolyásos barátokra tett szert, köztük az Állami Egyházügyi Hivatal több vezetőjével közeli kapcsolatba került.

Aranyos pályája Budapestén gyorsan ivelt felfelé. Az Ökumenikus Tanács egyik titkára, majd Kádár Imre halálával a Felekezettudományi Intézet igazgatója, majd Kürti László leköszönésével a Zsinati Iroda tanulmányi osztályának vezetője lett.

Közben lektorálta Debrecenben, úgy, hogy disszertációját részben Varga Szigmond, részben Szathmáry Sándor írták meg. Előrelépett munkára több állása, és állandó éjszakai életmódja már nem volt képes. A szigorlaton jó általános teológiai műveltségével helyt állt.

Igen jó magyar, bizonyos fellelést, jól tájékozott ember. Elvágó tud nemetül. Német nyelvtudását elmélyítette az 1970-es évek közepén, amikor felesége kíséretében Heidelbergben, ill. Bensheimban /NSZK/ volt. Felesége egy operettszínházban énekelt, ő pedig egy felekezettudományi intézetben dolgozott. Itt ismerkedett meg van Kootennel, akitől egy karambol alkalmával összeütközött kocsi helyett ujat kapott. "Azatérése után van Kooten állandó kísérelője, akit feltűnően ellenőriz. Van Kooten emiatt többször panaszkodott.

Aranyos Zoltánnak nagy tapasztalata van az egyházi külügyekben is. Jó szervező. Minden jel arra mutat, hogy politikailag teljesen megbízható. Mivel magánéletével a szokott egyházi puritán életstílustól, a lelkeszek között nem népszerű. Olykor basáskodásra hajlamos, viszont közvetlen munkatársaival tud nagyvonalúan is bánni, ezért velük jó a viszonya. A Zsinati Iroda vezetésére alkalmas.

1979. augusztus 31.

Rajnai

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR-ában őrzött
eredeti iratról készült anonimizált másolat.

ÁBTL 3.1.2. M- 41622/37.

„TASNÁDI PÉTER”

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASAG BELUG

MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT SZIGORUAN TITKOS
§ (2)

bekezdésére figyelemmel.

SZERV: Rajdu-Bihom Községi

OSZTÁLY: Pol. Oszt. 1. aló

MUNKÁ DOSSZIÉ

MINŐSÍTÉS: Helyi Informátor

FEDŐNÉV: „Tasnádi Péter”

„B” DOSSZIÉ SZAM: H-17530/58.

AZ ÜGY KÖTETBEN

TET SORSZAMA: 1.

MEGNYITVA: 1958. V. 12.

LEZÁRVA: 19

ARCHIV SZAM: 13276

140/1010

Adta: „Tasnádi Péter” inf.
Vette: Farkas r.fhdgy.
Idő: 1960. október 26-án, 12. 10 h.
Hela: MÁV utasellátó

J e l e n t é s .
Debrecen, 1960. október 26.

Tar József a beszélgetésünk során elmondta:

Károlyi Gyula IV. év.fizikus , bigottan vallásos. Valószínűleg az otthoni nevelés és a reakciós eszmei és politikai énje, adja az alapot az erősen vallásos világnézetéhez.

Molnár Katalin: IV. e. mat.-fiz. KISZ-tag, de rendszeresen látogatja a templomot.

Makunka Imre V. é. Fizikus, KISZ-tag, Pannonhallmán végezte a gimnáziumot. Idealista világnézete, itt szilárdult meg. A szülői,házból is jóadag vallásos útravalóval indult el. Anyja nagyon vallásos.

Ruthavoszki (Rutkovszky?) Mária: IV. mat.fiz. KISZ-tag, Mahunka címzetes menyasszonya. Templomba együtt járnak.

Somorjai Endre: V. fizikus. KISZ-tag. Bigott katolikus. Piaristáknál járt gimnáziumba. Számos vitában a volt papnevelőkre hivatkozott. Számára ez a tudomány amit megismer egyre inkább isten létezését támasztja alá.

-Dávid Olga: IV. é. Biológia-kémia szakos. Nem KISZ-tag. Boross László menyasszonya. Teljes világnézeti egységben van vőlegényével.

A múlt héten elhangzott Marosán beszéd visszhangja elég változó volt. Általánosságban már a beszéd tartalma alatt kitűnt,hogy a vallással kapcsolatos támadást sokan savanyú képpen fogadták.

Závodszi Péter IV. fizikus szerint Marosán -nak nem lett volna szabad Szalayról a nagy plénum előtt megtenni azt a kirohanást. Ő szereti Szalayt és szerinte nem kellene lehetlenné tenni. A vallás szerinte már manapság nem probléma. Az emberek 80 %-a már nem vallásos. Egyébként is a vallás nem egy rossz dolog volt. Csak az a baj,hogy nincs helyette más.

Soós László II. é. Vegyész hallgató szerint ilyen hangon nem lehet beszélni az egyetemi tanárokkal. Ezen felül Marosán túl sokat beszélt magáról, szerénytelenül. Jó agitátor, de a munkások között hatásos csak ez a hang.

Voltak olyan hangok is, hogy végre valaki jól megmondta az egyetemi uraknak. De ha százalékolni akarnám a véleményeket, akkor sajnos az egyetem visszhangját negatívnak mondhatom. Ebből látszik, hogy a vallás, nevelés kérdése égetően megoldásra vár, probléma egyetemünkön.

„Tasnádi Péter” sk.

Értékelés: A jelentés értékes, mely kétrészből áll. Egyrészt néhány egyetemi hallgató vallásos nézetét,gyakorlatát /kevésbé okát/ mutatja, másrészt a Marosán elvtárs Kossuth Egyetemen tartott beszédével kapcsolatos véleményekről megjegyzésekből ad némi tájékoztatót. Ez lényeges egyes vallásos, vagy jobboldali nézeteket valló hallgatók megismerése szempontjából is.

Megjegyzés: Az informátor jelentését feladata szerint adja, mely azonban nem eléggé kidolgozott. Nem pontos a jelentés írás módja sem. Erre kioktatom és megtanítom ismét. Feladat: Továbbra is kétirányban vigye a munkáját az egyetemi hallgatók és tanárok között. Kutasson tovább a vallási behatások okai, mozgatóerői után. Figyeljen fel minden negatív, vagy ellenséges megnyilvánulásra, megjegyzésre Marosán elvtárs beszédével kapcsolatban. Kiss Imre, Kaiser felé keresse a kapcsolatot. Feladata a korábban meghatározottak.

Intézkedés: A jelentésben lévő személyek anyagát átnézem, adatukat beszerzem. Lényeges, hogy tisztább képet kapjunk a személyekről.

Találkozó: 1960. nov. 2-án, 12.15 h-kor Ifjúsági cukrászda.

Farkas Béla r.fhdgy.

L: Bezzeg László r.fhdgy.
alosztályvezető.

ABTL 3. 1. 2. M-13276

V.alo.

1940/1136

Szigorúan titkos !

Adta: „Tasnádi Péter” inf.

Vette: Farkas r.fhdgy.

Idő: 1960. nov. 15-én.

Hely: Ifjúsági cukrászda.

J e l e n t é s .

Debrecen, 1960. november 15.

Tar József V. é. fizikussal beszélgettem. Marosán et. Debreceni látogatásáról beszélgettünk.

Tar felháborodva méltányolta, hogy az egész egyetemen egyetlen ember sincs, aki értékelni merné Marosán et. Beszédét. Schol egy ember, aki nyílt fórum előtt elmondaná észrevételeit, gondolatait. Nincs, aki nyíltan azonosítaná magát Marosán elvtárral vagy aki esetleg bíráló hangon merne megszólalni. Tar áttanulmányozta az egyetemen található faliújságokat. Schol nem talált egy kivétellel cikket az eseményről, pedig kb. 15 faliújság van az egyetemen. Ez a cikk is csak egy frázishalmaz volt. Langyos hangon motyogott, valamit a hivatásról, de olyan égető problémát, mint a vallásosságot, vagy mint az oktatók politikai eszmei állásfoglalása a hallgatóság előtt, meg sem említette. Az Egyetem Élés novemberi számában egy 3. azaz három soros cikk tesz említést arról, hogy Marosán elvtárs az egyetemen járt és beszédet is mondott, de semmi több. Hát ez egyenesen szégyen és gyalázat. Ez egyenesen bűn, amiért még felelni kell embereknek.

Tar mesélte, hogy Juhász Sándor fizikussal az Atomki dolgozójával beszélgetett. Az intézet dolgozói gyűlést tartottak, amelyen kijelentették, hogy nem azonosítják magukat az intézet vezetőjével és egy küldöttséget választottak, amely küldöttség ezt Szalay Sándor tudomására hozza, ha hazaérkezik külföldről. Juhász tudomása szerint Szalay egyik reakciója az volt a Marosán beszédre, hogy elment a rektorhoz és megkérdezte: „Én mostmár mondjak is fel?” Ez a kétségtelen cinizmus még inkább Szalay Sándor elmarasztalása mellett szól.

„Tasnádi Péter” sk.

Értékelés: A jelentés tájékoztató jellegű Marosán, elvtárs beszéde utáni észrevételekről a Kossuth egyetemen, valamint az Atommagkutató intézet dolgozóinak álláspontjáról.

Megjegyzés: Az inf. jelentését feladata szerint adja.

Feladat: Ezzel kapcsolatban feladatot újólapon nem kapott. Feladata másik jelentésen.

Intézkedés: A jelentés egy példányát átadom az ipari alosztálynak.

Farkas Béla r.fhdgy.

L.: Bezzeg László r.fhdgy.
alosztályvezető.

ABTL 3. 1. 2. M-13276

SZIGORÚAN TITKOS!

Adta: „Tasnádi Péter” inf.

Vette: Farkas r.fhdgy.

Idő: 1960. III. 7-én, 11.30.

Hely: Úttörő cukrászda.

J e l e n t é s .

Debrecen, 1960. március 18.

M e s k ó M á r i a IV. é. kémia-fizika szakos hallgató. Négy éve lakik kollégiumban. Tanulmányi munkáját mindig eléggé jól ellátta. Első éven gyengébben is szerepelt. Közösségi életből eléggé kiesik. KISZ-megmozdulásokban nem szokott résztvenni. Magas, törékeny termete okozhatja, hogy igen erős gátlásokkal küzd. Igen könnyen zavarba jön. Fiúval még nem láttam soha. Néhány szót váltottunk a négy év alatt, de azt is egészen közömbös dolgokról, futólágról és nem négy szemközt. Amikor köszönök neki nagyon zavartnak látszik. A kollégium rendszabályait csak részben tartja be. Engedély nélkül hazautazott öccsével együtt. Ezt konkrétan akkor tudtuk meg, amikor a felvételi bizottságok a szobában beszélgetéseket rendeztek. Tudomásom szerint sokat jár a keresztapjához, Szalay Sándorhoz. Közöttük vérrokonság van. Nagyon ideges természet, hamar elveszti a fejét. Nézetei eszmei, politikai állásfoglalása ismeretlenek előttem. Feladatomban tekintem erről tájékozódni.

„Tasnádi Péter” sk.

Kiértékelés: Az inf. feladatát elvégezte. Jelentése op. szempontból felhasználható. Ugyanis Meskó Mária IV. éves fizikus személyét jellemzi, aki az átfogási tervben mint osztályidegen ellenőrzésként van meghatározva. Ez a jelentés erősíti a hivatalos úton szerzett értesüléseket személyével kapcsolatban.

Feladat: Annyi feladatot kapott Meskóval és öccsével kapcsolatban, hogy kísérje őket figyelemmel és ha érdekes jelenséget észlelt személyükkel kapcsolatban, főleg politikailag – jelentsen róluk.

Egyéb feladatot a másik jelentésén rögzítettem.

Intézkedés: A jelentés intézkedést nem igényel.

Találkozás: A másik jelentésben van megjelölve.

Farkas Béla r.fhdgy.

L.: Faragó

ABTL 3. 1. 2. M-13276

Helye: Klinikák mögötti úton

Jelentés

Debrecen, 1960. május 18.

Tar József IV. fizikus hallgató megdöbbenéssel mondta el nekem a következő dolgokat. 1960. ápr. 28-án csütörtökön a diáktothonban május elsejére volt előkészület, daltanulás volt a mozgalmi est programja. Este ½ 8 körül arra lett figyelmes, hogy a fizikusok KISZ csoport vezetője ezt kiabálja a folyosón az egyik évfolyamtársának: „Nem tudod mikor kezdődik az a szerencsétlen gyűlés.” Kebeli László II. éves fizikus a III. 21.szoba lakója nagvon rácaffolt ezzel KISZ csoport-vezetői mivoltára.

Ugyanakkor elbeszélgettünk Kaiser és Kerekes, valamint Kocsis ügyéről. Tar örömmel tapasztalta csütörtök este, hogy Kaiser és Kerekes nagy lelkesedéssel vettek részt a dal-tanulásban és a dalolásban. Az is öröndetes, hogy Kerekes és Kaiser a kollégiumban folyó társadalmi munkából aktívan kiveszik a részüket.

„Tasnádi Péter” sk.

Értékelés: Az informátor jelentése értékes, mivel Kerekes István és Kaiser István konkrét jelen magatartását adja. Általában a kollektív élet a kollektív megmozdulás vonatkozásában. E szerint józanítólag hatott rájuk nemrég lezárt fegyelmi ügyük, valamint az, hogy Kocsis Pál társuk ki lett zárva az egyetemről.

Megjegyzés: Az informátor folyamatos feladatát igyekezett és igyekszik jól megoldani nevezett személyek ellenőrzése, feldolgozása érdekében.

Feladat: Adjon jelentést Kiss Imre IV. éves mat-ábrázolás hallgató jelenlegi politikai magatartásáról, tevékenységéről. Nyilvánítja-e vallásos nézetét a hallgatók körében, tesz-e idealista nézetéből fakadó kijelentéseket. Kik a barátai, kikkel jár templomba, tart-e kapcsolatot – testvérén kívül – papi személyekkel. Tegyen meg mindent azért, hogy személyes beszélgetést is folytathasson vele.

Ködmön Imre III.Éves mat- ábrázolás hallgatóról készítsen jelentést az eddigi ismeretei beszélgetéseik alapján. A jelentés térjen ki jelen körülményei, megismerésére. Konkrétan adja jelen politikai magatartását, ilyen tevékenységét, nézetét, barátait úgy a Kossuth mint más egyetemen.

Intézkedés: Egy megfelelő időben kellő tények ismeretében elbeszélgetek az egyetem KISZ titkárával, a KISZ-tagok, illetve a csoportvezetők neveléséről, magatartásukról általában.

Találkozó: 1960. május 13-án, 20 h-kor a Klinika szanatóriumánál.

Farkas Béla r.fhdgy.

L.:F

ABTL 3.1.2.M-13276

„TATAI”

[illegible]

III/II.alosztály.

Szigorúan titkos!
A.: "Tatai" inf.
V.: Farkas Béla r.örgy.
I.: 1968. II. 22.
H.: Székely
T.: Nagy Jánosról

430/.....

J e l e n t é s
Debrecen, 1968. február 27.

Ismerősöm elmondta, hogy feladatának megfelelően ma elbeszélgetett Nagy Jánossal.

Nagy János 1956-ban disszidált Ausztráliába. Elmondta, hogy jól keresett 21 fontot. Nagy János 1962-ben tért haza, itthon nősült, jelenleg az EM-nél dolgozik, mint hegyszerítő 9,60 óráért, teljesítményben dolgozik, de az ő nyilatkozata szerint a 21 font csak jobb volt.

A Dózsa György és Hámán Károly utca sarkán lévő 9 emeletes házban lakik egy kisfia van.

Ismerősömtől megkérdezte, hogy szokták-e őt hívni a hatósági szervek, mert őt most idézték de ő ezt zokon vette és nem tud ebbe beavatkozni, hogy mire jó ez. Majd elköszöntek egymástól. Nagy mondta, remélem találkozunk még csak nem ilyen helyen.

Db. 1968. II. 22.

"Tatai" s.k.

Értékelés: inf. feladatát végrehajtotta, Nagy Jánosról megismerkedett, elbeszélgetett. A jelentés tájékoztató értékű. Találkozások alapját képezte a kapcsolatuk mélyülésének.

Feladat: 1./ Nagy Jánossal a találkozások során legyen barátságos hívja meg az irodájára. Beszélgessen vele a családi körülményeiről, kapcsolatairól, érdeklődéséről, a gazdasági mechanizmusról.

Megjegyzés: Nagy és "Tatai" rendszeres találkozásának valószínű a Hámán Károly utcán, mivel általában azonos időben járnak el és haza a munkából. Nagyt a múlt évben Ausztráliából bevett disszidens keresse fel, és ezért ellenőrizzük.

Intézkedés: -t nem igényel.

Találkozó: Márc. 6. Lehel u.

L: Seres Sándor r.örgy.
aloszt. vezető 4

K: 2 pl.
K: 1 pl. H-47005 M.do.
1 pl. OD-1352 -123.

ÁBT L 3.1.2 M-39129 4.

III/II.alosztály.

"Szigorúan titkos"

Találkozó: Farkas Béla r.örgy.

J e l e n t é s
Debrecen, 1968. aug. 22.

"Tatai" inf. informátor a mai napon soron kívüli találkozón szóban a csehszlovákiai eseményekkel kapcsolatban a Debreceni Vízmu. I. sz. telephelyen tapasztalható megnyilvánulásokról/jelentésekről: /A jelentés megbízhatónak vehető/

Nagy János / 43 éves, segéd munkás, eljáró, 1945 előtt gazdasági cseléd volt / Debrecen Jókai u. 9/c szám alatti lakos / a következő kijelentéseket tette:

"...Mia fene nek mentek az oroszok Csehszlovákiába, nem hívta oda őket senki. Minden ország oldja meg a maga problémáját. Azért hívták a magyar, az NDK, a lengyel, a bolgár hadsereget is az oroszok magukkal, hogy ne az legyen, hogy csak ők mentek ..."

Szoros János / 37 éves, kufuró / debreceni lakos a következő megjegyzést tette:

"...Gondoltam, hogy ez lesz a vége, Csehszlovákiában ellenforradalom lesz. Ebből könnyen lehet egy világháború, amennyiben a nyugati hatalmak is beavatkoznak ..."

Szili László / 20 éves, villanyszerelő segéd, debreceni lakos, (aki korábban a disszidálás gondolatával foglalkozott, s emiatt a III/III.alosztály ellenőrzés alá vonta) külön magatartású a következő megjegyzést tette:

"...Elmennék én most is Csehszlovákiába, de nem harcolni. Ha Magyarországon is lenne hasonló mint ott van, akkor se harcolnék, ha nem disszidálnék..."

Az informátor a továbbiakban jelentette, hogy a fentiekén kívül más kijelentést, megjegyzést nem tapasztalt. A dolgozók között olyan jelenség nincs, amely figyelmet érdemelne.

Feladat: Továbbra is gyűjtse össze munkahelyén, lakóhelyén a fentiekkel kapcsolatos véleményeket, megjegyzéseket és azt jelentse. Keresse fel Elek Mihály tanmestert, és a fentiekről

ÁBT L 3.1.2 M-39129 5.

- 2 -

poli... jor vele, miközben i... me... véle-
m... t... találkozására használja fel a lak... itési hely-
zetét, korábbi ígérete alapján vasárnapra hívja el dolgoz-
ni.

Intézkedés: A jelentés l.pld-t. intézkedésre Kormos r.szds
elvtársnak, míg l pld-t felhasználásra a kiértékelőnek
adunk.

Találkozó: Aug. 26-án 10.30. órakor a Kórház utcában.

L: Seres Sándor r.őrgy.
aloszt. vez.

Farkas Béla r.őrgy.

K: 2. pld.
K: 1. H-7005.M.d.
1. Kormos e./obj. tartó./

ÁBTL 3.1.2. M-39129 6.

„TÓTH JÁNOS”

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

05 MOXX-XA-EC

939 027 7102 - BM 73. 4. - 2103
ÁBTL-222.

Csak a... ab. szerek
haszn.

SZEMÉLYI KÖRÖZŐ
K 0168-662-5

20. NOV. 1954. szept. 11.

Neve: É L I A JÓSEF
(asszonyok leányneve)

Előző neve: ...
(asszony neve)

Születési év, hó, nap: 1914. október 6.
Budapest

Születési helye: ...
King Fanny

Anyja neve: ...
nyugdíjas ref. lelkész

Foglalkozása: ...
Munkahelye: ...

Lakcime: Debrecen, Tanácsköztársaság 70

Iskolai végzettsége: Theológiai Akadémia
pk.

Párttagság: ...
szab. után: pk.

Katonai Viszony: ...
előtt: nem volt
után: nem volt

Allampolgársága: magyar

Nemzetisége: magyar

Kelt: 19... év október 6.

V: Szabó I. örez.
I: 1984. febr. 8.
H: „Linda” fdn. T-lakás.

1, Kollégiumban rossz a hangulat a diákok soraiban, elégedetlenek az oktatás rendjével, szervezésével. Pontosan látják, hogy milyen ellentétek vannak a Professzorok között. Pl: Jánossy professzor évek óta szidja és gúnyolja Pásztor Jánost. Jelenleg érdekes eddig nem tapasztalt csoportosulás van a Professzorok között: Makkai, Jánossy, Szabó László hadakoznak Pásztor János ellen, és próbálják ahol lehet fújni Kocsis Elemért, most jól kihasználják, hogy a Főigazgató nincs itthon.

A diákok jelentős része felháborodottan állapítja meg, hogy a Professzorok felkészülés nélkül vállalnak tanszéket pl: Pásztor János gyakorlati teológia, Makkai László vallástörténeti tanszék, Karasszon Dezső ó-szövetség. A diákok szerint ezekre az órákra kár elmenni. A legjobban talán Jánossy professzor működését utálják, aki helyettesíteni szokta Makkai László óráit is.

Értelmesebb diákok állítják, hogy ez a tanári kar előregedet, és cselekvés-képtelen, ideg-beteg társulat.

Mindenképpen a tanári kar teljes gyengeségét mutatja, hogy a diákok lelkészekhez járnak vidékre tanulni, olyanokhoz, akik egy-egy témában alapos évtizedes tanulmányokat folytattak, ennek azonban olyan vesszélei vannak, hogy lehetséges az is, hogy kritikátlanul más dolgokat is elsajátítanak mint amiért oda mentek. Nincsennek megelégedve Derencsényi István működésével sem, nem pedagógus alkat. A leginkább kedvelik Bölcskei Gusztávot, akit tudományosan megalapozottnak tekintenek és aki minden veszekedésen, széthúzáson kívül áll.

2, A „kenyai” ösztöndíjas diák állítólag igen jó kapcsolatot tart Orosz Ágnes fábiánházi b. lelkésszel, aki elvált asszony.

3, Hajdúsámsonban Kovács Sándor üzemmérnök több alkalommal ipari televíziót és mozgófilm-vetítógépet alkalmazott a baptista gyülekezet alkalmain, feltételezhetően munkahelyéről hozza ezeket a berendezéseket.

4, Baracsi Károly volt gimnáziumi tanár még most sem dolgozik, Mátészalkán és a szüleinél tartózkodik. Baracsi Károly állítólag Pásztor Jánosék lakásán lefénnyképezett egy vagy két darab lehallgató készüléket amelyeket Pásztorék találtak a lakásukban, vannak olyan hangok is, hogy ez az esemény is közrejátszott Baracsi Károly váratlan elmenetelében.

5, Hajdúszoboszlón Molnár Ambrus első jelölése kudarcba fulladt, egyértelműen elutasították jelölését.

6, A theologus diákok között is megtalálható a „polgári ellenzékkel” való kapcsolat, a diákok rendszeresen járnak Pestre a Ráday Kollégiumba, ahol több diáknak is vannak ilyen kapcsolatai. Általában ismerik a „szamizdat” irodalmat és a „dialogus” csoport véleményeit.

7, Érdekes jelenség, hogy a Theologus ifjúságnak jó kapcsolatai vannak az Egyetemi ifjúsággal, pedig hivatalosan semmilyen kapcsolat nincs az intézmények között. Kölcsönösen ismerik egymás dolgait.

„Tóth János”

Értékelés: A kapcsolat feladatának megfelelően jelenti azokat az eseményeket amelyek figyelmet érdemelnek.

A professzorok közötti ellentét korábbi keletű. A „kenyai” ösztöndíjas kapcsolata Orosz Ágnessel valós tény. Pásztor Jánosékkal kapcsolatos „lehallgatási kép” P.P. származik. A jelentés az ismereteinket bővíti.

Feladat: Tisztázni kell, hogy a teológiai hallgatók hová járnak vidéki lelkészhez, továbbá a polgári ellenzékkel való kapcsolatukat.

Találkozó: 1984. febr. 24.

K: Gépelni nem kell.

Szabó Béla, örez.

Debrecenben két Izraelita felekezett működik. Az egyik „orthodosz” a másik „neolog” vagy „kongresszusi”. Két imaházuk illetve zsinagógájuk van. A Monostorpályi úton pedig egy igen értékes temetőjük. Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 26. sz. alatt van az irodájuk.

Két rabbi /lelkész/ működik egy idős beteg az orthodosz gyülekezeté Deutsch a vezetéke-neve. A másik fiatal Leöwy Tamás a „kongresszusi” gyülekezet rabbija. Eddigi ismereteim szerint a rabbik munkája az istentiszteletek tartásában merül ki. Minden más anyagi vagy társadalmi vonatkozású ügyekben a hitközség tagjai döntenek. Egy-egy hitközségi elnök vezetésével bizottságaik vannak. Ezekben a bizottságokban a rabbi legtöbbször nincs is benne. Debrecenben olyan nehéz és összekuszált volt a hitközség élete az elmúlt években, hogy sokáig rabbit sem kaphattak. Jelenleg is vannak belső vezetésbeli problémák. Ezekről a kérdésekről azonban mélyen hallgatnak. Adatokat nem tesznek közzé, hogy hány izraelita él Debrecenben, kik döntenek a hitközség életére vonatkozólag.

Leöwy Tamás igen tehetséges jó eredménnyel végezte a rabbiképzőt, jó családi kapcsolatai vannak. Nem nagyon örült Debrecenbe kerülésének. A hét nagyobb részét most is szívesen Budapesten tölti. A tavalyi évben nősült meg. A rituális vágások szakértője, ezért gyakran külföldre utazik. Legtöbbet DDR- Berlinbe.

„Tóth János”

Értékelés:

A kapcsolat feladatának megfelelően látogatta meg ÉJ nyug. ref. lelkészt. Éliás nyíltan felvetette a tmb-nek, hogy olyan értesülése van, hogy B püspök embere. E felvetésre a kapcsolat reálisan reagált.

ABTL 3. 1. 2. M-46075

AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRÁBAN

őrzött

Eredeti iratról készült anonimizált másolat.

Pándi Szekes Dávid – kijelentette, hogy „sokan akarnak gondoskodni róla”, állandóan figyelik, nem kíván ismerkedni senkivel sem. Erdélybe fog utazni még szeptemberig többször is. Valószínűleg már beutazása előtt alaposan megvadították, hogy itt állandó felügyelet alatt lesz.

Június 22-én vasárnap egy 12 tagból álló magukat misszionáriusoknak való csoport szerepelt a „Hatvan utcai” Szabadkeresztyén gyülekezetben. Bécsből jöttek már nem először Magyarországra. Kelet-európai missziót végeznek, már voltak többször Lengyelországba, Csehszlovákiába, Jugoszláviába. Még a nyáron többször jönnek Magyarországra, Németh Gézátt jól ismerik. A fiatalokból álló csoport vezetője több éven át az USA-ban volt ú.n. „Biblia iskolán”. Ennek ellenére csak énekelnek nem beszélnek nyilvánosan semmiről sem. Esténként egyenként családoknál aludnak, akkor beszélgetnek a háziakkal. Uszkan voltak „cigányokból” álló gyülekezetben. Kölcsén Kopasz Jenőnél jártak. Marosán is jó ismerősük.

Távozásuk előtt Galambos Gyula Veres u.22. sz. alatt gyülekeztek.

Hajdúsámszonban a Ligettanyán többször összejöttek Jehova tanúi szekta tagjai. Ligettanya alkalmas számukra, mert távol van a forgalmas helyektől.

Hajdúböszörményben nehéz helyzetbe került Cs. Kiss Andor lelkész, gondnokával tettelességre került sor. Tóth Zsigmond nevezetű férfi. Lovas Márton helyére Nagy Ferenc Nagydobosi lelkészt szeretnék sokan a gyülekezetből, aki Cs. Kiss Andor sogora és családi problémák is vannak közöttük. Pető Lajos, püspökladányi lelkész ockerülését sokan ellenzik. A zavaros helyzetben a református egyház tagjai közül sokan távoznak a kisebb gyülekezetekbe pl: Pünkösdié közé, „Methodista egyház”-ba. Lelkeszi állások gyors megoldására volna szükség.

Kriszt István és Iványi Tibor által bejárt területek: Rendszeresen istentiszteletet tartanak,

Nyíregyházán

Kisvárdán

Pátróhán

Újfehértón

Hajdúsámszonban

Hajdúhadházon

Hajdúböszörményben

Debrecen, Nyíl u. 34 vagy 37 – egy családnál, akik többször jártak Hajdúsámszonban is, Agárdi Lajosnál rendezett összejöveteleken.

Szabó Dániel Nyékládházi /Miskolcon dolgozik/ Kanadában és USA-ban jó a hangulat az itthoni egyház mellett. A kint élő magyarok közül sokan nem értenek egyet Csordás Gábor és Nagy Gyula reakciós rágalmaival.

Kanadában többek a magyar lelkészek közül érdeklődést mutatnak a magyarországi egyház iránt. A nagy egyházi építkezésekről elismerően szólnak. A megújult Kollégium is tetszést vált ki sokakban.

Megjegyzés: A jelentést SzJ. Op. kapcsolatamtól szereztem be.

Debr. 1980. jún 25.

Szabó Béla r.örgy.

ABTL 3. 1. 2. M-46075

62-492/80

Pándi Szekeres Dávid: Kanadában született. Édesapja magyar református lelkész. Jelenleg félig nyugdíjban, összeütközései voltak gyülekezetével. Dávid jól beszél magyarul. Széles érdeklődési körrel rendelkezik. Szokatlan szakpárosítással tanul a KLTE: szerves kémiát és magyar irodalmat és történelmet. Londonban és Párizsban tanult az elmúlt két évben. Jól ismeri a világon feltalálható ifjúsági szervezeteket, Kanadában és Angliában és Franciaországban. Családja erdélyi származású, az erdélyi magyarság helyzete érdekli nagyon. Többször járt Erdélyben már, állítólag csak néprajzi érdeklődéssel. Kapcsolatban áll Varga Pál - Varga Zsigmond volt theologiai professzor fiával. Dávid többször járt a Kollégiumban állítólag vannak ismerősei itt.

A Magyarok Világszövetsége ösztöndíját nyerte el, ezért hat hónapra érkezett Debrecenbe.

Dienes László ny. kanadai magyar lelkész szerint: Dávid szüleit a kanadai magyarok közül sokan támadták fiuk ösztöndíja miatt.

KLTE: ismert személyiség Dávid állandóan körülveszik diáktársai, érdekes embernek tartják. Különösebben nem érdeklődik egyházi dolgok iránt. Bár sok rendezvényen megjelenik.

Dienes László ny. kanadai magyar lelkész június 11-én utazik vissza Kanadába. 1964-ben vándorolt ki törvényes keretek között. 1956-ban két fia disszidált, azok után költözött ki. Jelenleg nyugdíjas már, szerényen élnek. Debrecenbe lányukhoz jöttek (dr. Kiss Sándorné-hoz/ Db. Péchy u. 6. Különösebb érdeklődést nem mutatott semmi után sem. Meglátogatta Püspök Urat, volt évfolyamtársát.

Egyik fia egyetemi tanár – Kelet-Európa gazdaságföldrajza a szakterülete. Állítólag elismert Kelet-Európa szakértőnek számít külföldön.

Varga Pál: Varga Zsigmond volt professzor fia. Széles érdeklődési körrel rendelkezik. Több nyelven kiválóan beszél. Édesapja által nagyon sok külföldi kapcsolattal rendelkezik. Igen kiszámíthatatlan ember, politikai állásfoglalásai állandóan változnak a szélsőségek között. Jelenleg hosszabb nyugat-európai útra készül, valószínűleg segítik ebben tanítványai, a Kollégium hollandiai ösztöndíjasai. Az ő külföldi utazása jól jövedelmező lesz, mert az „üldözött” „theológiai professzor fiát érdemes támogatni.” Szerencsére édesapja az aktuális egyházi kérdéseket már nem ismerheti jól, ezért fia sem tud zavart kellteni. Talán jobban meg kellett volna gondolni, hogy gimnáziumi tanár legyen, valamelyik könyvtárban vagy

intézetben hasznosabban tudna működni. Kiszámíthatatlan természete miatt – tanári pályára nem nagyon alkalmas. Külföldi utazása során hogyan fog viselkedni és nyilatkozni talán ő maga sem tudja még. Ideológiai érettségre lenne szüksége.

Hajdúsámszonban jelenleg 27 db. „Jehova tanúja” létezik. Teljes illegalitásba vannak. Rendszeresen tartanak összejöveteleket, amikor Debrecenből is jönnek többen. Cs. Szabó-nak hívják az egyik férfitagot, a faluban „Csuka Szabó”. Szeretne megismerkedni a református egyházzal jobban. Sógora temetésén ismerkedtem meg vele, ekkor nem számolt be „Jehovista nézeteiről” – tanait sem terjesztette másoknak. Igézhirdetésem viszont érdekelte.

A Hajdúsámszoni Református Egyház három presbiterét a rendőrség tanúként kihallgatta a „sírkő ügyben”, és Jászai Gyula pénzkezelését (harangozó pénz) illetőleg. Ez igen elterjedt a faluban, várják a „bűnösök” megbüntetését.

Sándor Mihály – Kossuth u.
Süvöltős István – volt gondnok
Fragenfeld István a Járási Rendőrkapitány

ABTL 3. 1. 2. M-46075

67414

A: „Tóth János” fdn. tmb.
V: Szabó r.őrez.

62 – 317/84

I: 1984. máj. 30.
H: „Linda” fdn T lakás.

Feljegyzés

- 1, Éliás József a mellékelt levélben hívta fel figyelmemet Rádióban való szereplésére.
- 2, Új Tükör 1984. április 29. a „Bereczky Sándor” által vezetett szektáról készült riport található. Az újság az Egyházügyi Hivatal engedélye nélkül jelentette meg ezt a riportot, amelyben a Bereczky Sándor által vezetett közösség reklámozása történik. Püspök Úr igen haragszik ezért a riportért és a legfelsőbb szinten fog eljárni, hogy ilyenek ne jelenhessenek meg.
- 3, Kollégiumban a diákok hangulata nem a legjobb a tanároké sem. A Professzori Kar továbbra is olyan helyzetben van, hogy Pásztor János élvezi egyedül a Püspök Úr támogatását a többiek szinte mind ellene vannak. Diákok elégedetlenkednek a színvonal miatt, igen sok óra elmarad.
- 4, Május 20-án vasárnap d.u. Győri József és János három hollandiai lelkésszel meglátogattott Sámszonban. A gyülekezeti élet érdekelte őket, továbbá az épületeket nézték meg. Címüket nem adták meg, örömmel ismerkednék meg velük közelebbről is. Május 21-én távoztak a délutáni órákban Debrecenből. XX-es bérkocsival voltak az Arany Bikában laktak.

ABTL 3. 1. 2. M-46075

BM. III/III/1/1 Al. Győri anyaga

- 5, A Duna-melléki Egyházkerületben szolgáló ifj. Balogh Zoltán gyülekezetében, csend-esnap címen, illegális találkozókat szoktak tartani, „Dialógus”, „Demokratikus Ellenzék” fiataljai. Erről elég nyíltan beszélnek már egyházi emberek is.

Értékelés: Kapcsolatunk feladatának megfelelően jelenti tudomására jutott jelentősebb eseményeket. Figyelmet érdemel Győri testvérek holland kapcsolata, továbbá ifj. Balogh Zoltán tevékenysége.

Feladat: Következő héten Tóth János keresse fel és a kért egyházi folyóiratokat vegye (1 szó olvashatatlan) ... A Győri testvérek holland kapcsolatát igyekezzen pontosítani, jellegét tisztázni. Balogh Zoltán tevékenységére további információt szerezzen be.

Találkozó: 1984. jún. 8.

Szabó r.örgy.

K: 2 pld. (...) kivonat
1 pld. „BM.III/III/1-c. Al.
1 pld. Győri J. (...olvashatatlan, talán r.gyvez..)

ABTL 3. 1. 2. M-46075

67414.

A: „Tóth János” fdn. tmb.
V: Szabó r.őrez.
I: 1984. szept. 30.
H: „Linda” fdn. T-lakás

- 1, 1984. szeptember 20- október 1-ig NSZK-ban leszek. Meghívást kaptam a „Deutscher Pfarrertag” rendezvényeire, Cuxhavenbe. Magyarországról Dr. Lenkey Istvánnal leszünk jelen. Ezen a nagy-gyűlésen az NSZK összes tartományi egyházai képviselik magukat.
- 2, Budapesten erőssen szervezkedik egy „zsidó-eredetű” csoport, amely „Izrael állam” elismerőjének és támogatójának vallja magát. Tagjai és szimpatizánsai többnyire zsidó vallású emberek. Ez a csoport határozottan szembeáll a hivatalos Izraelita egyház vezetőségével. Vidéki városokban még nem lehet találkozni velük.
- 3, Erdélyben továbbra is igen feszült a helyzet, a közellátásban nincs javulás, továbbá a magyar kisbbség helyzete egyre romlik.
A legtöbb feszültség a magyar református egyházban mutatkozik, amely egyre-jobban egy illegális egyház képét mutatja. A jelenlegi egyházi vezetéstől egyrejobban elszakadnak a magyar reformátusok, igen nagy mértékben szekta-közösségekbe kerülnek, vagy határozott ellenzéki magatartást öltenek. Szinte mindennagyobb városban vannak ellenzéki

csoportok a magyar reformátusok részéről. De hallani lehet a római katolikusoknál, és a román ortodox egyházon belül is ellenzéki megmozdulásokról.

4, Hajdúsámsonban a Pütkösdi közösség és a Baptista egyházközség szoros kapcsolatban van, július hónapban közösen tartottak ifjúsági –hetet az új Baptista imaházba. Ezen az alkalmakon egy „Holland hölgy” is szolgált, aki Kovács Sándorék vendége volt. Felehetően arról a személyről van szó, akik rendszeresen Marosán Jánosék gyülekezetébe is megjelenik és sok külföldi eredetű iratot hoz magával, amelyek a gyerekek és a fiatalok között végzett munkát lenne hivatva segíteni.

Az elmúlt héten a Baptista gyülekezetben egy „Nemzetközi” ifjúsági csoport bibliai panoptikumot mutatott be. A szereplők között, holland, német, osztrák is volt. Állítólag a Bécsi baptista lelkész vezetésével voltak itt.

Feljegyzés

1984. június 27-én d.u. 14-től tartott hajdúsámsoni találkozóról.

Jelen voltak: Arató Ferenc

Kovács András

Cseke Béla

1, Derencsényi István

2, Vad Zsigmond

3, Orosz Béla

4, Orosz Béláné

5, Ferenczfai Zoltán

6, Tárnok Ferenc

7, Szászfalvi Imre

8, Mónus Béla

9, Győri János tanár

10, Peleskei Miklós tanár

11, Szabó József

12, Szabó Józsefné

A találkozáson igen jó hangulata volt. A résztvevők közül néhányan előítéletekkel jöttek, de igen hamar feloldódtak Kovács András közvetlen előadásában elmondott dolgokon. Kovács András igen jól röviden összefoglalta azokat a kérdéseket ahol Állam és az Egyházak közösen összefoghatnak. Bátran érintette a nehezebb kérdéseket is, mindenki számára elfogadható magyarázatokat adott. Röviden hozzászóltak: Arató Ferenc, Cseke Béla, Szabó József, Győri János, Derencsényi István, Szabó Józsefné, Vad Zsigmond. Vad Zsigmond felhívta a figyelmet a Balmazújvárosban egyre jobban terjedő „Jehovista” izgatásra.

„Tóth János”

Értékelés: A kapcsolat több bennünket érdeklő eseményről ad tájékoztatást, amely operatív ismereteinket bővíti.

Feladat: NSZK-beli útvjáról adjon részletes jelentést.

Találkozó: 1984. okt. 4.

Szabó r.örgy.

ABTL 3. 1. 2. M-46075

Család neve: [redacted] 029
 Utóneve: [redacted]
 Előző név (fénykori név): [redacted]
 Születési év: 1920. [redacted]
 Születési helye: Balkány
 Anyja neve: [redacted] Hetesi Etelka
 Foglalkozás: egyetemi docens
 Munkahelye: Orvostudományi Egyetem
 Lakcíme: Debrecen, Szatalin krt. 78.
 [redacted] felsz. előtt
 [redacted] tonal viszonyai: [redacted] felz. után:
 Iskola: [redacted] Orvostudományi Egyetem
 Polgári állása: [redacted]
 Szociális származás: [redacted]
 Állampolgársága: [redacted]
 Nemzetisége: [redacted]
 Milyen kategóriához tartozik: [redacted]

040285
 ART 222

BM. Hajdu-Bihar Megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály II. alosztálya. "SZIGORU VITROS!"

Nyt.szám: 107/375.

A: "Udán" inf.
V: Kapusi S. fidegy.
i: 1960. nov. 30.
H: Nagyvárad.

Tárgy: Dr. Varga Emil jellemezése.

J o l e n t é s
Debrecen, 1960. nov. 30.

Dr. Varga Emil az Elettani Intézet docense. Régi évek óta már mint orvos dolgozik ebben az Intézetben. Velém együtt volt orvostanhallgató. Máraig szerény, közönséges ember volt, olyan aki szorgalmasan tanul, vizsgáit közepesen vagy jól letette, de soha semmi több. Ugy hogy nem is nagyon tudnak róla. Az intézetben sokáig mint szűke ember szerepelt. Az utóbbi években viszont rohamosan fejlődött és egészen jó szakember lett a saját területén. Ezt bizonyítja az is, hogy a szegedi élettani tanszakra előkelő helyen jelölték. Ma is sokat dolgozik munkatársával és az én szemem, hogy eredményesen. Nagy előnye, hogy olyan főnöke van, mint Went professzor, aki egyetlen akadémikus az Orvosi Egyetemen, aki mindezen segíti munkáját és talán megadja is. Ő is külsőes professzorához. A múlt évben lett az orvostudományok kandidátusa.

A régi vendégszerben tudomásom szerint nem politizált. Jó móában éltek. Apja itt Debrecenben volt ~~jó módú~~ ügyvéd. Értették, hogy kinnforgari levelest kapott. Takarékos, vagy talán fukar ember volt ismeretük. Baráti köre a volt osztálytársai közül került ki, azok közül, akikkel együtt járt a Református Főgimnáziumba. Ez az egész kissé különbnek tartotta magát, mint a más iskolákban végzetek.

Családi viszonyait nem ismerem. Több testvére van. Ezek közül egyről tudom, hogy katonai bíró volt / vagy talán az is az? - Felcsúti gépirónk volt a Kórtani Intézetben. Ma ott van és a háztartást vezeti. Két gyermekük van, az egyik általános iskolába jár, a másik még egészen kicsi 2 év körű van. Baráti kapcsolataikról nem tudok. Itt a klinikán nem tudom, hogy valakivel barátkoznának. Városi kapcsolataikat nem ismerem. Egyszerű életet élnek. - Ő maga nagyon kímérten él. Keveset sportol, pihen és dolgozik, arányosan beosztva a napot.

politikailag monáható, inkább passzív. Bár az utóbbi években volt megnyilvánulása, melyek pozitívak voltak, különösen azóta mióta a Tudományos Diákkört vezeti, mint..... hogy még közelebb került az ifjúsághoz. Ezt a munkáját, mint kissé adminisztrátor típusú ember, jól látja el, a hivatalos fórumok véleménye szerint. - Oktató, kutató munkáját jól látja el, ezért biztos tagja az Eötvös Intézetnek. Tudomásom szerint viszonya az Intézet tagjaihoz általában jó.

Párttag nem volt. Inkább apolitikus volt. Nem tudom, hogy a rendszerrel szemben ellenséges lett volna. Szovjetunió belügye

457

„VÁCI MIHÁLY”

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASAG BELÜGYMINISZTERIUMA

SZIGORUAN TITKOS

S Z E R V:

Hajdú-Bihar m. RPL.

OSZTÁLY:

Pol. Okt. III. Alosztály

MUNKA DOSSZIÉ

MINÓSÍTÉS:

Informátor

FEDŐNÉV:

„Váci Mihály”

.B. DOSSZIÉ SZÁM:

H-51853/68.

AZ ÜGY

KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA:

1.

MEGNYITVA: 19

68. VI. 25

LEZÁRVA: 19

ARCHIV SZÁM:

32.633

A MINÓSÍTÉS MŰSZÓRA

A Történelmi Hivatal

figyelemmel.

az iratokat átvetél.

Hajdú-Biharmegyei Rendőrfőkapitányság
III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Tárgy: „Váci Mihály” fdn. informátor,

Foglalkoztatási - terve.

Debrecen, 1968. október 22.

„Váci Mihály” fdn. informátor, 49 éves, általános iskolai tanár, magyar-történelem szakfelügyelő, debreceni lakos. 1968. június 11-én szerveztük be hazafias alapon, az „értelmiség körében lévő ellenséges elemek” vonalára. Foglalkoztatási területe az általános iskolai tanárok között lévő ellenséges elemek ellenőrzése.

Az informátor részére a foglalkoztatási és kiképzési tervet az alábbiak szerint határozom meg:

1./ Dr. G a r a g u l y Gyula 51 éves, pk. Nyilvántartásban szereplő személy. Szak-középiskolai tanár. Egyoldalú hálózati jelentés adatai szerint bizalmas körben szovjetellenes megnyilatkozásai vannak.

Viszonyuk: Régen ismerik egymást. Találkozásuk ritka, alkalmoszerű, mivel nem egy munkahelyen dolgoznak. Ha találkoznak rövid ideig elbeszélgetnek iskolai problémákról. Tegező viszonyban vannak, de egymás lakására nem járnak.

Magatartása: Az egymással való találkozást fokozatosan sűríteni kell, felhasználva a „véletlen” találkozások lehetőségét. Ismerve célszemély nagyképűségét, beszélgetés során tudását ismerje el, adott esetben kérjen tanácsot pedagógiai kérdésekben. Törekedjen arra, hogy az általános iskolai problémákon túl, politikai kérdések is felmerüljenek, ezt azonban fokozatosan kell lehetővé tenni. Csak politikai jellegű kérdés megbeszélését nem kezdeményezhet.

Feladata:

- A beszélgetések fokozatos rendszeressé tétele útján ismerje meg jellemében, politikai beállítottságában.
- Állapítsa meg egzisztenciális helyzetével kapcsolatos álláspontját, ebből következően rendszerünkről alkotott véleményét, a magyar-szovjet kapcsolatok tényéről elfoglalt álláspontját.
- Kik tartoznak szorosabb baráti köréhez, azok politikai beállítottságára mi a jellemző.
- A lehetőségekhez képest állapítsa meg, ellenforradalom alatti magatartását, külföldi kapcsolatait.

2./ Dr. C s ü l l ö g Mária 48 éves, pk. „F”-dossziés személy, középiskolai tanár. Olaszországban élő egyházi személyekkel áll levelezési kapcsolatban. Fanatikusan vallásos.

Viszonyuk: Több mint 20 éve ismerik egymást. Rövid ideig egy iskolába tanítottak. Ritkán találkoznak. Találkozáskor csak üdvözlnek egymást.

Magatartása: A régi ismeretséges használja fel a beszélgetések felújítására, a „véletlen” találkozásokhoz meg van a reális alap mivel jár célszemély iskolájába. A köszönő viszont fokozatosan – erőltetés nélkül – beszédes viszonyra kell változtatni, a régi közös emlékek felelevenítésével. Politikai jellegű beszélgetést nem kezdeményezhet. Főcél, a beszélgetés lehetőségének megteremtése.

Feladat:

- A régi ismeretséget használja fel arra, hogy a köszönő viszony fokozatosan beszélgető viszonyra alakuljon.
- A kezdeti beszélgetések általános iskolai kérdéseken túl nem mehet.
- A régi egy iskolában való tanítás felelevenítésével igyekezzon beszédre bírni célszemélyt.
- Törekedjen arra, hogy a találkozások alkalmával célszemély kezdeményezzen beszélgetést.
- Tanártársi- alapon érdeklődjön egészségi állapota, munkája iránt.

3./ P á l Antal 53 éves, pk. volt r.felügyelő, nyilvántartásban szereplő, általános iskolai tanár. Jelzésben szerepelt, mivel szovjetellenes magatartást tanúsított, javasoltuk pedagógus területről való eltávolítását. Ez nem történt meg. Operatív adataink szerint jelenleg is tesz ellenséges kijelentéseket.

Viszonyuk: Több éve ismerik egymást. Bizalmas viszony nem alakult ki köztük, ha találkoznak elbeszélgetnek, iskolai dolgokról. Informátorunk időnként látogatja célszemély óráit, a Pedagógus Kultúrotthonban is találkoznak, ahol elbeszélgetnek.

Magatartása: A barátság elmélyítése kezdetén a kartársi kapcsolaton túl, ne menjen. A beszélgetések fő témája a történelem oktatás- kérdése legyen, - annak a jelenlegi politikai irányvonallal összefüggő - kérdések megbeszélése. A beszélgetést azonban úgy kell irányítani, hogy ilyen összefüggésben célszemély kezdeményezzen. Kifejezett politikai kérdést egyelőre nem kezdeményezhet. A beszélgetések során tanúsítson megértést problémái iránt.

Feladata:

- Felderíteni, hogy rendszer és szovjetellenes kijelentéseit kik előtt hangoztatja. Tisztázni kell, hogy kártyázás közben vet-e fel ellenséges kérdéseket.
- Kik azok a személyek, akikkel kártyázik, azok hogyan reagálnak a politikai kérdésekre, célszemély részt vesz-e a vitában.
- Tisztázni kell, hogy munkahelyén tanártársai előtt hogyan nyilatkozik, állásfoglalására mi a jellemző, rendszer, szovjet, pártellenes? Környezete hogyan reagál felvetéseire.
- Fel kell deríteni kapcsolatait, azokhoz való viszonyát, a kapcsolat tartalmát.
- Megállapítani az oktatási reformról alkotott véleményét, ezzel összefüggő iskolai tevékenységét.

4./ A legális behatolási csatornák területén végzendő feladatok:

- Az informátor állandó jellegű feladatát képezi, hogy az általános iskolai nevelők körében szűrő, felderítő ellenőrzést végezzen a nyugati kapcsolatok, megállapítása, az esetleges ellenséges tevékenység megelőzése végett.
- A kapitalista országokban járt pedagógusok, visszatérve nem fejtenek-e ki ellenséges tevékenységet, a kapitalizmust dicsőítő propagandát, a tanárok és tanítványok között.
- A tanárok körében kikre jellemző az egzisztencializmus – mint idealista irányzat – milyen hatással van a környezetre. Milyen negatív befolyásoló tényezők érvényesülnek a nevelés területén.
- Ugyancsak szűrő ellenőrzés végzése azok körében, akikhez tőkés országból utaznak be – rokon, ismerős – a beutazók életviszonyairól az iskolában hogyan nyilatkoznak.
- Területén végezzen általános ellenőrzést, hogy beutazó kapitalista állampolgárok nem fejtenek-e ki ellenséges tevékenységet rendszerünkkel szemben.

5./ Általános feladata:

- Kísérje figyelemmel a tanárok hangulatát, politikai megnyilatkozásait a fontosabb bel- és külpolitikai kérdésekről,
- A gazdasági reformról, a KGST-hez fűződő kapcsolatainkról.
- Hogyan értékelik a párt és a kormány főbb külpolitikai irányvonalát, azokból milyen következtetést vonnak le.
- A tanulók között felső tagozat – kinnél tapasztalható galerihez való tartozás, vagy más jellegű ellenséges tevékenység, ha ilyen előfordul, a nevelők hogyan reagálnak rá.
- A foglalkoztatási tervet a hírszerző lehetőség bővülésével folyamatosan ki fogom egészíteni.

Kérem engedélyezni a foglalkoztatási terv végrehajtását.

Engedélyezem:

Kozma János r.szds.

Bezzeg László r.örgy.
alosztályvezető

K: 1 pl.
K: H-51855 M-do.
G: Bné.
Nytsz: 1340/3129

ABTL 3. 1. 2. M-32633

Szioruan Vitkos

Tárgya: Váci Mihály rón. informátor-
al való találkozóról.

J e l e n t s .

Debrecen, 1969. február 22.

Telentem, hogy "Váci Mihály" főd. informátorral 1969. II. 22-én 11 h-kor a találkozót a "Vadász" főd. A-lakásban meg volt tartva. Az informátor a találkozóra pontosan érkezett. Kapott feladatára vonatkozóan jelentette, hogy azokat megnyugtatóan végrehajtani nem tudta, amelyek olyan indokai voltak, amelyeket elfogadtam.

Garaguly Gyulának kapcsolataiban jelentette, hogy bár régen ismerik egymást, évfolyamtársak voltak, azonban ritkentalálkoznak és ilyenkor is csak néhány perces beszélgetést folytatnak. Cél-személyiell kapcsolatosan feladatuk kapta, hogy fokozatosan újítsa fel kapcsolatait, beszélgetéseit, teremtse meg lehetőségét annak, hogy találkozásai rendszeresebbek legyenek.

A találkozóon amilyen résztvevett az osztályvezető elvtárs is nevelési - kikapcsolási kérdésekkel foglalkoztunk. Az általános politikai - iskolai nevelői kérdések megbeszélésének problémái után a halasztott figyelmét azokra a jelenségekre, kérdésekre irányítottuk, amelyek együttműködésünk alapját képezik. A halasztott tapasztalataink szerint helyesen látja és tapasztalja az általános iskolai nevelők körében felmerült negatív jelenségeket abban azokról általában beszél. Felhívtuk figyelmét arra, hogy tapasztalatait - észrevételeit a találkozókban szóban minden esetben jelentse, és e téren legyen öntevékeny - kérdőmegfelelő.

A házhoz megértette az általunk felvetett kérdések általunk felvetett kérdések állambiztonsági jelentőségét és kifejezésre juttatta, hogy a jövőben az általunk elmondottakat betartja, hogy azáltal is eredményesebb legyen együttműködésünk.

Az inf. a találkozón konkrét állambiztonsági szempontból érdekes tapasztalatot nem jelentett amelyet szükséges lett volna felsorolni.

Peladatul kapta:

ismeretel alapján jelentse Kálmánchelyi, hogy középiskolai pedagógusai kapcsolatos tapasztalatait, politikai magatartásait, iskolai tevékenységére, barát körére vonatkozóan. Kísérje figyelemmel a hangulatot és a közéleti kérdések vonatkozásában egyaránt és azokat a negatív jelenségeket jelentse, amelyek állambiztonság szempontból fontosak.

Találkozó: 1969. márc. 6. 14. Lakás.

K: 2 pl.

K: 1 " B-51853

1 " M-51853

G: Bné.

Kozma János r. szds.

ÁBTL 3. 1. 2. M- 32633 3.

P. ... was ... 147-1.
 Y. ...
 T: 1468. 65. ii
 H: ...

Jelenić

Dr. Jácobin Lottanué: a Lilla-törvénnyel kapcsolatos
követelt úton maradt értesülések alapján megalla-
pítotam, hogy politikai magatartása ellen nincs
bizonyos, hivatalos véleményzet, erővelre putatja.
Nevéről következtetést az iskolai körökben megfelelő-
muk tartja.

DB 68 VI. 47

Baci M. Galy

Centruroides

ar sing. Alina este la F. E-mi tando, dar eu nu pot sa scriu
la ea pentru ca nu are adresa. Cei doi sunt la A. E-mi
si ei si au fost cu ei la un moment dat.

Two very good

Feldstein - Tel. 709-1618

4-51853 Q.

Az ÁLLAMBIZTONSÁG SZÖVEGÉLATON
TÖRTÉNÉSE 1945-1989-ig
eredeti katonai iratok alapján készült másolat

Chrysomelids 2 m

ÁBTL 3. 1. 2. M- 32633 1.

[illegible]

SZILVÁNYI TITKOSI
 KÖZÖNSÉGI KÖRÖKÖZÉS
 Csak a BM. polgári
 0065-109-1
 1953 MAR 29
 Családneve: Róth András
 Utóneve: TBM
 Előző neve (leánykori neve):
 Születési éve: 1924. júl. 10.
 Születési helye: Balmazújváros
 Anyja neve: Réthi Nagy Mária
 Foglalkozása: gépészmérnök
 Munkahelye: GÖCS.
 Lakcíme: Debrecen Szabadság ut 85.
 fels. előtt: nem volt
 Katonai viszonya: fels. után: szvk.
 Iskolai végzettsége: techn. ért.
 Párttagság: fels. előtt: pk.
 fels. után: pk.
 Szociális száma: alkalmazott
 Állampolgársága: magyar
 Nemzetisége: magyar
 Milyen kategóriához tartozik: 1. osztályos
 alkalmazotti
 ÁBTL-2.2.2000035 1944/2

Beszerzési dát: 1963. jan. 21.
 Beszerzési végzettség (név, rendf., osztály):
 Csonka István fődgy. III/III-2.
 Osztály: fődgy. 2. sz.
 A beszerzési lap: h. 1. sz.
 A foglalkoztatás vonala:
 szabotázs elleni védelem
 Fedőnév: "Vasas József"
 1963. év I. hó 22. nap.
 Napló száma: 201/989
 Osztály száma: 1. 20432
 Irattári szám: B-124995
 osztályvezető
 11:34

A csonka István adásának megjelölése
 Hólt Szám: 266033 02. 03. 04. 05. 06. 07. 08. 09. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785.

Szigorúan titkos!

Tárgy: „Vasas József” fn. ügynök részére

Foglalkoztatási terv
Debrecen, 1966. június 23.

„Vasas József” fn. ügynök 39 éves, nő, magyar állampolgár és nemzetiségű, iskolai végzettsége Gépipari Technikum, pártonkívüli, beosztása gyártástechnológiai ellenőr, debreceni lakos.

Az ügynököt 1963. I.21-én szerveztem be hazafias alapon az ipari elhárítás területére ahol jelenleg is dolgozik. A beszerzése után egy dossziés ügyben dolgozott, jó eredménnyel.

Az ügynök jelenleg hírszerző lehetősége munkájából eredően a termelés vonalán korlátlan. Mint gyártástechnológiai ellenőr kapcsolatban van az elvi osztályokon dolgozókkal, az üzemekben pedig az üzemi technológusokkal. Így az új művelettervezésnek kidolgozásánál a velük párhuzamosan dolgozó szerszámszerkesztők munkáját, valamint az üzemrészekben bevezetett művelettervek helyességét a szerszámok használhatóságáról tud bennünket tájékoztatni. Az üzemeken belül lehetősége van személyi ismeretein keresztül a kapitalista országokban kiutazó nyugati kapcsolattal rendelkező személyek ellenőrzésére. Adatokat tud szerezni az új gépek felszerszámozásáról és használhatóságáról.

A fentiek figyelembevételével az alábbi feladatok végrehajtására kívánom foglalkoztatni:

1./ Gyártástechnológia területén:

- Szakképzettsége és beosztása révén ellenőrizze, hogy az új műveletterveket megfelelően és szükség szerint dolgozzák-e ki. Azok párhuzamosak e a szerszámszerkesztők által végzett szerszámok kialakításával. Tisztázza és derítse fel, hogy az összevont szerszámszerkesztői és technológiai osztályon dolgozik-e ellenséges beállítottságú személy s annak milyen lehetősége van szerszámrajzok és művelettervek hibás elkészítésénél. Tisztázza, hogy az eddig elkészített hibás szerkesztések nem e egy személytől származnak a technológiától eltérő művelettervek készítését ki szorgalmazza.
- Ellenőrizze, hogy a szerkesztési csoportok által rajzolt újítások, megfelelnek-e a célkitűzéseknek, azok valóban újítások-e vagy tervfeladatból eredő munkaköri kötelesség. Derítse fel, hogy nem e anyagi érdekeltég alapján minősítenek újításnak egy-egy munkaköri feladatot.

- Kísérje figyelemmel a vállalat saját kivitelezésében készült célgépek, szerszámok használhatóságát, tisztázza, hogy e gépek és szerszámok „C” szériáját kipróbálták-e és ennek alapján készítik-e a sorozatgyártást.
- Derítse fel a területen dolgozó kompromitált vagy jobboldali beállítottságú személyeket, tisztázza, hogy beosztásuknál fogva követhetnek-e el olyan cselekményeket, melyek károsíthatják a népgazdaságot, vagy akadályozzák a termelés egyenletes ütemét.

2./ Kapitalista országokba kiutazó személye ellenőrzése területén

- Ellenőrizze folyamatosan, hogy az üzemből és az elvi osztályoktól kik szándékoznak nyugatra utazni, milyen céllal tisztázza, hogy e személyeknek van e nyugati kapcsolatuk, és az üzemi kapcsolatuk kiből tevődik össze.
- Nyugaton lévő kapcsolatok milyen körülmények között kerültek ki, voltak-e már idehaza.
- A nyugatra kiutazó személyeket ellenőrizze, hogy milyen lehetőségük van államtitkot képező anyagok betekintésére, vagy kiutazásuk előtt ilyen irányú tevékenységet nem-e végeznek, nem-e vetődött fel munkakörnyezetükben, hogy nem akarnak visszatérni.
- Visszatérésük után e személye magatartásában nem e tapasztal változást. Kísérje figyelemmel, hogy visszatérésük után nem fejtenek-e ki ellenséges propagandát, vagy nem-e érdeklődnek olyan adatok iránt, ami nem tartozik munkakörükhöz. Nem-e igyekeznek ellenséges beállítottságú személyekkel kapcsolatos létesíteni.
- A vállalatnál dolgozó személyekhez érkezett nyugati egyének, milyen magatartást tanúsítanak, mennyi időre érkeztek és hová vitték őket országlátogatásra.

3./ Ifjúságvédelem területén:

- A lehetőségéhez mérten kísérje figyelemmel a mozgási területén dolgozó garázda, huligán magatartású fiatalokat, hogy azok nem e alakítanak galeriket, esetleges ellenséges politikai cselekmények végrehajtására. Ha ilyet tapasztal, tisztázza kik a tagjai, milyen céllal járnak össze, hol és mikor. Ellenőrizze, hogy nem e terveznek nyugatra való távozást, vagy hivatalos útlevelemmel való kiutazás esetén nem e maradnak kint.

4./ Megtörtént cselekmények területén:

- A vállalatnál politikai vagy nagyobb gazdasági bűncselekmény vagy arra utaló körülmény állna fent azt soron kívül jelentse közben tisztázza, a résztvevő személyeket, az elkövetés módját, idejét és jellegét, a konspiráció betartása mellett.

A tudomására jutó minden gazdasági bűncselekményre utaló körülményt jelentsen.

A fentiek alapján kérem az ügynök foglalkoztatási tervében foglaltak végrehajtását engedélyezni.

Csonka István r.szds.

Németh János r.őrgy.
csop.vezető

Engedélyezem:
Szőke István r.őrgy.
aloszt.vezető.

K: 1 pl.
G: Mné.
K: H-30432. M.do.

430/1.134

ABTL 3.1.2.M-34559

3rd 1st FT anguipalms
1st H.K. - "
1st H-30432 M. clam
Jelent's

A. Vasas J. fu iyy.
V: Cnullo mas.
H: "Slenio" fu T. bal.
I: Df 1866. 12

95

Tang: Hengate Kap. munda kagoh

A központ Jarkutisjovi Ostoljoh Golezov & Helio:
 kláre napok, alinsh gúli revesz rekoniér
 van o: Egysüti A'khamelban, arikel mijes
 himnaphum leveleris utjan yelvette e korso-
 lotat, alici kintonkoss ajandekokat, löbbel
 kossat es URH edmev rendelleri tranzisto-
 ror radidit külöltak.

Radio a muzic Europe -; URH multor
veterane albolime, de a hatitavolsag kis-
matelu miolu (60-80 km) esol or albe
a sarbe esol. Tohag TV hangjil lehet fogmi.

Nach obb. Kautschuk- und Zinn-
schlägen, nach Abschluss

Nézetek politikailag közömbös, politikai meggyőződésüket nem tes.

Jedmanovna juteñ, Farhan Tiken Gygolom
Dapst' alkalmaru levelor' kay ansthan
Öli q, disoidus nemellyel, an'öl töttel
q, tranzitiona zetróolis' is kapet.

Farkas külföldi korszakát megismeri-
tem nem tudtam. A korszakot USA-ban él.

Vater Josef.

Értékelés: Az újszövetségi foglalatok és megfogalmazások lapozolással
rendszerezve nemcsak a kérdőív, hanem a kérdőív is.

Placod: A fentiekkor vanathoz feljutott nem csak vésni.

Tingitidae. Goshas Tibort "Hellenöris als roman. in pitalam.
ÄRTL 3.1.2 M-34598
cristalis mts.

III/II. Alosztály.

Szigorúan titkos!
R.: Vecsey J. inf.
V.: Fekete J. hdgy.
I.: 1968. július 3.
H.: Nyilvános helyen
T.: Kelemen Jánosról

430!.....
1268

J e l e n t é s
Debrecen, 1968. július hó 9-én.

Egy ismerősömtől hallottam, hogy dr. Kelemen János Klinikai adjunktus, pár éve óta egy hamburgi röntgenes orvossal tartja a kapcsolatot. Állítólag egy kongresszuson ismerkedtek meg és akkor ő meghívta magát az NSZK-ba. 2 évvel ezelőtt volt is kint Hamburgban, ahol nyári szabadsága ideje alatt kb. 40 napig fizetési dolgozóként röntgenezett. Ezen idő alatt az ottani orvosok jó munkájáért, elvitték Olaszországba is egy röntgenes kongresszusra Rómába.

Tavaly az a hamburgi orvos viszont az ő vendége volt Debrecenben. Dr. Kelemen J. jelenleg is a szabadságát Hamburgban tölti és dolgozik is. Egyik ismerősöm megkérte, aki szintén orvos, hogy közvetítsen neki is egy ilyen fizetési nyugatnémet állást, de erre dr. Kelemen azt mondta, hogy egyelőre nem akarja a saját esélyét rontani, de ha már újra kint lesz, majd megpróbál valamit. Dr. Kelemen egyébként rendkívül jól képzett szakember, jól beszéli a német nyelvet. Zárkózott természetű, barátságot tudtommal senkivel nem tart.

Hazajövetele kb. július 10. körül várható.

Debrecen, 1968. július 4-én.

"Vecsey" sk.

Értékelés: A hálózat feladatának megfelelően jelentést adott dr. Kelemen János klinikai adjunktussal kapcsolatban. A jelentés értéke lássánál érdekes körülményként merült fel, hogy nevezett olyan NSZK. kapcsolattal vagy kapcsolatokkal rendelkezik, melyen keresztül kinti érvényesülését, bizonyos anyagi előnyöszerzést tud magának biztosítani. A kialakult kapcsolat jellege többzónai kiutazásának valódi célja előttünk ismeretlen. Annak megállapítása érdekében hálózat útján további ellenőrzést végzek.

Megjegyzés: Dr. Kelemen János/Gyula, 1932. I. 4. Kurilla / Debrecen, Simonyi u 13/a. sz. alatt lakik. Ismereteink szerint, kapcsolata Dr. Armin Schöffner /Hamburg, 1932. I. 31. Herta Schmidt/ NSZK. 2. Hamburg 36. Jungfernstieg 7. sz. alatti lakos.

Feladatai:

Az inf. júl. 10.-aug. 1-ig a Balatonon nyaral. Távolléte alatt a kapcsolattartás szünetel. Általános jellegű feladatot határoztam meg számára.

Találkozó: 1968. augusztus 2-án.

Seres Sándor: inf.
L: Seres Sándor r. hdgy.
alo. vez.

1 pl. H-49975. M. do.
1 pl. NSZK. vonal.
G: Bn

Fekete József r. hdgy.

ÁBTL 3.1.2. M-34562 2.

III/II. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Tárgy: Csehszlovákiai helyzetek kapcsolata hangulatról

J e l e n t é s
Debrecen 1968. aug. 22-én.

Jelentem, hogy "Vecsey" inf. informátor rendkívüli találkozó során szóban az alábbiakat jelentette.

Az Ortopéd Klinika területén augusztus 21-én a reggeli hírek után többeket foglalkoztatott a csehszlovákiai helyzet. Főként az ott dolgozó orvosok verőtek pártai csoportokba és értékelték a kialakult helyzetet. Bizonyos meglepetést váltott ki az, hogy a pozsonyi találkozó után csehszlovákiában a helyzet nem javult, hanem odáig jutott, hogy rendfenttartó csapatokat kellett területükre küldeni. Ezt a lépést többségük úgy értékeli, hogy a nyugati hatalmak sem csinálhák volna másképpen ha valamely szövetséges államuk kiszakadásának veszélye állna fenn.

Az, hogy a pozsonyi találkozó után Csehszlovákia idáig jutott úgy értékelik, hogy a román és jugoszláv küldöttség csehszlovákiai látogatása magmértékben elősegítette. És itt tértek át arra a gondolatra, ebben a jelenlévők szinte egységesek voltak, hogy a románok semmit sem változtak, hanem még erőteljesebben egy kiszakadó tendenciát mutatnak a szocialista táborban. Ez megmutatkozott a Budapest-i konzultatív találkozó és azóta több megnyilvánulásukban. Sőt korábban is visszamentek az ellenséges megnyilvánulás formájában. Olyan megjegyzések hangzottak el, hogy a felszabadulás után mi a nemzeti párt politikát helyesen alkalmaztuk a románok viszont az ő területükön a magyarokat hátrányos helyzetbe hozták.

A fenti klinikán augusztus 21-én szűk orvosi körben meghallgatták a román rádió híreit. Az informátor elmondása szerint a rádióban Ceausescuval beszélt és kifejtette álláspontját a csehszlovák helyzettel kapcsolatban. A szövetséges csapatok Csehszlovákia területére való küldésével nem ért egyet és úgy emlegeti, mint mások belügyeibe való beavatkozást.

A hallgatóság ezt nem fogadta el és bírálatok hangzottak el a román párt politikájával kapcsolatban. Volt olyan megjegyzés is, hogy a románokat kellett volna már korábban visszaszorítani törekvéseikben.

A hálózat által adott jelentés nem konkrét személyekre illetve ellenséges megnyilvánulásokra vonatkozik. A beszámoló azonban értékes, mivel egy olyan területről ad tájékoztatást ahol különböző nacionalista megnyilvánulások jelentkehetnek.

Fekete József r. hdgy.

1 pl H-49975 dossz.

Szerkesztő: C. - az elmentatás

ÁBTL 3.1.2. M-34562 3.

[illegible]

Hajdú-Bihar megyei Rendőr-főkapitányság
III/III. Osztály

Szigorúan titkos!

Nytsz: 62- 784 /1980.

1. sz. pld.
A: „Vértesi” fdn. tmb.
V: Mocsári Lajos r.szds.
I: 1980. szeptember 17.
H: „Keleti” „T” lakás.

Jelentés

Debrecen, 1980. szeptember 17.

Jelentem, hogy egy-két barátommal beszélgettem és ők elmondták, hogy a környezetükben lévők egyáltalán nem szimpatizálnak a lengyel sztrájkolókkal. Saját magyarországi helyzetüket figyelembe véve nem is értik, hogy lehet odáig eljutni, hogy beszüntessék a munkát.

Az a véleményünk, hogy életszínvonal tekintetében mi magyarok fölötté vagyunk az összes szocialista országnak. Környezetemben most jelenleg nincs olyan személy, aki kábítószert, vagy olyan hatású gyógyszert szedne, vagy terjesztene. Tekintve, hogy az idegen forgalmi idény véget ért, a valutázás is megszűnt környezetemben.

Barátom viszont arról mesélt, hogy egyik ismerőse, a barátom viszont arról mesélt, hogy egyik ismerőse a barátom jelenlétében piros zaszta hátsó lámpái alá ovidont, piros paprikát pakolt be azzal a céllal, hogy azt Romániába átvigye és ott értékesítse. **Orosz Józsefnek** hívják.

„A szerelésnél” jelen volt Csató Csaba és Bálint Szilárd mentő dolgozók is.

Az eljövendő őszi ismert évfordulókkal kapcsolatban eddig még semmi nem jutott tudomásomra.

„Vértesi” sk.

Értékelés: A jelentés tájékoztató jellegű.

Intézkedés: A lengyel eseményekkel kapcsolatos részt kapja az értékelő tiszt.
Orosz Józseffel kapcsolatban intézkedést – dekonspirációs veszély miatt –
Nem teszünk.

Feladat: A lengyel eseményekkel kapcsolatban változatlan.
Az őszi évfordulókkal kapcsolatban változatlan.
Orosz József utazásait kísérfé figyelemmel.

/Más időpontban történő utazásakor a III/II. Osztályt tájékoztatva teszünk intézkedést./

Találkozó: Grafikon szerint.

Mocsári Lajos r.szds.

K: 1 pld." +1 kiv.

K: 1 pld. 59557.M.do.

1 kiv.Ért.ti.

G: HJ-né.

ABTL 3.1.2. M-41820

62-161/1982

A: "Verteri" fpu. TAB 31
N: "Obale" fpu. 11. pg.
I: 1982. február 26.
K: "Kebeli" fpu. 11.

Jelentés

Tel. Verteren az egyik landtanyán
elmondta, hogy a k. lengyel katonákkal
is a k. lengyel katonákkal kapcsolatban
személyes megfigyeléseket tett, és
Borotom elutazott hozzá a "Verter" tanyára
hiszen ismét feltűnt a "Verter" tanyán.
Továbbá elmondta, hogy az egyik katonának
személyes megfigyelése szerint a katonák
döntött, mindenki egyenlően volt, és az
erő is elmondta, hogy a katonák között
is nincs különbség. Borotom továbbra
szenved az egyik katonának személynél
to foglalt nem bírta be.

tanácsok 1982. II. 26

Verter:

Értékelés: A jelentés tárgyhoz tartozó, egyenlő
megfigyelési más uton keltezett információkat
a f. táblázatra vonatkozóan. Intézkedést
nem igényel.

Feladat: - A f. táblázatra vonatkozó információkat
az elgátló, személyi jelentésről
- a katonák személynél vonatkozóan.

A: Verticillium THB. 35
V: TMA factor 1/4
I: 1915 June 6
H: not shown
T: Verticillium CHC.
not shown

Verlos 7.

Explan

Exhibits: 177115 - signed, dated and stamped with a circular postmark, containing a letterhead, with a postmark and address, all in French. The letter is a postcard, and is a private communication.

[illegible][illegible]

Totale: 1975. juu. 13 - in, aabidhan

k : 1957
 k : 1957

7th Siberia

ÁBTL 3.1.2. M-41820 3.

- Fickelohr kenne ihn als polifilamentar aussehendes
inerten chlorierte.

Talabzard: English medium

1995. mado.

2nd Edition.

- Fialaból kérték a polgári iskolára megírni
amint a kérelem.
Tudtad, hogy amint
K. 1941.
K. 1941. május 10.
K. 1941. május 10.
K. 1941. május 10.

ÁBTL 3.1.2. M-4

[illegible]

Hajdú- Biharmegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály III/III.Alosztálya.

Szigorúan titkos!

Tárgy: „Zenész” fdn. informátor részére –

Foglalkoztatási terv.
Debrecen, 1969. január 7-én.

„Zenész” fdn. hálózat, 1968. október 26-án lett beszerelve. Az elsődleges alap-kiképzését megkezdjük és az megfelelő ütemben, folyamatosan végre van hajtva. Ezzel egyidőben ellenőrzését is megszerveztük, ugyan akkor hírszerző lehetőségét felmértük. Ennek alapján foglalkoztatási és kiképzési tervét az alábbiak szerint határozom meg:

1./ Dr. B a l o g h B é l á n é, volt bulányista, „F”-dossziés, a Debreceni Zeneművészeti Szakiskola történelem-irodalom szakos tanára. Fanatikus vallásos, esetenként szűk körben ellenséges kijelentést tesz.

Viszonyuk: 5 és fél éve ismerik egymást. A Zeneművészeti Szakiskolában a hálózatnak előadó tanára volt, jelenleg egy épületben vannak, s naponta találkoznak. Beszédés viszonyba vannak, de ez a viszony nem bizalmas.

A hálózat magatartása: Törekedjen arra, hogy a célszeméllyel fokozatosan mélyítse a kapcsolatot. A zenével, irodalommal és a történelemmel összefüggő kérdésekről kezdeményezzen vele beszélgetést, elsősorban az általa tanított tárgyakról, majd fokozatosan a politikai eseményekről. Taktikája és magatartása olyan legyen, hogy az a célszemély előtt fel ne tűnjön, ne hogy tolakodó legyen. Vegye figyelembe fanatikus vallásos felfogását.

A hálózat feladata:

- Tanulmányozza munkahelyén kifejtett tevékenységét, magatartását, kapcsolatait.
- Közvetlen és közvetett lehetőségeinek felhasználásával tisztázza, hogy idealista felfogását tanítványai, vagy mások között terjeszti-e. Ha igen, hogyan, ki, vagy kik között, milyen módszert alkalmaz ennek végrehajtására.
- Fejt-e ki más jellegű ellenséges tevékenységet. Tesz-e Párt, rendszer, szovjetellenes kijelentéseket, van-e nacionalista, sovinszta megnyilvánulásai.
- Milyen negatív, vagy ellenséges kijelentéseket tesz egy-egy bel, vagy külföldi eseménnyel, intézkedéssel kapcsolatban.
- Munkahelyén lévő kapcsolataihoz való viszonya, tartalma.

2. Széllés László 52 éves, kutató nyilvántartásban lévő, a Kodály Kórus gazdasági és kotta felelőse. Ellenséges beállítottságú, melynek hangot is ad, mely az izgatást valószínűsíti meg. Nyíltan hangoztatja, hogy – Ő szociáldemokrata és ezt az álláspontját nem hajlandó megváltoztatni”. Rendszeres hálózati ellenőrzése szükséges.

Viszonyuk: jól ismerik egymást, bizalmasan beszél a hálózat előtt. A Kodály Kórusban rendszeresen találkoznak – hetenként 2- alkalommal – mindkettő kórustag.

A hálózat magatartása:

A jelenlegi magatartását fokozatosan úgy alakítsa, hogy az a kapcsolat mélyítését, bensőségebbé tételét eredményezze. Vele történt beszélgetése rendszeres legyen, de ne toladkodó és lekezelő, hanem megértő.

A hálózat feladata:

- Tanulmányozza, hogy a kóruson belül fejt-e ki államellenes, vagy más törvénybe ütköző cselekményt.
- Ellenséges kijelentéseit ki, vagy kik előtt teszi, annak jellege, tartalma.
- Egy-egy bel , vagy külpolitikai eseményt, intézkedést hogy értékel. Van-e ezekkel összefüggésben ellenséges megnyilvánulásai?
- Hogyan vélekedik a kapitalista rendszerről. Ezzel összefüggésben dicsőíti-e a kapitalista rendszert.
- Tisztázza bel és külföldi, ellenséges kapcsolatait. A kóruson belül lévő kapcsolatai között fejt-e ki bomlasztó tevékenységet, különös figyelmet kell fordítani a fiatalok között kifejtett tevékenységére.
- Az ellenforradalom évfordulóján, vagy március 15-e alkalmából terjeszt-e ellenséges tartalmú propaganda anyagot, vagy pl.: kokárdát. Stb.

A Kodály Kórus elhárítása terén:

A hálózat tagja a Kodály Kórusnak. Ezen belül megfelelő hírszerző lehetősége van. Ezért feladata:

- A kórus külföldi utazása, esetén elsősorban kapitalista országba utazáskor, annak biztosítása - . A biztosítást külön terv szerint végzi.
- A Kórus tagjai részéről az esetleges államellenes, vagy köztörvényes bűntettek előkészítésének kísérletének felderítése.
- A bel és külföldi politikai és egyéb eseményekkel kapcsolatos hangulat megfigyelése, a hangadók kiszűrése.

4./ Az operatív hangulat terén:

- A főiskola hallgatói között kísérje figyelemmel a hangulatot. Külön figyelmet fordítson a párt és a kormány politikai, gazdasági, kulturális intézkedésekkel összefüggő ellenséges, nacionalista, sovinszta kijelentésekre.
- Milyen tényezők hatására, milyen mértékben jelentkezik a hallgatók között az imperalizmus fellazítási taktikája. Vannak-e ennek a hallgatók között hangadói. Pl. az egyházi középiskolában végzett, vagy pap szülőktől származó hallgatók. Ellenséges felfogású személyek, vagy nyugati kapcsolattal rendelkezők.
- Mérje fel, hogy egyes tanárok, vagy hallgatók nem-e terjesztenek ellenséges, vagy nyugatról behozott anyagokat, Pl. folyóirat, prospektus stb.
- Ugyancsak kísérje figyelemmel a külpolitikai eseményekkel összefüggő hangulatot, ellenséges megnyilvánulásokat.

A hálózat hírszerző lehetőségének bővülése esetén a foglalkoztatási tervet kiegészítem.

Alap-kiképzése folyamatosan végre van hajtva. 1969. január 2-től kiképzését meggyorsítjuk és részletesebbé tesszük, mert a „T”-lakásba való találkozók erre módot fognak adni. A fentiekén kívül kiképzését a következő-k képezik:

1./ A feladat végrehajtásának elvi és gyakorlati módszere. Egy-egy feladat végrehajtásának több lehetőségének a megmagyarázása.

2./ A konspiráció betartása, gyakorlatban való végrehajtása, politikai, erkölcsi nevelése. Ezen belül, az ellenség elleni harc szükségessége, fontosságának megértetése az osztályharc folyamatában. Az állambiztonsági szervhez való viszonyának helyes irányban történő alakítása.

A fentiek alapján kérem engedélyezni a foglalkoztatási tervben foglaltak végrehajtását.

- . -

Borók József r. orgy.

Engedélyezem:

Bezzeg László r.orgy.

alosztályvezető

Nyt.sz: 1521/146

K: 1. pld.

K: H-52670 do.

G: Szné.

ABTL 3. 1. 2. M-31588

III/III. Alosztály.

„Szigorúan titkos!”

A.: „Zenész” fn.

V.: Borók r.örgy.

I.: 1968.dec. 21.

H.: Ludas M.presszó.

T.: Kórus bécsi útja.

Nyt.sz:1340/3702

J e l e n t é s

Debrecen, 1968. december hó 21.

A bécsi úttal kapcsolatban beszéltem egyik ismerőssémmel, aki a következőket jegyezte meg és mondta el nekem:

Bócz Sándor többek között azt mondta ismerőssémnek, hogy ha ő esetleg nem utazik Bécsbe, akkor ad az ismerőssémnek pénzt és vásároljon neki különböző dolgokat, azt is megmondja majd, hogy hol lehet Bécsben magyar pénzért vásárolni.

Dr.Nagy Attiláról jegyezte meg, hogy a halvány árnyéka sem mutatkozik annak, hogy esetleg nem akar visszajönni. Egyedül ő kérdezte meg, hogy mikor jövünk vissza, meddig kérje az eltávozást a munkahelyéről. Azt mondta, hogy egy nap is sokat számít és ő ha másképp nem lehet, már aznap éjjel elutazik Pestről, mikor visszaérkeztünk – mert van olyan álláspont, hogy esetleg visszaérkezéskor Pesten fogunk megaludni és csak másnap utazunk Debrecenbe - hogy másnap munkába állhasson.

Más fontosabb eseményt ismerőssöm nem tudott szolgáltatni az utazással kapcsolatban.

Viszont elmondta, hogy a főiskolán a második évfolyamban van egy hallgató – Kovács Attila – akinek az apja református lelkész. Az édesapja már nyugdíjas. Kovács Attila nézetei még baráti körökben sem próbálja terjesztetni az ő álláspontjáról másokat meggyőzni. Minden fajta közös megmozdulásukon részt vesz a KISZ. gyűlésekre eljár, tagdíját fizeti. Egy másik hallgató szintén vallásos beállítottságú – Kaszanyitzky András. Ő karácsonykor, vagy húsvétkor, vagy egy-egy ilyen szent ünnep alkalmából eljár templomba, de ugyanakkor ő sem próbál másokat meggyőzni saját nézetéről. Ő is ugyan úgy részt vesz a KISZ-életben, mint mások.

Debrecen, 1968. december 21.

„Zenész” sk.

Értékelés: A jelentés értékes, mert több oldalúan tájékoztat arról, hogy a kórus egyes tagjai a bécsi utazással összefüggésben, milyen tervet készítenek elő.

Tájékoztatót a jelentés arról is, hogy a főiskola hallgatói közül kik a vallásos, idealista fel fogásúak.

Intézkedés: A Kodály Kórus ausztriai utazásának biztosítási tervét el kell készíteni.

Bócz Sándor h. ellenőrzését a bécsi úttal kapcsolatban meg kell szervezni és az esetleges bűncselekmény elkövetését megakadályozni.

Dr.Nagy Attilára kivonatot készítek és Kozma r. szds. Elvtársnak átadom.

Feladata:

1. Továbbra is kísérje figyelemmel a Bécsbe utazó kórus tagok hangulatát, terveiket, az esetleges bűncselekmény előkészítését. Külön kísérje figyelemmel Bócz Sándor tevékenységét.

2. Sz.László nyilvántartásban lévő személlyel a kapcsolatot továbbra is tartsa és rendszeres beszélgetést folytasson vele.

Megjegyzés: A Kodály Kórus 44 fővel 1969. január 12-től 18-ig Bécsben tartózkodik.

Találkozó: 1968. december 28-án 9.30 –kor Ifjúsági Presszóban.

Borók József r. örgy.

K: 1 pld. + 1 kiv.

K: 1 pld. H-52670.do.

1 kiv. Kozma r.szds.

G: BE-né.

ABTL 3. 1. 2. M-31588

III/III. Alosztály.

Szigorúan titkos!

Nyt.sz: 1521/794

... sz. pld.

A.: „Zenész” fdn. inf.

V.: Borók József r. örgy.

I.: 1969. márc. 29.

H.: „Alkalmas” fdn. „T”-lakás.

Tárgy: Zsovár Györgyről –

J e l e n t é s

Debrecen, 1969. március 29-én.

Beszélgettem egyik évfolyamtársammal, aki a következőket mondta el Zsovár Györgyről. Körül-belül március 13-án reggel, Béke út 38 sz. alatti lakásán folytatott a Zsovár parázs vitát a lakótársával, egy Pál keresztnévű egyetemi hallgatóval a kínai eseményekről. Zsovár többek között elmondta, hogy „Moszkvában a tömeg nem az elesett katonákért tüntet, hanem azért, mert sokalja a Szovjetunió fegyverkezését”. A vita következtében olyan kije-

lentéseket is tett, hogy „nálunk Magyarországon is azért voltak háborúk, mert egy-két ilyen hülye miatt Petőfi meg Kossuth megakart mutatni. Szabadságot függetlenséget, fegyvert akartak. Erre fel jöttek az oroszok meg a németek és a nyakunkra ülték”.

Ugyan akkor március 15-én kitűzte a nemzeti színű szalagot.

Zsovár elmondta, hogy neki az a véleménye, hogy „itt nem lett volna az a nagy tömegpusztulás, ha úgy a törököket, németeket, oroszokat békén hagyjuk, jól tartjuk őket ennivalóval és nem akarunk ellenük ugrálni”.

Évfolyamtársam elmondta még a következőket: A főskola folyosóján kivannak téve a Tanácsköztársaság-beli plakátok. Zsovár itt megjegyezte, hogy „ezek a plakátok nyugodtan megtehnék a fasizmus hirdetésének is. Ugyan olyanok, csak itt mezítláb vannak ábrázolva, ott meg csizmában. Egyébként itt is ott a fűrer – Kun Béla – aki szónokol akárcsak Hitler. A „Fegyverbe” című plakát pedig nyugodtan beillene náci köszönésnek”.

ABTL 3. 1. 2. M-31588

III/III. Alosztály

Szigorúan titkos!

1340/3689

Adta: „Zenész” fn. ügynök
Vette: Borók József r.örgy.
Idő: 1968. dec. 14.
Hely: Db. „Ludas Matyi” cukrászda
Tárgy: Széles Lászlóról

J E L E N T É S

Beszélgettem az egyik ismerőssel, aki a következőket mondta nekem Széles Lászlóról: Lacibácsi amellet, hogy egy szorgos és jókedélyű ember, mindemellet egy nagy „pletyka-fészek” is. Mindenféle eseményt, vagy ezután megtörténő dolgot előre tud. Többek között a múlt nyáron- a debreceni kórusfesztivál után – ismerősnemk elmondta, hogy ezután minden évben megrendezésre kerül sor Debrecenben egy modern kórusfesztiválnak, amit Anglia, Bécs fog támogatni. A díjakat, a szállást, az ellátást – minden külföldi kórusnak Bécs fogja adni. Nekünk debrecenieknemk nem kerül semmibe, csak a valuta fog „özönlenni” befelé. És mindez azért, mert az osztrák zenei vezetők a Kodály Kórusban látják, hogy úgy mondjam a „jövő énekkarát”. Mindezen persze ismerősnemk csak mosolygott magában. Az tény, hogy a Kodály Kórus adott egy műsort, ami mai osztrák szerzők műveiből állt, és az azon megjelenő néhány osztrák zeneszerző meglegedését fejezte ki a kórus iránt. Ismerősnemk többek között azt is elmondta, hogy Széles László a viccelődő, humorizáló, nyájas modorával- beszédmódjával hinti el politikai nézeteit a tagság között. Beszédében mindig akadnak politikai megnyilvánulását tükröző megjegyzések: „piszkos muszkák, nyugaton másképp van ám, - stb. Jóllehet ezekre az itt- ott elejtett megjegyzésekre nem is igen

figyelnek fel, sőt észre sem veszik, mert olyan helyzetben és szituációban használja, amikor egyáltalán nem feltűnő. Ugyanakkor mindezeknek mintegy megcáfolására megtörtént a következő eset: A Kodály Kórus Kabalevskij Rekviemjét mutatta be a szerző vezényletével. Hangverseny után a Városi Tanács, a Pártbizottság, a Művelődési Ház vezetői fogadást rendeztek Kabalevskij tiszteletére és már a hangversenynek több, mint egy órája vége volt, de Kabalevskij még mindig nem jelent meg. A végén aztán kiderült, hogy Széles László bement Kabalevskij szobájába és ott több, mint egy óráig beszélgetett vele. Amikor Gulyás György ezért legorombította, a végén még Széles volt felháborodva. Szélesnek Gulyásról is meg van a maga véleménye. Szerinte Gulyás egy nagyravágyó, karrierista. A Kossuth díjra pályázik. Szélesnek az az elve, hogy ilyen embereknek, mint Gulyás is, nem való a kezébe hatalom, nem tenné vezetői beosztásba, mert csak visszaél vele. Az ilyen ember – mondja Széles – nem néz sem Istent, sem embert, csak magát látja mindenek előtt és ezért képes másokat eltiporni. Mindent összevetve Széles László egy kiismerhetetlen jellem, mert egyszer így beszél, másszor meg amúgy; ahogy a helyzet éppen megkívánja.

Debrecen, 1968. december 14.

Értékelés: A jelentés Széles Lászlóra vonatkozó értékes, mert előbbre viszi nevezett magatartásának, kijelentéseinek, tevékenységének megismerését. Az ellenőrzés eddigi adatai azt bizonyítják, hogy ellenséges megnyilvánulásokat rendszeresen tesz.

Intézkedés: Sz. László hálózati ellenőrzését meg kell szigorítani, mert jelenlegi magatartása a kóruson belül nagyban veszélyes.

Feladat: 1./ Rendszeresen beszélgessen Sz. Lászlóval és ezt úgy alkalmazza, hogy mások is legyenek jelen.

2./ Kísérje figyelemmel, milyen a hangulat azok között, akik 1969-ben a Kórus tagjaiként Bécsbe utanak. Külön figyelmet fordítson arra, hogy egyes személyek nem-e akarják a kapcsolatot felvenni kinti személlyel, vagy /szemé/ nem –e akarnak disszidálni

Megjegyzés: A hálózat jól hajtotta végre a feladatát. Sz. László nyilvántartásban szerepel.

Találkozó: 1968. december 21-én, Ludas Matyi presszó.

Nytsz:

K: 3 pld.

1 pld. H-52670 dj.

1 pld. OD-38-1068

1 pld. Ért.t.

Borók József r.örgy.

ABTL 3. 1. 2. M-31588

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

Családi neve:	RDI IMRE
Utóneve:	
Első név (nénykori név)	Nagy Imre
Születési éve:	1941 március 2.
Születési helye:	Hajduböszörmény
Anya neve:	Nagy Mária
Foglalkozása:	művezető
Fonalkészítő gy. H. szórma:	
Munkahelye:	
Lakcime:	Hajduböszörmény Ságvári út 60.
felsz. előtt:	nem volt.
Katonai viszonya:	felsz. után: 1969-71-ig honvé.
Iskola végzettsége:	vegyipari technikum
Párttagsága:	nem volt
felsz. után:	nem volt
Személyi száma:	paraszt
Allampolgársága:	magyar
Nemzetisége:	magyar
Milyen kategóriához tartozik:	műveltség
/pol.bcs.elit./	

Beszervezés dátuma	Szerző - osztály, Op. tiszt neve
1971. május 13.	Hajdu-Bihar Megyei Pol. Oszt.
Ostapovics István	Szólovákia Magyar Központi Bizottság
A beszerzés módja	
A foglalkozás vonala	
"P"-esek ellenőrzése	
Fedőneme:	
Kelt: 1971. év V. hó 14. nap	
Napló szám:	230/69
Dokumentum sorszáma:	H-17503/b
Iratott személy(ek) aláírása	osztályvezető
M.-Y. Képesítés	
A dokumentumnak megjelölése	

ABTL-2.2.2.

III/II. Osztály

Szigorúan titkos!

Nyt.sz: 62/859

.....1....pld.

A: „Telkes” fdn.inf.

V.: Mónus I.r.hdgy.

I: 1972. jún.21.

H.: H.böszörmény, Dorogi u.

J e l e n t é s

Debrecen, 1972. június 21-én.

A barátom Lévai Zoltánnal már elég régen nem találkozott, ennek az oka az, hogy Lévai komolyan udvarol egy lánynak, és így minden szabadidejét vele tölti.

Sőt a barátom legújabb értesülése szerint Lévai Zoltán 1972. június 17.-én megnősült.

„Telkes” sk.

Értékelés:

Az informátor Lévai Zoltán „F”-es személyi és családi körülményeibe – beállt változást jelenti, melyet közvetett úton szerzett.

A találkozáson történt beszélgetés során azt is megállapítottam, hogy az F-es a fentiek miatt az utóbbi időben igen ritkán jár haza állandó bejelentett lakására.

Megjegyzés:

Lévai Zoltán F-es személyi körülményeiben beállt változást, az abban várható további fejleményeket ellenőrizni fogom, illetve a szükséges intézkedést ennek megfelelően teszem meg.

Feladat:

Lévai Zoltán „F”-essel a legközelebbi találkozása alkalmával „gratuláljon” házasságkötéséhez és ez alkalomkor tisztázza a beállt változás várható és jelenlegi eredményeit. Így pl. hol fognak véglegesen lakni, dolgozni, mik a terveik stb. Keresse fel lakásán Fodor Gábor „F”-est és a Lévai Zoltán „F”-es házasságkötését használja fel a vele való beszélgetéshez ürügyként. Mutasson érdeklődést a személyi és munkahelyi körülményei iránt, melyet követően a beszélgetést úgy irányítsa, hogy politikai témájú kérdések is felmerüljenek, melyben az F-es kifejezi véleményét, állásfoglalását.

Találkozó: 1972. jún.28.-án 20 h-kor Hajdúböszörmény, Virág fdn. „T” lakásban.

Mónus István r.hdgy.

K.: 2 pld.

1-es pld.: H-57503 „M” do.

2-es pld.: 34-F-9160 do.

G.: Sz Gné.

ABTL 3.1.2. M-41513

J e l e n t é s
Debrecen, 1971. július 19-én.

Tóth Sándor lakókörnyezetében lévő B.Sándor társadalmi kapcsolat elmondotta, hogy nevezett bösörményi lakókörnyezetében arról beszél, hogy szabadságon van, s ezt a lehetőséget akarja felhasználni arra, hogy megfelelő munkahelyet keressen magának, mivel felakar mondani a debreceni Agráregyetemen.

Társadalmi kapcsolatunk felhasználva a lehetőséget, /:mivel egy garázst használnak:/ alaposan átvizsgálta Tóth CA-91-69-es rendszámú gépkocsiját LG-49-28-as rendszámú motorkerékpárját, azonban azokon olyan rendellenességet nem vett észre, mely arra utalna, hogy valamely jármű a kettő közül olajfestékkel lenne szennyezett.

Átvizsgáltuk továbbá az Agrártudományi Egyetemen Tóth által vezetett AE-02-96-os rendszámú szolgálati Volga gépkocsit, azon festék maradványra utaló festéket nem találtunk.

– . –

Bezzeg László r.alezr.
őrgy.

Németh János r.
osztályvezető

Nyt.sz: : 62/995
K.: 1 pld.
K.: R-759 do.
K.: NJ/SzGné.

ABTL 3. 1. 5. O-14798

Névmutató

Abádi Nagy Zoltán 161
Aczél Ede 96
Ács Gábor 86, 262
Ács Sándor 340
Ádám Géza 113
Ádám István 184
Ádám János 105
Ádám Péter 285
Agárdi Lajos 160, 448
Albi István 185
Alföldi András 170
„Alföldi” 70, 158, 204, 206
„Alkalmas” 186, 485
„Almási László” 160
„Almási” 102, 238
Altórcy Aladár 185
„Ámor” 160
Amosza Gusztáv 184
Áncsán Mihály 167, 334
Andrássiné 354
Andrews 432
Ángyán András 110, 387
„Anna” 157
Ans van der Bent 429
Antalfi József 57, 242
„Apró Péter” 204, 206
Aradi Csabáné 270–271
„Aradi” 152, 157, 160, 265–267, 269
Aranyos Zoltán 434
Arató Ferenc 429, 452
„Arató” 161–162, 272–273, 276–288

Ari János 186
Ary Lászlóné 186, 412, 416
Asztalos Anikó 424
Asztalos Sándor 97
„Attila” 162, 187
„Attila” 105, 314, 394–395

Bába Ottó 170
Bábáné dr. (Bába Ottóné) 359
Bácsi Istvánné 69
Bacsó Péter 63
Bagyó József 185
Baja Sándor 171, 362
„Bajuszos” 159, 206
Bakcsi Béla 110
Bakóczi János 144, 340
Bakos Eszter 386
Bakos Tibor 168, 350
Bakcsi Béla 387
Bán Ilona 421
Balázs Ibolya 134, 422, 425
„Balázs” 162, 206
Bálint Szilárd 474
„Bálint” 158
Balla Lajos 285
Baló József 147, 367
Balogh Béláné 186, 481
Balogh Edgár 310
Balogh Endre 168–169
Balogh Gabi 84–85, 89, 157, 187, 206,
255, 259

Balogh Gyula 57, 244
 Balogh Imre 184
 Balogh István 115, 117, 319, 321
 „Balogh János” 159, 206
 Balogh Mária 431
 Balogh Péter 82
 Balogh Piroska 412, 415
 Balogh Zoltán ifj. 137–138, 422, 426–427, 451
 „Balogh János” 204
 „Balszélső” 15
 Bán Imre 320, 326, 328
 „Bán József” 102, 238
 Bánhalmi József 161, 285
 Bánhidi Endre 378
 Bánhidi József 167, 334
 Bányai Júlia 140, 397–398
 Baracsi Károly 138
 Bárány Mihály 110, 387
 Baranyai György 191
 Baranyai Imre 326
 „Barát” 64
 Barcza József 423–424
 Bárczi Károlyné 295
 Baricsi Károly 446
 Barka Tibor 390–391
 Barla Gyula 122
 „Barmosi Tibor” 159
 Barna Géza 362
 Barnai István 349–350
 Barra Zoltán 69
 Bársony Zoltán 64
 Barta Gábor 57
 Bartha Ferenc 403
 Bartha Gábor 242
 Bartha Gyula 311
 Bartha Ida 441
 Bartha János 320, 326, 328
 Bartha László 162, 285
 Bartha Tibor 67, 69, 137, 430
 Bartos Sándor 122, 303
 Bata Imre 164, 291, 312, 320, 325–326, 330
 Batai József 167, 334
 „Báthori” 157
 Batta Imre 323
 Bazsa György 284
 Béber László 164, 296
 Bebesi Margit 237
 „Bedecs Antal” 361
 „Befolyásoló” 50
 Békefi 403
 „Békés Gábor” 105, 163
 Békési Rezső 266
 „Béla” 159, 163
 Belezna Tamás 284
 Bene Miklós 163
 Benke Gábor 16, 154, 157, 170, 192, 358–359, 418
 Benkő Ferenc 164
 Bényei József 432
 Bény(e)i Árpád 118, 164, 323
 „Bereczki Endre” 206
 Bereczki 228
 Bereczky Albert 67
 Bereczky Sándor 450
 „Beregszászi Zoltán” 206
 „Beregszászi” 206
 „Budaházi” 187, 206
 Berendi Lajos 144, 340
 Berényi Péter 102
 Berényi József 141
 „Berényi Tibor” 206, 412, 414
 Béres Csaba 284
 „Béres” 158, 204, 206
 Bereznai Tamás 162, 287
 Berkesi Sándor 135, 428
 Berki László 267
 Bessenyei János 51, 154, 157, 172, 178, 183, 185, 370, 474

Beznák Andrásné 388
 Bezzeg László 52, 83, 117–118, 170–171, 192, 253, 257, 260–261, 264, 306, 323–325, 327, 359, 366, 372, 375, 392–398, 407, 414, 437, 448, 461, 483, 490
 „Bibliás” 84, 86, 150, 253–254
 Biczó Gyula 179, 405–407
 Bihari András 186
 „Bihari Sándor” 118, 164, 290, 293–296
 „Bihari” 250
 Biki(i) Gábor 142, 144, 340
 Biki(i) József 142, 144, 339–340
 Bíró Imréné 187
 Bíró István 55
 Bíró János 185
 Bíró Lajos 118, 164, 174, 293–294, 323
 Bíró Zsófia 69
 Birta Ferenc 102, 236
 Bisztrikai László 401
 Blazsek Ferenc 188, 298–299
 Bócz Sándor 484–485
 Boda István 291
 Boda János 97
 Bodnár György 99
 „Bodnár József” 159, 206
 Bodolai Géza 115–116, 318
 „Bogár” 229
 Bogáti János 173, 178, 266
 Bognár Zoltán 254
 Bolánszki Emil 173
 Boldogh István 226
 Bóna Zoltán 429
 Boon Magda 178
 Borbás József 334
 Borbás László 167
 Borbély Béla 141, 403
 Borók József 146, 177, 186, 359, 364, 366–369, 480, 483–485, 487

Boros Dániel 143
 Boros Dezső 161, 285
 Boros Géza 176
 Boros Imre 99, 157, 182, 443
 Boros Zoltán 122, 310
 „Boros” 82, 228, 230
 Boross László 436
 Borossy András 115–116, 318
 Borzsák István 170
 Both István 99
 Botos Juliánna 392
 Botos Márton 183
 Botos Sándor 176
 Bölcskei Gusztáv 446
 Brandler 390–391
 Bruch(n)er Ernő 285
 „Budaházi” 157, 187, 206
 Bugán Anna 357
 Bujdosó Katalin 140, 394
 „Bujdosó” 64, 159, 204, 206
 Busi Bálint 142, 187, 338, 340
 Busi Ödön 338
 „Butik” 15
 „Búzás” 204, 206
 Cékmány Frigyes 175
 Christina Ekström 429
 Cifra László 244
 Czövek Lajos 321
 „Csabai” 165
 „Csábító” 50, 113
 Csapó János 272
 Csapó József 273
 Császár Józsefné 34
 Császár László 163
 Császár Péter 144, 340
 „Csáti” – „Pedagógus” 31, 40, 119, 121, 123–126, 157, 304–305, 312
 Csehek Sándor 163, 169, 179, 239

Cseke Béla 138, 452
 Csepregi László 168, 349
 Cserép Antalné 383
 Csernus István 169, 238
 Csete Dániel 96
 Csikós Ferenc 284
 „Csillag” 158
 Csongor József 284
 Csonka István 165, 173, 180–181, 184–185, 252
 Csonka István 375, 465, 468–470
 Csorba Gyuláné 266
 Csordás Gábor 448
 Csősz László 144, 338–341
 Csötönyi Tamás 186
 Csuka Erzsébet 144
 „Csuka Szabó” 450
 Csüllögh Mária 184, 459
 Dabu István 167
 Dándé Imre 140
 Dandé Imréné 397
 Dankó István 89
 Danyi Gyula 162, 187, 314
 Darin Sándor 94–98, 184
 Daróczi Zoltán 285
 „Daru” 165
 Datetei Kreitner 265
 Dávid Olga 144, 436
 Deák József 77, 166
 Debreceni István 165
 „Debreceni Sándor” 165, 187, 315–316
 „Debreceni” 70, 157
 Dedinszky László 150
 Delta 105, 166
 Demjén Lajos 184
 Démy Mihály 178–179
 Derencsenyi István 446, 452
 Deutsch 447
 Dévényi Gyula 152
 „Dézsi István” 40, 115, 117–120, 157, 317–318, 322–331
 Dézsi Zoltán 276
 Dezső Benjámin 102
 Dienes László 449
 Dinda Géza 186, 413
 Dobai István 167
 „Dobó Csilla” 206
 Dombrowszky József 126
 Doszkocs Tamás 162, 276, 285
 Draskovics Rudolf 266
 Drávai János 55, 153
 Drén József 166
 Durkó Mátyás 127
 Duró Imre 15
 Ecsedi József 69
 Eglói Endre 285
 Egri Gyula 167, 334
 Egri Lajos 178, 321, 329,
 Egri László 104
 Egri Péter 161, 273, 275, 283
 Elek József 172
 Elek Mihály 443
 Elek Tibor 178
 Éliás Ádám 427
 Éliás András 70, 157, 177, 193
 Éliás István 417
 Éliás József 47, 136–137, 445, 447, 450
 Ember Ernő 170, 331
 Ember Győző 122, 304
 „Emőd” 70, 158
 Encs Istvánné 238
 Erdei Ferenc 285, 319
 Erdei Gyula 182–183
 Erdélyi Anna 237
 Erdélyi Gyula 99, 269
 Erdélyi László 173
 Erdélyi Margit 347
 Erlich Zoltán 265–267

Fábián Ferenc 169
 Fank János 413
 Faragó Mihály 89, 102, 129, 131, 169, 180, 188, 299–300, 338–339, 341, 354–356, 439
 Farkas Béla 144, 334, 436–437, 439–442, 444, 448
 Farkas Gusztáv 153
 Farkas István 166
 Farkas László 274, 276
 Farkas Mihály 97
 Farkas Tibor 184, 469
 „Farkas” 145–146, 206
 Fási Zoltán 97
 Fazekas György 254
 Fehértói Zoltán 184, 187
 „Fehérvári” 166
 Fehérvári Erzsébet 298
 Fehérvári 64, 159
 Fejes Géza 267
 Fejes Márton 169
 Fejes Zoltán 227
 Fekete István 101
 Fekete József 185, 472–473
 Fekete Károly 167
 Fekete Mária 480
 Fekete Péter 141
 Fekete Szabó Gyula 173
 Fekete Zsolt 162
 „Fekete” 166, 332
 Félegyházi László 117, 147, 368
 „Fenyvesi” 100–101
 Ferenczfai Zoltán 452
 Ferenczi Tibor 151
 „Festő” 87, 150, 183
 „Festők” 490
 Filep Tibor 122
 Fink József 184
 Fodor Gábor 182–183, 489
 Fodor István 173

Fodor Judit Teréz 84, 257
 Fodor Lajos 99
 Fornet Béla 163
 Földes István 110, 185
 Földesi Béla 147, 368
 Frangenföld István 450
 Frank János 186
 Futaki Zoltán 185
 „Futó István” 206
 Futó Zoltán 401, 403
 Fülöp Gusztáv 144, 230
 Fülöp István 333
 Fülöp József 332–333, 335–336
 Fülöp László 285
 Fülöp Mária 332–333, 335
 Für Lajos 116, 164, 291, 320
 Füzes Imre 176
 „Füzesi” 70, 158, 167
 Gaál Botond 135
 Gaál János 470
 Gaál Katalin 134, 422, 425
 Gaál Lajos 49, 51, 55, 155, 159, 342–343, 345–346
 „Gabi” 30, 100
 Gajdos László 160
 Gál Botond 428–429
 Gál Katalin 424
 Galambos Gyula 448
 Galla László 155, 157
 Gallai Judit 434
 Gallén László 186
 Garaguly Gyula 184
 „Garai” 229–230
 Garay(i) András 115, 126–129, 144–146, 163, 168, 318, 322, 329–331, 352–353, 355
 Gárdonyi Sándor 284
 Garguly Gyula 459, 462, 464
 Gavallér Kálmán 179, 406–407

Géczi Erzsébet 68
 Gede István 57, 243
 Gellén László 169
 Gellény Imre 397
 Gellért Ferenc 183
 Gellértfy István 99
 George Williams 135
 „Gitáros” 158, 187
 „Goda Béla” 206
 Gódor Ferenc 56–57
 „Gombos” 89, 159
 Gömöri Attila 169
 „Gönczi” 90
 „Gönczy” 158, 183, 206
 Görgényi Gyula 169
 Görömbei Andor 122, 307
 Gőz Lajos 229, 231
 Gőz Lajosné 229
 Gulyás György 487
 Gulyás Pál 296
 Gunda Béla 170, 319
 „Gyalog Péter” 159
 Gyárfás Emil 163, 179, 406
 Gyenes Margit 84, 257
 Gyenes Pál 95
 Gyenes Sándor 187
 Gyökös Mihály 56, 195, 244, 334, 353, 375
 Gyöngyösi Sándor 102
 Györe Zsolt 183
 Györffy István 84–85, 151
 Györffy József 424–425
 Györffy Kálmán 285
 „Györgyei Sándor” 102
 Győri János 137–138, 450–452
 Győri József 134, 137–138, 450
 Győry István 422
 Gyulai József 96
 Gyulai Károly 285
 Gyulai Sándor 183
 Gyulai I. 295
 Gyulavári Beatrix(?) 274
 Gyüre Irma 376
 Hadadi György 64
 Hadházi B. dr. 170
 Hadházi Csaba 108, 110
 Hadházi Éva 172
 Hadházi Ferenc 57, 243
 „Hajdú Barna” 40, 142–143, 159, 187, 204, 206, 229–230, 337–346
 Hajdú Bertalan 184
 Hajdú Pál 168
 „Hajdú” 70
 „Hajnal Ervin” 206
 „Hajnal” 168
 „Halasi” 168–169, 174, 347–348
 „Halász” 159
 Halmi Endre 163
 Hangárd Alajos 102, 407
 Hans Alfred Frei 429
 Haramura Pál 169
 Harangi István 55, 84, 121–122, 195, 301, 325, 327, 420
 „Harangozó” 15
 „Hargitai Ferenc” 126, 130, 352–354
 „Hargitai” 102, 169, 238
 Harkányi Lajos 105
 Harman Anna 394
 Harmati 187
 „Harsányi László” 146, 364
 Hársfalvi Péter 319, 330
 Hartman Anna 140, 401, 403
 „Hatvani” 140, 143, 157, 204, 206, 230, 394
 „Havasi” 105
 Hegedűs András 172, 184
 Hegyesi Sándor 103, 196, 254, 260–261

Helmeczi Margit 108, 457
 Helmut Rudolf 284
 „Herczeg László” 347
 Herdicska Gusztáv 140
 Herega József 172
 Herman Kauwen 426
 Hernádi Ferenc 108, 112–113, 377–378
 Hetei Etelka 454
 Hetényi Ede 379–380
 Hetényi Géza 110, 388
 Hevessy József 105
 Hodos Ferenc 285
 Hodosi Sándor 64
 Hódy Béla 176
 Holló László 320–322, 329
 Hollósi Klára 184, 469
 Hollósi László 99
 Homovics Miklós 180
 Horkai 395
 Horthy 60
 „Hortobágyi S.” 159
 Horváth Balázs 16, 152
 Horváth Borbála 470
 Horváth Éva 140
 Horváth István 12
 Horváth József 21, 144, 390–391
 Horváth Józsefné 142, 340
 Horváth Kálmán 238
 Horváth Karolina 102
 Horváth Károly 102, 169
 Horváth Zoltán 140, 393, 403
 Hosszú Gyula 427
 Hruscsov Nyikita Szergejevics 56
 Hubai László 378
 Hubay László 163
 Huczman Márta 370
 Hullai József 108
 Huszár József 176

Huszár Károly 167, 176, 334, 339
 Huszár Károlyné 144
 Huszár Tibor 176
 Huszti László 153, 169
 Hüse István 179, 420
 Hüse Pál 418
 „Ibolya” 188
 „Iglói” 206
 Ilcsik János 105
 Imre László 262
 Irdmán Sándor 397
 Irinyi Károly 170, 285
 Issekutz Béla 110, 388
 Iványi Tibor 137–138, 448
 Jager Zoltán 69
 Jakab László 284
 Jámbor Ferenc 340
 „János” 180
 Jánosi Erzsébet 169
 Jánosi Farkas Endre 169
 „Jánosi” 143, 167, 204, 206, 230
 Jánossy Imre 434, 446
 Jarabin Zoltánné 463
 „Jármos” 159
 Jászai Gyula 450
 „Jávor Sándor” 370
 Jávor Tibor 321
 Jenei András 378
 Jenei Sándor 197
 Jenei Zoltán 164
 Jeney orvosprofesszor 276
 Jenkei Gáborné 167, 334
 Jobbágy János 357–358
 Jodál Károly 358
 „Jókai” 170
 Jónás Mihály 57, 241
 Joób Árpád 164

„Jóska” 280
 Józsa Miklós 160, 166, 169, 181, 351, 470
 „József” 157, 170, 357–358, 360
 Juhász Attila 140–141, 393, 399–402
 Juhász Bálint 228
 Juhász Béla 185, 285, 320–321, 326, 328, 379
 Juhász Éva 474
 Juhász Ferenc 330
 Juhász Gyula 184
 Juhász Ilona 172
 Juhász József 151
 Juhász Nagy Pál 284
 Juhász Sándor 448
 Juhászné (Attiláné) 403
 „Juhos doktor” 70, 206
 Juhos Kovács József 229
 Julow Viktor 116–117, 122–123, 126, 170, 305, 319–321, 326–328, 330
 „Junior” 70, 158, 204, 206
 „Kabai” 159
 Kádár Éva 422
 Kádár Géza 102, 167, 334
 Kádár Imre 161, 284, 434
 Kádár János 59
 Kaiser István 437, 440
 Kakas János 55, 155, 159–160, 162, 171
 Kakas János 326, 328, 361, 363
 Kalapos Sándor 388
 Káldy Lőrinc 100
 Kalifay Gyula 428
 Kálmán Béla 126
 Kálmánczhelyi Tibor 142, 184, 462
 Kalmár – Reichfeld 145
 „Kaposvári József” 85, 206
 Kaposvári 89, 157

Kapus Sándor 49, 107, 110, 112, 155, 161, 175
 Kapusi Sándor 286–287, 289, 376, 379, 380–384, 386–387, 389, 391, 454–457
 Karasszon Dezső 135, 428, 446
 Kardos Gyula 169
 Kardos Pál 325
 Kardos Sándor 68
 „Karikás” 171
 „Károly” 70, 164, 206
 Károlyi Gyula 144, 436
 „Károlyi” 158, 171, 206
 „Károlyi József” 206
 „Kárpáti” 287, 289
 Kassai Ilona 362
 „Kassai Imre” 158
 Kaszás Gyula 266
 „Katalin” 77, 158
 Kathy Zsigmond 182–183
 Katona Albert 383
 Katona Anna 161, 273–275
 Katona Antal 284
 „Katona” 185
 Katus Attila 14
 „Kazetta” 15
 Kebeli László 440
 „Kékes” 75–76, 172, 370–372
 Kelemen János 185, 382, 472
 Kelemen József 167, 334
 Kelentey Barna 110, 376, 378
 „Keleti” 475
 Kerekes István 440
 Kerekes Péter 361–362, 171
 Kerékgyártó Imre 182
 Kerékgyártó István 178
 Kerényi Sándor 179
 Keresztes László 284
 „Keresztúri” 100

Kéri László 229–230, 320, 328
 Kertes Imre 172
 Kertész Gyula 165
 Kertész Kálmán 144, 228, 230–231, 340
 Kertész Katalin 186
 Kertész László 330
 „Kertész” 70, 158
 Keserű Imre 206
 Keszytis Lóránd 276, 382
 Kettessy Aladár 163
 „Kincses” 206
 King Fanny 445
 „Kinizsi” 172
 Kipa Józsefné 15
 Király László 423
 Kisary Miklós 171
 „Kisfaludy” 70, 158, 204, 206
 „Kislaki” 206
 Kispál Lajos 172
 Kiss Andor, Cs. 448
 Kiss Anikó 30
 Kiss Antal 284
 Kiss Árpád 285
 Kiss Béla 172
 Kiss Erzsébet 181
 Kiss Ferenc 116–117, 126–127, 164, 291, 320–321, 325–326, 328, 330
 Kiss Imre 69, 437, 440
 „Kiss István” 102
 Kiss József 49, 55, 70, 155, 157, 167, 177, 181
 Kiss József 396
 Kiss Lajos 147, 367–368
 „Kiss László” 363
 Kiss Magdolna 169
 Kiss Péter 173, 373–374
 Kiss Rozália 77
 Kiss Sándor 141, 182, 262, 383
 Kiss Sándor, É. 147, 368

Kiss Sándorné 449
 Kiss Tamás 122, 162, 170, 302, 309, 327
 Kiss Tihamér 147, 368
 Kiss Zoltán 316, 321
 Klanszer Judit 285
 Klapka György 15
 Kóbis Ferenc 265
 Koczogh Ákos 126, 162
 Kocsi Bálint 144
 Kocsi István 96
 Kocsis Attila 422
 Kocsis Béla 284
 Kocsis Elemér 133, 421, 426, 429, 446
 Kocsis István 173
 Kocsis Pál 440
 „Kokadi” 173
 Kokas Eszter 110, 387
 Kollár Katalin 266
 Kolti Miklós 165
 Kolumba (atya) 340
 Komár Pál 360
 Komáromi Fodor András 173
 Komkoly Kálmán 178
 Komodi József 179
 Komoróczy László 254
 Koncz Tihamér 178
 Konkoly Géza 229
 Kónya Barna 176
 Kónya István 32, 84–85, 261
 Kónya L. (László) 170
 Koós Károly 424
 Kopasz Jenő 448
 Kopcsa István 173
 Kórizs Kálmán 15
 Kormos József 347, 444
 Koródi Klára 185
 Korponay(i) Béla 161, 273, 275, 284, 286–288, 289
 Kossuth Lajos 75

Kosztya Tivadar 96
 Kotormán István 163
 Kovács András 452
 Kovács Antal 57, 241
 Kovács Attila 484
 Kovács Béla 143–144, 295, 340–341, 346
 Kovács Endre 340
 Kovács Gábor 171
 Kovács György 174
 Kovács Gyula 183
 Kovács Imre 172
 Kovács Irén 393
 Kovács Irén 140
 Kovács István 57, 95, 108, 144, 171, 226, 241, 251, 340, 457
 Kovács János 166, 174, 184
 „Kovács Júlia” 160, 208
 Kovács Kálmán 122, 164, 291, 326
 Kovács László 68
 Kovács Margit 237
 „Kovács Pál” 206
 „Kovács Péter” 206
 Kovács Sándor 51, 253, 257–260
 Kovács Sándor 85, 261–262, 446, 452
 „Kovács Tibor” (Gajla) 174
 „Kovács Tibor dr.” 85, 259
 „Kovács Tibor” 76, 101–102, 186, 238
 „Kovács” 157
 Kovács Attila 434
 „Kozma Gábor” 372–373
 Kozma János 154, 157, 178–179, 184, 198, 259, 461–462, 485
 Ködmön Imre 440
 „Könyves” – Harsányi László 146, 364–365, 367–368
 Körmendi (Kepics) István 334
 Körmendi István 167
 „Kőszegi” 107, 112, 114, 376, 379, 380, 382–383, 385
 Kövendy(i) Gyula 226, 228
 Köves Mihály 314
 Krajcsovics István 173
 Kretró Miklósné 273, 275
 Kriszt István 137, 448
 Krocsek Zoltán 163, 168
 Krompecher István 108, 163
 Kruppa Ilona Erzsébet 417
 Kubinyi Sándor 406
 Kucera(?) 342
 Kulcsár Ferenc 478
 Kulcsár István 167, 334
 Kulin László 163
 Kun Béla 85, 87
 Kun Lajos 99
 Kurunczi Zoltán 5
 Kutasi Péter 174
 Kürti László 432, 434
 „Kürtös” 102
 Labancz János 179
 Lacai Barna 57, 240
 Lakatos Lajos 180
 Laki(y) Kálmán 50, 113, 419
 Láng Ferenc 57, 242
 Láng László 152
 Lantos (Lebovics) József 167, 334
 László Imre 110, 387
 László (vezetéknév) 394
 Legescsik Béláné 57, 243
 „Leila” 283
 Lelkes György 163
 „Lendvai” 101, 238
 Lengyel Zoltán 56–57, 101–102, 237, 243
 Lenkey István 451
 Leöwy Tamás 447
 Lévai Endre 55, 139, 395, 402
 Lévai Zoltán 182–183, 489
 Lichtneckert István 110, 388

Liderberger László 97
 „Liga” 85–86, 150, 258, 261–262, 264
 „Linda” 137, 446, 450–451
 „Lipők” 76
 Liszkai László 179
 Lobotka Pál 169
 Losonczy László 161, 285
 Lovas Jenő 358
 „Lovas Károly” 175–176
 Lovas Márton 448
 „Lovas” 174
 Lupkovics Gábor 162
 Mach Jariszlávné 185, 413, 415
 Mádi László 113
 Magyar Csaba 14, 174
 „Magyar János” 177, 206
 „Magyar Lajos” 206
 „Május” 170
 Makai Mihály 340
 Makai Sándor 229
 Makay Mihály 142
 Makkai László 423, 446
 Maklunka Imre 144, 436
 „Margitai” 177
 Maria Girandet Sbaffi 429–430
 Marinkás Irma 15
 Markó György 16, 102
 Marosán György 145
 Marosán János 140, 184, 186, 393, 397
 Marosán János 436–438, 452
 Marosán József 470
 Martonosi? 387
 Máté György 140–141
 „Máté” 206
 Máthé József 284
 Máthé László 64
 Máthé (?) 403
 Matkó László 180
 Matkó Sándorné 410

Mátrai Ernő 177
 „Medikusok” 50
 „Melinda” 177
 Melles Tihamér 173
 Mensáros László 112, 377
 Menyhárt Béla 320–322
 Menyhárt József 158, 321
 Mervó Zoltán 57, 240
 „Mérenők” 158
 Meskó Mária 439
 Mester Erzsébet 185
 Mester Ilona 317
 Mészáros István 140–141, 394
 Mészáros László 55, 63, 179, 404, 407–408
 Mezei Ferenc 96
 Micskei 226
 „Miklós” 177
 Miklósvári Tibor 162
 Miller 432
 Milosseff Tamás 166, 168, 188–189, 332
 Minya Klára 262
 Miskolczi János 157, 285
 Misley Sándor 178
 Mocsár Gábor 325–326, 330
 Mocsári Lajos 51, 154, 157, 185, 475–476
 Módy György 115–123, 164, 296–297, 302–303, 317, 329
 Mogyorósi 94, 95, 250
 Molnár Ambrus 138, 446
 Molnár Andor 105
 Molnár András 226
 Molnár Antal 227–228
 Molnár Beatrix 361
 Molnár Erzsébet 171
 Molnár Erzsébet 180, 362
 Molnár Imre 368
 Molnár Istvánné 106

Molnár János 185
 Molnár Katalin 144, 436
 „Molnár” 90, 157, 183, 206, 229
 „Molnár” 178
 Mónus Béla 452
 Mónus István 158, 182, 488–489
 Mr. Asty 288
 „Munkácsi” 178
 „Munkácsy” 157
 Muszbek László 180, 418–419
 Müller Rolf 38
 „Műszerész” 206
 „Nádházi Emil” 75, 86, 89, 157
 Nagy Anna 373
 Nagy Attila 186–187, 484–485
 Nagy Benkő Lajos 175
 „Nagy Elemér” 107, 110–113
 Nagy Elemér 386–387, 390
 Nagy Endre 166, 175, 180, 305, 381
 Nagy Éva 140, 395
 Nagy Ferenc 448
 Nagy Gábor 226
 Nagy Géza 268, 271
 Nagy Gyula 448
 Nagy Ibolya, Cs. 432
 Nagy Imre 170, 358
 „Nagy István” 85, 173, 259, 374
 Nagy János 119, 121, 123–125, 170, 182, 184, 301, 442
 Nagy Jenő 110, 387
 Nagy József 184
 Nagy József P. 64
 Nagy Károly 97
 Nagy Lajos 392
 Nagy László 330
 Nagy Manyi 185
 Nagy Margit 488
 „Nagy Mihály” 64, 139–142, 159, 392–395, 397, 401, 403
 Nagy Miklós 144
 „Nagy Pál” 85, 157, 178, 259
 „Nagy Péter” 82, 157, 178, 182, 443
 „Nagy Róza” 178
 Nagy Sándor 144, 168, 170, 341, 351
 Nagy Tibor 56
 Nagy Zoltán 278, 283
 Nagy Zsolt 383
 Naményi Gyula 142, 144, 338–340, 422
 Négyessy Magdolna 422
 Némedi Lajos 273, 284
 „Nemes Sándor” 158, 179, 404–407
 Németh Géza 426, 448
 Németh János 154–155, 158, 172, 198, 371–372
 Németh János 468, 490
 Németh József 185
 Némethi Fekete Mária 314
 Niklai Ádám 122–123, 291, 294, 305
 Novák Róbert 110, 387
 Nóvé Béla 264
 Nyilas Sándor 404
 „Nyirfa” 188, 409
 „Nyíri” 70, 158, 206
 Obersovszky Gyula 176
 Oláh Gusztáv János 417
 Oláh Gyula 167, 334
 Oláh István 156, 185, 477, 479
 Oláh János 57, 161, 273, 277, 280–281, 283
 Oláh József 167, 241, 334
 Oláh Lajos 161
 Oltványi László 172
 „Onódi” 280
 Orosz Ágnes 446–447
 Orosz Béla 452
 Orosz Béláné 452

Orosz József 96, 475, 430
 Orosz László 430
 Oroszlán György 180, 419
 Oroszlánné (Györgyné) 419
 Országh László 273, 275, 284
 Ortutay Gyula 319
 Orvos Vince 175
 Ozsváth József 165
 Ölveti Gábor 151
 Őry István 144, 230–231, 340
 Pákozdy(i) Ferenc 56–57, 121–123, 242, 305, 325–326, 331
 Pál Albert 51, 154, 157, 164, 174, 290, 292–297, 302–313, 324, 341
 Pál Antal 184, 460
 Pálffy(i) Béla 57, 143–144, 240, 340–342
 Pálffy István 122, 162, 176, 275
 Pálffy József 176
 Pallagi János 173
 „Pálma” 393
 Pamper Viktor 186
 „Páncélos” 204, 206
 Pándi Szeked Dávid 448–449
 „Pápai” 70, 158
 Papi Szabolcs 14
 Papp Béla 176
 Papp Gyöngyike 274
 Papp István 126, 186
 Papp János 263–264
 Papp László 115–116, 318
 Papp Pál 294–295, 303
 „Papp Péter” 230
 „Papp” 158
 Pásztor János 429–430, 432, 446–447
 Pásztor Jánosné 423
 Pataki János 179
 Paul Ashton 161, 284, 287–289

Paulay Károly 178
 „Pedagógus” 40, 118–119, 121, 123–124, 126, 301–303, 307–311
 „Pedró” 179, 417–419
 Pelei István 97
 Peleskei Miklós 452
 Pellei Zsófia 364
 Perecz Pál 177
 Peregi István 316
 Perepatics Antal 187
 Péter János 67, 135, 431
 „Peterdi” 157
 Péterszegi Zoltán 97
 Pető Lajos 448
 Petrikás Árpád 285
 „Pettyes” 140, 394–395
 „Pilisi” 167, 180, 204
 „Piros” 204, 206
 Pogány Béla 360
 Póka Eszter 445
 „Polgár” 162, 187
 Poór József 430
 Poór Sándor 176
 Porcsin László 86, 264
 Pótor József 167, 334
 Pozsgay Vince 187
 Pozsonyi Gábor 55
 „Pöttös” 399–400
 Pucsera (?) 340
 Puskás Bertalan 99
 Pusztai István 180
 Pusztai Sándor 84–85, 255–256, 259
 Rábai Pál 84–85, 157, 255, 259
 Rábold Gáborné 135, 428
 Rác Gábor 163
 Rác György 167, 334
 Rác Gyula 169, 186
 Rác István 319
 Rác Sándor 97

Radenky József 176
 Rádi István 173
 Rádi János 173
 Rajk László ifj. 137
 Rajkai 297
 „Rajnai” 40, 70, 133–136
 „Rajnai” 421, 423, 426–429, 434
 Rákosi Mátyás 176
 Ráski Sándor 423
 Regős 89, 159
 Reichfeld Vera 144–146
 „Remény” 206
 Reményi József 176
 Réthi Nagy Mária 465
 Réthy István 68
 Révész Béla 68
 Révész József 64
 Reznák Aladárné 110
 Rich László 228
 Rigó János 185
 Rimaszombati Klára 333
 Rizák István 173
 „Róbert” 206
 Rónavári Mária 84, 257
 „Rózsa” 179
 Róth Sándor 182
 Ruthavoszki (Rutkoszky) Mária 436
 Rutkovszky Ede 84
 „Sági” 174
 Sajbán Tibor 172
 Sajó Mária 290
 Sallai József 94–95
 Sándor Mihály 450
 „Sárdy” 70, 161
 Sarkadi András 266
 Sarkadi Gábor 185
 Sarkadi Imre 228
 Sarkady János 170
 „Sarlósok” 310
 „Sárosi” 181
 Sároska (Jánoska) Sándor 285
 „Sas” 105, 180
 Schmidt Tibor 181
 Schöter Ralfné 181
 Sebestyén Árpád 126–131, 352–353
 Sebestyén Hunor 163
 Szeifert Tibor 264
 Seres Sándor 199, 272, 286, 442, 444, 472
 Sersli Sándor 15
 Siegmund Ervin 108, 457
 Simon István 96–97, 330
 Simon László 147, 367–368
 Simon Tamás 96, 98
 Simon Zoltán 123
 Sinka Menyhért 227
 Sípos János Sándor 15
 „Siroki” 181
 „Soltész” 157, 204
 Soltész Jenő 101–102, 116–117, 169, 237, 320–321, 329, 331
 Solyom Ferenc 431
 „Sólyom” 89, 96
 Somogyi László 141, 401
 Somorjai Endre 144, 436
 „Soós” 158
 Soós László 437
 Stébel János 334, 441
 Stetka (Éva) 329
 Sulán Béla 310
 Sulán Csaba 310
 Sulán Zoltán 310
 Sümegi 187
 Sütő Erzsébet 333
 „Sütő” 97
 Süvöltős István 450
 Svéd Mihály 165

„Szabados” 204, 206
 „Szabó Béla” 70, 133, 136, 144, 155, 158, 206, 344
 Szabó Béla 421–422, 424, 427, 447, 449–450
 Szabó Dániel 134, 137, 424–425, 448
 Szabó Gábor 163, 321, 383
 Szabó Géza 96
 Szabó Gizella 432
 Szabó György 423
 Szabó Gyula 285
 Szabó István 102, 115, 318, 319, 321, 424, 446, 451
 Szabó J. dr. 170
 Szabó József János 445
 Szabó József 105, 136, 139, 204, 424, 452
 Szabó Józsefné 452
 Szabó László Sámuel 115
 Szabó László 97, 284, 446
 Szabó Lászlóné 97
 Szabó Lőrinc 296
 Szabó Márta 172
 Szabó Pál 186
 „Szabó Péter” 70, 158, 187, 206
 Szabó Piroska 412–413
 Szabó Sándor 141, 176
 Szabó Zsigmond 166
 „Szabó” 70, 134, 158, 206, 422, 424–426, 428–429, 451, 453
 Szabolcsi Miklós 326, 328
 Szakály Éva 141, 403
 Szalai Gábor 204
 „Szalai Rezső” 159
 Szalay László 102
 Szalay Sándor 145, 436, 438–439
 Szalma József 56–57, 200, 244, 328, 363, 406
 „Szalontai” 159
 Szalontay Zoltán 174
 Szamos Lajos 96
 Szántó Béla 57, 240
 Szász 329
 Szászfalvi Imre 452
 Szathmári Sándor 434
 Szatmári 100
 „Szegedi István” 70, 158, 206
 „Szegefű” 158, 181
 Szegő Ferenc 96
 Szegő István 57, 241
 Szegő József 176
 Szeifert Tibor 86
 „Székely Ilona” 181
 Székelyhidi Ágoston 330
 Szekerák Jenő 227, 229
 Széles László 57, 243
 Széllés László 186, 481, 486–487
 Szendrei Sándor 142, 144
 Szentesi Tamás 144, 174, 232
 Szentessy László 274, 276
 Szentgyörgyi Albert 50
 Szentgyörgyi (Szent-Györgyi) András 110, 388
 Szentgyörgyi Rozi 77
 Szépi József 96
 Szepsi József 170, 358
 Szeremlei József 342
 „Szigeti Endre” 206
 Szigeti Károly 144, 340
 Szíjártó Éva 84, 257
 Sziklay István 174
 „Szikra” 204, 206
 Szilágyi Albert 171
 Szilágyi Béla 184
 Szilágyi Dezső 104
 Szilágyi Gábor 432
 Szilágyi Imre 169
 Szilágyi József 170–171, 357
 Szilágyi László 182, 443
 Szilágyi Miklós 342

Szilágyi Sándor 284
 Szilágyi 293, 343
 Szilágyiné 237
 Szilas György 178
 Szkokán Pál 360
 Szoboszlai György 163
 Szolnoki András 94–95
 Szombati Tibor 173
 Szőke Gyula 228
 Szőke István 334
 Szőke István 188, 286–287, 389, 391,
 456–457, 468
 Szőke József 97
 „Szőke Péter” 206
 „Szőke” 108, 159, 280
 Szökőcs Gyula 69
 Szöllősi 170
 Szuromi Lajos 285
 Szuromi Miklós 480
 Szűcs Mária 127, 352
 Szűcs Pálné 170
 Szűcs Xavér Imre 97
 Szűcs 403
 „Szűrös” 206
 Szvetits Zoltán 122
 Tabajdi György 172
 Táborhegyi Mihály 97
 Tajti György 15
 Takács Erika 185
 „Takács Géza” 379–380
 Takács Tibor 38
 „Tanárúr” 121
 Tankó Béla 108, 110, 164
 Tar József 146, 187, 436, 438, 440
 Tardi Imre 182, 488
 Tárnok Ferenc 452
 „Tarpai Lajos” 206
 „Tasnádi Péter” 144–145, 206, 435–440
 „Tatai” 100, 182, 441–442
 „Tavirózsa” 423–424
 „Technikus” 158
 „Telkes” 90, 158, 182–183, 488–489
 „Temesvári” 206
 Ternai András 171
 Thoma László 294–295
 Thomson W. 379, 432
 Tiba József 166
 Tibori János 67, 170, 358–360
 Ticz Péter 160
 Tildi (Tildy Zoltán) 340
 Tiszai Imre 226
 Tiszai István 227
 Titkó István 170
 „Titusz” 102
 Titz Péter 169, 178
 Tokody Gyuláné 284
 „Tompá” 70, 158
 Torma András 264
 „Tornyai” 84
 „Toronyai” 102, 257
 Tóth András 144, 228, 465, 470
 Tóth Endre 122–123, 162, 305, 323,
 325, 327
 Tóth Erzsébet 84, 256
 Tóth Ferenc 147, 340, 367
 Tóth Gábor 51, 154, 185, 201, 478
 Tóth Imre 171–172
 Tóth István 179, 405, 407
 „Tóth János” 40, 75, 136–139, 173, 374,
 445, 447, 450, 451–452
 Tóth József 151
 Tóth Károly 424, 432
 Tóth Magdolna, K. 301
 Tóth Pál 284
 Tóth Péter 89
 Tóth Sándor 90, 96, 176, 183, 490
 Tóth Tamás 15

Tóth Zsigmond 448
 „Tóthfalusi” 124
 „Töltőtollas” 340
 Tömösvári Katalin 272
 Török Gábor 94–96
 Török István 134, 135, 285, 423–426
 „Török László” 183
 Tumbász János 167, 334
 Turcel Lajos 307
 Túri Józsefné 99
 „Újhelyi Géza” 187
 Újhelyi László 378
 „Újvárosi Imre” 141, 392
 „Uránusz” 107–110, 112, 454–457
 Uri József 112, 185, 454, 457
 Uri Kálmán 383
 Úzvölgyi Ferencné 185
 „Váci Mihály” 77, 184, 187, 206, 330,
 458–459, 462–464
 Váczai Lajos 276, 382
 Vad Zsigmond 452
 Vadász László 167, 289, 462
 Vágási Mária 171, 362
 Vajda Benő 108, 144, 390–391, 457
 Valenta Pál 163
 Vallató Péter 152
 Vályi Nagy Andor 57, 244
 Vályi Nagy Barna 56
 Vályi Nagy Tibor 108, 110–113, 163,
 176, 313, 329, 378, 382, 390–391,
 456–457
 Vályiné 457
 Vámos Miklós 97
 „Vámosi” 392
 „Váradi” 183
 „Váradi Dénes” 70, 157, 206
 „Váradi” 100, 206

Varga Antal 183
 „Varga Dénes” 206
 Varga Dezső 152
 „Varga Emil” 108, 386, 455–456
 Varga Gyula 122, 290, 309, 319
 Varga Imre 105
 Varga János 97
 Varga József 15, 284
 Varga Lajos 15
 Varga Pál 449
 Varga Zsigmond 422, 434, 449
 Vargáné 265
 Vargyas Irén 266
 Várkonyi Anikó 171, 362–363
 „Várkonyi” 89, 184, 227, 229–230
 „Városi” 94–95, 206, 250
 „Varsányi” 70, 158, 206, 316
 Vas Zoltán 265
 „Vasas József” 94–95, 158, 184–185,
 250, 465–466, 469–470
 Vass István 134, 424–425
 Vass Lajos 99
 Vasvári Béla 285
 Vasvári László 284
 „Vecsey” 185, 472–474
 „Vegyész” 238
 Velényi Rudolf 118, 323
 Veréb Lajos 144
 Veres Béla 167, 334
 Veres Géza 95, 185, 251, 358
 Veres József 161
 Veres Józsefné 331
 Veres Pál 110
 Veres Péter 319
 Veres Sándor 269–270
 Veress Géza 170
 Veress József 285
 Veress Pál 387
 „Vértes” 159, 204, 206

Tartalom

„Vértesi István” 228, 344
Vértesi Lajos 173
„Vértesi” 76, 185, 474–475, 478
Victor István 422, 425
„Vida” 416
Viktor István 134
„Viktória” 64, 159
Vilmányi Gábor 256
„Viola” 30, 186, 412–413, 415
Virág János 173
Virágos Zsolt 172, 275–276

Weld Béla 387
Weszler Károly 167

Yunda Kiwolvele 429

Zádor Csaba 177
„Záhonyi” 157, 204, 206
Zákány Antal 169
„Zalai” 89, 157
„Zalavári” 64
Závodszi Péter 436
Zeke László 168, 296, 348, 350
Zelenák János 167, 334
„Zenész” 186–187, 480–481, 484, 486
Zilahi Tibor 176
Zimányi József 68, 173

Zsányi Sándor 15
Zsíros Margit 404
Zsovár György 186–187, 485–486

Bevezető (<i>Filep Tibor</i>)	5
Hová lettek az iratok?	12
Az ügynökség szervezése	22
A jelentések	36
Az 1970-es évek összefoglaló jelentései	41
Ellenséges elemek – F-dossziés személyek	53
Az egyházak szemmel tartása	66
Ifjúságvédelem	72
A kulturális vonal hálózati munkája	83
Rendkívüli események, R-dossziés ügyek	85
Az O-, OD-dossziék	92
Politikai elhárítás az 1960–70-es években	
a Debreci Orvostudományi Egyetemen	107
Kényszerítve és megalázva	116
A hatalom szolgálatában	134
SZT-tisztek Hajdú-Biharban	150
Operatív tisztek és az általuk foglalkoztatott hálózati személyek	156
Ügynökök, tartótisztek, dossziék	162
Lakásgazdák	190
Kimutatás a Hajdú-Biharban 1957–89 között foglalkoztatott	
hálózati személyekről	192
Függelék	193
A Történeti Hivatal irataiban leggyakrabban előforduló állambiztonsági	
rövidítések, kódok feloldása	209
A tanulmány rövidítéseinek feloldása	214
Irodalom	215

DOKUMENTUMOK.....	217
Szigorúan titkos iratok.....	219
A HBMRFK VII. Alosztálya 1961. évi összefoglalója Debrecen mezőgazdaságáról.....	224
A HBMRFK Politikai Osztálya 1966. évi összefoglalója a Biogal Gyógyszergyár operatív helyzetéről.....	233
Javaslat F-esek kiszorítására.....	240
A HBMRFK III/III Osztálya 1964. évi beszámolója az MGM operatív helyzetéről.....	245
Rendkívüli események.....	253
„Bibliás”.....	253
„Liga”.....	258
SZT-tisztek jelentései.....	265
„Arató”.....	272
„Bihari Sándor”.....	290
„Blazsek Ferenc”.....	298
„Csáti” – „Pedagógus”.....	301
„Attila” jellemzése.....	314
„Debreceni Sándor”.....	315
„Dézsi István”.....	317
„Fekete”.....	332
„Hajdú Barna”.....	337
„Halasi”.....	347
„Hargitai Ferenc”.....	352
„József”.....	357
„Kerekes”.....	361
„Könyves”.....	364
„Kékes”.....	370
„Kiss Péter”.....	373
„Kőszegi”.....	376
„Nagy Elemér”.....	386
„Nagy Mihály”.....	392
„Nemes”.....	404
„Nyirfa”.....	409
„Viola”.....	412
„Pedró”.....	417
„Rajnai”.....	421

„Tasnádi Péter”.....	435
„Tatai”.....	441
„Tóth János”.....	445
„Uránusz”.....	454
„Váci Mihály”.....	458
„Vasas József”.....	465
„Vecsey”.....	471
„Vértesi”.....	474
„Zenész”.....	480
„Telkes”.....	488
Névmutató.....	491

X192062

XB 202736

nadd., ko

DOKUMENTUMOK

Szigorlati 1864. évi határozatok

A HBMRFK VII. Alosztálya 1964. évi beszámolója

mezőgazdasági

A HBMRFK III. Osztálya 1964. évi beszámolója

a Biológiai Csúszkaszegvár-operatív helyszínről

Javaslat F-esztől szigorlati

A HBMRFK IV. Osztálya 1964. évi beszámolója

az MGM szigorlati helyszínről

Rendkívüli események

„Biblia”

„Liga”

SZT-tisztek jelentései

„Arató”

„Bihari Sándor”

„Blazsek Ferenc”

„Csáti” – „Pedagógus”

„Attila” jellemzése

„Debrecei Sándor”

„Dézsi István”

„Fekete”

„Hajdó Barna”

„Halasi”

„Hargitai Ferenc”

„József”

„Kerkes”

„Lányos”

„Lékes”

„László”

„László”

„László”

„László”

„László”

„László”

„László”

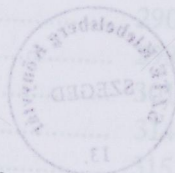
„László”

„László”

„László”

„László”

„László”

Nemzeti
Kulturális
Alap

KORREKCIÓ A TÁBLÁZAT 5-6. OLDALÁHOZ

FEDŐNÉV	DOSSZIÉK	FOGLALKOZÁSA	MUNKAHELYE	MEGJEGYZÉS
„Szegefű”	M-35277	ápolónő	Bem téri kórház	
„Szentkirályi”	M-33312	postás	Berettyóújfalu	
„Szerencsi”	M-37935	vasutas	MÁV Ép. Főnökség	
„Székely Ilona”	M-36917	tolmács	MGM	Több dossziéja is volt.
„Takács István”	M-41724	MÁV-alkalmazott	MÁV Igazg., Debrecen	Több dossziéja is volt.
„Tamási”	M-37712	jogász	HIM	„Héliosz” néven is foglalkoztatták.
„Tatai”	M-39129	géplakatos	Víz- és Csatornaműv. Váll.	
„Tiba”	B-76868	agronómus	Áll. Gazd. Ny.-ábrány	
„Téglási”	H-61875	ref. lelkész	Hajdúhadház	
„Tiszai”	M-31892	tanár	KLTE	Több dossziéja is volt.
„Tompai Mihály”	M-39217	ref. lelkész	Miskolc, Debrecen	Több dossziéja is volt.
„Toronyai”	M-37270	művezető	Megyei Tanács Ép. Ép. Váll.	Több dossziéja is volt.
„Tótfalusi”	M-40802	író	Több munkahelye volt.	Csokonai Színház, Dokumentum stúdió.
„Tóth János”	H-67414	ref. lelkész	Hajdúsámson	Szolnok megyébe került, esperes.
„Tószegi”	M-68887	egyetemi hallgató	KLTE	
„Török László”	M-37345	egyetemi hallgató	DOTE	Több dossziéja is volt, társ. kapcs.lett.
„Vasas József”	M-34559	gépész-technikus	MGM	Munkater. nem indokolja.
„Vas Dániel”	M-41546	felszolgáló	HBM Vendéglátó Váll.	
„Váradi”	M-38939	osztályvezető	MGM	Kérte a kapcsolat megszakítását.
„Váradi Gábor”	M-?	tanár, író	Több munkahelye volt.	M-dossziéja nincs, jelentései sincsenek.
„Várkonyi”	M-33616	orvos	DOTE	
„Veres Géza”	M-31049	művezető	MGM	Társ. szervnek átadva.

Amikor 2011 tavaszán megjelent *A politikai rendőrség Hajdú-Biharban 1957–89 III./III.* című könyvem, a munkám iránti nagy érdeklődés arra késztetett, hogy folytassam a kutatást. Bár voltak kétségeim, de ma úgy látom, hogy ezt kellett tennem. Nagy mennyiségű, a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerve tevékenységére vonatkozó anyagot nézhettem át. Évi jelentéseket, munkaterveket. Kiderült, hogy mégis maradtak meg a debreceni nagyüzemek ellenőrzésére vonatkozó operatív anyagok, valamint az „ellenséges”

elemek, egyházak, ifjúság ellenőrzésével kapcsolatos évi beszámolók is, amelyeket elveszettek, megsemmisítettnek hittem. Számos, fontos M-doszsiét tanulmányoztam, köztük olyan személyeket, akiket zsarolással szerveztek be. Egy kutatókból álló munkacsoport közölte az SZT-tisztek névsorát. A Hajdú-Bihar megyéhez kapcsolódók nevét és anyagát megismerhettem és publikálhatom.

Az ABTL-ben található „szigorúan titkos”-nak minősített iratok történelmi dokumentumok. Egy rendszer állampolgáraihoz való viszonyának lenyomatai. Bizonyítják, hogy az „osztályharc” a Kádár-rendszernek is meghatározó politikai eszköze volt. Kétségtelen, már nem volt olyan kegyetlen, mint a Rákosi-diktatúra éveiben, vagy az 1957–63 közötti esztendőkből. Nem voltak internálótáborok, a politikai okokból elítélt bebörtönözött emberek száma minimálisra csökkent. „Aki nincs ellenünk, velünk van” – nyugtatta meg Kádár János a korábban üldözötteket, hátrányt szenvedőket. A látszat az volt, hogy nagyobb lett a mozgástere a társadalmi, gazdasági, politikai életben a korábban ellenségnek tekintetteknek.

Azonban a „szigorúan titkos”, bizalmas iratok másról tanúskodtak. Nem szűnt meg az osztályellenségnek számító emberek megfigyelése, nyilvántartásba vétele és tartása. Nemcsak a belügyi szervek foglalkoztak ezzel, de az üzemekben, intézményekben is vezettek nyilvántartást róluk, így az '56-osokról, az 1945–47 közötti időben működő polgári pártok aktív tagjairól, a Horthy-rendszer fegyveres testületeinek hivatásos tisztjeiről, a jelentős tulajdonnal rendelkezőkről. Miközben a politikában már nem használták az egyházi reakció kifejezést, sőt az egyházakat a szocializmus építése szövetségeseinek mondták, valójában ezeket a közösségeket és tagjait is megfigyelés alatt tartották. Sőt azokat a személyeket is, akik turistaként, vagy rokon látogatásra Nyugat-Európába utaztak, illetve korábban disszidáltak, de később hazalátogattak stb. Mindez ma már irracionálisnak, talán hihetetlennek tűnik, de jelentőségét kisebbíteni nem lehet.

A most megjelenő könyvem hasonló az előzőhöz, de mégis más. A megtalált új anyagok teljesebbé teszik a Hajdú-Bihar megyei politikai elhárításról kialakult képünket, s úgy gondolom, sikerült felvázolnom az elhárítás megyei történetét, s bemutatni annak legfontosabb vonulatait, módszereit, elemeit.

Ha a titkosszolgálatok múltbeli szerepéről esik szó, mindig az ügynökkérdés kerül előtérbe. A közvélemény nevére vár és általánosít. Éppen ezért én vállalkoztam ennek a problémának a differenciált bemutatására, néhány dosszié alapos elemzésére, hogy a megzsarolt és megalázott embereket ne sújtsa az utókor megalapozatlan ítélete.